Instituut Mijnbouwschade Groningen

[redacted]

Uitsluitend per e-mailbericht:
[redacted]

Instituut Mijnbouwschade Groningen

Cascadeplein 10
9726 AD Groningen

Antwoordnummer 3061
8000 WB Zwolle
0800 44 44 111
www.schadedoormijnbouw.nl
woo@schadedoormijnbouw.nl

Kenmerk:
[redacted]

Datum: 11 mei 2023
Betreft: Uw Woo-verzoek

Geachte mevrouw [redacted],

U heeft op 29 maart 2023 namens [redacted] een verzoek ingediend bij het Instituut Mijnbouwschade Groningen (hierna: het Instituut) om informatie op grond van de Wet open overheid.

Uw verzoek
U wenst op grond van artikel 4.1. van de Wet open overheid (hierna: Woo) een afschrift te ontvangen van alle door het Instituut uitgebrachte richtlijnen en/of opdrachten aan de deskundigen die opnames hebben uitgevoerd, waaronder niet limitatief alle PUTwG voor deskundigen.

Procesverloop
U heeft op 13 april 2023 bericht ontvangen dat uw verzoek in goede orde is ontvangen. Daarbij is aangegeven dat uw verzoek binnen vier weken na de ontvangst van uw verzoek wordt beoordeeld.

Op 24 april 2023 heb ik aangegeven dat de beoordeling van uw verzoek meer tijd in beslag neemt waardoor het niet lukt om hier binnen vier weken op te antwoorden en ik hiervoor twee weken extra nodig zou hebben. De uiterlijke beslisdatum is daarmee 10 mei 2023 geworden.

Wettelijk kader
Uw verzoek is behandeld als een verzoek op basis van art. 4.1 van de Woo. De voor de beoordeling van uw verzoek relevante artikelen uit de Woo kunt u vinden in bijlage 1 bij deze brief.

Besluit
Ik heb besloten uw verzoek in te willigen met inachtneming van de toepasselijke weigeringsgronden. In het algemeen geldt de regel dat wanneer ik informatie aan u verstrek, het openbaar is voor eenieder. De Woo is niet van toepassing op informatie die al openbaar is. In dit kader wil ik ten aanzien van uw verzoek meegeven dat de actuele vastgestelde richtlijnen en instructies deskundigen online op onze website te raadplegen zijn via: Documenten - Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG) (schadedoormijnbouw.nl)

Naast deze documenten die al openbaar zijn, zijn er uiteindelijk nog **14** documenten aangetroffen, die nog niet openbaar zijn. Grotendeels zijn dit oude richtlijnen die op dit moment niet meer geldig zijn. Zoals eerder aangegeven zijn de meest actuele vastgestelde richtlijnen en instructies online te

raadplegen via onze website. De 14 documenten zijn genoemd in de inventarislijst in bijlage 2 bij deze brief.

Algemene overweging
Als eerste wil ik u wijzen op het volgende.

Iedereen heeft het recht om overheidsinformatie op te kunnen vragen zonder daarbij een reden te hoeven aangeven. Dit staat in artikel 1.1. van de Woo. Dit is een belangrijk recht van de burger. Daarbij is het uitgangspunt dat overheidsinformatie openbaar is, tenzij er uitzonderingsgronden zijn die dit beperken. De uitzonderingsgronden staan in hoofdstuk 5 van de Woo. Ik moet hierbij het algemeen belang van openbaarheid afwegen tegen de belangen die de uitzonderingsgronden beschermen.

Algemene uitgangspunten bij toetsing aan de uitzonderingsgronden
De toetsing aan de uitzonderingsgronden verloopt als volgt. Eerst kijk ik of één van de uitzonderingsgronden speelt. Dat doe ik meestal per alinea, soms per zin. Vervolgens kijk ik wat voor soort uitzonderingsgrond het is. Als het een absolute uitzonderingsgrond is, mag ik de informatie niet verstrekken. Als het een relatieve uitzonderingsgrond is, moet ik een afweging maken tussen het algemene belang van openbaarheid en het specifieke belang dat de uitzonderingsgrond beschermt. Daarbij weegt het belang van openbaarheid zwaar. Als ik informatie weiger, moet ik goed motiveren waarom ik dat doe. Dat geldt nog sterker als de informatie ouder dan vijf jaar is.

Wanneer het gaat om informatie waar belangen van anderen bij betrokken zijn, moet ik hun de mogelijkheid geven om een zienswijze in te dienen. Dit betekent dat zij hun mening kunnen geven over of de informatie wel of niet openbaar gemaakt moet worden. Het is uiteindelijk aan mij om te beslissen of ik de informatie openbaar maak.

In de inventarislijst en in de documenten heb ik opgenomen welke uitzonderingsgronden van toepassing zijn.

Overwegingen
Ik besluit document 1 t/m 14 openbaar te maken, met uitzondering van de persoonsgegevens die daarin staan. Zoals op de inventarislijst staat vermeld, is slechts de uitzonderingsgrond uit artikel 5.1 tweede lid, aanhef en onder e van de Woo toegepast.

De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer
Op grond van artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder e, van de Woo kan ik geen informatie openbaar maken als dit de persoonlijke levenssfeer schaadt en dit belang zwaarder weegt dan het belang van openbaarheid. Het gaat om persoonsgegevens die (indirect) te herleiden zijn tot een persoon zoals namen, (e-mail)adressen, telefoonnummers en functienamen.

In twee documenten staan persoonsgegevens van ambtenaren. Het gaat om gegevens die herleidbaar zijn tot een persoon, zoals onder meer namen, e-mailadressen, functienamen en telefoonnummers. In het kader van goed werkgeverschap vind ik dat het belang van privacy zwaarder moet wegen dan het belang van openbaarheid. Dit ter bescherming van de privacy van de betrokken ambtenaren. Daarbij weegt mee dat het hier niet gaat om het opgeven van een naam aan een individuele burger die met een ambtenaar in contact treedt, maar om openbaarmaking op grond van de Woo.

Bezwaar maken
Mogelijk bent u het niet eens met onze beslissing. U kunt hiertegen bezwaar maken door binnen zes weken na verzending van deze brief schriftelijk een bezwaarschrift in te dienen. U kunt het ondertekende bezwaarschrift sturen naar het Instituut Mijnbouwschade Groningen, Postbus 40009,

8004 DA Zwolle. Uw Woo-verzoek is bij ons geregistreerd onder kenmerk [redacted]. Het is belangrijk dat u dit nummer in uw bezwaarschrift vermeldt.

Contact
Op onze website www.schadedoormijnbouw.nl kunt u meer lezen over het Instituut Mijnbouwschade Groningen. Met algemene vragen kunt u ons van maandag tot en met zaterdag bereiken van 8.00 tot 17.30 uur op 0800 4444 111. We vragen u het kenmerk van uw Woo-verzoek [redacted] bij de hand te houden als u met ons belt.

Hoogachtend,

M.Tj. (Menno) Bouwes
Bestuurslid Instituut Mijnbouwschade Groningen

Deze brief is met zorg gemaakt en heeft geen handtekening in de ondertekening omdat de brief automatisch is verwerkt.

Bijlage 1 relevante artikelen Woo

Artikel 4.1 Verzoek

1.
Eenieder kan een verzoek om publieke informatie richten tot een bestuursorgaan of een onder verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan werkzame instelling, dienst of bedrijf. In het laatste geval beslist het verantwoordelijke bestuursorgaan op het verzoek.

2.
Een verzoek kan mondeling of schriftelijk worden ingediend en kan elektronisch worden verzonden op de door het bestuursorgaan aangegeven wijze.

3.
De verzoeker behoeft bij zijn verzoek geen belang te stellen.

4.
De verzoeker vermeldt bij zijn verzoek de aangelegenheid of het daarop betrekking hebbende document, waarover hij informatie wenst te ontvangen.

5.
Indien een verzoek te algemeen geformuleerd is, verzoekt het bestuursorgaan binnen twee weken na ontvangst van het verzoek de verzoeker om het verzoek te preciseren en is het de verzoeker daarbij behulpzaam.

6.
Het bestuursorgaan kan besluiten een verzoek niet te behandelen, indien de verzoeker niet meewerkt aan een verzoek tot precisering als bedoeld het vijfde lid. In afwijking van artikel 4:5, vierde lid, van de Algemene wet bestuursrecht wordt het besluit om het verzoek niet te behandelen aan de verzoeker bekendgemaakt binnen twee weken nadat het verzoek is gepreciseerd of nadat de daarvoor gestelde termijn ongebruikt is verstreken.

7.
Een verzoek om informatie wordt ingewilligd met inachtneming van het bepaalde in hoofdstuk 5.

Artikel 5.1 Uitzonderingen

1.
Het openbaar maken van informatie ingevolge deze wet blijft achterwege voor zover dit:
a. de eenheid van de Kroon in gevaar zou kunnen brengen;
b. de veiligheid van de Staat zou kunnen schaden;
c. bedrijfs- en fabricagegegevens betreft die door natuurlijke personen of rechtspersonen vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld;
d. persoonsgegevens betreft als bedoeld in paragraaf 3.1 onderscheidenlijk paragraaf 3.2 van de Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming, tenzij de betrokkene uitdrukkelijk toestemming heeft gegeven voor de openbaarmaking van deze persoonsgegevens of deze persoonsgegevens kennelijk door de betrokkene openbaar zijn gemaakt;
e. nummers betreft die dienen ter identificatie van personen die bij wet of algemene maatregel van bestuur zijn voorgeschreven als bedoeld in artikel 46 van de Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming, tenzij de verstrekking kennelijk geen inbreuk op de levenssfeer maakt.

2.
Het openbaar maken van informatie blijft eveneens achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen de volgende belangen:
a. de betrekkingen van Nederland met andere landen en staten en met internationale organisaties;
b.de economische of financiële belangen van de Staat, andere publiekrechtelijke lichamen of bestuursorganen, in geval van milieu-informatie slechts voor zover de informatie betrekking heeft op handelingen met een vertrouwelijk karakter;
c. de opsporing en vervolging van strafbare feiten;
d. de inspectie, controle en toezicht door bestuursorganen;
e. de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer;
f. de bescherming van andere dan in het eerste lid, onderdeel c, genoemde concurrentiegevoelige bedrijfs- en fabricagegegevens;
g. de bescherming van het milieu waarop deze informatie betrekking heeft;
h. de beveiliging van personen en bedrijven en het voorkomen van sabotage;
i. het goed functioneren van de Staat, andere publiekrechtelijke lichamen of bestuursorganen.

3.
Indien een verzoek tot openbaarmaking op een van de in het tweede lid genoemde gronden wordt afgewezen, bevat het besluit hiervoor een uitdrukkelijke motivering.

4.
Openbaarmaking kan tijdelijk achterwege blijven, indien het belang van de geadresseerde van deinformatie om als eerste kennis te nemen van de informatie dit kennelijk vereist. Het bestuursorgaan doet mededeling aan de verzoeker van de termijn waarbinnen de openbaarmaking alsnog zal geschieden.

5.
In uitzonderlijke gevallen kan openbaarmaking van andere informatie dan milieu-informatie Voorts achterwege blijven indien openbaarmaking onevenredige benadeling toebrengtaan een ander belang dan genoemd in het eerste of tweede lid en het algemeen belang van openbaarheid niet tegen deze benadeling opweegt. Het bestuursorgaan baseert een beslissing tot achterwege laten van de openbaarmaking van enige informatie op deze grond ten aanzien van dezelfde informatie niet tevens op een van de in het eerste of tweede lid genoemde gronden.

6.
Het openbaar maken van informatie blijft in afwijking van het eerste lid, onderdeel c, in geval van milieu-informatie eveneens achterwege voor zover daardoor het in het eerste lid, onderdeel c, genoemde belang ernstig geschaad wordt en het algemeen belang van openbaarheid van informatie niet opweegt tegen deze schade.

7.
Het eerste en tweede lid zijn niet van toepassing op milieu-informatie die betrekking heeft op emissies in het milieu.

Artikel 5.2 Persoonlijke beleidsopvattingen
1.
In geval van een verzoek om informatie uit documenten, opgesteld ten behoeve van intern beraad, wordt geen informatie verstrekt over daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen. Onder persoonlijke beleidsopvattingen worden verstaan ambtelijke adviezen, visies, standpunten en overwegingen ten behoeve van intern beraad, niet zijnde feiten, prognoses, beleidsalternatieven, de gevolgen van een bepaald beleidsalternatief of andere onderdelen met een overwegend objectief karakter.

2.
Het bestuursorgaan kan over persoonlijke beleidsopvattingen met het oog op een goede en democratische bestuursvoering informatie verstrekken in niet tot personen herleidbare vorm. Indien degene die deze opvattingen heeft geuit of zich erachter heeft gesteld, daarmee heeft ingestemd, kan de informatie in tot personen herleidbare vorm worden verstrekt.

3.
Onverminderd het eerste en tweede lid wordt uit documenten opgesteld ten behoeve van formele bestuurlijke besluitvorming door een minister, een commissaris van de Koning, Gedeputeerde Staten, een gedeputeerde, het college van burgemeester en wethouders, een burgemeester en een wethouder, informatie verstrekt over persoonlijke beleidsopvattingen in niet tot personen herleidbare vorm, tenzij het kunnen voeren van intern beraad onevenredig wordt geschaad.

4.
In afwijking van het eerste lid wordt bij milieu-informatie het belang van de bescherming van de persoonlijke beleidsopvattingen afgewogen tegen het belang van openbaarmaking. Informatie over persoonlijke beleidsopvattingen kan worden verstrekt in niet tot personen herleidbare vorm. Indien degene die deze opvattingen heeft geuit of zich erachter heeft gesteld, daarmee heeft ingestemd, kan de informatie in tot personen herleidbare vorm worden verstrekt.

Bijlage 2

Inventarislijst

Nr.	Document	Beoordeling	Woo
1	Schadeopnamediagram 220708	Gedeeltelijk openbaar	5.1 lid 2 sub e
2	Gekoppelde informatie vragen schadeopnamediagram 220708	Openbaar	
3	Werkinstructies AOS voor schadedeskundigen 220914	Gedeeltelijk openbaar	5.1 lid 2 sub e
4	Memo Bouwkundige staat 221110	Openbaar	
5	180716 Praktische uitwerking Protocol mijnbouwschade Groningen	Gedeeltelijk openbaar	5.1 lid 2 sub e
6	190509 Praktische uitwerking Protocol mijnbouwschade Groningen	Gedeeltelijk openbaar	5.1 lid 2 sub e
7	190806 Praktische uitwerking Protocol mijnbouwschade Groningen	Gedeeltelijk openbaar	5.1 lid 2 sub e
8	191011 Praktische uitwerking Protocol mijnbouwschade Groningen	Gedeeltelijk openbaar	5.1 lid 2 sub e
9	191206 Praktische uitwerking Protocol mijnbouwschade Groningen	Gedeeltelijk openbaar	5.1 lid 2 sub e
10	200129 Praktische Uitwerking Protocol Mijnbouwschade Groningen	Gedeeltelijk openbaar	5.1 lid 2 sub e
11	200511 Praktische Uitwerking Protocol Mijnbouwschade Groningen	Gedeeltelijk openbaar	5.1 lid 2 sub e
12	201008 Praktische Uitwerking Tijdelijke Wet Groningen	Gedeeltelijk openbaar	5.1 lid 2 sub e
13	210105 Praktische Uitwerking Tijdelijke Wet Groningen	Gedeeltelijk openbaar	5.1 lid 2 sub e
14	210701 Praktische Uitwerking Tijdelijke Wet Groningen	Gedeeltelijk openbaar	5.1 lid 2 sub e

1 Schadeopnamediagram

Versie: 13-01-2022
Definitief
BELISTERBARE

Legende:
- Sub-sectie
- Gestelde vraag
- Type antwoordmogelijkheid
- Antwoordmogelijkheid
- Beoordeling hoofdschadepunt
- Einde sectie/hoofd sectie
- Algemene informatie (alleen aangetoonen in Akaboo)
- Informatie ter verduidelijking gebruikt bij de beoordeling van de schadepunten. Dit document: Annex informatie gebruiksmt aan vragen Akaboo

Sectie: Rapport (algemeen/RTM situatie) (per dossier)

Algemeen opname:

- Algemene opmerking van de aanvrager
- Algemene opmerking van de opnemer/deskundige

RTM Situatie

- Welke cabelijke situatie is van toepassing? (De aanvrager)
  - Opties: Kelderrioer / Gevelrioer / Geen
- Heeft de aanvrager voor zijn cabelijke gebouwen recht op afkoop van de RTM?
  - Opties: Ja / Nee

Sectie: Omgevingskenmerken (per dossier indien mogelijk op elke een ongelijke setting)

- Zijn het betreffing tot de regionale overheden van de gemeente Amsterdam (waargebieden wapdy mogelijk zoeken in een ongelijke setting?
  - Opties: Ja / Nee
  - Indien geen antwoord: einde omgevingskenmerken
- Is het gebouw gedeeltelijk gebouwd op een dal of weiland?
  - Opties: Ja / Nee
- Is een Zinvoe Defenring beschikbaar met de hoeveheschrijfvoer?
  - Opties: Ja / Nee
  - Heeft geen antwoord: einde omgevingskenmerken
  - Einde
  - Is sectie Nee vraag: heeft ook geen antwoord op de vraag: Is er een overstroomgevaar in de sectie?
  - Is sectie Nee vraag: heeft ook geen antwoord op de vraag: Is er een overstroomgevaar in de sectie?
  - Vraag de bebouwing van de bebiggt van toepassing
  - Opties: Ja / Nee
- Kruipruimtedam op de locatie grenst binnen Gaslaadplanden <50m/binnen 5 meter van de gevel?
  - Opties: Ja / Nee / Niet bekend / Onvoldoende
  - Heeft een kruipruimte van de bevoeg. Gaslaadplanden <50m/binnen 5 meter van de gevel? Kruipruimtes zijn de ventilatiegaten van de gebouwgrenzen
- Is de woning gebouwd op een voormalig stort of aanvulling?
  - Opties: Ja / Nee / Niet bekend / Toelichtingen
  - Toelichtingen Kunnie Jaab Kaabe Jaab Kaa de schoorsteen is uitvoegen
  - Weiding/waterschuwing
  - Vraag de gebouwgrenzen van de gebouwgrenzen
- Is binnen een afstand van 5 meter van de gebouwgrenzen <50m/binnen 5 meter van de gevel?
  - Opties: Ja / Nee / Niet bekend
- Was deze omgeving of aanwezig voorheen het gebouw werd gebouwd?
  - Opties: Ja / Nee / Niet bekend
- Is deze omgeving nog aanwezig of (eventuel) onder het gebouw aan gebouwd?
  - Opties: Ja / Nee / Niet bekend
- Afstand de omgeving en de Rechtstreekse gevel:
  - Data/Getal
  - Afstand in meters op 1 decimaal nauwkeurig
- Wat is de gebiede breedte van het terrain
  - Data/Getal
  - Afstand in meters op 1 decimaal nauwkeurig
- Wat is de gebiede diepte van de omgeving
  - Data/Getal
  - Afstand in meters op 1 decimaal nauwkeurig
- Mbeek ooitij het gebouw gevel of dreiteiset aanwezigen?
  - Opties: Ja / Nee
  - Weiding/waterschuwing
  - Heeft een van beiden: in ter aggiungere van de gebouwgrenzen van de gebouwgrenzen van gebouwen
- Wat is de afstand tussen de opzeng en de Zichtrechtgebiede gevel:
  - Data/Getal
  - Afstand in meters op 1 decimaal nauwkeurig
- Zijn er nog overige omgevingskenmerken aanwezig die van belang zijn?
  - Tekstvak
  - Overige omgevingskenmerken
- Einde omgevingskenmerken

Sectie: Gebouw (gebouwkenmerken en RTM situatie) (per gebouw)

- Is het een gebouw of een werk?
  - Opties: Gebouw / Werk
- Werk
  - Soort werk:
  - Opties: Weg / Brug / Rioering / Pulsen/plant / Anders
  - Tekstvak
  - Einde sectie/vraag
- Soort gebouw:
  - Opties: Crooiet 1 Kat / Hallenbeving / Tuiseiheiving / Vrijstaande woning / Appartement / Appartement gezet / Bandes ecrit/rat / Vrijstaat/ingenieur / Kantoorgebouw / Winkel / Winkel / Verzorgingsgebouw / Verkeersgebouw / Sittingbebouw / Anders / Tekstvak / Onvoldoende / Einde
- Verwarmer wordt het gebouw gebruikt?
  - Opties: Electrisch / Bodtif / Thermisch / Anders / Tekstvak / Onvoldoende / Einde
- Daybrie ontschrijving gebouw (Indeer van Toepassing)
  - Tekstvak / Onvoldoeing
- Wat is het bouwjaar?
  - Data/Getal
  - Bouwjaar Dec. 1930
- Bevoorrechte bouwfiliaal/instructie?
  - Opties: Nederlandse/Europese/Amerikaanse / Beton / Hout / Staal
- Is de basis van een hallrrowbaren brice de fundering beboud?
  - Opties: Ja / Nee
  - Ontschrijving van de betreffende bouwfundering
  - Tekstvak / Onvoldoeing
  - Hoe is het gebouw gefundeerd?
  - Opties: Op Grond / Paal
  - Afstand van de fundering
  - Opties: Gemeten / Beton
  - Afstand van de palen
  - Opties: Gemeten / Hout / Beton
- Zwelen/zouterrasen aanwezig?
  - Opties: Nee / Ja, deels onder het gebouw / Ja, geheel onder het gebouw
  - Bevoorrechte Bouwdeeg: 1 Kelderbouwelement
  - Opties: Dorpsdeel / In aanbouw / Beton / Tegels op zand / Anders / Tekstvak / Onvoldoeing / Einde
- Bevoorrechte Bouwdeeg 2
  - Opties: Houten kelderdeel / Aplekmatige Gebiten / Metal (i.e. / Onvoldoet) / Beton systemeiner Bouwdeeg/n
- Bevoorrechte Bouwdeeg 2,5
  - Opties: N.v.t. / Houten kelderdeel / Aplekmatige Gebiten / Metal (i.e. / Onvoldoet) / Beton systemeiner Bouwdeeg/n
- Bevoorrechte Bouwdeeg 1
  - Opties: N.v.t. / Houten kelderdeel / Aplekmatige Gebiten / Metal (i.e. / Onvoldoet) / Beton systemeiner Bouwdeeg/n
- Bevoorrechte Bouwdeeg 2
  - Opties: N.v.t. / Houten kelderdeel / Aplekmatige Gebiten / Metal (i.e. / Onvoldoet) / Beton systemeiner Bouwdeeg/n
- Bevoorrechte Bouwdeeg 3
  - Opties: N.v.t. / Houten kelderdeel / Aplekmatige Gebiten / Metal (i.e. / Onvoldoet) / Beton systemeiner Bouwdeeg/n
- Zijn er aplekmatigen over de dive Uwtermuitschacht
  - Opties: Ja / Nee
  - Opmerkingen over de diverse vlaoren
  - Tekstvak / Opmerkingen
- Soorts van hell dak?
  - Meer keuzemoglei: Plat / Hellend
  - Constructie van het platte dak?
  - Opties: Grind / Bitumen / Kunststof / Anders
  - Mesterkapel van hell dak?
  - Meer keuzemoglei: Ordeschalen / Houten beplatting / Houten planeerlatten / Beton / Steen / Steen prefabplaat / Gebrokkende dakplaat
  - Constructie van het hellende dak?
  - Opties: Spaan / Spaan / Spaan / Zoolingen / Niet achtbaar
- Buiten uiterlering van hat dak?
  - Meer keuzemoglei: Platvoer / solen / Metaal / Kitplatten (i.e.) / Nee / Dolfijnlijst
- Bevoorrechte geveldetaiscen?
  - Opties: Geveldrept / Stenen / Half steens / Paneelscheiding / Houtenscheiding / Anders / Tekstvak / Onvoldoeing / Einde
- Zijn er meerdere gevelconstructies?
  - Opties: Ja / Nee
  - Toelichting meerdere gevelconstructies:
  - Tekstvak / Toelichting
- Is er sn ventkoow (met cijnde erker) aanwezig?
  - Opties: Ja / Nee
  - Is sn ventkoow origineel of later aangebracht?
  - Opties: Original / Later
  - Maaroeen is de ventkoow (naar schatting) aangebr?
  - Opties: In de dijkraam 1 jaar / Tussen 2 en 10 jaar geleden / Tussen 10 en 20 jaar geleden / Langer dan 20 jaar geleden
- Aanwezi gemeterlarde schoorstenen zijn er aanwezig?
  - Opties: 0 / 1 / 2 / 3 / 4 / 5 / 6 / Meer dan 5
- Dorfkoon aanwezig?
  - Opties: Ja / Nee
- Dakterras aanwezig?
  - Opties: Ja / Nee
- Zijn er dits of meerdere dakkapellen later toegevoegd?
  - Opties: Ja / Nee
- Zijn er overige (bijzondere) gebouwdetaiscenten?
  - Opties: Ja / Nee
  - Toelichting overige (bijzondere) gebouwdetaiscenten
  - Tekstvak / Toelichting
- Zijn er latere bouwkundige aanpassingen (energiezuinig)?
  - Opties: Ja / Nee
  - Toelichting bouwkundige aanpassingen
  - Tekstvak / Toelichting
- Is er in het verleden sprake geweest van Lekentdaken?
  - Opties: Ja / Nee
  - Zijn er aan voor soort Lekentdak ging dit?
  - Meer keuzemoglei: Brand / Rioeiersteig / Storm/vrijdt / Anders
  - Omschrijf kort de schade en het Krajenverlie herstel:
  - Tekstvak / Omschrijving
- Staat van onderhoud van het metaalwerkrij (Lengtes)?
  - Opties: Goed / Matig / Slecht
- Staat van onderhoud van het schilderwerk/kozijnen (vaker)
  - Opties: Goed / Matig / Slecht
- Staat van onderhoud van het dieten en gaten?
  - Opties: Goed / Matig / Slecht
  - Einde

RTM Situatie

- Is er sprake van permanente bewoning (dus: particulieren en is die weinig tijnens heen/dan 2 jaar)
  - Opties: Ja, Gelb / Nee

Sectie: Ruimte (per ruimte, alleen indien wenst/ opgemeen)

- Selecteer een gebouw
  - Opties: (zo ver aangemaakt) gebouwen
- Wil je een ruimte aan de binnenkant of buitenkant aanmaken?
  - Opties: Binnenkant / Buitenkant

Ruimte buitenkant

- Er er schade aan de buitenkant van het gebouw geconstateerd?
  - Opties: Ja / Nee / Niet / Weiding/waterschuwing
  - Einde sectie/hoofd sectie
  - Heeft geen antwoord: er zit geen schade aan de buitenkant van de gebouw
  - Weiding/waterschuwing
  - Heeft geen antwoord: er zit geen schade aan de buitenkant van de gebouw
  - Einde

Ruimte binnenkant

- Op welke bouwdeeg bevond zich de ruimte?
  - Opties: 0 / 1 / 2 / 2,5 / 3 / 4 / 5 / 6 / 7 / Onbekt
- Wat is het nummer van de ruimte?
  - Opties: 1 / 2 / 3 / 4 / 5 / 6 / 7 / 8 / Anders / Tekstvak / Onvoldoeing / Einde
- Wat is de functie van de ruimte?
  - Opties: Balkonie / Belging / Bibliotheek / Cafe / Cirkuiette / Hal / Ballaiser / Kantoor / Keukeiii

2.

Gekoppelde informatie vragen schadeopnamediagram

(behorende bij schadeopnamediagram versie 3.0)
(alleen vragen met informatie zijn opgenomen, zie schadeopnamediagram 3.0)
13-7-2022
Sectie: Rapport

Vraag Schadeopnamediagram/Atabix:	Toegevoegde informatie (tekst):	Toegevoegde informatie (afbeelding):
Opname algemeen:		
Algemene opmerking van de aanvrager:	Hier kunt u een opmerking van de aanvrager opnemen die van belang is voor het verdere proces.	
Algemene opmerking van de opnemer/deskundige:	Hier kunt u als opnemer/deskundige een algemene opmerking plaatsen met betrekking tot de opname.	
BTW Situatie		

Gekoppelde informatie vragen schadeopnamediagram

(behorende bij schadeopnamediagram versie 3.0)
(alleen vragen met informatie zijn opgenomen, zie schadeopnamediagram 3.0)
13-7-2022
Sectie: Omgevingskenmerken

Vraag Schadeopnamediagram/Atabix:	Toegevoegde informatie (tekst):	Toegevoegde informatie (afbeelding):
Omgevingskenmerken:		
Zijn met betrekking tot de ingevoerde schades één of meerdere kenmerken waargenomen waarbij mogelijk sprake is van ongelijke zetting?	Als opnemer/deskundige kunt u ook bij het niet waarnemen van de betreffende kenmerken naar eigen inzicht en deskundigheid omgevingskenmerken opnemen.	
Is het gebouw gedeeltelijk gebouwd op een dijk of wierde?	Voorbeeld dijk: Voorbeeld Wierde (ook bekend onder de naam ward, werd, terp en hil):	

Is een (bouw-) tekening beschikbaar met de hemelwaterafvoer?	Hiermee wordt bedoeld een tekening met de ondergrondse buizen voor de hemelwaterafvoer. Indien deze niet beschikbaar is dient op een plattegrond de posities van de standleidingen (verticale leiding van goot naar maaiveld) te worden aangegeven en als bijlage te worden toegevoegd. Indien de tekening wel aanwezig is dient deze als bijlage toegevoegd te worden aan het dossier. Een in de ondergrond beschadigde/lekke hemelwaterafvoer kan leiden tot lokale zakking. Het is aan analyse en beoordeling om op basis van de geconstateerde zakkingsschade in relatie tot de positie van de standleidingen over te gaan tot (eventueel) vervolgonderzoek.	
Staan/stonden op de locatie grote bomen (stamdiameter 16 cm) binnen 5 meter van de gevel?	De stamdiameter meten op borsthoogte (circa 1,5 m boven maaiveld). Bij een diameter van 0,16 m is de omtrek 0,50 m. Van boomstronken hoeft geen foto te worden gemaakt. Geef van alle bomen en boomstronken met een stamdiameter groter dan 0,16 m de positie (incl. afstand uit de gevel) en de stamdiameter weer op de plattegrond.	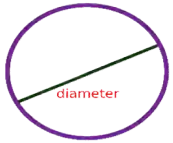
Is de woning gebouwd op een voormalige sloot of aanvulling?	Als dit niet zichtbaar is kan dit worden nagevraagd bij de aanvrager. Soms is het ook door uiterlijke kenmerken zichtbaar, bijvoorbeeld een sloot die voor en achter de woning in 1 lijn doorloopt plus een zakkingstrog in de weg/verharding ter plaatse van deze gedempte sloot. Indien het een rij van woningen betreft kan dit zichtbaar zijn doordat lokaal een woning is gezakt ten opzichte van de andere woningen (onderkant kozijnen en/of lintvoeg duikt lokaal).	
Is binnen een afstand van 5 meter van de gevel sprake van een ontgraving (bijv. sloot of vijver)?	De afstand gemeten vanaf de dichtstbijzijnde gevel	
Was deze ontgraving al aanwezig voordat het gebouw werd gebouwd?	Dit kan worden nagevraagd bij de aanvrager. Daarnaast kan dit worden nagekeken via bijvoorbeeld topptijdreis.	

Wat is de globale breedte van het talud:	Een talud, ook wel beloop, is het bouwkundig aangelegde schuine vlak waarmee een hoogteverschil wordt overwonnen tussen de ontgraving en het maaiveld.	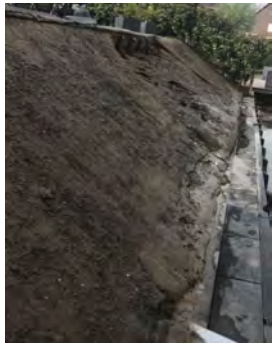
Wordt nabij het gebouw grond of materialen opgeslagen?	Denk hierbij ook aan zware gemetselde bloembakken tegen een gevel of regentonnen (> 100 liter)	
Zijn er nog overige omgevingskenmerken aanwezig die van belang zijn?	Denk hierbij aan: -Grondslag -Wegverkeer (type verharding, afstand openbare weg, zwaar verkeer, drempels) -Bouwactiviteiten	

Gekoppelde informatie vragen schadeopnamediagram

(behorende bij schadeopnamediagram versie 3.0)
(alleen vragen met informatie zijn opgenomen, zie schadeopnamediagram 3.0)
13-7-2022
Sectie: Gebouw

Vraag Schadeopnamediagram/Atabix:	Toegevoegde informatie (tekst):	Toegevoegde informatie (afbeelding):
Gebouwkenmerken:		
Is het een gebouw of een werk?	Gebouw: Een gebouw is elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. Werk: Een bouwwerk is een constructie van enige omvang die op de plaats van bestemming hetzij direct of indirect met de grond verbonden is, hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond, bedoeld om ter plaatse te functioneren.	
Soort gebouw:	Onder 'Appartementen klein' wordt verstaan een appartement in een twee laags appartementencomplex met grondgebonden woningen en woningen op de verdieping, ontsloten door een trappenhuis, lift en/of galerij. Onder 'Appartementen groot' wordt verstaan appartement in een meerlaags appartementengebouw (flat, woontoren e.d.)	
Wat is het bouwjaar?	Mogelijk bekend bij de aanvrager. Anders is deze te valideren via het Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG)	

Kenmerken Hoofd draagconstructie?	Het betreft hier de belangrijkste kenmerken van de dragende wanden (beton, kalkzandsteen, houtskeletbouw e.d.) Voorbeelden hoofddraagconstructie: Baksteen/kalkzandsteen/betonsteen: Beton: Hout: Staal:	
Is op basis van een betrouwbare bron de fundering bekend?	Onder een betrouwbare bron kan worden verstaan een tekening of het visueel waarnemen van de fundering.	
Hoe is het gebouw gefundeerd?	Voorbeeld fundering op palen (links) en een fundering op staal (rechts): Alle afwijkende funderingen die niet op palen gefundeerd zijn (op huiden, poeren e.d.) dienen onder 'op staal' te worden aangevinkt.	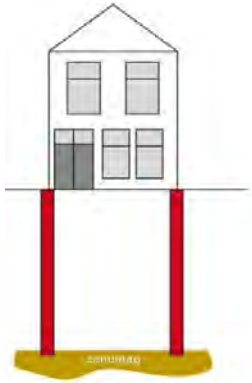

Materiaal van de fundering?	Voorbeelden funderingen op staal gemetseld of beton: Gemetseld: Beton:	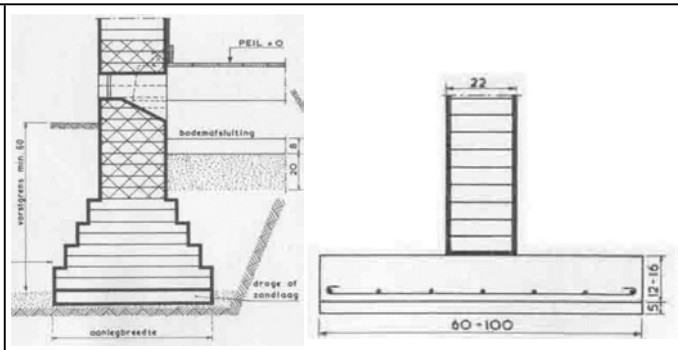
Materiaal van de palen?	Voorbeelden funderingen op palen hout of beton: Hout: Beton:	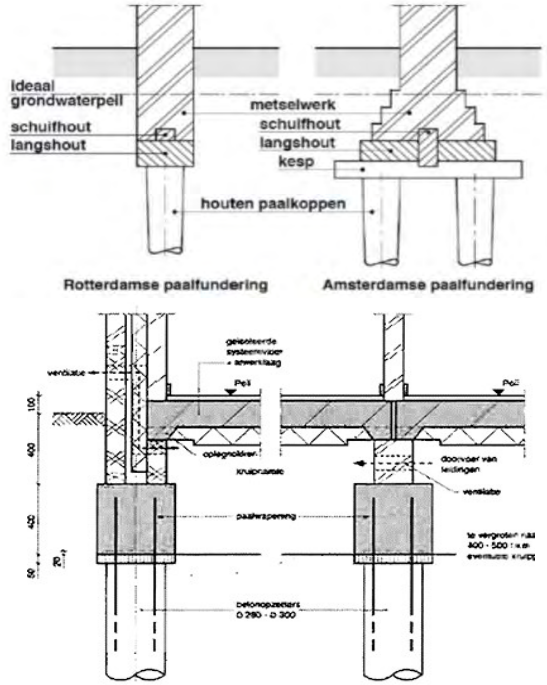
Kelder/souterrain aanwezig?	De aanwezigheid van een kelder kan van invloed zijn op het ontstaan van schade. Een kelder onder een deel van een gebouw is schadegevoelig	

Kenmerken bouwlaag 0	De volgende serie vragen betreft de vloeropbouw van het gebouw. Het gaat hier om de vloerkenmerken van de constructievloer typerend voor de gebouwtypologie dus geen afwerkvloeren of vloerafwerking. Als voorbeeld; een betonnen zwaluwstaartvloer op een houten balklaag (vaak bij badkamers) wordt gezien als afwerking en is niet relevant voor de data analyse. Een plaatselijke betonvloer, bijvoorbeeld in de keuken of in een aanbouw, kan worden opgenomen onder: 'zijn er opmerkingen over de diverse vloerconstructies ' - bij 'ja' kan hier een toelichting worden gegeven.	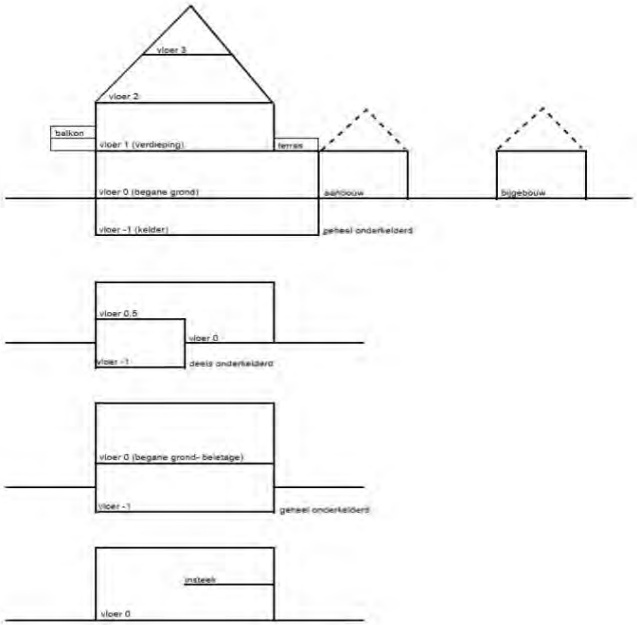
Kenmerken bouwlaag 0, 0.5 t/m 3	Voorbeelden vloeren: Houtenbalkenvloer: Systeemvloer baksteen: Beton in het werk gestort: Beton systeemvloer:	
Zijn er opmerkingen over de div. vloerconstructies?	Hier kunnen aanvullende kenmerken worden opgenomen met betrekking tot de vloerconstructies. Denk hierbij aan een bouwlaag met meerdere vloer constructies of een vloerconstructie die niet onder de opties zijn opgenomen. Denk hierbij aan een bouwlaag met meerdere vloer constructies of een vloerconstructie die niet onder de opties zijn opgenomen.	

Vorm van het dak?	Voorbeeld plat/hellend dak: Bij een gecombineerde dakconstructie hellend/plat zoals in de onderstaande afbeelding te zien is. Het hellende gedeelte (een spantconstructie) bepaald hier de hoofdopzet van de dakconstructie. Deze als hellend aan te vinken.	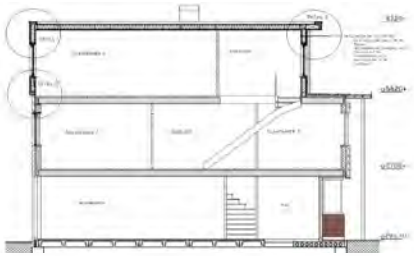 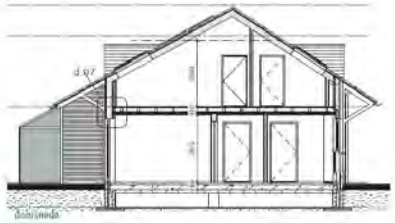

Constructie van het platte dak?	Indien de constructie niet zichtbaar is dient 'niet zichtbaar' gekozen te worden. Voorbeeld plat dak staal: Voorbeeld plat dak hout: Voorbeeld plat dak beton:	

Constructie van het hellende dak?	De keuze sporen, spant, gordingen worden toegelicht in onderstaande afbeeldingen. Indien er geen dakconstructie zichtbaar is bij een hellend kan het zijn dat de dakconstructie overspant van vloerrand naar nok of van bouwmuur naar bouwmuur (zelfdragende doosconstructies/ scharnierkap e.d.). Het materiaal van de zelfdragende dakconstructie (plaatmateriaal of beton) benoemen bij 'materiaal van het dak'. Voorbeeld sporenkap: Voorbeeld spantconstructie: Voorbeeld Gordingen: Onderstaand een voorbeeld van een gebintconstructie. Deze constructie is typisch voor (Groninger) boerderijen. Het gebint staat vrij op de vloer (op poeren) De constructie benoemen als 'Sporenkap'.	
Materiaal van het dak?	Voorbeeld onbeschoten dak:	
Kenmerken gevelopbouw?	Het betreft hier de belangrijkste kenmerken van de gevelopbouw. Het is goed mogelijk dat er meerdere gevels zijn toegepast. Bij woningbouw uit de jaren '70-'80 van vorige eeuw was het niet ongebruikelijk gevel vullende elementen toe te passen met alleen metselwerk penanten (zie ook bijlage Gebouw Typologieën). Er dient dan een keuze gemaakt te worden. Bij de volgende vraag kan er een verdere toelichting worden gegeven.	

Zijn er meerdere gevelconstructies?	Indien er meerdere gevelconstructies aanwezig zijn dient dit hier aangegeven te worden. Daarnaast kan dit ook aangegeven worden op de schets van het gebouw.	
Is er een aanbouw (niet zijnde erker) aanwezig?	In de basis behoort een aanbouw tot het gebouw. Indien de aanbouw zich zichtbaar anders gedraagt ten opzichte van het hoofdgebouw dan dient deze als los gebouw opgenomen te worden (zie onderstaande voorbeeld). Dit kan bijvoorbeeld voorkomen als de aanbouw op een andere wijze is gefundeerd. Voorbeeld erker (geen aanbouw) :	
Hoeveel gemetselde schoorstenen zijn er aanwezig?	Het gaat uitsluitend om gemetselde schoorstenen, deze worden schadegevoelig geacht en zijn interessant voor de data-analyse.	
Balkon aanwezig?	Inpandige loggia's buiten beschouwing laten, aantal balkons is niet van belang.	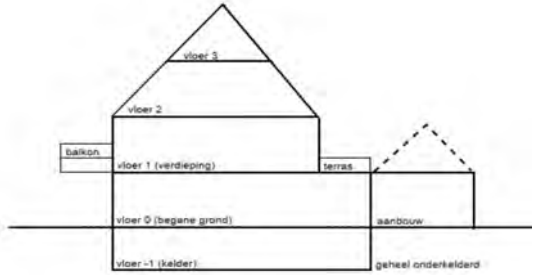

Dakterras aanwezig?	Een dakterras is een niet overdekte buitenruimte op een onderliggende binnenruimte, loggia's buiten beschouwing laten.	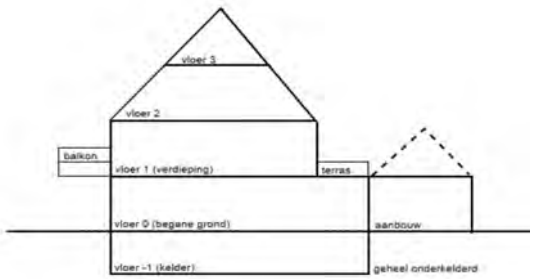
Zijn er één of meerdere dakkapellen later bijgeplaatst?	Het gaat hier alleen om later geplaatste of aangepaste dakkapellen, bij het verbreden van een bestaande dakkapel hier 'ja' antwoorden. Achtergrond van de vraag is dat bij 'ja' de oorspronkelijke dakconstructie aangepast is.	
Zijn er overige (bijzondere) gebouwkenmerken?	Hierbij worden niet bouwkundige of constructieve aanpassingen bedoeld, gedacht kan worden aan gestorte terrassen, gemetselde tuinmuren of gemetselde pergola's.	
Zijn er latere bouwkundige aanpassing(en) doorgevoerd?	Hierbij worden ingrijpende constructieve aanpassingen bedoeld, gedacht kan worden aan een dakopbouw, muurdoorbraken e.d.	
Is er in het verleden sprake geweest van calamiteiten?	Hierbij kan gedacht worden aan brand of wateroverlast.	
Staat van onderhoud van het metselwerk/voegwerk?	Het gaat om een algemeen beeld van de staat van onderhoud van de genoemde onderdelen. Mocht er een klein deel minder goed onderhouden zijn maar is het algemene beeld goed dan 'goed' aanvinken. Zie onderstaande voorbeelden goed/slecht:	

Staat van onderhoud van het schilderwerk/houtconstructies?	Het gaat om een algemeen beeld van de staat van onderhoud van de genoemde onderdelen. Mocht er een klein deel minder goed onderhouden zijn maar is het algemene beeld goed dan 'goed' aanvinken. Zie onderstaande voorbeelden goed/slecht:	
Staat van onderhoud van het daken en goten?	Het gaat om een algemeen beeld van de staat van onderhoud van de genoemde onderdelen. Mocht er een klein deel minder goed onderhouden zijn maar is het algemene beeld goed dan 'goed' aanvinken. Zie onderstaande voorbeelden goed/slecht:	

Gekoppelde informatie vragen schadeopnamediagram

(behorende bij schadeopnamediagram versie 3.0)
(alleen vragen met informatie zijn opgenomen, zie schadeopnamediagram 3.0)
13-7-2022
Sectie: Ruimte

Vraag Schadeopnamediagram/Atabix:	Toegevoegde informatie (tekst):	Toegevoegde informatie (afbeelding):
Aanmaken ruimtes:		
Wil je een ruimte aan de binnenkant of buitenkant aanmaken?	Met een ruimte aan de buitenkant wordt de buitenzijde van het gebouw bedoeld, hieronder vallen de bouwdelen gevel, dak, gemetselde schoorsteen, balkon ect. Elke ruimte in het gebouw dient aangemaakt te worden.	
Is er schade aan de buitenkant van het gebouw geconstateerd?	Er dient altijd een buitenruimte aangemaakt worden, indien geen schades in de bouwdelen aanwezig zijn kan dit worden aangegeven en zijn er geen vervolghandelingen m.b.t. de buitenkant van het gebouw nodig.	
Op welke bouwlaag bevind zich de ruimte?	Bouwlaag 0 is in de basis de bouwlaag gelijk aan het maaiveld. Zie onderstaande afbeelding voor de duiding bouwlaag 0.5/insteek. Bij appartementen dient de vloer van de individuele woningentree als 'vloer 0' te worden benoemd.	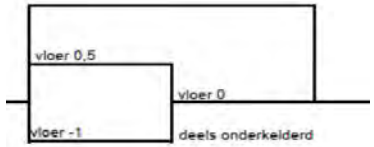 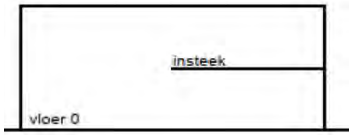
Wat is het nummer van de ruimte?	Zie voor de nummering van de ruimtes het werkprotocol vastleggen schade. Zorg dat het aangegeven ruimtenummer gelijk is aan de gemaakte schets/plattegrond.	
Welke attributen zijn er in de ruimte aanwezig?	Zorg ervoor dat de attributen duidelijk zichtbaar zijn op de overzichtsfoto's van de ruimte.	

Wat is het oppervlakte (m2) van de vloer?	Bij een ruimte met verschillende vormen en schuine zijden kunt u het best de kamer in verschillende delen opmeten. U berekend dus eerst A, B en C en vervolgens haalt u hier D vanaf. A en B zijn hierboven berekend en komen uit op 38,00 m2. C is een driehoek en berekend u door eerst de breedte (3,00 m) en de lengte (7,00 m) te vermenigvuldigen. 3,00 m x 7,00 m = 21,00 m2. Dit deelt u vervolgens door 2 gezien het hier om een driehoek gaat: 21,00 m2 / 2 = 10,50 m2. U kunt nu A en B (38,00 m2) optellen bij C (10,50 m2): 48,50 m2. D schouw, dit dient dus van het totaal afgetrokken te worden. D berekent u door de breedte (1,00 m) en de lengte (1,00 m) te vermenigvuldigen. 1,00 m x 1,00 m = 1,00 m2. Het totale oppervlakte 48,50 m2 minus 1,00 m2 = 47,5 m2.	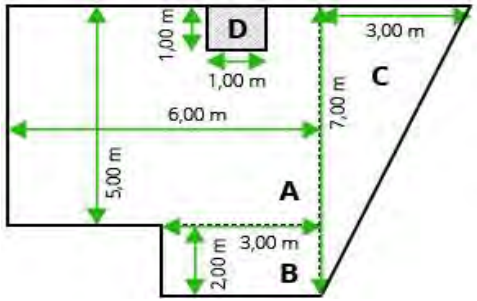
BTW Situatie		
Is er sprake van een zelfstandige werkruimte?	OF een werkruimte 'zelfstandig' is, hangt af van een aantal factoren, namelijk: - De werkruimte heeft een eigen ingang of opgang. - De werkruimte heeft sanitaire voorzieningen. Een losse werkplek in de woonkamer of een slaapkamer ingericht als werkruimte is dus geen zelfstandige werkruimte.	

Gekoppelde informatie vragen schadeopnamediagram

(behorende bij schadeopnamediagram versie 3.0)
(alleen vragen met informatie zijn opgenomen, zie schadeopnamediagram 3.0)
13-7-2022
Sectie: Bouwdeel buiten

Vraag Schadeopnamediagram/Atabix:	Toegevoegde informatie (tekst):	Toegevoegde informatie (afbeelding):
Bouwdeel buiten:		
Aan welke gevel is er schade?	Zie voor de nummering van de gevel het werkprotocol vastleggen schade. Zorg dat het aangegeven gevelnummer gelijk is aan de gemaakte schets/plattegrond.	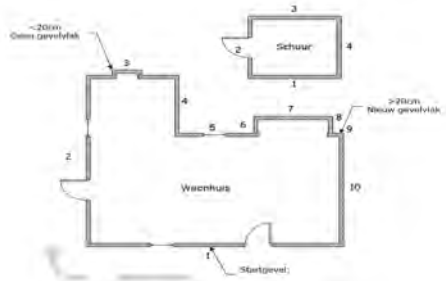
Wat is de hoogte van de gevel?	Meet hierbij de hoogste punt van de gevel.	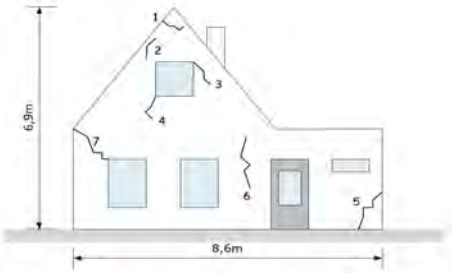
Wat is de breedte van de gevel?	Meet hierbij de breedste punt van de gevel.	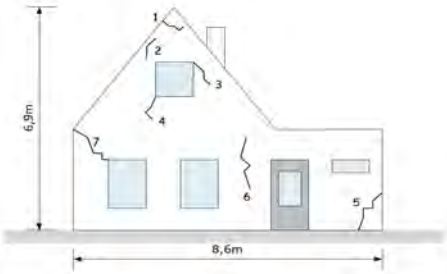
Welke attributen aan er aanwezig aan de gevel?	Zorg ervoor dat de attributen duidelijk zichtbaar zijn op de overzichtsfoto's van de gevel.	

Is er begroeiing aan de gevel aanwezig?	Zorg ervoor dat de eventuele begroeiing duidelijk zichtbaar is op de overzichtsfoto's van de gevel. Voorbeeld begroeiing gevel:	
Is de gevel goed bereikbaar?	Denk hierbij aan een achtergevel die alleen via een de voordeur te bereiken is of een gevel die aan het water grenst.	
Zijn met betrekking tot de gevel één of meerdere van de onderstaande kenmerken waar te nemen?	Deze informatie is voor de analyse en beoordeling noodzakelijk om een goede beoordeling te doen en te beoordelen of er mogelijk sprake is van ongelijke zetting(en) die invloed kan hebben op de betreffende schades. Hierdoor kan een betere inschatting worden gemaakt of nader onderzoek vereist is.	

Gekoppelde informatie vragen schadeopnamediagram

(behorende bij schadeopnamediagram versie 3.0)
(alleen vragen met informatie zijn opgenomen, zie schadeopnamediagram 3.0)
13-7-2022
Sectie: Bouwdeel binnen

Vraag Schadeopnamediagram/Atabix:	Toegevoegde informatie (tekst):	Toegevoegde informatie (afbeelding):
Bouwdeel binnen:		
Welke wand heeft schade?	Zie voor de nummering van de wand het werkprotocol vastleggen schade. Zorg dat het aangegeven wandnummer gelijk is aan de gemaakte schets/plattegrond.	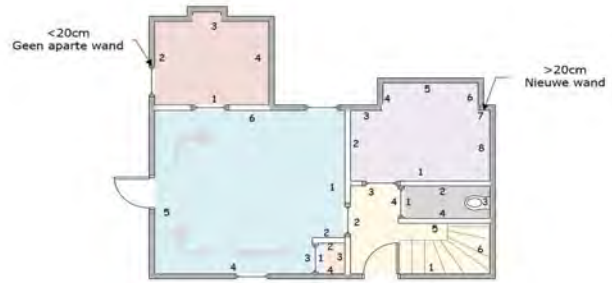
Wat is de hoogte van de wand?	Meet hierbij de hoogste punt van de wand.	
Wat is de breedte van de wand?	Meet hierbij de breedste punt van de wand.	
Zijn met betrekking tot de wand, plafond of vloer één of meerdere van de onderstaande kenmerken waar te nemen?	Deze informatie is voor de analyse en beoordeling noodzakelijk om een goede beoordeling te doen en te beoordelen of er mogelijk sprake is van ongelijke zetting(en) die invloed kan hebben op de betreffende schades. Hierdoor kan een betere inschatting worden gemaakt of nader onderzoek vereist is.	

Gekoppelde informatie vragen schadeopnamediagram

(behorende bij schadeopnamediagram versie 3.0)
(alleen vragen met informatie zijn opgenomen, zie schadeopnamediagram 3.0)
13-7-2022
Sectie: Schadepositie binnen/buiten

Vraag Schadeopnamediagram/Atabix:	Toegevoegde informatie (tekst):	Toegevoegde informatie (afbeelding):
Schadepositie buiten		
De schade begint...	Zie onderstaande mogelijke schadeposities	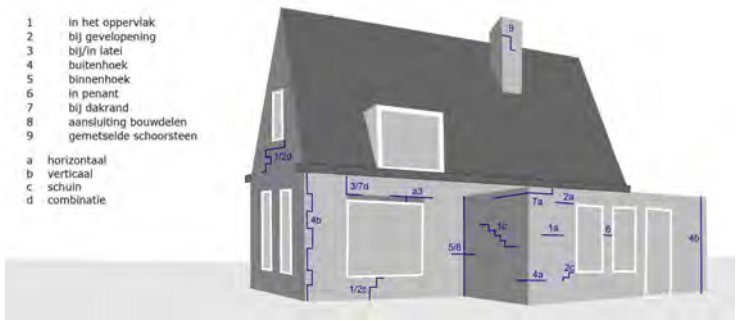
De schade eindigt...	Zie onderstaande mogelijke schadeposities	
Schadepositie binnen		
Wat is de positie van de schade?	Voorbeeld schade in oppervlak: Voorbeeld schade boven en/of onder een sparing	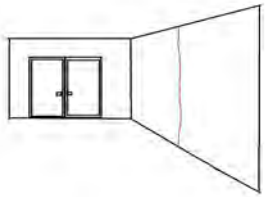 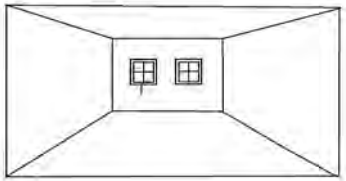
Is de schade aanwezig op een aansluiting?	Voorbeeld schade op een aansluiting:	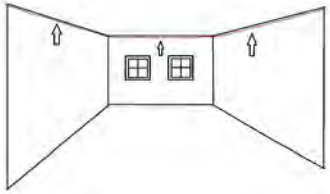

Gekoppelde informatie vragen schadeopnamediagram

(behorende bij schadeopnamediagram versie 3.0)
(alleen vragen met informatie zijn opgenomen, zie schadeopnamediagram 3.0)
13-7-2022
Sectie: Schadepositie binnen/buiten

Vraag Schadeopnamediagram/Atabix:	Toegevoegde informatie (tekst):	Toegevoegde informatie (afbeelding):
Schade:		
Om wat voor soort schade gaat het?	Grindnesten in beton, een grindnest is een gebrek in verharde beton, meestal ontstaan door ontmenging tijdens het storten van de beton, waardoor het grind niet volledig is omgeven door de specie.	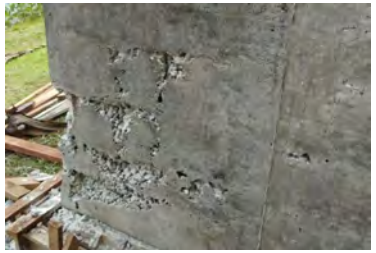
Om wat voor soort schade gaat het?	Mechanische schade is een schadesoort die ontstaat door overmacht, zoals brand of verwoesting door oorlog, door verkeerd handelen en door onverschilligheid of agressie.	

Om wat voor soort schade gaat het?	Afgesprongen schilfers (vorstschade), Vorstschade is te herkennen aan afgebrokkelde schilfers steen en soms zelfs delen van stenen of voegen dit komt doordat ingedrongen vocht in de steen of voeg uitzet door bevriezing. Vooral muren die veel schaduw hebben en langdurig vochtig blijven zijn hier aan onderhevig: Verweerd voegwerk / alg aanslag: Bakscheuren, in het zichtvlak van een baksteensortering kunnen tijdens het productieproceshaarscheurtjes ontstaan. Deze bakscheuren ontstaan in de koelzone van de oven doordat de buitenkant van de steen afkoelt en krimpt terwijl het inwendige van de steen nog warm is. Bij levering zijn deze scheurtjes met het blote oog vaak nauwelijks waarneembaar. Na het verwerken in de gevel kunnen zich stof- en roetdeeltjes in de haarscheurtjes afzetten, waardoor deze beter zichtbaar worden : Zichtbare corrosie van metalen:	
Om wat voor soort schade gaat het?	Doorbuigen van vloer en dakbalken: Kromtrekken houten balken, scheuren/barsten in balken:	

Wat voor soort glasschade betreft dit?	Thermische scheurvorming (glasbreuk), een thermische breuk heeft een speciaal breukpatroon en is niet te vergelijken met het 'gewoon' breken van glas. Typisch is de inloop, die loopt altijd vanaf de glasrand over de kortste afstand naar de koude-/warmtezone, waarna de breuk duidelijk van richting verandert en vervolgens in een grillige vorm verder loopt: Lekkage dubbele beglazing, er bevindt zich vocht tussen de twee glasplaten:	
Om wat voor soort lekkage gaat het?	Lekkage pannen gedekte daken: Lekkage bitumen of kunststof gedekte daken: Lekkage van goten en loodslabben:	

Om wat voor soort schade gaat het?	Verkleuren en vlekvorming: Afbladderen verfwerk en blaasvorming: Onthechting en scheurvorming kitwerk: Craquelé in tegels of stucwerk:	
Schadekenmerken:		
Is de scheur enkelvoudig of meervoudig?	Enkelvoudig: Een scheur die in 1 richting doorloopt en niet splitst in verschillende richtingen Meervoudig: Een scheur die vertakt in verschillende richtingen	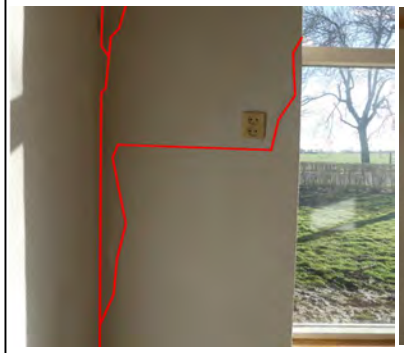
Is de scheur 'in het vlak' of 'uit het vlak'?	In het vlak: Het oppervlak waarin de scheur zich bevindt wijkt niet van elkaar ter plaatsen van de scheur Uit het vlak: Het oppervlak waarin de scheur zich bevindt wijkt van elkaar ter plaatsen van de scheur. Let op: maakt ook een foto waarop de wijkende gevel zichtbaar is. Voorbeeld schade uit het vlak:	

Wat is het verloop en de richting van de scheur?	Geef aan welke richtingen voor de scheur van toepassing zijn. Horizontaal: Verticaal: Diagonaal: Grillig, een scheur die zeer onregelmatig van vorm is (dus geen rechte lijn):	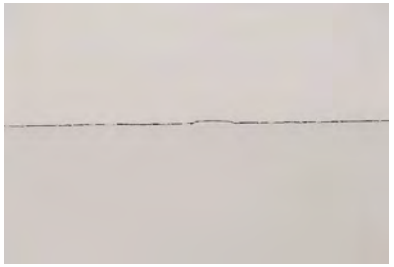
Is de scheur getrapt?	Getrapte scheur:	
Loopt de scheur door een steen/tegel?	Scheur door steen (metselwerk):	

Zijn met betrekking tot de scheur één of meerdere van de onderstaande kenmerken waar te nemen?	V-vormige scheur: Omgekeerde v-vormige scheur:	
Afmetingen:		
Scheur lengte:	Bij de schade lengte wordt de totale lengte gemeten en opgegeven.	
Scheur wijdte (in mm):	Bij wijdte wordt de grootste scheurwijdte gemeten en opgegeven.	

3.

Werkinstructies AOS voor schadedeskundigen

Tijdelijke Commissie
Mijnbouwschade Groningen

Eigenaar: Art. 5.1 lid 2 sub e

Datum : 14 september 2022

Versie : 1.5

Revisie lijst

Versie	Wijzigingen t.o.v. vorige versie	Author	Date
1.0	Eerste definitieve versie	Art. 5.1 lid 2 sub e	06-02-2019
1.1	Aangepaste versie na controle Art. 5.1 lid 2 sub	Art. 5.1 lid 2 sub e	07-02-2019
1.2	Aangepaste versie Art. 5.1 lid 2 sub e	Art. 5.1 lid 2 sub e	11-02-2019
1.3	Alle feedback verwerkt van betrokken partijen	Art. 5.1 lid 2 sub e	26-02-2019
1.4	Aanpassing in bereikbaarheid	Art. 5.1 lid 2 sub e	07-03-2019
1.5	Tekstuele aanpassing aanvulling follow-up	Art. 5.1 lid 2 sub e	12-08-2019
1.6	Naam bouwkundig adviseur toegevoegd	Art. 5.1 lid 2 sub e	11-11-2019

Inhoud

1. Inleiding 3
2. Hoe kan een AOS melding worden gedaan 4
3. Hoe te handelen bij verschillende AOS situaties 5
4. Communicatie met melder/ eigenaar 7
5. Wat houdt een AOS-procedure in 8

1. Inleiding

Tijdens een schade-inspectie kan een deskundige in een situatie komen waarbij hij een mogelijk acuut onveilige situatie tegenkomt. Dit kan bij een reguliere melding zijn waar nog nooit een AOS-melding geweest is, maar dit kan ook in een situatie waarbij al eerder een AOS-inspectie heeft plaatsgevonden.

Onder een AOS wordt verstaan: een omstandigheid waarbij er sprake is van een aantasting van de constructie van en/of de staat van een gebouw of werk op een zodanige manier dat er een direct veiligheidsrisico is voor de bewoners, omwonenden of andere personen.

Bij de beoordeling van de vraag over er sprake is van een AOS worden steeds de mogelijke (kleine of grote) invloeden op de constructie van buitenaf meegewogen. Denk daarbij aan weersinvloeden, verkeersinvloeden of trillingen die de situatie drastisch kunnen verergeren en daarmee acuut onveilig kunnen maken.

Om handvaten aan te reiken over hoe te handelen tijdens een mogelijk acuut onveilige situatie volgen in dit document de instructie voor het doen van een AOS-melding, een aantal scenario's met verdere uitwerking en een aantal tips van verwoordingen van de situatie.

2. Hoe kan een AOS melding worden gedaan

Mocht de situatie zich voordoen dat de deskundige zich zorgen maakt over de veiligheid van de bewoners, of zichzelf dan kan hij hiervan een melding doen.

De melding moet altijd worden gedaan via www.schadedoormijnbouw.nl en dan via het webformulier. https://www.schadedoormijnbouw.nl/is-er-een-acuut-onveilige-situatie

Graag onder in de omschrijving aangeven dat de melding is gedaan door de schade expert, inclusief naam. **Deze melding moet altijd in overleg gedaan worden met de bewoner.**

Bij situaties die erg nijpend lijken te zijn is het, in de situatie van een schade- opname, goed om als deskundige telefonisch contact te zoeken met het AOS-team. Hieronder volgt een overzicht met telefoonnummers van medewerkers van het AOS-team. Let op, dit kan van 08:00 uur tot 16:30 uur (Let op: deze 06-nummers niet direct aan bewoners beschikbaar stellen)

Art. 5.1 lid 2 sub e (Coördinator AOS)	Art. 5.1 lid 2 sub e	Maandag t/m donderdag
Art. 5.1 lid 2 sub e (Bouwkundig Adviseur)	Art. 5.1 lid 2 sub e	dinsdag t/m vrijdag
Art. 5.1 lid 2 sub e (Bouwkundig Adviseur)	Art. 5.1 lid 2 sub e	ma, din, don, vrijdag
Art. 5.1 lid 2 sub e (Bouwkundig Adviseur)	Art. 5.1 lid 2 sub e	maandag t/m donderdag
Art. 5.1 lid 2 sub e (Bouwkundig Adviseur)	Art. 5.1 lid 2 sub e	Maandag t/m vrijdag

Ook bij twijfels waarbij uitleg nodig is kan er contact worden gezocht met het bovenstaande nummer.

Zorg er voor dat de aanvrager altijd op de hoogte is van het zoeken van contact met het AOS-team.

Het AOS-team heeft in principe 48 uur om een AOS-melding af te handelen, echter bij telefonisch contact zal altijd overleg gepleegd worden over de situatie en of spoed noodzakelijk is.

In overleg met de zaakbegeleider kan er ook gekozen worden om de AOS-melding via de zaakbegeleider te laten lopen. De zaakbegeleider heeft hier ook instructies voor.

Als het voorkomt dat het AOS-team telefonisch niet bereikbaar is en ook het webformulier niet. Dan kan er een e-mail worden gestuurd naar Art. 5.1 lid 2 sub e @schadedoormijnbouw.nl . Er wordt dan z.s.m. gehandeld. Hierheen kunnen dan dus ook eventuele verzoeken voor terugbellen worden gestuurd. Deze mailbox wordt van 08:00 tot 22:00 uur beheerd en beantwoord.

3. Hoe te handelen bij verschillende AOS- melding

Hieronder volgen een 4-tal scenario's die voor kunnen komen waarbij er tijdens het doen van een schade-inspectie een mogelijke AOS zich voor kan doen. In deze scenario's worden ook voorbeelden geschetst hoe hier het beste mee omgegaan kan worden.

In alle onderstaande scenario's is het van groot belang dat er goed gecommuniceerd wordt richting de aanvrager. Er mag geen paniek worden gecreëerd en het is niet de bedoeling dat de schade-expert zelf oordeelt over de veiligheid en op de stoel van de Bouwkundig Adviseur AOS en de externe AOS-inspecteur gaat zitten. Verder is het in geen geval wenselijk om de uitvoering van werkzaamheden, die zijn aangebracht door het AOS-team, in twijfel te trekken waar de aanvrager bij is.

1. **De deskundige komt o.b.v. een schademelding bij een situatie nog nooit eerder een AOS-melding is geweest en treft hier een mogelijke AOS aan.**

Het is van belang dat tijdens een dergelijke situatie er geen paniek wordt gezaaid bij een bewoner. Geef aan dat er een situatie is aangetroffen die vragen oproept over de kwaliteit van de constructie en nog even met een ander team besproken zal worden. Hiervoor kan dan vervolgens een AOS melding gedaan worden volgens die instructies. De schade-inspectie kan verder gewoon worden afgerond.

2. **De deskundige komt o.b.v. een schademelding bij een situatie waarbij eerder een AOS inspectie heeft plaatsgevonden, maar waarbij deze als ongegrond is beoordeeld. Terwijl er nu wel weer twijfel is over de aangetroffen situatie.**

Allereerst kan de situatie veranderd zijn waardoor er inderdaad nu sprake kan zijn van een AOS. Ook in deze situaties is het goed om te zorgen dat er bij de bewoner aangegeven wordt dat de constructie vragen oproept en dat hij als deskundige hierover contact zal opnemen met het AOS-team. Om vervolgens een melding te doen. De schade-inspectie kan verder gewoon worden afgerond.

3. **De deskundige komt op basis van prioritaire schademelding bij een situatie waarbij eerder een AOS-inspectie heeft plaatsgevonden en deze als gegrond is beoordeeld en veilig is gesteld. Hierbij ontstaat er twijfel over de manier van veiligstellen.**

In dit scenario is het van belang dat er geen uitspraken worden gedaan over de twijfel van de methode van veiligstelling in het bijzijn van de aanvragers. Er kan contact worden gezocht met het AOS-team om de aangetroffen situatie te overleggen en dan kan er in gezamenlijkheid worden besloten of er een nader inspectie door het AOS-team nodig is. Goed om te weten in deze situaties is dat een veiligstelling altijd in samenspraak en met toestemming van een aanvrager wordt uitgevoerd. De eigenaar van het pand heeft hier ook voor getekend.

4. **De Deskundige komt o.b.v. een prioritaire schademelding bij een situatie waarbij eerder een AOS-inspectie heeft plaatsgevonden en deze toen als gegrond is beoordeeld. De situatie die is veiliggesteld vertoond echter geen schade.**

Deze tekst wordt nader bepaald

4. Communicatie met melder/ eigenaar

In dit hoofdstuk volgen een aantal tips betreffende de communicatie met de bewoners over mogelijk Acuut Onveilige Situaties.

Wanneer er een situatie aangetroffen wordt waarbij er twijfel bestaat over de veiligheid is het goed te zorgen dat de bewoner niet onnodig angstig wordt gemaakt. Er hoeft niet gelijk over onveiligheid gesproken te worden. Een voorbeeld is:

"We hebben tijdens de opname een situatie aangetroffen die we graag nader bekeken zouden zien, hiervoor is een speciaal team binnen de TCMG, zij kijken naar de constructies van deze situatie en of er mogelijk op korte termijn gehandeld zou moeten worden".

In het geval van directe twijfel over de veiligheid, door de deskundige, de zaakbegeleider en de bewoners in het goed om wel de verantwoordelijkheid te nemen betreffende deze situatie, echter ook hierbij geldt doe geen uitspraken over of de situatie daadwerkelijk onveilig is, maar dat er wel nader naar gekeken dient te worden. Een voorbeeld zou kunnen zijn:

"We hebben twijfels over de situatie, en willen dit graag z.s.m. door een gespecialiseerde afdeling laten beoordelen of deze twijfels gegrond zijn. Ik zou u adviseren om (de betreffende ruimte) tot die tijd te vermijden, dit puur uit voorzorg, totdat het nader is bekeken en er toelichting is gegeven over wat er constructief aan de hand is"

5. Wat houdt een AOS-procedure in

Ter informatie wordt hieronder in het kort uiteen gezet hoe de AOS-procedure in zijn werk gaat.

De AOS-procedure

- Een AOS melding komt binnen bij het AOS-team (telefonisch, per e-mail of via de website)
- Vervolgens wordt er gekeken wat de geschiedenis is van het adres, en wat voor woning het is
- Er wordt z.s.m. contact gezocht met de melder (Het AOS-team pakt meldingen op tussen 08:00 en 22:00 uur)
- Er wordt een AOS-inspectie ingepland, deze inspectie wordt uitgevoerd door een extern ingehuurde partij samen met een Bouwkundig Adviseur (TCMG)
- De inspectie wordt uitgevoerd, hierbij wordt alleen naar de constructieve veiligheid gekeken van de woning. Er worden geen contrateringen gedaan betreffende de causaliteit
- Indien de situatie als gegrond wordt gezien, het is daarbij dus acuut onveilig, dan wordt er veiliggesteld door een aannemer.

Al het bovenstaande wordt gedaan binnen een tijdsbestek van **48 uur.**

De follow-up (het vervolg)

Nadat een AOS-dossier is veiliggesteld zou er een vervolg moeten plaatsvinden hieronder volgt beknopt hoe dit er uit ziet.

- Wanneer er veiliggesteld is wordt er aan het dossier een dedicated zaakbegeleider gekoppeld.
- Binnen de TCMG worden deze dossier met prioriteit richting de schadeafhandeling overgedragen.
- Bij de afdeling werkvoorbereiding worden alle gegevens verzameld ter voorbereiding van het doen van een schade-opname. Hierbij worden de bevindingen van een AOS-inspectie ook meegenomen
- De deskundige wordt geadviseerd contact op te nemen met de bouwkundig adviseur van het AOS team, zodat hij nadere informatie over de veiligstelling kan vernemen

MEMO BOUWKUNDIGE STAAT
V10 november 2022

De memo is als volgt opgebouwd:

1. Kaders IMG
2. SBR Richtlijn A
3. Vragen bijlage 5
4. Systematiek
5. Duiding vragen SBR Richtlijn A Bijlage 5

1. KADERS IMG

Conform het Beoordelingsschema mijnbouwschade versie 1 augustus 2022 van IMG wordt alle schade, waarvoor evident en aantoonbaar een andere autonome oorzaak (dan mijnbouw) kan worden aangewezen, beoordeeld op mogelijke verergering door mijnbouwactiviteiten. Daartoe moet bepaald worden of de bouwkundige staat van het bouwwerk of bouwdeel 'normaal' of 'gevoelig' is.

Elk gebouw [of bouwwerk] dat is gebouwd vóór 1940, wordt gekenmerkt als gevoelig. De bouwkundige staat van gebouwen uit 1940 of met een later bouwjaar, wordt beoordeeld aan de hand van 13 vragen uit bijlage 5 van de SBR Richtlijn A: Schade aan Bouwwerken: 2017. De desbetreffende deskundige dient deze vragen in het adviesrapport (Atabix) te beantwoorden. De vragen uit Bijlage 5 geven echter ruimte voor interpretatie, waardoor eenduidige uitkomsten niet kunnen worden geborgd. Deze notitie geeft een systematische beschouwing van vorenstaande vragen, om de open gelaten ruimte voor interpretatie in te perken en meer eenduidige uitkomsten te bevorderen. IMG heeft besloten om in deze beschouwing alleen de (blauwe) linkerzijde van bijlage 5 te gebruiken en de gevolgcheck in de rechterzijde van bijlage 5 achterwege te laten.

2. SBR RICHTLIJN A

10.2.2 Bouwkundige staat

Bouwwerken en onderdelen van bouwwerken zijn ingedeeld naar bouwkundige staat betreffende de gevoeligheid voor trillingen. Er is sprake van een hogere gevoeligheid indien door veroudering, verbouwingen of andere oorzaken de sterkte in onderdelen is afgenomen ("slechte staat") of de spanningen zijn toegenomen ("initiële spanningen").
Om te bepalen of een bouwwerk of onderdeel van een bouwwerk in slechte staat verkeert of dat initiële spanningen een rol spelen, dient gebruik te worden gemaakt van de checklist (zie kader 45) uit bijlage 5. De checklist leidt tot een puntentelling. Een bouwwerk valt in de staat "gevoelig" als op basis van de checklist het aantal punten een drempelwaarde overschrijdt.
De checklist bevat de relevante soorten sterkteverminderingen en spanningsvermeerderingen, de bijbehorende bouwkundige oorzaken, de bijhorende bouwkundige gevolgen en de wijze waarop deze door waarneming ter plaatse kunnen worden vastgesteld.

De bouwkundige staat kent twee toestanden, zoals omschreven in tabel 10.2.

Tabel 10.2 Overzicht indeling bouwwerken en onderdelen naar bouwkundige staat.

Staat	Omschrijving
Gevoelig	· Bouwwerken of onderdelen waarvan de sterkte is verminderd. · Bouwwerken of onderdelen waarin sprake is van extra initiële spanningen.
Normaal	· Bouwwerken of onderdelen waarvan de bouwkundige staat niet gevoelig is.

Bron: SBR Richtlijn A

3. VRAGEN BIJLAGE 5

Werkwijze
De checklist is bedoeld om vast te stellen of voor een bouwwerk sprake is van verhoogde gevoeligheid voor trillingen vanwege (lokaal) verminderde sterkte of verhoogde initiële spanningen.
De checklist is niet geschikt voor een algemene bouwkundige schadebeoordeling of het bepalen van de oorzaken van schade.

Wijze van gebruik:

1. Het pand wordt van buiten in ogenschouw genomen. Zijn er geen scheuren en is er geen sprake van algemene scheefstand of scheefstand van onderdelen, dan is de bouwkundige staat "normaal" en hoeft de lijst niet te worden doorgenomen.
2. De eerste 7 oorzaken worden één voor één in ogenschouw genomen.
3. Daartoe wordt gekeken of een oorzaak wordt herkend, eventueel na toetsing aan een criterium.
4. Herkende oorzaken krijgen een vinkje ('oorzaakcheck').
5. Als een oorzaak is herkend, wordt meteen gekeken of gevolgschade is te herkennen.
6. Indien oorzaak en bijbehorende gevolgschade zijn herkend, krijgt die een vinkje ('gevolgcheck').
7. Als er een gevolgcheck is gezet bij de eerste 7 oorzaken (en dus ook een oorzaakcheck op dezelfde regel) dan is de bouwkundige staat "gevoelig". De oorzaak krijgt een vinkje of de waarde 4 in kolom 'oorzaak & gevolg check' en het bijbehorende nummer kan worden gebruikt ter vastlegging in rapportages.
8. Het is in principe voldoende na het zetten van de eerste oorzaak & gevolg check bij de eerste 7 oorzaken het onderzoek te stoppen en de lijst dus niet af te maken. Men kan dus ook, bij bijvoorbeeld zeer zichtbare oorzaken, de lijst van de eerste 7 oorzaken in eigen volgorde doorlopen.
9. Indien geen van de eerste 7 oorzaken tot een 'oorzaak & gevolg check' hebben geleid, worden de overige 6 oorzaken in ogenschouw genomen.
10. Indien een oorzaak en de bijbehorende gevolgschade worden herkend, wordt in 'oorzaak & gevolg check' de bijbehorende puntenwaarde genoteerd.
11. Oorzaak 13, waarvoor de woning dient te worden betreden, hoeft alleen behandeld te worden als alle andere oorzaken zijn behandeld en het puntentotaal op dat moment 2 of 3 bedraagt.
12. Zodra in totaal 4 of meer punten zijn toegekend, is de bouwkundige staat "gevoelig".
13. Als na het doorlopen van de gehele lijst het puntentotaal minder dan 4 bedraagt, is de bouwkundige staat "normaal".

Bron: SBR Richtlijn A

4. SYSTEMATIEK

Algemeen uitgangspunt

- Wanneer eenmaal is vastgesteld dat de bouwkundige staat ‘gevoelig’ is, wordt die vaststelling op een later moment niet meer bijgesteld naar ‘normaal’, ook niet na herstel van schade of na vervanging van het beschadigde deel. Het omgekeerde is wel mogelijk, de staat van een woning die eerder is gekenmerkt als ‘normaal’ kan door het ontstaan van (nieuwe) schade ‘gevoelig’ worden, tenzij bij de eerdere vaststelling een fout in de aanname is gemaakt of het object wezenlijk is gewijzigd. Dit dient dan wel voldoende gemotiveerd te worden. Indien het object constructief (geheel of gedeeltelijk) wijzigt, kunnen er motieven zijn om de bouwkundige staat opnieuw vast te stellen. Ook dit dient dan voldoende gemotiveerd te worden.
- Dat laatste geldt ook voor de staat van woningen die onlosmakelijk constructief met elkaar verbonden zijn. Dus wanneer de staat van één woning uit een rij als ‘gevoelig’ wordt bestempeld, wordt daarmee ook de staat van de andere aangesloten woningen bestempeld als ‘gevoelig’. Is de staat van de eerst beoordeelde woning uit een rij bestempeld als ‘normaal’, dan kan de staat van later beoordeelde woningen uit dezelfde rij wel als ‘gevoelig’ worden aangemerkt. Dat verandert niks aan eerdere

beoordelingen. Echter, bij alle latere opnames van woningen uit dezelfde rij, zal de staat van die woningen worden bestempeld als 'gevoelig', ook als de staat bij een eerdere beoordeling was bestempeld als 'normaal'.

- Afwijken van vorenstaande systematiek of van een eerdere vaststelling van de bouwkundige staat, is alleen mogelijk na overleg met een TC'er en wanneer daarvoor een gedegen motivatie kan worden gegeven.

Deze systematiek voor het bepalen van de bouwkundige staat, zal als nadere toelichting worden opgenomen in de Praktische Uitwerking versie ##.

Voor het bepalen van de bouwkundige staat, moeten de volgende stappen worden gevolgd:

A. Ga na of de staat van dezelfde woning eerder is beoordeeld.
B. Stel vast wat de bouwkundige staat is van naastgelegen woningen die onlosmakelijk constructief verbonden zijn met de betreffende woning, ook als deze alleen verbonden zijn middels de fundering.
C. Bepaal de bouwkundige staat.

Vrijstaande woning
Een vrijstaande woning dient op zichzelf te worden beoordeeld. De beoordeling van de bouwkundige staat daarvan, is niet afhankelijk van de staat van naastgelegen panden, ook niet als deze eenzelfde constructieve opbouw hebben.

ad A. Een object met Eerder Beoordeelde Schade
De eerste stap is nagaan of er eerdere rapporten van een object zijn opgemaakt, waarbij ook de bouwkundige staat is vastgesteld. Er zijn dan 3 opties:

- De bouwkundige staat was gevoelig en deze status wordt overgenomen in de nieuwe beoordeling van het object.
- De bouwkundige staat was normaal. Dan wordt gekeken naar een eerdere vaststelling van de bouwkundige staat van eventuele objecten die constructief onlosmakelijk verbonden zijn met het te beoordelen object, zie hiervoor ad B. Indien bij het andere object ook geen bouwkundige staat is vastgesteld dient het object opnieuw beoordeeld te worden.
- De bouwkundige staat van het object is nog niet eerder vastgesteld en moet alsnog worden bepaald.

ad B. Beoordeling van een object, waarvan al eerder de bouwkundige staat is vastgesteld en dat onlosmakelijk is verbonden met andere objecten.
Ten tweede moet worden vastgesteld of het object constructief onlosmakelijk is verbonden met een ander object. Dat is bijvoorbeeld het geval bij rijwoningen, 2/1 kap, appartementen, etc. Indien het object constructief is verbonden met andere objecten moet vervolgens in Atabix worden opgezocht of de bouwkundige staat van één van de verbonden objecten reeds is vastgesteld. Er zijn dan 3 opties:

- Indien is bepaald dat de bouwkundige staat van een verbonden object gevoelig is, wordt ook het te beoordelen object als gevoelig bestempeld, tenzij bij de eerdere vaststelling een fout in de aanname is gemaakt of het object wezenlijk is gewijzigd. Dit dient dan wel voldoende gemotiveerd te worden. Indien het object constructief (geheel of gedeeltelijk) wijzigt, kunnen er motieven zijn om de bouwkundige staat opnieuw vast te stellen. Ook dit dient dan voldoende gemotiveerd te worden.
- Indien van alle verbonden objecten, die reeds zijn beoordeeld, is bepaald dat de bouwkundige staat normaal is, wordt de bouwkundige staat van het te beoordelen object op zichzelf beoordeeld.
- Ook indien niet eerder de bouwkundige staat van één van de verbonden objecten is bepaald, wordt de bouwkundige staat van een object op zichzelf beoordeeld.

2/1 kap

De bouwkundige staat van een 2/1 kapwoning wordt tezamen met die van de andere woning onder dezelfde kap beoordeeld. Indien eerder is bepaald dat de bouwkundige staat van één van de twee woningen gevoelig is, geldt die status ook voor de andere woning. Is de staat van de 2/1 kapwoningen eerder niet, of als normaal beoordeeld, dan zal de te beoordelen woning op zichzelf moeten worden beoordeeld. De staat van naastgelegen 2/1 kapblokken (met dezelfde constructieve opbouw) dient separaat beoordeeld te worden.

Rijenwoning
Bij rijenwoningen wordt het gehele woonblok aan de buitenzijde beschouwd voor het vaststellen van de bouwkundige staat (gevoelig of normaal) van de te beoordelen rijwoning. Wanneer al is bepaald dat de bouwkundige staat van één van de woningen uit een rij 'gevoelig' is, geldt die status ook voor alle andere woningen uit de rij. Totdat er een woning uit de rij als gevoelig is bestempeld, moet iedere woning op zichzelf worden beoordeeld. De staat van een naastgelegen andere rij (met dezelfde) woningen dient eveneens separaat beoordeeld te worden.

Appartement
Bij appartementen wordt het gehele appartementenblok aan de buitenzijde beschouwd voor het vaststellen van de bouwkundige staat (gevoelig of normaal) van het te beoordelen appartement. Wanneer al is bepaald dat de bouwkundige staat van één van de appartementen uit het blok 'gevoelig' is, geldt die status ook voor alle andere appartementen van hetzelfde appartementengebouw. Totdat er een appartement uit het blok als 'gevoelig' is bestempeld, moet ieder appartement op zichzelf worden beoordeeld. De staat van een naastgelegen ander vergelijkbaar blok (met dezelfde appartementen) dient eveneens separaat beoordeeld te worden.

ad. C. Bepalen van de bouwkundige staat
Indien de bouwkundige staat niet kan worden vastgesteld op grond van de eerste twee stappen, volgt als derde stap het vaststellen van de bouwkundige staat van het object. De deskundige begint met een beschouwing van het pand <u>aan de buitenzijde</u> (*1). Is er geen sprake van scheuren (*2) <u>en/of</u> is er geen sprake van algemene scheefstand of scheefstand van onderdelen (*3), dan is de bouwkundige staat ‘normaal’ en hoeft de (vragen)lijst niet te worden doorgenomen. Indien er wel schade is, in de vorm van scheuren of scheefstand, worden de 13 vragen van Bijlage 5 doorlopen (*4). Daarbij wordt uit de tabel alleen de (lichtblauwe) linkerzijde gebruikt, te weten herkenning oorzaak en criterium. De (roze) rechterzijde van de tabel wordt buiten beschouwing gelaten. Zie ook onderstaande processchema.

Processchema bepalen bouwkundige staat

Definities uit bovenstaande tekst:

Ad. 1; ogenschouw	Vanaf de begane grond en zichtbaar.
Ad. 2; scheur	zijnde geen esthetische scheur (bv. bakscheur), niet op aansluitingen en het geen schade betreft die uitgezonderd wordt in de lijst 'naar haar aard geen mijnbouwschade'.
Ad. 3; scheefstand	>1:500, in het vlak, over een lengte van minimaal 5 m1. Uit het vlak >1:500, over een lengte van minimaal 2,5 m1.
Ad. 4; doorlopen	Volgorde mag willekeurig zijn.

nr	Oorzaak van verhoogde trillingsgevoeligheid	Herkenning oorzaak	Criterium	Oorzaak check		Herkenning gevolgschade Diagonaal = al dan niet gedeeltelijk traps	Gevolg check		Punten-waarde	oorzaak & gevolg
1	Scheefstand	Lintvoegmeting, vloerwaterpassing Knikkertest	>1:500 meteen rollen			Diagonale scheur tussen twee randen in metselwerk			4	
2	Stijfheidsvariatie in fundering, talud	Landschappelijke ligging (terprand, dijkzijde)	ja / nee			Diagonale scheur tussen twee randen in metselwerk loodrecht op talud			4	
3	Relatieve zetting van de bodem bij fundering op staal	Zie: "trillingsgevoelige fundering"	SBR A			Diagonale scheur tussen twee randen in metselwerk of horizontale scheur vlak boven fundering / maaiveld			4	
4	Slechte paalfundering	Risicogebied en/of funderingsonderzoek en/of: zie "trillingsgevoelige fundering"	Risicokaart, SBR A			Diagonale scheur tussen twee randen in metselwerk of horizontale scheur vlak boven fundering / maaiveld			4	
5	Slechte voegspecie	Voegspecie verkruimeld	>25% opp.			Scheuren in het voegwerk			4	
6	Lange scheuren	X meter of lopen tussen twee "gaten" (deuren, ramen) in vlak	X >= 2			Scheuren elders in hetzelfde vlak			4	
7	Onvoldoende horizontale stijfheid in de constructie	Niet verankerde wanden / geen vertandingen bij aansluitingen, etc.	ja / nee			Scheefstand van betreffende wanden			4	
8	Uitbreiding pand	Uitbouw aanwezig, constructief verbonden aan oudbouw	ja / nee			Scheur bij aansluiting uitbouw			2	
9	Zwak materiaal (specie, baksteen, etc.) + ouderdom	Kleur/structuur + bouwjaar cq renovatiejaar	Risicolijst			Scheuren door het materiaal			2	
10	Variatie in fundatiewijze	Fundatiegegevens	ja / nee			Scheur ter plekke van overgang			2	
11	Lekkage (grote scheuren in metsel-werk, lekkende dakgoot, etc.)	Zoutuitslag / uitloging in metselwerk	Aanwezig op kritieke plekken (bij ramen e.d.)			Scheuren ter plekke en/of in de omgeving van de lekkage			1	
12	Veel (korte) scheuren	#/m2	# >= 1			Lange en/of brede scheuren in hetzelfde vlak of in aansluitende vlakken			1	
13	Sloop van dragende onderdelen (binnenmuren)	Beeld gevel- en binnenwanden niet in overeenstemming met bouwjaar en/of bouwwijze	ja / nee			Diagonale scheur herleidbaar tot weggevallen afdrager			2	

Bron: SBR Richtlijn A

5. DUIDING VRAGEN SBR RICHTLIJN A BIJLAGE 5

Vraag 1 Scheefstand; Herkenning oorzaak: Lintvoegwapening, vloerwaterpassing of knikkertest
Indien de deskundige vermoedt dat sprake is van scheefstand, waarbij óók gevolgschade te herkennen is, dient hij het vermelde onderzoek voor herkenning van de oorzaak uit te voeren. Voor de lintvoegmeting en vloerwaterpassing dienen de afwijkingen zich over de volledige lengte te manifesteren of voor het gedeelte waar de scheefstand zich voordoet. Dit om plaatselijke oneffenheden uit te sluiten. De minimale afwijking is 1 cm per 5 m1 in het vlak en 0,5 cm over 2,5 cm uit het vlak. Indien sprake is van een dergelijke afwijking en van gevolgschade, dient de deskundige deze middels een schets weer te geven en op te nemen in de bijlage van het adviesrapport.

Vraag 2 Stijfheidsvariatie in de fundering, talud; Herkenning oorzaak: Landschappelijke ligging (terprand, dijkzijde)
Stijfheidsvarianten in de fundering doen zich voor, wanneer op een afstand van minder dan 6 m tot het gebouw in het omliggende terrein een helling (talud) van gemiddeld meer dan 1 : 3 met een hoogteverschil van meer dan 2 m aanwezig is. Zie uitleg in onderstaande tekening. Het betreft de afstand tot gebouw, dus informatie over de daadwerkelijke fundering is niet noodzakelijk.

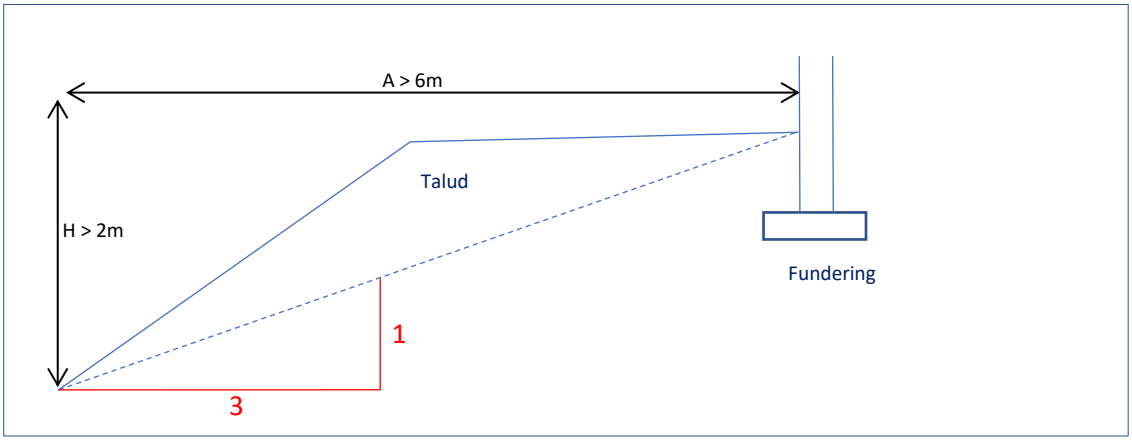

Doorsnede: ligging gebouw in relatie tot talud

Vraag 3 Relatieve zetting van de bodem bij fundering op staal; Herkenning oorzaak: zie 'trillingsgevoelige fundering'
Met relatieve zetting wordt bedoeld; plaatselijke zetting in relatie tot het gehele gebouw.

Volgens de SBR Richtlijn A, paragraaf 10.2.5. vallen onder trillingsgevoelige funderingen de volgende funderingen:

1. Funderingen op staal op verdichtbaar of verkneedbaar bodemmateriaal, met een gesommeerde dikte van de lagen van 0,1 m of meer, met uitzondering van funderingen op zeer vaste zandlagen. De funderingselementen op staal kunnen poeren, stroken of platen zijn;

N.B. De overige trillingsgevoelige funderingen zijn niet van toepassing op deze vraag.
Voor de beoordeling van zettingsschade door schade aan funderingen moet het beoordelingsschema, gebaseerd op de memo van Piet van Staalduinen d.d. 16-12-2021, worden gevolgd. Voorwaarde is wel dat gevolgschade is waargenomen in de vorm van een diagonale scheur tussen twee randen in metselwerk, of in de vorm van een horizontale scheur vlak boven de fundering / het maaiveld.

Vraag 4 slechte paalfundering; Herkenning oorzaak: risicogebied en/of funderingsonderzoek en/of trillingsgevoelige fundering
Voor Vraag 4 geldt dezelfde toelichting als bij vraag 3.
Naast funderingen op staal zijn er andere trilling gevoelige funderingen, namelijk:
2. Funderingen met niet-grondverdringende palen zoals avegaarpalen en boorpalen;
3. Funderingen met grondverdringende kleefpalen;
4. Funderingen met grondverdringende palen die met een druktechniek in de bodem zijn gebracht met uitzondering van funderingen op zeer vaste zandlagen. Voor bovenstaande funderingen is een aparte beoordeling van de trillingen nodig in verband met de kans op zettingen.

Voor beoordelingen van zettingsschade door schade aan funderingen moet het beoordelingsschema, gebaseerd op de memo van Piet van Staalduinen d.d. 16-12-2021, worden gevolgd. Voorwaarde is wel dat gevolgschade is waargenomen in de vorm van een diagonale scheur tussen twee randen (*1) in metselwerk of een horizontale scheur vlak boven de fundering / het maaiveld.
Ad.1 randen Een rand is een beëindiging van een metselwerkvlak. Dit kan een hoek van het metselwerk zijn, een gevelopening, dilataties, aansluitingen, etc. Terugliggend metselwerk in het vlak wordt niet als een rand gezien.

Conclusie: Bovenstaande trillingsgevoelige funderingstypen zijn niet uitzonderlijk. Derhalve is de bouwkundige staat van het object altijd gevoelig, wanneer sprake is van ongelijke zetting van 1:500 van het object (zie ook vraag 1) in combinatie met waargenomen gevolgschade.

Vraag 5 Slechte voegspecie; Herkenning oorzaak: Voegspecie verkruimeld
De voegspecie dient over een oppervlakte van 25% ten opzichte van het gehele gebouw verkruimeld te zijn in combinatie met aanwezigheid van scheuren in het voegwerk.
N.B. Verkruimelde voegspecie; voegspecie draagt weinig bij in de constructieve waarde van het geveldeel, maar beschermt tegen vochintreding en/of het indringen van water. Verkruimelde voegspecie is ook een indicatie van de onderhoudsstaat van het gebouw.

Vraag 6 Lange scheuren 2 meter of lopen tussen twee 'gaten' (deuren, ramen) in vlak.
Het object is gevoelig bij aanwezigheid van scheuren;

- van 2 meter aaneengesloten; of

- lopen geheel tussen twee ‘gaten’ (deuren, ramen).Daarbij hoeven deze scheuren dus geen 2 meter te zijn. Beëindigingen van gevels/maaiveld of openingen bij een aanbouw worden niet gezien als 'gat'.
- Scheuren op aansluitingen en naden worden hierbij buiten beschouwing gelaten. Hierbij denken aan aansluitingen van aanbouwen op een hoofdgebouw, aansluitingen van verschillende bouwdelen, aansluitingen van verschillende materialen, dichtgezette openingen zonder constructieve verbinding, etc.

De afmeting van het ‘gat’ (deur, raam) wordt niet meegeteld in de lengte van de scheur. Daarnaast vallen dilatatievoegen of aansluitingen, al dan niet ten onrechte dichtgezet met een harde voegvulling, niet onder deze scheuren.

Vraag 7 Onvoldoende horizontale stijfheid in de constructie; Herkenning oorzaak: niet verankerde wanden / geen vertandingen bij aansluitingen, etc.

Dit betreft de constructieve wanden die meewerken in de totale sterkte, stijfheid en stabiliteit van het gebouw. Niet-dragende lichte scheidingswanden vallen hier niet onder.
De oorzaak van dit gebrek kan worden herkend aan scheefstand in het vlak met een afwijking van 1 cm op 5 meter of gerelateerd aan de hoogte van de gehele wand.
Vertanding of verankering bevorderd horizontale stijfheid, het missen kan vervormingen uit het vlak veroorzaken.

Vraag 8 Uitbreiding object; Uitbouw aanwezig, constructief verbonden aan hoofdgebouw

Dit is van toepassing, indien het object een uitbreiding heeft. Daarbij is het bouwjaar van de uitbreiding niet van belang. De uitbreiding kan dus zowel ten tijde van de bouw of naderhand zijn aangebracht. De uitbreiding dient wel constructief verbonden te zijn met het hoofdobject. Vaak is een tapslopende scheur op de aansluiting van de uitbreiding en het hoofdobject al een kenmerk dat de funderingen verbonden zijn. Indien dit niet kan worden vastgesteld, moet de deskundige er vanuit gaan dat de uitbreiding constructief verbonden is. Bij een uitbreiding kan worden gedacht aan een: aangebouwde berging of serre, uitbouw van de volledige gevel over alle verdiepingen of alleen de begane grond, aanbouw van een bijgebouw, etc.

Vraag 9 Zwak materiaal; specie, baksteen, etc + ouderdom (bouwjaar cq. renovatiejaar)

De risicolijst, waarnaar als criterium in de bijlage wordt verwezen, is komen te vervallen. Dit betreft een gebouw, waarvan de constructie is opgetrokken uit metselwerk met een zwakke steen of zwakke metselmortel:
- Van zwak metselwerk is sprake als het metselwerk is opgebouwd uit stenen met een 'open' structuur. Hierbij kan worden gedacht aan: stenen die zijn gebakken bij een lage temperatuur (veelal lichtrood), Poriso stenen, betonstenen, etc.
- Van zwak voegwerk is sprake als er sprake is van kalkmortel.

Vraag 10 Variatie in funderingswijze; fundatiegegevens

Van variatie in funderingswijze is sprake als het object een fundering heeft welke:
- verschillende funderingswijzen kent, bv. een woonhuis met een gemetselde fundering verbonden aan een schuur met kolommen;
- verschillende aanlegdieptes heeft, bijv. bij een kelder waarvan de aanlegdiepte lager is dan van de omliggende en aaneengesloten fundering van het hoofdgebouw; of
- 2 verschillende paalfunderingen in 1 gebouw.

Het hoofdgebouw heeft 1 funderingswijze en 1 aanlegdiepte bij:
- paalfunderingen, met uitzondering van eventuele uitbreidingen van het object. De uitbreiding dient dan apart onderzocht te worden op type fundering..
- appartementengebouwen, hierbij mag worden uitgegaan van 1 funderingswijze en 1 aanlegdiepte (ook al ligt de onderste bouwlaag enigszins 'verdiept')

Vraag 11 Lekkage (grote scheuren in metselwerk, lekkende dakgoot, etc); Zoutuitslag / uitdroging in metselwerk
Een lekkage op zich leidt niet tot verzwakking van bouwdelen of metselwerk. Langdurige (jarenlange) lekkage kan echter wel voor verzwakking zorgen, met scheuren als gevolg. Langdurige verzadiging van water is zichtbaar door alg-aanslag, witte zoutuitslag, andere verkleuringen, aantasting van het voegwerk, etc. Alleen aanslag zonder andere kenmerken geeft geen verzwakking van metselwerk.

Uitdroging van metselwerk is herkenbaar aan verkruimeling van metselspecie. Louter verdroging van het voegwerk leidt niet tot verzwakking van het metselwerk. Voegwerk is niet van invloed op het constructieve geheel van het metselwerk.

Vraag 12 Veel (korte) scheuren; > 1 per m2 geveloppervlakte
Wanneer sprake is van veel lange en/of brede scheuren in een klein oppervlak, leidt dat tot (ernstige) verzwakking van het bouwdeel en maakt dat een gebouw gevoelig voor trillingen. Vaak is er in zo’n geval bouwkundig meer aan de hand. Een deskundige dient bij dergelijke schade te overleggen met een senior deskundige.

Vraag 13 Sloop van dragende onderdelen (binnenmuren); beeld gevel- en binnenwanden niet in overeenstemming met bouwjaar en/of bouwwijze
Het slopen van dragende onderdelen, zonder anticiperende versterkende maatregelen, kan een gehele constructie verzwakken. Deze schade-oorzaak kan primair worden herkend door het vergelijken van de bouwtekeningen met de bestaande situatie. Indien geen bouwtekeningen voor handen zijn, dient de deskundige zelf te beoordelen of constructieve onderdelen zijn verwijderd. Een dergelijke beoordeling moet wel met voldoende zekerheid gemotiveerd kunnen worden. Een aanname is onvoldoende.

5.

Praktische uitwerking Protocol Mijnbouwschade Groningen voor Deskundigen

16-7-2018
Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen
Afdeling Schade- expertise

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 1

1. Causaal verband, werkinstructie voor schade-experts
(Voor het laatst aangepast na akkoord voorzitter op 25 mei 2018) 2

2. Schadevaststelling 5

3. Werk in de zin van artikel 1 van het Besluit Mijnbouwschade Groningen
(Opgesteld door Art. 5.1 lid 2 sub e datum 13 juli 2018) 8

4. Wettelijke rente werkwijze (Opgesteld uit de in de vergadering van 31 mei 2018 vastgestelde notitie uitvoeringsaspecten wettelijke rente) 9

1. Causaal verband, werkinstructie voor schade-experts (Voor het laatst aangepast na akkoord voorzitter op 25 mei 2018)

Causaal verband

1. Uitgangspunten

Volgens artikel 7 lid 2 onder b van de voorlopige werkwijze onderzoekt de deskundige of de schade een gevolg is van beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van het winnen van gas uit het Groningenveld of als gevolg van de gasopslag Norg.

Voor de aanvragen die worden afgehandeld onder de procedure voor een vereenvoudigde afhandeling in artikel 8 van de voorlopige werkwijze, geldt als vereiste dat op eenvoudige wijze is vast te stellen of er sprake is van causaal verband. De vaststelling van de schade en het causaal verband vereist dus geen diepgaand onderzoek.

De deskundige neemt volgens art. 7 bij het opstellen van het advies art. 6:177a BW in acht. Artikel 6:177a bevat een aantal relevante elementen:

• De bepaling geldt alleen voor fysieke schade aan gebouwen en werken;
• De schade zou naar haar aard redelijkerwijze schade kunnen zijn door beweging van de bodem als gevolg van de exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van gaswinning;
• Het bewijsvermoeden geldt alleen voor de gaswinning uit het Groningenveld

2. Het onderzoek door de deskundige

De voorgaande uitgangspunten leiden tot de volgende stappen in het onderzoek van de deskundigen:

Stap 1.
Is er sprake is van fysieke schade aan gebouwen en werken, die naar haar aard en omvang **redelijkerwijs** schade door beweging van de bodem, als gevolg van de gaswinning uit het Groningenveld zou kunnen zijn?

Stap 2.

- Als het antwoord positief is, dan wordt de schade **vermoed veroorzaakt** te zijn door gaswinning.
- Als het antwoord negatief is, dus als de schade naar haar aard redelijkerwijs geen “mijnbouwschade” zou kunnen zijn, dan geldt het bewijsvermoeden niet.
- Voor de deskundige moet “**beyond reasonable doubt**” vaststaan dat de schade **niet veroorzaakt is of kan zijn** door gaswinning; elke andere visie leidt tot de conclusie dat er sprake is van schade die veroorzaakt is door gaswinning.

Deze twee stappen leiden tot de volgende vragen:

a. zou de schade (zijn de schades) naar haar aard naar uw oordeel redelijkerwijs schade(s) kunnen zijn die veroorzaakt is (zijn) door bodembeweging als gevolg van mijnbouwexploitatie ten behoeve van de gaswinning (zoals scheuren in het metselwerk en de afwerking van de gevels, binnenwanden en plafonds)?

b. Is de schade (zijn de schades) gelijksoortig aan andere gevallen waar vaststaat dat de schade veroorzaakt is door de bodembeweging door de gaswinning (bijv omdat in die andere gevallen schade is vergoed wegens de gaswinning)?

Als het antwoord positief is, luidt de conclusie: er is sprake is van mijnbouwschade

c. Is er sprake van schade (zijn er schades) die naar uw oordeel naar haar aard **niet veroorzaakt is of kàn** zijn door bodembeweging als gevolg van de gaswinning uit het Groningenveld? Niet voldoende is dat er andere mogelijke oorzaken zijn, anders dan gaswinning. Het moet 'beyond reasonable doubt' vaststaan dat de schade niet veroorzaakt kan zijn door bodembeweging als gevolg van de gaswinning uit het Groningenveld.

d. Indien u meent dat de schade niet veroorzaakt kan zijn door de gaswinning, dan graag motiveren waarom u dat vindt.

Conclusie: er is geen sprake mijnbouwschade

e. Is er sprake van eerdere schade die door de bodembeweging door gaswinning is verergerd? Graag aangeven in welke mate de schade door de bodembeweging is verergerd.

Conclusie: er is sprake van mijnbouwschade

3. Voorbeelden waar geen causaal verband kan worden aangenomen:

In een gemetselde borstwering onder een gevelkozijn op de begane grond van een vrijstaande woning bevindt zich een - enigszins diagonale - scheur. Door aanvrager wordt de oorzaak van deze scheur toegeschreven aan bewegingen door mijnbouw. Uit nader ter plaatse ingesteld onderzoek door de deskundige blijkt dat, als gevolg van wortelgroei onder (de fundering van) de woning, de fundering geleidelijk licht omhoog is gekomen, waardoor uiteindelijk scheur in het metselwerk is ontstaan. In deze situatie is **geen** sprake van een causaal verband met mijnbouw.

Aanvrager claimt schade als gevolg van mijnbouw met als gevolg bovenmatige naadvorming tussen houten vloerdelen, welke delen zijn verbonden door middel van messing en groef. Uit navraag bij aanvrager blijkt dat de houten vloerdelen, na te zijn afgeleverd, direct zijn verwerkt op de zand/cementgebonden ondergrond. Omdat de houten delen niet hebben kunnen acclimatiseren en de delen nog te veel vocht hebben bevat, zijn deze pas na verwerking gaan drogen/krimpen, waardoor de m.n. in de breedte richting brede naden zijn ontstaan. In deze situatie is **geen** sprake van een causaal verband met mijnbouw.

Van een gemetselde rollaag boven een dubbele deur van een oude wagenscheur is een deel verschoven. Deze rollaag is aangebracht op een stalen hoeklijn. De corrosieve beschermlaag van deze hoeklijn is in de loop van de tijd grotendeels verloren gegaan, waarna vervolgens de hoeklijn is gaan "oproesten" (= in omvang toegenomen) en een deel van het metselwerk van de rollaag heeft weggedrukt. In deze situatie is **geen** sprake van een causaal verband met mijnbouw.

Leidraad kunnen verder zijn de diverse arbitrale uitspraken, waaraan echter geen een op een relatie mag worden aangenomen. De "omstandigheden van het geval" zijn hierin van groot belang .

4. Normaal voorkomende gebreken

Om op een eenduidige manier schade te beoordelen en vast te leggen is er door de commissie een aanvulling gegeven op de bovenstaande instructie die er al ligt voor causaal verband. Het gaat om hoe om te gaan met "normaal voorkomende gebreken", zoals ontstaan door ouderdom, slijtage, keuze en de zelfstandige gedraging van materialen en constructies. Deze gebreken kunnen zich ook openbaren elders in Nederland en ver buiten de invloed van mijnbouwgebieden.

Het uitgangspunt voor het opnemen van schade door de schade expert is alle door de aanvrager gemelde schade. De schade expert neemt echter ook de eventuele schades op in het rapport, die niet zijn gemeld door de aanvrager.

De schade die wordt beoordeeld als 'mijnbouwschade' wordt gecalculeerd. De schade die niet wordt beschouwd als 'mijnbouwschade' wordt niet opgenomen in de calculatie, maar de schade wordt wel opgenomen in het rapport. Er is dan een nulmeting aanwezig voor eventuele toekomstige schademeldingen.

Tijdens de ronde door het pand geeft de schade inspecteur ter plekke toelichting over de gemelde schade. De instructie richting schade expert zal moeten zijn:
A) Als er mijnbouw gerelateerde schade is, dan worden 'normaal voorkomende gebreken gebreken' beoordeeld conform het causaal verband regime, zoals hiervoor weergegeven onder stap 1 en 2.
B) Indien er uitsluitend sprake is van 'normaal voorkomende gebreken' die niet verergerd zijn door bodembeweging, dan is dat een indicatie dat er geen sprake is van causaal verband met de gaswinning uit het Groningenveld. Het 'bewijsvermoeden' is niet van toepassing of is ontzenuwd. Er is geen sprake van mijnbouwschade en er wordt geen calculatie gemaakt. De deskundige motiveert dit standpunt in het schaderapport.

In beide gevallen gaat de expert het gesprek met de aanvrager aan. Feitelijk, technische onderbouwing van wat hij ziet en zoals hierboven geschetst. Er wordt niet gedeald en er wordt niet in discussie gegaan. Wanneer de aanvrager het niet eens is met standpunt van de deskundige, kan hij zijn mening geven in een zienswijze.
De komende periode wordt met bovenstaande werkwijze ervaring opgedaan als de schade expert hiermee uit de voeten kan.

5. Eigendomsoverdracht

Het is mogelijk dat tijdens de schade-opname (of: de inspectie) blijkt dat de woning kort geleden is verkocht en dat de aanvrager de nieuwe eigenaar is. Uitgangspunt is dat alléén degene die op het moment van ontstaan van de schade eigenaar van de woning is schadevergoeding wegens mijnbouwschade kan claimen. Als de schade dus voor de eigendomsoverdracht (de levering) is ontstaan, kan de nieuwe eigenaar in beginsel geen vergoeding van mijnbouwschade claimen.

De nieuwe eigenaar kan alleen schadevergoeding wegens mijnbouwschade bij de TCMG claimen als de oude eigenaar zijn vordering wegens mijnbouwschade door middel van een akte van cessie aan de nieuwe eigenaar heeft overgedragen. Een akte van cessie is een schriftelijke overeenkomst die door beide partijen is ondertekend en waarin duidelijk is omschreven welke vordering wordt overgedragen. Het is daarom van belang dat de deskundige in zo'n geval in zijn rapport duidelijk aangeeft wanneer de schade naar zijn mening is ontstaan en wanneer de woning in eigendom is overgedragen. Als er een akte van cessie is, wordt deze bij het dossier gevoeg

2. Schadevaststelling

1. Algemeen
De werkwijze van de Schade-expert vindt plaats conform de hieronder door Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen (TCMG)vastgestelde procedure. Mocht tijdens de uitvoering/briefings blijken dat deze procedure moet worden aangepast, dan zal dit door de Technische Coördinator(TC) worden besproken met TCMG, waarna TCMG besluit.

2. Schadedossier en planning door Frontoffice
De Frontoffice maakt de expertise-afspraak met de Aanvrager/Zaakbegeleider. De Operationeel coördinator (OC) levert een planning aan van beschikbare Schade-experts, die een periode behelst van minimaal 3 weken. Aan de hand van deze planning is de Frontoffice in staat om Schade-experts op zaaknummer in te plannen. De wijze van planning en prioritering is vooraf afgestemd met de TC.

De Frontoffice/Werkvoorbereiding draagt zorg voor een volledig digitaal dossier, dat door middel van een mobile device aan de Schade-expert wordt meegegeven.

Indien sprake is van eerdere meldingen zal door de Frontoffice/werkvoorbereiding aan de Schade-expert digitaal informatie (schadebeschrijving met foto's) worden verstrekt over de schade waarin een vergoeding heeft plaatsgevonden.

Na afronding van zijn werkzaamheden levert de Schade-expert de mobile device weer in, waarna de Front-/Backoffice zorgdraagt voor het verwerken en uitlezen van de verrijkte Dossiers. De beveiligde Mobile device mag nimmer onbeheerd achtergelaten worden.

De ingelezen data wordt op een toegankelijke omgeving in de BackOffice van TMCG geplaatst.

3. Introductie / kennismaking Aanvrager
Na de kennismaking geeft de Zaakbegeleider aan Aanvrager uitleg over de procedure en het doel van het bezoek. Vervolgens geeft de Schade-expert uitleg over zijn/haar werkzaamheden.

Als de Aanvrager geen Zaakbegeleider heeft toegewezen gekregen op zijn verzoek, dan geeft de Schade-expert uitleg over het bovenstaande.

Het behoort tot de taak van de Schade-expert dat hij ervan overtuigd is dat voorafgaande aan zijn rondgang de werkwijze, het doel en de procedure bij de Aanvrager helder zijn.

4. Samenwerking Zaakbegeleider
Uitgangspunt is dat de Schade-expert de schade beoordeeld en vaststelt en dat de Zaakbegeleider de schakel is tussen de emotie en de realiteit. De Schade-expert en de Zaakbegeleider presenteren zich als eenheid met hun eigen rollen aan de Aanvrager. De Zaakbegeleider heeft geen taak in het beoordelen en vaststellen van de schade. (Indien Aanvrager zich laat bijstaan door een belangenbehartiger niet zijnde een Zaakbegeleider dan zullen alle contacten over de schade in principe via deze persoon verlopen.)

Na afloop van het gesprek vindt tussen de Zaakbegeleider en de Schade-expert een kort evaluatiegesprek plaats, dat in een formulier Briefing Zaakbegeleider – Schade-expert wordt vastgelegd.

5. AOS (Acuut Onveilige Situatie)
Kom je als schade-expert op een schadelocatie waarbij je een situatie aantreft die door jou als onveilig wordt beoordeeld, dan dien je daarvan direct melding te maken bij de afdeling AOS onder telefoonnummer 0800 - 444 111. Je krijgt dan een medewerker (KCC) van TCMG aan de lijn, die in overleg met jou via de rode AOS-knop op de website van TCMG het AOS-formulier invult. Het is belangrijk om te melden dat je als Schade-expert de AOS melding doet, omdat particulieren ook AOS meldingen kunnen doen.

6. Werkwijze schadeopname
De Schade-expert doet zijn opname met behulp van de mobile device middels een vaste route. Hij/zij begint buiten met het exterieur en loopt rond het object met de klok mee. Bij het interieur start de expert op de hoogste verdieping die met een vaste trap (inclusief vlizotrap) bereikbaar is en werkt vervolgens naar de begane grond/ (begaanbare) kelder.

Van de gevel met voordeur en huisnummer wordt een overzichtsfoto gemaakt en van elke gevel/muur met schade wordt ook een overzichtsfoto gemaakt. Vervolgens wordt van de schade een detailfoto gemaakt.

Elke door de Aanvrager als aangewezen 'gaswinning-schade' of een door de Schade-expert als 'gaswinning' veroorzaakte schade wordt fotografisch vastgelegd en voorzien van een korte en bondige technische toelichting.

Ook van gebreken die geen relatie hebben met de gaswinning wordt een korte vastlegging (foto + beschrijving) gemaakt. De gebreken bij de overige op het terrein bevinden opstallen en terreinafscheidingen/muren worden ook vastgelegd. Elk object wordt op identieke wijze beoordeeld.

Tenslotte wordt in het Schadeformulier vastgelegd dat alle schade en gebreken aan de Schade-expert zijn getoond. Samen met de vastlegging van de schaden en gebreken is sprake van een vastlegging van een 0-meting light ten tijde van het expertisebezoek.

7. Beoordeling causaliteit
De beoordeling van de causaliteit van de Aanvrager geschiedt vanuit het principe dat het gebrek gaswinning gerelateerd is, tenzij de Schade-expert beoordeelt of de/het getoonde schade/gebrek geen relatie heeft met de gaswinning.
De Schade-expert vermeldt in het Schadeformulier onder hoofdstuk 5 "Schade aan gebouw en/of werk" met argumenten/feiten gemotiveerd wat de inleidende oorzaak van het getoonde gebrek is.

Uitgangspunt is dat de gevorderde schade mijnbouw gerelateerd is, tenzij de Schade-expert ervan overtuigd is dat de gevorderde schade **niet** causaal is. De bewijslast is derhalve omgedraaid.

Het staat de Schade-expert vrij om het gesprek aan te gaan met de aanvrager over de causaliteit als hij/zij van mening is dat de schade niet het gevolg is van mijnbouw. Denk hierbij met name, maar niet alleen, aan krimpscheuren welke in de optiek van de deskundige het gevolg is van bijvoorbeeld werking van verschillende materialen.

Mocht tijdens dit gesprek ook de aanvrager van mening zijn dat de schade(n) inderdaad **niet** het gevolg is van mijnbouw dan:

- Wordt de schade wel fotografisch vastgelegd en gedocumenteerd in het kader van de nulmeting-light;
- Maar worden de herstelkosten niet gecalculeerd door de Schade-expert.

Mocht tijdens dit gesprek de aanvrager van mening blijven zijn dat de schade(n) in zijn optiek **wel** het gevolg zijn van mijnbouw dan:

- Wordt de schade fotografisch vastgelegd en gedocumenteerd in het kader van de nulmeting-light;
- Worden de herstelkosten niet ter plaatse gecalculeerd door de Schade-expert, maar wordt deze schade besproken in de debriefing met de TC waarna, als de TC ook van mening is dat de Schade-expert een juiste visie lijkt te hebben, een tweede afspraak verzocht voor een second opinion.

Het ter plaatste calculeren van eenvoudige schaden in een dossier wordt aangemoedigd, maar is geen doel op zich. Mocht de Schade-expert tijdens zijn bezoek van mening zijn dat een of meer gevorderde schaden niet het gevolg is van mijnbouw, dan is het vaak raadzaam om de calculatie van de schade(n) niet ter plekke uit te voeren en te bespreken. Dit met het oog op het eventueel terug moeten managen van de gewekte verwachting. Het is dan beter om de calculatie pas af te ronden en te communiceren na de debriefing of na het tweede bezoek.

Als de Schade-expert van oordeel is dat aanvullend onderzoek naar de fundering noodzakelijk is zal hij/zij in het schadeformulier aanvullend onderzoek adviseren (funderingsonderzoek/sonderingsonderzoek, lintvoegmeting).

7.1 Niet gaswinning gerelateerd gebrek

Als de Schade-expert de schade beoordeelt als een niet gaswinning gerelateerd gebrek zal de TC aan de hand van het Schadeformulier het oordeel van de Schade-expert beoordelen, waarbij de TC in overleg kan treden met de Schade-expert. Wordt het oordeel van de Schade-expert door de TC onderschreven, dan volgt een tweede bezoek aan de Aanvragen, waarin een collega Schade-expert het desbetreffende gebrek ter plaatse opnieuw beoordeelt en met argumenten/feiten gemotiveerd aan de Aanvrager uitlegt wat de inleidende oorzaak van het getoonde gebrek is.

8. Vaststelling

De onder 7 gedane beoordeling met motivatie aan de Aanvrager wordt in het schadeformulier vastgelegd.
De gaswinning gerelateerde schade wordt onder het hoofdstuk 5 “Schade aan gebouw en/of werk” van het schadeformulier opgenomen. De gevolgschade van voornoemde gaswinning-schade wordt onder hoofdstuk 6 “Overige schade” gerapporteerd. Onder hoofdstuk 8 “Kostenberekening schade” wordt zowel de gaswinningschade als de gevolgschade berekend c.q. gecalculeerd.

3. Werk in de zin van artikel 1 van het Besluit Mijnbouwschade Groningen

(Opgesteld door Art. 5.1 lid 2 sub e datum 13 juli 2018)

Artikel 1 van het Besluit mijnbouwschade Groningen bepaalt dat de commissie bevoegd is, als er sprake is van " fysieke schade aan gebouwen en werken".

De begrippen "gebouwen en werken" zijn rechtstreeks ontleend aan artikel 177a van boek 6 BW. In de wetsgeschiedenis wordt het begrip "gebouw" niet toegelicht. Het begrip "werk" wordt wel toegelicht. Een "werk" is een constructie die bedoeld is om duurzaam ter plaatse te blijven. Bijvoorbeeld een afdak, een erfafscheiding, of infrastructurele werken.

Ook een irrigatie- of drainagesysteem kan een werk zijn als uit de aard voortvloeit dat het een constructie is die bedoeld is om duurzaam ter plaatse te blijven. De commissie heeft geoordeeld dat een woonboot ook een "werk" is.

De deskundige moet dus beoordelen of er sprake is van fysieke schade aan een gebouw of werk, als bedoeld in art. 1 Besluit. Indien daarvan sprake is, moet hij beoordelen of er sprake is van schade of gevolgschade die is ontstaan door beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van de gaswinning uit het Groningenveld of de gasopslag Norg.

Gevolgschade is materiele schade die het gevolg van de fysieke schade aan een gebouw of werk. Voorbeelden: inkomensschade, die wordt veroorzaakt doordat een bedrijf door de aardbevingsschade (tijdelijk) moet sluiten, inboedelschade, gewasschade tengevolge van een beschadigd drainagesysteem.

Belangrijk is dat de Commissie alleen de gevolgschade kan vergoeden als deze is veroorzaakt door de beschadiging van een gebouw of werk, ten gevolge van mijnbouwactiviteiten.

Uitzonderingen die volgens art. 1 Besluit niet onder de bevoegdheid van de commissie vallen:

- Industriegebouwen
- Openbare infrastructurele werken zoals: openbare wegen, openbare bruggen, openbare riolering, dijken en netten als bedoeld in de Electriciteitswet en Gaswet.

4. Wettelijke rente werkwijze

(Opgesteld uit de in de vergadering van 31 mei 2018 vastgestelde notitie uitvoeringsaspecten wettelijke rente)

Fysieke schade aan gebouwen en werken

Bij schade aan gebouwen en werken wordt de wettelijke rente over de schadevergoeding verschuldigd vanaf het moment dat de vordering opeisbaar wordt. De vordering is opeisbaar op het moment van optreden van de schade aan het gebouw of het werk (zie boven).

Werkwijze

Er moet bij iedere schade opname **altijd** een datum ingevuld worden voor het bepalen van de wettelijke rente over de schade vergoeding. Hiervoor zijn 3 opties:

1. Is de datum waarop de schade is onstaan bekend vul dan deze datum in;
2. Is de datum waarop de schade is onstaan onbekend vul dan de datum in waarop aannemelijk is dat de schade is ontstaan;
3. Is het onbekend wanneer de schade is onstaan dan wordt de datum van het melden van de schade aangehouden ander datum melding schade aanhouden

.

6.

Praktische uitwerking Protocol Mijnbouwschade Groningen voor Deskundigen

Versie 5
9-5-2019
Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen
Afdeling Schade- expertise

Revisie lijst

Versie	Wijzigingen t.o.v. vorige versie	Author	Date
1	1e versie t.b.v. aanbesteding van de 4 partijen.	Lianne Blikman	22-10-2018
2	*De opbouw van de Praktische uitwerking is gewijzigd voor meer leesbaarheid.* - **Hoofdstuk 1 Inleiding toegevoegd.** - **Hoofdstuk 2**: *Paragraaf 6 Werkwijze schade opname* : laatste alinea aangevuld. *Paragraaf 7 Nulmeting-light* toegevoegd *Paragraaf 8 Appartementsrechten* toegevoegd. *Paragraaf 9 Gebruik eigen Foto-apparatuur* toegevoegd. Hoofdstuk 5: *Paragraaf 3 Nader onderzoek* is nader uitgewerkt. *Paragraaf 4 Reeds herstelde schade* toegevoegd. *Paragraaf 5 Hoe om te gaan met aanvullende schade na opname* is nader uitgewerkt. **-Hoofdstuk 8 Nader Advies (voorheen Zienswijzevoor deskundigen) is aangevuld.**	Art. 5.1 lid 2 sub e / Art. 5.1 lid 2 sub e / Art. 5.1 lid 2 sub e	11-01-2019
3	*De Praktische Uitwerking is aangevuld en gewijzigd nav het Avies van het Panel van Deskundigen. Hieronder worden kort de wijziging en aanvullingen weergegeven.* **-Hoofdstuk 2:** **Paragraaf 2 Voorbereiding Schadedossier en planning van de schadeopname:** is nader uitgewerkt nav het advies van panel van deskundigen. **Paragraaf 4 Situatie februari 2019 toegevoegd.** **Paragraaf 3 Introductie / kennismaking Aanvrager:** is nader uitgewerkt. **Paragraaf 5 AOS (Acuut Onveilige Situatue):** is nader uitgewerkt . **Paragraaf 7 Nulmeting Light:** is nader uitgewerkt. **-Hoofdstuk 3 Causaal Verband is grotendeels aanpast en herschreven nav het advies van het Panel van Deskundigen.** **-Hoofdstuk 5 Diversen** **Paragraaf 2 Vergoeden sauswerk is aangevuld met de laatste zinsnede.**	Art. 5.1 lid 2 sub e / Art. 5.1 lid 2 sub e / Art. 5.1 lid 2 sub e	12-02-2019

Versie	Wijzigingen t.o.v. vorige versie	Author	Date
	Hoofdstuk 6 Fysieke schade aan een gebouw of werk of materiele gevolgschade **-**Titel is aangepast nav het advies van het panel van Deskundigen - Hoofdstuk is aangepast en nader uitgewerkt nav het advise van panel van deskundigen.		
3	**Goedgekeurd door de Commissie**	Art. 5.1 lid 2 sub e /Art. 5.1 lid 2 sub e /Art. 5.1 lid 2 sub e	14-02-2019
4	**Hoofdstuk 1:** *Paragraaf 5 AOS* in zijn geheel aangepast. **Paragraaf 1.9 Vereniging van Eigenaren** toegevoegd. **Hoofdstuk 4:** *Paragraaf 3 Nader onderzoek* mailadres aangepast **Bijlagen** toegevoegd aan de Praktische uitwerking.	Art. 5.1 lid 2 sub e	08-04-2019
5	**Hoofdstuk 4:** **Paragraaf 3 Nader Onderzoek** in zijn geheel aangepast. **Bijlage:** **Formulier Aanvraag Nader Onderzoek** als **bijlage 2** toegevoegd	Art. 5.1 lid 2 sub e /Art. 5.1 lid 2 sub e	09-05-2019

Inhoudsopgave

1. Werkwijze voor de opname van de schade 6
1.1. Algemeen 6
1.2. Voorbereiding Schadedossier en planning van de schadeopname 6
1.3. Introductie / kennismaking Aanvrager 6
1.4. Samenwerking Zaakbegeleider 7
1.5. AOS (Acuut Onveilige Situatie) 7
1.6. Werkwijze schadeopname 7
1.7. Nulmeting-light 8
1.8. Appartementsrechten 8
1.9. Vereniging van Eigenaren (VvE) 9
1.10. Gebruik eigen Foto-apparatuur 9
2. Causaal verband 10
2.1. Uitgangspunten 10
2.2. Bewijsvermoeden 10
2.2.1. Fysieke schade 10
2.2.2. Gebouwen of werken 10
2.2.3. Schade die naar zijn aard redelijkerwijs een gevolg van mijnbouwactiviteiten 11
2.2.4. Ontzenuwen van het bewijsvermoeden 11
2.2.5. Beslisschema toepasselijkheid bewijsvermoeden 13
2.3. Causaliteit als het bewijsvermoeden niet van toepassing is 14
2.4. Situatie februari 2019 14
3. Schade is eerder behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter (EBS) 15
3.1. Algemeen 15
3.2. Informatieverstrekking vanuit de TCMG 15
3.3. Nulmeting-light 15
3.4. Hardheidsclausule / beëindigde procedure Arbiter Bodembeweging 15
3.5. Identificatie als eerder behandelde schade 16
3.6. Wijze van beoordeling eerder behandelde schades 16
3.7. Schadebegroting verergerde schades 22
3.8. Schadebeperkingsplicht 27
4. Diversen 28
4.1. Eigendomsoverdracht 28
4.2. Vergoeden sauswerk 28
4.3. Nader onderzoek 28
4.4. Reeds herstelde schade 29
4.5. Hoe om te gaan met aanvullende schade na een opname? 29
5. Fysieke schade aan een gebouw of werk of materiële gevolgschade 31
6. Werkwijze Wettelijke Rente 32
7. Werkinstructie Nader Advies 33

Bijlagen 34
Bijlage1: Sjabloon SPLITS VvE's 34
Bijlage 2: Aanvraagformulier Nader Onderzoek 35

Inleiding

De Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen (TCMG) schakelt onafhankelijke en onpartijdige deskundigen in om haar te adviseren over het besluit dat zij dient te nemen op de bij haar ingediende verzoeken om schadevergoeding. Dit betekent dat het adviesrapport de TCMG antwoord dient te geven op de vraag of, en zo ja voor welk bedrag, de aanvrager aanspraak heeft op een vergoeding voor de schade die is ontstaan aan een gebouw of werk ten gevolge van bodembeweging die is veroorzaakt door de exploitatie van een mijnbouwwerk voor het Groningenveld of de gasopslag Norg.

Het begrip schade is in het Besluit mijnbouwschade Groningen gedefinieerd als fysieke schade aan een gebouw of werk, of de materiële schade die een gevolg is van die fysieke schade. Deze beperking in het Besluit mijnbouwschade Groningen maakt dat de TCMG niet bevoegd is om schade te vergoeden die niet een gevolg is van fysieke schade aan een gebouw of werk. Immateriële schade kan dus niet worden vergoed door de TCMG, terwijl materiële schade die géén gevolg is van fysieke schade, evenmin kan worden vergoed door de TCMG (bijvoorbeeld waardevermindering die niet is veroorzaakt door fysieke schade, maar door ligging van een object in de nabijheid van het Groningenveld).

De deskundige is uiteraard, gelet op zijn onafhankelijke en onpartijdige positie, vrij in de inhoud van het advies dat hij de TCMG geeft. Wel geeft de TCMG door middel van dit document richtlijnen voor de wijze waarop de schade moet worden opgenomen, hoe omgegaan moet worden met de beperkingen aan de bevoegdheid van de TCMG én hoe − op een aantal onderwerpen − de TCMG invulling wenst te geven aan haar taak om de schade op een rechtvaardige én ruimhartige manier te vergoeden. Op deze manier wordt gewaarborgd dat de schadeopname op een zorgvuldige en uniforme wijze plaatsvindt.

1. Werkwijze voor de opname van de schade

1.1. Algemeen

Het belangrijkste doel van de schadeopname is uiteraard om te kunnen adviseren over:

1) of causaal verband bestaat;
2) de omvang van de schade(vergoeding), en om;
3) de nulmeting-light uit te voeren, met het oog op eventuele toekomstige schade.

De werkwijze van de deskundige vindt plaats conform de hieronder door de TCMG vastgestelde procedure. Mocht tijdens de uitvoering blijken dat deze procedure moet worden aangepast, dan zal (de voorzitter van) de deelcommissie mijnbouwschade van de TCMG hierover desgevraagd beslissen.

1.2. Voorbereiding Schadedossier en planning van de schadeopname.

De Afdeling werkvoorbereiding van de TCMG zal zorgdragen voor een zo volledig mogelijk dossier ten behoeve van de deskundige. Daartoe zal de Afdeling werkvoorbereiding het dossier op onderstaande punten controleren en/of daarover informatie verschaffen aan de deskundige:

- Eigendom (kadaster en objectlijst).
- Geschiedenis (eerdere meldingen bij CVW of NAM op hetzelfde adres).
- Dubbele melding.
- Soort object (soort bouwwerk of special, zoals erfgoed of agrarisch).
- Of het object is aangewezen als een beeldbepalend of karakteristiek pand.
- Informatie met betrekking tot de topwaarde van de trillingen door aardbevingen met het epicentrum in het Groningenveld of de Gasopslag Norg, zulks mede met het oog op de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden.
- Eerdere meldingen van een Acuut Onveilige Situatie (AOS).

Het volledige digitale dossier wordt door middel van de applicatie "Visit" aan de deskundige ter beschikking gesteld. Aangezien enkele partijen tijdelijk gebruik maken van "Atabix'' wordt voor hun het dossier in "Atabix" ter beschikking gesteld.

De afdeling Planning maakt vervolgens de afspraak voor de schade opname met de aanvrager/zaakbegeleider.

1.3. Introductie / kennismaking Aanvrager

In principe is bij elke opname een zaakbegeleider aanwezig. Na de kennismaking geeft de zaakbegeleider aan de aanvrager uitleg over de procedure en het doel van het bezoek. De zaakbegeleider is gedurendehet het proces van aanvraag tot schadevergoeding de contactpersoon voor de aanvrager.

Vervolgens geeft de deskundige uitleg over zijn/haar werkzaamheden.

Als er geen zaakbegeleider aanwezig is bij de opname, dan geeft de deskundige uitleg over de opname. De deskundige overhandigt een informatiebrochure aan de aanvrager en verwijst bij vragen over het proces of de organisatie TCMG door naar de zaakbegeleider. Ook kan de deskundige een signaal afgeven bij Zaakbegeleiding wanneer hij inschat dat contact met de aanvrager nodig is.

Het behoort tot de taak van de zaakbegeleider en/of deskundige dat hij/zij ervan overtuigd is dat voorafgaande aan de rondgang de werkwijze, het doel en de procedure bij de aanvrager helder zijn.

1.4. Samenwerking Zaakbegeleider

Uitgangspunt is dat de deskundige de schade beoordeelt en vaststelt en dat de zaakbegeleider de schakel is. De zaakbegeleider heeft als taak om vragen en onduidelijkheden aan de kant van de aanvrager te signaleren en onder de aandacht te brengen.
De deskundige en de zaakbegeleider presenteren zich als eenheid met hun eigen rollen aan de aanvrager. Indien nodig hebben de deskundige en de zaakbegeleider voorafgaand aan de opname contact. De zaakbegeleider heeft géén taak in het beoordelen en vaststellen van de schade.
De deskundige heeft daarnaast geen taak in het uitleggen van de werkwijze van de TCMG.
Aan het eind van de opname vullen de deskundige en de zaakbegeleider het evaluatieformulier in.
De deskundige levert het volledig ingevulde evaluatieformulier in bij zijn coördinator.

Indien aanvrager zich laat bijstaan door een gemachtigde, niet zijnde een zaakbegeleider, dan zullen alle contacten over de schade in principe via deze persoon verlopen.

1.5. AOS (Acuut Onveilige Situatie)

Mocht de situatie zich voordoen dat de deskundige zich zorgen maakt over de veiligheid van de bewoners, of zichzelf dan kan hij hiervan een melding doen.

De melding moet altijd worden gedaan via www.schadedoormijnbouw.nl en dan via het webformulier. https://www.schadedoormijnbouw.nl/is-er-een-acuut-onveilige-situatie.

Graag in de omschrijving aangeven dat de melding is gedaan door de schade expert, inclusief naam. **Deze melding moet altijd in overleg gedaan worden met de bewoner.**

Bij situaties die erg nijpend lijken te zijn is het, in de situatie van een schade- opname, goed om als deskundige telefonisch contact te zoeken met het AOS-team. Het AOS-team heeft in principe 48 uur om een AOS-melding af te handelen, echter bij zal er bij telefonisch contact altijd overleg gepleegd worden over de situatie en of er spoed noodzakelijk is.

Als het voorkomt dat het AOS-team telefonisch niet bereikbaar is en ook het webformulier niet beschikbaar is, kan er bij uitzondering een e-mail worden gestuurd naar
Art. 5.1 Wob @schadedoormijnbouw.nl . Er wordt dan z.s.m. gehandeld. Hierheen kunnen dus ook eventuele verzoeken voor terugbellen worden gestuurd. Deze mailbox wordt van 08:00 tot 22:00 uur beheerd en beantwoord.

1.6. Werkwijze schadeopname

De deskundige neemt de schade op door middel van een vaste route en legt de opgenomen schade vast in de applicatie 'Visit'. De deskundige begint met het exterieur van het gebouw en loopt rond het object (met de klok mee). Bij het interieur start de expert op de hoogste verdieping die met een vaste trap (inclusief vlizotrap) bereikbaar is en werkt vervolgens naar de begane grond (of kelder, mits begaanbaar).

Van de gevel met voordeur en huisnummer wordt een overzichtsfoto gemaakt en van elke gevel/muur met schade wordt ook een overzichtsfoto gemaakt. Vervolgens wordt van de schade een detailfoto gemaakt.

Elke door de aanvrager gemelde schade en elke door de deskundige als 'gaswinning' veroorzaakte schade wordt fotografisch vastgelegd en voorzien van een korte en bondige technische toelichting.

De deskundige dient zéér terughoudend te zijn met het doen van mededelingen tijdens de opname over of causaal verband bestaat tussen de schade en mijnbouwactiviteiten, en over de financiële omvang van de schade. De ervaring heeft namelijk geleerd dat achteraf regelmatig blijkt dat de

deskundige (n.a.v. van opmerkingen van de technisch-coördinator van het deskundigenbureau) terug moet komen op zijn initiële beoordeling. Dit leidt tot teleurgestelde verwachtingen bij de aanvrager. Daarnaast komt het regelmatig voor dat bewoners de beoordeling van de deskundige niet goed begrijpen of onthouden. Om deze reden dienen in beginsel op voorhand geen mededelingen gedaan te worden over causaliteit of de schadebegroting.

1.7. Nulmeting-light

De deskundige dient in de eerste plaats **alle** schade op te nemen waarvan de bewoner van mening is dat sprake zou kunnen zijn van mijnbouwschade.

Het is de deskundige onder geen beding toegestaan om een opname van schade achterwege te laten, omdat hij van mening is dat geen sprake is van mijnbouwschade, wanneer de aanvrager meent dat die sprake wel voor vergoeding in aanmerking zou kunnen komen.

Naast de schade waarop het verzoek van de bewoner ziet, dient de deskundige een nulmeting-light uit te voeren. Hierbij dient de deskundige op de hiervoor beschreven wijze het pand op te nemen. Daarbij dient de deskundige alle schade van enige omvang vast te leggen in zijn adviesrapport. In het kader van nulmeting-light wordt ook van gebreken die geen relatie hebben met de gaswinning een korte vastlegging (foto + beschrijving) gemaakt. De gebreken bij de overige op het terrein bevindende opstallen en terreinafscheidingen/muren worden ook vastgelegd. Elk object wordt op identieke wijze beoordeeld.

1.8. Appartementsrechten

Bij TCMG worden ook aanvragen tot schadevergoeding ingediend door eigenaren van appartementsrechten. Belangrijk aspect bij het adviseren aan de TCMG over het op deze aanvragen te nemen besluit, is de vraag of en zo ja in hoeverre de gemelde schade onder het appartementsrecht valt. De schade kan immers ook buiten het appartementsrecht vallen en in dat geval komt de schadevergoeding bijvoorbeeld toe aan de VvE (of een andere appartementsgerechtigde).

Door de TCMG is ervoor gekozen om bij de opdrachtverstrekking aan deskundigen voor de opname van schade van appartementsgerechtigden te werken met een zogenoemde vuistregel. De vuistregel houdt in dat de deskundige bij de opname van schade aan een appartementsrecht in elk geval de schade aan de binnenmuren, vloeren en plafonds van een appartement dient op te nemen. Schade aan gemeenschappelijke ruimten, buitenmuren, het dak of de fundering van een gebouw behoeft de deskundige in beginsel niet op te nemen. De schadevergoeding voor die delen van het gebouw komt in de regel namelijk toe aan de VvE en daarvoor kan door de appartementsgerechtigde dus geen vergoeding worden aangevraagd.

De deskundigen krijgen van TCMG de opdracht om de appartementen volgens deze vuistregel op te nemen. De nulmeting-light beperkt zich dus ook tot de delen van het gebouw die binnen deze vuistregel vallen.

Afwijken van de vuistregel

Indien de appartementsgerechtigde meent dat hij aanspraak heeft op een vergoeding voor schade aan een deel van het gebouw dat valt buiten de hiervoor geschetste vuistregel, dan dient de deskundige deze schade wél op te nemen en − als sprake is van mijnbouwschade − te calculeren wat de kosten van herstel van deze schade zijn. Indien deze situatie zich voordoet, dient de deskundige dit te melden richting de Afdeling werkvoorbereiding, zodat zij nader kunnen onderzoeken of de betreffende schade al dan niet valt binnen het appartementsrecht van de aanvrager en aldus al dan niet aan hem toekomt.

1.9. Vereniging van Eigenaren (VvE)

De VvE is alleen gerechtigd tot schadevergoeding voor zover de schade zich bevindt in de gemeenschappelijke gedeelten van het appartementencomplex. In grote lijnen geldt dat wanneer de schade zich bevindt aan de buitenzijde van een appartementencomplex, in een gemeenschappelijke ruimte, of wanneer de schade ziet op beide zijden van een gemeenschappelijke muur en niet alleen aan de binnenzijde die behoort tot het appartementsrecht, de VvE bevoegd is om hiervoor een aanvraag in te dienen. De TCMG gaat na of de VvE daadwerrkelijk bevoegd is om de schadeaanvraag in te dienen.

Aan de hand van de bij het Kadaster opgevraagde splitsingsakte (incl. bijbehorende splitsingstekening(en)) en het bijbehorende splitsingsregelement beoordeeld de afdeling Werkvoorbereiding wat de gemeenschappelijke gedeelten en de prive-gedeelten zijn van het appartementencomplex en legt dit vast in het document SPLITS VvE's (bijlage 1) met daarin een instructie voor de deskundige. Deze instructie wordt via Visit/Atabix gedeeld met de deskundige.

De deskundige neemt alleen de door de VvE's gemelde schade(s) op. Er wordt geen nulmeting light uitgevoerd.

1.10. Gebruik eigen Foto-apparatuur

Uitgangspunt is dat foto's rechtstreeks via de Visit app worden gemaakt. Het kan zijn dat Visit momenteel onvoldoende kwaliteit foto's oplevert voor een goed rapport. In dat geval is het gebruik van andere camera's buiten de Visit omgeving niet uitgesloten en tijdelijk toegestaan. Deze foto's worden dan gelijk na de opname via de backend van Visit toegevoegd en direct verwijderd nadat ze zijn toegevoegd en opgeslagen.

2. Causaal verband

2.1. Uitgangspunten

De TCMG dient schade te vergoeden met overeenkomstige toepassing van het burgerrechtelijke aansprakelijkheids- en schadevergoedingsrecht. In dit verband moet ook worden beoordeeld of de door de aanvrager gemelde schade in causaal verband staat met bodembeweging als gevolg van de exploitatie van een mijnbouwwerk voor het Groningenveld of de Gasopslag Norg.

Hierbij moet in uitgangspunt toepassing gegeven worden aan het normale leerstuk van causaal verband als bedoeld in artikel 6:98 BW.

2.2. Bewijsvermoeden

In een groot aantal gevallen waarop de verzoeken om schadevergoeding bij de TCMG zien, is evenwel het bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW van toepassing. Artikel 6:177a BW luidt als volgt:

> Artikel 6:177a BW
> 1 Bij fysieke schade aan gebouwen en werken, die naar haar aard redelijkerwijs schade door beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of de exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van het winnen van gas uit het Groningenveld zou kunnen zijn, wordt vermoed dat die schade veroorzaakt is door de aanleg of de exploitatie van dat mijnbouwwerk.

Als het bewijsvermoeden van toepassing is op de gemelde schade, dan betekent dit dat vermoed wordt dat de schade daadwerkelijk een gevolg is van mijnbouwactiviteiten, tenzij het vermoeden is ontzenuwd. Voor de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW moet voldaan zijn aan een aantal eisen. Er moet:

1) sprake zijn van <u>fysieke schade</u>;
2) aan een <u>gebouw of werk</u>;
3) die naar <u>haar aard redelijkerwijs schade</u> door mijnbouw zou <u>kunnen</u> zijn;

Bij de uitleg van deze criteria zoekt de TCMG in beginsel aansluiting bij het advies van het panel van deskundigen onder voorzitterschap van prof. Van Mierlo van 22 januari 2019. Dit advies is openbaar beschikbaar, maar kan desgevraagd aan de deskundige worden toegezonden.

De TCMG zal hierna uiteenzetten hoe zij, overeenkomstig het advies van het panel van deskundigen, toepassing geeft aan het bewijsvermoeden.

2.2.1. Fysieke schade

Het bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW is uitsluitend van toepassing op 'fysieke schade'. De TCMG definieert dit begrip als volgt:

> *"Onder fysieke schade wordt verstaan: een fysieke aantasting, die zich manifesteert in een blijvende verandering van vorm of structuur of stand c.q. verzakking, die naar verkeersopvatting de gaafheid kenmerkt."*

2.2.2. Gebouwen of werken

Verder is vereist dat de fysieke schade is ontstaan aan een 'gebouw' of 'werk'. Voor het begrip 'gebouw' wordt aansluiting gezocht bij dit begrip uit de Woningwet, zijnde:

> "een bouwwerk dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt."

Het begrip 'werken' ziet op constructies die zijn bedoeld om duurzaam ter plaatse te blijven, zoals een afdak of een terreinafscheiding.

2.2.3. Schade die naar zijn aard redelijkerwijs een gevolg van mijnbouwactiviteiten

Indien het gaat om fysieke schade aan een gebouw of werk, moet vervolgens worden bekeken of sprake is van schade die naar haar aard redelijkerwijs een gevolg van beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of de exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van het winnen van gas uit het Groningenveld zou kunnen zijn.

Bij de beantwoording van deze vraag komt beperkt betekenis toe aan de fysieke eigenschappen van de schade. Alleen als het gaat om één van de volgende typen schade, is naar haar aard géén sprake van mijnbouwschade en is het bewijsvermoeden dus niet van toepassing:

- verkleuring, vlekvorming;
- bladderen van verfwerk, loslaten/onthechten van verf-/kitwerk;
- veroudering, verwering;
- krimpscheuren in materialen (bijvoorbeeld scheuren in houten balken, in een baksteen e.d.). N.B. krimpscheuren tussen twee verschillende materialen of ter plaatse van overgangen vallen hier niet onder.

Voor alle overige vormen van fysieke schade kan niet op voorhand worden uitgesloten dat sprake is van mijnbouwschade en kan het bewijsvermoeden dus wel van toepassing zijn. Dit geldt dus, voor de goede orde, ook voor bijvoorbeeld krimpscheuren in de aansluting tussen twee materialen en voor zettingsschade.

De TCMG gaat ervan uit dat de geografische locatie van het gebouw waaraan schade is ontstaan, wél bepalend is voor het antwoord op de vraag of de schade redelijkerwijs door mijnbouwactiviteiten zou kunnen zijn ontstaan.

Daarbij hanteert de TCMG − in lijn met het advies van het panel van deskundigen − als uitgangspunt dat het bewijsvermoeden van toepassing is indien het gebouw of werk waaraan fysieke schade is ontstaan:

1) is gelegen boven of op een afstand van minder dan 6 km van het Groningenveld;
2) is gelegen op een locatie waar in de 30 jaar voorafgaand aan het ontstaan van de schade een topwaarde is opgetreden van de trilling van het maaiveld als gevolg van een aardbeving met epicentrum gelegen in het Groningenveld, van meer dan 2 mm/s in combinatie met een overschrijdingskans van meer dan 1%.

Dit zijn alternatieve criteria. Indien dus aan één van deze criteria is voldaan, dan wordt voor de betreffende fysieke schade vermoed dat die een gevolg van mijnbouwactiviteiten is.

> Buiten de hiervoor onder 1) en 2) genoemde criteria zou alsnog een bewijsvermoeden van toepassing kunnen zijn, indien sprake is van fysieke schade aan een gebouw of werk, dat al dan niet in combinatie met de bijzondere constructiekenmerken van dat gebouw of werk, gevoeliger is voor aardbevingen dan andere gebouwen of werken. Wat betreft deze uitzonderlijke categorie 'gevoelige gebouwen of werken' moet worden gedacht aan gebouwen of werken in wierdendorpen, op taluds en langs slootkanten, of bepaalde grote boerderijen of molens.

De TCMG zal aan de deskundige een informatieblad ter beschikking stellen waarin een overzicht wordt gegeven van de topwaarde van de trillingen (met een overschrijdingskans van 1%) die voorafgaand aan de opname zijn opgetreden ter plaatse van het gebouw of werk waarop het verzoek om schadevergoeding betrekking heeft. Aan de hand van dit informatieblad kan de deskundige beoordelen of op de fysieke schade het bewijsvermoeden van toepassing is, omdat aan het onder 2) genoemde criterium is voldaan.

2.2.4. Ontzenuwen van het bewijsvermoeden

Indien het bewijsvermoeden van toepassing is op de fysieke schade, dan is daarmee nog niet gezegd dat sprake is van causaal verband. De deskundige dient vervolgens namelijk te bezien of het bewijsvermoeden is ontzenuwd. De TCMG hanteert hiervoor, mede in het licht van artikel

6:177a BW, een hoge lat. Zoals in het advies van het panel van deskundigen ook is aangegeven, moet evident en aantoonbaar een andere, uitsluitende oorzaak van de schade aangewezen worden door de deskundige, om het bewijsvermoeden te ontzenuwen.

Het komt er hierbij in de eerste plaats op aan of de deskundige met een voldoende grote mate van zekerheid, voldoende draagkrachtig gemotiveerd kan aangeven waarom de schade niet is veroorzaakt of verergerd door mijnbouw, maar door een andere, uitsluitende oorzaak.

De motivering die de deskundige in zijn adviesrapport geeft moet – om het bewijsvermoeden te ontzenuwen – dan ook in de eerste plaats voldoende duidelijk een andere oorzaak van de schade aanwijzen, derhalve anders dan bodembeweging door mijnbouwactiviteiten.

> Een motivering die niet duidelijk aangeeft waardoor de schade dan wél is ontstaan, kan het bewijsvermoeden niet ontzenuwen. Een motivering waarin diverse, mogelijke oorzaken van de schade zijn genoemd, kan dat evenmin.

De motivering moet – in de tweede plaats - tot uitdrukking brengen dat bij de deskundige een voldoende grote mate van zekerheid bestaat omtrent die andere schadeoorzaak. Dit behoeft geen absolute zekerheid te zijn (100%). Dat is immers onmogelijk. Wel ligt de lat voor het ontzenuwen van het bewijsvermoeden zeer hoog. Dit betekent dat de deskundige een zéér grote mate van zekerheid moet hebben over waarom de schade door een andere, uitsluitende oorzaak is ontstaan. In percentages uitgedrukt zou, bij wijze van spreken, die zekerheid 95% moeten zijn. De motivering die de deskundige geeft in zijn adviesrapport moet die mate van zekerheid dan ook voldoende tot uitdrukking brengen.

> Een motivering waarin een andere, meer "waarschijnlijke" oorzaak van de schade is genoemd, zijn onvoldoende om het bewijsvermoeden te ontzenuwen.

De motivering moet – in de derde plaats – voldoende begrijpelijk/navolgbaar uitleggen waarom de deskundige er voldoende zeker van is dat de schade niet door bodembeweging door mijnbouwactiviteiten is ontstaan, maar een andere oorzaak heeft.

2.2.5. Beslisschema toepasselijkheid bewijsvermoeden

Hetgeen hiervoor is uitgelegd, leidt tot het volgende beslisschema voor de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden.

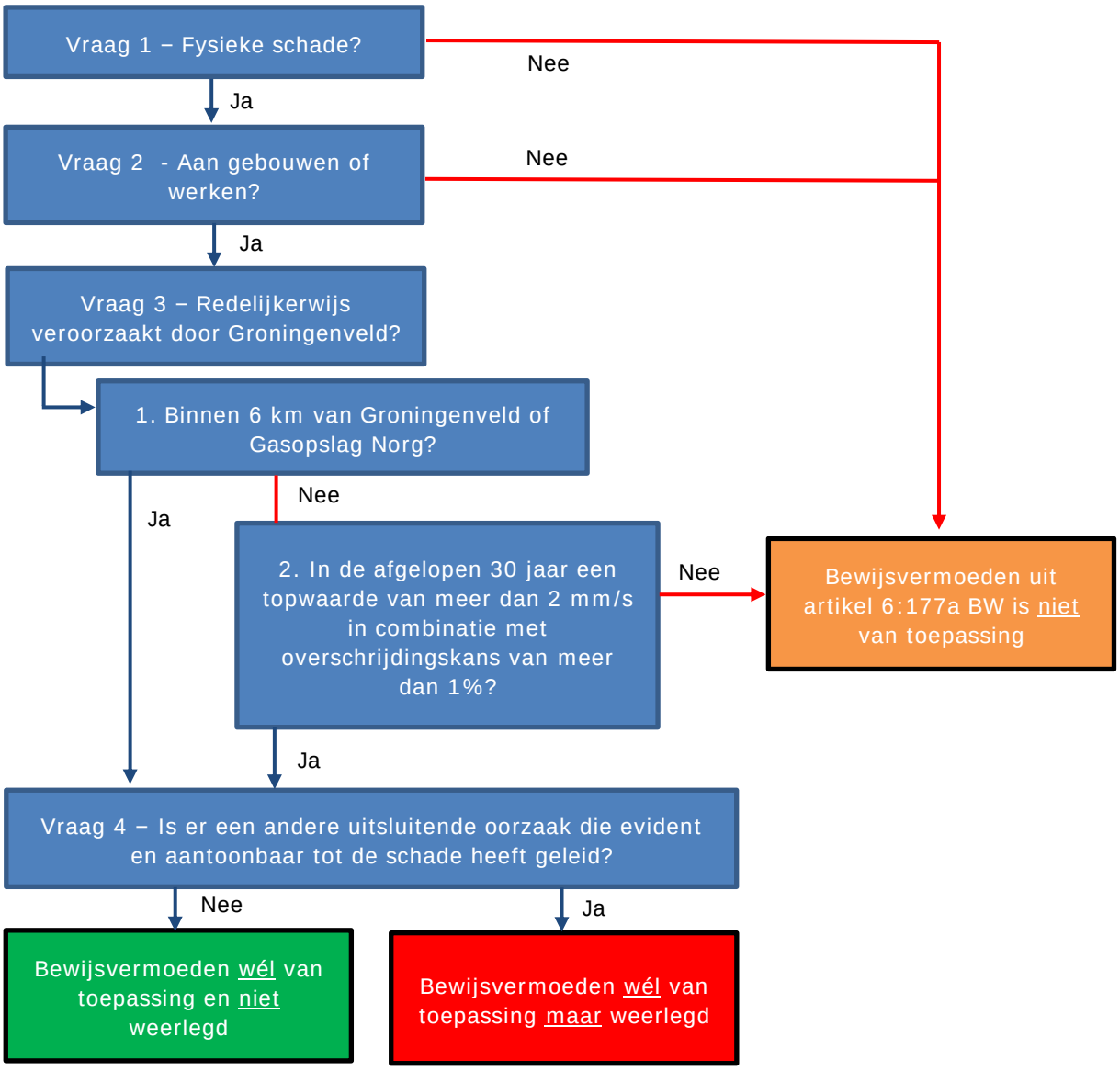

2.3. Causaliteit als het bewijsvermoeden niet van toepassing is

Indien het bewijsvermoeden niet van toepassing is, dan dient de deskundige een normale causaliteitsbeoordeling uit voeren. In dat verband dient de deskundige te beoordelen wat de meest waarschijnlijke oorzaak van de schade is. Daarbij dient de deskundige rekening te houden met alle omstandigheden van het geval, waaronder ook de topwaarde van de trilling die ter plaatse van de woning is opgetreden.
Op dit moment is de TCMG bezig om het advies van het Panel van Deskundigen te implementeren. Totdat deze implementatie is afgerond, worden door de afdeling werkvoorbereiding van TCMG alleen dossiers voorbereid die binnen de 6 km grens liggen.

2.4. Situatie februari 2019

Op dit moment is de TCMG bezig om het advies van het Panel van Deskundigen te implementeren. Totdat deze implementatie is afgerond, worden door de afdeling werkvoorbereiding van TCMG alleen dossiers voorbereid die binnen de 6 km grens liggen.

3. Schade is eerder behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter (EBS)

3.1. Algemeen

Het Besluit Mijnbouwschade Groningen beperkt de bevoegdheid van de TCMG tot – kort gezegd - schades die niet eerder zijn behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. Schade die wel eerder is behandeld, valt buiten de bevoegdheid van de TCMG, omdat het niet de bedoeling van de Minister van EZK was om deze schades opnieuw te laten beoordelen door de TCMG.

Het voorgaande betekent dat de TCMG in beginsel uitsluitend een taak heeft om een schadevergoeding toe te kennen voor de volgende categorieën van schades:

- schade die nog niet eerder is behandeld;
- schade die wel eerder is behandeld, door de aanvrager is hersteld en vervolgens opnieuw is ontstaan);
- schade die wel eerder is behandeld, maar na de behandeling is verergerd, voor zover de schade is verergerd.

Ook de deskundige dient hiermee rekening te houden bij zijn advisering aan de TCMG. In dit hoofdstuk wordt uiteengezet hoe hij daarmee dient om te gaan.

3.2. Informatieverstrekking vanuit de TCMG

In het geval voor een gebouw of werk waarvoor een nieuw verzoek om schadevergoeding is gedaan, reeds eerder schade is gemeld bij NAM/CVW of een geschil/procedure heeft gelopen bij de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter, zal de afdeling werkvoorbereiding van de TCMG met gebruikmaking van een zogenoemde oplegger daarover zoveel mogelijk relevante informatie verschaffen aan de deskundige.

De oplegger zal de deskundige inzicht bieden in welke schademeldingen eerder zijn gedaan voor het betreffende gebouw of werk en in welke stukken uit de procedures naar aanleiding van die meldingen (tezamen) een volledig inzicht verschaffen in de schades die eerder zijn behandeld.

3.3. Nulmeting-light

Als uitgangspunt geldt dat voor alle gebouwen of werken waarvoor een aanvraag om schadevergoeding is gedaan, door de deskundige een nulmeting-light moet worden gedaan.

Bij gebouwen of werken waarvoor eerder schade is behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter bestaat de mogelijkheid dat de TCMG beschikt over een oud schaderapport dat is opgezet op een wijze waardoor dit rapport al aangemerkt kan worden als een nulmeting(-light). Indien dat het geval is, zal de afdeling werkvoorbereiding aan de deskundige voorafgaand aan (het plannen van) de opname laten weten dat het niet nodig wordt geacht om een nulmeting-light uit te voeren.

In dat geval geldt dat de deskundige dus niet alle schades in het gebouw of aan het werk dient op te nemen. Hij dient in dat geval alleen de schades op te nemen waarop de aanvraag betrekking heeft en waarvoor de aanvrager (tijdens de opname) aangeeft een schadevergoeding te willen ontvangen.

De deskundige dient ervan uit te gaan dat een nulmeting-light nodig is, tenzij de afdeling werkvoorbereiding aangeeft dat dit niet het geval is.

3.4. Hardheidsclausule / beëindigde procedure Arbiter Bodembeweging

Hiervoor is aangegeven dat de TCMG in beginsel geen taak heeft met betrekking tot schades die eerder zijn behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. Dit geldt ongeacht de uitkomst van die behandeling, dus ongeacht of wel of niet een schadevergoeding is toegekend.

Het is in uitzonderingsgevallen mogelijk dat de TCMG toch een taak heeft met betrekking tot schade die eerder is behandeld (ook als die niet opnieuw is ontstaan of is verergerd). Dit kan het geval zijn indien:

- de aanvrager een door hem aanhangig gemaakte geschil bij de Arbiter Bodembeweging heeft beëindigd (artikel 12 Besluit mijnbouwschade Groningen), of:
- de aanvrager een beroep op de hardheidsclausule toekomt (artikel 14 lid 2 Besluit mijnbouwschade Groningen).

Indien één van deze situaties zich voordoet zal dit door de TCMG voorafgaand aan de opname nadrukkelijk worden medegedeeld aan de deskundige, voorzien van een toelichting over welke schades toch moeten worden door de deskundige (ook al waren die schades al eerder behandeld). Het is (dus) nadrukkelijk *niet* de bedoeling dat de deskundige de TCMG hierover adviseert naar aanleiding van hetgeen de aanvrager hierover wellicht naar voren brengt tijdens een opname.

Voor de deskundige geldt dus als uitgangspunt dat alle schade die eerder is behandeld, buiten de bevoegdheid van de TCMG valt.

3.5. Identificatie als eerder behandelde schade

Onderdeel van de opdracht van de deskundige is om de TCMG te adviseren of een schade eerder is behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. Daartoe zal de deskundige voor iedere schade waarvoor de aanvrager aanspraak wenst te maken op een vergoeding, moeten bezien of die eerder is behandeld in één van de die procedures. De deskundige zal zich er daartoe van moeten vergewissen of de betreffende schade is genoemd/opgenomen in de documentatie die de TCMG met betrekking tot de eerdere schademeldingen aan de deskundige ter beschikking heeft gedaan. Bij dit onderzoek is niet relevant of voor de betreffende schade ook daadwerkelijk een schadevergoeding is toegekend (of het A, B of C-schade betrof). Het is uitsluitend relevant of de schade onderdeel was van, en derhalve behandeld is met, de procedure zoals die is doorlopen door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter.

Bij het voorgaande geldt dat de deskundige alleen moet concluderen dat de schade eerder is behandeld, indien voor hem aan de hand van de aangeleverde documentatie duidelijk is dat het dezelfde schade betreft. Indien daarover bij de deskundige twijfel bestaat, dient de deskundige de schade te behandelen als ware het nieuwe schade. In beide gevallen dient te deskundige in zijn rapport te motiveren waarom het al dan niet eerder behandelde schade betreft, zo mogelijk onder verwijzing naar het dossiernummer, het schadenummer en het paginanummer uit het eerdere schaderapporten.

Het is ook mogelijk dat de deskundige ten tijde van de opname blijkt dat hij van de TCMG onverhoopt niet de beschikking heeft gekregen over alle documentatie die nodig is om vast te stellen of de schade eerder is behandeld. Zo kan de deskundige bijvoorbeeld uit mededelingen van de aanvrager zijn gebleken dat de schade wel eerder is behandeld, terwijl dat niet uit de documentatie blijkt, of kan de deskundige van de aanvrager tijdens de opname de beschikking hebben gekregen over aanvullende documentatie. In dit geval wordt van de deskundige gevraagd om ook de informatie die hem door de aanvrager is verstrekt bij zijn advies te betrekken. Indien dit niet mogelijk is, omdat de deskundige van de aanvrager niet de beschikking heeft gekregen over de daarvoor noodzakelijke documentatie, dient de deskundige wel de volledige schade op te nemen en te calculeren zodat wordt voorkomen dat later een nieuwe opname moet worden gepland. Vervolgens dient de deskundige aan de TCMG terug te koppelen dat hij niet in staat is om te adviseren over of voor deze vergoeding ook moet worden toegekend, nu de deskundige niet beschikt over alle informatie die hiervoor noodzakelijk lijkt. De TCMG zal vervolgens bezien of deze documentatie alsnog kan worden verkregen en zal zo nodig om een aanvullende rapport van de deskundige vragen.

3.6. Wijze van beoordeling eerder behandelde schades

Voor verzoeken om schadevergoeding met betrekking tot een gebouw of werk waaraan eerder schade is gemeld, geldt het volgende schema voor de wijze waarop de schade moet worden beoordeeld:

<table>
<tr><td colspan="4">1. Schade die niet eerder is behandeld

Aan de orde indien aan de hand van de door de TCMG aangeleverde gegevens niet duidelijk is of, bijvoorbeeld twijfel kan bestaan over de beantwoording van de vraag of de schade eerder is behandeld door de NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter, of indien duidelijk is dat de schade niet eerder is behandeld.

Advisering door deskundige:
De deskundige dient de schade te beoordelen overeenkomstig de bestaande werkwijze voor schades die niet eerder zijn behandeld.</td></tr>
<tr><td colspan="4">2. Schade die wel eerder is behandeld

Aan de orde indien aan de hand van de door de TCMG aangeleverde gegevens duidelijk is dat - en derhalve geen twijfel bestaat - de schade eerder is behandeld door de NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter.

Advisering deskundige:
De deskundige dient , indien de schade eerder is behandeld, aan te geven onder welk dossiernummer dat heeft plaatsgevonden, onder vermelding van het schadenr. en de pagina van het schaderapport waarop de schade is weergegeven.</td></tr>
<tr><td rowspan="7">2.1.
Geen herstel</td><td rowspan="7">2.1.1. Identiek

(de huidige schade is identiek aan de eerder behandelde schade)</td><td colspan="2">Advisering door deskundigen
De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport indien de aanvrager daarvoor een schadevergoeding wenst aan te vragen. De deskundige dient ook voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade naar zijn mening identiek is aan de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient het causaal verband voor deze schade niet te beoordelen en dient de omvang van de schade ook niet te begroten.

Toelichting
De schade valt buiten de bevoegdheid van de TCMG en dient daarom te worden afgewezen. Hierbij is niet relevant of voor deze schade eerder al dan niet een vergoeding is toegekend (A/B/C-schade).</td></tr>
<tr><td colspan="2">Schematische weergave advisering</td></tr>
<tr><td>Opname schade</td><td>Beschrijving van de EBS (met verwijzingen
genoemd onder 2.) en huidige schade, alsook
motivering.</td></tr>
<tr><td>Causaal verband EBS</td><td>Nee, niet beoordelen.</td></tr>
<tr><td>Causaal verband verergering</td><td>N.v.t..</td></tr>
<tr><td>Schadebegroting</td><td>N.v.t.</td></tr>
<tr><td>Schadebeperkingsplicht</td><td>N.v.t</td></tr>
</table>

<table>
<tr>
<td></td>
<td>2.1.2.
Verergerd, maar niet door mijnbouw

(de huidige schade is verergerd ten opzichte van eerder behandelde schade, maar de verergering is niet ontstaan door mijnbouw</td>
<td colspan="2">Advisering door deskundigen
De deskundige dient de gehele schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport en dient daarbij voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade is verergerd ten opzichte van de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient uitsluitend te beoordelen of de verergering een gevolg is van mijnbouw en zijn bevindingen ter zake van dit laatste inzichtelijk te motiveren. De deskundige dient zich te onthouden van het calculeren van de herstelkosten van de schade indien de verergering geen gevolg is van mijnbouw.

Toelichting:
Schade valt voor de originele omvang buiten de taak van de TCMG. Hierbij is niet relevant of NAM/CVW voor de originele schade al dan niet een vergoeding hebben toegekend (A/B/C-schade). Daarom dient ook niet beoordeeld te worden wat de oorzaak van het originele deel van de schade is.

Voor zover de schade is verergerd dient wel gemotiveerd te worden waarom die verergering niet een gevolg van mijnbouw is (overeenkomstig eerdere instructie m.b.t. causaal verband/bewijsvermoeden).</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td></td>
<td colspan="2">Schematische weergave advisering</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td></td>
<td>Opname schade</td>
<td>Feitelijke beschrijving van EBS (met verwijzingen)
en van verergering</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td></td>
<td>Causaal verband EBS</td>
<td>Nee, niet beoordelen.</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td></td>
<td>Causaal verband NS</td>
<td>Veroorzaakt/verergerd: Ja/Nee en motiveren</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td></td>
<td>Schadebegroting</td>
<td>N.v.t.</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td></td>
<td>Schadebeperkingsplicht geschonden?</td>
<td>N.v.t.</td>
</tr>
</table>

	2.1.3.Verergerd door mijnbouw (de eerder behandelde schade is verergerd en de verergering is een gevolg van mijnbouw)	Advisering door deskundigen: De deskundige dient de volledige schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport. Ook dient in het schaderapport – aan de hand van en onder verwijzing naar de aangeleverde documentatie - te worden beschreven wat de aard en omvang van de reeds behandelde schade was, zodat kan worden bepaald welk deel is verergerd. Voorts dient inzichtelijk te worden gemotiveerd waarom de verergering van de schade ten opzichte van de eerder behandelde schade, een gevolg is van mijnbouw. Schadebegroting Vervolgens dient de omvang van de verergerde schade begroot te worden aan de hand van de volgende stappen: a) Met gebruikmaking van het reguliere calculatiemodel dient bepaald te worden wat de kosten van herstel van de totale schade zouden zijn (dus zowel de eerder behandelde schade, als de verergering). b) De deskundige dient vervolgens schattenderwijs te bepalen welk deel van deze kosten in redelijkheid toegerekend dienen te worden aan de verergering van de schade. Hierbij dient de deskundige schattenderwijs aan de hand van de fysieke kenmerken van de schade te bepalen welk percentage van de totale schade eerder is behandeld, respectievelijk is verergerd (zie meer uitgebreid, paragraaf 3.7). Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het voor de aanvrager *kennelijk niet verantwoord* was dat hij de schade niet heeft hersteld. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) de periode na het uitbetalen van deze vergoeding voldoende was om (een concrete poging te doen om) de schade te herstellen, en; c) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade zou verergeren indien herstel zou uitblijven.	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Feitelijke beschrijving van EBS (met verwijzingen) en van verergering
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband NS	Veroorzaakt/verergerd: Ja/Nee, motiveren
		Schadebegroting verergering	Calculeren, bepalen percentage, motiveren percentage
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden

<table>
<tr>
<td rowspan="2">2.2. Volledig Hersteld</td>
<td>2.2.1. Opnieuw ontstaan

(de schade die eerder was behandeld is hersteld, maar is vervolgens opnieuw ontstaan)</td>
<td>Advisering door deskundige
De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) te herstellen.

Schadebeperkingsplicht
De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het voor de aanvrager kennelijk niet verantwoord was dat hij de schade niet op <u>een andere manier</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan van de schade te voorkomen.

Voor deze conclusie is ten minste vereist dat:
a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag);
b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan indien die niet op een andere manier zou worden hersteld, en;
c) de aanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.

<table>
<tr><td colspan="2">Schematische weergave advisering</td></tr>
<tr><td>Opname schade</td><td>Opname en feitelijke beschrijving schade</td></tr>
<tr><td>Beschrijving EBS</td><td>Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel</td></tr>
<tr><td>Causaal verband</td><td>Beoordelen (ja/nee) en motiveren.</td></tr>
<tr><td>Schadebegroting</td><td>Calculeren</td></tr>
<tr><td>Schadebeperkingsplicht geschonden?</td><td>Ja/Nee, motiveren indien geschonden</td></tr>
</table>
</td>
</tr>
<tr>
<td>2.2.2. Opnieuw ontstaan en verergerd

(de schade die was hersteld is opnieuw ontstaan en is daarnaast verergerd ten opzichte van de eerder behandelde schade)</td>
<td>Advisering door deskundige
Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade in zijn geheel (opnieuw) te herstellen.

Schadebeperkingsplicht
De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het voor de aanvrager kennelijk niet verantwoord was dat hij de schade niet op <u>een andere manier</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan en verergeren van de schade te voorkomen.

Voor deze conclusie is ten minste vereist dat:
a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag);
b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan en zou verergeren indien die niet op een andere manier zou worden hersteld, en;</td>
</tr>
</table>

		c) de aanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.
		Schematische weergave advisering
		Opname schade: Opname en feitelijke beschrijving
		Beschrijving EBS: Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband: Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting: Calculeren
		Schadebeperkingsplicht geschonden?: Ja/Nee, motiveren indien geschonden
2.3. Deels hersteld	2.3.1. Schade opnieuw ontstaan (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is opnieuw ontstaan)	Advisering door deskundige: Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) <u>gedeeltelijk</u> te herstellen. Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het voor de aanvrager *kennelijk niet verantwoord* was dat hij de schade niet op <u>volledig</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan indien die niet volledig zou worden hersteld, en; c) de aanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.
		Schematische weergave advisering
		Opname schade: Opname en feitelijke beschrijving

		Beschrijving EBS	Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband EBS (zonder Herstel)	Nee, niet beoordelen
		Causaal verband EBS (wel hersteld)	Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting	Calculeren
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden
	2.3.2. Schade opnieuw ontstaan en verergerd (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is opnieuw ontstaan en is daarnaast verergerd schade als gevolg van mijnbouw)	Advisering door deskundige Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade opnieuw gedeeltelijk te herstellen, alsook om het gedeelte van de schade dat is verergerd te herstellen. Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het voor de aanvrager kennelijk niet verantwoord was dat hij de schade niet op <u>volledig</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan en verergeren van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan en zou verergeren indien die niet volledig zou worden hersteld, en; c) de aanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Opname en feitelijke beschrijving
		Beschrijving EBS	Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband EBS (zonder herstel)	Nee, niet beoordelen
		Causaal verband EBS (wel hersteld) en verergering	Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting	Calculeren
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden

3.7. Schadebegroting verergerde schades

Indien de aanvrager een schadevergoeding wil voor een schade die al eerder is behandeld, maar nadien is verergerd, dan is de TCMG uitsluitend bevoegd voor zover het de verergering van de schade betreft. Dit maakt dat de deskundige uitsluitend dient te adviseren over de schadevergoeding voor de verergering.

Voor de goede orde wordt opgemerkt dat deze wijze van schadebegroting uitsluitend geldt indien de schade eerder is behandeld; deze werkwijze geldt dus niet voor *nieuwe* schade die niet eerder is behandeld en die is verergerd door mijnbouw.

Bij het bepalen van de schadevergoeding dient een vergelijking gemaakt dient te worden tussen:

A. de toestand zoals deze op dit moment in werkelijkheid is, en;
B. de toestand zoals die (vermoedelijk) zou zijn geweest indien de schade niet zou zijn *verergerd* door mijnbouw.

Voor het bepalen van de situatie als bedoeld onder b. dient te deskundige zich te baseren op de aan hem door de TCMG of de aanvrager verstrekte documentatie . De deskundige dient in het rapport voldoende inzichtelijk te beschrijven wat de aard en omvang van de schade was ten tijde van de behandeling van die schade door NAM/CVW etc., alsmede ten tijde van de opname door de deskundige, zodat aan de hand van die beschrijving kan worden vastgesteld in welke mate de schade is verergerd. Daartoe dient de deskundige bijvoorbeeld te beschrijven hoe groot de schade was (lengte, breedte, etc.).

De deskundige dient vervolgens in door middel van het calculatiemodel te bepalen wat de herstelkosten zouden zijn voor de totale schade (dus zowel de eerder behandelde schade, als de verergering zoals die heeft plaatsgevonden na die eerder behandeling).

Vervolgens dient de deskundige schattenderwijs te bepalen welk percentage van de totale herstelkosten toegerekend dient te worden aan de verergering van de schade. Voor het bepalen van het toe te passen percentage kan als uitgangspunt worden genomen welk gedeelte van de totale omvang van de schade is verergerd, te bepalen aan de hand van de *fysieke* eigenschappen van de schade.

Voor de goede orde wordt opgemerkt dat de deskundige de omvang van de schade dus niet slechts dient te bepalen door te berekenen wat de meerkosten zouden zijn van het herstel van de totale schade ten opzichte van de reeds behandelde schade.

Ter illustratie van de beoogde werkwijze is een viertal voorbeelden opgenomen:

Voorbeeld 1, verergerde scheur in binnenmuur

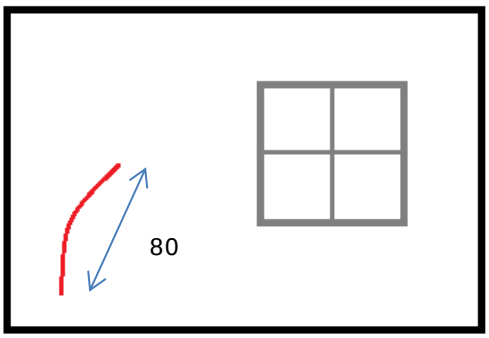

Fig. 1a Oude situatie, eerder behandelde schade (80 cm)

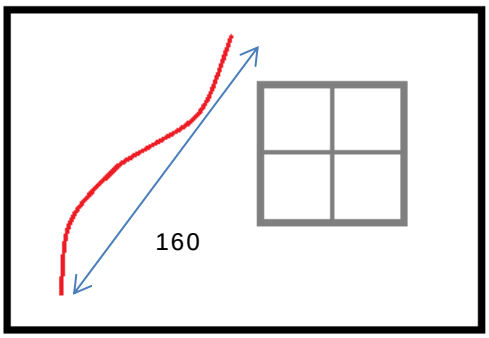

Fig. 1b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (80 cm) plus verergering (80 cm)

Binnenmuur met stucwerk, afmeting 2,5 m * 4 m

Schade oud: scheurlengte 0,80 meter, 1 cm breed

Schade nieuw: scheurlengte 1,60 meter, 1 cm breed

De verergering is 50% van de totale schade

Scheuren in binnenstucwerk opkappen/uitslijpen	m1	€ 23,16	1,6	€ 37,06
Scheuren repareren met 2-componentenmortel en wapeningsweefsel	m1	€ 27,58	1,6	€ 44,13
Overzetten stucwerk op wand	m2	€ 31,25	10	€ 312,50
Sauswerk binnenwand	m2	€ 19,75	10	€ 197,50
				€ 591,18
		ad 50%		€ 295,59

Voorbeeld 2, verergerde scheur in binnenmuur

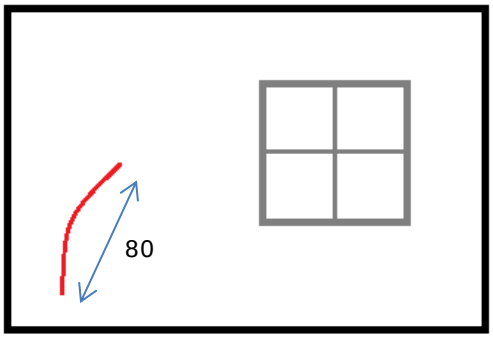

Fig. 2a Oude situatie, eerder behandelde schade (80 cm)

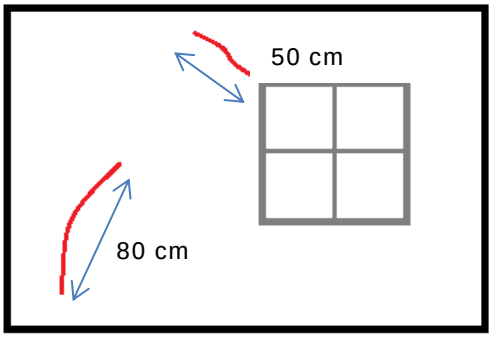

Fig. 2b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (80 cm), plus separate verergering (50 cm)

Binnenmuur met stucwerk, afmeting 2,5 m * 4 m

Schade oud: scheurlengte 0,8 meter, 1 cm breed

Schade nieuw: scheurlengte 1,3 meter, 1 cm breed

Verergering is 45%, zijnde ruimhartig afgerond van 38,5%

Scheuren in binnenstucwerk opkappen/uitslijpen	m1	€ 23,16	1,3	€ 30,11
Scheuren repareren met 2-componentenmortel en wapeningsweefsel	m1	€ 27,58	1,3	€ 35,85
Overzetten stucwerk op wand	m2	€ 31,25	10	€ 312,50
Sauswerk binnenwand	m2	€ 19,75	10	€ 197,50
				€ 575,96
		ad 45%		€ 259,18

Voorbeeld 3, verergerde scheur in binnenmuur

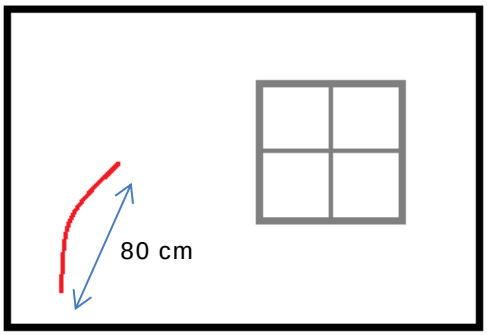

Fig. 3a Oude situatie, eerder behandelde schade (80 cm)

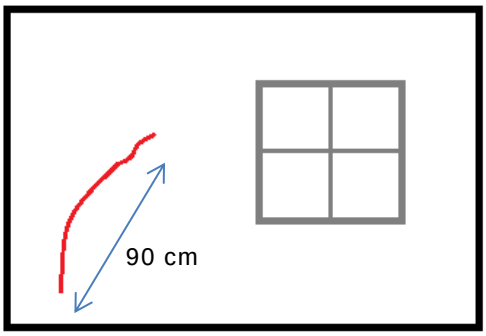

Fig. 3b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (80 cm), plus verergering (10 cm)

Binnenmuur met stucwerk, afmeting 2,5 m * 4 m

Schade oud: scheurlengte 0,80 meter, 1 cm breed

Schade nieuw: scheurlengte 0,90 meter, 1 cm breed

De verergering is 15% van de totale schade , zijnde ruimhartig afgerond van 11,2%

Scheuren in binnenstucwerk opkappen/uitslijpen	m1	€ 23,16	0,9	€ 20,84
Scheuren repareren met 2-componentenmortel en wapeningsweefsel	m1	€ 27,58	0,9	€ 24,82
Overzetten stucwerk op wand	m2	€ 31,25	10	€ 312,50
Sauswerk binnenwand	m2	€ 19,75	10	€ 197,50
				€ 555,67
		ad 15%		€ 83,35

Voorbeeld 4, verergerde scheur in buitenmuur

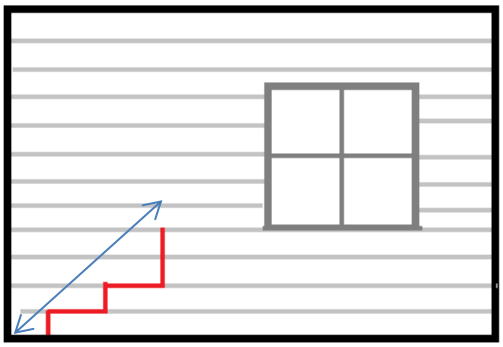

Fig. 4a Oude situatie, eerder behandelde schade (1,6 meter, 8

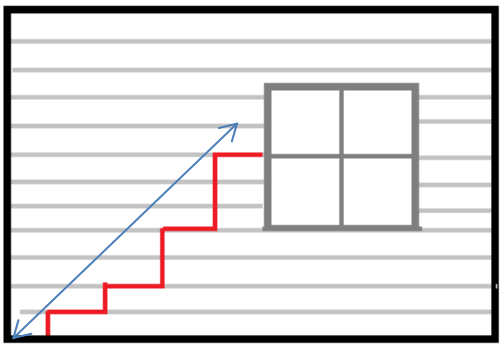

Fig. 3b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (1,6 meter, 8 gebroken stenen), plus verergering (0,4 meter, + 2 stenen)

Schade oud: scheurlengte 1,6 meter, 8 gebroken stenen
Schade nieuw: scheurlengte 2 meter, 10 gebroken stenen
Verergering is 20%

Uitkappen voegen metselwerk	m1	€ 9,50	2	€ 19,00
Infrezen voegen tbv lintvoegwapening	m1	€ 24,50	4	€ 98,00
Lintvoegwapening in 2-componentenmortel	st	€ 65,00	5	€ 325,00
Gebroken stenen vervangen	st	€ 32,00	10	€ 320,00
Nieuw voegwerk getrapte scheur	m1	€ 21,00	2	€ 42,00
Toeslag knipvoeg	m1	€ 33,00	2	€ 66,00
				€ 870,00
		ad 20%		€ 174,00

3.8. **Schadebeperkingsplicht**

Bij schades die eerder zijn behandeld kan ook aanleiding bestaan om te adviseren over de vraag of de aanvrager aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan. De TCMG is van oordeel dat er aanleiding bestaat om dit leerstuk terughoudend toe te passen. Dit betekent dat een aanvrager alleen niet aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan indien het kennelijk niet verantwoord was dat hij de eerder behandelde schade niet heeft hersteld, althans niet op een andere manier heeft hersteld. Daarbij moet naar de mening van de TCMG bovendien aan een aantal voorwaarden zijn voldaan. Deze voorwaarden zijn meer uitgebreid benoemd in het hiervoor opgenomen schema.

Alleen indien de deskundige van oordeel is dat de aanvrager niet aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan en daarom (een deel van) de schade niet voor vergoeding in aanmerking komt, dient de deskundige dit in zijn rapport draagkrachtig te motiveren. Als de aanvrager wel aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan, dan behoeft daaraan géén aandacht besteed te worden in het rapport.

4. Diversen

4.1. Eigendomsoverdracht

Het is mogelijk dat tijdens de schade-opname (of: de inspectie) blijkt dat de woning kort geleden is verkocht en dat de aanvrager de nieuwe eigenaar is (insteek is dat de afdeling werkvoorbereiding deze situaties zoveel mogelijk ondervangt). Uitgangspunt is dat alléén degene die op het moment van ontstaan van de schade eigenaar van de woning is schadevergoeding wegens mijnbouwschade kan claimen. Als de schade dus voor de eigendomsoverdracht (de levering) is ontstaan, kan de nieuwe eigenaar in beginsel geen vergoeding van mijnbouwschade claimen.

De nieuwe eigenaar kan alleen schadevergoeding wegens mijnbouwschade bij de TCMG claimen als de oude eigenaar zijn vordering wegens mijnbouwschade door middel van een akte van cessie aan de nieuwe eigenaar heeft overgedragen. Een akte van cessie is een schriftelijke overeenkomst die door beide partijen is ondertekend en waarin duidelijk is omschreven welke vordering wordt overgedragen. Het is daarom van belang dat de deskundige in zo'n geval in zijn rapport duidelijk aangeeft wanneer de schade naar zijn mening is ontstaan en wanneer de woning in eigendom is overgedragen.

4.2. Vergoeden sauswerk

In de praktijk zijn veel vragen gekomen over het vergoeden van sauswerk. Uitgangspunt is dat voor sauswerk de hele kamer gecalculeerd kan worden tenzij de deskundige een goede reden heeft om maar een deel te calculeren. Hetzelfde geldt in principe voor sauswerk aan het gevel buitenshuis.

4.3. Nader onderzoek

Een nader onderzoek heeft als doel om, met behulp van een derde, aanvullende kennis/expertise te verzamelen zodat de onafhankelijke deskundige een zo volledig mogelijk en goed onderbouwd oordeel en advies kan geven aan de aanvrager. Voor het verzamelen van de aanvullende kennis/expertise kan inzet van materieel nodig zijn. Het benodigde materieel wordt net als het nader onderzoek door de deskundige zelf georganiseerd. De kosten kunnen aan de TCMG worden doorberekend. De TCMG en de 4 partijen zijn op dit moment nog in gesprek over de aansprakelijkheid in het geval van graafwerkzaamheden en aanverwante grondwerkzaamheden.

Op dit moment wordt bij een nader onderzoek in het geval van een regulier dossier geen Disclosure Statement(DS) opgevraagd van de deskundige die het nader onderzoek uitvoert. Wanneer echter sprake is van een Special waarbij de nader onderzoek deskundige een zelfstandig oordeel velt over de aard en/of omvang van de schade dan is voor deze deskundige een DS vereist.

Het verzoek om een nader onderzoek kan bij de afdeling Veldwerk worden aangevraagd op
1. initiatief van de deskundige
2. n.a.v. een zienswijze van de aanvrager of een verzoek van de Commissie

Ad.1. Wanneer de deskundige tijdens of na de opname constateert dat een nader onderzoek nodig is dan vult de deskundige in overleg met de Projectcoördinator (PC) het aanvraagformulier in (bijlage 2). De PC stuurt het aanvraagformulier (en in het geval van een Special waarbij de causaliteit of omvang van de schade vastgesteld moet worden ook het DS) naar het volgende mailadres: Art. 5.1 lid 2 sub e @schadedoormijnbouw.nl.
De afdeling Veldwerk beoordeelt de aanvraag op:

- Volledigheid
- Redelijkheid van de begrote kosten van het nader onderzoek en bijkomende kosten.
- En toetst in het geval van een Special het DS aan het toetsingskader

Bij accordering informeert de afdeling Veldwerk per mail de deskundige en schakelt de deskundige de aanvullende expertise in. Gelijktijdig informeert de afdeling Veldwerk de afdeling Planning waarna de afdeling Planning contact opneemt met het expertisebureau om een aantal data af te stemmen waarop de deskundigen gepland kunnen worden. De afdeling Planning legt de verschillende opties voor aan de aanvrager en plant de afspraak voor het nader onderzoek zoveel als mogelijk met alle betrokken. Mocht de zaakbegeleider op een bepaald tijdstip niet kunnen of als de aanvrager aangeeft geen zaakbegeleider nodig te vinden dan vindt de afspraak zonder zaakbegeleider plaats. Anders wordt een nieuwe afspraak gepland.
De resultaten van het nader onderzoek neemt de deskundige als bijlage op in zijn adviesrapport. In zijn beoordeling van de betreffende schade(s) verwijst de deskundige naar de bijlage.

Ad. 2. De afdeling Veldwerk zet het verzoek voor nader onderzoek n.a.v. een zienswijze of van de Commissie uit bij de deskundige. Wanneer de deskundige besluit om een nader onderzoek aan te vragen dan vult hij het betreffende aanvraagformulier in en zet deze door naar de afdeling Veldwerk via Art. 5.1 lid 2 sub e @schadedoormijnbouw.nl. De verdere werkwijze is overeenkomstig als wanneer de deskundige op eigen intiatief een nader onderzoek aanvraagt met als het verschil dat de resultaten van het nader onderzoek worden verwerkt in een addendum op het adviesrapport.

Als er nader onderzoek nodig is, zoals nader funderingsonderzoek of de inschakeling van een andere deskundige met een bijzondere expertise, dan kan de deskundige hiertoe een verzoek indienen bij de TCMG via het volgende e-mail adres: Art. 5.1 lid 2 sub e @schadedoormijnbouw.nl. Dit verzoek moet worden toegelicht en bij voorkeur draagt de deskundige ook direct zelf aan wie het nader onderzoek zou kunnen verzorgen. Indien de TCMG instemt met het gevraagde nadere onderzoek, dan kan de deskundige dit organiseren. De kosten hiervan kunnen in dat geval worden doorberekend aan de TCMG.
Daarnaast zal er, wanneer een deskundige een geassumeerde inschakelt die nader onderzoek verricht, in het addendum de volgende informatie moeten staan:

1. Wie is de geassumeerde partij
2. Welke vragen of welke opdracht is aan deze geassumeerde verstrekt
3. Op welke datum heeft de geassumeerde onderzoek verricht en
4. Waaruit bestond het onderzoek en wat zijn de conclusies van de geassumeerde.

4.4. Reeds herstelde schade

Het komt voor dat aanvragers de schade reeds hebben hersteld voorafgaand aan de opname, maar daar alsnog een schadevergoeding voor willen ontvangen. In dit geval ligt het op de weg van de aanvrager om de aard en omvang van de schade aannemelijk te maken, bijvoorbeeld door aan de deskundige foto's of andere bewijsstukken te verstrekken. Indien de aanvrager dit heeft gedaan, moet de deskundige aan de hand van de aangeleverde bewijsstukken bezien of hij de schade kan beoordelen. De schade moet altijd worden opgenomen in het adviesrapport en in voorkomend geval moet worden toegelicht waarom de bewijsstukken onvoldoende zijn om de schade te kunnen beoordelen.

4.5. Hoe om te gaan met aanvullende schade na een opname?

Doel is om ten tijde van de opname álle schade op te nemen. Dit wordt zo veel mogelijk bereikt door de volgende acties:

1. Bij het maken van de afspraak adviseert de afdeling Planning de aanvrager om alvast alle schade te noteren.
2. Aan het einde van de opname vraagt de deskundige expliciet aan de aanvrager of alles is opgenomen.

Wanneer op initiatief van de bewoner toch foto's van aanvullende schade worden nagezonden dan geldt het volgende:

a. Indien de aanvullende schade wordt gemeld op het moment dat het adviesrapport nog niet is opgemaakt, dan moet de deskundige die schade alsnog opnemen in het adviesrapport.

De Zaakbegeleider of het serviceloket mailt de foto's naar de afdeling schade-expertise via Art. 5.1 lid 2 sub e @schadedoormijnbouw.nl. De afdeling schade-expertise zet de foto's door naar de deskundige.

De deskundige probeert m.b.v. de foto de aanvullende schade via een bureaucalculatie op te nemen in het adviesrapport. Als het niet mogelijk is om aan de hand van de aanvullende foto de schade op te nemen, dan bepaalt de Afdeling veldwerk of de deskundige alsnog naar de woning moet om de schade op te nemen. Dit hangt af van de oorzaak dat de schade niet in eerste instantie was opgenomen.

b. Wanneer de aanvullende schade wordt gemeld als het adviesrapport al door de deskundige is uitgebracht, dan wordt deze meegenomen in het zienswijzentraject. De werkwijze is dezelfde als hierboven beschreven met het verschil dat de aanvullende schade d.m.v. een addendum aan het originele rapport wordt toegevoegd.
c. Als de TCMG al een besluit op de aanvraag heeft genomen moet er altijd een nieuw verzoek worden ingediend.

5. Fysieke schade aan een gebouw of werk of materiële gevolgschade

Artikel 1 van het Besluit mijnbouwschade Groningen bepaalt dat de commissie bevoegd ter zake van "fysieke schade" aan "gebouwen of werken" en de materiële schade die een gevolg is van de fysieke schade.

De TCMG definieert het begrip fysieke schade als volgt:

> *"Onder fysieke schade wordt verstaan: een fysieke aantasting, die zich manifesteert in een blijvende verandering van vorm of structuur of stand c.q. verzakking, die naar verkeersopvatting de gaafheid kenmerkt."*

De begrippen "gebouwen en werken" zijn rechtstreeks ontleend aan artikel 177a van boek 6 BW. In de wetsgeschiedenis wordt het begrip "gebouw" niet toegelicht. Voor het begrip 'gebouw' wordt aansluiting gezocht bij dit begrip uit de Woningwet, zijnde:

> "een bouwwerk dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt."

Het begrip 'werken' ziet op constructies die zijn bedoeld om duurzaam ter plaatse te blijven, zoals een afdak of een terreinafscheiding of infrastructurele werken. Ook een irrigatie- of drainagesysteem kan een werk zijn als uit de aard voortvloeit dat het een constructie is die bedoeld is om duurzaam ter plaatse te blijven. De commissie heeft geoordeeld dat een woonboot ook een "werk" is.

De deskundige moet dus beoordelen of er sprake is van fysieke schade aan een gebouw of werk, als bedoeld in art. 1 Besluit mijnbouwschade Groningen.

Indien daarvan sprake is, moet hij beoordelen of er sprake is van schade of materiële gevolgschade die is ontstaan door beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van de gaswinning uit het Groningenveld of de gasopslag Norg. Bij materiële gevolgschade moet gedacht worden aan alle vormen van vermogensschade, zoals inkomensschade, die wordt veroorzaakt doordat een bedrijf door de aardbevingsschade (tijdelijk) moet sluiten, inboedelschade, gewasschade ten gevolge van een beschadigd drainagesysteem.

Belangrijk is dat de Commissie alleen de gevolgschade kan vergoeden als deze is veroorzaakt door de beschadiging van een gebouw of werk, ten gevolge van mijnbouwactiviteiten.

Uitzonderingen die volgens art. 1 Besluit mijnbouwschade Groningen niet onder de bevoegdheid van de commissie vallen:

- Industriegebouwen
- Openbare infrastructurele werken zoals: openbare wegen, openbare bruggen, openbare riolering, dijken en netten als bedoeld in de Electriciteitswet en Gaswet.

6. Werkwijze Wettelijke Rente

Fysieke schade aan gebouwen en werken
Bij schade aan gebouwen en werken wordt de wettelijke rente over de schadevergoeding verschuldigd vanaf het moment dat de vordering opeisbaar wordt. De vordering is opeisbaar op het moment van optreden van de schade aan het gebouw of het werk.

Werkwijze
Er moet bij iedere dossier per schade een datum (dd.-mm-yy) ingevuld worden voor het moment waarop de betreffende schade is ontstaan, ten behoeve van het berekenen van de wettelijke rente over de schadevergoeding. Hiervoor zijn 3 opties:

1. Indien de exacte datum waarop de schade is ontstaan bekend is, dan moet die datum worden genoemd;
2. Indien géén exacte datum voor het ontstaan van de schade kan worden bepaald, dan moet de ontstaansdatum worden geschat aan de hand van eventuele aanwijzingen met betrekking tot het moment van het ontstaan van de schade, bijvoorbeeld aan de hand van eventuele fysieke kenmerken van de schade en/of voldoende geloofwaardige en duidelijke mededelingen van de aanvrager met betrekking tot het moment waarop de betreffende schade zou zijn ontstaan;
3. Indien er géén aanwijzingen zijn voor het moment van het ontstaan van de schade, noch aan de hand van de fysieke kenmerken van de schade noch aan de hand van mededelingen van de aanvrager, dan kan de deskundige ‘onbekend’ invullen als het moment van het ontstaan van de schade.

7. Werkinstructie Nader Advies

Op de TCMG rust de verplichting om zich te vergewissen van de juistheid en de volledigheid van het adviesrapport van de deskundige. Deze verplichting rust op de TCMG, ongeacht of de aanvrager een zienswijze heeft ingediend naar aanleiding van het adviesrapport. De TCMG kan om deze reden, zowel ambtshalve als naar aanleiding van de zienswijze om een nader advies vragen (ook wel aangeduid als 'addendum').

De TCMG gebruikt voor het verzoek om een dergelijk nader advies een daarvoor specifiek bedoeld formulier, dat via de afdeling Veldwerk aan de deskundige wordt toegestuurd.

Vanaf het moment van ontvangst heeft de deskundige 10 werkdagen de tijd om te reageren. Het nadere advies van de deskundige wordt gemaild naar Art. 5.1 lid 2 sub e @schadedoormijnbouw.nl.

Bijlagen

Bijlage1: Sjabloon SPLITS VvE's

[aanvraagnummer opnemen]; [adres opnemen] (VvE; [VvE opnemen])

Instructie aan deskundige: De vetgedrukte lijnen op de splitsingstekeningen betreffen gemeenschappelijke muren. [Vorige zin alleen opnemen als splitsingstekeningen aanwezig zijn.] Wanneer de schade zich bevindt aan de buitenzijde van het appartementencomplex, in een gemeenschappelijke ruimte, of indien de schade ziet op beide zijden van een gemeenschappelijke muur en niet alleen aan de binnenzijde die behoort tot een appartementsrecht, is de VvE bevoegd om hiervoor een aanvraag in te dienen. Voor zover de schade alleen ziet op de binnenzijde van een gemeenschappelijke muur die behoort tot een appartement, is alleen de betreffende appartementsgerechtigde bevoegd om een aanvraag in te dienen. [check of dit inderdaad het geval is o.g.v. de akte van splitsing en het toepasselijke splitsingsreglement. Zo niet, modeltekst aanpassen].

Omschrijving van de schademelding:

"[omschrijving schademelding opnemen]"

Opnemen in het deskundigenrapport als de schade ziet op een gemeenschappelijk gedeelte: "Schade *** ziet op een gemeenschappelijk gedeelte van het appartementencomplex en wordt daarom meegenomen in dit schaderapport."

Opnemen in het deskundigenrapport als de schade ziet op een privégedeelte: "Schade *** ziet op een privégedeelte van het appartementencomplex en wordt daarom niet meegenomen in dit schaderapport. Alleen de betreffende appartementsgerechtigde is bevoegd om een aanvraag tot vergoeding van deze schade in te dienen."

- **Brondocument:** akte van splitsing in appartementsrechten van [datum opnemen] (deel ***, nummer ***), **inclusief/exclusief** splitsingstekeningen waarop de eigendomsgrenzen zijn aangegeven;

- **Onderscheid gemeenschappelijke- en privégedeelten:** [toepasselijk splitsingsreglement hier opnemen] van toepassing. [Als in de akte van splitsing afwijkingen van het toepasselijke reglement zijn opgenomen, dan die hier ook opnemen: Bijzonderheid: (…)]. **Artikel/artikelen ***** van het reglement, **dat bepaalt/die bepalen** welke gedeelten van het pand gemeenschappelijk zijn, **luidt/luiden** in dit geval – voor zover voor de deskundige relevant – als volgt:

  "[Relevante artikelen uit het toepasselijke reglement van splitsing hier opnemen]"

Bijlage 2: Aanvraagformulier Nader Onderzoek

Aanvraag Nader Onderzoek

Tijdelijke Commissie
Mijnbouwschade Groningen

Datum aanvraag

1. Algemene gegevens

Zaaknummer aanvraag

Datum schade-opname

Deskundige — Telefoon

Expertisebureau

Zaakbegeleider — Telefoon

Straat+huisnummer schade-adres

Postcode+woonplaats schade-adres

2. Gegevens nader onderzoek

Naar aanleiding van de schade-opname van het pand is het noodzakelijk om een nader onderzoek te doen naar:

□ de volgende schade(s) uit het adviesrapport:

Schade nummer(s)

en/of

□ ander nader onderzoek (inzet geassumeerde en/of inzet materiaal), namelijk:

2.1 Schade en situatie

Omschrijving van de schade en aanleiding voor nader onderzoek:

Alleen in geval van specials:

Heeft de aanvraag een directe relatie met het vaststellen van causaal verband of een schadebegroting?

□ Ja > Actie: overleggen Disclosure statement van de deskundige die nader onderzoek uitvoert.

□ Nee

2.2 Indicatie kosten

□ ≤ €2000

□ €2000 - €5000

□ ≥ €5000 > Actie: overleggen van offerte

Als de kosten tijdens onderzoek 15% hoger blijken dan hier aangegeven, dan mail met motivatie sturen naar: coordinatie-schade-expertise@schadedoormijnbouw.nl

2.3 Indicatie doorlooptijd

3. In te schakelen externe partijen t.b.v. uitvoeren nader onderzoek

1

2

3

4. Ondertekening voor akkoord

Datum — Datum

Handtekening TCMG — Handtekening Technisch Coördinator

7.

Praktische uitwerking Protocol Mijnbouwschade Groningen voor Deskundigen

Versie 6
6-8-2019
Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen
Afdeling Schade- expertise

Revisie lijst

Versie	Wijzigingen t.o.v. vorige versie	Author	Datum
1	1e versie t.b.v. aanbesteding van de 4 partijen.	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	22-10-2018
2	*De opbouw van de Praktische uitwerking is gewijzigd voor meer leesbaarheid.* **Hoofdstuk 1 Inleiding toegevoegd.** **Hoofdstuk 2**: *Paragraaf 6 Werkwijze schade opname* : laatste alinea aangevuld. *Paragraaf 7 Nulmeting-light* toegevoegd *Paragraaf 8 Appartementsrechten* toegevoegd. *Paragraaf 9 Gebruik eigen Foto-apparatuur* toegevoegd. Hoofdstuk 5: *Paragraaf 3 Nader onderzoek* is nader uitgewerkt. *Paragraaf 4 Reeds herstelde schade* toegevoegd. *Paragraaf 5 Hoe om te gaan met aanvullende schade na opname* is nader uitgewerkt. **Hoofdstuk 8 Nader Advies (voorheen Zienswijzevoor deskundigen) is aangevuld.**	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	11-01-2019
3	*De Praktische Uitwerking is aangevuld en gewijzigd nav het Avies van het Panel van Deskundigen. Hieronder worden kort de wijziging en aanvullingen weergegeven.* **Hoofdstuk 2:** *Paragraaf 2 Voorbereiding Schadedossier en planning van de schadeopname nader uitgewerkt n.a.v. het advies van panel van deskundigen.* *Paragraaf 4 Situatie februari 2019 toegevoegd.* *Paragraaf 3 Introductie/ kennismaking Aanvrager nader uitgewerkt.* *Paragraaf 5 Acuut Onveilige Situatie (AOS) nader uitgewerkt .* *Paragraaf 7 Nulmeting Light nader uitgewerkt.* **Hoofdstuk 3 Causaal Verband is grotendeels aanpast en herschreven n.a.v. het advies van het Panel van Deskundigen.** **Hoofdstuk 5 Diversen** *Paragraaf 2 Vergoeden sauswerk aangevuld met de laatste zinsnede.*	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	12-02-2019
	Hoofdstuk 6 Fysieke schade aan een gebouw of werk of materiele gevolgschade **-**Titel aangepast n.a.v. het advies van het panel van Deskundigen - Hoofdstuk in zijn geheel aangepast en nader uitgewerkt n.a.v. het advise van panel van deskundigen.		

Versie	Wijzigingen t.o.v. vorige versie	Author	Datum
3	**Goedgekeurd door de Commissie**	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	14-02-2019
4	**Hoofdstuk 1:** *Paragraaf 5 AOS in zijn geheel aangepast.* *Paragraaf 1.9 Vereniging van Eigenaren toegevoegd.* **Hoofdstuk 4:** *Paragraaf 3 Nader onderzoek* mailadres aangepast *Bijlagen toegevoegd aan de Praktische uitwerking.*	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	08-04-2019
5	**Hoofdstuk 4:** *Paragraaf 3 Nader Onderzoek in zijn geheel aangepast.* **Bijlage:** *Formulier Aanvraag Nader Onderzoek* als *bijlage 2* toegevoegd	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	09-05-2019
6	**Hoofdstuk 1 Werkwijze voor de schade opname** *Paragraaf 7 tekst over nulmeting-light aangepast.* **Hoofdstuk 2 Causaal verband** *Aan paragraaf 2.2.2. Gebouw en werken delen van hoofdstuk 5 Fysieke schade aan een gebouw of werk of materiele schade toegevoegd.* *Aan paragraaf 2.2.4 Ontzenuwen van bewijsvermoeden criteria 4 en 5 toegevoegd.* *Paragraaf 2.3 Trillingtool toegevoegd.* *Paragraaf 2.4 Situatie februari 2019 verwijderd.* **Hoofdstuk 3 Schadebegroting** toegevoegd. **Hoofdstuk 5 Fysieke schade aan een gebouw of werk of materiele gevolgschade verwijderd en opgenomen in paragraaf 2.2.2. Gebouwen of werken.** **Hoofdstuk 6 Werkwijze Wettelijke Rente is als paragraaf 3.8 opgenomen onder Hoofdstuk 3.** **Hoofdstuk 7 Werkinstructie Addendum / Nader Advies aangepast en opgenomen als paragraaf 5.5. onder hoofdstuk 5 Diversen.** *Bijlage 1 werkinstructie AOS voor schade-expertise toegevoegd* *Bijlage 3 Aandachtspunten bij schadeopname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten* toegevoegd.	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	06-08-2019

Inhoudsopgave

1. Werkwijze voor de opname van de schade 6
1.1. Algemeen 6
1.2. Voorbereiding schadedossier en planning van de schadeopname. 6
1.3. Introductie / kennismaking Aanvrager 6
1.4. Samenwerking zaakbegeleider 7
1.5. Acuut Onveilige Situatie (AOS) 7
1.6. Werkwijze schadeopname 7
1.7. Nulmeting-light 8
1.8. Appartementsrechten 8
1.9. Vereniging van Eigenaren (VvE) 9
1.10. Gebruik eigen foto-apparatuur 9
2. Causaal verband 10
2.1. Uitgangspunten 10
2.2. Bewijsvermoeden 10
2.2.1. Fysieke schade 10
2.2.2. Gebouwen of werken 10
2.2.3. Schade die naar zijn aard redelijkerwijs een gevolg van mijnbouwactiviteiten 11
2.2.4. Ontzenuwen van het bewijsvermoeden 12
2.2.5. Beslisschema toepasselijkheid bewijsvermoeden 13
2.3. Trillingtool 14
2.3.1. Wat is de trillingtool? 14
2.3.2. Gebruik trillingtool 15
2.4. Causaliteit als het bewijsvermoeden niet van toepassing is 16
3. Schadebegroting 17
3.1. Algemeen 17
3.2. Wijze van schadebegroting fysieke schade 17
3.3. Sloop en nieuwbouw 17
3.4. Schadevergoedingen en BTW 18
3.5. Vergoeden sauswerk 18
3.6. Schade die eerder is behandeld door de TCMG 18
3.7. Materiële gevolgschade 18
3.8. Wettelijke rente 19
4. Schade is eerder behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter (EBS) 20
4.1. Algemeen 20
4.2. Informatieverstrekking vanuit de TCMG 20
4.3. Nulmeting-light 20
4.4. Hardheidsclausule / beëindigde procedure Arbiter Bodembeweging 20
4.5. Identificatie als eerder behandelde schade 21
4.6. Wijze van beoordeling eerder behandelde schades 21

4.7. Schadebegroting verergerde schades 27
4.8. Schadebeperkingsplicht 32
5. Diversen 33
5.1. Eigendomsoverdracht 33
5.2. Reeds herstelde schade 33
5.3. Nader onderzoek 33
5.4. Hoe om te gaan met aanvullende schade na een opname? 34
5.5. Nader advies (in een addendum of herzien adviesrapport) 34
Bijlage 1: Werkinstructie AOS bij Schade-expertise 36
1. Inhoud 37
2. Inleiding 38
3. Hoe kan een AOS melding worden gedaan 39
4. Hoe te handelen bij verschillende AOS- melding 40
5. Communicatie met melder/ eigenaar 42
6. Wat houdt een AOS-procedure in 43
Bijlage 2: Sjabloon SPLITS VvE's 44
Bijlage 3: Aandachtspunten bij schadeopname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten 45
Bijlage 4: Aanvraagformulier Nader Onderzoek 46

Inleiding

De Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen (TCMG) schakelt onafhankelijke en onpartijdige deskundigen in om haar te adviseren over het besluit dat zij dient te nemen op de bij haar ingediende verzoeken om schadevergoeding. Dit betekent dat het adviesrapport de TCMG antwoord dient te geven op de vraag of, en zo ja voor welk bedrag, de aanvrager aanspraak heeft op een vergoeding voor de schade die is ontstaan aan een gebouw of werk ten gevolge van bodembeweging die is veroorzaakt door de exploitatie van een mijnbouwwerk voor het Groningenveld of de gasopslag Norg.

Het begrip schade is in het Besluit mijnbouwschade Groningen gedefinieerd als fysieke schade aan een gebouw of werk, of de materiële schade die een gevolg is van die fysieke schade. Deze beperking in het Besluit mijnbouwschade Groningen maakt dat de TCMG niet bevoegd is om schade te vergoeden die niet een gevolg is van fysieke schade aan een gebouw of werk. Immateriële schade kan dus niet worden vergoed door de TCMG, terwijl materiële schade die géén gevolg is van fysieke schade, evenmin kan worden vergoed door de TCMG (bijvoorbeeld waardevermindering die niet is veroorzaakt door fysieke schade, maar door ligging van een object in de nabijheid van het Groningenveld).

De deskundige is uiteraard, gelet op zijn onafhankelijke en onpartijdige positie, vrij in de inhoud van het advies dat hij de TCMG geeft. Wel geeft de TCMG door middel van dit document richtlijnen voor de wijze waarop de schade moet worden opgenomen, hoe omgegaan moet worden met de beperkingen aan de bevoegdheid van de TCMG én hoe − op een aantal onderwerpen − de TCMG invulling wenst te geven aan haar taak om de schade op een rechtvaardige én ruimhartige manier te vergoeden. Op deze manier wordt gewaarborgd dat de schadeopname op een zorgvuldige en uniforme wijze plaatsvindt. De richtlijnen betreffen zowel reguliere dossiers als specials waarbij daar waar nodig de kleine verschillen in werkwijze worden aangeduid. De richtlijnen gelden niet indien en voor zover in specifieke gevallen een andersluidende werkwijze voor de schade-afhandeling is vastgesteld.

1. Werkwijze voor de opname van de schade

1.1. Algemeen

Het belangrijkste doel van de schadeopname is uiteraard om te kunnen adviseren over:

1) of causaal verband bestaat;
2) de omvang van de schade(vergoeding), en om;
3) de nulmeting-light uit te voeren, met het oog op eventuele toekomstige schade.

De werkwijze van de deskundige vindt plaats conform de hieronder door de TCMG vastgestelde procedure. Mocht tijdens de uitvoering blijken dat deze procedure moet worden aangepast, dan zal (de voorzitter van) de deelcommissie mijnbouwschade van de TCMG hierover desgevraagd beslissen.

1.2. Voorbereiding schadedossier en planning van de schadeopname.

De Afdeling werkvoorbereiding van de TCMG zal zorgdragen voor een zo volledig mogelijk dossier ten behoeve van de deskundige. Daartoe zal de Afdeling werkvoorbereiding het dossier op onderstaande punten controleren en/of daarover informatie verschaffen aan de deskundige:

- Eigendom (kadaster en objectlijst).
- Geschiedenis (eerdere meldingen bij CVW of NAM op hetzelfde adres).
- Dubbele melding.
- Soort object (soort bouwwerk of special, zoals erfgoed of agrarisch).
- Of het object is aangewezen als een beeldbepalend of karakteristiek pand of als gemeentelijk/rijksmonument.
- Regulier dossier of specials zoals erfgoed, agrarisch of MKB.
- Informatie met betrekking tot de topwaarde van de trillingen door aardbevingen met het epicentrum in het Groningenveld of de Gasopslag Norg, zulks mede met het oog op de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden.
- Eerdere meldingen van een Acuut Onveilige Situatie (AOS).

Het volledige digitale dossier wordt door middel van de applicatie "Atabix" aan de deskundige ter beschikking gesteld.

De afdeling Planning maakt vervolgens de afspraak voor de schade opname met de aanvrager/zaakbegeleider.

1.3. Introductie / kennismaking Aanvrager

In principe is bij elke opname een zaakbegeleider aanwezig alsmede de aanvrager. In een voorkomend geval kan er op verzoek van de aanvrager eveneens een deskundige van de aanvrager aanwezig zijn zoals bijvoorbeeld de Monumentenwacht indien de opstal een monument betreft. Na de kennismaking geeft de zaakbegeleider aan de aanvrager uitleg over de procedure en het doel van het bezoek. De zaakbegeleider is gedurendehet het proces van aanvraag tot schadevergoeding de contactpersoon voor de aanvrager.

Vervolgens geeft de deskundige uitleg over zijn/haar werkzaamheden.

Als er geen zaakbegeleider aanwezig is bij de opname, dan geeft de deskundige uitleg over de opname. De deskundige overhandigt een informatiebrochure aan de aanvrager en verwijst bij vragen over het proces of de organisatie TCMG door naar de zaakbegeleider. Ook kan de deskundige een signaal afgeven bij Zaakbegeleiding wanneer hij inschat dat contact met de aanvrager nodig is.

Het behoort tot de taak van de zaakbegeleider en/of deskundige dat hij/zij ervan overtuigd is dat voorafgaande aan de rondgang de werkwijze, het doel en de procedure bij de aanvrager helder

zijn.

1.4. Samenwerking zaakbegeleider

Uitgangspunt is dat de deskundige de schade beoordeelt en vaststelt en dat de zaakbegeleider de schakel is. De zaakbegeleider heeft als taak om vragen en onduidelijkheden aan de kant van de aanvrager te signaleren en onder de aandacht te brengen.
De deskundige en de zaakbegeleider presenteren zich als eenheid met hun eigen rollen aan de aanvrager. Indien nodig hebben de deskundige en de zaakbegeleider voorafgaand aan de opname contact. De zaakbegeleider heeft géén taak in het beoordelen en vaststellen van de schade.
De deskundige heeft daarnaast geen taak in het uitleggen van de werkwijze van de TCMG.
Aan het eind van de opname vullen de deskundige en de zaakbegeleider het evaluatieformulier in.
De deskundige levert het volledig ingevulde evaluatieformulier in bij zijn coördinator.

Indien aanvrager zich laat bijstaan door een gemachtigde, niet zijnde een zaakbegeleider, dan zullen alle contacten over de schade in principe via deze persoon verlopen.

1.5. Acuut Onveilige Situatie (AOS)

Mocht de situatie zich voordoen dat de deskundige zich zorgen maakt over de veiligheid van de bewoners, of zichzelf dan kan hij hiervan een melding doen.

De melding moet altijd worden gedaan via www.schadedoormijnbouw.nl en dan via het webformulier. https://www.schadedoormijnbouw.nl/is-er-een-acuut-onveilige-situatie.

Graag in de omschrijving aangeven dat de melding is gedaan door de deskundige, inclusief naam.
Deze melding moet altijd in overleg gedaan worden met de bewoner.

Bij situaties die erg nijpend lijken te zijn is het, in de situatie van een schade-opname, goed om als deskundige telefonisch contact te zoeken met het AOS-team. Het AOS-team heeft in principe 48 uur om een AOS-melding af te handelen, echter zal er bij telefonisch contact altijd overleg gepleegd worden over de situatie en of spoed noodzakelijk is.

Als het voorkomt dat het AOS-team telefonisch niet bereikbaar is en ook het webformulier niet beschikbaar is, kan er bij uitzondering een e-mail worden gestuurd naar aos@schadedoormijnbouw.nl. Er wordt dan z.s.m. gehandeld. Hierheen kunnen dus ook eventuele verzoeken voor terugbellen worden gestuurd. Deze mailbox wordt van 08:00 tot 22:00 uur beheerd en beantwoord.

Zie bijlage 1 voor de uitgebreide werkinstructie.

1.6. Werkwijze schadeopname

De deskundige neemt de schade op door middel van een vaste route en legt de opgenomen schade vast in de applicatie "Atabix". De deskundige begint met het exterieur van het gebouw en loopt rond het object (met de klok mee). Bij het interieur start de expert op de hoogste verdieping die met een vaste trap (inclusief vlizotrap) bereikbaar is en werkt vervolgens naar de begane grond (of kelder, mits begaanbaar).

Van de gevel met voordeur en huisnummer wordt een overzichtsfoto gemaakt en van elke gevel/muur met schade wordt ook een overzichtsfoto gemaakt. Vervolgens wordt van de schade een detailfoto gemaakt.

Elke door de aanvrager gemelde schade en elke door de deskundige als geconstateerde schade wordt fotografisch vastgelegd en voorzien van een korte en bondige technische toelichting. De deskundige dient dus **alle** schade op te nemen waarvan de bewoner van mening is dat sprake zou kunnen zijn van mijnbouwschade. Het is de deskundige onder geen beding toegestaan om een opname van schade achterwege te laten, omdat hij van mening is dat geen sprake is van

mijnbouwschade, wanneer de aanvrager meent dat die sprake wel voor vergoeding in aanmerking zou kunnen komen.

De deskundige dient zéér terughoudend te zijn met het doen van mededelingen tijdens de opname over of causaal verband bestaat tussen de schade en mijnbouwactiviteiten, en over de financiële omvang van de schade. De ervaring heeft namelijk geleerd dat achteraf regelmatig blijkt dat de deskundige (n.a.v. van opmerkingen van de projectcoördinator van het deskundigenbureau) terug moet komen op zijn initiële beoordeling. Dit leidt mogelijk tot teleurstelling bij de aanvrager. Daarnaast komt het regelmatig voor dat bewoners de beoordeling van de deskundige niet goed begrijpen of onthouden. Om deze reden dienen in beginsel op voorhand geen mededelingen gedaan te worden over causaliteit of de schadebegroting.

1.7. Nulmeting-light

Naast het opnemen van de door de aanvrager gemelde schade, dient de deskundige in beginsel ook een nulmeting-light uit te voeren. In Atabix is het vermeld indien een dergelijke nulmeting niet niet hoeft plaats te vinden. Dit zal het geval zijn indien een gebouw geen woonbestemming heeft. Indien de deskundige betwijfelt of een nulmeting-light moet plaatsvinden, kan hij daarover contact opnemen met werkvoorbereiding.

In het kader van de nulmeting-light dient de deskundige op de hiervoor onder 1.6 beschreven wijze het gehele pand op te nemen. Daarbij dient de deskundige alle schade van enige omvang vast te leggen in zijn adviesrapport, ongeacht of hier een melding van is gedaan en ongeacht of deze is veroorzaakt door mijnbouw. In het kader van nulmeting-light wordt ook van gebreken die geen relatie hebben met de gaswinning een korte vastlegging (foto + beschrijving) gemaakt. De gebreken bij de overige op het terrein bevindende opstallen en terreinafscheidingen/muren worden ook vastgelegd. Elk object wordt op identieke wijze opgenomen.

1.8. Appartementsrechten

Bij TCMG worden ook aanvragen tot schadevergoeding ingediend door eigenaren van appartementsrechten. Belangrijk aspect bij het adviseren aan de TCMG over het op deze aanvragen te nemen besluit, is de vraag of en zo ja in hoeverre de gemelde schade onder het appartementsrecht valt. De schade kan immers ook buiten het appartementsrecht vallen en in dat geval komt de schadevergoeding bijvoorbeeld toe aan de VvE (of een andere appartementsgerechtigde).

Door de TCMG is ervoor gekozen om bij de opdrachtverstrekking aan deskundigen voor de opname van schade van appartementsgerechtigden te werken met een zogenoemde vuistregel. De vuistregel houdt in dat de deskundige bij de opname van schade aan een appartementsrecht in elk geval de schade aan de binnenmuren, vloeren en plafonds van een appartement dient op te nemen. Schade aan gemeenschappelijke ruimten, buitenmuren, het dak of de fundering van een gebouw behoeft de deskundige in beginsel niet op te nemen(tenzij de VvE een eigen verzoek om schadevergoeding heeft ingediend dat onder een eigen dossiernummer wordt afgehandeld. Zie werkwijze onder 1.10). De schadevergoeding voor die delen van het gebouw komt in de regel namelijk toe aan de VvE en daarvoor kan door de appartementsgerechtigde dus geen vergoeding worden aangevraagd.

De deskundigen krijgen van TCMG de opdracht om de appartementen volgens deze vuistregel op te nemen. De nulmeting-light beperkt zich dus ook tot de delen van het gebouw die binnen deze vuistregel vallen.

Afwijken van de vuistregel

Indien de appartementsgerechtigde meent dat hij aanspraak heeft op een vergoeding voor schade aan een deel van het gebouw dat valt buiten de hiervoor geschetste vuistregel, dan dient de deskundige deze schade wél op te nemen en − als sprake is van mijnbouwschade − te calculeren wat de kosten van herstel van deze schade zijn. Indien deze situatie zich voordoet, dient de deskundige dit te melden richting de Afdeling werkvoorbereiding, zodat zij nader kunnen

onderzoeken of de betreffende schade al dan niet valt binnen het appartementsrecht van de aanvrager en aldus al dan niet aan hem toekomt.

1.9. Vereniging van Eigenaren (VvE)

De VvE is alleen gerechtigd tot schadevergoeding voor zover de schade zich bevindt in de gemeenschappelijke gedeelten van het appartementencomplex. In grote lijnen geldt dat wanneer de schade zich bevindt aan de buitenzijde van een appartementencomplex, in een gemeenschappelijke ruimte, of wanneer de schade ziet op beide zijden van een gemeenschappelijke muur en niet alleen aan de binnenzijde die behoort tot het appartementsrecht, de VvE bevoegd is om hiervoor een aanvraag in te dienen. De TCMG gaat na of de VvE daadwerkelijk bevoegd is om de schadeaanvraag in te dienen.

Aan de hand van de bij het Kadaster opgevraagde splitsingsakte (incl. bijbehorende splitsingstekening(en)) en het bijbehorende splitsingsreglement beoordeelt de afdeling Werkvoorbereiding wat de gemeenschappelijke gedeelten en de privé-gedeelten zijn van het appartementencomplex en legt dit vast in het document SPLITS VvE's (bijlage 1) met daarin een instructie voor de deskundige. Deze instructie wordt via Visit/Atabix gedeeld met de deskundige.

De deskundige neemt alleen de door de VvE's gemelde schade(s) op. Er wordt geen nulmeting light uitgevoerd.

1.10. Gebruik eigen foto-apparatuur

Uitgangspunt is dat foto's rechtstreeks via de Visit app worden gemaakt. Het kan zijn dat Visit momenteel onvoldoende kwaliteit foto's oplevert voor een goed rapport. In dat geval is het gebruik van andere camera's buiten de Visit omgeving niet uitgesloten en tijdelijk toegestaan. Deze foto's worden dan gelijk na de opname via de backend van Visit toegevoegd en direct verwijderd nadat ze zijn toegevoegd en opgeslagen.

2. Causaal verband

2.1. Uitgangspunten

De TCMG dient schade te vergoeden met overeenkomstige toepassing van het burgerrechtelijke aansprakelijkheids- en schadevergoedingsrecht. In dit verband moet ook worden beoordeeld of de door de aanvrager gemelde schade in causaal verband staat met bodembeweging als gevolg van de exploitatie van een mijnbouwwerk voor het Groningenveld of de Gasopslag Norg.

Hierbij moet in uitgangspunt toepassing gegeven worden aan het normale leerstuk van causaal verband als bedoeld in artikel 6:98 BW.

2.2. Bewijsvermoeden

In een groot aantal gevallen waarop de verzoeken om schadevergoeding bij de TCMG zien, is evenwel het bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW van toepassing. Artikel 6:177a BW luidt als volgt:

> Artikel 6:177a BW
> 1 Bij fysieke schade aan gebouwen en werken, die naar haar aard redelijkerwijs schade door beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of de exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van het winnen van gas uit het Groningenveld zou kunnen zijn, wordt vermoed dat die schade veroorzaakt is door de aanleg of de exploitatie van dat mijnbouwwerk.

Als het bewijsvermoeden van toepassing is op de gemelde schade, dan betekent dit dat vermoed wordt dat de schade daadwerkelijk een gevolg is van mijnbouwactiviteiten, tenzij het vermoeden is ontzenuwd. Voor de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW moet voldaan zijn aan een aantal eisen. Er moet:

1) sprake zijn van <u>fysieke schade</u>;
2) aan een <u>gebouw of werk</u>;
3) die naar <u>haar aard redelijkerwijs schade</u> door mijnbouw zou <u>kunnen</u> zijn;

Bij de uitleg van deze criteria zoekt de TCMG in beginsel aansluiting bij het advies van het panel van deskundigen onder voorzitterschap van prof. Van Mierlo van 22 januari 2019. Dit advies is openbaar beschikbaar, maar kan desgevraagd aan de deskundige worden toegezonden.

De TCMG zal hierna uiteenzetten hoe zij, overeenkomstig het advies van het panel van deskundigen, toepassing geeft aan het bewijsvermoeden.

2.2.1. Fysieke schade

Artikel 1 van het Besluit Mijnbouwschade Groningen bepaalt dat de commissie bevoegd is ter zake van "fysieke schade" aan "gebouwen of werken" en de materiële schade die het gevolg is van de fysieke schade.

Het bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW is uitsluitend van toepassing op 'fysieke schade'. De TCMG definieert dit begrip als volgt:

> *"Onder fysieke schade wordt verstaan: een fysieke aantasting, die zich manifesteert in een blijvende verandering van vorm of structuur of stand c.q. verzakking, die naar verkeersopvatting de gaafheid kenmerkt."*

2.2.2. Gebouwen of werken

Verder is vereist dat de fysieke schade is ontstaan aan een 'gebouw' of 'werk'. Voor het begrip 'gebouw' wordt aansluiting gezocht bij dit begrip uit de Woningwet, zijnde:

> "een bouwwerk dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt."

Het begrip 'werken' ziet op constructies die zijn bedoeld om duurzaam ter plaatse te blijven, zoals een afdak, een terreinafscheiding of infrastructurele werken. Ook een irrigatie- of drainagesysteem kan een werk zijn als uit de aard voortvloeit dat het een constructie is die bedoeld is om duurzaam ter plaatse te blijven. De commissie heeft geoordeeld dat een woonboot ook een "werk" is.

De deskundige moet dus beoordelen of er sprake is van fysieke schade aan een gebouw of werk, als bedoeld in art. 1 Besluit mijnbouwschade Groningen. Uitzonderingen die volgens art. 1 Besluit mijnbouwschade Groningen niet onder de bevoegdheid van de commissie vallen:

- Industriegebouwen zoals gebouwen voor de vervaardiging van chemische producten;
- Openbare infrastructurele werken zoals: openbare wegen, openbare bruggen, openbare riolering, dijken en netten als bedoeld in de Electriciteitswet en Gaswet.

2.2.3. Schade die naar zijn aard redelijkerwijs een gevolg van mijnbouwactiviteiten

Indien het gaat om fysieke schade aan een gebouw of werk, moet vervolgens worden bekeken of sprake is van schade die naar haar aard redelijkerwijs een gevolg van beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of de exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van het winnen van gas uit het Groningenveld zou kunnen zijn.

Bij de beantwoording van deze vraag komt beperkt betekenis toe aan de fysieke eigenschappen van de schade. Alleen als het gaat om één van de volgende typen schade, is naar haar aard géén sprake van mijnbouwschade en is het bewijsvermoeden dus niet van toepassing:

- verkleuring, vlekvorming;
- bladderen van verfwerk, loslaten/onthechten van verf-/kitwerk;
- veroudering, verwering;
- krimpscheuren in materialen (bijvoorbeeld scheuren in houten balken, in een baksteen e.d.). N.B. krimpscheuren tussen twee verschillende materialen of ter plaatse van overgangen vallen hier niet onder.

Voor alle overige vormen van fysieke schade kan niet op voorhand worden uitgesloten dat sprake is van mijnbouwschade en kan het bewijsvermoeden dus wel van toepassing zijn. Dit geldt dus, voor de goede orde, ook voor bijvoorbeeld krimpscheuren in de aansluting tussen twee materialen en voor zettingsschade.

De TCMG gaat ervan uit dat de geografische locatie van het gebouw waaraan schade is ontstaan, wél bepalend is voor het antwoord op de vraag of de schade redelijkerwijs door mijnbouwactiviteiten zou kunnen zijn ontstaan.

Daarbij hanteert de TCMG – in lijn met het advies van het panel van deskundigen – als uitgangspunt dat het bewijsvermoeden van toepassing is indien het gebouw of werk waaraan fysieke schade is ontstaan:

1) is gelegen boven of op een afstand van minder dan 6 km van het Groningenveld;
2) is gelegen op een locatie waar in de 30 jaar voorafgaand aan het ontstaan van de schade een topwaarde is opgetreden van de trilling van het maaiveld als gevolg van een aardbeving met epicentrum gelegen in het Groningenveld, van meer dan 2 mm/s in combinatie met een overschrijdingskans van meer dan 1%.

Dit zijn alternatieve criteria. Indien dus aan één van deze criteria is voldaan, dan wordt voor de betreffende fysieke schade vermoed dat die een gevolg van mijnbouwactiviteiten is.

Buiten de hiervoor onder 1) en 2) genoemde criteria zou alsnog een bewijsvermoeden van toepassing kunnen zijn, indien sprake is van fysieke schade aan een gebouw of werk, dat al dan niet in combinatie met de bijzondere constructiekenmerken van dat gebouw of werk, gevoeliger is voor aardbevingen dan andere gebouwen of werken. Wat betreft deze uitzonderlijke categorie 'gevoelige gebouwen of werken' moet worden gedacht aan gebouwen of werken in wierdendorpen, op taluds en langs slootkanten, of bepaalde grote boerderijen of molens.

De TCMG zal buiten de 6 km-zone aan de deskundige een informatieblad ter beschikking stellen waarin een overzicht wordt gegeven van de topwaarde van de trillingen (met een overschrijdingskans van 1%) die voorafgaand aan de opname zijn opgetreden ter plaatse van het gebouw of werk waarop het verzoek om schadevergoeding betrekking heeft. Aan de hand van dit informatieblad kan de deskundige beoordelen of op de fysieke schade het bewijsvermoeden van toepassing is, omdat aan het onder 2) genoemde criterium is voldaan. Zie hierover meer uitgebreid paragraaf 2.2.6.

2.2.4. Ontzenuwen van het bewijsvermoeden

Indien het bewijsvermoeden van toepassing is op de fysieke schade, dan is daarmee nog niet gezegd dat sprake is van causaal verband. De deskundige dient vervolgens namelijk te bezien of het bewijsvermoeden is ontzenuwd. De TCMG hanteert hiervoor, mede in het licht van artikel 6:177a BW, een hoge lat. Zoals in het advies van het panel van deskundigen ook is aangegeven, moet evident en aantoonbaar een andere, uitsluitende oorzaak van de schade aangewezen worden door de deskundige, om het bewijsvermoeden te ontzenuwen.

Het komt er hierbij in de eerste plaats op aan of de deskundige met een voldoende grote mate van zekerheid, voldoende draagkrachtig gemotiveerd kan aangeven waarom de schade niet is veroorzaakt of verergerd door mijnbouw, maar door een andere, uitsluitende oorzaak.

De motivering die de deskundige in zijn adviesrapport geeft moet – om het bewijsvermoeden te ontzenuwen – dan ook in de eerste plaats voldoende duidelijk een andere oorzaak van de schade aanwijzen, derhalve anders dan bodembeweging door mijnbouwactiviteiten.

> Een motivering die niet duidelijk aangeeft waardoor de schade dan wél is ontstaan, kan het bewijsvermoeden niet ontzenuwen. Een motivering waarin diverse, mogelijke oorzaken van de schade zijn genoemd, kan dat evenmin. Het bewijsvermoeden kan dan ook nooit worden ontzenuwd door er enkel op te wijzen dat de schade niet ontstaan zou kunnen zijn door trillingen met de sterkte die is genoemd in de uitkomst van de trillingtool.

De motivering moet – in de tweede plaats - tot uitdrukking brengen dat bij de deskundige een voldoende grote mate van zekerheid bestaat omtrent die andere schadeoorzaak. Dit behoeft geen absolute zekerheid te zijn (100%). Dat is immers onmogelijk. Wel ligt de lat voor het ontzenuwen van het bewijsvermoeden zeer hoog. Dit betekent dat de deskundige een zéér grote mate van zekerheid moet hebben over waarom de schade door een andere, uitsluitende oorzaak is ontstaan; in die zin, dat sprake moet zijn van een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid over de oorzaak van de schade. De motivering die de deskundige geeft in zijn adviesrapport moet die mate van zekerheid dan ook voldoende tot uitdrukking brengen.

> Een motivering waarin een andere, meer "waarschijnlijke" oorzaak van de schade is genoemd, is onvoldoende om het bewijsvermoeden te ontzenuwen.

De motivering moet – in de derde plaats – voldoende begrijpelijk/navolgbaar uitleggen waarom de deskundige er voldoende zeker van is dat de schade niet door bodembeweging door mijnbouwactiviteiten is ontstaan, maar een andere oorzaak heeft.

De motivering moet – in de vierde plaats – voldoen specifiek geformuleerd zijn. Een algemene formulering die niet van toepassing is op de te beoordelen schade of voor de aanvrager/lezer te herkennen valt, is onvoldoende om het bewijsvermoeden te ontzenuwen. Het is bijvoorbeeld noodzakelijk om specifieke materialen te benoemen.

De motivering moet – tenslotte – begrijpelijk zijn. Het gebruik van vakjargon (juridisch of technisch) dient tot een minimum te worden beperkt. Waar het vakjargon niet te vermijden is zal een nadere toelichting geven moeten worden op de gebruikte terminologie. De aanvrager moet goed kunnen begrijpen waarom de deskundige tot zijn oordeel is gekomen.

2.2.5. Beslisschema toepasselijkheid bewijsvermoeden

Hetgeen hiervoor is uitgelegd, leidt tot het volgende beslisschema voor de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden.

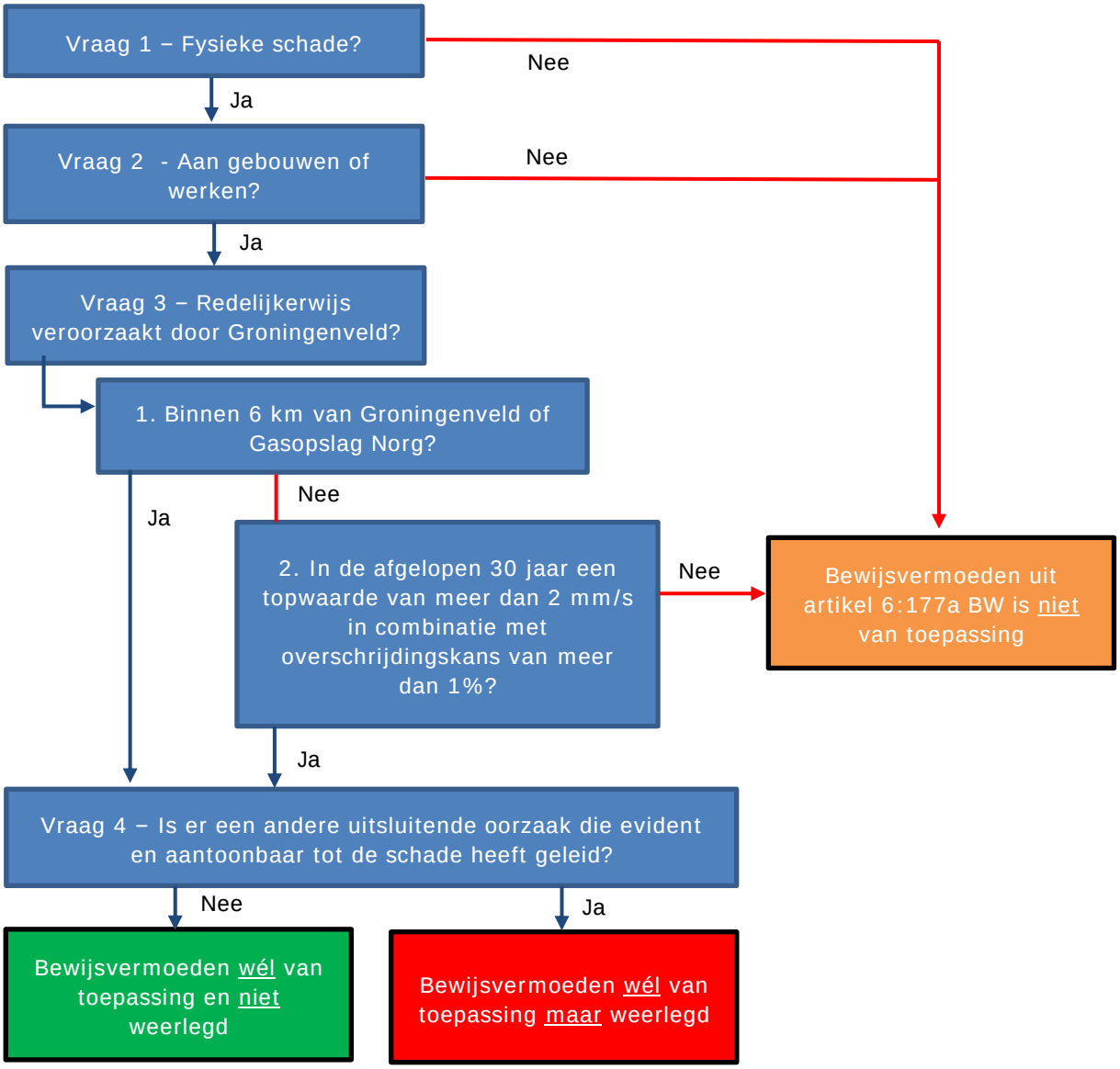

2.3. Trillingtool

De TCMG beschikt over een onafhankelijk gevalideerde trillingtool. Hierna zal eerst uiteengezet worden wat deze trillingtool is. Daarna wordt uitgelegd hoe de trillingtool al dan niet mag worden gebruikt.

2.3.1. Wat is de trillingtool?

De trillingtool betreft een webbased applicatie waarmee een rekenmodel kan worden toegepast op een specifiek locatieadres. De applicatie genereert vervolgens een pdf waarmee de uitkomsten van dat rekenmodel worden weergegeven voor de locatie.

Het gebruikte rekenmodel is gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek van Bommer e.a., welk model het panel van deskundigen had geadviseerd te gebruiken.[1] Het rekenmodel heeft – eenvoudig gezegd – tot doel om een voorspelling te doen van de maximale trillingssterkte die als gevolg van één specifieke beving kan zijn opgetreden op een specifieke locatie.

Deze modelmatige benadering is noodzakelijk, omdat er uiteraard niet op alle locaties trillingsensoren aanwezig zijn. Het model zorgt er in de eerste plaats voor dat de waarden die wél zijn gemeten door het sensornetwerk van het KNMI, worden geëxtrapoleerd naar andere specifieke locaties.

Bij een dergelijke extrapolatie moet uiteraard een – aanzienlijk – aantal aannames worden gedaan. Dat kan op verschillende manieren. Het panel van deskundigen heeft in dat verband geadviseerd om een rekenmodel te hanteren met een overschrijdingskans van de trillingssterkte van (slechts) 1%. Anders gezegd: de kans dat de trilling die zich op een locatie in de werkelijkheid heeft voorgedaan groter is dan de berekende trilling, is daarmee zeer klein. Dit wordt bereikt door alle onzekerheden te elimineren op een manier waardoor de trillingssterkte niet kan worden onderschat.

> Zo elimineert het model bijvoorbeeld de effecten van verschillen in de bodemsamenstelling per gebied (bijv. veen/zand/etc.). In de werkelijkheid heeft de bodemsamenstelling wél effect op de mate waarin een trilling wordt doorgegeven. Het feit dat deze omstandigheid wordt geëlimineerd, is één van de verklaringen voor het feit dat het gebied met een trillingssterke van 2 mm/s met een overschrijdingskans van 1% gewerkt bepaald kan worden met een *perfecte* cirkel uit het epicentrum; dat zou niet mogelijk zijn indien dergelijke onzekerheden niet zouden zijn geëlimineerd, maar geprobeerd zou zijn om een aanname te doen omtrent het effect van die onzekerheden op de werkelijke trillingssterkte.

De eliminatie van dit soort onzekerheden leidt tot een theoretische benadering van de maximale trillingssterkte op een specifieke locatie. Daarbij staat op voorhand vast dat deze trillingssterkte in het overgrote deel van de gevallen in de praktijk kleiner zal zijn geweest dan uit het theoretisch model volgt, maar tegelijkertijd wordt voorkomen dat de trillingsterkte in de praktijk hoger geweest zou kunnen zijn dan uit het model volgt. Deze benadering sterkt derhalve tot bescherming van degenen die schade hebben geleden als gevolg van mijnbouwactiviteiten, nu de onzekerheden in hun voordeel worden geëlimineerd.

De trillingtool maakt het vervolgens mogelijk om op per specifieke locatie te bepalen welke maximale trillingssterkte in theorie kan zijn opgetreden als gevolg van een specifieke aardbeving. Daartoe zijn de effecten van alle aardbevingen uit de recente geschiedenis opgenomen in het rekenmodel uit de trillingtool; zowel aardbevingen met een epicentrum in het Groningenveld als aardbevingen met epicentra in andere (kleine) velden.

[1] Het model MaxRot uit: Julian J. Bommer, Peter J. Stafford & Michail Ntinalexis, Empirical Ground - Motion Prediction Equations for Peak Ground Velocity from Small - Magnitude Earthquakes in the Groningen Field Using Multiple Definitions of the Horizontal Component of Motion, Updated model for smaller earthquakes, November 2017.

De trillingtool produceert vervolgens één pdf waarin de 15 bevingen met de grootste trillingssterkte op de betreffende locatie zijn genoemd, op welke datum die bevingen zich hebben voorgedaan, wat de afstand tot het epicentrum van die beving was én wat de maximale theoretische trillingssterkte is die deze beving op de locatie kan hebben veroorzaakt.[2]

2.3.2. Gebruik trillingtool

De Afdeling Werkvoorbereiding van de TCMG zal voor ieder dossier dat is gelegen buiten het 6 km-gebied van het Groningenveld of de Gasopslag Norg in Atabix de uitkomsten van de trillingtool ter beschikking stellen aan de deskundige (onder bijlagen).

Voor dossiers die binnen het 6 km-gebied zijn gelegen worden de uitkomsten van de trillingtool niet standaard ter beschikking gesteld, maar als de deskundige daar in individuele gevallen behoefte aan heeft kan hij die wel opvragen bij de Afdeling Werkvoorbereiding. Het gebruik van een andere (niet-gevalideerde) trillingtool is onder géén beding toegestaan.

De uitkomsten van de trillingtool kunnen op een paar manieren worden gebruikt.

Toepasselijkheid bewijsvermoeden
Het panel van deskundige heeft geadviseerd – kort gezegd – dat het bewijsvermoeden van toepassing is op fysieke schade aan een gebouw of werk, indien voorafgaand aan het ontstaan van die schade een trillingssterkte van 2 mm/s is opgetreden (met een overschrijdingskans van 1%). De trillingtool maakt het mogelijk om per specifieke locatie te bekijken op welke momenten in de tijd deze trillingssterkte is bereikt en het bewijsvermoeden, als het ware, dus is 'getriggerd'. Dit is het allerbelangrijkste doel van de trillingtool.

De trillingtool heeft in zoverre meerwaarde ten opzichte van een kaart waarin het effectgebied van Huizinge wordt geplot, dat een dergelijke kaart slechts informatie geeft over één moment waarop het bewijsvermoeden is getriggerd. Dat moment is in de praktijk echter niet altijd relevant voor de woning waar het om gaat.

> Het eenvoudigste voorbeeld van deze situatie betreft een nieuwbouwwoning uit 2016 die is gelegen buiten het effectgebied van Zeerijp maar binnen het effectgebied van Huizinge. Echter, de beving van Huizinge vond plaats in 2012 en kan dus – logischerwijs – geen schade hebben veroorzaakt aan een nieuwbouwhuis uit 2016. In een dergelijk geval is er ook geen reden om het bewijsvermoeden van toepassing te achten op eventuele schade aan die woning. Er zijn voorts vele varianten van deze situatie. Denk bijvoorbeeld aan één object met meerdere opstallen met meerdere bouwjaren, uitgebouwde woningen of (geheel of gedeeltelijk) gerenoveerde woningen. Ook kan een uitgevoerde nulmeting of andere schadehistorie meebrengen dat kennis bestaat over ná welk moment de schade moet zijn ontstaan en/of verergerd.

Al dit soort feitelijkheden kunnen maken dat een deskundige moet vaststellen dat een schade niet kán zijn ontstaan door een aan de schade voorafgaande beving. De trillingtool maakt het voor dergelijke geval mogelijk om te bezien of nog andere bevingen zijn geweest die de schade redelijkerwijs kunnen hebben veroorzaakt en die het bewijsvermoeden toch triggeren.

Indicatie oorzaak schade
De trillingtool kan door deskundigen ook iets breder worden gebruikt; het geeft namelijk enig gevoel bij de mate waarin een pand te lijden gehad kan hebben onder de effecten van aardbevingen.

> Toepassing van de trillingtool op een woning in Loppersum leidt immers tot de conclusie dat de grens van 2 mm/s veelvuldig en zeer ruimschoots is overschreden; dat ligt al

[2] Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat de uitdraai van de huidige trillingtool ook nog de trillingssterkte met een overschrijdingskans van 50% vermeldt (de mediaan). Deze gegevens zijn als zodanig niet bruikbaar voor deskundigen en de trillingtool zal erop worden aangepast dat deze gegevens niet meer worden geproduceerd.

genuanceerd in de stad Groningen, maar is anders in de randen van het effectgebied, waar de grenswaarde slechts één keer is overschreden.

Dit verschil in uitkomsten doet **niet** af aan de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden. Het advies van het panel van deskundigen maakt immers duidelijk dat ook de eenmalige overschrijding van de grenswaarde een niet te verwaarlozen kans in het leven roept op het ontstaan van schade (meer specifiek een kans van 1 op de 10.000 per woning). Dit betekent dat deskundigen ook in de situatie dat de grenswaarde maar eenmaal (beperkt) is overschreden, voor het ontzenuwen van het bewijsvermoeden een andere evidente en aantoonbare oorzaak van de schade hebben aan te wijzen.

Voor de goede orde: de trillingtool mag/kan dus **niet** gebruikt worden om aan de hand van beperkte overschrijdingen van de grenswaarden, te concluderen dat de schade niet door de beving kan zijn ontstaan. Ook in een dergelijk geval dient een andere, evidente en uitsluitende oorzaak van de schade te worden aangewezen, om het bewijsvermoeden te ontzenuwen. Indien de deskundige zou proberen om te motiveren dat het bewijsvermoeden is ontzenuwd omdat de schade niet kan zijn veroorzaakt vanwege de beperkte trillingsterkte, bijvoorbeeld 2,5 mm/s, dan wordt die motivering afgekeurd, omdat géén andere evidente oorzaak van de schade is aangedragen.

De uitkomsten van de trillingtool bieden de deskundigen echter wel een indicatie of een dergelijke andere oorzaak van de schade aan de orde zou kunnen zijn. De ervaring leert namelijk dat bepaalde zeer omvangrijke schades niet veroorzaakt kunnen worden door één trilling met een sterkte van 2 mm/s.[3] In een dergelijk geval kan er voor de deskundige aanleiding zijn om te onderzoeken wat dan wél de oorzaak van de schade moet zijn geweest, hetgeen ook noodzakelijk kan zijn om een juiste herstelmethodiek te adviseren. Pas als hij die andere schadeoorzaak kan aanwijzen, kan het bewijsvermoeden worden ontzenuwd.

Andere gasvelden
Een derde functionaliteit van de trillingtool is om de effecten van de mijnbouwactiviteiten in het Groningveld en de Gasopslag Norg enerzijds, te onderscheiden van de effecten van de mijnbouwactiviteiten in andere velden anderzijds. De trillingtool is immers ook gevuld met de gegevens van bevingen met een epicentrum in andere velden dan het Groningenveld.

Dit maakt het mogelijk om in te schatten of een schade wellicht door de activiteiten in een ander veld zijn veroorzaakt. De trillingstool vermeldt per beving of die een epicentrum heeft in het Groningenveld (aanduiding: G) of in een andere veld (aanduiding: A).

2.4. Causaliteit als het bewijsvermoeden niet van toepassing is

Indien het bewijsvermoeden niet van toepassing is, dan dient de deskundige een normale causaliteitsbeoordeling uit voeren. In dat verband dient de deskundige te beoordelen wat de meest waarschijnlijke oorzaak van de schade is. Daarbij dient de deskundige rekening te houden met alle omstandigheden van het geval, waaronder ook de topwaarde van de trilling die ter plaatse van de woning is opgetreden, zoals dat blijkt uit de uitkomsten van de trillingtool.

Daarbij is van groot belang dat aangezien ter plaatse géén trillingssterkte van 2 mm/s is opgetreden (anders zou het bewijsvermoeden wél van toepassing zijn), de kans op het ontstaan van fysieke schade kleiner is dan 1 op de 10.000. Omdat deze kans zeer klein te achten is, betekent dit als een deskundige toch tot de conclusie komt dat hij het aannemelijk acht dat de schade is ontstaan door mijnbouwactiviteiten, hij deze conclusie zeer deugdelijk dient te motiveren. De TCMG zal de deugdelijkheid van deze conclusie ook indringend toetsen.

[3] Vgl. ook pagina 15 van het advies van het panel van deskundigen.

3. Schadebegroting

3.1. Algemeen

De deskundige dient de TCMG te adviseren over de hoogte van de al dan niet aan aanvrager toe te kennen schadevergoeding.

De deskundige dient daartoe in beginsel in alle gevallen van fysieke schade een calculatie van de schade op te nemen. Indien de deskundige van oordeel is dat deze schade niet moet worden vergoed, bijvoorbeeld omdat causaal verband ontbreekt, zal deze calculatie niet in het adviesrapport zelf worden opgenomen, maar alleen in een bijlage bij het adviesrapport.

De deskundige kan de calculatie van de schade alleen achterwege laten indien evident geen sprake is van mijnbouwschade; bijvoorbeeld omdat het gaat om schade waarop naar zijn aard het bewijsvermoeden niet van toepassing is.

3.2. Wijze van schadebegroting fysieke schade

De hoofdlijn bij zaakschade is dat die wordt begroot aan de hand van de kosten van herstel van de schade. Daarbij geldt als uitgangspunt dat de benadeelde zoveel mogelijk in dezelfde situatie moet worden teruggebracht als waarin hij verkeerde vóór het ontstaan van de schade. De vergelijkbaarheid van de situatie ná herstel met de originele situatie betreft zowel de functionaliteit, waaronder de constructieve stevigheid, als de uiterlijke verschijningsvorm.

De wijze van schadebegroting wordt per dossier bekeken en beoordeeld aan de hand van de betreffende locatie en aard van de opstal, het schadebeeld, de historie etc. Bij de schadebegroting zal de gekozen herstelmethodiek van de schades zoveel mogelijk aangegeven worden. In geval sprake is van een monumentaal pand zal deskundige rekening houden met de aandachtspunten bij schade-opname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten (bijlage 3).

Indien meerdere wijzes van schadeherstel in de rede liggen die leiden tot een vergelijkbaar resultaat, zal de schade in beginsel begroot worden op de wijze die de laagste kosten met zich meebrengt.

3.3. Sloop en nieuwbouw

Onder omstandigheden kan de deskundige tot de conclusie komen dat het niet verantwoord is om de geconstateerde schade te herstellen, maar dat ervan uitgegaan moet worden dat een redelijk handelend eigenaar ervoor zou kiezen om het gebouw of werk te slopen en opnieuw te bouwen. Dit laatste kan alleen het geval zijn indien de kosten voor het herstel van de schade, hoger zouden zijn dan de kosten van sloop en nieuwbouw van het pand. De waarde van het pand in het economische verkeer (de marktwaarde) is bij het voorgaande als zodanig niet van belang.

In dat kader zal de deskundige (1) een (globale) begroting van de herstelkosten inclusief gevolgschade en bijkomende kosten maken (dus geen calculatie per onderdeel), die afgezet wordt tegen een begroting van de kosten voor sloop en nieuwbouw. (2) Ook de technische "haalbaarheid" van herstel wordt benoemd. (3) Tevens zal deskundige aangeven in hoeverre er een (wettelijke) instandhoudingsplicht geldt (hetgeen bij monumenten het geval pleegt te zijn).

Bij de begroting op basis van sloop en nieuwbouw geldt als uitgangspunt dat de opstal zoveel mogelijk in vergelijkbare staat (met vergelijkbaar woongenot ingeval sprake is van een woning) op dezelfde locatie wordt teruggebouwd, waarbij de opstal in voldoende mate aardbevingsbestendig is. Ook de bijkomende kosten (aanvraag vergunningen, onderzoeken, vervangende opstal etc.) en eventuele gevolgschade worden bij zowel de begroting op basis van herstel als de begroting op basis van sloop en nieuwbouw berekend.

De deskundige onderzoekt samen met de zaakbegeleider de persoonlijke omstandigheden van de

aanvrager, die meegenomen worden in het advies.

3.4. Schadevergoedingen en BTW

Bij het bepalen van de hoogte van de schadevergoeding is het van belang onderscheid te maken in schadevergoedingen die inclusief BTW moeten worden uitgekeerd en schadevergoedingen die exclusief BTW moeten worden uitgekeerd

(Rechts)personen die als BTW-ondernemer kunnen worden aangemerkt en een onroerende zaak gebruiken om daarin of van daaruit hun onderneming te drijven, hebben in beginsel recht op aftrek van BTW. Een volledig recht op aftrek geldt zowel bij een toepasselijk tarief van 9% of 21% op de goederen of diensten. De betaalde BTW op onderhouds- en herstelkosten is verrekenbaar en behoort derhalve niet tot de geleden schade.

Ondernemers die onroerende zaken gemengd gebruiken, hebben naar rato recht op aftrek van voorbelasting in verband met die onroerende zaken. De betaalde BTW op onderhouds- en herstelkosten is onder omstandigheden deels verrekenbaar en behoort dan voor het bedrijfsgedeelte niet tot de geleden schade.

Sommige ondernemers zijn geheel of gedeeltelijk vrijgesteld van BTW. Wanneer hiervan sprake is dient de BTW onderdeel uit te maken van de schadevergoeding. Voorbeelden hiervan zijn bijvoorbeeld de verhuur van onroerend goed welke, op een enkele uitzondering na, vrijgesteld is van BTW. Andere voorbeelden die in de regel zijn vrijgesteld van BTW zijn basisscholen, verzorgingshuizen, sportverenigingen, ziekenhuizen, sportaccommodaties, kerken, huisartsenpraktijken, banken en verzekeringsmaatschappijen.

3.5. Vergoeden sauswerk

In de praktijk zijn veel vragen gekomen over het vergoeden van sauswerk. Uitgangspunt is dat voor sauswerk de hele kamer gecalculeerd kan worden tenzij de deskundige een goede reden heeft om maar een deel te calculeren. Hetzelfde geldt in principe voor sauswerk aan het gevel buitenshuis.

3.6. Schade die eerder is behandeld door de TCMG

In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de situatie waarin schade eerder is behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. In die situatie is de TCMG deels onbevoegd om de schade te beoordelen.

Deze situatie moet worden onderscheiden van de situatie waarin een schade eerder is behandeld door de TCMG. Daar speelt het punt van de beperkte bevoegdheid niet. In die gevallen moet echter wel bekeken worden hoe de schade begroot moet worden, waarbij uitgegaan moet worden van de juistheid van het eerdere besluit van de TCMG. Dit betekent dat indien een schade al eerder is behandeld door de TCMG en geen causaliteit was aangenomen, de deskundige hiervan melding dient te maken in zijn adviesrapport. De deskundige behoort zich in deze gevallen te onthouden van het gevel van een oordeel over de betreffende schade.

Indien de schade is verergerd en de deskundige van oordeel is dat die verergering te wijten is aan mijnbouwacitiviteiten, dan moet de deskundige adviseren over de meerkosten voor het herstel van de schade. In die gevallen moet de deskundige adviseren over hoeveel het extra kost om de verergerde schade te herstellen, ten opzichte van hoeveel het zou hebben gekost om de oude schade te herstellen.

3.7. Materiële gevolgschade

Indien sprake is van fysieke schade aan een gebouw of werk die is ontstaan door beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van de gaswinning uit het Groningenveld of de gasopslag Norg, moet deskundige eveneens beoordelen of er sprake is van materiële gevolgschade ten gevolge van die fysieke schade.

Bij materiële gevolgschade kan gedacht worden aan alle vormen van vermogensschade, waarbij de eigenaar, huurder, pachter etc. in zijn vermogenspositie is aangetast.
Als voorbeelden kunnen genoemd worden: inkomensschade (derving inkomsten) die wordt veroorzaakt doordat een bedrijf (MKB/AGRO) door het ontstaan en/of herstel van de aardbevingsschade (tijdelijk) moet sluiten, hogere bedrijfskosten, inboedelschade, gewasschade ten gevolge van door mijnbouw beschadigd drainagesysteem, (tijdelijke) huur woonruimte, vervangende stallen, vervangende kantoorruimte/opslagruimte, omrijkosten, verhuiskosten, extra ICT-kosten etc..

Belangrijk is dat de Commissie alleen de materiële gevolgschade kan vergoeden als deze is veroorzaakt door de fysieke beschadiging van een gebouw of werk ten gevolge van mijnbouwactiviteiten. Ten aanzien van de materiële gevolgschade geldt niet het wettelijk bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW, maar gelden de normale eisen voor causaal verband zoals beschreven in art. 6:98 BW.

Bekeken moet worden of de materiële gevolgschade, de fysieke schade ten gevolge van mijnbouw weggedacht, er ook zou zijn geweest. En of de materiële gevolgschade ten gevolge van de fysieke schade veroorzaakt door mijnbouw kan worden toegerekend, mede gezien de aard van aansprakelijkheid en aard van de schade. Daarbij is de mate van voorzienbaarheid van de schade eveneens van belang; toerekening van gevolgschade vindt eerder plaats indien een bepaalde schadepost méér als het naar objectief inzicht redelijkerwijs te verwachten gevolg van de fysieke schade ten gevolge van mijnbouw kan worden beschouwd. De relevante gezichtspunten (aard aansprakelijkheid, aard schade en mate van objectieve voorzienbaarheid schade) worden gewogen door deskundige.

De omvang van de gevolgschade wordt door deskundige zoveel mogelijk vastgesteld dan wel - indien vaststelling onmogelijk is - geschat, waarbij als uitgangspunt geldt volledige schadevergoeding.

3.8. Wettelijke rente

Bij schade aan gebouwen en werken wordt de wettelijke rente over de schadevergoeding verschuldigd vanaf het moment dat de vordering opeisbaar wordt. De vordering is opeisbaar op het moment van optreden van de schade aan het gebouw of het werk.

Werkwijze
Er moet bij iedere dossier per schade een datum (dd.-mm-yy) ingevuld worden voor het moment waarop de betreffende schade is ontstaan, ten behoeve van het berekenen van de wettelijke rente over de schadevergoeding. Hiervoor zijn 3 opties:

1. Indien de exacte datum waarop de schade is ontstaan bekend is, dan moet die datum worden genoemd;
2. Indien géén exacte datum voor het ontstaan van de schade kan worden bepaald, dan moet de ontstaansdatum worden geschat aan de hand van eventuele aanwijzingen met betrekking tot het moment van het ontstaan van de schade, bijvoorbeeld aan de hand van eventuele fysieke kenmerken van de schade en/of voldoende geloofwaardige en duidelijke mededelingen van de aanvrager met betrekking tot het moment waarop de betreffende schade zou zijn ontstaan;
3. Indien er géén aanwijzingen zijn voor het moment van het ontstaan van de schade, noch aan de hand van de fysieke kenmerken van de schade noch aan de hand van mededelingen van de aanvrager, dan kan de deskundige 'onbekend' invullen als het moment van het ontstaan van de schade.

4. Schade is eerder behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter (EBS)

4.1. Algemeen

Het Besluit Mijnbouwschade Groningen beperkt de bevoegdheid van de TCMG tot – kort gezegd - schades die niet eerder zijn behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. Schade die wel eerder is behandeld, valt buiten de bevoegdheid van de TCMG, omdat het niet de bedoeling van de Minister van EZK was om deze schades opnieuw te laten beoordelen door de TCMG.

Het voorgaande betekent dat de TCMG in beginsel uitsluitend een taak heeft om een schadevergoeding toe te kennen voor de volgende categorieën van schades:

- schade die nog niet eerder is behandeld;
- schade die wel eerder is behandeld, door de aanvrager is hersteld en vervolgens opnieuw is ontstaan);
- schade die wel eerder is behandeld, maar na de behandeling is verergerd, voor zover de schade is verergerd.

Ook de deskundige dient hiermee rekening te houden bij zijn advisering aan de TCMG. In dit hoofdstuk wordt uiteengezet hoe hij daarmee dient om te gaan.

4.2. Informatieverstrekking vanuit de TCMG

In het geval voor een gebouw of werk waarvoor een nieuw verzoek om schadevergoeding is gedaan, reeds eerder schade is gemeld bij NAM/CVW of een geschil/procedure heeft gelopen bij de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter, zal de afdeling werkvoorbereiding van de TCMG met gebruikmaking van een zogenoemde oplegger daarover zoveel mogelijk relevante informatie verschaffen aan de deskundige.

De oplegger zal de deskundige inzicht bieden in welke schademeldingen eerder zijn gedaan voor het betreffende gebouw of werk en in welke stukken uit de procedures naar aanleiding van die meldingen (tezamen) een volledig inzicht verschaffen in de schades die eerder zijn behandeld.

4.3. Nulmeting-light

Als uitgangspunt geldt dat voor alle gebouwen of werken waarvoor een aanvraag om schadevergoeding is gedaan, door de deskundige een nulmeting-light moet worden gedaan.

Bij gebouwen of werken waarvoor eerder schade is behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter bestaat de mogelijkheid dat de TCMG beschikt over een oud schaderapport dat is opgezet op een wijze waardoor dit rapport al aangemerkt kan worden als een nulmeting(-light). Indien dat het geval is, zal de afdeling werkvoorbereiding aan de deskundige voorafgaand aan (het plannen van) de opname laten weten dat het niet nodig wordt geacht om voor deze schades een nulmeting-light uit te voeren, nu de TCMG niet bevoegd is hierover te oordelen.

In dat geval geldt dat de deskundige dus niet alle schades in het gebouw of aan het werk dient op te nemen. Hij dient in dat geval alleen de schades op te nemen die niet reeds onder de al verrichte nulmeting-light vallen waarop de aanvraag betrekking heeft en waarvoor de aanvrager (tijdens de opname) aangeeft een schadevergoeding te willen ontvangen.

De deskundige dient ervan uit te gaan dat een nulmeting-light nodig is, tenzij de afdeling werkvoorbereiding aangeeft dat dit niet het geval is.

4.4. Hardheidsclausule / beëindigde procedure Arbiter Bodembeweging

Hiervoor is aangegeven dat de TCMG in beginsel geen taak heeft met betrekking tot schades die eerder zijn behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. Dit geldt ongeacht de uitkomst van die behandeling, dus ongeacht of wel of niet een schadevergoeding is toegekend.

Het is in uitzonderingsgevallen mogelijk dat de TCMG toch een taak heeft met betrekking tot schade die eerder is behandeld (ook als die niet opnieuw is ontstaan of is verergerd). Dit kan het geval zijn indien:

- de aanvrager een door hem aanhangig gemaakte geschil bij de Arbiter Bodembeweging heeft beëindigd (artikel 12 Besluit mijnbouwschade Groningen), of:
- de aanvrager een beroep op de hardheidsclausule toekomt (artikel 14 lid 2 Besluit Mijnbouwschade Groningen).

Indien één van deze situaties zich voordoet zal dit door de TCMG voorafgaand aan de opname nadrukkelijk worden medegedeeld aan de deskundige, voorzien van een toelichting over welke schades toch moeten worden opgenomen door de deskundige (ook al waren die schades al eerder behandeld). Het is (dus) nadrukkelijk *niet* de bedoeling dat de deskundige de TCMG hierover adviseert naar aanleiding van hetgeen de aanvrager hierover wellicht naar voren brengt tijdens een opname.

Voor de deskundige geldt dus als uitgangspunt dat alle schade die eerder is behandeld, buiten de bevoegdheid van de TCMG valt.

4.5. Identificatie als eerder behandelde schade

Onderdeel van de opdracht van de deskundige is om de TCMG te adviseren of een schade eerder is behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. Daartoe zal de deskundige voor iedere schade waarvoor de aanvrager aanspraak wenst te maken op een vergoeding, moeten bezien of die eerder is behandeld in één van de die procedures. De deskundige zal zich er daartoe van moeten vergewissen of de betreffende schade is genoemd/opgenomen in de documentatie die de TCMG met betrekking tot de eerdere schademeldingen aan de deskundige ter beschikking heeft gedaan. Bij dit onderzoek is niet relevant of voor de betreffende schade ook daadwerkelijk een schadevergoeding is toegekend (of het A, B of C-schade betrof). Het is uitsluitend relevant of de schade onderdeel was van, en derhalve behandeld is met, de procedure zoals die is doorlopen door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter.

Bij het voorgaande geldt dat de deskundige alleen moet concluderen dat de schade eerder is behandeld, indien voor hem aan de hand van de aangeleverde documentatie duidelijk is dat het dezelfde schade betreft. Indien daarover bij de deskundige twijfel bestaat, dient de deskundige de schade te behandelen als ware het nieuwe schade. In beide gevallen dient te deskundige in zijn rapport te motiveren waarom het al dan niet eerder behandelde schade betreft, zo mogelijk onder verwijzing naar het dossiernummer, het schadenummer en het paginanummer uit het eerdere schaderapporten.

Het is ook mogelijk dat de deskundige ten tijde van de opname blijkt dat hij van de TCMG onverhoopt niet de beschikking heeft gekregen over alle documentatie die nodig is om vast te stellen of de schade eerder is behandeld. Zo kan de deskundige bijvoorbeeld uit mededelingen van de aanvrager opmaken dat de schade wel eerder is behandeld, terwijl dat niet uit de documentatie blijkt, of kan de deskundige van de aanvrager tijdens de opname de beschikking hebben gekregen over aanvullende documentatie. In dit geval wordt van de deskundige gevraagd om ook de informatie die hem door de aanvrager is verstrekt bij zijn advies te betrekken. Indien dit niet mogelijk is, omdat de deskundige van de aanvrager niet de beschikking heeft gekregen over de daarvoor noodzakelijke documentatie, dient de deskundige wel de volledige schade op te nemen en te calculeren zodat wordt voorkomen dat later een nieuwe opname moet worden gepland. Vervolgens dient de deskundige aan de TCMG terug te koppelen dat hij niet in staat is om te adviseren over de verschuldigheid van vergoeding, nu de deskundige niet beschikt over alle informatie die hiervoor noodzakelijk lijkt. De TCMG zal vervolgens bezien of deze documentatie alsnog kan worden verkregen en zal zo nodig om een aanvullende rapport van de deskundige vragen.

4.6. Wijze van beoordeling eerder behandelde schades

Voor verzoeken om schadevergoeding met betrekking tot een gebouw of werk waaraan eerder schade is gemeld, geldt het volgende schema voor de wijze waarop de schade moet worden beoordeeld:

<table>
<tr><td colspan="4">1. Schade die niet eerder is behandeld

Aan de orde indien aan de hand van de door de TCMG aangeleverde gegevens niet duidelijk is of, bijvoorbeeld twijfel kan bestaan over de beantwoording van de vraag of de schade eerder is behandeld door de NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter, of indien duidelijk is dat de schade niet eerder is behandeld.

Advisering door deskundige:
De deskundige dient de schade te beoordelen overeenkomstig de bestaande werkwijze voor schades die niet eerder zijn behandeld.</td></tr>
<tr><td colspan="4">2. Schade die wel eerder is behandeld

Aan de orde indien aan de hand van de door de TCMG aangeleverde gegevens duidelijk is dat - en derhalve geen twijfel bestaat - de schade eerder is behandeld door de NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter.

Advisering deskundige:
De deskundige dient , indien de schade eerder is behandeld, aan te geven onder welk dossiernummer dat heeft plaatsgevonden, onder vermelding van het schadenr. en de pagina van het schaderapport waarop de schade is weergegeven.</td></tr>
<tr><td rowspan="7">2.1. Geen herstel</td><td rowspan="7">2.1.1. Identiek

(de huidige schade is identiek aan de eerder behandelde schade)</td><td colspan="2">Advisering door deskundigen
De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport indien de aanvrager daarvoor een schadevergoeding wenst aan te vragen. De deskundige dient ook voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade naar zijn mening identiek is aan de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient het causaal verband voor deze schade niet te beoordelen en dient de omvang van de schade ook niet te begroten.

Toelichting
De schade valt buiten de bevoegdheid van de TCMG en dient daarom te worden afgewezen. Hierbij is niet relevant of voor deze schade eerder al dan niet een vergoeding is toegekend (A/B/C-schade).</td></tr>
<tr><td colspan="2">Schematische weergave advisering</td></tr>
<tr><td>Opname schade</td><td>Beschrijving van de EBS (met verwijzingen
genoemd onder 2.) en huidige schade, alsook
motivering.</td></tr>
<tr><td>Causaal verband EBS</td><td>Nee, niet beoordelen.</td></tr>
<tr><td>Causaal verband verergering</td><td>N.v.t..</td></tr>
<tr><td>Schadebegroting</td><td>N.v.t.</td></tr>
<tr><td>Schadebeperkingsplicht</td><td>N.v.t</td></tr>
</table>

<table>
<tr>
<td></td>
<td>2.1.2.
Verergerd, maar niet door mijnbouw

(de huidige schade is verergerd ten opzichte van eerder behandelde schade, maar de verergering is niet ontstaan door mijnbouw</td>
<td colspan="2">Advisering door deskundigen
De deskundige dient de gehele schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport en dient daarbij voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade is verergerd ten opzichte van de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient uitsluitend te beoordelen of de verergering een gevolg is van mijnbouw en zijn bevindingen ter zake van dit laatste inzichtelijk te motiveren. De deskundige dient zich te onthouden van het calculeren van de herstelkosten van de schade indien de verergering geen gevolg is van mijnbouw.

Toelichting:
Schade valt voor de originele omvang buiten de taak van de TCMG. Hierbij is niet relevant of NAM/CVW voor de originele schade al dan niet een vergoeding hebben toegekend (A/B/C-schade). Daarom dient ook niet beoordeeld te worden wat de oorzaak van het originele deel van de schade is.

Voor zover de schade is verergerd dient wel gemotiveerd te worden waarom die verergering niet een gevolg van mijnbouw is (overeenkomstig eerdere instructie m.b.t. causaal verband/bewijsvermoeden).</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td></td>
<td colspan="2">Schematische weergave advisering</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td></td>
<td>Opname schade</td>
<td>Feitelijke beschrijving van EBS (met verwijzingen)
en van verergering</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td></td>
<td>Causaal verband EBS</td>
<td>Nee, niet beoordelen.</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td></td>
<td>Causaal verband NS</td>
<td>Veroorzaakt/verergerd: Ja/Nee en motiveren</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td></td>
<td>Schadebegroting</td>
<td>N.v.t.</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td></td>
<td>Schadebeperkingsplicht geschonden?</td>
<td>N.v.t.</td>
</tr>
</table>

	2.1.3.Verergerd door mijnbouw (de eerder behandelde schade is verergerd en de verergering is een gevolg van mijnbouw)	Advisering door deskundigen: De deskundige dient de volledige schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport. Ook dient in het schaderapport – aan de hand van en onder verwijzing naar de aangeleverde documentatie - te worden beschreven wat de aard en omvang van de reeds behandelde schade was, zodat kan worden bepaald welk deel is verergerd. Voorts dient inzichtelijk te worden gemotiveerd waarom de verergering van de schade ten opzichte van de eerder behandelde schade, een gevolg is van mijnbouw. Schadebegroting Vervolgens dient de omvang van de verergerde schade begroot te worden aan de hand van de volgende stappen: a) Met gebruikmaking van het reguliere calculatiemodel dient bepaald te worden wat de kosten van herstel van de totale schade zouden zijn (dus zowel de eerder behandelde schade, als de verergering). b) De deskundige dient vervolgens schattenderwijs te bepalen welk deel van deze kosten in redelijkheid toegerekend dienen te worden aan de verergering van de schade. Hierbij dient de deskundige schattenderwijs aan de hand van de fysieke kenmerken van de schade te bepalen welk percentage van de totale schade eerder is behandeld, respectievelijk is verergerd (zie meer uitgebreid, paragraaf 3.7). Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het voor de aanvrager *kennelijk niet verantwoord* was dat hij de schade niet heeft hersteld. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) de periode na het uitbetalen van deze vergoeding voldoende was om (een concrete poging te doen om) de schade te herstellen, en; c) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade zou verergeren indien herstel zou uitblijven.	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Feitelijke beschrijving van EBS (met verwijzingen) en van verergering
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband NS	Veroorzaakt/verergerd: Ja/Nee, motiveren
		Schadebegroting verergering	Calculeren, bepalen percentage, motiveren percentage
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden

<table>
<tr>
<td rowspan="2">2.2. Volledig Hersteld</td>
<td>2.2.1. Opnieuw ontstaan

(de schade die eerder was behandeld is hersteld, maar is vervolgens opnieuw ontstaan)</td>
<td>Advisering door deskundige
De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) te herstellen.

Schadebeperkingsplicht
De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het voor de aanvrager kennelijk niet verantwoord was dat hij de schade niet op <u>een andere manier</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan van de schade te voorkomen.

Voor deze conclusie is ten minste vereist dat:
a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag);
b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan indien die niet op een andere manier zou worden hersteld, en;
c) de aanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.

Schematische weergave advisering
<table>
<tr><td>Opname schade</td><td>Opname en feitelijke beschrijving schade</td></tr>
<tr><td>Beschrijving EBS</td><td>Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel</td></tr>
<tr><td>Causaal verband</td><td>Beoordelen (ja/nee) en motiveren.</td></tr>
<tr><td>Schadebegroting</td><td>Calculeren</td></tr>
<tr><td>Schadebeperkingsplicht geschonden?</td><td>Ja/Nee, motiveren indien geschonden</td></tr>
</table>
</td>
</tr>
<tr>
<td>2.2.2. Opnieuw ontstaan en verergerd

(de schade die was hersteld is opnieuw ontstaan en is daarnaast verergerd ten opzichte van de eerder behandelde schade)</td>
<td>Advisering door deskundige
Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade in zijn geheel (opnieuw) te herstellen.

Schadebeperkingsplicht
De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het voor de aanvrager kennelijk niet verantwoord was dat hij de schade niet op <u>een andere manier</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan en verergeren van de schade te voorkomen.

Voor deze conclusie is ten minste vereist dat:
a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag);
b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan en zou verergeren indien die niet op een andere manier zou worden hersteld, en;
c) de aanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.</td>
</tr>
</table>

<table>
<tr><td></td><td></td><td colspan="2">Schematische weergave advisering</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Opname schade</td><td>Opname en feitelijke beschrijving</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Beschrijving EBS</td><td>Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Causaal verband</td><td>Beoordelen (ja/nee) en motiveren.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Schadebegroting</td><td>Calculeren</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Schadebeperkingsplicht geschonden?</td><td>Ja/Nee, motiveren indien geschonden</td></tr>
<tr><td>2.3. Deels hersteld</td><td>2.3.1. Schade opnieuw ontstaan

(de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is opnieuw ontstaan)</td><td colspan="2">Advisering door deskundige:
Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) <u>gedeeltelijk</u> te herstellen.

Schadebeperkingsplicht
De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het voor de aanvrager kennelijk niet verantwoord was dat hij de schade niet op <u>volledig</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan van de schade te voorkomen.

Voor deze conclusie is ten minste vereist dat:
a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag);
b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan indien die niet volledig zou worden hersteld, en;
c) de aanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td colspan="2">Schematische weergave advisering</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Opname schade</td><td>Opname en feitelijke beschrijving</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Beschrijving EBS</td><td>Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Causaal verband EBS (zonder Herstel)</td><td>Nee, niet beoordelen</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Causaal verband EBS (wel hersteld)</td><td>Beoordelen (ja/nee) en motiveren.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Schadebegroting</td><td>Calculeren</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Schadebeperkingsplicht geschonden?</td><td>Ja/Nee, motiveren indien geschonden</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td></td><td>2.3.2. Schade opnieuw ontstaan en verergerd

(de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is opnieuw ontstaan en is daarnaast verergerd schade als gevolg van mijnbouw)</td><td colspan="2">Advisering door deskundige
Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade opnieuw gedeeltelijk te herstellen, alsook om het gedeelte van de schade dat is verergerd te herstellen.

Schadebeperkingsplicht
De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het voor de aanvrager kennelijk niet verantwoord was dat hij de schade niet op <u>volledig</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan en verergeren van de schade te voorkomen.

Voor deze conclusie is ten minste vereist dat:
a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag);
b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan en zou verergeren indien die niet volledig zou worden hersteld, en;
c) de aanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td colspan="2">Schematische weergave advisering</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Opname schade</td><td>Opname en feitelijke beschrijving</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Beschrijving EBS</td><td>Beschrijving EBS (met verwijzingen) en
beschrijving herstel</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Causaal verband EBS (zonder herstel)</td><td>Nee, niet beoordelen</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Causaal verband EBS (wel hersteld) en verergering</td><td>Beoordelen (ja/nee) en motiveren.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Schadebegroting</td><td>Calculeren</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Schadebeperkingsplicht geschonden?</td><td>Ja/Nee, motiveren indien geschonden</td></tr>
</table>

4.7. Schadebegroting verergerde schades

Indien de aanvrager een schadevergoeding wil voor een schade die al eerder is behandeld, maar nadien is verergerd, dan is de TCMG uitsluitend bevoegd voor zover het de verergering van de schade betreft. Dit maakt dat de deskundige uitsluitend dient te adviseren over de schadevergoeding voor de verergering.

Voor de goede orde wordt opgemerkt dat deze wijze van schadebegroting <u>uitsluitend</u> geldt indien de schade eerder is behandeld; deze werkwijze geldt dus niet voor *nieuwe* schade die niet eerder is behandeld en die is verergerd door mijnbouw.

Bij het bepalen van de schadevergoeding dient een vergelijking gemaakt dient te worden tussen:

A. de toestand zoals deze op dit moment in werkelijkheid is, en;
B. de toestand zoals die (vermoedelijk) zou zijn geweest indien de schade niet zou zijn *verergerd* door mijnbouw.

Voor het bepalen van de situatie als bedoeld onder b. dient te deskundige zich te baseren op de aan hem door de TCMG of de aanvrager verstrekte documentatie . De deskundige dient in het rapport voldoende inzichtelijk te beschrijven wat de aard en omvang van de schade was ten tijde van de behandeling van die schade door NAM/CVW etc., alsmede ten tijde van de opname door de

deskundige, zodat aan de hand van die beschrijving kan worden vastgesteld in welke mate de schade is verergerd. Daartoe dient de deskundige bijvoorbeeld te beschrijven hoe groot de schade was (lengte, breedte, etc.).

De deskundige dient vervolgens in door middel van het calculatiemodel te bepalen wat de herstelkosten zouden zijn voor de totale schade (dus zowel de eerder behandelde schade, als de verergering zoals die heeft plaatsgevonden na die eerder behandeling).

Vervolgens dient de deskundige schattenderwijs te bepalen welk percentage van de totale herstelkosten toegerekend dient te worden aan de verergering van de schade. Voor het bepalen van het toe te passen percentage kan als uitgangspunt worden genomen welk gedeelte van de totale omvang van de schade is verergerd, te bepalen aan de hand van de *fysieke* eigenschappen van de schade.

Voor de goede orde wordt opgemerkt dat de deskundige de omvang van de schade dus niet slechts dient te bepalen door te berekenen wat de meerkosten zouden zijn van het herstel van de totale schade ten opzichte van de reeds behandelde schade.

Ter illustratie van de beoogde werkwijze is een viertal voorbeelden opgenomen:

Voorbeeld 1, verergerde scheur in binnenmuur

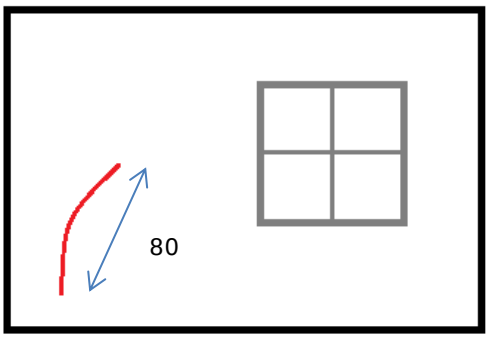

Fig. 1a Oude situatie, eerder behandelde schade (80 cm)

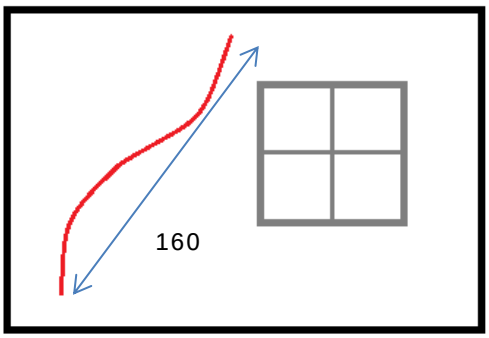

Fig. 1b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (80 cm) plus verergering (80 cm)

Binnenmuur met stucwerk, afmeting 2,5 m * 4 m

Schade oud: scheurlengte 0,80 meter, 1 cm breed

Schade nieuw: scheurlengte 1,60 meter, 1 cm breed

De verergering is 50% van de totale schade

Scheuren in binnenstucwerk opkappen/uitslijpen	m1	€ 23,16	1,6	€ 37,06
Scheuren repareren met 2-componentenmortel en wapeningsweefsel	m1	€ 27,58	1,6	€ 44,13
Overzetten stucwerk op wand	m2	€ 31,25	10	€ 312,50
Sauswerk binnenwand	m2	€ 19,75	10	€ 197,50
				€ 591,18
		ad 50%		€ 295,59

Voorbeeld 2, verergerde scheur in binnenmuur

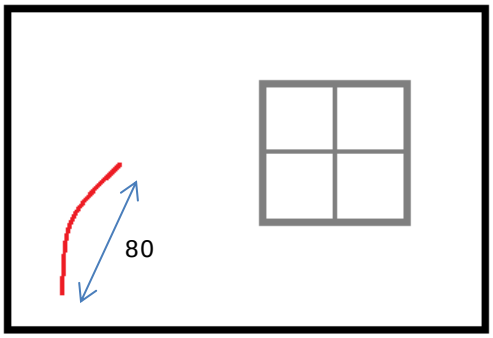

Fig. 2a Oude situatie, eerder behandelde schade (80 cm)

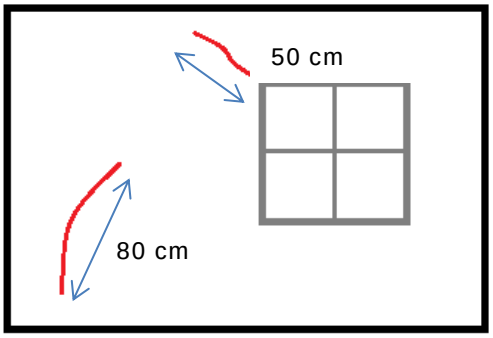

Fig. 2b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (80 cm), plus separate verergering (50 cm)

Binnenmuur met stucwerk, afmeting 2,5 m * 4 m

Schade oud: scheurlengte 0,8 meter, 1 cm breed

Schade nieuw: scheurlengte 1,3 meter, 1 cm breed

Verergering is 45%, zijnde ruimhartig afgerond van 38,5%

Scheuren in binnenstucwerk opkappen/uitslijpen	m1	€ 23,16	1,3	€ 30,11
Scheuren repareren met 2-componentenmortel en wapeningsweefsel	m1	€ 27,58	1,3	€ 35,85
Overzetten stucwerk op wand	m2	€ 31,25	10	€ 312,50
Sauswerk binnenwand	m2	€ 19,75	10	€ 197,50
				€ 575,96
		ad 45%		€ 259,18

Voorbeeld 3, verergerde scheur in binnenmuur

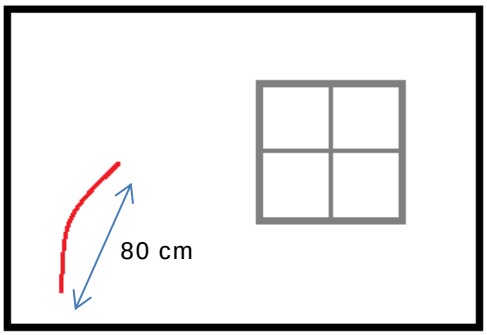

Fig. 3a Oude situatie, eerder behandelde schade (80 cm)

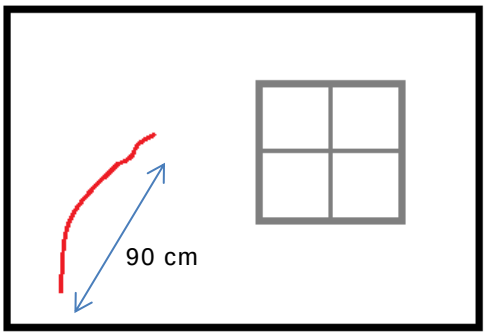

Fig. 3b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (80 cm), plus verergering (10 cm)

Binnenmuur met stucwerk, afmeting 2,5 m * 4 m

Schade oud: scheurlengte 0,80 meter, 1 cm breed

Schade nieuw: scheurlengte 0,90 meter, 1 cm breed

De verergering is 15% van de totale schade , zijnde ruimhartig afgerond van 11,2%

Scheuren in binnenstucwerk opkappen/uitslijpen	m1	€ 23,16	0,9	€ 20,84
Scheuren repareren met 2-componentenmortel en wapeningsweefsel	m1	€ 27,58	0,9	€ 24,82
Overzetten stucwerk op wand	m2	€ 31,25	10	€ 312,50
Sauswerk binnenwand	m2	€ 19,75	10	€ 197,50
				€ 555,67
		ad 15%		€ 83,35

Voorbeeld 4, verergerde scheur in buitenmuur

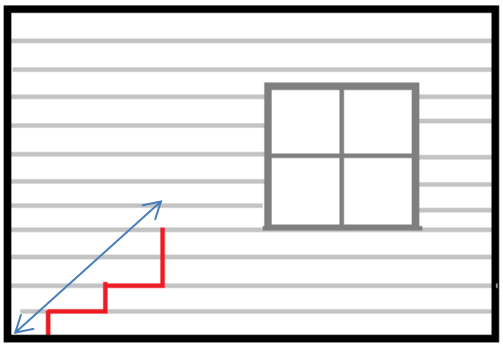

Fig. 4a Oude situatie, eerder behandelde schade (1,6 meter, 8

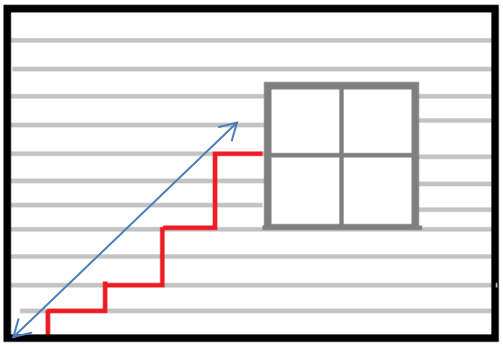

Fig. 3b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (1,6 meter, 8 gebroken stenen), plus verergering (0,4 meter, + 2 stenen)

Schade oud: scheurlengte 1,6 meter, 8 gebroken stenen
Schade nieuw: scheurlengte 2 meter, 10 gebroken stenen
Verergering is 20%

Uitkappen voegen metselwerk	m1	€ 9,50	2	€ 19,00
Infrezen voegen tbv lintvoegwapening	m1	€ 24,50	4	€ 98,00
Lintvoegwapening in 2-componentenmortel	st	€ 65,00	5	€ 325,00
Gebroken stenen vervangen	st	€ 32,00	10	€ 320,00
Nieuw voegwerk getrapte scheur	m1	€ 21,00	2	€ 42,00
Toeslag knipvoeg	m1	€ 33,00	2	€ 66,00
				€ 870,00
		ad 20%		€ 174,00

4.8. Schadebeperkingsplicht

Bij schades die eerder zijn behandeld kan ook aanleiding bestaan om te adviseren over de vraag of de aanvrager aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan. De TCMG is van oordeel dat er aanleiding bestaat om dit leerstuk terughoudend toe te passen. Dit betekent dat een aanvrager alleen niet aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan indien het kennelijk niet verantwoord was dat hij de eerder behandelde schade niet heeft hersteld, althans niet op een andere manier heeft hersteld. Daarbij moet naar de mening van de TCMG bovendien aan een aantal voorwaarden zijn voldaan. Deze voorwaarden zijn meer uitgebreid benoemd in het hiervoor opgenomen schema.

Alleen indien de deskundige van oordeel is dat de aanvrager niet aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan en daarom (een deel van) de schade niet voor vergoeding in aanmerking komt, dient de deskundige dit in zijn rapport draagkrachtig te motiveren. Als de aanvrager wel aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan, dan behoeft daaraan géén aandacht besteed te worden in het rapport.

5. Diversen

5.1. Eigendomsoverdracht

Het is mogelijk dat tijdens de schade-opname (of: de inspectie) blijkt dat de woning kort geleden is verkocht en dat de aanvrager de nieuwe eigenaar is (insteek is dat de afdeling werkvoorbereiding deze situaties zoveel mogelijk ondervangt). Uitgangspunt is dat alléén degene die op het moment van ontstaan van de schade eigenaar van de woning is schadevergoeding wegens mijnbouwschade kan claimen. Als de schade dus voor de eigendomsoverdracht (de levering) is ontstaan, kan de nieuwe eigenaar in beginsel geen vergoeding van mijnbouwschade claimen.

De nieuwe eigenaar kan alleen schadevergoeding wegens mijnbouwschade bij de TCMG claimen als de oude eigenaar zijn vordering wegens mijnbouwschade door middel van een akte van cessie aan de nieuwe eigenaar heeft overgedragen. Een akte van cessie is een schriftelijke overeenkomst die door beide partijen is ondertekend en waarin duidelijk is omschreven welke vordering wordt overgedragen (meestal is de cessie opgenomen in de leveringsakte). Het is daarom van belang dat de deskundige in zo'n geval in zijn rapport duidelijk aangeeft wanneer de schade naar zijn mening is ontstaan en wanneer de woning in eigendom is overgedragen.

5.2. Reeds herstelde schade

Het komt voor dat aanvragers de schade reeds hebben hersteld voorafgaand aan de opname, maar daar alsnog een schadevergoeding voor willen ontvangen. In dit geval ligt het op de weg van de aanvrager om de aard en omvang van de schade aannemelijk te maken, bijvoorbeeld door aan de deskundige foto's of andere bewijsstukken te verstrekken.

Indien de aanvrager dit heeft gedaan, moet de deskundige aan de hand van de aangeleverde bewijsstukken bezien of hij de schade kan beoordelen en alsnog een eigen calculatie van de schade kan maken. De schade moet altijd worden opgenomen in het adviesrapport en in voorkomend geval moet worden toegelicht waarom de bewijsstukken onvoldoende zijn om de schade te kunnen beoordelen.

5.3. Nader onderzoek

Een nader onderzoek heeft als doel om, met behulp van een derde, aanvullende kennis/expertise te verzamelen zodat de onafhankelijke deskundige een zo volledig mogelijk en goed onderbouwd oordeel en advies kan geven aan de aanvrager. Voor het verzamelen van de aanvullende kennis/expertise kan inzet van materieel nodig zijn. Het benodigde materieel wordt net als het nader onderzoek door de deskundige zelf georganiseerd. De kosten kunnen aan de TCMG worden doorberekend.

Indien de derde die wordt benaderd ten behoeve van het nader onderzoek een zelfstandig oordeel velt over de aard en/of omvang van de schade, dan is voor deze deskundige een DS vereist.

Het verzoek om een nader onderzoek kan bij de afdeling Veldwerk worden aangevraagd op
1. initiatief van de deskundige
2. n.a.v. een zienswijze van de aanvrager of een verzoek van de Commissie

Ad.1. Wanneer de deskundige tijdens of na de opname constateert dat een nader onderzoek nodig is dan vult de deskundige in overleg met de Projectcoördinator (PC) het aanvraagformulier in (bijlage 2). De PC stuurt het aanvraagformulier (en in het geval van een Special waarbij de causaliteit of omvang van de schade vastgesteld moet worden ook het DS) naar het volgende mailadres: Art. 5.1 lid 2 sub e @schadedoormijnbouw.nl.
De afdeling Veldwerk beoordeelt de aanvraag op:

- Volledigheid
- Redelijkheid van de begrote kosten van het nader onderzoek en bijkomende kosten.
- En toetst in het geval van een Special het DS aan het toetsingskader

Bij accordering informeert de afdeling Veldwerk per mail de deskundige en schakelt de deskundige de aanvullende expertise in. Gelijktijdig informeert de afdeling Veldwerk de afdeling Planning waarna de afdeling Planning contact opneemt met het expertisebureau om een aantal data af te stemmen waarop de deskundigen gepland kunnen worden. De afdeling Planning legt de verschillende opties voor aan de aanvrager en plant de afspraak voor het nader onderzoek zoveel als mogelijk met alle betrokken. Mocht de zaakbegeleider op een bepaald tijdstip niet kunnen of als de aanvrager aangeeft geen zaakbegeleider nodig te vinden dan vindt de afspraak zonder zaakbegeleider plaats. Anders wordt een nieuwe afspraak gepland.
De resultaten van het nader onderzoek neemt de deskundige als bijlage op in zijn adviesrapport. In zijn beoordeling van de betreffende schade(s) verwijst de deskundige naar de bijlage.

Ad. 2. De afdeling Veldwerk zet het verzoek voor nader onderzoek n.a.v. een zienswijze of van de Commissie uit bij de deskundige. Wanneer de deskundige besluit om een nader onderzoek aan te vragen dan vult hij het betreffende aanvraagformulier in en zet deze door naar de afdeling Veldwerk via Art. 5.1 lid 2 sub e @schadedoormijnbouw.nl. De verdere werkwijze is overeenkomstig als wanneer de deskundige op eigen intiatief een nader onderzoek aanvraagt met als het verschil dat de resultaten van het nader onderzoek worden verwerkt in een addendum op het adviesrapport.

5.4. Hoe om te gaan met aanvullende schade na een opname?

Doel is om ten tijde van de opname álle schade op te nemen. Dit wordt zo veel mogelijk bereikt door de volgende acties:

1. Bij het maken van de afspraak adviseert de afdeling Planning de aanvrager om alvast alle schade te noteren.
2. Aan het einde van de opname vraagt de deskundige expliciet aan de aanvrager of alles is opgenomen.

Wanneer op initiatief van de bewoner toch foto's van aanvullende schade worden nagezonden dan geldt het volgende:

a. Indien de aanvullende schade wordt gemeld op het moment dat het adviesrapport nog niet is opgemaakt, dan moet de deskundige die schade alsnog opnemen in het adviesrapport.

De Zaakbegeleider of het serviceloket mailt de foto's naar de afdeling schade-expertise via Art. 5.1 lid 2 sub e @schadedoormijnbouw.nl. De afdeling schade-expertise zet de foto's door naar de deskundige.

De deskundige probeert m.b.v. de foto de aanvullende schade via een bureaucalculatie op te nemen in het adviesrapport. Als het niet mogelijk is om aan de hand van de aanvullende foto de schade op te nemen, dan bepaalt de Afdeling veldwerk of de deskundige alsnog naar de woning moet om de schade op te nemen. Dit hangt af van de oorzaak dat de schade niet in eerste instantie was opgenomen.

b. Wanneer de aanvullende schade wordt gemeld als het adviesrapport al door de deskundige is uitgebracht, dan wordt deze meegenomen in het zienswijzentraject. De werkwijze is dezelfde als hierboven beschreven met het verschil dat de aanvullende schade d.m.v. een addendum aan het originele rapport wordt toegevoegd.
c. Als de TCMG al een besluit op de aanvraag heeft genomen moet er altijd een nieuw verzoek worden ingediend.

5.5. Nader advies (in een addendum of herzien adviesrapport)

Op de TCMG rust de verplichting om zich te vergewissen van de juistheid en de volledigheid van het adviesrapport van de deskundige. Deze verplichting rust op de TCMG, ongeacht of de aanvrager een zienswijze heeft ingediend naar aanleiding van het adviesrapport. De TCMG kan om deze reden, zowel ambtshalve als naar aanleiding van de zienswijze om een nader advies vragen.

Het verzoek om nader advies bevat een aantal vragen die zijn geformuleerd door de Backoffice. Het verzoek wordt via Atabix of via de e-mail aan de deskundige toegestuurd. De deskundige kan

vervolgens zijn nader advies geven worden in de vorm van een addendum of in de vorm van een herzien adviesrapport.

Het is cruciaal dat de deskundige alle gestelde vragen deugdelijk gemotiveerd beantwoordt. Dit dient op transparante, controleerbare wijze te geschieden. Indien gebruik wordt gemaakt van een herzien adviesrapport in Atabix, dient het verzoek om nader advies als bijlage aan het advies te worden gehecht. Daarnaast dient in het herziene adviesrapport te worden aangegeven op welke punten nader advies is gevraagd en dient te beantwoording daarvan expliciet te worden opgenomen.

Vanaf het moment van ontvangst van de zienwijze heeft de deskundige 10 werkdagen om te reageren.

Zonodig wordt extra expertise door de deskundige ingeschakeld om de zienswijze in het definitief advies op juiste wijze te kunnen verwerken conform de werwijze zoals onder paragraaf 5.3 vermeld.

Het addendum van de deskundige wordt gemaild naar Art. 5.1 lid 2 sub e @schadedoormijnbouw.nl. Als gebruik wordt gemaakt van een herzien adviesrapport wordt dit geaccordeerd in Atabix

Bijlage 1: Werkinstructie AOS bij Schade-expertise

Werkinstructies AOS bij Schade-expertise

Tijdelijke Commissie
Mijnbouwschade Groningen

Eigenaar: Art. 5.1 lid 2 sub e

Datum : 6 August 2019

Versie : 1.3

Revisie lijst

Versie	Wijzigingen t.o.v. vorige versie	Author	Date
1.0	Eerste definitieve versie	Art. 5.1 lid 2 sub e	06-02-2019
1.1	Aangepaste versie na controle Art. 5.1 lid 2 sub e	Art. 5.1 lid 2 sub e	07-02-2019
1.2	Aangepaste versie (Art. 5.1 lid 2 sub e)	Art. 5.1 lid 2 sub e	11-02-2019
1.3A	Alle feedback verwerkt van betrokken partijen	Art. 5.1 lid 2 sub e	26-02-2019
1.4	Website en webformulierlink toegevoegd	Art. 5.1 lid 2 sub e	09-07-2019

1. Inhoud

1. Inleiding 38
2. Hoe kan een AOS melding worden gedaan..... 39
3. Hoe te handelen bij verschillende AOS situaties 40
4. Communicatie met melder/ eigenaar 42
5. Wat houdt een AOS-procedure in 43

2. Inleiding

Tijdens een schade-inspectie kan een deskundige in een situatie komen waarbij hij een mogelijk acuut onveilige situatie tegenkomt. Dit kan bij een reguliere melding zijn waar nog nooit een AOS-melding geweest is, maar dit kan ook in een situatie waarbij al eerder een AOS-inspectie is heeft plaatsgevonden. Onder een AOS wordt verstaan: een omstandigheid waarbij er sprake is van een aantasting van de constructie van en/of de staat van een gebouw of werk op een zodanige manier dat er een direct veiligheidsrisico is voor de bewoners, omwonenden of andere personen.

Bij de beoordeling van de vraag over er sprake is van een AOS worden steeds de mogelijke (kleine of grote) invloeden op de constructie van buitenaf meegewogen. Denk daarbij aan weersinvloeden, verkeersinvloeden of trillingen die de situatie drastisch kunnen verergeren en daarmee acuut onveilig kunnen maken.

Om handvatten aan te reiken over hoe te handelen tijdens een mogelijk acuut onveilige situatie volgen in dit document de instructie voor het doen van een AOS-melding, een aantal scenario's met verdere uitwerking en een aantal tips van verwoordingen van de situatie.

3. Hoe kan een AOS melding worden gedaan

Mocht de situatie zich voordoen dat de deskundige zich zorgen maakt over de veiligheid van de bewoners, of zichzelf dan kan hij hiervan een melding doen.
De melding moet altijd worden gedaan via www.schadedoormijnbouw.nl en dan via het webformulier: https://www.schadedoormijnbouw.nl/is-er-een-acuut-onveilige-situatie
Graag in de omschrijving aangeven dat de melding is gedaan door de schade expert, inclusief naam. **Deze melding moet worden gedaan in overleg met de bewoner.**
Bij situaties die erg nijpend lijken te zijn is het, in de situatie van een schade- opname, goed om als deskundige telefonisch contact te zoeken met het AOS-team. Hieronder volgt een overzicht met telefoonnummers van medewerkers van het AOS-team. (Let op: deze 06-nummers niet direct aan bewoners beschikbaar stellen)

Art. 5.1 lid 2 sub e (Coördinator AOS)	06-Art. 5.1 lid 2 sub e	Maandag t/m donderdag
Art. 5.1 lid 2 sub e (Bouwkundig Adviseur)	06-Art. 5.1 lid 2 sub e	dinsdag t/m vrijdag
Art. 5.1 lid 2 sub e (Bouwkundig Adviseur)	06-Art. 5.1 lid 2 sub e	maandag t/m vrijdag
Art. 5.1 lid 2 sub e (Bouwkundig Adviseur)	06-Art. 5.1 lid 2 sub e	maandag t/m donderdag

Of bij geen gehoor via het Serviceloket TCMG: 0800-444111

Ook bij twijfels waarbij uitleg nodig is kan er contact worden gezocht met het bovenstaande nummer.
Zorg er voor dat de aanvrager altijd op de hoogte is van het zoeken van contact met het AOS-team.
Het AOS-team heeft in principe 48 uur om een AOS-melding af te handelen, echter bij het telefonisch contact zal altijd overleg gepleegd worden over de situatie of spoed noodzakelijk is.
In overleg met de zaakbegeleider kan er ook gekozen worden om de AOS-melding via de zaakbegeleider te laten lopen. De zaakbegeleider heeft hier ook instructies voor.
Als het voorkomt dat het AOS-team telefonisch niet bereikbaar is en ook het serviceloket niet, dan kan er ook een e-mail worden gestuurd naar het e-mail adres Art. 5.1 lid 2 sub e@schadedoormijnbouw.nl . Er wordt dan z.s.m. gehandeld. Hierheen kunnen dan dus ook eventuele verzoeken voor terugbellen worden gestuurd. Deze mailbox wordt van 08:00 tot 22:00 uur beheerd en beantwoord.

4. Hoe te handelen bij verschillende AOS- melding

Hieronder volgen een 4-tal scenario's die voor kunnen komen waarbij er tijdens het doen van een schade-inspectie een mogelijke AOS zich voor kan doen. In deze scenario's worden ook voorbeelden geschetst hoe hier het beste mee omgegaan kan worden.
In alle onderstaande scenario's is het van groot belang dat er goed gecommuniceerd wordt richting de aanvrager. Er mag geen paniek worden gecreëerd en het is niet de bedoeling dat de schade-expert zelf oordeelt over de veiligheid en op de stoel van de Bouwkundig Adviseur AOS en de externe AOS-inspecteur gaat zitten. Verder is het in geen geval wenselijk om de uitvoering van werkzaamheden, die zijn aangebracht door het AOS-team, in twijfel te trekken waar de aanvrager bij is.

1. **De deskundige komt o.b.v. een schademelding bij een situatie nog nooit eerder een AOS-melding is geweest en treft hier een mogelijke AOS aan.**

Het is van belang dat tijdens een dergelijke situatie er geen paniek wordt gezaaid bij een bewoner. Geef aan dat er een situatie is aangetroffen die vragen oproept over de kwaliteit van de constructie en nog even met een ander team besproken zal worden. Hiervoor kan dan vervolgens een AOS melding gedaan worden volgens die instructies. De schade-inspectie kan verder gewoon worden afgerond.

2. **De deskundige komt o.b.v. een schademelding bij een situatie waarbij eerder een AOS inspectie heeft plaatsgevonden, maar waarbij deze als ongegrond is beoordeeld. Terwijl er nu wel weer twijfel is over de aangetroffen situatie.**

Allereerst kan de situatie veranderd zijn waardoor er inderdaad nu sprake kan zijn van een AOS. Ook in deze situaties is het goed om te zorgen dat er bij de bewoner aangegeven wordt dat de constructie vragen oproept en dat hij als deskundige hierover contact zal opnemen met het AOS-team. Om vervolgens een melding te doen. De schade-inspectie kan verder gewoon worden afgerond.

3. **De deskundige komt op basis van prioritaire schademelding bij een situatie waarbij eerder een AOS-inspectie heeft plaatsgevonden en deze als gegrond is beoordeeld en veilig is gesteld. Hierbij ontstaat er twijfel over de manier van veiligstellen.**

In dit scenario is het van belang dat er geen uitspraken worden gedaan over de twijfel van de methode van veiligstelling in het bijzijn van de aanvragers. Er kan contact worden gezocht met het AOS-team om de aangetroffen situatie te overleggen en dan kan er in gezamenlijkheid worden besloten of er een nader inspectie door het AOS-team nodig is. Goed om te weten in deze situaties is dat een veiligstelling altijd in samenspraak en met toestemming van een aanvrager wordt uitgevoerd. De eigenaar van het pand heeft hier ook voor getekend.

4. **De Deskundige komt o.b.v. een prioritaire schademelding bij een situatie waarbij eerder een AOS-inspectie heeft plaatsgevonden en deze toen als gegrond is beoordeeld. De situatie die is veiliggesteld vertoond echter geen schade.**

In dit scenario kan de situatie zo gelaten worden als dat het is. Wanneer er geen schade zichtbaar is kan er geen beoordeling plaatsvinden en moet er vanuit het AOS-team gekeken worden naar de passende oplossing voor de veiligstelling. Wel is het noodzakelijk dat er in een rapport de causaliteit wordt vastgelegd betreffende de situatie.

NIEUWE TEKST VOLGT.

5. Communicatie met melder/ eigenaar

In dit hoofdstuk volgen een aantal tips betreffende de communicatie met de bewoners over mogelijk Acuut Onveilige Situaties.
Wanneer er een situatie aangetroffen wordt waarbij er twijfel bestaat over de veiligheid is het goed te zorgen dat de bewoner niet onnodig angstig wordt gemaakt. Er hoeft niet gelijk over onveiligheid gesproken te worden. Een voorbeeld is:
"We hebben tijdens de opname een situatie aangetroffen die we graag nader bekeken zouden zien, hiervoor is een speciaal team binnen de TCMG, zij kijken naar de constructies van deze situatie en of er mogelijk op korte termijn gehandeld zou moeten worden".
In het geval van directe twijfel over de veiligheid, door de deskundige, de zaakbegeleider en de bewoners in het goed om wel de verantwoordelijkheid te nemen betreffende deze situatie, echter ook hierbij geldt doe geen uitspraken over of de situatie daadwerkelijk onveilig is, maar dat er wel nader naar gekeken dient te worden. Een voorbeeld zou kunnen zijn:
"We hebben twijfels over de situatie, en willen dit graag z.s.m. door een gespecialiseerde afdeling laten beoordelen of deze twijfels gegrond zijn. Ik zou u adviseren om (de betreffende ruimte) tot die tijd te vermijden, dit puur uit voorzorg, totdat het nader is bekeken en er toelichting is gegeven over wat er constructief aan de hand is"

6. Wat houdt een AOS-procedure in

Ter informatie wordt hieronder in het kort uiteen gezet hoe de AOS-procedure in zijn werk gaat.

De AOS-procedure

- Een AOS melding komt binnen bij het AOS-team (telefonisch, per e-mail of via de website)
- Vervolgens wordt er gekeken wat de geschiedenis is van het adres, en wat voor woning het is
- Er wordt z.s.m. contact gezocht met de melder (Het AOS-team pakt meldingen op tussen 08:00 en 22:00 uur)
- Er wordt een AOS-inspectie ingepland, deze inspectie wordt uitgevoerd door een extern ingehuurde partij samen met een Bouwkundig Adviseur (TCMG)
- De inspectie wordt uitgevoerd, hierbij wordt alleen naar de constructieve veiligheid gekeken van de woning. Er worden geen contrateringen gedaan betreffende de causaliteit
- Indien de situatie als gegrond wordt gezien, het is daarbij dus acuut onveilig, dan wordt er veiliggesteld door een aannemer.

Al het bovenstaande wordt gedaan binnen een tijdsbestek van **48 uur.**

De follow-up (het vervolg)

Nadat een AOS-dossier is veiliggesteld zou er een vervolg moeten plaatsvinden hieronder volgt beknopt hoe dit er uit ziet.

- Wanneer er veiliggesteld is wordt er aan het dossier een dedicated zaakbegeleider gekoppeld.
- Binnen de TCMG worden deze dossier met prioriteit richting de schadeafhandeling overgedragen.
- Bij de afdeling werkvoorbereiding worden alle gegevens verzameld ter voorbereiding van het doen van een schade-opname. Hierbij worden de bevindingen van een AOS-inspectie ook meegenomen

Bijlage 2: Sjabloon SPLITS VvE's

[aanvraagnummer opnemen]; [adres opnemen] (VvE; [VvE opnemen])

Instructie aan deskundige: De vetgedrukte lijnen op de splitsingstekeningen betreffen gemeenschappelijke muren. [Vorige zin alleen opnemen als splitsingstekeningen aanwezig zijn.] Wanneer de schade zich bevindt aan de buitenzijde van het appartementencomplex, in een gemeenschappelijke ruimte, of indien de schade ziet op beide zijden van een gemeenschappelijke muur en niet alleen aan de binnenzijde die behoort tot een appartementsrecht, is de VvE bevoegd om hiervoor een aanvraag in te dienen. Voor zover de schade alleen ziet op de binnenzijde van een gemeenschappelijke muur die behoort tot een appartement, is alleen de betreffende appartementsgerechtigde bevoegd om een aanvraag in te dienen. [check of dit inderdaad het geval is o.g.v. de akte van splitsing en het toepasselijke splitsingsreglement. Zo niet, modeltekst aanpassen].

Omschrijving van de schademelding:

"[omschrijving schademelding opnemen]"

Opnemen in het deskundigenrapport als de schade ziet op een gemeenschappelijk gedeelte: "Schade *** ziet op een gemeenschappelijk gedeelte van het appartementencomplex en wordt daarom meegenomen in dit schaderapport."

Opnemen in het deskundigenrapport als de schade ziet op een privégedeelte: "Schade *** ziet op een privégedeelte van het appartementencomplex en wordt daarom niet meegenomen in dit schaderapport. Alleen de betreffende appartementsgerechtigde is bevoegd om een aanvraag tot vergoeding van deze schade in te dienen."

- **Brondocument:** akte van splitsing in appartementsrechten van [datum opnemen] (deel ***, nummer ***), **inclusief / exclusief** splitsingstekeningen waarop de eigendomsgrenzen zijn aangegeven;

- **Onderscheid gemeenschappelijke- en privégedeelten:** [toepasselijk splitsingsreglement hier opnemen] van toepassing. [Als in de akte van splitsing afwijkingen van het toepasselijke reglement zijn opgenomen, dan die hier ook opnemen: Bijzonderheid: (…)]. **Artikel / artikelen *** ** van het reglement, **dat bepaalt / die bepalen** welke gedeelten van het pand gemeenschappelijk zijn, **luidt / luiden** in dit geval – voor zover voor de deskundige relevant – als volgt:

  "[Relevante artikelen uit het toepasselijke reglement van splitsing hier opnemen]"

Bijlage 3: Aandachtspunten bij schadeopname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten

Aandachtspunten bij schadeopname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten
Het gebouw dat u gaat beoordelen is een rijksmonument of een gemeentelijk monument. Zoals u bekend gelden bijzondere regels voor het schadeherstel van monumenten. Soms geldt een vergunningplicht. Deze regels kunnen gevolgen hebben voor degene die schadevergoeding heeft aangevraagd. Wij geven u daarom enkele aandachtspunten voor de voorbereiding, uitvoering en afronding van de schadeopname.

Voorafgaand aan de schadeopname
Voorafgaand aan de schadeopname moet worden onderzocht welke regels gelden voor het herstel en onderhoud van het monument en welke consequenties deze regels kunnen hebben voor (o.a.) de herstelmethode, de materiaalkeuze en de kosten van herstel.

Rijksmonumenten zijn beschermd op grond van de Erfgoedwet (voorheen: de Monumentenwet 1988). Een rijksmonument mag in principe niet worden ontsierd of in gevaar gebracht zonder omgevingsvergunning. Dat geldt niet alleen bij gebruik, maar ook bij herstel en sloop. Bij gewoon onderhoud geldt geen vergunningplicht als de *materiaalsoort en kleur* niet wijzigen. Ook geldt geen vergunningplicht bij inpandige veranderingen van een onderdeel dat uit het oogpunt van monumentenzorg geen waarde heeft. Over een (eventuele) vergunningaanvraag moet de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed advies uitbrengen.

> Zie hierover artikel 2.1 lid 1 onder f van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en artikel 3a van bijlage II bij het Besluit omgevingsrecht.

Gemeentelijke monumenten zijn (vaak) beschermd op grond van een gemeentelijke erfgoedverordening. Daarin staat vaak een vergelijkbare hoofdregel en uitzondering als hierboven beschreven voor rijksmonumenten. In de Erfgoedverordening staan precieze instructies over bijvoorbeeld het behoud van de *detaillering, profilering, vormgeving, materiaalsoort en kleur* bij normaal onderhoud (zonder omgevingsvergunning). Het is van belang de Erfgoedverordening goed te bekijken. Deze kan per gemeente verschillen. Over een (eventuele) vergunningaanvraag kan een gemeentelijke erfgoedcommissie (vaak) desgevraagd een advies uitbrengen.

> Zie hierover artikel 2.2 lid 1 onder b van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en (bijvoorbeeld) artikel 14 van de Erfgoedverordening gemeente Groningen 2017 en artikel 14 van de Erfgoedverordening gemeente Midden-Groningen.

In *het bestemmingsplan* kunnen aanvullende (bouw)regels staan over het monument. Bovendien kan het monument tevens een karakteristieke, beeldbepalende en/of archeologische waarde hebben. Hiervoor gelden specifieke sloop-, herstel- en bouwregels. Het is daarom van belang ook het bestemmingsplan te raadplegen via www.ruimtelijkeplannen.nl.

Tijdens de schadeopname
Tijdens de schadeopname moet zoveel mogelijk worden gezocht naar een wijze van herstel waarbij de monumentale (en eventueel ook karakteristieke en beeldbepalende) waarde behouden blijft. Hierbij zijn vrijwel altijd de keuze voor materiaal, kleur, vorm, detaillering en profilering belangrijk. Een herstelmethode waarbij voornoemde elementen behouden blijven kan de aanvrager de kosten en vertraging van een omgevingsvergunning besparen.

Bij het opstellen van het schaderapport
In het schaderapport moet zorgvuldig worden opgenomen of al dan niet bijzondere eisen gelden voor de geadviseerde herstelmethode. Dat kan bijvoorbeeld inhouden dat de detaillering, profilering, vormgeving, materiaalkeuze en kleur niet mogen wijzigen. De hoogte schadevergoeding moet toereikend zijn om aan deze eisen te kunnen voldoen. Als een vergunningplicht geldt moet in het rapport ook rekening worden gehouden met de kosten en vertraging daarvan

Bijlage 4: Aanvraagformulier Nader Onderzoek

Aanvraag Nader Onderzoek

Tijdelijke Commissie
Mijnbouwschade Groningen

Datum aanvraag

1. Algemene gegevens

Zaaknummer aanvraag

Datum schade-opname

Deskundige — Telefoon

Expertisebureau

Zaakbegeleider — Telefoon

Straat+huisnummer schade-adres

Postcode+woonplaats schade-adres

2. Gegevens nader onderzoek

Naar aanleiding van de schade-opname van het pand is het noodzakelijk om een nader onderzoek te doen naar:

□ de volgende schade(s) uit het adviesrapport:

Schade nummer(s)

en/of

□ ander nader onderzoek (inzet geassumeerde en/of inzet materiaal), namelijk:

2.1 Schade en situatie

Omschrijving van de schade en aanleiding voor nader onderzoek:

Alleen in geval van specials:

Heeft de aanvraag een directe relatie met het vaststellen van causaal verband of een schadebegroting?

□ Ja > Actie: overleggen Disclosure statement van de deskundige die nader onderzoek uitvoert.

□ Nee

2.2 Indicatie kosten

□ ≤ €2000

□ €2000 - €5000

□ ≥ €5000 > Actie: overleggen van offerte

Als de kosten tijdens onderzoek 15% hoger blijken dan hier aangegeven, dan mail met motivatie sturen naar: coordinatie-schade-expertise@schadedoormijnbouw.nl

2.3 Indicatie doorlooptijd

3. In te schakelen externe partijen t.b.v. uitvoeren nader onderzoek

1

2

3

4. Ondertekening voor akkoord

Datum — Datum

Handtekening TCMG — Handtekening Technisch Coördinator

8.

Praktische uitwerking Protocol Mijnbouwschade Groningen voor Deskundigen

Versie 7
11-10-2019
Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen
Afdeling Schade- expertise

Revisie lijst

Versie	Wijzigingen t.o.v. vorige versie	Author	Datum
1	1e versie t.b.v. aanbesteding van de 4 partijen.	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	22-10-2018
2	*De opbouw van de Praktische uitwerking is gewijzigd voor meer leesbaarheid.* **Hoofdstuk 1 Inleiding** toegevoegd**.** **Hoofdstuk 2**: *Paragraaf 6 Werkwijze schade opname*: laatste alinea aangevuld. *Paragraaf 7 Nulmeting-light* toegevoegd *Paragraaf 8 Appartementsrechten* toegevoegd. *Paragraaf 9 Gebruik eigen Fotoapparatuur* toegevoegd. Hoofdstuk 5: *Paragraaf 3 Nader onderzoek* is nader uitgewerkt. *Paragraaf 4 Reeds herstelde schade* toegevoegd. *Paragraaf 5 Hoe om te gaan met aanvullende schade na opname* is nader uitgewerkt. **Hoofdstuk 8 Nader Advies (voorheen Zienswijze voor deskundigen) is aangevuld.**	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	11-01-2019
3	*De Praktische Uitwerking is aangevuld en gewijzigd n.a.v. het Advies van het Panel van Deskundigen. Hieronder worden kort de wijziging en aanvullingen weergegeven.* **Hoofdstuk 2:** *Paragraaf 2 Voorbereiding Schadedossier en planning van de schadeopname nader uitgewerkt n.a.v. het advies van panel van deskundigen.* *Paragraaf 4 Situatie februari 2019 toegevoegd.* *Paragraaf 3 Introductie/ kennismaking Aanvrager nader uitgewerkt.* *Paragraaf 5 Acuut Onveilige Situatie (AOS) nader uitgewerkt.* *Paragraaf 7 Nulmeting Light nader uitgewerkt.* **Hoofdstuk 3 Causaal Verband is grotendeels aanpast en herschreven n.a.v. het advies van het Panel van Deskundigen.** **Hoofdstuk 5 Diversen** *Paragraaf 2 Vergoeden sauswerk aangevuld met de laatste zinsnede.*	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	12-02-2019
	Hoofdstuk 6 Fysieke schade aan een gebouw of werk of materiele gevolgschade **-**Titel aangepast n.a.v. het advies van het panel van Deskundigen - Hoofdstuk in zijn geheel aangepast en nader uitgewerkt n.a.v. het advies van panel van deskundigen.		

Versie	Wijzigingen t.o.v. vorige versie	Author	Datum
3	**Goedgekeurd door de Commissie**	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	14-02-2019
4	**Hoofdstuk 1:** *Paragraaf 5 AOS in zijn geheel aangepast.* *Paragraaf 1.9 Vereniging van Eigenaren toegevoegd.* **Hoofdstuk 4:** *Paragraaf 3 Nader onderzoek mailadres* aangepast *Bijlagen toegevoegd aan de Praktische uitwerking.*	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	08-04-2019
5	**Hoofdstuk 4:** *Paragraaf 3 Nader Onderzoek in zijn geheel aangepast.* **Bijlage:** *Formulier Aanvraag Nader Onderzoek* als *bijlage 2* toegevoegd	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	09-05-2019
6	**Hoofdstuk 1 Werkwijze voor de schade opname** *Paragraaf 7 tekst over nulmeting-light aangepast.* **Hoofdstuk 2 Causaal verband** *Aan paragraaf 2.2.2. Gebouw en werken delen van hoofdstuk 5 Fysieke schade aan een gebouw of werk of materiele schade toegevoegd.* *Aan paragraaf 2.2.4 Ontzenuwen van bewijsvermoeden criteria 4 en 5 toegevoegd.* *Paragraaf 2.3 Trillingtool toegevoegd.* *Paragraaf 2.4 Situatie februari 2019 verwijderd.* **Hoofdstuk 3 Schadebegroting** toegevoegd. **Hoofdstuk 5 Fysieke schade aan een gebouw of werk of materiele gevolgschade verwijderd en opgenomen in paragraaf 2.2.2. Gebouwen of werken.** **Hoofdstuk 6 Werkwijze Wettelijke Rente is als paragraaf 3.8 opgenomen onder Hoofdstuk 3.** **Hoofdstuk 7 Werkinstructie Addendum / Nader Advies aangepast en opgenomen als paragraaf 5.5. onder hoofdstuk 5 Diversen.** *Bijlage 1 werkinstructie AOS voor schade-expertise toegevoegd* *Bijlage 3 Aandachtspunten bij schadeopname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten* toegevoegd.	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	06-08-2019

Versie	Wijzigingen t.o.v. vorige versie	Author	Datum
7	**Hoofdstuk 1 Werkwijze voor schade opname** *Paragraaf 6 Werkwijze schadeopname en paragraaf 7 nulmeting-light voor een logischer opbouw omgewisseld.* *Paragraaf 6 hernoemd naar Hoofdregel Nulmeting-light en tekst aangepast. Tevens paragraaf 1.6.1 met uitzonderingen toegevoegd.* *Paragraaf 7 Werkwijze schadeopname op nulmeting-light aangepast.* *Paragraaf 11 Hygiëneprotocol voor schadeopname bij Agrarische Bedrijven toegevoegd.* **Hoofdstuk 3 Schadebegroting** *Paragraaf 6 Klein Werk Toeslag (KWT)* toegevoegd. **Hoofdstuk 5 Diversen** *Paragraaf 3 Nader onderzoek aangepast.* **Bijlage 3 Hygiëneprotocol betreden bedrijven en locaties met akkerbouw, evenhoevigen en/of pluimvee** **Bijlage 5 Aanvraagformulier Nader Onderzoek aangepast.**	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	11-10-2019

Inhoudsopgave

1. Werkwijze voor de opname van de schade 8
1.1. Algemeen 8
1.2. Voorbereiding schadedossier en planning van de schadeopname. 8
1.3. Introductie / kennismaking Aanvrager 8
1.4. Samenwerking zaakbegeleider 9
1.5. Acuut Onveilige Situatie (AOS) 9
1.6. Nulmeting-light 9
1.7. Werkwijze schadeopname 10
1.8. Appartementsrechten 11
1.9. Vereniging van Eigenaren (VvE) 11
1.10. Gebruik eigen foto-apparatuur 12
1.11. Hygiëneprotocol voor schadeopname bij Agrarische bedrijven 12
2. Causaal verband 13
2.1. Uitgangspunten 13
2.2. Bewijsvermoeden 13
2.2.1. Fysieke schade 13
2.2.2. Gebouwen of werken 13
2.2.3. Schade die naar zijn aard redelijkerwijs een gevolg van mijnbouwactiviteiten 14
2.2.4. Ontzenuwen van het bewijsvermoeden 15
2.2.5. Beslisschema toepasselijkheid bewijsvermoeden 16
2.3. Trillingtool 17
2.3.1. Wat is de trillingtool? 17
2.3.2. Gebruik trillingtool 18
2.4. Causaliteit als het bewijsvermoeden niet van toepassing is 19
3. Schadebegroting 20
3.1. Algemeen 20
3.2. Wijze van schadebegroting fysieke schade 20
3.3. Sloop en nieuwbouw 20
3.4. Schadevergoedingen en BTW 21
3.5. Vergoeden sauswerk 21
3.6. Klein Werk Toeslag (KWT) 21
3.7. Schade die eerder is behandeld door de TCMG 22
3.8. Materiële gevolgschade 22
3.9. Wettelijke rente 23
4. Schade is eerder behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter (EBS) 24
4.1. Algemeen 24
4.2. Informatieverstrekking vanuit de TCMG 24
4.3. Nulmeting-light 24
4.4. Hardheidsclausule / beëindigde procedure Arbiter Bodembeweging 25

4.5. Identificatie als eerder behandelde schade 25
4.6. Wijze van beoordeling eerder behandelde schades 26
4.7. Schadebegroting verergerde schades 32
4.8. Schadebeperkingsplicht 35
5. Diversen 36
5.1. Eigendomsoverdracht 36
5.2. Reeds herstelde schade 36
5.3. Nader onderzoek 36
5.4. Hoe om te gaan met aanvullende schade na een opname? 37
5.5. Nader advies (in een addendum of herzien adviesrapport) 37
Bijlage 1: Werkinstructie AOS bij Schade-expertise 39
1. Inhoud 40
2. Inleiding 41
3. Hoe kan een AOS melding worden gedaan 42
4. Hoe te handelen bij verschillende AOS- melding 43
5. Communicatie met melder/ eigenaar 44
6. Wat houdt een AOS-procedure in 45
Bijlage 2: Sjabloon SPLITS VvE's 46
Bijlage 3: Hygiëneprotocol betreden bedrijven en locaties met akkerbouw, evenhoevigen en/of pluimvee 47
1. Inleiding 48
2. Bedrijfshygiëneprotocol 48
3. TCMG hygiëneprotocol 49
4. Arbo, milieu en veiligheid 50
5. Divers 50
Bijlage 4: Aandachtspunten bij schadeopname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten 51
Bijlage 5: Aanvraagformulier Nader Onderzoek 52

Inleiding

De Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen (TCMG) schakelt onafhankelijke en onpartijdige deskundigen in om haar te adviseren over het besluit dat zij dient te nemen op de bij haar ingediende verzoeken om schadevergoeding. Dit betekent dat het adviesrapport de TCMG antwoord dient te geven op de vraag of, en zo ja voor welk bedrag, de aanvrager aanspraak heeft op een vergoeding voor de schade die is ontstaan aan een gebouw of werk ten gevolge van bodembeweging die is veroorzaakt door de exploitatie van een mijnbouwwerk voor het Groningenveld of de gasopslag Norg.

De deskundige is uiteraard, gelet op zijn onafhankelijke en onpartijdige positie, vrij in de inhoud van het advies dat hij de TCMG geeft. Wel geeft de TCMG door middel van dit document richtlijnen voor de wijze waarop de schade moet worden opgenomen, hoe omgegaan moet worden met de beperkingen aan de bevoegdheid van de TCMG én hoe − op een aantal onderwerpen − de TCMG invulling wenst te geven aan haar taak om de schade op een rechtvaardige én ruimhartige manier te vergoeden. Op deze manier wordt gewaarborgd dat de schadeopname op een zorgvuldige en uniforme wijze plaatsvindt. De richtlijnen betreffen zowel reguliere dossiers als specials waarbij daar waar nodig de kleine verschillen in werkwijze worden aangeduid. De richtlijnen gelden niet indien en voor zover in specifieke gevallen een andersluidende werkwijze voor de schade-afhandeling is vastgesteld.

1. Werkwijze voor de opname van de schade

1.1. Algemeen

Het belangrijkste doel van de schadeopname is uiteraard om te kunnen adviseren over:

1) of causaal verband bestaat;
2) de omvang van de schade(vergoeding), en om;
3) de nulmeting-light uit te voeren, met het oog op eventuele toekomstige schade.

De werkwijze van de deskundige vindt plaats conform de hieronder door de TCMG vastgestelde procedure. Mocht tijdens de uitvoering blijken dat deze procedure moet worden aangepast, dan zal (de voorzitter van) de deelcommissie mijnbouwschade van de TCMG hierover desgevraagd beslissen.

1.2. Voorbereiding schadedossier en planning van de schadeopname.

De Afdeling werkvoorbereiding van de TCMG zal zorgdragen voor een zo volledig mogelijk dossier ten behoeve van de deskundige. Daartoe zal de Afdeling werkvoorbereiding het dossier op onderstaande punten controleren en/of daarover informatie verschaffen aan de deskundige:

- Eigendom (kadaster en objectlijst).
- Geschiedenis (eerdere meldingen bij CVW of NAM op hetzelfde adres).
- Dubbele melding.
- Soort object (soort bouwwerk of special, zoals erfgoed of agrarisch).
- Of het object is aangewezen als een beeldbepalend of karakteristiek pand of als gemeentelijk/rijksmonument.
- Regulier dossier of specials zoals erfgoed, agrarisch of MKB.
- Informatie met betrekking tot de topwaarde van de trillingen door aardbevingen met het epicentrum in het Groningenveld of de Gasopslag Norg, zulks mede met het oog op de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden.
- Eerdere meldingen van een Acuut Onveilige Situatie (AOS).

Het volledige digitale dossier wordt door middel van de applicatie "Atabix" aan de deskundige ter beschikking gesteld.

De afdeling Planning maakt vervolgens de afspraak voor de schade-opname met de aanvrager/zaakbegeleider.

1.3. Introductie / kennismaking Aanvrager

In principe is bij elke opname een zaakbegeleider aanwezig alsmede de aanvrager. Desgewenst kan de aanvrager zich uiteraard ook laten bijstaan, door bijvoorbeeld een deskundige.

Na de kennismaking geeft de zaakbegeleider aan de aanvrager uitleg over de procedure en het doel van het bezoek. De zaakbegeleider is gedurende het proces van aanvraag tot schadevergoeding de contactpersoon voor de aanvrager.

Vervolgens geeft de deskundige uitleg over zijn/haar werkzaamheden.

Als er geen zaakbegeleider aanwezig is bij de opname, dan geeft de deskundige uitleg over de opname. De deskundige overhandigt een informatiebrochure aan de aanvrager en verwijst bij vragen over het proces of de organisatie TCMG door naar de zaakbegeleider. Ook kan de deskundige een signaal afgeven bij Zaakbegeleiding wanneer hij inschat dat contact met de aanvrager nodig is.

Het behoort tot de taak van de zaakbegeleider en/of deskundige dat hij/zij ervan overtuigd is dat voorafgaande aan de rondgang de werkwijze, het doel en de procedure bij de aanvrager helder

zijn.

1.4. Samenwerking zaakbegeleider

Uitgangspunt is dat de deskundige de schade beoordeelt en vaststelt en dat de zaakbegeleider de contactpersoon voor de aanvrager is. De zaakbegeleider heeft als taak om vragen en onduidelijkheden aan de kant van de aanvrager te signaleren en onder de aandacht te brengen.

De deskundige en de zaakbegeleider presenteren zich als eenheid met hun eigen rollen aan de aanvrager. Indien nodig hebben de deskundige en de zaakbegeleider voorafgaand aan de opname contact. De zaakbegeleider heeft géén taak in het beoordelen en vaststellen van de schade.
De deskundige heeft daarnaast geen taak in het uitleggen van de werkwijze van de TCMG.
Aan het eind van de opname vullen de deskundige en de zaakbegeleider het evaluatieformulier in.
De deskundige levert het volledig ingevulde evaluatieformulier in bij zijn coördinator.

Indien aanvrager zich laat bijstaan door een gemachtigde, niet zijnde een zaakbegeleider, dan zullen alle contacten over de schade in principe via tussen de zaakbegeleider en de gemachtigde verlopen.

1.5. Acuut Onveilige Situatie (AOS)

Mocht de situatie zich voordoen dat de deskundige zich zorgen maakt over de veiligheid van de bewoners, of zichzelf dan kan hij hiervan een melding doen.

De melding moet altijd worden gedaan via www.schadedoormijnbouw.nl en dan via het webformulier. https://www.schadedoormijnbouw.nl/is-er-een-acuut-onveilige-situatie.

Graag in de omschrijving aangeven dat de melding is gedaan door de deskundige, inclusief naam.
Deze melding moet altijd in overleg gedaan worden met de bewoner.

Bij situaties die erg nijpend lijken te zijn is het, in de situatie van een schade-opname, goed om als deskundige telefonisch contact te zoeken met het AOS-team. Het AOS-team heeft in principe 48 uur om een AOS-melding af te handelen, echter zal er bij telefonisch contact altijd overleg gepleegd worden over de situatie en of spoed noodzakelijk is.

Als het voorkomt dat het AOS-team telefonisch niet bereikbaar is en ook het webformulier niet beschikbaar is, kan er bij uitzondering een e-mail worden gestuurd naar
Art. 5.1 Wob sub b @schadedoormijnbouw.nl. Er wordt dan z.s.m. gehandeld. Hierheen kunnen dus ook eventuele verzoeken voor terugbellen worden gestuurd. Deze mailbox wordt van 08:00 tot 22:00 uur beheerd en beantwoord.

Zie bijlage 1 voor de uitgebreide werkinstructie.

1.6. Nulmeting-light

Naast het opnemen van de door de aanvrager gemelde schade, dient de deskundige in beginsel ook een nulmeting-light uit te voeren aan het hoofdgebouw. In het kader van de nulmeting-light dient de deskundige alle schade van enige omvang vast te leggen in zijn adviesrapport, ongeacht of hier een melding van is gedaan en ongeacht of deze is veroorzaakt door mijnbouw.

In Atabix is vermeld of een nulmeting light moet plaatsvinden. Indien de deskundige twijfelt over of een nulmeting-light moet plaatsvinden, kan hij daarover contact opnemen met werkvoorbereiding.

In uitgangspunt wordt alleen een nulmeting light uitgevoerd indien het gaat om gebouwen die bestemd zijn om te gebruiken ten behoeve van wonen. Het gaat hierbij - voor alle duidelijkheid - om particuliere bewoning van meer permanente aard door mensen, niet om behuizing voor dieren (vee). In beginsel moeten alle voor wonen bestemde ruimtes van het gebouw worden opgenomen

in het kader van de nulmeting-light. Dit zijn dus bijvoorbeeld de woonkamers, slaapkamers, hal, keuken, sanitair, kelder etc.

De nulmeting light wordt niet uitgevoerd voor bijgebouwen en overige werken die niet bestemd zijn voor bewoning, zoals een schuur, opberghok, garage, fietsenstalling, tuinornamenten, hekwerk/tuinafscheiding en tuinhuisje (voor zover dit niet bewoond wordt). Hier zal geen nulmeting light plaatsvinden maar zal alleen de gemelde schades worden opgenomen, ongeacht of deze schades mijnbouw gerelateerd zijn of niet.

Zorginstellingen (bejaardentehuizen/zorgcentra) worden ook permanent bewoond, ook al kan de bestemming niet Wonen maar Maatschappelijke doeleinden zijn. In dat geval geldt dat alleen de betreffende wooneenheid van de bewoner onder de nulmeting light valt, niet de overige openbare ruimtes die voor iedereen toegankelijk zijn (zoals gemeenschappelijke kelder, gemeenschappelijke hal etc.). Dit geldt eveneens voor VvE's. Zie voor de werkwijze bij VvE's het onder 1.9 bepaalde. Bij de groep (professionele) vastgoedeigenaren die vaak een groot aantal panden met schades tegelijk aanmelden kiest de TCMG ervoor, ook al gaat het daarbij doorgaans om particuliere, permanente bewoning met bestemming Wonen, in afwijking van de hoofdregel, geen opname light in de categorie a ruimtes te laten verrichten, maar alleen de in die ruimtes aangemelde schades op te laten nemen en calculeren. Ook dit zal worden vermeld in Atabix.

De nulmeting light wordt ook niet uitgevoerd voor gebouwen of opstallen die niet bestemd zijn voor bewoning. Hierbij moet gedacht worden aan:
- kantoorruimte;
- bedrijfsruimte (winkelruimte/magazijn);
- recreatieruimte, sporthallen (zwembaden);
- kerken;
- ziekenhuizen;
- scholen;
- stallen; indien een woonhuis en een schuur aan elkaar vast zijn gebouwd (kop-rom-boerderij) dan behoeft alleen voor het woongedeelte daarvan een nulmeting-light uitgevoerd te worden.

De TCMG kan er onder omstandigheden voor kiezen om in bijzondere gevallen toch een nulmeting uit te laten voeren aan een gebouw of opstal dat niet voor bewoning is bestemd. In dat geval zal dit doorgegeven worden in Atabix.

1.7. Werkwijze schadeopname

De deskundige neemt de schade op door middel van een vaste route en legt de opgenomen schade vast in de applicatie "Atabix". De deskundige begint met het exterieur van het gebouw en loopt rond het object (met de klok mee). Bij het interieur start de expert op de hoogste verdieping die met een vaste trap (inclusief vlizotrap) bereikbaar is en werkt vervolgens naar de begane grond (of kelder, mits begaanbaar).

Van de gevel met voordeur en huisnummer wordt een overzichtsfoto gemaakt en van elke gevel/muur met schade wordt ook een overzichtsfoto gemaakt. Vervolgens wordt van de schade een detailfoto gemaakt.

Elke door de aanvrager gemelde schade en elke door de deskundige onder de 1.6 beschreven nulmeting-light geconstateerde schade wordt fotografisch vastgelegd en voorzien van een technische toelichting op de aard en omvang van de schade. De deskundige dient dus **alle** schade op te nemen waarvan de bewoner van mening is dat sprake zou kunnen zijn van mijnbouwschade. Het is de deskundige onder geen beding toegestaan om een opname van schade achterwege te laten, omdat hij van mening is dat geen sprake is van mijnbouwschade, wanneer de aanvrager meent dat die sprake wel voor vergoeding in aanmerking zou kunnen komen.

In het kader van de nulmeting-light dient de deskundige alle schade van enige omvang vast te leggen in zijn adviesrapport, ongeacht of hier een melding van is gedaan en ongeacht of deze is

veroorzaakt door mijnbouw. In het kader van nulmeting-light wordt ook van gebreken die geen relatie hebben met de gaswinning een korte vastlegging (foto + beschrijving) gemaakt

De deskundige dient zéér terughoudend te zijn met het doen van mededelingen tijdens de opname over of causaal verband bestaat tussen de schade en mijnbouwactiviteiten, en over de financiële omvang van de schade. De ervaring heeft namelijk geleerd dat achteraf regelmatig blijkt dat de deskundige (n.a.v. van opmerkingen van de projectcoördinator van het deskundigenbureau) terug moet komen op zijn initiële beoordeling. Dit leidt mogelijk tot teleurstelling bij de aanvrager. Daarnaast komt het regelmatig voor dat bewoners de beoordeling van de deskundige niet goed begrijpen of onthouden. Om deze reden dienen in beginsel op voorhand geen mededelingen gedaan te worden over causaliteit of de schadebegroting.

1.8. Appartementsrechten

Bij TCMG worden ook aanvragen tot schadevergoeding ingediend door eigenaren van appartementsrechten. Belangrijk aspect bij het adviseren aan de TCMG over het op deze aanvragen te nemen besluit, is de vraag of en zo ja in hoeverre de gemelde schade onder het appartementsrecht valt. De schade kan immers ook buiten het appartementsrecht vallen en in dat geval komt de schadevergoeding bijvoorbeeld toe aan de VvE (of een andere appartementsgerechtigde).

Door de TCMG is ervoor gekozen om bij de opdrachtverstrekking aan deskundigen voor de opname van schade van appartementsgerechtigden te werken met een zogenoemde vuistregel. De vuistregel houdt in dat de deskundige bij de opname van schade aan een appartementsrecht in elk geval de schade aan de binnenmuren, vloeren en plafonds van een appartement dient op te nemen. Schade aan gemeenschappelijke ruimten, buitenmuren, het dak of de fundering van een gebouw behoeft de deskundige in beginsel niet op te nemen (tenzij de VvE een eigen verzoek om schadevergoeding heeft ingediend dat onder een eigen dossiernummer wordt afgehandeld. Zie werkwijze onder 1.10). De schadevergoeding voor die delen van het gebouw komt in de regel namelijk toe aan de VvE en daarvoor kan door de appartementsgerechtigde dus geen vergoeding worden aangevraagd.

De deskundigen krijgen van TCMG de opdracht om de appartementen volgens deze vuistregel op te nemen. De nulmeting-light beperkt zich dus ook tot de delen van het gebouw die binnen deze vuistregel vallen.

Afwijken van de vuistregel

Indien de appartementsgerechtigde meent dat hij aanspraak heeft op een vergoeding voor schade aan een deel van het gebouw dat valt buiten de hiervoor geschetste vuistregel, dan dient de deskundige deze schade wél op te nemen en − als sprake is van mijnbouwschade − te calculeren wat de kosten van herstel van deze schade zijn. Indien deze situatie zich voordoet, dient de deskundige dit te melden richting de Afdeling werkvoorbereiding, zodat zij nader kunnen onderzoeken of de betreffende schade al dan niet valt binnen het appartementsrecht van de aanvrager en aldus al dan niet aan hem toekomt.

1.9. Vereniging van Eigenaren (VvE)

De VvE is alleen gerechtigd tot schadevergoeding voor zover de schade zich bevindt in de gemeenschappelijke gedeelten van het appartementencomplex. In grote lijnen geldt dat wanneer de schade zich bevindt aan de buitenzijde van een appartementencomplex, in een gemeenschappelijke ruimte, of wanneer de schade ziet op beide zijden van een gemeenschappelijke muur en niet alleen aan de binnenzijde die behoort tot het appartementsrecht, de VvE bevoegd is om hiervoor een aanvraag in te dienen. De TCMG gaat na of de VvE daadwerkelijk bevoegd is om de schadeaanvraag in te dienen.

Aan de hand van de bij het Kadaster opgevraagde splitsingsakte (incl. bijbehorende splitsingstekening(en)) en het bijbehorende splitsingsreglement beoordeelt de afdeling

Werkvoorbereiding wat de gemeenschappelijke gedeelten en de privé-gedeelten zijn van het appartementencomplex en legt dit vast in het document SPLITS VvE's (bijlage 2) met daarin een instructie voor de deskundige. Deze instructie wordt via Atabix gedeeld met de deskundige.

De deskundige neemt alleen de door de VvE's gemelde schade(s) op. Er wordt geen nulmeting light uitgevoerd.

1.10. Gebruik eigen fotoapparatuur

Uitgangspunt is dat foto's rechtstreeks via de Atabix applicatie worden gemaakt. Het kan zijn dat de iPad die daarvoor gebruik moet worden, foto's van onvoldoende kwaliteit oplevert voor een goed rapport. In dat geval is het gebruik van andere camera's toegestaan. Deze foto's worden dan gelijk na de opname via de backend van Atabix toegevoegd en direct verwijderd nadat ze zijn toegevoegd en opgeslagen.

1.11. Hygiëneprotocol voor schadeopname bij Agrarische bedrijven

Voor het betreden van een agrarisch bedrijf heeft TCMG een eigen hygiëneprotocol opgesteld. Alle aanwezigen bij de schade-opname op een agrarisch bedrijf moeten zich houden aan het hygiëneprotocol, dat is bijgevoegd als bijlage 3.

Deskundigen hebben een eigen verantwoordelijkheid dit hygiëneprotocol na te leven en dienen zelf zorg te dragen voor al het materieel, passende kleding, schoeisel etc. dat nodig is in het kader van het hygiëneprotocol.

2. Causaal verband

2.1. Uitgangspunten

De TCMG dient schade te vergoeden met overeenkomstige toepassing van het burgerrechtelijke aansprakelijkheids- en schadevergoedingsrecht. In dit verband moet ook worden beoordeeld of de door de aanvrager gemelde schade in causaal verband staat met bodembeweging als gevolg van de exploitatie van een mijnbouwwerk voor het Groningenveld of de Gasopslag Norg.

Hierbij moet in uitgangspunt toepassing gegeven worden aan het normale leerstuk van causaal verband als bedoeld in artikel 6:98 BW.

2.2. Bewijsvermoeden

In een groot aantal gevallen waarop de verzoeken om schadevergoeding bij de TCMG zien, is evenwel het bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW van toepassing. Artikel 6:177a BW luidt als volgt:

> Artikel 6:177a BW
> 1 Bij fysieke schade aan gebouwen en werken, die naar haar aard redelijkerwijs schade door beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of de exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van het winnen van gas uit het Groningenveld zou kunnen zijn, wordt vermoed dat die schade veroorzaakt is door de aanleg of de exploitatie van dat mijnbouwwerk.

Als het bewijsvermoeden van toepassing is op de gemelde schade, dan betekent dit dat vermoed wordt dat de schade daadwerkelijk een gevolg is van mijnbouwactiviteiten, tenzij het vermoeden is ontzenuwd. Voor de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW moet voldaan zijn aan een aantal eisen. Er moet:

1) sprake zijn van <u>fysieke schade</u>;
2) aan een <u>gebouw of werk</u>;
3) die naar <u>haar aard redelijkerwijs schade</u> door mijnbouw zou <u>kunnen</u> zijn;

Bij de uitleg van deze criteria zoekt de TCMG in beginsel aansluiting bij het advies van het panel van deskundigen onder voorzitterschap van prof. Van Mierlo van 22 januari 2019. Dit advies is openbaar beschikbaar, maar kan desgevraagd aan de deskundige worden toegezonden.

De TCMG zal hierna uiteenzetten hoe zij, overeenkomstig het advies van het panel van deskundigen, toepassing geeft aan het bewijsvermoeden.

2.2.1. Fysieke schade

Artikel 1 van het Besluit Mijnbouwschade Groningen bepaalt dat de commissie bevoegd is ter zake van "fysieke schade" aan "gebouwen of werken" en de materiële schade die het gevolg is van de fysieke schade.

Het bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW is uitsluitend van toepassing op 'fysieke schade'. De TCMG definieert dit begrip als volgt:

> *"Onder fysieke schade wordt verstaan: een fysieke aantasting, die zich manifesteert in een blijvende verandering van vorm of structuur of stand c.q. verzakking, die naar verkeersopvatting de gaafheid kenmerkt."*

2.2.2. Gebouwen of werken

Verder is vereist dat de fysieke schade is ontstaan aan een 'gebouw' of 'werk'. Voor het begrip 'gebouw' wordt aansluiting gezocht bij dit begrip uit de Woningwet, zijnde:

> "een bouwwerk dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt."

Het begrip 'werken' ziet op constructies die zijn bedoeld om duurzaam ter plaatse te blijven, zoals een afdak, een terreinafscheiding of infrastructurele werken. Ook een irrigatie- of drainagesysteem kan een werk zijn als uit de aard voortvloeit dat het een constructie is die bedoeld is om duurzaam ter plaatse te blijven. De commissie heeft geoordeeld dat een woonboot ook een "werk" is.

De deskundige moet dus beoordelen of er sprake is van fysieke schade aan een gebouw of werk, als bedoeld in art. 1 Besluit mijnbouwschade Groningen. Uitzonderingen die volgens art. 1 Besluit mijnbouwschade Groningen niet onder de bevoegdheid van de commissie vallen:

- Industriegebouwen zoals gebouwen voor de vervaardiging van chemische producten;
- Openbare infrastructurele werken zoals: openbare wegen, openbare bruggen, openbare riolering, dijken en netten als bedoeld in de Electriciteitswet en Gaswet.

2.2.3. Schade die naar zijn aard redelijkerwijs een gevolg van mijnbouwactiviteiten

Indien het gaat om fysieke schade aan een gebouw of werk, moet vervolgens worden bekeken of sprake is van schade die naar haar aard redelijkerwijs een gevolg van beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of de exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van het winnen van gas uit het Groningenveld zou kunnen zijn.

Bij de beantwoording van deze vraag komt beperkt betekenis toe aan de fysieke eigenschappen van de schade. Alleen als het gaat om één van de volgende typen schade, is naar haar aard géén sprake van mijnbouwschade en is het bewijsvermoeden dus niet van toepassing:

- verkleuring, vlekvorming;
- bladderen van verfwerk, loslaten/onthechten van verf-/kitwerk;
- veroudering, verwering;
- krimpscheuren in materialen (bijvoorbeeld scheuren in houten balken, in een baksteen e.d.). N.B. krimpscheuren tussen twee verschillende materialen of ter plaatse van overgangen vallen hier niet onder.

Voor alle overige vormen van fysieke schade kan niet op voorhand worden uitgesloten dat sprake is van mijnbouwschade en kan het bewijsvermoeden dus wel van toepassing zijn. Dit geldt dus, voor de goede orde, ook voor bijvoorbeeld krimpscheuren in de aansluiting tussen twee materialen en voor zettingsschade.

De TCMG gaat ervan uit dat de geografische locatie van het gebouw waaraan schade is ontstaan, wél bepalend is voor het antwoord op de vraag of de schade redelijkerwijs door mijnbouwactiviteiten zou kunnen zijn ontstaan.

Daarbij hanteert de TCMG – in lijn met het advies van het panel van deskundigen – als uitgangspunt dat het bewijsvermoeden van toepassing is indien het gebouw of werk waaraan fysieke schade is ontstaan:

1) is gelegen boven of op een afstand van minder dan 6 km van het Groningenveld;
2) is gelegen op een locatie waar in de 30 jaar voorafgaand aan het ontstaan van de schade een topwaarde is opgetreden van de trilling van het maaiveld als gevolg van een aardbeving met epicentrum gelegen in het Groningenveld, van meer dan 2 mm/s in combinatie met een overschrijdingskans van meer dan 1%.

Dit zijn alternatieve criteria. Indien dus aan één van deze criteria is voldaan, dan wordt voor de betreffende fysieke schade vermoed dat die een gevolg van mijnbouwactiviteiten is.

> Buiten de hiervoor onder 1) en 2) genoemde criteria zou alsnog een bewijsvermoeden van toepassing kunnen zijn, indien sprake is van fysieke schade aan een gebouw of werk, dat al dan niet in combinatie met de bijzondere constructiekenmerken van dat gebouw of werk, gevoeliger is voor aardbevingen dan andere gebouwen of werken. Wat betreft deze

> uitzonderlijke categorie 'gevoelige gebouwen of werken' moet worden gedacht aan gebouwen of werken in wierdendorpen, op taluds en langs slootkanten, of bepaalde grote boerderijen of molens.

De TCMG zal buiten de 6 km-zone aan de deskundige een informatieblad ter beschikking stellen waarin een overzicht wordt gegeven van de topwaarde van de trillingen (met een overschrijdingskans van 1%) die voorafgaand aan de opname zijn opgetreden ter plaatse van het gebouw of werk waarop het verzoek om schadevergoeding betrekking heeft. Aan de hand van dit informatieblad kan de deskundige beoordelen of op de fysieke schade het bewijsvermoeden van toepassing is, omdat aan het onder 2) genoemde criterium is voldaan. Zie hierover meer uitgebreid paragraaf 2.2.6.

2.2.4. Ontzenuwen van het bewijsvermoeden

Indien het bewijsvermoeden van toepassing is op de fysieke schade, dan is daarmee nog niet gezegd dat sprake is van causaal verband. De deskundige dient vervolgens namelijk te bezien of het bewijsvermoeden is ontzenuwd. De TCMG hanteert hiervoor, mede in het licht van artikel 6:177a BW, een hoge lat. Zoals in het advies van het panel van deskundigen ook is aangegeven, moet evident en aantoonbaar een andere, uitsluitende oorzaak van de schade aangewezen worden door de deskundige, om het bewijsvermoeden te ontzenuwen.

Het komt er hierbij in de eerste plaats op aan of de deskundige met een voldoende grote mate van zekerheid, voldoende draagkrachtig gemotiveerd kan aangeven waarom de schade niet is veroorzaakt of verergerd door mijnbouw, maar door een andere, uitsluitende oorzaak.

De motivering die de deskundige in zijn adviesrapport geeft moet – om het bewijsvermoeden te ontzenuwen – dan ook in de eerste plaats voldoende duidelijk een andere oorzaak van de schade aanwijzen, derhalve anders dan bodembeweging door mijnbouwactiviteiten.

> Een motivering die niet duidelijk aangeeft waardoor de schade dan wél is ontstaan, kan het bewijsvermoeden niet ontzenuwen. Een motivering waarin diverse, mogelijke oorzaken van de schade zijn genoemd, kan dat evenmin. Het bewijsvermoeden kan dan ook <u>nooit</u> worden ontzenuwd door er enkel op te wijzen dat de schade niet ontstaan zou kunnen zijn door trillingen met de sterkte die is genoemd in de uitkomst van de trillingtool.

De motivering moet – in de tweede plaats - tot uitdrukking brengen dat bij de deskundige een voldoende grote mate van zekerheid bestaat omtrent die andere schadeoorzaak. Dit behoeft geen absolute zekerheid te zijn (100%). Dat is immers onmogelijk. Wel ligt de lat voor het ontzenuwen van het bewijsvermoeden zeer hoog. Dit betekent dat de deskundige een zéér grote mate van zekerheid moet hebben over waarom de schade door een andere, uitsluitende oorzaak is ontstaan; in die zin, dat sprake moet zijn van een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid over de oorzaak van de schade. De motivering die de deskundige geeft in zijn adviesrapport moet die mate van zekerheid dan ook voldoende tot uitdrukking brengen.

> Een motivering waarin een andere, meer "waarschijnlijke" oorzaak van de schade is genoemd, is onvoldoende om het bewijsvermoeden te ontzenuwen.

De motivering moet – in de derde plaats – voldoende begrijpelijk/navolgbaar uitleggen waarom de deskundige er voldoende zeker van is dat de schade niet door bodembeweging door mijnbouwactiviteiten is ontstaan, maar een andere oorzaak heeft.

De motivering moet – in de vierde plaats – voldoen specifiek geformuleerd zijn. Een algemene formulering die niet van toepassing is op de te beoordelen schade of voor de aanvrager/lezer te herkennen valt, is onvoldoende om het bewijsvermoeden te ontzenuwen. Het is bijvoorbeeld noodzakelijk om specifieke materialen te benoemen.

De motivering moet – tenslotte – begrijpelijk zijn. Het gebruik van vakjargon (juridisch of technisch) dient tot een minimum te worden beperkt. Waar het vakjargon niet te vermijden is zal

een nadere toelichting geven moeten worden op de gebruikte terminologie. De aanvrager moet goed kunnen begrijpen waarom de deskundige tot zijn oordeel is gekomen.

2.2.5. Beslisschema toepasselijkheid bewijsvermoeden

Hetgeen hiervoor is uitgelegd, leidt tot het volgende beslisschema voor de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden.

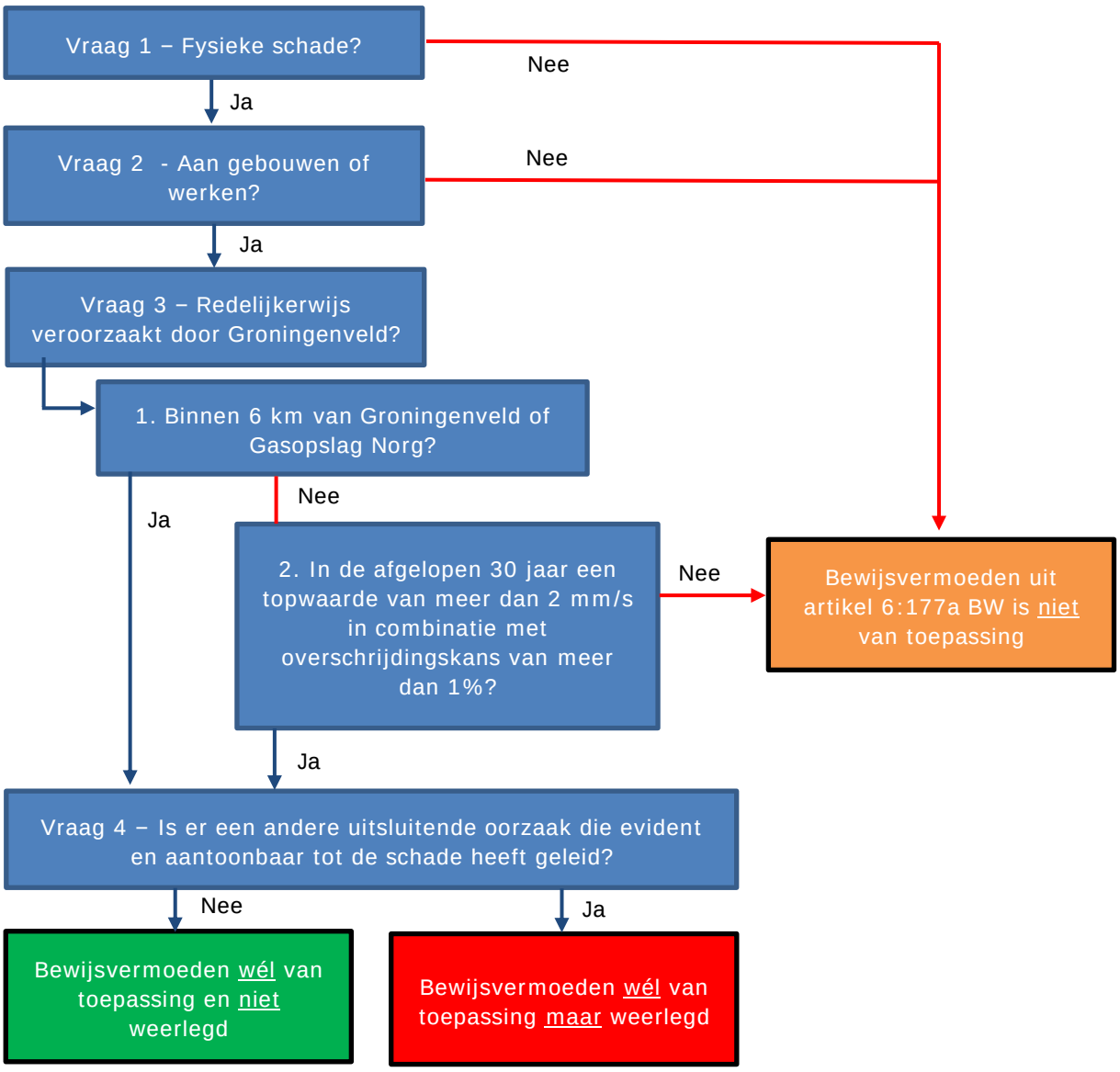

2.3. Trillingtool

De TCMG beschikt over een onafhankelijk gevalideerde trillingtool. Hierna zal eerst uiteengezet worden wat deze trillingtool is. Daarna wordt uitgelegd hoe de trillingtool al dan niet mag worden gebruikt.

2.3.1. Wat is de trillingtool?

De trillingtool betreft een webbased applicatie waarmee een rekenmodel kan worden toegepast op een specifiek locatieadres. De applicatie genereert vervolgens een pdf waarmee de uitkomsten van dat rekenmodel worden weergegeven voor de locatie.

Het gebruikte rekenmodel is gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek van Bommer e.a., welk model het panel van deskundigen had geadviseerd te gebruiken.[1] Het rekenmodel heeft – eenvoudig gezegd – tot doel om een voorspelling te doen van de maximale trillingssterkte die als gevolg van één specifieke beving kan zijn opgetreden op een specifieke locatie.

Deze modelmatige benadering is noodzakelijk, omdat er uiteraard niet op alle locaties trillingsensoren aanwezig zijn. Het model zorgt er in de eerste plaats voor dat de waarden die wél zijn gemeten door het sensornetwerk van het KNMI, worden geëxtrapoleerd naar andere specifieke locaties.

Bij een dergelijke extrapolatie moet uiteraard een – aanzienlijk – aantal aannames worden gedaan. Dat kan op verschillende manieren. Het panel van deskundigen heeft in dat verband geadviseerd om een rekenmodel te hanteren met een overschrijdingskans van de trillingssterkte van (slechts) 1%. Anders gezegd: de kans dat de trilling die zich op een locatie in de werkelijkheid heeft voorgedaan groter is dan de berekende trilling, is daarmee zeer klein. Dit wordt bereikt door alle onzekerheden te elimineren op een manier waardoor de trillingssterkte niet kan worden onderschat.

> Zo elimineert het model bijvoorbeeld de effecten van verschillen in de bodemsamenstelling per gebied (bijv. veen/zand/etc.). In de werkelijkheid heeft de bodemsamenstelling wél effect op de mate waarin een trilling wordt doorgegeven. Het feit dat deze omstandigheid wordt geëlimineerd, is één van de verklaringen voor het feit dat het gebied met een trillingssterke van 2 mm/s met een overschrijdingskans van 1% gewerkt bepaald kan worden met een *perfecte* cirkel uit het epicentrum; dat zou niet mogelijk zijn indien dergelijke onzekerheden niet zouden zijn geëlimineerd, maar geprobeerd zou zijn om een aanname te doen omtrent het effect van die onzekerheden op de werkelijke trillingssterkte.

De eliminatie van dit soort onzekerheden leidt tot een theoretische benadering van de maximale trillingssterkte op een specifieke locatie. Daarbij staat op voorhand vast dat deze trillingssterkte in het overgrote deel van de gevallen in de praktijk kleiner zal zijn geweest dan uit het theoretisch model volgt, maar tegelijkertijd wordt voorkomen dat de trillingsterkte in de praktijk hoger geweest zou kunnen zijn dan uit het model volgt. Deze benadering sterkt derhalve tot bescherming van degenen die schade hebben geleden als gevolg van mijnbouwactiviteiten, nu de onzekerheden in hun voordeel worden geëlimineerd.

De trillingtool maakt het vervolgens mogelijk om op per specifieke locatie te bepalen welke maximale trillingssterkte in theorie kan zijn opgetreden als gevolg van een specifieke aardbeving. Daartoe zijn de effecten van alle aardbevingen uit de recente geschiedenis opgenomen in het rekenmodel uit de trillingtool; zowel aardbevingen met een epicentrum in het Groningenveld als aardbevingen met epicentra in andere (kleine) velden.

---

[1] Het model MaxRot uit: Julian J. Bommer, Peter J. Stafford & Michail Ntinalexis, Empirical Ground - Motion Prediction Equations for Peak Ground Velocity from Small - Magnitude Earthquakes in the Groningen Field Using Multiple Definitions of the Horizontal Component of Motion, Updated model for smaller earthquakes, November 2017.

De trillingtool produceert vervolgens één pdf waarin de 15 bevingen met de grootste trillingssterkte op de betreffende locatie zijn genoemd, op welke datum die bevingen zich hebben voorgedaan, wat de afstand tot het epicentrum van die beving was én wat de maximale theoretische trillingssterkte is die deze beving op de locatie kan hebben veroorzaakt.[2]

2.3.2. Gebruik trillingtool

De Afdeling Werkvoorbereiding van de TCMG zal voor ieder dossier dat is gelegen buiten het 6 km-gebied van het Groningenveld of de Gasopslag Norg in Atabix de uitkomsten van de trillingtool ter beschikking stellen aan de deskundige (onder bijlagen).

Voor dossiers die binnen het 6 km-gebied zijn gelegen worden de uitkomsten van de trillingtool niet standaard ter beschikking gesteld, maar als de deskundige daar in individuele gevallen behoefte aan heeft kan hij die wel opvragen bij de Afdeling Werkvoorbereiding. Het gebruik van een andere (niet-gevalideerde) trillingtool is onder géén beding toegestaan.

De uitkomsten van de trillingtool kunnen op een paar manieren worden gebruikt.

<u>Toepasselijkheid bewijsvermoeden</u>
Het panel van deskundige heeft geadviseerd – kort gezegd – dat het bewijsvermoeden van toepassing is op fysieke schade aan een gebouw of werk, indien voorafgaand aan het ontstaan van die schade een trillingssterkte van 2 mm/s is opgetreden (met een overschrijdingskans van 1%). De trillingtool maakt het mogelijk om per specifieke locatie te bekijken op welke momenten in de tijd deze trillingssterkte is bereikt en het bewijsvermoeden, als het ware, dus is 'getriggerd'. Dit is het allerbelangrijkste doel van de trillingtool.

De trillingtool heeft in zoverre meerwaarde ten opzichte van een kaart waarin het effectgebied van Huizinge wordt geplot, dat een dergelijke kaart slechts informatie geeft over één moment waarop het bewijsvermoeden is getriggerd. Dat moment is in de praktijk echter niet altijd relevant voor de woning waar het om gaat.

> Het eenvoudigste voorbeeld van deze situatie betreft een nieuwbouwwoning uit 2016 die is gelegen buiten het effectgebied van Zeerijp maar binnen het effectgebied van Huizinge. Echter, de beving van Huizinge vond plaats in 2012 en kan dus – logischerwijs – geen schade hebben veroorzaakt aan een nieuwbouwhuis uit 2016. In een dergelijk geval is er ook geen reden om het bewijsvermoeden van toepassing te achten op eventuele schade aan die woning. Er zijn voorts vele varianten van deze situatie. Denk bijvoorbeeld aan één object met meerdere opstallen met meerdere bouwjaren, uitgebouwde woningen of (geheel of gedeeltelijk) gerenoveerde woningen. Ook kan een uitgevoerde nulmeting of andere schadehistorie meebrengen dat kennis bestaat over ná welk moment de schade moet zijn ontstaan en/of verergerd.

Al dit soort feitelijkheden kunnen maken dat een deskundige moet vaststellen dat een schade niet kán zijn ontstaan door een aan de schade voorafgaande beving. De trillingtool maakt het voor dergelijke geval mogelijk om te bezien of nog andere bevingen zijn geweest die de schade redelijkerwijs kunnen hebben veroorzaakt en die het bewijsvermoeden toch triggeren.

<u>Indicatie oorzaak schade</u>
De trillingtool kan door deskundigen ook iets breder worden gebruikt; het geeft namelijk enig gevoel bij de mate waarin een pand te lijden gehad kan hebben onder de effecten van aardbevingen.

> Toepassing van de trillingtool op een woning in Loppersum leidt immers tot de conclusie dat de grens van 2 mm/s veelvuldig en zeer ruimschoots is overschreden; dat ligt al

[2] Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat de uitdraai van de huidige trillingtool ook nog de trillingssterkte met een overschrijdingskans van 50% vermeldt (de mediaan). Deze gegevens zijn als zodanig niet bruikbaar voor deskundigen en de trillingtool zal erop worden aangepast dat deze gegevens niet meer worden geproduceerd.

genuanceerd in de stad Groningen, maar is anders in de randen van het effectgebied, waar de grenswaarde slechts één keer is overschreden.

Dit verschil in uitkomsten doet **niet** af aan de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden. Het advies van het panel van deskundigen maakt immers duidelijk dat ook de eenmalige overschrijding van de grenswaarde een niet te verwaarlozen kans in het leven roept op het ontstaan van schade (meer specifiek een kans van 1 op de 10.000 per woning). Dit betekent dat deskundigen ook in de situatie dat de grenswaarde maar eenmaal (beperkt) is overschreden, voor het ontzenuwen van het bewijsvermoeden een andere evidente en aantoonbare oorzaak van de schade hebben aan te wijzen.

Voor de goede orde: de trillingtool mag/kan dus **niet** gebruikt worden om aan de hand van beperkte overschrijdingen van de grenswaarden, te concluderen dat de schade niet door de beving kan zijn ontstaan. Ook in een dergelijk geval dient een andere, evidente en uitsluitende oorzaak van de schade te worden aangewezen, om het bewijsvermoeden te ontzenuwen. Indien de deskundige zou proberen om te motiveren dat het bewijsvermoeden is ontzenuwd omdat de schade niet kan zijn veroorzaakt vanwege de beperkte trillingsterkte, bijvoorbeeld 2,5 mm/s, dan wordt die motivering afgekeurd, omdat géén andere evidente oorzaak van de schade is aangedragen.

De uitkomsten van de trillingtool bieden de deskundigen echter wel een indicatie of een dergelijke andere oorzaak van de schade aan de orde zou kunnen zijn. De ervaring leert namelijk dat bepaalde zeer omvangrijke schades niet veroorzaakt kunnen worden door één trilling met een sterkte van 2 mm/s.[3] In een dergelijk geval kan er voor de deskundige aanleiding zijn om te onderzoeken wat dan wél de oorzaak van de schade moet zijn geweest, hetgeen ook noodzakelijk kan zijn om een juiste herstelmethodiek te adviseren. Pas als hij die andere schadeoorzaak kan aanwijzen, kan het bewijsvermoeden worden ontzenuwd.

Andere gasvelden
Een derde functionaliteit van de trillingtool is om de effecten van de mijnbouwactiviteiten in het Groningveld en de Gasopslag Norg enerzijds, te onderscheiden van de effecten van de mijnbouwactiviteiten in andere velden anderzijds. De trillingtool is immers ook gevuld met de gegevens van bevingen met een epicentrum in andere velden dan het Groningenveld.

Dit maakt het mogelijk om in te schatten of een schade wellicht door de activiteiten in een ander veld zijn veroorzaakt. De trillingstool vermeldt per beving of die een epicentrum heeft in het Groningenveld (aanduiding: G) of in een ander veld (aanduiding: A).

2.4. Causaliteit als het bewijsvermoeden niet van toepassing is

Indien het bewijsvermoeden niet van toepassing is, dan dient de deskundige een normale causaliteitsbeoordeling uit voeren. In dat verband dient de deskundige te beoordelen wat de meest waarschijnlijke oorzaak van de schade is. Daarbij dient de deskundige rekening te houden met alle omstandigheden van het geval, waaronder ook de topwaarde van de trilling die ter plaatse van de woning is opgetreden, zoals dat blijkt uit de uitkomsten van de trillingtool.

Daarbij is van groot belang dat aangezien ter plaatse géén trillingssterkte van 2 mm/s is opgetreden (anders zou het bewijsvermoeden wél van toepassing zijn), de kans op het ontstaan van fysieke schade kleiner is dan 1 op de 10.000. Omdat deze kans zeer klein te achten is, betekent dit als een deskundige toch tot de conclusie komt dat hij het aannemelijk acht dat de schade is ontstaan door mijnbouwactiviteiten, hij deze conclusie zeer deugdelijk dient te motiveren. De TCMG zal de deugdelijkheid van deze conclusie ook indringend toetsen.

[3] Vgl. ook pagina 15 van het advies van het panel van deskundigen.

3. Schadebegroting

3.1. Algemeen

De deskundige dient de TCMG te adviseren over de hoogte van de al dan niet aan aanvrager toe te kennen schadevergoeding.

De deskundige dient daartoe in beginsel in alle gevallen van fysieke schade een calculatie van de schade op te nemen. Indien de deskundige van oordeel is dat deze schade niet moet worden vergoed, bijvoorbeeld omdat causaal verband ontbreekt, zal deze calculatie niet in het adviesrapport zelf worden opgenomen, maar alleen in een bijlage bij het adviesrapport.

De deskundige kan de calculatie van de schade alleen achterwege laten indien evident geen sprake is van mijnbouwschade; bijvoorbeeld omdat het gaat om schade waarop naar zijn aard het bewijsvermoeden niet van toepassing is.

3.2. Wijze van schadebegroting fysieke schade

De hoofdlijn bij zaakschade is dat die wordt begroot aan de hand van de kosten van herstel van de schade. Daarbij geldt als uitgangspunt dat de benadeelde zoveel mogelijk in dezelfde situatie moet worden teruggebracht als waarin hij verkeerde vóór het ontstaan van de schade. De vergelijkbaarheid van de situatie ná herstel met de originele situatie betreft zowel de functionaliteit, waaronder de constructieve stevigheid, als de uiterlijke verschijningsvorm.

De wijze van schadebegroting wordt per dossier bekeken en beoordeeld aan de hand van de betreffende locatie en aard van de opstal, het schadebeeld, de historie etc. Bij de schadebegroting zal de gekozen herstelmethodiek van de schades zoveel mogelijk aangegeven worden. In geval sprake is van een monumentaal pand zal deskundige rekening houden met de aandachtspunten bij schade-opname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten (bijlage 3).

Indien meerdere wijzes van schadeherstel in de rede liggen die leiden tot een vergelijkbaar resultaat, zal de schade in beginsel begroot worden op de wijze die de laagste kosten met zich meebrengt.

3.3. Sloop en nieuwbouw

Onder omstandigheden kan de deskundige tot de conclusie komen dat het niet verantwoord is om de geconstateerde schade te herstellen, maar dat ervan uitgegaan moet worden dat een redelijk handelend eigenaar ervoor zou kiezen om het gebouw of werk te slopen en opnieuw te bouwen. Dit laatste kan alleen het geval zijn indien de kosten voor het herstel van de schade, hoger zouden zijn dan de kosten van sloop en nieuwbouw van het pand. De waarde van het pand in het economische verkeer (de marktwaarde) is bij het voorgaande als zodanig niet van belang.

In dat kader zal de deskundige (1) een (globale) begroting van de herstelkosten inclusief gevolgschade en bijkomende kosten maken (dus geen calculatie per onderdeel), die afgezet wordt tegen een begroting van de kosten voor sloop en nieuwbouw. (2) Ook de technische "haalbaarheid" van herstel wordt benoemd. (3) Tevens zal deskundige aangeven in hoeverre er een (wettelijke) instandhoudingsplicht geldt (hetgeen bij monumenten het geval pleegt te zijn).

Bij de begroting op basis van sloop en nieuwbouw geldt als uitgangspunt dat de opstal zoveel mogelijk in vergelijkbare staat (met vergelijkbaar woongenot ingeval sprake is van een woning) op dezelfde locatie wordt teruggebouwd, waarbij de opstal in voldoende mate aardbevingsbestendig is. Ook de bijkomende kosten (aanvraag vergunningen, onderzoeken, vervangende opstal etc.) en eventuele gevolgschade worden bij zowel de begroting op basis van herstel als de begroting op basis van sloop en nieuwbouw berekend.

De deskundige onderzoekt samen met de zaakbegeleider de persoonlijke omstandigheden van de aanvrager, die meegenomen worden in het advies.

3.4. Schadevergoedingen en BTW

Bij het bepalen van de hoogte van de schadevergoeding is het van belang onderscheid te maken in schadevergoedingen die inclusief BTW moeten worden uitgekeerd en schadevergoedingen die exclusief BTW moeten worden uitgekeerd

(Rechts)personen die als BTW-ondernemer kunnen worden aangemerkt en een onroerende zaak gebruiken om daarin of van daaruit hun onderneming te drijven, hebben in beginsel recht op aftrek van BTW. Een volledig recht op aftrek geldt zowel bij een toepasselijk tarief van 9% of 21% op de goederen of diensten. De betaalde BTW op onderhouds- en herstelkosten is verrekenbaar en behoort derhalve niet tot de geleden schade.

Ondernemers die onroerende zaken gemengd gebruiken, hebben naar rato recht op aftrek van voorbelasting in verband met die onroerende zaken. De betaalde BTW op onderhouds- en herstelkosten is onder omstandigheden deels verrekenbaar en behoort dan voor het bedrijfsgedeelte niet tot de geleden schade.

Sommige ondernemers zijn geheel of gedeeltelijk vrijgesteld van BTW. Wanneer hiervan sprake is dient de BTW onderdeel uit te maken van de schadevergoeding. Voorbeelden hiervan zijn bijvoorbeeld de verhuur van onroerend goed welke, op een enkele uitzondering na, vrijgesteld is van BTW. Andere voorbeelden die in de regel zijn vrijgesteld van BTW zijn basisscholen, verzorgingshuizen, sportverenigingen, ziekenhuizen, sportaccommodaties, kerken, huisartsenpraktijken, banken en verzekeringsmaatschappijen.

Om een duidelijk beeld van de situatie te krijgen kan de deskundige tijdens de opname de aanvrager de volgende vraag voorleggen:
Is het pand in eigen gebruik en heeft het pand (naast een woonfunctie ook) een bedrijfsfunctie?

Vragen bij afwijkend gebruik:
- Zo ja, hoe wordt de woning gebruikt? Bijvoorbeeld: woning met kapsalon, kamerverhuur, particulier verhuur, agrarisch bedrijf.
- Indien er sprake is van bedrijfsmatig gebruik, dient het rapport inclusief of exclusief BTW opgemaakt te worden?
- Indien exclusief BTW, welke delen worden bedrijfsmatig gebruikt?

3.5. Vergoeden sauswerk

In de praktijk zijn veel vragen gekomen over het vergoeden van sauswerk. Uitgangspunt is dat voor sauswerk de hele kamer gecalculeerd kan worden tenzij de deskundige een goede reden heeft om maar een deel te calculeren. Hetzelfde geldt in principe voor sauswerk aan de gevel buitenshuis.

3.6. Klein Werk Toeslag (KWT)

De Klein Werk Toeslag (KWT) voorziet in de extra kosten die een aannemer moet maken bij een schade van beperkte omvang omdat hij zijn uren minder efficiënt kan indelen. Het KWT bedraagt 230,73 incl. BTW en toeslagen en wordt toegekend indien het schadebedrag kleiner of gelijk is aan 500 ex. BTW maar hoger dan 0,00 euro. De KWT wordt opgeteld bij het schadebedrag zoals dit door de deskundige is begroot in het adviesrapport. De KWT geldt niet voor eerder behandelde schades waarvoor al een schadebedrag is toegekend, maar die niet of slechts gedeeltelijk zijn hersteld. De KWT geldt evenmin voor calculaties voor schilderwerk en installaties (radiatoren, cv-ketels etc.).

3.7. Schade die eerder is behandeld door de TCMG

In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de situatie waarin schade eerder is behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. In die situatie is de TCMG deels onbevoegd om de schade te beoordelen.

Deze situatie moet worden onderscheiden van de situatie waarin een schade eerder is behandeld door de TCMG. Daar speelt het punt van de beperkte bevoegdheid niet. In die gevallen moet echter wel bekeken worden hoe de schade begroot moet worden, waarbij uitgegaan moet worden van de juistheid van het eerdere besluit van de TCMG. Dit betekent dat indien een schade al eerder is behandeld door de TCMG en geen causaliteit was aangenomen, de deskundige hiervan melding dient te maken in zijn adviesrapport. De deskundige behoort zich in deze gevallen te onthouden van het geven van een oordeel over de betreffende schade.

Indien de schade is verergerd en de deskundige van oordeel is dat die verergering te wijten is aan mijnbouwactiviteiten, dan moet de deskundige adviseren over de meerkosten voor het herstel van de schade. In die gevallen moet de deskundige adviseren over hoeveel het extra kost om de verergerde schade te herstellen, ten opzichte van hoeveel het zou hebben gekost om de oude schade te herstellen.

3.8. Materiële gevolgschade

Indien sprake is van fysieke schade aan een gebouw of werk die is ontstaan door beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van de gaswinning uit het Groningenveld of de gasopslag Norg, moet deskundige eveneens beoordelen of er sprake is van materiële gevolgschade ten gevolge van die fysieke schade.

Bij materiële gevolgschade kan gedacht worden aan alle vormen van vermogensschade, waarbij de eigenaar, huurder, pachter etc. in zijn vermogenspositie is aangetast.
Als voorbeelden kunnen genoemd worden: inkomensschade (derving inkomsten) die wordt veroorzaakt doordat een bedrijf (MKB/AGRO) door het ontstaan en/of herstel van de aardbevingsschade (tijdelijk) moet sluiten, hogere bedrijfskosten, inboedelschade, gewasschade ten gevolge van door mijnbouw beschadigd drainagesysteem, (tijdelijke) huur woonruimte, vervangende stallen, vervangende kantoorruimte/opslagruimte, omrijkosten, verhuiskosten, extra ICT-kosten etc.

Belangrijk is dat de Commissie alleen de materiële gevolgschade kan vergoeden als deze is veroorzaakt door de fysieke beschadiging van een gebouw of werk ten gevolge van mijnbouwactiviteiten. Ten aanzien van de materiële gevolgschade geldt niet het wettelijk bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW, maar gelden de normale eisen voor causaal verband zoals beschreven in art. 6:98 BW.

Bekeken moet worden of de materiële gevolgschade, de fysieke schade ten gevolge van mijnbouw weggedacht, er ook zou zijn geweest. En of de materiële gevolgschade ten gevolge van de fysieke schade veroorzaakt door mijnbouw kan worden toegerekend, mede gezien de aard van aansprakelijkheid en aard van de schade. Daarbij is de mate van voorzienbaarheid van de schade eveneens van belang; toerekening van gevolgschade vindt eerder plaats indien een bepaalde schadepost méér als het naar objectief inzicht redelijkerwijs te verwachten gevolg van de fysieke schade ten gevolge van mijnbouw kan worden beschouwd. De relevante gezichtspunten (aard aansprakelijkheid, aard schade en mate van objectieve voorzienbaarheid schade) worden gewogen door deskundige.

De omvang van de gevolgschade wordt door deskundige zoveel mogelijk vastgesteld dan wel - indien vaststelling onmogelijk is - geschat, waarbij als uitgangspunt geldt volledige schadevergoeding.

3.9. Wettelijke rente

Bij schade aan gebouwen en werken wordt de wettelijke rente over de schadevergoeding verschuldigd vanaf het moment dat de vordering opeisbaar wordt. De vordering is opeisbaar op het moment van optreden van de schade aan het gebouw of het werk.

Werkwijze
Er moet bij iedere dossier per schade een datum (dd.-mm-yy) ingevuld worden voor het moment waarop de betreffende schade is ontstaan, ten behoeve van het berekenen van de wettelijke rente over de schadevergoeding. Hiervoor zijn 3 opties:

1. Indien de exacte datum waarop de schade is ontstaan bekend is, dan moet die datum worden genoemd;
2. Indien géén exacte datum voor het ontstaan van de schade kan worden bepaald, dan moet de ontstaansdatum worden geschat aan de hand van eventuele aanwijzingen met betrekking tot het moment van het ontstaan van de schade, bijvoorbeeld aan de hand van eventuele fysieke kenmerken van de schade en/of voldoende geloofwaardige en duidelijke mededelingen van de aanvrager met betrekking tot het moment waarop de betreffende schade zou zijn ontstaan;
3. Indien er géén aanwijzingen zijn voor het moment van het ontstaan van de schade, noch aan de hand van de fysieke kenmerken van de schade noch aan de hand van mededelingen van de aanvrager, dan kan de deskundige 'onbekend' invullen als het moment van het ontstaan van de schade.

4. Schade is eerder behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter (EBS)

4.1. Algemeen

Het Besluit Mijnbouwschade Groningen beperkt de bevoegdheid van de TCMG tot – kort gezegd - schades die niet eerder zijn behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. Schade die wel eerder is behandeld, valt buiten de bevoegdheid van de TCMG, omdat het niet de bedoeling van de Minister van EZK was om deze schades opnieuw te laten beoordelen door de TCMG.

Het voorgaande betekent dat de TCMG in beginsel uitsluitend een taak heeft om een schadevergoeding toe te kennen voor de volgende categorieën van schades:
- schade die nog niet eerder is behandeld;
- schade die wel eerder is behandeld, door de aanvrager is hersteld en vervolgens opnieuw is ontstaan);
- schade die wel eerder is behandeld, maar na de behandeling is verergerd, voor zover de schade is verergerd.

Ook de deskundige dient hiermee rekening te houden bij zijn advisering aan de TCMG. In dit hoofdstuk wordt uiteengezet hoe hij daarmee dient om te gaan.

4.2. Informatieverstrekking vanuit de TCMG

In het geval voor een gebouw of werk waarvoor een nieuw verzoek om schadevergoeding is gedaan, reeds eerder schade is gemeld bij NAM/CVW of een geschil/procedure heeft gelopen bij de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter, zal de afdeling werkvoorbereiding van de TCMG met gebruikmaking van een zogenoemde oplegger daarover zoveel mogelijk relevante informatie verschaffen aan de deskundige.

De oplegger zal de deskundige inzicht bieden in welke schademeldingen eerder zijn gedaan voor het betreffende gebouw of werk en in welke stukken uit de procedures naar aanleiding van die meldingen (tezamen) een volledig inzicht verschaffen in de schades die eerder zijn behandeld.

4.3. Nulmeting-light

Als uitgangspunt geldt dat voor de gebouwen (ruimtes) met planologische functie Wonen en/of feitelijke permanent bewoond worden of werken waarvoor een aanvraag om schadevergoeding is gedaan, door de deskundige een nulmeting-light moet worden gedaan. Zie 1.6 voor de hoofdregel en mogelijke uitzonderingen hierop.

Bij gebouwen of werken waarvoor eerder schade is behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter bestaat de mogelijkheid dat de TCMG beschikt over een oud schaderapport dat is opgezet op een wijze waardoor dit rapport al aangemerkt kan worden als een nulmeting(-light). Indien dat het geval is, zal de afdeling werkvoorbereiding aan de deskundige voorafgaand aan (het plannen van) de opname laten weten dat het niet nodig wordt geacht om voor deze schades een nulmeting-light uit te voeren, nu de TCMG niet bevoegd is hierover te oordelen.

In dat geval geldt dat de deskundige dus niet alle schades in het gebouw of aan het werk dient op te nemen. Hij dient in dat geval alleen de schades op te nemen die niet reeds onder de al verrichte nulmeting-light vallen waarop de aanvraag betrekking heeft en waarvoor de aanvrager (tijdens de opname) aangeeft een schadevergoeding te willen ontvangen.

De deskundige dient ervan uit te gaan dat een nulmeting-light nodig is, tenzij de afdeling werkvoorbereiding aangeeft dat dit niet het geval is.

4.4. Hardheidsclausule / beëindigde procedure Arbiter Bodembeweging

Hiervoor is aangegeven dat de TCMG in beginsel geen taak heeft met betrekking tot schades die eerder zijn behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. Dit geldt ongeacht de uitkomst van die behandeling, dus ongeacht of wel of niet een schadevergoeding is toegekend.

Het is in uitzonderingsgevallen mogelijk dat de TCMG toch een taak heeft met betrekking tot schade die eerder is behandeld (ook als die niet opnieuw is ontstaan of is verergerd). Dit kan het geval zijn indien:

- de aanvrager een door hem aanhangig gemaakte geschil bij de Arbiter Bodembeweging heeft beëindigd (artikel 12 Besluit mijnbouwschade Groningen), of:
- de aanvrager een beroep op de hardheidsclausule toekomt (artikel 14 lid 2 Besluit Mijnbouwschade Groningen).

Indien één van deze situaties zich voordoet zal dit door de TCMG voorafgaand aan de opname nadrukkelijk worden medegedeeld aan de deskundige, voorzien van een toelichting over welke schades toch moeten worden opgenomen door de deskundige (ook al waren die schades al eerder behandeld). Het is (dus) nadrukkelijk *niet* de bedoeling dat de deskundige de TCMG hierover adviseert naar aanleiding van hetgeen de aanvrager hierover wellicht naar voren brengt tijdens een opname.

Voor de deskundige geldt dus als uitgangspunt dat alle schade die eerder is behandeld, buiten de bevoegdheid van de TCMG valt.

4.5. Identificatie als eerder behandelde schade

Onderdeel van de opdracht van de deskundige is om de TCMG te adviseren of een schade eerder is behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. Daartoe zal de deskundige voor iedere schade waarvoor de aanvrager aanspraak wenst te maken op een vergoeding, moeten bezien of die eerder is behandeld in één van de die procedures. De deskundige zal zich er daartoe van moeten vergewissen of de betreffende schade is genoemd/opgenomen in de documentatie die de TCMG met betrekking tot de eerdere schademeldingen aan de deskundige ter beschikking heeft gedaan. Bij dit onderzoek is niet relevant of voor de betreffende schade ook daadwerkelijk een schadevergoeding is toegekend (of het A, B of C-schade betrof). Het is uitsluitend relevant of de schade onderdeel was van, en derhalve behandeld is met, de procedure zoals die is doorlopen door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter.

Bij het voorgaande geldt dat de deskundige alleen moet concluderen dat de schade eerder is behandeld, indien voor hem aan de hand van de aangeleverde documentatie duidelijk is dat het dezelfde schade betreft. Indien daarover bij de deskundige twijfel bestaat, dient de deskundige de schade te behandelen als ware het nieuwe schade. In beide gevallen dient te deskundige in zijn rapport te motiveren waarom het al dan niet eerder behandelde schade betreft, zo mogelijk onder verwijzing naar het dossiernummer, het schadenummer en het paginanummer uit het eerdere schaderapporten.

Het is ook mogelijk dat de deskundige ten tijde van de opname blijkt dat hij van de TCMG onverhoopt niet de beschikking heeft gekregen over alle documentatie die nodig is om vast te stellen of de schade eerder is behandeld. Zo kan de deskundige bijvoorbeeld uit mededelingen van de aanvrager opmaken dat de schade wel eerder is behandeld, terwijl dat niet uit de documentatie blijkt, of kan de deskundige van de aanvrager tijdens de opname de beschikking hebben gekregen over aanvullende documentatie. In dit geval wordt van de deskundige gevraagd om ook de informatie die hem door de aanvrager is verstrekt bij zijn advies te betrekken. Indien dit niet mogelijk is, omdat de deskundige van de aanvrager niet de beschikking heeft gekregen over de daarvoor noodzakelijke documentatie, dient de deskundige wel de volledige schade op te nemen en te calculeren zodat wordt voorkomen dat later een nieuwe opname moet worden gepland. Vervolgens dient de deskundige aan de TCMG terug te koppelen dat hij niet in staat is om te adviseren over de verschuldigheid van vergoeding, nu de deskundige niet beschikt over alle

informatie die hiervoor noodzakelijk lijkt. De TCMG zal vervolgens bezien of deze documentatie alsnog kan worden verkregen en zal zo nodig om een aanvullend rapport van de deskundige vragen.

4.6. Wijze van beoordeling eerder behandelde schades

Voor verzoeken om schadevergoeding met betrekking tot een gebouw of werk waaraan eerder schade is gemeld, geldt het volgende schema voor de wijze waarop de schade moet worden beoordeeld:

<table>
<tr><td colspan="4">1. Schade die niet eerder is behandeld

Aan de orde indien aan de hand van de door de TCMG aangeleverde gegevens niet duidelijk is of, bijvoorbeeld twijfel kan bestaan over de beantwoording van de vraag of de schade eerder is behandeld door de NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter, of indien duidelijk is dat de schade niet eerder is behandeld.

Advisering door deskundige:
De deskundige dient de schade te beoordelen overeenkomstig de bestaande werkwijze voor schades die niet eerder zijn behandeld.</td></tr>
<tr><td colspan="4">2. Schade die wel eerder is behandeld

Aan de orde indien aan de hand van de door de TCMG aangeleverde gegevens duidelijk is dat - en derhalve geen twijfel bestaat - de schade eerder is behandeld door de NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter.

Advisering deskundige:
De deskundige dient, indien de schade eerder is behandeld, aan te geven onder welk dossiernummer dat heeft plaatsgevonden, onder vermelding van het schadenr. en de pagina van het schaderapport waarop de schade is weergegeven.</td></tr>
<tr><td rowspan="4">2.1. Geen herstel</td><td rowspan="4">2.1.1. Identiek

(de huidige schade is identiek aan de eerder behandelde schade)</td><td colspan="2">Advisering door deskundigen
De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport indien de aanvrager daarvoor een schadevergoeding wenst aan te vragen. De deskundige dient ook voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade naar zijn mening identiek is aan de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient het causaal verband voor deze schade niet te beoordelen en dient de omvang van de schade ook niet te begroten.

Toelichting
De schade valt buiten de bevoegdheid van de TCMG en dient daarom te worden afgewezen. Hierbij is niet relevant of voor deze schade eerder al dan niet een vergoeding is toegekend (A/B/C-schade).</td></tr>
<tr><td colspan="2">Schematische weergave advisering</td></tr>
<tr><td>Opname schade</td><td>Beschrijving van de EBS (met verwijzingen
genoemd onder 2.) en huidige schade, alsook
motivering.</td></tr>
<tr><td>Causaal verband EBS</td><td>Nee, niet beoordelen.</td></tr>
</table>

		Causaal verband verergering	N.v.t..
		Schadebegroting	N.v.t.
		Schadebeperkingsplicht	N.v.t
	2.1.2. Verergerd, maar niet door mijnbouw (de huidige schade is verergerd ten opzichte van eerder behandelde schade, maar de verergering is niet ontstaan door mijnbouw	Advisering door deskundigen De deskundige dient de gehele schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport en dient daarbij voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade is verergerd ten opzichte van de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient uitsluitend te beoordelen of de verergering een gevolg is van mijnbouw en zijn bevindingen ter zake van dit laatste inzichtelijk te motiveren. De deskundige dient zich te onthouden van het calculeren van de herstelkosten van de schade indien de verergering geen gevolg is van mijnbouw. Toelichting: Schade valt voor de originele omvang buiten de taak van de TCMG. Hierbij is niet relevant of NAM/CVW voor de originele schade al dan niet een vergoeding hebben toegekend (A/B/C-schade). Daarom dient ook niet beoordeeld te worden wat de oorzaak van het originele deel van de schade is. Voor zover de schade is verergerd dient wel gemotiveerd te worden waarom die verergering niet een gevolg van mijnbouw is (overeenkomstig eerdere instructie m.b.t. causaal verband/bewijsvermoeden).	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Feitelijke beschrijving van EBS (met verwijzingen) en van verergering
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband NS	Veroorzaakt/verergerd: Ja/Nee en motiveren
		Schadebegroting	N.v.t.
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	N.v.t.

	2.1.3.Verergerd door mijnbouw (de eerder behandelde schade is verergerd en de verergering is een gevolg van mijnbouw)	Advisering door deskundigen: De deskundige dient de volledige schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport. Ook dient in het schaderapport – aan de hand van en onder verwijzing naar de aangeleverde documentatie - te worden beschreven wat de aard en omvang van de reeds behandelde schade was, zodat kan worden bepaald welk deel is verergerd. Voorts dient inzichtelijk te worden gemotiveerd waarom de verergering van de schade ten opzichte van de eerder behandelde schade, een gevolg is van mijnbouw. Schadebegroting Vervolgens dient de omvang van de verergerde schade begroot te worden aan de hand van de volgende stappen: a) Met gebruikmaking van het reguliere calculatiemodel dient bepaald te worden wat de kosten van herstel van de totale schade zouden zijn (dus zowel de eerder behandelde schade, als de verergering). b) De deskundige dient vervolgens schattenderwijs te bepalen welk deel van deze kosten in redelijkheid toegerekend dienen te worden aan de verergering van de schade. Hierbij dient de deskundige schattenderwijs aan de hand van de fysieke kenmerken van de schade te bepalen welk percentage van de totale schade eerder is behandeld, respectievelijk is verergerd (zie meer uitgebreid, paragraaf 3.7). Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het voor de aanvrager *kennelijk niet verantwoord* was dat hij de schade niet heeft hersteld. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) de periode na het uitbetalen van deze vergoeding voldoende was om (een concrete poging te doen om) de schade te herstellen, en; c) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade zou verergeren indien herstel zou uitblijven.
		Schematische weergave advisering
		Opname schade: Feitelijke beschrijving van EBS (met verwijzingen) en van verergering
		Causaal verband EBS: Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband NS: Veroorzaakt/verergerd: Ja/Nee, motiveren
		Schadebegroting verergering: Calculeren, bepalen percentage, motiveren percentage

		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden
2.2. Volledig Hersteld	2.2.1. Opnieuw ontstaan (de schade die eerder was behandeld is hersteld, maar is vervolgens opnieuw ontstaan)	Advisering door deskundige De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) te herstellen. Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het voor de aanvrager *kennelijk niet verantwoord* was dat hij de schade niet op <u>een andere manier</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan indien die niet op een andere manier zou worden hersteld, en; c) de aanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Opname en feitelijke beschrijving schade
		Beschrijving EBS	Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband	Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting	Calculeren
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden
	2.2.2. Opnieuw ontstaan en verergerd (de schade die was hersteld is opnieuw ontstaan en is daarnaast verergerd ten opzichte van de eerder behandelde schade)	Advisering door deskundige Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade in zijn geheel (opnieuw) te herstellen. Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het voor de aanvrager *kennelijk niet verantwoord* was dat hij de schade niet op <u>een andere manier</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan en verergeren van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat:	

		a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan en zou verergeren indien die niet op een andere manier zou worden hersteld, en; c) de aanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Opname en feitelijke beschrijving
		Beschrijving EBS	Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband	Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting	Calculeren
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden
2.3. Deels hersteld	2.3.1. Schade opnieuw ontstaan (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is opnieuw ontstaan)	Advisering door deskundige: Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) <u>gedeeltelijk</u> te herstellen. Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het voor de aanvrager *kennelijk niet verantwoord* was dat hij de schade niet op <u>volledig</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan indien die niet volledig zou worden hersteld, en; c) de aanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Opname en feitelijke beschrijving
		Beschrijving EBS	Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband EBS (zonder Herstel)	Nee, niet beoordelen
		Causaal verband EBS (wel hersteld)	Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting	Calculeren

		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden
	2.3.2. Schade opnieuw ontstaan en verergerd (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is opnieuw ontstaan en is daarnaast verergerd schade als gevolg van mijnbouw)	Advisering door deskundige Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade opnieuw gedeeltelijk te herstellen, alsook om het gedeelte van de schade dat is verergerd te herstellen. Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het voor de aanvrager kennelijk niet verantwoord was dat hij de schade niet op <u>volledig</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan en verergeren van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan en zou verergeren indien die niet volledig zou worden hersteld, en; c) de aanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Opname en feitelijke beschrijving
		Beschrijving EBS	Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband EBS (zonder herstel)	Nee, niet beoordelen
		Causaal verband EBS (wel hersteld) en verergering	Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting	Calculeren
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden

4.7. Schadebegroting verergerde schades

Indien de aanvrager een schadevergoeding wil voor een schade die al eerder is behandeld, maar nadien is verergerd, dan is de TCMG uitsluitend bevoegd voor zover het de verergering van de schade betreft. Dit maakt dat de deskundige uitsluitend dient te adviseren over de schadevergoeding voor de verergering.

Voor de goede orde wordt opgemerkt dat deze wijze van schadebegroting uitsluitend geldt indien de schade eerder is behandeld; deze werkwijze geldt dus niet voor *nieuwe* schade die niet eerder is behandeld en die is verergerd door mijnbouw.

Bij het bepalen van de schadevergoeding dient een vergelijking gemaakt dient te worden tussen:

A. de toestand zoals deze op dit moment in werkelijkheid is, en;
B. de toestand zoals die (vermoedelijk) zou zijn geweest indien de schade niet zou zijn *verergerd* door mijnbouw.

Voor het bepalen van de situatie als bedoeld onder b. dient te deskundige zich te baseren op de aan hem door de TCMG of de aanvrager verstrekte documentatie . De deskundige dient in het rapport voldoende inzichtelijk te beschrijven wat de aard en omvang van de schade was ten tijde van de behandeling van die schade door NAM/CVW etc., alsmede ten tijde van de opname door de deskundige, zodat aan de hand van die beschrijving kan worden vastgesteld in welke mate de schade is verergerd. Daartoe dient de deskundige bijvoorbeeld te beschrijven hoe groot de schade was (lengte, breedte, etc.).

De deskundige dient vervolgens in door middel van het calculatiemodel te bepalen wat de herstelkosten zouden zijn voor de totale schade (dus zowel de eerder behandelde schade, als de verergering zoals die heeft plaatsgevonden na die eerder behandeling).

Vervolgens dient de deskundige schattenderwijs te bepalen welk percentage van de totale herstelkosten toegerekend dient te worden aan de verergering van de schade. Voor het bepalen van het toe te passen percentage kan als uitgangspunt worden genomen welk gedeelte van de totale omvang van de schade is verergerd, te bepalen aan de hand van de *fysieke* eigenschappen van de schade.

Voor de goede orde wordt opgemerkt dat de deskundige de omvang van de schade dus niet slechts dient te bepalen door te berekenen wat de meerkosten zouden zijn van het herstel van de totale schade ten opzichte van de reeds behandelde schade.

Ter illustratie van de beoogde werkwijze is een viertal voorbeelden opgenomen:

Voorbeeld 1, verergerde scheur in binnenmuur

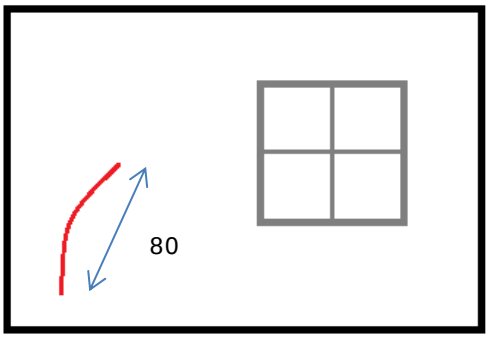

Fig. 1a Oude situatie, eerder behandelde schade (80 cm)

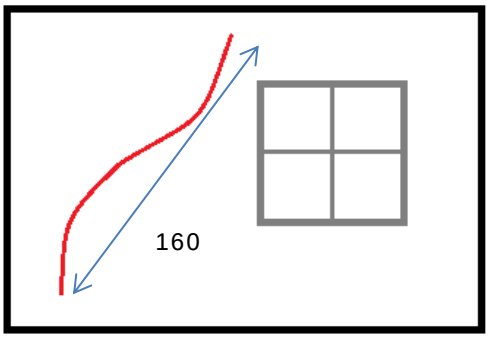

Fig. 1b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (80 cm) plus verergering (80 cm)

Binnenmuur met stucwerk, afmeting 2,5 m * 4 m

Schade oud: scheurlengte 0,80 meter, 1 cm breed

Schade nieuw: scheurlengte 1,60 meter, 1 cm breed

De verergering is 50% van de totale schade

Scheuren in binnenstucwerk opkappen/uitslijpen	m1	€ 23,16	1,6	€ 37,06
Scheuren repareren met 2-componentenmortel en wapeningsweefsel	m1	€ 27,58	1,6	€ 44,13
Overzetten stucwerk op wand	m2	€ 31,25	10	€ 312,50
Sauswerk binnenwand	m2	€ 19,75	10	€ 197,50
				€ 591,18
		ad 50%		€ 295,59

Voorbeeld 2, verergerde scheur in binnenmuur

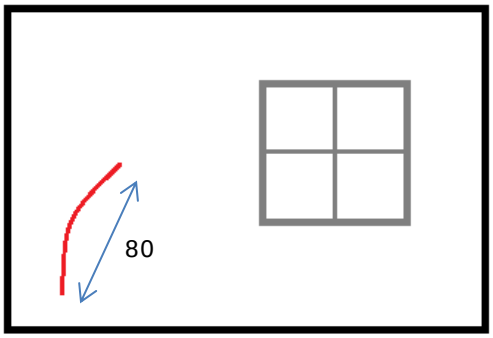

Fig. 2a Oude situatie, eerder behandelde schade (80 cm)

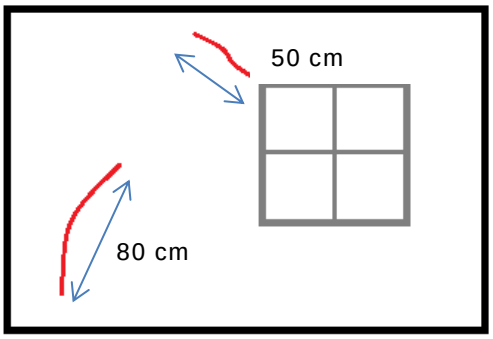

Fig. 2b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (80 cm), plus separate verergering (50 cm)

Binnenmuur met stucwerk, afmeting 2,5 m * 4 m

Schade oud: scheurlengte 0,8 meter, 1 cm breed

Schade nieuw: scheurlengte 1,3 meter, 1 cm breed

Verergering is 45%, zijnde ruimhartig afgerond van 38,5%

Scheuren in binnenstucwerk opkappen/uitslijpen	m1	€23,16	1,3	€ 30,11
Scheuren repareren met 2-componentenmortel en wapeningsweefsel	m1	€27,58	1,3	€ 35,85
Overzetten stucwerk op wand	m2	€31,25	10	€ 312,50
Sauswerk binnenwand	m2	€19,75	10	€ 197,50
				€ 575,96
		Ad 45%		€ 259,18

Voorbeeld 3, verergerde scheur in binnenmuur

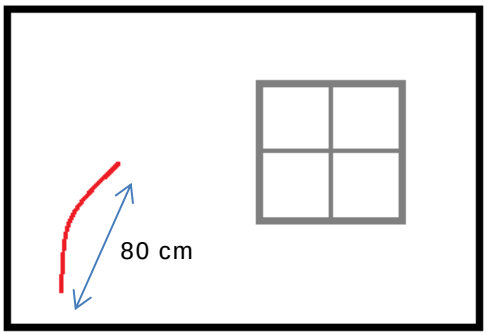

Fig. 3a Oude situatie, eerder behandelde schade (80 cm)

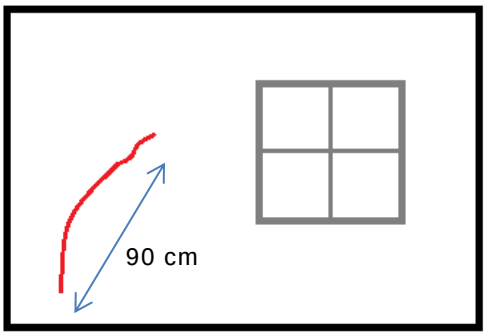

Fig. 3b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (80 cm), plus verergering (10 cm)

Binnenmuur met stucwerk, afmeting 2,5 m * 4 m

Schade oud: scheurlengte 0,80 meter, 1 cm breed

Schade nieuw: scheurlengte 0,90 meter, 1 cm breed

De verergering is 15% van de totale schade , zijnde ruimhartig afgerond van 11,2%

Scheuren in binnenstucwerk opkappen/uitslijpen	m1	€ 23,16	0,9	€ 20,84
Scheuren repareren met 2-componentenmortel en wapeningsweefsel	m1	€ 27,58	0,9	€ 24,82
Overzetten stucwerk op wand	m2	€ 31,25	10	€ 312,50
Sauswerk binnenwand	m2	€ 19,75	10	€ 197,50
				€ 555,67
		ad 15%		€ 83,35

Voorbeeld 4, verergerde scheur in buitenmuur

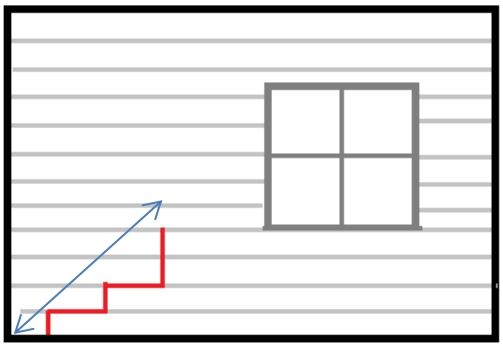

Fig. 4a Oude situatie, eerder behandelde schade (1,6 meter, 8

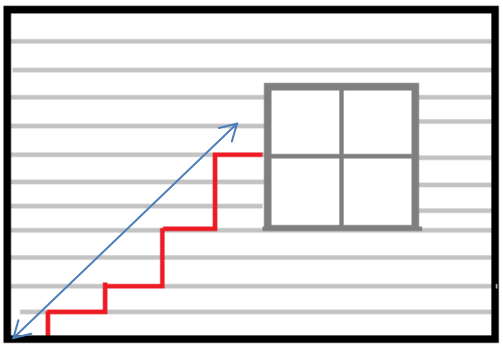

Fig. 3b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (1,6 meter, 8 gebroken stenen), plus verergering (0,4 meter, + 2 stenen)

Schade oud: scheurlengte 1,6 meter, 8 gebroken stenen
Schade nieuw: scheurlengte 2 meter, 10 gebroken stenen
Verergering is 20%

Uitkappen voegen metselwerk	m1	€ 9,50	2	€ 19,00
Infrezen voegen tbv lintvoegwapening	m1	€ 24,50	4	€ 98,00
Lintvoegwapening in 2-componentenmortel	st	€ 65,00	5	€ 325,00
Gebroken stenen vervangen	st	€ 32,00	10	€ 320,00
Nieuw voegwerk getrapte scheur	m1	€ 21,00	2	€ 42,00
Toeslag knipvoeg	m1	€ 33,00	2	€ 66,00
				€ 870,00
		ad 20%		€ 174,00

4.8. Schadebeperkingsplicht

Bij schades die eerder zijn behandeld kan ook aanleiding bestaan om te adviseren over de vraag of de aanvrager aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan. De TCMG is van oordeel dat er aanleiding bestaat om dit leerstuk terughoudend toe te passen. Dit betekent dat een aanvrager alleen niet aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan indien het kennelijk niet verantwoord was dat hij de eerder behandelde schade niet heeft hersteld, althans niet op een andere manier heeft hersteld. Daarbij moet naar de mening van de TCMG bovendien aan een aantal voorwaarden zijn voldaan. Deze voorwaarden zijn meer uitgebreid benoemd in het hiervoor opgenomen schema.

Alleen indien de deskundige van oordeel is dat de aanvrager niet aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan en daarom (een deel van) de schade niet voor vergoeding in aanmerking komt, dient de deskundige dit in zijn rapport draagkrachtig te motiveren. Als de aanvrager wel aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan, dan behoeft daaraan géén aandacht besteed te worden in het rapport.

5. Diversen

5.1. Eigendomsoverdracht

Het is mogelijk dat tijdens de schade-opname (of: de inspectie) blijkt dat de woning kortgeleden is verkocht en dat de aanvrager de nieuwe eigenaar is (insteek is dat de afdeling werkvoorbereiding deze situaties zoveel mogelijk ondervangt). Uitgangspunt is dat alléén degene die op het moment van ontstaan van de schade eigenaar van de woning is schadevergoeding wegens mijnbouwschade kan claimen. Als de schade dus voor de eigendomsoverdracht (de levering) is ontstaan, kan de nieuwe eigenaar in beginsel geen vergoeding van mijnbouwschade claimen.

De nieuwe eigenaar kan alleen schadevergoeding wegens mijnbouwschade bij de TCMG claimen als de oude eigenaar zijn vordering wegens mijnbouwschade door middel van een akte van cessie aan de nieuwe eigenaar heeft overgedragen. Een akte van cessie is een schriftelijke overeenkomst die door beide partijen is ondertekend en waarin duidelijk is omschreven welke vordering wordt overgedragen (meestal is de cessie opgenomen in de leveringsakte). Het is daarom van belang dat de deskundige in zo'n geval in zijn rapport duidelijk aangeeft wanneer de schade naar zijn mening is ontstaan en wanneer de woning in eigendom is overgedragen.

5.2. Reeds herstelde schade

Het komt voor dat aanvragers de schade reeds hebben hersteld voorafgaand aan de opname, maar daar alsnog een schadevergoeding voor willen ontvangen. In dit geval ligt het op de weg van de aanvrager om de aard en omvang van de schade aannemelijk te maken, bijvoorbeeld door aan de deskundige foto's of andere bewijsstukken te verstrekken.

Indien de aanvrager dit heeft gedaan, moet de deskundige aan de hand van de aangeleverde bewijsstukken bezien of hij de schade kan beoordelen en alsnog een eigen calculatie van de schade kan maken. De schade moet altijd worden opgenomen in het adviesrapport en in voorkomend geval moet worden toegelicht waarom de bewijsstukken onvoldoende zijn om de schade te kunnen beoordelen.

5.3. Nader onderzoek

Een nader onderzoek heeft als doel om, met behulp van een derde, aanvullende kennis/expertise te verzamelen zodat de onafhankelijke deskundige een zo volledig mogelijk en goed onderbouwd oordeel en advies kan geven aan de aanvrager. Voor het verzamelen van de aanvullende kennis/expertise kan inzet van materieel nodig zijn. Het benodigde materieel wordt net als het nader onderzoek door de deskundige zelf georganiseerd. De kosten kunnen aan de TCMG worden doorberekend.

Indien de derde die wordt benaderd ten behoeve van het nader onderzoek een zelfstandig oordeel velt over de aard en/of omvang van de schade, dan is voor deze deskundige een DS vereist.

Het verzoek om een nader onderzoek kan bij de afdeling Veldwerk worden aangevraagd op
1. initiatief van de deskundige
2. n.a.v. een zienswijze van de aanvrager of een verzoek van de Commissie

Ad.1. Wanneer de deskundige tijdens of na de opname constateert dat een nader onderzoek nodig is dan vult de deskundige in overleg met de Projectcoördinator (PC) het aanvraagformulier in (bijlage 2). De PC stuurt het aanvraagformulier (en in voorkomend geval ook de DS) naar het volgende mailadres: Art. 5.1 lid 2 sub e @schadedoormijnbouw.nl.
De afdeling Veldwerk beoordeelt de aanvraag op:

- volledigheid;
- nut en noodzaak van het onderzoek;
- redelijkheid van de begrote kosten van het nader onderzoek;

- de onafhankelijkheid van de ingeschakelde deskundige voor het nader onderzoek (aan de hand van de DS).

Bij accordering informeert de afdeling Veldwerk per mail de deskundige en schakelt de deskundige de aanvullende expertise in. Gelijktijdig informeert de afdeling Veldwerk de afdeling Planning waarna de afdeling Planning contact opneemt met het expertisebureau om een aantal data af te stemmen waarop de deskundigen gepland kunnen worden. De afdeling Planning legt de verschillende opties voor aan de aanvrager en plant de afspraak voor het nader onderzoek zoveel als mogelijk met alle betrokken. Mocht de zaakbegeleider op een bepaald tijdstip niet kunnen of als de aanvrager aangeeft geen zaakbegeleider nodig te vinden dan vindt de afspraak zonder zaakbegeleider plaats. Anders wordt een nieuwe afspraak gepland.
De resultaten van het nader onderzoek neemt de deskundige als bijlage op in zijn adviesrapport. In zijn beoordeling van de betreffende schade(s) verwijst de deskundige naar de bijlage.

Ad. 2. De afdeling Veldwerk zet het verzoek voor nader onderzoek n.a.v. een zienswijze of van de Commissie uit bij de deskundige. Wanneer de deskundige besluit om een nader onderzoek aan te vragen dan vult hij het betreffende aanvraagformulier in en zet deze door naar de afdeling Veldwerk via Art. 5.1 lid 2 sub e @schadedoormijnbouw.nl. De verdere werkwijze is overeenkomstig als wanneer de deskundige op eigen initiatief een nader onderzoek aanvraagt met als het verschil dat de resultaten van het nader onderzoek worden verwerkt in een addendum of herzien adviesrapport.

5.4. Hoe om te gaan met aanvullende schade na een opname?

Doel is om ten tijde van de opname álle schade op te nemen. Dit wordt zo veel mogelijk bereikt door de volgende acties:

1. Bij het maken van de afspraak adviseert de afdeling Planning de aanvrager om alvast alle schade te noteren.
2. Aan het einde van de opname vraagt de deskundige expliciet aan de aanvrager of alles is opgenomen.

Wanneer op initiatief van de bewoner toch foto's van aanvullende schade worden nagezonden dan geldt het volgende:

a. Indien de aanvullende schade wordt gemeld op het moment dat het adviesrapport nog niet is opgemaakt, dan moet de deskundige die schade alsnog opnemen in het adviesrapport.

De Zaakbegeleider of het serviceloket mailt de foto's naar de afdeling schade-expertise via Art. 5.1 lid 2 sub e @schadedoormijnbouw.nl. De afdeling schade-expertise zet de foto's door naar de deskundige.

De deskundige probeert m.b.v. de foto de aanvullende schade via een bureaucalculatie op te nemen in het adviesrapport. Als het niet mogelijk is om aan de hand van de aanvullende foto de schade op te nemen, dan bepaalt de Afdeling veldwerk of de deskundige alsnog naar de woning moet om de schade op te nemen. Dit hangt af van de oorzaak dat de schade niet in eerste instantie was opgenomen.

b. Wanneer de aanvullende schade wordt gemeld als het adviesrapport al door de deskundige is uitgebracht, dan wordt deze meegenomen in het zienswijzentraject. De werkwijze is dezelfde als hierboven beschreven met het verschil dat de aanvullende schade d.m.v. een addendum aan het originele rapport wordt toegevoegd.
c. Als de TCMG al een besluit op de aanvraag heeft genomen moet er altijd een nieuw verzoek worden ingediend.

5.5. Nader advies (in een addendum of herzien adviesrapport)

Op de TCMG rust de verplichting om zich te vergewissen van de juistheid en de volledigheid van het adviesrapport van de deskundige. Deze verplichting rust op de TCMG, ongeacht of de aanvrager een zienswijze heeft ingediend naar aanleiding van het adviesrapport. De TCMG kan om deze reden, zowel ambtshalve als naar aanleiding van de zienswijze om een nader advies vragen.

Het verzoek om nader advies bevat een aantal vragen die zijn geformuleerd door de Backoffice. Het verzoek wordt via Atabix of via de e-mail aan de deskundige toegestuurd. De deskundige kan vervolgens zijn nader advies geven worden in de vorm van een addendum of in de vorm van een herzien adviesrapport.

Het is cruciaal dat de deskundige alle gestelde vragen deugdelijk gemotiveerd beantwoordt. Dit dient op transparante, controleerbare wijze te geschieden. Indien gebruik wordt gemaakt van een herzien adviesrapport in Atabix, dient het verzoek om nader advies als bijlage aan het advies te worden gehecht. Daarnaast dient in het herziene adviesrapport te worden aangegeven op welke punten nader advies is gevraagd en dient de beantwoording daarvan expliciet te worden opgenomen.

Vanaf het moment van ontvangst van de zienswijze heeft de deskundige 10 werkdagen om te reageren.

Zonodig wordt extra expertise door de deskundige ingeschakeld om de zienswijze in het definitief advies op juiste wijze te kunnen verwerken conform de werkwijze zoals onder paragraaf 5.3 vermeld.

Het addendum van de deskundige wordt gemaild naar Art. 5.1 lid 2 sub e @schadedoormijnbouw.nl. Als gebruik wordt gemaakt van een herzien adviesrapport wordt dit geaccordeerd in Atabix

Bijlage 1: Werkinstructie AOS bij Schade-expertise

Werkinstructies AOS bij Schade-expertise

Tijdelijke Commissie
Mijnbouwschade Groningen

Eigenaar: Art. 5.1 lid 2 sub e

Datum : 09-07-2019

Versie : 1.4

Revisie lijst

Versie	Wijzigingen t.o.v. vorige versie	Author	Date
1.0	Eerste definitieve versie	Art. 5.1 lid 2 sub e	06-02-2019
1.1	Aangepaste versie na controle Art. 5.1 lid 2 sub e	Art. 5.1 lid 2 sub e	07-02-2019
1.2	Aangepaste versie Art. 5.1 lid 2 sub e	Art. 5.1 lid 2 sub e	11-02-2019
1.3A	Alle feedback verwerkt van betrokken partijen	Art. 5.1 lid 2 sub e	26-02-2019
1.4	Website en webformulierlink toegevoegd	Art. 5.1 lid 2 sub e	09-07-2019

1. Inhoud

1. Inleiding 41
2. Hoe kan een AOS melding worden gedaan 42
3. Hoe te handelen bij verschillende AOS situaties 43
4. Communicatie met melder/ eigenaar 44
5. Wat houdt een AOS-procedure in 45

2. Inleiding

Tijdens een schade-inspectie kan een deskundige in een situatie komen waarbij hij een mogelijk acuut onveilige situatie tegenkomt. Dit kan bij een reguliere melding zijn waar nog nooit een AOS-melding geweest is, maar dit kan ook in een situatie waarbij al eerder een AOS-inspectie is heeft plaatsgevonden. Onder een AOS wordt verstaan: een omstandigheid waarbij er sprake is van een aantasting van de constructie van en/of de staat van een gebouw of werk op een zodanige manier dat er een direct veiligheidsrisico is voor de bewoners, omwonenden of andere personen.

Bij de beoordeling van de vraag over er sprake is van een AOS worden steeds de mogelijke (kleine of grote) invloeden op de constructie van buitenaf meegewogen. Denk daarbij aan weersinvloeden, verkeersinvloeden of trillingen die de situatie drastisch kunnen verergeren en daarmee acuut onveilig kunnen maken.

Om handvatten aan te reiken over hoe te handelen tijdens een mogelijk acuut onveilige situatie volgen in dit document de instructie voor het doen van een AOS-melding, een aantal scenario's met verdere uitwerking en een aantal tips van verwoordingen van de situatie.

3. Hoe kan een AOS melding worden gedaan

Mocht de situatie zich voordoen dat de deskundige zich zorgen maakt over de veiligheid van de bewoners, of zichzelf dan kan hij hiervan een melding doen.
De melding moet altijd worden gedaan via www.schadedoormijnbouw.nl en dan via het webformulier: https://www.schadedoormijnbouw.nl/is-er-een-acuut-onveilige-situatie
Graag in de omschrijving aangeven dat de melding is gedaan door de schade expert, inclusief naam. **Deze melding moet worden gedaan in overleg met de bewoner.**

Bij situaties die erg nijpend lijken te zijn is het, in de situatie van een schade- opname, goed om als deskundige telefonisch contact te zoeken met het AOS-team. Hieronder volgt een overzicht met telefoonnummers van medewerkers van het AOS-team. (Let op: deze 06-nummers niet direct aan bewoners beschikbaar stellen)

Art. 5.1 lid 2 sub e Coördinator AOS)	Art. 5.1 lid 2 sub e	Maandag t/m donderdag
Art. 5.1 lid 2 sub e (Bouwkundig Adviseur)	Art. 5.1 lid 2 sub e	dinsdag t/m vrijdag
Art. 5.1 lid 2 sub e (Bouwkundig Adviseur)	Art. 5.1 lid 2 sub e	maandag t/m vrijdag
Art. 5.1 lid 2 sub e (Bouwkundig Adviseur)	Art. 5.1 lid 2 sub e	maandag t/m donderdag

Of bij geen gehoor via het Serviceloket TCMG: 0800-444111

Ook bij twijfels waarbij uitleg nodig is kan er contact worden gezocht met het bovenstaande nummer.

Zorg er voor dat de aanvrager altijd op de hoogte is van het zoeken van contact met het AOS-team.

Het AOS-team heeft in principe 48 uur om een AOS-melding af te handelen, echter bij het telefonisch contact zal altijd overleg gepleegd worden over de situatie of spoed noodzakelijk is.
In overleg met de zaakbegeleider kan er ook gekozen worden om de AOS-melding via de zaakbegeleider te laten lopen. De zaakbegeleider heeft hier ook instructies voor.
Als het voorkomt dat het AOS-team telefonisch niet bereikbaar is en ook het serviceloket niet, dan kan er ook een e-mail worden gestuurd naar het e-mail adres Art. 5.1 lid 2 sub e @schadedoormijnbouw.nl . Er wordt dan z.s.m. gehandeld. Hierheen kunnen dan dus ook eventuele verzoeken voor terugbellen worden gestuurd. Deze mailbox wordt van 08:00 tot 22:00 uur beheerd en beantwoord.

4. Hoe te handelen bij verschillende AOS- melding

Hieronder volgen een 4-tal scenario's die voor kunnen komen waarbij er tijdens het doen van een schade-inspectie een mogelijke AOS zich voor kan doen. In deze scenario's worden ook voorbeelden geschetst hoe hier het beste mee omgegaan kan worden.
In alle onderstaande scenario's is het van groot belang dat er goed gecommuniceerd wordt richting de aanvrager. Er mag geen paniek worden gecreëerd en het is niet de bedoeling dat de schade-expert zelf oordeelt over de veiligheid en op de stoel van de Bouwkundig Adviseur AOS en de externe AOS-inspecteur gaat zitten. Verder is het in geen geval wenselijk om de uitvoering van werkzaamheden, die zijn aangebracht door het AOS-team, in twijfel te trekken waar de aanvrager bij is.

1. **De deskundige komt o.b.v. een schademelding bij een situatie nog nooit eerder een AOS-melding is geweest en treft hier een mogelijke AOS aan.**

Het is van belang dat tijdens een dergelijke situatie er geen paniek wordt gezaaid bij een bewoner. Geef aan dat er een situatie is aangetroffen die vragen oproept over de kwaliteit van de constructie en nog even met een ander team besproken zal worden. Hiervoor kan dan vervolgens een AOS melding gedaan worden volgens die instructies. De schade-inspectie kan verder gewoon worden afgerond.

2. **De deskundige komt o.b.v. een schademelding bij een situatie waarbij eerder een AOS inspectie heeft plaatsgevonden, maar waarbij deze als ongegrond is beoordeeld. Terwijl er nu wel weer twijfel is over de aangetroffen situatie.**

Allereerst kan de situatie veranderd zijn waardoor er inderdaad nu sprake kan zijn van een AOS. Ook in deze situaties is het goed om te zorgen dat er bij de bewoner aangegeven wordt dat de constructie vragen oproept en dat hij als deskundige hierover contact zal opnemen met het AOS-team. Om vervolgens een melding te doen. De schade-inspectie kan verder gewoon worden afgerond.

3. **De deskundige komt op basis van prioritaire schademelding bij een situatie waarbij eerder een AOS-inspectie heeft plaatsgevonden en deze als gegrond is beoordeeld en veilig is gesteld. Hierbij ontstaat er twijfel over de manier van veiligstellen.**

In dit scenario is het van belang dat er geen uitspraken worden gedaan over de twijfel van de methode van veiligstelling in het bijzijn van de aanvragers. Er kan contact worden gezocht met het AOS-team om de aangetroffen situatie te overleggen en dan kan er in gezamenlijkheid worden besloten of er een nader inspectie door het AOS-team nodig is. Goed om te weten in deze situaties is dat een veiligstelling altijd in samenspraak en met toestemming van een aanvrager wordt uitgevoerd. De eigenaar van het pand heeft hier ook voor getekend.

5. Communicatie met melder / eigenaar

In dit hoofdstuk volgen een aantal tips betreffende de communicatie met de bewoners over mogelijk Acuut Onveilige Situaties.
Wanneer er een situatie aangetroffen wordt waarbij er twijfel bestaat over de veiligheid is het goed te zorgen dat de bewoner niet onnodig angstig wordt gemaakt. Er hoeft niet gelijk over onveiligheid gesproken te worden. Een voorbeeld is:
"We hebben tijdens de opname een situatie aangetroffen die we graag nader bekeken zouden zien, hiervoor is een speciaal team binnen de TCMG, zij kijken naar de constructies van deze situatie en of er mogelijk op korte termijn gehandeld zou moeten worden".
In het geval van directe twijfel over de veiligheid, door de deskundige, de zaakbegeleider en de bewoners in het goed om wel de verantwoordelijkheid te nemen betreffende deze situatie, echter ook hierbij geldt doe geen uitspraken over of de situatie daadwerkelijk onveilig is, maar dat er wel nader naar gekeken dient te worden. Een voorbeeld zou kunnen zijn:
"We hebben twijfels over de situatie, en willen dit graag z.s.m. door een gespecialiseerde afdeling laten beoordelen of deze twijfels gegrond zijn. Ik zou u adviseren om (de betreffende ruimte) tot die tijd te vermijden, dit puur uit voorzorg, totdat het nader is bekeken en er toelichting is gegeven over wat er constructief aan de hand is"

6. Wat houdt een AOS-procedure in

Ter informatie wordt hieronder in het kort uiteen gezet hoe de AOS-procedure in zijn werk gaat.

De AOS-procedure

- Een AOS melding komt binnen bij het AOS-team (telefonisch, per e-mail of via de website)
- Vervolgens wordt er gekeken wat de geschiedenis is van het adres, en wat voor woning het is
- Er wordt z.s.m. contact gezocht met de melder (Het AOS-team pakt meldingen op tussen 08:00 en 22:00 uur)
- Er wordt een AOS-inspectie ingepland, deze inspectie wordt uitgevoerd door een extern ingehuurde partij samen met een Bouwkundig Adviseur (TCMG)
- De inspectie wordt uitgevoerd, hierbij wordt alleen naar de constructieve veiligheid gekeken van de woning. Er worden geen contrateringen gedaan betreffende de causaliteit
- Indien de situatie als gegrond wordt gezien, het is daarbij dus acuut onveilig, dan wordt er veiliggesteld door een aannemer.

Al het bovenstaande wordt gedaan binnen een tijdsbestek van **48 uur.**

De follow-up (het vervolg)

Nadat een AOS-dossier is veiliggesteld zou er een vervolg moeten plaatsvinden hieronder volgt beknopt hoe dit er uit ziet.

- Wanneer er veiliggesteld is wordt er aan het dossier een dedicated zaakbegeleider gekoppeld.
- Binnen de TCMG worden deze dossier met prioriteit richting de schadeafhandeling overgedragen.
- Bij de afdeling werkvoorbereiding worden alle gegevens verzameld ter voorbereiding van het doen van een schade-opname. Hierbij worden de bevindingen van een AOS-inspectie ook meegenomen

Bijlage 2: Sjabloon SPLITS VvE's

[aanvraagnummer opnemen]; [adres opnemen] (VvE; [VvE opnemen])

Instructie aan deskundige: De vetgedrukte lijnen op de splitsingstekeningen betreffen gemeenschappelijke muren. [Vorige zin alleen opnemen als splitsingstekeningen aanwezig zijn.] Wanneer de schade zich bevindt aan de buitenzijde van het appartementencomplex, in een gemeenschappelijke ruimte, of indien de schade ziet op beide zijden van een gemeenschappelijke muur en niet alleen aan de binnenzijde die behoort tot een appartementsrecht, is de VvE bevoegd om hiervoor een aanvraag in te dienen. Voor zover de schade alleen ziet op de binnenzijde van een gemeenschappelijke muur die behoort tot een appartement, is alleen de betreffende appartementsgerechtigde bevoegd om een aanvraag in te dienen. [check of dit inderdaad het geval is o.g.v. de akte van splitsing en het toepasselijke splitsingsreglement. Zo niet, modeltekst aanpassen].

Omschrijving van de schademelding:

"[omschrijving schademelding opnemen]"

Opnemen in het deskundigenrapport als de schade ziet op een gemeenschappelijk gedeelte: "Schade *** ziet op een gemeenschappelijk gedeelte van het appartementencomplex en wordt daarom meegenomen in dit schaderapport."

Opnemen in het deskundigenrapport als de schade ziet op een privégedeelte: "Schade *** ziet op een privégedeelte van het appartementencomplex en wordt daarom niet meegenomen in dit schaderapport. Alleen de betreffende appartementsgerechtigde is bevoegd om een aanvraag tot vergoeding van deze schade in te dienen."

- **Brondocument:** akte van splitsing in appartementsrechten van [datum opnemen] (deel ***, nummer ***), **inclusief / exclusief** splitsingstekeningen waarop de eigendomsgrenzen zijn aangegeven;

- **Onderscheid gemeenschappelijke- en privégedeelten:** [toepasselijk splitsingsreglement hier opnemen] van toepassing. [Als in de akte van splitsing afwijkingen van het toepasselijke reglement zijn opgenomen, dan die hier ook opnemen: Bijzonderheid: (…)]. **Artikel / artikelen *** ** van het reglement, **dat bepaalt / die bepalen** welke gedeelten van het pand gemeenschappelijk zijn, **luidt / luiden** in dit geval – voor zover voor de deskundige relevant – als volgt:

  "[Relevante artikelen uit het toepasselijke reglement van splitsing hier opnemen]"

Bijlage 3: Hygiëneprotocol betreden bedrijven en locaties met akkerbouw, evenhoevigen en/of pluimvee

Tijdelijke Commissie
Mijnbouwschade Groningen

Eigenaar: Art. 5.1 lid 2 sub e en Art. 5.1 lid 2 sub e

Datum : 05-09-2019

Versie : 2.2

Revisie lijst

Versie	Wijzigingen t.o.v. vorige versie	Author	Date
1.0	Nieuw hygiëneprotocol Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen	Art. 5.1 lid 2 sub e	06-06-2019
2.0	Toevoeging van akkerbouw	Art. 5.1 lid 2 sub e	14-06-2019
2.1	Kleine tekstuele aanpassingen	Art. 5.1 lid 2 sub e	19-06-2019
2.2	Kleine tekstuele aanpassingen en uitleg status bedrijven	Art. 5.1 lid 2 sub e	05-09-2019

1. Inleiding

Zaakbegeleiders van de Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen (TCMG) komen tijdens hun werk regelmatig op akker- en tuinbouwbedrijven en daarnaast in aanraking met hobbymatig dan wel bedrijfsmatig gehouden dieren. In een aantal gevallen gaat het om evenhoevigen (runderen, varkens, schapen en geiten) en pluimvee. In beide gevallen is daarbij altijd het risico aanwezig dat eventuele ziekteverwekkers opgepikt kunnen worden. Aangezien de gezondheidsstatus van de dieren (de mate waarin zij drager kunnen zijn van een besmettelijke dierziekte) en gewassen onbekend is, is een aantal preventiemaatregelen noodzakelijk om het risico op versleping van ziekteverwekkers te beperken.

Voor de houders van dieren is de Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's (Regeling preventie) van toepassing.
Hierin staan de eisen waaraan moet worden voldaan wanneer er bedrijfsbezoek plaatsvindt. Op het moment dat er een dreiging is van een besmettelijke dierziekte, worden ook eisen gesteld aan de bezoekers. Om alle risico's tot een minimum te beperken zijn deze eisen in dit protocol opgenomen.
Voor akkerbouwers zijn er bestrijdingsrichtlijnen waarbij per gewasziekte en plaag protocollen zijn beschreven.
In dit hygiëneprotocol TCMG staat beschreven onder welke voorwaarden bovengenoemde bedrijven en/of locaties kunnen worden betreden.
Dit protocol is van toepassing op alle medewerkers van de TCMG die akker- en tuinbouwbedrijven en bedrijven of locaties betreden waar evenhoevigen en/of pluimvee worden gehouden. Daarnaast gelden deze regels voor alle personen die vergezeld door de TCMG werkzaamheden uitvoeren op deze bedrijven en locaties.

2. Bedrijfshygiëneprotocol

Veel agrarische bedrijven hanteren een eigen bedrijfs- (of branche) hygiëneprotocol voor erfbetreders. Bij een bezoek aan zo'n bedrijf is het bedrijfshygiëneprotocol, voor zover redelijk en proportioneel, leidend. **Let op:** er dient in alle gevallen minimaal aan de eisen van dit hygiëneprotocol te worden voldaan.
Betreden van bedrijven/ locaties met evenhoevigen en/of pluimvee, waar een bedrijfshygiëneprotocol geldt:

a) De auto parkeren op de daarvoor aangewezen/ gemarkeerde plaats.
b) Neem, indien nodig, wegwerpoverall etc. mee.
c) Meld je bij de bedrijfsleider/ eigenaar via bel, intercom, telefoon, loket etc. Niet zondermeer de stallen betreden.
d) Hygiëne-eisen opvolgen, eventueel gebruik van douche/ ontsmetting van handen/ gebruik handschoenen.
e) Bij het betreden van de stallen/bedrijfsgebouwen gebruik maken van bedrijfskleding en –schoeisel.
f) Laat gebruikte wegwerp materialen zoveel mogelijk achter op het bedrijf. Is dit niet mogelijk dan worden de materialen opgeborgen in een gesloten plasticzak in het vuile gedeelte van de auto en bij eerste gelegenheid in een afvalbak/-container gedaan.
g) Meld je af bij de bedrijfsleider/ eigenaar voordat je het bedrijf verlaat.

Betreden van akker- tuinbouwbedrijven:
Percelen en gebouwen waarin gewassen worden bewaard, worden alleen betreden nadat de ondernemer is gevraagd welke hygiënemaatregelen hij noodzakelijk acht. Deze worden opgevolgd.

Ga na of er sprake is van besmetverklaringen op een bedrijf, perceel of regio, want in dat geval, worden ten allen tijde de volgende hygiëne maatregelen in acht genomen:

Er moet een wegwerpoverall (waterdichte wegwerpoverall NEN 465) en deugdelijke overtrekhoezen voor éénmalig gebruik (hoezen die over schoenen of laarzen worden getrokken) worden gedragen.
Als alternatief kan gewerkt worden met gewone laarzen die achteraf worden gereinigd en ontsmet.

De hygiëne-materialen voor éénmalig gebruik worden op het bedrijf of perceel achtergelaten indien daar voorzieningen voor zijn.
Indien er geen voorzieningen op het bedrijf/ perceel aanwezig zijn om afval weg te gooien worden de wegwerpmaterialen in een plastic zak gedaan en in de auto gescheiden gehouden van de schone materialen.

3. TCMG hygiëneprotocol

Ook bedrijven zonder vastgesteld hygiëneprotocol hebben vaak voorzieningen getroffen om het risico op insleep van ziektekiemen te beperken. Denk hierbij aan het beschikbaar stellen van bedrijfskleding en bedrijfslaarzen.
Gebruik bedrijfskleding en -laarzen: bij voorkeur, mits schoon en niet kapot.
Douchen op het bedrijf: Voor het betreden van een aantal specifieke bedrijven, zoals A, C en E varkensbedrijven (Een A-bedrijf is een fokkerijbedrijf. Een E-bedrijf is een speenbiggenbedrijf, waar gespeende biggen van een fokkerijbedrijf (A-bedrijf) worden opgefokt. Een C-bedrijf fokt meestal biggen op van een A- of E-bedrijf tot geslachtsrijpe zeugen), is douchen verplicht. Voor het overige (B-bedrijf is een vermeerderingsbedrijf en ontvangt meestal geslachtsrijpe zeugen van een C-bedrijf en houdt zeugen waarmee biggen worden geproduceerd. Deze biggen gaan naar een D-bedrijf of F-bedrijf. Een F-bedrijf is speenbiggenbedrijf en is vergelijkbaar met een E-bedrijf. Het D-bedrijf is meestal een vleesvarkensbedrijf dat biggen opfokt tot de slachtrijpe leeftijd) alleen wanneer de veehouder dit verlangt, mits dit op acceptabele wijze kan én gedurende het bedrijfsbezoek gebruik kan worden gemaakt van door de veehouder verstrekte bedrijfskleding.
Betreden van bedrijven/ locaties met evenhoevigen en pluimvee waar geen bedrijfshygiëneprotocol geldt:

a) De auto parkeren op de daarvoor aangewezen/ gemarkeerde plaats. Is deze mogelijkheid niet aanwezig, dan parkeren buiten het terrein/ aan de openbare weg.
b) Trek, voordat je het bedrijfsgedeelte betreedt, bij de auto schone/ ontsmette laarzen aan, dan wel schone laarzen met daarover wegwerphoesjes.
c) Neem eventueel een wegwerp- overall, -handschoenen, mondkapje, etc. mee.
d) Meld je bij de bedrijfsleider/ eigenaar via bel, intercom, telefoon, loket etc. Niet zondermeer de stal betreden.
e) In principe worden laarzen en bedrijfskleding van het bedrijf zelf gebruikt. Is dit niet voorhanden/ vuil/ kapot, dan worden de eigen ontsmette laarzen en wegwerp overalls gebruikt;
   Bij pluimvee: Gebruik altijd stal-eigen schoeisel dat door de houder wordt verstrekt. Indien de houder geen stal-eigen schoeisel verstrekt, gebruik dan overschoenen, over je laarzen heen, die je per stal wisselt.
   Bij pluimvee: Gebruik per stal nieuwe wegwerphandschoenen.
f) Voorkom zoveel mogelijk dat eigen materiaal naar een bedrijf wordt meegenomen en gebruik zoveel mogelijk het materiaal van de veehouder zelf. Kan dit niet, dan wordt het eigen materiaal voor en na gebruik zo goed mogelijk gereinigd en ontsmet.
g) Laat de wegwerp materialen na gebruik achter op het bedrijf.
   Is dit niet mogelijk doe ze dan in een gesloten plasticzak in het vuile gedeelte van de auto en bij eerste gelegenheid in een afvalbak/-container gedaan.
i) Indien reinigen en ontsmetten ter plaatste niet mogelijk is, worden de gebruikte materialen opgeborgen in een gesloten plasticzak in het vuile gedeelte van de auto en zodra er een mogelijkheid is worden de materialen gereinigd en ontsmet.
j) Was de handen met water en zeep of Densept gel 70% na het bezoek en gebruik, indien mogelijk, bij aanraking met dieren wegwerp handschoenen.
k) Meld je af bij de bedrijfsleider/ eigenaar voordat je het bedrijf verlaat.

Voor het betreden van akker- en tuinbouwbedrijven waar ondernemer geen hygiënemaatregelen nodig acht en geen sprake is van een besmetverklaring geldt:
Trek voordat je het bedrijf betreedt wegwerphoesjes aan en laat deze na gebruik achter op het bedrijf.

4. Arbo, milieu en veiligheid

Neem alle voorzorgsmaatregelen met betrekking tot de veiligheid van jezelf en anderen bij gebruik van het ontsmettingsmiddel in acht. Volg de gebruiksaanwijzing, het wettelijk gebruiksvoorschrift en de veiligheidsaanbevelingen op de verpakking op.

Extra aandachtpunten bij bezoek aan rundveebedrijven:

- Gebruik laarzen met stalen neuzen
- Gebruik wegwerphandschoenen bij contact met dieren

Extra aandachtspunten bij bezoek aan pluimveebedrijven:

- Gebruik ruimzichtbril 3M type 2790A bij rechtstreeks contact met dieren.
- Gebruik gehoorbescherming
- Gebruik mondkapje (cat. 3)

Extra aandachtspunten bij bezoek aan varkensbedrijven:

- Gebruik gehoorbescherming
- Gebruik mondkapje (cat. 3)
- Gebruik wegwerphandschoenen bij contact met dieren

5. Divers

1) Materialen zijn te bestellen via Renny Kooy;
2) Houdt in de auto een scheiding tussen wel en niet gebruikt- en overig materiaal;
3) Zorg ervoor dat de laarzen bij het verlaten van de locatie zijn gereinigd. (geen smerige laarzen in de auto) Ontsmet de (eigen) laarzen als ze zijn gebruikt in de stal
4) Reinig de gebruikte elektronische apparatuur (laptop, fototoestel, telefoon e.d.) met de daarvoor bestemde vochtige doekjes.
5) Parkeer de auto niet in de nabijheid van de stal danwel kadaverplaats c.q. kadavertonnen.

Bijlage 4: Aandachtspunten bij schadeopname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten

Aandachtspunten bij schadeopname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten
Het gebouw dat u gaat beoordelen is een rijksmonument of een gemeentelijk monument. Zoals u bekend gelden bijzondere regels voor het schadeherstel van monumenten. Soms geldt een vergunningplicht. Deze regels kunnen gevolgen hebben voor degene die schadevergoeding heeft aangevraagd. Wij geven u daarom enkele aandachtspunten voor de voorbereiding, uitvoering en afronding van de schadeopname.

Voorafgaand aan de schadeopname
Voorafgaand aan de schadeopname moet worden onderzocht welke regels gelden voor het herstel en onderhoud van het monument en welke consequenties deze regels kunnen hebben voor (o.a.) de herstelmethode, de materiaalkeuze en de kosten van herstel.

Rijksmonumenten zijn beschermd op grond van de Erfgoedwet (voorheen: de Monumentenwet 1988). Een rijksmonument mag in principe niet worden ontsierd of in gevaar gebracht zonder omgevingsvergunning. Dat geldt niet alleen bij gebruik, maar ook bij herstel en sloop. Bij gewoon onderhoud geldt geen vergunningplicht als de *materiaalsoort en kleur* niet wijzigen. Ook geldt geen vergunningplicht bij inpandige veranderingen van een onderdeel dat uit het oogpunt van monumentenzorg geen waarde heeft. Over een (eventuele) vergunningaanvraag moet de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed advies uitbrengen.

> Zie hierover artikel 2.1 lid 1 onder f van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en artikel 3a van bijlage II bij het Besluit omgevingsrecht.

Gemeentelijke monumenten zijn (vaak) beschermd op grond van een gemeentelijke erfgoedverordening. Daarin staat vaak een vergelijkbare hoofdregel en uitzondering als hierboven beschreven voor rijksmonumenten. In de Erfgoedverordening staan precieze instructies over bijvoorbeeld het behoud van de *detaillering, profilering, vormgeving, materiaalsoort en kleur* bij normaal onderhoud (zonder omgevingsvergunning). Het is van belang de Erfgoedverordening goed te bekijken. Deze kan per gemeente verschillen. Over een (eventuele) vergunningaanvraag kan een gemeentelijke erfgoedcommissie (vaak) desgevraagd een advies uitbrengen.

> Zie hierover artikel 2.2 lid 1 onder b van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en (bijvoorbeeld) artikel 14 van de Erfgoedverordening gemeente Groningen 2017 en artikel 14 van de Erfgoedverordening gemeente Midden-Groningen.

In *het bestemmingsplan* kunnen aanvullende (bouw)regels staan over het monument. Bovendien kan het monument tevens een karakteristieke, beeldbepalende en/of archeologische waarde hebben. Hiervoor gelden specifieke sloop-, herstel- en bouwregels. Het is daarom van belang ook het bestemmingsplan te raadplegen via www.ruimtelijkeplannen.nl.

Tijdens de schadeopname
Tijdens de schadeopname moet zoveel mogelijk worden gezocht naar een wijze van herstel waarbij de monumentale (en eventueel ook karakteristieke en beeldbepalende) waarde behouden blijft. Hierbij zijn vrijwel altijd de keuze voor materiaal, kleur, vorm, detaillering en profilering belangrijk. Een herstelmethode waarbij voornoemde elementen behouden blijven kan de aanvrager de kosten en vertraging van een omgevingsvergunning besparen.

Bij het opstellen van het schaderapport
In het schaderapport moet zorgvuldig worden opgenomen of al dan niet bijzondere eisen gelden voor de geadviseerde herstelmethode. Dat kan bijvoorbeeld inhouden dat de detaillering, profilering, vormgeving, materiaalkeuze en kleur niet mogen wijzigen. De hoogte schadevergoeding moet toereikend zijn om aan deze eisen te kunnen voldoen. Als een vergunningplicht geldt moet in het rapport ook rekening worden gehouden met de kosten en vertraging daarvan

Bijlage 5: Aanvraagformulier Nader Onderzoek

Aanvraag Nader Onderzoek

Tijdelijke Commissie
Mijnbouwschade Groningen

Datum aanvraag

1. Algemene gegevens

Zaaknummer aanvraag

Datum schade-opname

Deskundige — Telefoon

Expertisebureau

Zaakbegeleider — Telefoon

Straat+huisnummer schade-adres

Postcode+woonplaats schade-adres

2. Gegevens nader onderzoek

Naar aanleiding van de schade-opname van het pand is het noodzakelijk om een nader onderzoek te doen naar:

□ de volgende schade(s) uit het adviesrapport:

Schade nummer(s)

en/of

□ ander nader onderzoek (inzet geassumeerde en/of inzet materiaal), namelijk:

2.1 Schade en situatie

Omschrijving van de schade en aanleiding voor nader onderzoek:

2.2 Indicatie kosten

□ ≤ €2000

□ €2000 - €5000

□ ≥ €5000 > Actie: overleggen van offerte

Als de kosten tijdens onderzoek 15% hoger blijken dan hier aangegeven, dan mail met motivatie sturen naar: coordinatie-schade-expertise@schadedoormijnbouw.nl

2.3 Indicatie doorlooptijd

3. In te schakelen externe partijen t.b.v. uitvoeren nader onderzoek

1

2

3

4. Ondertekening voor akkoord

Datum — Datum

Handtekening TCMG — Handtekening Technisch Coördinator

9.

Praktische uitwerking Protocol Mijnbouwschade Groningen voor Deskundigen

Versie 8
6-12-2019
Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen
Afdeling Schade-expertise

Revisie lijst

Versie	Wijzigingen t.o.v. vorige versie	Author	Datum
1	1e versie t.b.v. aanbesteding van de 4 partijen.	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	22-10-2018
2	*De opbouw van de Praktische uitwerking is gewijzigd voor meer leesbaarheid.* **Hoofdstuk 1 Inleiding** toegevoegd**.** **Hoofdstuk 2**: *Paragraaf 6 Werkwijze schade opname*: laatste alinea aangevuld. *Paragraaf 7 Nulmeting-light* toegevoegd *Paragraaf 8 Appartementsrechten* toegevoegd. *Paragraaf 9 Gebruik eigen Fotoapparatuur* toegevoegd. Hoofdstuk 5: *Paragraaf 3 Nader onderzoek* is nader uitgewerkt. *Paragraaf 4 Reeds herstelde schade* toegevoegd. *Paragraaf 5 Hoe om te gaan met aanvullende schade na opname* is nader uitgewerkt. **Hoofdstuk 8 Nader Advies (voorheen Zienswijze voor deskundigen) is aangevuld.**	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	11-01-2019
3	*De Praktische Uitwerking is aangevuld en gewijzigd n.a.v. het Advies van het Panel van Deskundigen. Hieronder worden kort de wijziging en aanvullingen weergegeven.* **Hoofdstuk 2:** *Paragraaf 2 Voorbereiding Schadedossier en planning van de schadeopname nader uitgewerkt n.a.v. het advies van panel van deskundigen.* *Paragraaf 4 Situatie februari 2019 toegevoegd.* *Paragraaf 3 Introductie/ kennismaking Aanvrager nader uitgewerkt.* *Paragraaf 5 Acuut Onveilige Situatie (AOS) nader uitgewerkt.* *Paragraaf 7 Nulmeting-light nader uitgewerkt.* **Hoofdstuk 3 Causaal Verband is grotendeels aanpast en herschreven n.a.v. het advies van het Panel van Deskundigen.** **Hoofdstuk 5 Diversen** *Paragraaf 2 Vergoeden sauswerk aangevuld met de laatste zinsnede.*	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	12-02-2019
	Hoofdstuk 6 Fysieke schade aan een gebouw of werk of materiele gevolgschade **-**Titel aangepast n.a.v. het advies van het panel van Deskundigen - Hoofdstuk in zijn geheel aangepast en nader uitgewerkt n.a.v. het advies van panel van deskundigen.		

Versie	Wijzigingen t.o.v. vorige versie	Author	Datum
3	**Goedgekeurd door de Commissie**	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	14-02-2019
4	**Hoofdstuk 1:** *Paragraaf 5 AOS in zijn geheel aangepast.* *Paragraaf 1.9 Vereniging van Eigenaren toegevoegd.* **Hoofdstuk 4:** *Paragraaf 3 Nader onderzoek mailadres* aangepast *Bijlagen toegevoegd aan de Praktische uitwerking.*	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	08-04-2019
5	**Hoofdstuk 4:** *Paragraaf 3 Nader Onderzoek in zijn geheel aangepast.* **Bijlage:** *Formulier Aanvraag Nader Onderzoek* als *bijlage 2* toegevoegd	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	09-05-2019
6	**Hoofdstuk 1 Werkwijze voor de schade opname** *Paragraaf 7 tekst over nulmeting-light aangepast.* **Hoofdstuk 2 Causaal verband** *Aan paragraaf 2.2.2. Gebouw en werken delen van hoofdstuk 5 Fysieke schade aan een gebouw of werk of materiele schade toegevoegd.* *Aan paragraaf 2.2.4 Ontzenuwen van bewijsvermoeden criteria 4 en 5 toegevoegd.* *Paragraaf 2.3 Trillingtool toegevoegd.* *Paragraaf 2.4 Situatie februari 2019 verwijderd.* **Hoofdstuk 3 Schadebegroting** toegevoegd. **Hoofdstuk 5 Fysieke schade aan een gebouw of werk of materiele gevolgschade verwijderd en opgenomen in paragraaf 2.2.2. Gebouwen of werken.** **Hoofdstuk 6 Werkwijze Wettelijke Rente is als paragraaf 3.8 opgenomen onder Hoofdstuk 3.** **Hoofdstuk 7 Werkinstructie Addendum / Nader Advies aangepast en opgenomen als paragraaf 5.5. onder hoofdstuk 5 Diversen.** *Bijlage 1 werkinstructie AOS voor schade-expertise toegevoegd* *Bijlage 3 Aandachtspunten bij schadeopname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten* toegevoegd.	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	06-08-2019

Versie	Wijzigingen t.o.v. vorige versie	Author	Datum
7	**Hoofdstuk 1 Werkwijze voor schade opname** *Paragraaf 6 Werkwijze schadeopname en paragraaf 7 nulmeting-light voor een logischer opbouw omgewisseld.* *Paragraaf 6 hernoemd naar Hoofdregel Nulmeting-light en tekst aangepast. Tevens paragraaf 1.6.1 met uitzonderingen toegevoegd.* *Paragraaf 7 Werkwijze schadeopname op nulmeting-light aangepast.* *Paragraaf 11 Hygiëneprotocol voor schadeopname bij Agrarische Bedrijven toegevoegd.* **Hoofdstuk 3 Schadebegroting** *Paragraaf 6 Klein Werk Toeslag (KWT)* toegevoegd. **Hoofdstuk 5 Diversen** *Paragraaf 3 Nader onderzoek aangepast.* **Bijlage 3 Hygiëneprotocol betreden bedrijven en locaties met akkerbouw, evenhoevigen en/of pluimvee** **Bijlage 5 Aanvraagformulier Nader Onderzoek aangepast.**	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	11-10-2019
8	**Hoofdstuk 3 Schadebegroting** *Paragraaf 4 Schadevergoedingen en BTW aangevuld.* **Hoofdstuk 4 Schade is eerder behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgelijke rechter (EBS)** *Paragraaf 4 wijze van beoordeling eerder behandelde schades is aangevuld.* **Hoofdstuk 5 Schade die eerder behandeld is door de TCMG** is toegevoegd**.**	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	06-12-2019

Inhoudsopgave

Inleiding 7
1. Werkwijze voor de opname van de schade 8
1.1. Algemeen 8
1.2. Voorbereiding schadedossier en planning van de schadeopname. 8
1.3. Introductie/ kennismaking Aanvrager 8
1.4. Samenwerking zaakbegeleider 9
1.5. Acuut Onveilige Situatie (AOS) 9
1.6. Nulmeting-light 9
1.7. Werkwijze schadeopname 10
1.8. Appartementsrechten 11
1.9. Vereniging van Eigenaren (VvE) 11
1.10. Gebruik eigen fotoapparatuur 12
1.11. Hygiëneprotocol voor schadeopname bij Agrarische bedrijven 12
2. Causaal verband 13
2.1. Uitgangspunten 13
2.2. Bewijsvermoeden 13
2.2.1. Fysieke schade 13
2.2.2. Gebouwen of werken 13
2.2.3. Schade die naar zijn aard redelijkerwijs een gevolg van mijnbouwactiviteiten 14
2.2.4. Ontzenuwen van het bewijsvermoeden 15
2.2.5. Beslisschema toepasselijkheid bewijsvermoeden 16
2.3. Trillingtool 17
2.3.1. Wat is de trillingtool? 17
2.3.2. Gebruik trillingtool 18
2.4. Causaliteit als het bewijsvermoeden niet van toepassing is 19
3. Schadebegroting 20
3.1. Algemeen 20
3.2. Wijze van schadebegroting fysieke schade 20
3.3. Sloop en nieuwbouw 20
3.4. Schadevergoedingen en BTW 21
3.5. Vergoeden sauswerk 21
3.6. Klein Werk Toeslag (KWT) 21
3.7. Materiële gevolgschade 22
3.8. Wettelijke rente 22
4. Schade is eerder behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter (EBS) 24
4.1. Algemeen 24
4.2. Informatieverstrekking vanuit de TCMG 24
4.3. Nulmeting-light 24
4.4. Hardheidsclausule / beëindigde procedure Arbiter Bodembeweging 25

4.5. Identificatie als eerder behandelde schade 25
4.6. Wijze van beoordeling eerder behandelde schades 26
4.7. Schadebegroting verergerde schades 33
4.8. Schadebeperkingsplicht 36
5. Schade die eerder behandeld is door de TCMG 37
5.1. Wijze beoordeling eerder behandelde schades TCMG 37
6. Diversen 45
6.1. Eigendomsoverdracht 45
6.2. Reeds herstelde schade 45
6.3. Nader onderzoek 45
6.4. Hoe om te gaan met aanvullende schade na een opname? 46
6.5. Nader advies (in een addendum of herzien adviesrapport) 46
Bijlage 1: Werkinstructie AOS bij Schade-expertise 48
1. Inleiding 50
2. Hoe kan een AOS melding worden gedaan 51
3. Hoe te handelen bij verschillende AOS- melding 52
4. Communicatie met melder/ eigenaar 53
5. Wat houdt een AOS-procedure in 54
Bijlage 2: Sjabloon SPLITS VvE's 55
Bijlage 3: Hygiëneprotocol betreden bedrijven en locaties met akkerbouw, evenhoevigen en/of pluimvee 56
1. Inleiding 57
2. Bedrijfshygiëneprotocol 57
3. TCMG hygiëneprotocol 58
4. Arbo, milieu en veiligheid 59
5. Divers 59
Bijlage 4: Aandachtspunten bij schadeopname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten 60
Bijlage 5: Aanvraagformulier Nader Onderzoek 61

Inleiding

De Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen (TCMG) schakelt onafhankelijke en onpartijdige deskundigen in om haar te adviseren over het besluit dat zij dient te nemen op de bij haar ingediende verzoeken om schadevergoeding. Dit betekent dat het adviesrapport de TCMG antwoord dient te geven op de vraag of, en zo ja voor welk bedrag, de aanvrager aanspraak heeft op een vergoeding voor de schade die is ontstaan aan een gebouw of werk ten gevolge van bodembeweging die is veroorzaakt door de exploitatie van een mijnbouwwerk voor het Groningenveld of de gasopslag Norg.

De deskundige is uiteraard, gelet op zijn onafhankelijke en onpartijdige positie, vrij in de inhoud van het advies dat hij de TCMG geeft. Wel geeft de TCMG door middel van dit document richtlijnen voor de wijze waarop de schade moet worden opgenomen, hoe omgegaan moet worden met de beperkingen aan de bevoegdheid van de TCMG én hoe − op een aantal onderwerpen − de TCMG invulling wenst te geven aan haar taak om de schade op een rechtvaardige én ruimhartige manier te vergoeden. Op deze manier wordt gewaarborgd dat de schadeopname op een zorgvuldige en uniforme wijze plaatsvindt. De richtlijnen betreffen zowel reguliere dossiers als specials waarbij daar waar nodig de kleine verschillen in werkwijze worden aangeduid. De richtlijnen gelden niet indien en voor zover in specifieke gevallen een andersluidende werkwijze voor de schade-afhandeling is vastgesteld.

1. Werkwijze voor de opname van de schade

1.1. Algemeen

Het belangrijkste doel van de schadeopname is uiteraard om te kunnen adviseren over:

1) of causaal verband bestaat;
2) de omvang van de schade(vergoeding), en om;
3) de nulmeting-light uit te voeren, met het oog op eventuele toekomstige schade.

De werkwijze van de deskundige vindt plaats conform de hieronder door de TCMG vastgestelde procedure. Mocht tijdens de uitvoering blijken dat deze procedure moet worden aangepast, dan zal (de voorzitter van) de deelcommissie mijnbouwschade van de TCMG hierover desgevraagd beslissen.

1.2. Voorbereiding schadedossier en planning van de schadeopname.

De Afdeling werkvoorbereiding van de TCMG zal zorgdragen voor een zo volledig mogelijk dossier ten behoeve van de deskundige. Daartoe zal de Afdeling werkvoorbereiding het dossier op onderstaande punten controleren en/of daarover informatie verschaffen aan de deskundige:

- Eigendom (kadaster en objectlijst).
- Geschiedenis (eerdere meldingen bij CVW of NAM op hetzelfde adres).
- Dubbele melding.
- Soort object (soort bouwwerk of special, zoals erfgoed of agrarisch).
- Of het object is aangewezen als een beeldbepalend of karakteristiek pand of als gemeentelijk/rijksmonument.
- Regulier dossier of specials zoals erfgoed, agrarisch of MKB.
- Informatie met betrekking tot de topwaarde van de trillingen door aardbevingen met het epicentrum in het Groningenveld of de Gasopslag Norg, zulks mede met het oog op de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden.
- Eerdere meldingen van een Acuut Onveilige Situatie (AOS).

Het volledige digitale dossier wordt door middel van de applicatie "Atabix" aan de deskundige ter beschikking gesteld.

De afdeling Planning maakt vervolgens de afspraak voor de schade-opname met de aanvrager/zaakbegeleider.

1.3. Introductie / kennismaking Aanvrager

In principe is bij elke opname een zaakbegeleider aanwezig alsmede de aanvrager. Desgewenst kan de aanvrager zich uiteraard ook laten bijstaan, door bijvoorbeeld een deskundige.

Na de kennismaking geeft de zaakbegeleider aan de aanvrager uitleg over de procedure en het doel van het bezoek. De zaakbegeleider is gedurende het proces van aanvraag tot schadevergoeding de contactpersoon voor de aanvrager.

Vervolgens geeft de deskundige uitleg over zijn/haar werkzaamheden.

Als er geen zaakbegeleider aanwezig is bij de opname, dan geeft de deskundige uitleg over de opname. De deskundige overhandigt een informatiebrochure aan de aanvrager en verwijst bij vragen over het proces of de organisatie TCMG door naar de zaakbegeleider. Ook kan de deskundige een signaal afgeven bij Zaakbegeleiding wanneer hij inschat dat contact met de aanvrager nodig is.

Het behoort tot de taak van de zaakbegeleider en/of deskundige dat hij/zij ervan overtuigd is dat voorafgaande aan de rondgang de werkwijze, het doel en de procedure bij de aanvrager helder

zijn.

1.4. Samenwerking zaakbegeleider

Uitgangspunt is dat de deskundige de schade beoordeelt en vaststelt en dat de zaakbegeleider de contactpersoon voor de aanvrager is. De zaakbegeleider heeft als taak om vragen en onduidelijkheden aan de kant van de aanvrager te signaleren en onder de aandacht te brengen.

De deskundige en de zaakbegeleider presenteren zich als eenheid met hun eigen rollen aan de aanvrager. Indien nodig hebben de deskundige en de zaakbegeleider voorafgaand aan de opname contact. De zaakbegeleider heeft géén taak in het beoordelen en vaststellen van de schade.
De deskundige heeft daarnaast geen taak in het uitleggen van de werkwijze van de TCMG.
Aan het eind van de opname vullen de deskundige en de zaakbegeleider het evaluatieformulier in.
De deskundige levert het volledig ingevulde evaluatieformulier in bij zijn coördinator.

Indien aanvrager zich laat bijstaan door een gemachtigde, niet zijnde een zaakbegeleider, dan zullen alle contacten over de schade in principe via tussen de zaakbegeleider en de gemachtigde verlopen.

1.5. Acuut Onveilige Situatie (AOS)

Mocht de situatie zich voordoen dat de deskundige zich zorgen maakt over de veiligheid van de bewoners, of zichzelf dan kan hij hiervan een melding doen.

De melding moet altijd worden gedaan via www.schadedoormijnbouw.nl en dan via het webformulier. https://www.schadedoormijnbouw.nl/is-er-een-acuut-onveilige-situatie.

Graag in de omschrijving aangeven dat de melding is gedaan door de deskundige, inclusief naam.
Deze melding moet altijd in overleg gedaan worden met de bewoner.

Bij situaties die erg nijpend lijken te zijn is het, in de situatie van een schade-opname, goed om als deskundige telefonisch contact te zoeken met het AOS-team. Het AOS-team heeft in principe 48 uur om een AOS-melding af te handelen, echter zal er bij telefonisch contact altijd overleg gepleegd worden over de situatie en of spoed noodzakelijk is.

Als het voorkomt dat het AOS-team telefonisch niet bereikbaar is en ook het webformulier niet beschikbaar is, kan er bij uitzondering een e-mail worden gestuurd naar
Art. 5.1 Wob sub b @schadedoormijnbouw.nl. Er wordt dan z.s.m. gehandeld. Hierheen kunnen dus ook eventuele verzoeken voor terugbellen worden gestuurd. Deze mailbox wordt van 08:00 tot 22:00 uur beheerd en beantwoord.

Zie bijlage 1 voor de uitgebreide werkinstructie.

1.6. Nulmeting-light

Naast het opnemen van de door de aanvrager gemelde schade, dient de deskundige in beginsel ook een nulmeting-light uit te voeren aan het hoofdgebouw. In het kader van de nulmeting-light dient de deskundige alle schade van enige omvang vast te leggen in zijn adviesrapport, ongeacht of hier een melding van is gedaan en ongeacht of deze is veroorzaakt door mijnbouw.

In Atabix is vermeld of een nulmeting-light moet plaatsvinden. Indien de deskundige twijfelt over of een nulmeting-light moet plaatsvinden, kan hij daarover contact opnemen met werkvoorbereiding.

In uitgangspunt wordt alleen een nulmeting-light uitgevoerd indien het gaat om gebouwen die bestemd zijn om te gebruiken ten behoeve van wonen. Het gaat hierbij - voor alle duidelijkheid - om particuliere bewoning van meer permanente aard door mensen, niet om behuizing voor dieren (vee). In beginsel moeten alle voor wonen bestemde ruimtes van het gebouw worden opgenomen

in het kader van de nulmeting-light. Dit zijn dus bijvoorbeeld de woonkamers, slaapkamers, hal, keuken, sanitair, kelder etc.

De nulmeting-light wordt niet uitgevoerd voor bijgebouwen en overige werken die niet bestemd zijn voor bewoning, zoals een schuur, opberghok, garage, fietsenstalling, tuinornamenten, hekwerk/tuinafscheiding en tuinhuisje (voor zover dit niet bewoond wordt). Hier zal geen nulmeting-light plaatsvinden maar zal alleen de gemelde schades worden opgenomen, ongeacht of deze schades mijnbouw gerelateerd zijn of niet.

Zorginstellingen (bejaardentehuizen/zorgcentra) worden ook permanent bewoond, ook al kan de bestemming niet Wonen maar Maatschappelijke doeleinden zijn. In dat geval geldt dat alleen de betreffende wooneenheid van de bewoner onder de nulmeting-light valt, niet de overige openbare ruimtes die voor iedereen toegankelijk zijn (zoals gemeenschappelijke kelder, gemeenschappelijke hal etc.). Dit geldt eveneens voor VvE's. Zie voor de werkwijze bij VvE's het onder 1.9 bepaalde. Bij de groep (professionele) vastgoedeigenaren die vaak een groot aantal panden met schades tegelijk aanmelden kiest de TCMG ervoor, ook al gaat het daarbij doorgaans om particuliere, permanente bewoning met bestemming Wonen, in afwijking van de hoofdregel, geen opname light in de categorie a ruimtes te laten verrichten, maar alleen de in die ruimtes aangemelde schades op te laten nemen en calculeren. Ook dit zal worden vermeld in Atabix.

De nulmeting-light wordt ook niet uitgevoerd voor gebouwen of opstallen die niet bestemd zijn voor bewoning. Hierbij moet gedacht worden aan:
- kantoorruimte;
- bedrijfsruimte (winkelruimte/magazijn);
- recreatieruimte, sporthallen (zwembaden);
- kerken;
- ziekenhuizen;
- scholen;
- stallen; indien een woonhuis en een schuur aan elkaar vast zijn gebouwd (kop-rom-boerderij) dan behoeft alleen voor het woongedeelte daarvan een nulmeting-light uitgevoerd te worden.

De TCMG kan er onder omstandigheden voor kiezen om in bijzondere gevallen toch een nulmeting uit te laten voeren aan een gebouw of opstal dat niet voor bewoning is bestemd. In dat geval zal dit doorgegeven worden in Atabix.

1.7. Werkwijze schadeopname

De deskundige neemt de schade op door middel van een vaste route en legt de opgenomen schade vast in de applicatie "Atabix". De deskundige begint met het exterieur van het gebouw en loopt rond het object (met de klok mee). Bij het interieur start de expert op de hoogste verdieping die met een vaste trap (inclusief vlizotrap) bereikbaar is en werkt vervolgens naar de begane grond (of kelder, mits begaanbaar).

Van de gevel met voordeur en huisnummer wordt een overzichtsfoto gemaakt en van elke gevel/muur met schade wordt ook een overzichtsfoto gemaakt. Vervolgens wordt van de schade een detailfoto gemaakt.

Elke door de aanvrager gemelde schade en elke door de deskundige onder de 1.6 beschreven nulmeting-light geconstateerde schade wordt fotografisch vastgelegd en voorzien van een technische toelichting op de aard en omvang van de schade. De deskundige dient dus **alle** schade op te nemen waarvan de bewoner van mening is dat sprake zou kunnen zijn van mijnbouwschade. Het is de deskundige onder geen beding toegestaan om een opname van schade achterwege te laten, omdat hij van mening is dat geen sprake is van mijnbouwschade, wanneer de aanvrager meent dat die sprake wel voor vergoeding in aanmerking zou kunnen komen.

In het kader van de nulmeting-light dient de deskundige alle schade van enige omvang vast te leggen in zijn adviesrapport, ongeacht of hier een melding van is gedaan en ongeacht of deze is

veroorzaakt door mijnbouw. In het kader van nulmeting-light wordt ook van gebreken die geen relatie hebben met de gaswinning een korte vastlegging (foto + beschrijving) gemaakt

De deskundige dient zéér terughoudend te zijn met het doen van mededelingen tijdens de opname over of causaal verband bestaat tussen de schade en mijnbouwactiviteiten, en over de financiële omvang van de schade. De ervaring heeft namelijk geleerd dat achteraf regelmatig blijkt dat de deskundige (n.a.v. van opmerkingen van de projectcoördinator van het deskundigenbureau) terug moet komen op zijn initiële beoordeling. Dit leidt mogelijk tot teleurstelling bij de aanvrager. Daarnaast komt het regelmatig voor dat bewoners de beoordeling van de deskundige niet goed begrijpen of onthouden. Om deze reden dienen in beginsel op voorhand geen mededelingen gedaan te worden over causaliteit of de schadebegroting.

1.8. Appartementsrechten

Bij TCMG worden ook aanvragen tot schadevergoeding ingediend door eigenaren van appartementsrechten. Belangrijk aspect bij het adviseren aan de TCMG over het op deze aanvragen te nemen besluit, is de vraag of en zo ja in hoeverre de gemelde schade onder het appartementsrecht valt. De schade kan immers ook buiten het appartementsrecht vallen en in dat geval komt de schadevergoeding bijvoorbeeld toe aan de VvE (of een andere appartementsgerechtigde).

Door de TCMG is ervoor gekozen om bij de opdrachtverstrekking aan deskundigen voor de opname van schade van appartementsgerechtigden te werken met een zogenoemde vuistregel. De vuistregel houdt in dat de deskundige bij de opname van schade aan een appartementsrecht in elk geval de schade aan de binnenmuren, vloeren en plafonds van een appartement dient op te nemen. Schade aan gemeenschappelijke ruimten, buitenmuren, het dak of de fundering van een gebouw behoeft de deskundige in beginsel niet op te nemen (tenzij de VvE een eigen verzoek om schadevergoeding heeft ingediend dat onder een eigen dossiernummer wordt afgehandeld. Zie werkwijze onder 1.10). De schadevergoeding voor die delen van het gebouw komt in de regel namelijk toe aan de VvE en daarvoor kan door de appartementsgerechtigde dus geen vergoeding worden aangevraagd.

De deskundigen krijgen van TCMG de opdracht om de appartementen volgens deze vuistregel op te nemen. De nulmeting-light beperkt zich dus ook tot de delen van het gebouw die binnen deze vuistregel vallen.

Afwijken van de vuistregel
Indien de appartementsgerechtigde meent dat hij aanspraak heeft op een vergoeding voor schade aan een deel van het gebouw dat valt buiten de hiervoor geschetste vuistregel, dan dient de deskundige deze schade wél op te nemen en − als sprake is van mijnbouwschade − te calculeren wat de kosten van herstel van deze schade zijn. Indien deze situatie zich voordoet, dient de deskundige dit te melden richting de Afdeling werkvoorbereiding, zodat zij nader kunnen onderzoeken of de betreffende schade al dan niet valt binnen het appartementsrecht van de aanvrager en aldus al dan niet aan hem toekomt.

1.9. Vereniging van Eigenaren (VvE)

De VvE is alleen gerechtigd tot schadevergoeding voor zover de schade zich bevindt in de gemeenschappelijke gedeelten van het appartementencomplex. In grote lijnen geldt dat wanneer de schade zich bevindt aan de buitenzijde van een appartementencomplex, in een gemeenschappelijke ruimte, of wanneer de schade ziet op beide zijden van een gemeenschappelijke muur en niet alleen aan de binnenzijde die behoort tot het appartementsrecht, de VvE bevoegd is om hiervoor een aanvraag in te dienen. De TCMG gaat na of de VvE daadwerkelijk bevoegd is om de schadeaanvraag in te dienen.

Aan de hand van de bij het Kadaster opgevraagde splitsingsakte (incl. bijbehorende splitsingstekening(en)) en het bijbehorende splitsingsreglement beoordeelt de afdeling

Werkvoorbereiding wat de gemeenschappelijke gedeelten en de privé-gedeelten zijn van het appartementencomplex en legt dit vast in het document SPLITS VvE's (bijlage 2) met daarin een instructie voor de deskundige. Deze instructie wordt via Atabix gedeeld met de deskundige.

De deskundige neemt alleen de door de VvE's gemelde schade(s) op. Er wordt geen nulmeting-light uitgevoerd.

1.10. Gebruik eigen fotoapparatuur

Uitgangspunt is dat foto's rechtstreeks via de Atabix applicatie worden gemaakt. Het kan zijn dat de iPad die daarvoor gebruik moet worden, foto's van onvoldoende kwaliteit oplevert voor een goed rapport. In dat geval is het gebruik van andere camera's toegestaan. Deze foto's worden dan gelijk na de opname via de backend van Atabix toegevoegd en direct verwijderd nadat ze zijn toegevoegd en opgeslagen.

1.11. Hygiëneprotocol voor schadeopname bij Agrarische bedrijven

Voor het betreden van een agrarisch bedrijf heeft TCMG een eigen hygiëneprotocol opgesteld. Alle aanwezigen bij de schade-opname op een agrarisch bedrijf moeten zich houden aan het hygiëneprotocol, dat is bijgevoegd als bijlage 3.

Deskundigen hebben een eigen verantwoordelijkheid dit hygiëneprotocol na te leven en dienen zelf zorg te dragen voor al het materieel, passende kleding, schoeisel etc. dat nodig is in het kader van het hygiëneprotocol.

2. Causaal verband

2.1. Uitgangspunten

De TCMG dient schade te vergoeden met overeenkomstige toepassing van het burgerrechtelijke aansprakelijkheids- en schadevergoedingsrecht. In dit verband moet ook worden beoordeeld of de door de aanvrager gemelde schade in causaal verband staat met bodembeweging als gevolg van de exploitatie van een mijnbouwwerk voor het Groningenveld of de Gasopslag Norg.

Hierbij moet in uitgangspunt toepassing gegeven worden aan het normale leerstuk van causaal verband als bedoeld in artikel 6:98 BW.

2.2. Bewijsvermoeden

In een groot aantal gevallen waarop de verzoeken om schadevergoeding bij de TCMG zien, is evenwel het bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW van toepassing. Artikel 6:177a BW luidt als volgt:

Artikel 6:177a BW
1 Bij fysieke schade aan gebouwen en werken, die naar haar aard redelijkerwijs schade door beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of de exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van het winnen van gas uit het Groningenveld zou kunnen zijn, wordt vermoed dat die schade veroorzaakt is door de aanleg of de exploitatie van dat mijnbouwwerk.

Als het bewijsvermoeden van toepassing is op de gemelde schade, dan betekent dit dat vermoed wordt dat de schade daadwerkelijk een gevolg is van mijnbouwactiviteiten, tenzij het vermoeden is ontzenuwd. Voor de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW moet voldaan zijn aan een aantal eisen. Er moet:

1) sprake zijn van fysieke schade;
2) aan een gebouw of werk;
3) die naar haar aard redelijkerwijs schade door mijnbouw zou kunnen zijn;

Bij de uitleg van deze criteria zoekt de TCMG in beginsel aansluiting bij het advies van het panel van deskundigen onder voorzitterschap van prof. Van Mierlo van 22 januari 2019. Dit advies is openbaar beschikbaar, maar kan desgevraagd aan de deskundige worden toegezonden.

De TCMG zal hierna uiteenzetten hoe zij, overeenkomstig het advies van het panel van deskundigen, toepassing geeft aan het bewijsvermoeden.

2.2.1. Fysieke schade

Artikel 1 van het Besluit Mijnbouwschade Groningen bepaalt dat de commissie bevoegd is ter zake van "fysieke schade" aan "gebouwen of werken" en de materiële schade die het gevolg is van de fysieke schade.

Het bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW is uitsluitend van toepassing op 'fysieke schade'. De TCMG definieert dit begrip als volgt:

> *"Onder fysieke schade wordt verstaan: een fysieke aantasting, die zich manifesteert in een blijvende verandering van vorm of structuur of stand c.q. verzakking, die naar verkeersopvatting de gaafheid kenmerkt."*

2.2.2. Gebouwen of werken

Verder is vereist dat de fysieke schade is ontstaan aan een 'gebouw' of 'werk'. Voor het begrip 'gebouw' wordt aansluiting gezocht bij dit begrip uit de Woningwet, zijnde:

"een bouwwerk dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt."

"Het begrip 'werken' ziet op constructies die zijn bedoeld om duurzaam ter plaatse te blijven, zoals een afdak, een terreinafscheiding of infrastructurele werken. Ook een irrigatie- of drainagesysteem kan een werk zijn als uit de aard voortvloeit dat het een constructie is die bedoeld is om duurzaam ter plaatse te blijven."

De commissie heeft geoordeeld dat een woonboot ook een "werk" is.

De deskundige moet dus beoordelen of er sprake is van fysieke schade aan een gebouw of werk, als bedoeld in art. 1 Besluit mijnbouwschade Groningen. Uitzonderingen die volgens art. 1 Besluit mijnbouwschade Groningen niet onder de bevoegdheid van de commissie vallen:

- Industriegebouwen zoals gebouwen voor de vervaardiging van chemische producten;
- Openbare infrastructurele werken zoals: openbare wegen, openbare bruggen, openbare riolering, dijken en netten als bedoeld in de Electriciteitswet en Gaswet.

2.2.3. Schade die naar zijn aard redelijkerwijs een gevolg van mijnbouwactiviteiten

Indien het gaat om fysieke schade aan een gebouw of werk, moet vervolgens worden bekeken of sprake is van schade die naar haar aard redelijkerwijs een gevolg van beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of de exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van het winnen van gas uit het Groningenveld zou kunnen zijn.

Bij de beantwoording van deze vraag komt beperkt betekenis toe aan de fysieke eigenschappen van de schade. Alleen als het gaat om één van de volgende typen schade, is naar haar aard géén sprake van mijnbouwschade en is het bewijsvermoeden dus niet van toepassing:

- verkleuring, vlekvorming;
- bladderen van verfwerk, loslaten/onthechten van verf-/kitwerk;
- veroudering, verwering;
- krimpscheuren in materialen (bijvoorbeeld scheuren in houten balken, in een baksteen e.d.). N.B. krimpscheuren tussen twee verschillende materialen of ter plaatse van overgangen vallen hier niet onder.

Voor alle overige vormen van fysieke schade kan niet op voorhand worden uitgesloten dat sprake is van mijnbouwschade en kan het bewijsvermoeden dus wel van toepassing zijn. Dit geldt dus, voor de goede orde, ook voor bijvoorbeeld krimpscheuren in de aansluiting tussen twee materialen en voor zettingsschade.

De TCMG gaat ervan uit dat de geografische locatie van het gebouw waaraan schade is ontstaan, wél bepalend is voor het antwoord op de vraag of de schade redelijkerwijs door mijnbouwactiviteiten zou kunnen zijn ontstaan.

Daarbij hanteert de TCMG – in lijn met het advies van het panel van deskundigen – als uitgangspunt dat het bewijsvermoeden van toepassing is indien het gebouw of werk waaraan fysieke schade is ontstaan:

1) is gelegen boven of op een afstand van minder dan 6 km van het Groningenveld;
2) is gelegen op een locatie waar in de 30 jaar voorafgaand aan het ontstaan van de schade een topwaarde is opgetreden van de trilling van het maaiveld als gevolg van een aardbeving met epicentrum gelegen in het Groningenveld, van meer dan 2 mm/s in combinatie met een overschrijdingskans van meer dan 1%.

Dit zijn alternatieve criteria. Indien dus aan één van deze criteria is voldaan, dan wordt voor de betreffende fysieke schade vermoed dat die een gevolg van mijnbouwactiviteiten is.

Buiten de hiervoor onder 1) en 2) genoemde criteria zou alsnog een bewijsvermoeden van toepassing kunnen zijn, indien sprake is van fysieke schade aan een gebouw of werk, dat al dan

niet in combinatie met de bijzondere constructiekenmerken van dat gebouw of werk, gevoeliger is voor aardbevingen dan andere gebouwen of werken. Wat betreft deze uitzonderlijke categorie 'gevoelige gebouwen of werken' moet worden gedacht aan gebouwen of werken in wierdendorpen, op taluds en langs slootkanten, of bepaalde grote boerderijen of molens.

De TCMG zal buiten de 6 km-zone aan de deskundige een informatieblad ter beschikking stellen waarin een overzicht wordt gegeven van de topwaarde van de trillingen (met een overschrijdingskans van 1%) die voorafgaand aan de opname zijn opgetreden ter plaatse van het gebouw of werk waarop het verzoek om schadevergoeding betrekking heeft. Aan de hand van dit informatieblad kan de deskundige beoordelen of op de fysieke schade het bewijsvermoeden van toepassing is, omdat aan het onder 2) genoemde criterium is voldaan. Zie hierover meer uitgebreid paragraaf 2.2.6.

2.2.4. Ontzenuwen van het bewijsvermoeden

Indien het bewijsvermoeden van toepassing is op de fysieke schade, dan is daarmee nog niet gezegd dat sprake is van causaal verband. De deskundige dient vervolgens namelijk te bezien of het bewijsvermoeden is ontzenuwd. De TCMG hanteert hiervoor, mede in het licht van artikel 6:177a BW, een hoge lat. Zoals in het advies van het panel van deskundigen ook is aangegeven, moet evident en aantoonbaar een andere, uitsluitende oorzaak van de schade aangewezen worden door de deskundige, om het bewijsvermoeden te ontzenuwen.

Het komt er hierbij in de eerste plaats op aan of de deskundige met een voldoende grote mate van zekerheid, voldoende draagkrachtig gemotiveerd kan aangeven waarom de schade niet is veroorzaakt of verergerd door mijnbouw, maar door een andere, uitsluitende oorzaak.

De motivering die de deskundige in zijn adviesrapport geeft moet – om het bewijsvermoeden te ontzenuwen – dan ook in de eerste plaats voldoende duidelijk een andere oorzaak van de schade aanwijzen, derhalve anders dan bodembeweging door mijnbouwactiviteiten.
Een motivering die niet duidelijk aangeeft waardoor de schade dan wél is ontstaan, kan het bewijsvermoeden niet ontzenuwen. Een motivering waarin diverse, mogelijke oorzaken van de schade zijn genoemd, kan dat evenmin. Het bewijsvermoeden kan dan ook nooit worden ontzenuwd door er enkel op te wijzen dat de schade niet ontstaan zou kunnen zijn door trillingen met de sterkte die is genoemd in de uitkomst van de trillingtool.

De motivering moet – in de tweede plaats - tot uitdrukking brengen dat bij de deskundige een voldoende grote mate van zekerheid bestaat omtrent die andere schadeoorzaak. Dit behoeft geen absolute zekerheid te zijn (100%). Dat is immers onmogelijk. Wel ligt de lat voor het ontzenuwen van het bewijsvermoeden zeer hoog. Dit betekent dat de deskundige een zéér grote mate van zekerheid moet hebben over waarom de schade door een andere, uitsluitende oorzaak is ontstaan; in die zin, dat sprake moet zijn van een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid over de oorzaak van de schade. De motivering die de deskundige geeft in zijn adviesrapport moet die mate van zekerheid dan ook voldoende tot uitdrukking brengen. Een motivering waarin een andere, meer "waarschijnlijke" oorzaak van de schade is genoemd, is onvoldoende om het bewijsvermoeden te ontzenuwen.

De motivering moet – in de derde plaats – voldoende begrijpelijk/navolgbaar uitleggen waarom de deskundige er voldoende zeker van is dat de schade niet door bodembeweging door mijnbouwactiviteiten is ontstaan, maar een andere oorzaak heeft.

De motivering moet – in de vierde plaats – voldoen specifiek geformuleerd zijn. Een algemene formulering die niet van toepassing is op de te beoordelen schade of voor de aanvrager/lezer te herkennen valt, is onvoldoende om het bewijsvermoeden te ontzenuwen. Het is bijvoorbeeld noodzakelijk om specifieke materialen te benoemen.

De motivering moet – tenslotte – begrijpelijk zijn. Het gebruik van vakjargon (juridisch of technisch) dient tot een minimum te worden beperkt. Waar het vakjargon niet te vermijden is zal

een nadere toelichting geven moeten worden op de gebruikte terminologie. De aanvrager moet goed kunnen begrijpen waarom de deskundige tot zijn oordeel is gekomen.

2.2.5. Beslisschema toepasselijkheid bewijsvermoeden

Hetgeen hiervoor is uitgelegd, leidt tot het volgende beslisschema voor de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden.

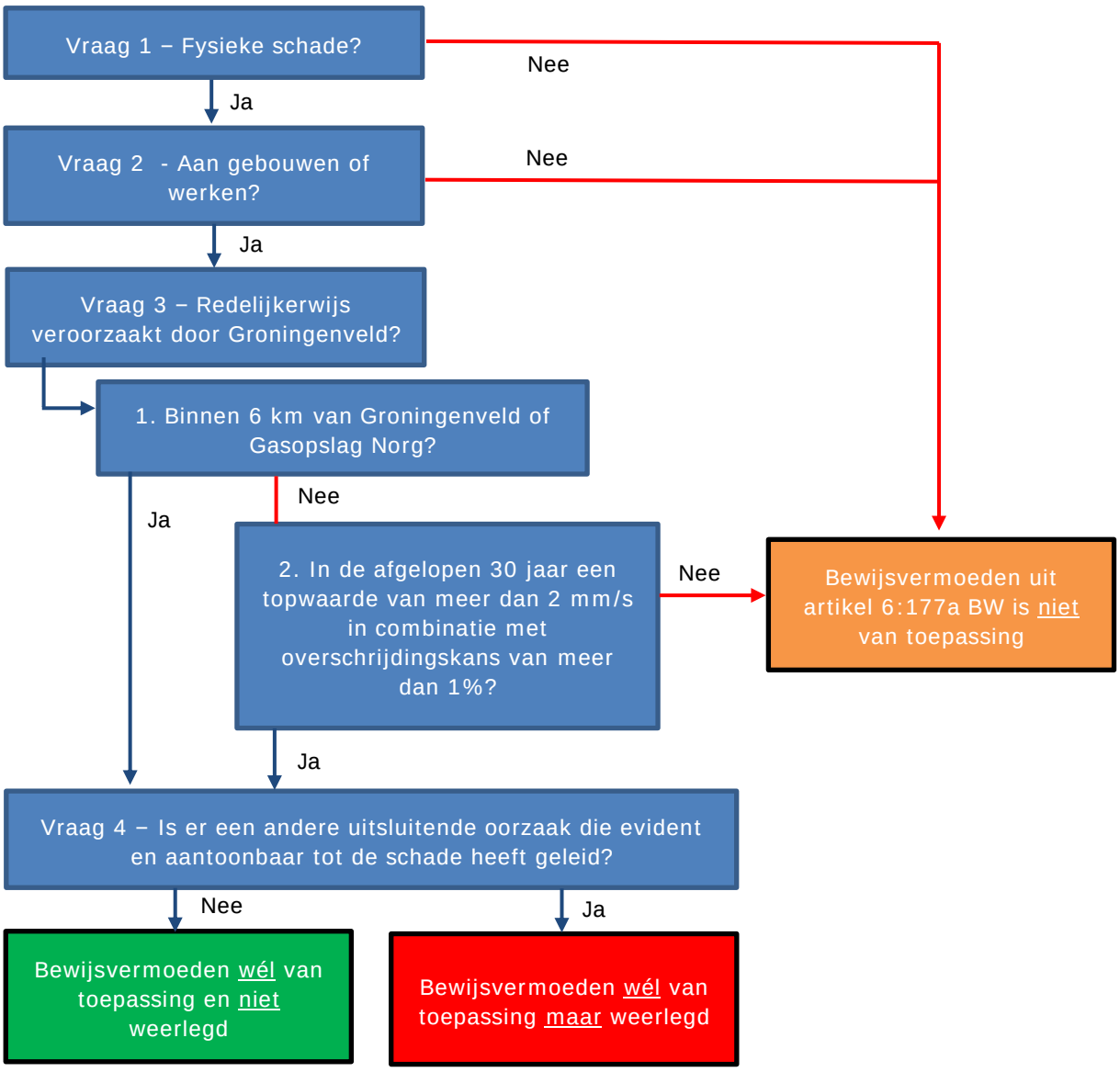

2.3. Trillingtool

De TCMG beschikt over een onafhankelijk gevalideerde trillingtool. Hierna zal eerst uiteengezet worden wat deze trillingtool is. Daarna wordt uitgelegd hoe de trillingtool al dan niet mag worden gebruikt.

2.3.1. Wat is de trillingtool?

De trillingtool betreft een webbased applicatie waarmee een rekenmodel kan worden toegepast op een specifiek locatieadres. De applicatie genereert vervolgens een pdf waarmee de uitkomsten van dat rekenmodel worden weergegeven voor de locatie.

Het gebruikte rekenmodel is gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek van Bommer e.a., welk model het panel van deskundigen had geadviseerd te gebruiken.[1] Het rekenmodel heeft – eenvoudig gezegd – tot doel om een voorspelling te doen van de maximale trillingssterkte die als gevolg van één specifieke beving kan zijn opgetreden op een specifieke locatie.

Deze modelmatige benadering is noodzakelijk, omdat er uiteraard niet op alle locaties trillingsensoren aanwezig zijn. Het model zorgt er in de eerste plaats voor dat de waarden die wél zijn gemeten door het sensornetwerk van het KNMI, worden geëxtrapoleerd naar andere specifieke locaties.

Bij een dergelijke extrapolatie moet uiteraard een – aanzienlijk – aantal aannames worden gedaan. Dat kan op verschillende manieren. Het panel van deskundigen heeft in dat verband geadviseerd om een rekenmodel te hanteren met een overschrijdingskans van de trillingssterkte van (slechts) 1%. Anders gezegd: de kans dat de trilling die zich op een locatie in de werkelijkheid heeft voorgedaan groter is dan de berekende trilling, is daarmee zeer klein. Dit wordt bereikt door alle onzekerheden te elimineren op een manier waardoor de trillingssterkte niet kan worden onderschat.

> Zo elimineert het model bijvoorbeeld de effecten van verschillen in de bodemsamenstelling per gebied (bijv. veen/zand/etc.). In de werkelijkheid heeft de bodemsamenstelling wél effect op de mate waarin een trilling wordt doorgegeven. Het feit dat deze omstandigheid wordt geëlimineerd, is één van de verklaringen voor het feit dat het gebied met een trillingssterke van 2 mm/s met een overschrijdingskans van 1% gewerkt bepaald kan worden met een *perfecte* cirkel uit het epicentrum; dat zou niet mogelijk zijn indien dergelijke onzekerheden niet zouden zijn geëlimineerd, maar geprobeerd zou zijn om een aanname te doen omtrent het effect van die onzekerheden op de werkelijke trillingssterkte.

De eliminatie van dit soort onzekerheden leidt tot een theoretische benadering van de maximale trillingssterkte op een specifieke locatie. Daarbij staat op voorhand vast dat deze trillingssterkte in het overgrote deel van de gevallen in de praktijk kleiner zal zijn geweest dan uit het theoretisch model volgt, maar tegelijkertijd wordt voorkomen dat de trillingsterkte in de praktijk hoger geweest zou kunnen zijn dan uit het model volgt. Deze benadering sterkt derhalve tot bescherming van degenen die schade hebben geleden als gevolg van mijnbouwactiviteiten, nu de onzekerheden in hun voordeel worden geëlimineerd.

De trillingtool maakt het vervolgens mogelijk om op per specifieke locatie te bepalen welke maximale trillingssterkte in theorie kan zijn opgetreden als gevolg van een specifieke aardbeving. Daartoe zijn de effecten van alle aardbevingen uit de recente geschiedenis opgenomen in het rekenmodel uit de trillingtool; zowel aardbevingen met een epicentrum in het Groningenveld als aardbevingen met epicentra in andere (kleine) velden.

---

[1] Het model MaxRot uit: Julian J. Bommer, Peter J. Stafford & Michail Ntinalexis, Empirical Ground - Motion Prediction Equations for Peak Ground Velocity from Small - Magnitude Earthquakes in the Groningen Field Using Multiple Definitions of the Horizontal Component of Motion, Updated model for smaller earthquakes, November 2017.

De trillingtool produceert vervolgens één pdf waarin de 15 bevingen met de grootste trillingssterkte op de betreffende locatie zijn genoemd, op welke datum die bevingen zich hebben voorgedaan, wat de afstand tot het epicentrum van die beving was én wat de maximale theoretische trillingssterkte is die deze beving op de locatie kan hebben veroorzaakt.[2]

2.3.2. Gebruik trillingtool

De Afdeling Werkvoorbereiding van de TCMG zal voor ieder dossier dat is gelegen buiten het 6 km-gebied van het Groningenveld of de Gasopslag Norg in Atabix de uitkomsten van de trillingtool ter beschikking stellen aan de deskundige (onder bijlagen).

Voor dossiers die binnen het 6 km-gebied zijn gelegen worden de uitkomsten van de trillingtool niet standaard ter beschikking gesteld, maar als de deskundige daar in individuele gevallen behoefte aan heeft kan hij die wel opvragen bij de Afdeling Werkvoorbereiding. Het gebruik van een andere (niet-gevalideerde) trillingtool is onder géén beding toegestaan.

De uitkomsten van de trillingtool kunnen op een paar manieren worden gebruikt.

<u>Toepasselijkheid bewijsvermoeden</u>
Het panel van deskundige heeft geadviseerd – kort gezegd – dat het bewijsvermoeden van toepassing is op fysieke schade aan een gebouw of werk, indien voorafgaand aan het ontstaan van die schade een trillingssterkte van 2 mm/s is opgetreden (met een overschrijdingskans van 1%). De trillingtool maakt het mogelijk om per specifieke locatie te bekijken op welke momenten in de tijd deze trillingssterkte is bereikt en het bewijsvermoeden, als het ware, dus is 'getriggerd'. Dit is het allerbelangrijkste doel van de trillingtool.

De trillingtool heeft in zoverre meerwaarde ten opzichte van een kaart waarin het effectgebied van Huizinge wordt geplot, dat een dergelijke kaart slechts informatie geeft over één moment waarop het bewijsvermoeden is getriggerd. Dat moment is in de praktijk echter niet altijd relevant voor de woning waar het om gaat.

> Het eenvoudigste voorbeeld van deze situatie betreft een nieuwbouwwoning uit 2016 die is gelegen buiten het effectgebied van Zeerijp maar binnen het effectgebied van Huizinge. Echter, de beving van Huizinge vond plaats in 2012 en kan dus – logischerwijs – geen schade hebben veroorzaakt aan een nieuwbouwhuis uit 2016. In een dergelijk geval is er ook geen reden om het bewijsvermoeden van toepassing te achten op eventuele schade aan die woning. Er zijn voorts vele varianten van deze situatie. Denk bijvoorbeeld aan één object met meerdere opstallen met meerdere bouwjaren, uitgebouwde woningen of (geheel of gedeeltelijk) gerenoveerde woningen. Ook kan een uitgevoerde nulmeting of andere schadehistorie meebrengen dat kennis bestaat over ná welk moment de schade moet zijn ontstaan en/of verergerd.

Al dit soort feitelijkheden kunnen maken dat een deskundige moet vaststellen dat een schade niet kán zijn ontstaan door een aan de schade voorafgaande beving. De trillingtool maakt het voor dergelijke geval mogelijk om te bezien of nog andere bevingen zijn geweest die de schade redelijkerwijs kunnen hebben veroorzaakt en die het bewijsvermoeden toch triggeren.

<u>Indicatie oorzaak schade</u>
De trillingtool kan door deskundigen ook iets breder worden gebruikt; het geeft namelijk enig gevoel bij de mate waarin een pand te lijden gehad kan hebben onder de effecten van aardbevingen.

> Toepassing van de trillingtool op een woning in Loppersum leidt immers tot de conclusie dat de grens van 2 mm/s veelvuldig en zeer ruimschoots is overschreden; dat ligt al

[2] Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat de uitdraai van de huidige trillingtool ook nog de trillingssterkte met een overschrijdingskans van 50% vermeldt (de mediaan). Deze gegevens zijn als zodanig niet bruikbaar voor deskundigen en de trillingtool zal erop worden aangepast dat deze gegevens niet meer worden geproduceerd.

genuanceerd in de stad Groningen, maar is anders in de randen van het effectgebied, waar de grenswaarde slechts één keer is overschreden.

Dit verschil in uitkomsten doet **niet** af aan de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden. Het advies van het panel van deskundigen maakt immers duidelijk dat ook de eenmalige overschrijding van de grenswaarde een niet te verwaarlozen kans in het leven roept op het ontstaan van schade (meer specifiek een kans van 1 op de 10.000 per woning). Dit betekent dat deskundigen ook in de situatie dat de grenswaarde maar eenmaal (beperkt) is overschreden, voor het ontzenuwen van het bewijsvermoeden een andere evidente en aantoonbare oorzaak van de schade hebben aan te wijzen.

Voor de goede orde: de trillingtool mag/kan dus **niet** gebruikt worden om aan de hand van beperkte overschrijdingen van de grenswaarden, te concluderen dat de schade niet door de beving kan zijn ontstaan. Ook in een dergelijk geval dient een andere, evidente en uitsluitende oorzaak van de schade te worden aangewezen, om het bewijsvermoeden te ontzenuwen. Indien de deskundige zou proberen om te motiveren dat het bewijsvermoeden is ontzenuwd omdat de schade niet kan zijn veroorzaakt vanwege de beperkte trillingsterkte, bijvoorbeeld 2,5 mm/s, dan wordt die motivering afgekeurd, omdat géén andere evidente oorzaak van de schade is aangedragen.

De uitkomsten van de trillingtool bieden de deskundigen echter wel een indicatie of een dergelijke andere oorzaak van de schade aan de orde zou kunnen zijn. De ervaring leert namelijk dat bepaalde zeer omvangrijke schades niet veroorzaakt kunnen worden door één trilling met een sterkte van 2 mm/s.[3] In een dergelijk geval kan er voor de deskundige aanleiding zijn om te onderzoeken wat dan wél de oorzaak van de schade moet zijn geweest, hetgeen ook noodzakelijk kan zijn om een juiste herstelmethodiek te adviseren. Pas als hij die andere schadeoorzaak kan aanwijzen, kan het bewijsvermoeden worden ontzenuwd.

Andere gasvelden
Een derde functionaliteit van de trillingtool is om de effecten van de mijnbouwactiviteiten in het Groningveld en de Gasopslag Norg enerzijds, te onderscheiden van de effecten van de mijnbouwactiviteiten in andere velden anderzijds. De trillingtool is immers ook gevuld met de gegevens van bevingen met een epicentrum in andere velden dan het Groningenveld.

Dit maakt het mogelijk om in te schatten of een schade wellicht door de activiteiten in een ander veld zijn veroorzaakt. De trillingstool vermeldt per beving of die een epicentrum heeft in het Groningenveld (aanduiding: G) of in een ander veld (aanduiding: A).

2.4. Causaliteit als het bewijsvermoeden niet van toepassing is

Indien het bewijsvermoeden niet van toepassing is, dan dient de deskundige een normale causaliteitsbeoordeling uit voeren. In dat verband dient de deskundige te beoordelen wat de meest waarschijnlijke oorzaak van de schade is. Daarbij dient de deskundige rekening te houden met alle omstandigheden van het geval, waaronder ook de topwaarde van de trilling die ter plaatse van de woning is opgetreden, zoals dat blijkt uit de uitkomsten van de trillingtool.

Daarbij is van groot belang dat aangezien ter plaatse géén trillingssterkte van 2 mm/s is opgetreden (anders zou het bewijsvermoeden wél van toepassing zijn), de kans op het ontstaan van fysieke schade kleiner is dan 1 op de 10.000. Omdat deze kans zeer klein te achten is, betekent dit als een deskundige toch tot de conclusie komt dat hij het aannemelijk acht dat de schade is ontstaan door mijnbouwactiviteiten, hij deze conclusie zeer deugdelijk dient te motiveren. De TCMG zal de deugdelijkheid van deze conclusie ook indringend toetsen.

[3] Vgl. ook pagina 15 van het advies van het panel van deskundigen.

3. Schadebegroting

3.1. Algemeen

De deskundige dient de TCMG te adviseren over de hoogte van de al dan niet aan aanvrager toe te kennen schadevergoeding.

De deskundige dient daartoe in beginsel in alle gevallen van fysieke schade een calculatie van de schade op te nemen. Indien de deskundige van oordeel is dat deze schade niet moet worden vergoed, bijvoorbeeld omdat causaal verband ontbreekt, zal deze calculatie niet in het adviesrapport zelf worden opgenomen, maar alleen in een bijlage bij het adviesrapport.

De deskundige kan de calculatie van de schade alleen achterwege laten indien evident geen sprake is van mijnbouwschade; bijvoorbeeld omdat het gaat om schade waarop naar zijn aard het bewijsvermoeden niet van toepassing is.

3.2. Wijze van schadebegroting fysieke schade

De hoofdlijn bij zaakschade is dat die wordt begroot aan de hand van de kosten van herstel van de schade. Daarbij geldt als uitgangspunt dat de benadeelde zoveel mogelijk in dezelfde situatie moet worden teruggebracht als waarin hij verkeerde vóór het ontstaan van de schade. De vergelijkbaarheid van de situatie ná herstel met de originele situatie betreft zowel de functionaliteit, waaronder de constructieve stevigheid, als de uiterlijke verschijningsvorm.

De wijze van schadebegroting wordt per dossier bekeken en beoordeeld aan de hand van de betreffende locatie en aard van de opstal, het schadebeeld, de historie etc. Bij de schadebegroting zal de gekozen herstelmethodiek van de schades zoveel mogelijk aangegeven worden. In geval sprake is van een monumentaal pand zal deskundige rekening houden met de aandachtspunten bij schade-opname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten (bijlage 3).

Indien meerdere wijzes van schadeherstel in de rede liggen die leiden tot een vergelijkbaar resultaat, zal de schade in beginsel begroot worden op de wijze die de laagste kosten met zich meebrengt.

3.3. Sloop en nieuwbouw

Onder omstandigheden kan de deskundige tot de conclusie komen dat het niet verantwoord is om de geconstateerde schade te herstellen, maar dat ervan uitgegaan moet worden dat een redelijk handelend eigenaar ervoor zou kiezen om het gebouw of werk te slopen en opnieuw te bouwen. Dit laatste kan alleen het geval zijn indien de kosten voor het herstel van de schade, hoger zouden zijn dan de kosten van sloop en nieuwbouw van het pand. De waarde van het pand in het economische verkeer (de marktwaarde) is bij het voorgaande als zodanig niet van belang.

In dat kader zal de deskundige (1) een (globale) begroting van de herstelkosten inclusief gevolgschade en bijkomende kosten maken (dus geen calculatie per onderdeel), die afgezet wordt tegen een begroting van de kosten voor sloop en nieuwbouw. (2) Ook de technische "haalbaarheid" van herstel wordt benoemd. (3) Tevens zal deskundige aangeven in hoeverre er een (wettelijke) instandhoudingsplicht geldt (hetgeen bij monumenten het geval pleegt te zijn).

Bij de begroting op basis van sloop en nieuwbouw geldt als uitgangspunt dat de opstal zoveel mogelijk in vergelijkbare staat (met vergelijkbaar woongenot ingeval sprake is van een woning) op dezelfde locatie wordt teruggebouwd, waarbij de opstal in voldoende mate aardbevingsbestendig is. Ook de bijkomende kosten (aanvraag vergunningen, onderzoeken, vervangende opstal etc.) en eventuele gevolgschade worden bij zowel de begroting op basis van herstel als de begroting op basis van sloop en nieuwbouw berekend.

De deskundige onderzoekt samen met de zaakbegeleider de persoonlijke omstandigheden van de aanvrager, die meegenomen worden in het advies.

3.4. Schadevergoedingen en BTW

Bij het bepalen van de hoogte van de schadevergoeding is het van belang onderscheid te maken in schadevergoedingen die inclusief BTW moeten worden uitgekeerd en schadevergoedingen die exclusief BTW moeten worden uitgekeerd

(Rechts)personen die als BTW-ondernemer kunnen worden aangemerkt en een onroerende zaak gebruiken om daarin of van daaruit hun onderneming te drijven, hebben in beginsel recht op aftrek van BTW. Een volledig recht op aftrek geldt zowel bij een toepasselijk tarief van 9% of 21% op de goederen of diensten. De betaalde BTW op onderhouds- en herstelkosten is verrekenbaar en behoort derhalve niet tot de geleden schade.

Ondernemers die onroerende zaken gemengd gebruiken, hebben naar rato recht op aftrek van voorbelasting in verband met die onroerende zaken. De betaalde BTW op onderhouds- en herstelkosten is onder omstandigheden deels verrekenbaar en behoort dan voor het bedrijfsgedeelte niet tot de geleden schade.

Sommige ondernemers zijn geheel of gedeeltelijk vrijgesteld van BTW. Wanneer hiervan sprake is dient de BTW onderdeel uit te maken van de schadevergoeding. Voorbeelden hiervan zijn bijvoorbeeld de verhuur van onroerend goed welke, op een enkele uitzondering na, vrijgesteld is van BTW. Andere voorbeelden die in de regel zijn vrijgesteld van BTW zijn basisscholen, verzorgingshuizen, sportverenigingen, ziekenhuizen, sportaccommodaties, kerken, huisartsenpraktijken, banken en verzekeringsmaatschappijen.

Om een duidelijk beeld van de situatie te krijgen kan de deskundige tijdens de opname de aanvrager de volgende vraag voorleggen:
Is het pand in eigen gebruik en heeft het pand (naast een woonfunctie ook) een bedrijfsfunctie?

Vragen bij afwijkend gebruik:

- Zo ja, hoe wordt de woning gebruikt? Bijvoorbeeld: woning met kapsalon, kamerverhuur, particulier verhuur, agrarisch bedrijf.
- Indien er sprake is van bedrijfsmatig gebruik, dient het rapport inclusief of exclusief BTW opgemaakt te worden?
- Indien exclusief BTW, welke delen worden bedrijfsmatig gebruikt?

Let op! Indien er sprake is van een regulier dossier met een KvK inschrijving op het adres wordt de tag KvK aangemaakt in Atabix. Hierdoor krijgt de deskundige het signaal dat er mogelijk sprake is van bedrijfsmatige activiteiten en men eventueel rekening moet houden met het wel of niet hanteren van BTW in de schade vaststelling.

3.5. Vergoeden sauswerk

In de praktijk zijn veel vragen gekomen over het vergoeden van sauswerk. Uitgangspunt is dat voor sauswerk de hele kamer gecalculeerd kan worden tenzij de deskundige een goede reden heeft om maar een deel te calculeren. Hetzelfde geldt in principe voor sauswerk aan de gevel buitenshuis.

3.6. Klein Werk Toeslag (KWT)

De Klein Werk Toeslag (KWT) voorziet in de extra kosten die een aannemer moet maken bij een schade van beperkte omvang omdat hij zijn uren minder efficiënt kan indelen. Het KWT bedraagt 230,73 incl. BTW en toeslagen en wordt toegekend indien het schadebedrag kleiner of gelijk is aan 500 ex. BTW maar hoger dan 0,00 euro. De KWT wordt opgeteld bij het schadebedrag zoals dit door de deskundige is begroot in het adviesrapport. De KWT geldt niet voor eerder behandelde

schades waarvoor al een schadebedrag is toegekend, maar die niet of slechts gedeeltelijk zijn hersteld. De KWT geldt evenmin voor calculaties voor schilderwerk en installaties (radiatoren, cv-ketels etc.).

3.7. Materiële gevolgschade

Indien sprake is van fysieke schade aan een gebouw of werk die is ontstaan door beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van de gaswinning uit het Groningenveld of de gasopslag Norg, moet deskundige eveneens beoordelen of er sprake is van materiële gevolgschade ten gevolge van die fysieke schade.

Bij materiële gevolgschade kan gedacht worden aan alle vormen van vermogensschade, waarbij de eigenaar, huurder, pachter etc. in zijn vermogenspositie is aangetast.
Als voorbeelden kunnen genoemd worden: inkomensschade (derving inkomsten) die wordt veroorzaakt doordat een bedrijf (MKB/AGRO) door het ontstaan en/of herstel van de aardbevingsschade (tijdelijk) moet sluiten, hogere bedrijfskosten, inboedelschade, gewasschade ten gevolge van door mijnbouw beschadigd drainagesysteem, (tijdelijke) huur woonruimte, vervangende stallen, vervangende kantoorruimte/opslagruimte, omrijkosten, verhuiskosten, extra ICT-kosten etc.

Belangrijk is dat de Commissie alleen de materiële gevolgschade kan vergoeden als deze is veroorzaakt door de fysieke beschadiging van een gebouw of werk ten gevolge van mijnbouwactiviteiten. Ten aanzien van de materiële gevolgschade geldt niet het wettelijk bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW, maar gelden de normale eisen voor causaal verband zoals beschreven in art. 6:98 BW.

Bekeken moet worden of de materiële gevolgschade, de fysieke schade ten gevolge van mijnbouw weggedacht, er ook zou zijn geweest. En of de materiële gevolgschade ten gevolge van de fysieke schade veroorzaakt door mijnbouw kan worden toegerekend, mede gezien de aard van aansprakelijkheid en aard van de schade. Daarbij is de mate van voorzienbaarheid van de schade eveneens van belang; toerekening van gevolgschade vindt eerder plaats indien een bepaalde schadepost méér als het naar objectief inzicht redelijkerwijs te verwachten gevolg van de fysieke schade ten gevolge van mijnbouw kan worden beschouwd. De relevante gezichtspunten (aard aansprakelijkheid, aard schade en mate van objectieve voorzienbaarheid schade) worden gewogen door deskundige.

De omvang van de gevolgschade wordt door deskundige zoveel mogelijk vastgesteld dan wel - indien vaststelling onmogelijk is - geschat, waarbij als uitgangspunt geldt volledige schadevergoeding.

3.8. Wettelijke rente

Bij schade aan gebouwen en werken wordt de wettelijke rente over de schadevergoeding verschuldigd vanaf het moment dat de vordering opeisbaar wordt. De vordering is opeisbaar op het moment van optreden van de schade aan het gebouw of het werk.

<u>Werkwijze</u>
Er moet bij iedere dossier <u>per schade</u> een datum (dd.-mm-yy) ingevuld worden voor het moment waarop de betreffende schade is ontstaan, ten behoeve van het berekenen van de wettelijke rente over de schadevergoeding. Hiervoor zijn 3 opties:

1. Indien de exacte datum waarop de schade is ontstaan bekend is, dan moet die datum worden genoemd;
2. Indien géén exacte datum voor het ontstaan van de schade kan worden bepaald, dan moet de ontstaansdatum worden geschat aan de hand van eventuele aanwijzingen met betrekking tot het moment van het ontstaan van de schade, bijvoorbeeld aan de hand van eventuele fysieke kenmerken van de schade en/of voldoende geloofwaardige en duidelijke

mededelingen van de aanvrager met betrekking tot het moment waarop de betreffende schade zou zijn ontstaan;

3. Indien er géén aanwijzingen zijn voor het moment van het ontstaan van de schade, noch aan de hand van de fysieke kenmerken van de schade noch aan de hand van mededelingen van de aanvrager, dan kan de deskundige 'onbekend' invullen als het moment van het ontstaan van de schade.

4. Schade is eerder behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter (EBS)

4.1. Algemeen

Het Besluit Mijnbouwschade Groningen beperkt de bevoegdheid van de TCMG tot – kort gezegd - schades die niet eerder zijn behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. Schade die wel eerder is behandeld, valt buiten de bevoegdheid van de TCMG, omdat het niet de bedoeling van de Minister van EZK was om deze schades opnieuw te laten beoordelen door de TCMG.

Het voorgaande betekent dat de TCMG in beginsel uitsluitend een taak heeft om een schadevergoeding toe te kennen voor de volgende categorieën van schades:

- schade die nog niet eerder is behandeld;
- schade die wel eerder is behandeld, door de aanvrager is hersteld en vervolgens opnieuw is ontstaan);
- schade die wel eerder is behandeld, maar na de behandeling is verergerd, voor zover de schade is verergerd.

Ook de deskundige dient hiermee rekening te houden bij zijn advisering aan de TCMG. In dit hoofdstuk wordt uiteengezet hoe hij daarmee dient om te gaan.

4.2. Informatieverstrekking vanuit de TCMG

In het geval voor een gebouw of werk waarvoor een nieuw verzoek om schadevergoeding is gedaan, reeds eerder schade is gemeld bij NAM/CVW of een geschil/procedure heeft gelopen bij de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter, zal de afdeling werkvoorbereiding van de TCMG met gebruikmaking van een zogenoemde oplegger daarover zoveel mogelijk relevante informatie verschaffen aan de deskundige.

De oplegger zal de deskundige inzicht bieden in welke schademeldingen eerder zijn gedaan voor het betreffende gebouw of werk en in welke stukken uit de procedures naar aanleiding van die meldingen (tezamen) een volledig inzicht verschaffen in de schades die eerder zijn behandeld.

4.3. Nulmeting-light

Als uitgangspunt geldt dat voor de gebouwen (ruimtes) met planologische functie Wonen en/of feitelijke permanent bewoond worden of werken waarvoor een aanvraag om schadevergoeding is gedaan, door de deskundige een nulmeting-light moet worden gedaan. Zie 1.6 voor de hoofdregel en mogelijke uitzonderingen hierop.

Bij gebouwen of werken waarvoor eerder schade is behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter bestaat de mogelijkheid dat de TCMG beschikt over een oud schaderapport dat is opgezet op een wijze waardoor dit rapport al aangemerkt kan worden als een nulmeting(-light). Indien dat het geval is, zal de afdeling werkvoorbereiding aan de deskundige voorafgaand aan (het plannen van) de opname laten weten dat het niet nodig wordt geacht om voor deze schades een nulmeting-light uit te voeren, nu de TCMG niet bevoegd is hierover te oordelen.

In dat geval geldt dat de deskundige dus niet alle schades in het gebouw of aan het werk dient op te nemen. Hij dient in dat geval alleen de schades op te nemen die niet reeds onder de al verrichte nulmeting-light vallen waarop de aanvraag betrekking heeft en waarvoor de aanvrager (tijdens de opname) aangeeft een schadevergoeding te willen ontvangen.

De deskundige dient ervan uit te gaan dat een nulmeting-light nodig is, tenzij de afdeling werkvoorbereiding aangeeft dat dit niet het geval is.

4.4. Hardheidsclausule / beëindigde procedure Arbiter Bodembeweging

Hiervoor is aangegeven dat de TCMG in beginsel geen taak heeft met betrekking tot schades die eerder zijn behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. Dit geldt ongeacht de uitkomst van die behandeling, dus ongeacht of wel of niet een schadevergoeding is toegekend.

Het is in uitzonderingsgevallen mogelijk dat de TCMG toch een taak heeft met betrekking tot schade die eerder is behandeld (ook als die niet opnieuw is ontstaan of is verergerd). Dit kan het geval zijn indien:

- de aanvrager een door hem aanhangig gemaakte geschil bij de Arbiter Bodembeweging heeft beëindigd (artikel 12 Besluit mijnbouwschade Groningen), of:
- de aanvrager een beroep op de hardheidsclausule toekomt (artikel 14 lid 2 Besluit Mijnbouwschade Groningen).

Indien één van deze situaties zich voordoet zal dit door de TCMG voorafgaand aan de opname nadrukkelijk worden medegedeeld aan de deskundige, voorzien van een toelichting over welke schades toch moeten worden opgenomen door de deskundige (ook al waren die schades al eerder behandeld). Het is (dus) nadrukkelijk *niet* de bedoeling dat de deskundige de TCMG hierover adviseert naar aanleiding van hetgeen de aanvrager hierover wellicht naar voren brengt tijdens een opname.

Voor de deskundige geldt dus als uitgangspunt dat alle schade die eerder is behandeld, buiten de bevoegdheid van de TCMG valt.

4.5. Identificatie als eerder behandelde schade

Onderdeel van de opdracht van de deskundige is om de TCMG te adviseren of een schade eerder is behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. Daartoe zal de deskundige voor iedere schade waarvoor de aanvrager aanspraak wenst te maken op een vergoeding, moeten bezien of die eerder is behandeld in één van de die procedures. De deskundige zal zich er daartoe van moeten vergewissen of de betreffende schade is genoemd/opgenomen in de documentatie die de TCMG met betrekking tot de eerdere schademeldingen aan de deskundige ter beschikking heeft gedaan. Bij dit onderzoek is niet relevant of voor de betreffende schade ook daadwerkelijk een schadevergoeding is toegekend (of het A, B of C-schade betrof). Het is uitsluitend relevant of de schade onderdeel was van, en derhalve behandeld is met, de procedure zoals die is doorlopen door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter.

Bij het voorgaande geldt dat de deskundige alleen moet concluderen dat de schade eerder is behandeld, indien voor hem aan de hand van de aangeleverde documentatie duidelijk is dat het dezelfde schade betreft. Indien daarover bij de deskundige twijfel bestaat, dient de deskundige de schade te behandelen als ware het nieuwe schade. In beide gevallen dient te deskundige in zijn rapport te motiveren waarom het al dan niet eerder behandelde schade betreft, zo mogelijk onder verwijzing naar het dossiernummer, het schadenummer en het paginanummer uit het eerdere schaderapporten.

Het is ook mogelijk dat de deskundige ten tijde van de opname blijkt dat hij van de TCMG onverhoopt niet de beschikking heeft gekregen over alle documentatie die nodig is om vast te stellen of de schade eerder is behandeld. Zo kan de deskundige bijvoorbeeld uit mededelingen van de aanvrager opmaken dat de schade wel eerder is behandeld, terwijl dat niet uit de documentatie blijkt, of kan de deskundige van de aanvrager tijdens de opname de beschikking hebben gekregen over aanvullende documentatie. In dit geval wordt van de deskundige gevraagd om ook de informatie die hem door de aanvrager is verstrekt bij zijn advies te betrekken. Indien dit niet mogelijk is, omdat de deskundige van de aanvrager niet de beschikking heeft gekregen over de daarvoor noodzakelijke documentatie, dient de deskundige wel de volledige schade op te nemen en te calculeren zodat wordt voorkomen dat later een nieuwe opname moet worden gepland. Vervolgens dient de deskundige aan de TCMG terug te koppelen dat hij niet in staat is om te adviseren over de verschuldigheid van vergoeding, nu de deskundige niet beschikt over alle

informatie die hiervoor noodzakelijk lijkt. De TCMG zal vervolgens bezien of deze documentatie alsnog kan worden verkregen en zal zo nodig om een aanvullend rapport van de deskundige vragen.

4.6. Wijze van beoordeling eerder behandelde schades

Voor verzoeken om schadevergoeding met betrekking tot een gebouw of werk waaraan eerder schade is gemeld, geldt het volgende schema voor de wijze waarop de schade moet worden beoordeeld:

<table>
<tr><td colspan="4">1. Schade die niet eerder is behandeld

Aan de orde indien aan de hand van de door de TCMG aangeleverde gegevens niet duidelijk is of, bijvoorbeeld twijfel kan bestaan over de beantwoording van de vraag of de schade eerder is behandeld door de NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter, of indien duidelijk is dat de schade niet eerder is behandeld.

Advisering door deskundige:
De deskundige dient de schade te beoordelen overeenkomstig de bestaande werkwijze voor schades die niet eerder zijn behandeld.</td></tr>
<tr><td colspan="4">2. Schade die wel eerder is behandeld

Aan de orde indien aan de hand van de door de TCMG aangeleverde gegevens duidelijk is dat - en derhalve geen twijfel bestaat - de schade eerder is behandeld door de NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter.

Advisering deskundige:
De deskundige dient, indien de schade eerder is behandeld, aan te geven onder welk dossiernummer dat heeft plaatsgevonden, onder vermelding van het schadenr. en de pagina van het schaderapport waarop de schade is weergegeven.</td></tr>
<tr><td rowspan="4">2.1. Geen herstel</td><td rowspan="4">2.1.1. Identiek

(de huidige schade is identiek aan de eerder behandelde schade)</td><td colspan="2">Advisering door deskundigen
De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport indien de aanvrager daarvoor een schadevergoeding wenst aan te vragen. De deskundige dient ook voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade naar zijn mening identiek is aan de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient het causaal verband voor deze schade niet te beoordelen en dient de omvang van de schade ook niet te begroten.

Toelichting
De schade valt buiten de bevoegdheid van de TCMG en dient daarom te worden afgewezen. Hierbij is niet relevant of voor deze schade eerder al dan niet een vergoeding is toegekend (A/B/C-schade).</td></tr>
<tr><td colspan="2">Schematische weergave advisering</td></tr>
<tr><td>Opname schade</td><td>Beschrijving van de EBS (met verwijzingen
genoemd onder 2.) en huidige schade, alsook
motivering.</td></tr>
<tr><td>Causaal verband EBS</td><td>Nee, niet beoordelen.</td></tr>
</table>

		Causaal verband verergering	N.v.t..
		Schadebegroting	N.v.t.
		Schadebeperkingsplicht	N.v.t
	2.1.2. Verergerd, maar niet door mijnbouw (de huidige schade is verergerd ten opzichte van eerder behandelde schade, maar de verergering is niet ontstaan door mijnbouw	Advisering door deskundigen De deskundige dient de gehele schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport en dient daarbij voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade is verergerd ten opzichte van de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient uitsluitend te beoordelen of de verergering een gevolg is van mijnbouw en zijn bevindingen ter zake van dit laatste inzichtelijk te motiveren. De deskundige dient zich te onthouden van het calculeren van de herstelkosten van de schade indien de verergering geen gevolg is van mijnbouw. Toelichting: Schade valt voor de originele omvang buiten de taak van de TCMG. Hierbij is niet relevant of NAM/CVW voor de originele schade al dan niet een vergoeding hebben toegekend (A/B/C-schade). Daarom dient ook niet beoordeeld te worden wat de oorzaak van het originele deel van de schade is. Voor zover de schade is verergerd dient wel gemotiveerd te worden waarom die verergering niet een gevolg van mijnbouw is (overeenkomstig eerdere instructie m.b.t. causaal verband/bewijsvermoeden).	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Feitelijke beschrijving van EBS (met verwijzingen) en van verergering
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband NS	Veroorzaakt/verergerd: Ja/Nee en motiveren
		Schadebegroting	N.v.t.
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	N.v.t.

	2.1.3.Verergerd door mijnbouw (de eerder behandelde schade is verergerd en de verergering is een gevolg van mijnbouw)	Advisering door deskundigen: De deskundige dient de volledige schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport. Ook dient in het schaderapport – aan de hand van en onder verwijzing naar de aangeleverde documentatie - te worden beschreven wat de aard en omvang van de reeds behandelde schade was, zodat kan worden bepaald welk deel is verergerd. Voorts dient inzichtelijk te worden gemotiveerd waarom de verergering van de schade ten opzichte van de eerder behandelde schade, een gevolg is van mijnbouw. Schadebegroting Vervolgens dient de omvang van de verergerde schade begroot te worden aan de hand van de volgende stappen: a) Met gebruikmaking van het reguliere calculatiemodel dient bepaald te worden wat de kosten van herstel van de totale schade zouden zijn (dus zowel de eerder behandelde schade, als de verergering). b) De deskundige dient vervolgens schattenderwijs te bepalen welk deel van deze kosten in redelijkheid toegerekend dienen te worden aan de verergering van de schade. Hierbij dient de deskundige schattenderwijs aan de hand van de fysieke kenmerken van de schade te bepalen welk percentage van de totale schade eerder is behandeld, respectievelijk is verergerd (zie meer uitgebreid, paragraaf 3.7). Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet heeft hersteld. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) de periode na het uitbetalen van deze vergoeding voldoende was om (een concrete poging te doen om) de schade te herstellen, en; c) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade zou verergeren indien herstel zou uitblijven.	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Feitelijke beschrijving van EBS (met verwijzingen) en van verergering
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband verergering	Veroorzaakt/verergerd: Ja/Nee, motiveren
		Schadebegroting verergering	Calculeren, bepalen percentage, motiveren percentage

		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden
2.2. Volledig Hersteld	2.2.1. Opnieuw ontstaan (de schade die eerder was behandeld is hersteld, maar is vervolgens opnieuw ontstaan)	Advisering door deskundige De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) te herstellen. Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet op <u>een andere manier</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan indien die niet op een andere manier zou worden hersteld, en; c) de aanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Opname en feitelijke beschrijving schade
		Beschrijving EBS	Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband	Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting	Calculeren
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden
	2.2.2. Opnieuw ontstaan en verergerd (de schade die was hersteld is opnieuw ontstaan en is daarnaast verergerd ten opzichte van de eerder behandelde schade)	Advisering door deskundige Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade in zijn geheel (opnieuw) te herstellen. Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet op <u>een andere manier</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan en verergeren van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is	

		toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan en zou verergeren indien die niet op een andere manier zou worden hersteld, en; c) de aanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.
		Schematische weergave advisering
		Opname schade: Opname en feitelijke beschrijving
		Beschrijving EBS: Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband: Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting: Calculeren
		Schadebeperkingsplicht geschonden?: Ja/Nee, motiveren indien geschonden
2.3. Deels hersteld	2.3.1. Schade opnieuw ontstaan (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is opnieuw ontstaan)	Advisering door deskundige Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) gedeeltelijk te herstellen. Schadebegroting Vervolgens dient de omvang van de verergerde schade begroot te worden aan de hand van de volgende stappen: a) Met gebruikmaking van het reguliere calculatiemodel dient bepaald te worden wat de kosten van herstel van de totale schade zouden zijn (dus zowel de eerder behandelde schade, als de verergering). b) De deskundige dient vervolgens schattenderwijs te bepalen welk deel van deze kosten in redelijkheid toegerekend dienen te worden aan de verergering van de schade. Hierbij dient de deskundige schattenderwijs aan de hand van de fysieke kenmerken van de schade te bepalen welk percentage van de totale schade eerder is behandeld, respectievelijk is verergerd (zie meer uitgebreid, paragraaf 4.7). Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet volledig heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan indien die niet volledig zou worden hersteld, en; c) deaanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.

		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Opname en feitelijke beschrijving
		Beschrijving EBS	Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband EBS (zonder Herstel)	Nee, niet beoordelen
		Causaal verband EBS (wel hersteld)	Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting	Calculeren percentage.
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden
	2.3.2. Schade opnieuw ontstaan en verergerd (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is opnieuw ontstaan en is daarnaast verergerd schade als gevolg van mijnbouw)	Advisering door deskundige Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade opnieuw gedeeltelijk te herstellen, alsook om het gedeelte van de schade dat is verergerd te herstellen. Schadebegroting Vervolgens dient de omvang van de verergerde schade begroot te worden aan de hand van de volgende stappen: a) Met gebruikmaking van het reguliere calculatiemodel dient bepaald te worden wat de kosten van herstel van de totale schade zouden zijn (dus zowel de eerder behandelde schade, als de verergering). b) De deskundige dient vervolgens schattenderwijs te bepalen welk deel van deze kosten in redelijkheid toegerekend dienen te worden aan de verergering van de schade. Hierbij dient de deskundige schattenderwijs aan de hand van de fysieke kenmerken van de schade te bepalen welk percentage van de totale schade eerder is behandeld, respectievelijk is verergerd (zie meer uitgebreid, paragraaf 4.7). Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het voor de aanvrager kennelijk niet verantwoord was dat hij de schade niet op volledig heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan en verergeren van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan en zou verergeren indien die niet volledig zou worden hersteld, en; c) deaanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.	

		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Opname en feitelijke beschrijving
		Beschrijving EBS	Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband EBS (zonder herstel)	Nee, niet beoordelen
		Causaal verband EBS (wel hersteld) en verergering	Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting	Calculeren percentage.
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden
	2.3.3. Schade is niet opnieuw ontstaan en verergerd (identiek) (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is niet opnieuw ontstaan en/of verergerd.	Advisering door deskundige De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport indien de aanvrager daarvoor een schadevergoeding wenst aan te vragen. De deskundige dient ook voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade naar zijn mening identiek is aan de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient het causaal verband voor deze schade *niet* te beoordelen en dient de omvang van de schade ook niet te begroten. Toelichting Het gaat om schade die deels eerder is behandeld door de NAM, het CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter, of daar nog in behandeling is. Deze schade is tussentijds deels hersteld. Deze schade is niet opnieuw ontstaan en/of verergerd. Dat betekent dat de TCMG niet bevoegd is om deze schade te beoordelen en hiervoor geen vergoeding kan toekennen. Daarom heeft er geen beoordeling plaatsgevonden.	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Beschrijving van de EBS (met verwijzingen genoemd onder 2.) en huidige schade, alsook motivering.
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband verergering	N.v.t.
		Schadebegroting	N.v.t.
		Schadebeperkingsplicht	N.v.t

4.7. Schadebegroting verergerde schades

Indien de aanvrager een schadevergoeding wil voor een schade die al eerder is behandeld, maar nadien is verergerd, dan is de TCMG uitsluitend bevoegd voor zover het de verergering van de schade betreft. Dit maakt dat de deskundige uitsluitend dient te adviseren over de schadevergoeding voor de verergering.

Voor de goede orde wordt opgemerkt dat deze wijze van schadebegroting uitsluitend geldt indien de schade eerder is behandeld; deze werkwijze geldt dus niet voor *nieuwe* schade die niet eerder is behandeld en die is verergerd door mijnbouw.

Bij het bepalen van de schadevergoeding dient een vergelijking gemaakt dient te worden tussen:

A. de toestand zoals deze op dit moment in werkelijkheid is, en;
B. de toestand zoals die (vermoedelijk) zou zijn geweest indien de schade niet zou zijn *verergerd* door mijnbouw.

Voor het bepalen van de situatie als bedoeld onder b. dient te deskundige zich te baseren op de aan hem door de TCMG of de aanvrager verstrekte documentatie . De deskundige dient in het rapport voldoende inzichtelijk te beschrijven wat de aard en omvang van de schade was ten tijde van de behandeling van die schade door NAM/CVW etc., alsmede ten tijde van de opname door de deskundige, zodat aan de hand van die beschrijving kan worden vastgesteld in welke mate de schade is verergerd. Daartoe dient de deskundige bijvoorbeeld te beschrijven hoe groot de schade was (lengte, breedte, etc.).

De deskundige dient vervolgens in door middel van het calculatiemodel te bepalen wat de herstelkosten zouden zijn voor de totale schade (dus zowel de eerder behandelde schade, als de verergering zoals die heeft plaatsgevonden na die eerder behandeling).

Vervolgens dient de deskundige schattenderwijs te bepalen welk percentage van de totale herstelkosten toegerekend dient te worden aan de verergering van de schade. Voor het bepalen van het toe te passen percentage kan als uitgangspunt worden genomen welk gedeelte van de totale omvang van de schade is verergerd, te bepalen aan de hand van de *fysieke* eigenschappen van de schade.

Voor de goede orde wordt opgemerkt dat de deskundige de omvang van de schade dus niet slechts dient te bepalen door te berekenen wat de meerkosten zouden zijn van het herstel van de totale schade ten opzichte van de reeds behandelde schade.

Ter illustratie van de beoogde werkwijze is een viertal voorbeelden opgenomen:

Voorbeeld 1, verergerde scheur in binnenmuur

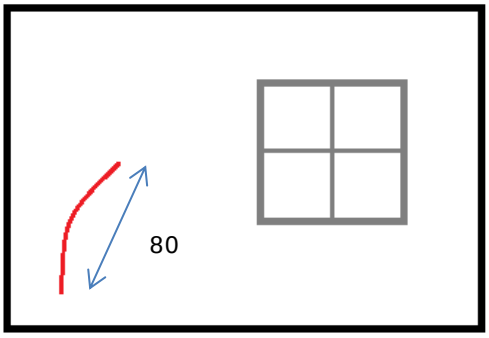

Fig. 1a Oude situatie, eerder behandelde schade (80 cm)

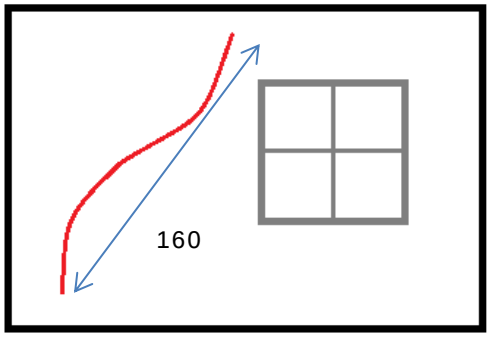

Fig. 1b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (80 cm) plus verergering (80 cm)

Binnenmuur met stucwerk, afmeting 2,5 m * 4 m

Schade oud: scheurlengte 0,80 meter, 1 cm breed

Schade nieuw: scheurlengte 1,60 meter, 1 cm breed

De verergering is 50% van de totale schade

Scheuren in binnenstucwerk opkappen/uitslijpen	m1	€ 23,16	1,6	€ 37,06
Scheuren repareren met 2-componentenmortel en wapeningsweefsel	m1	€ 27,58	1,6	€ 44,13
Overzetten stucwerk op wand	m2	€ 31,25	10	€ 312,50
Sauswerk binnenwand	m2	€ 19,75	10	€ 197,50
				€ 591,18
		ad 50%		€ 295,59

Voorbeeld 2, verergerde scheur in binnenmuur

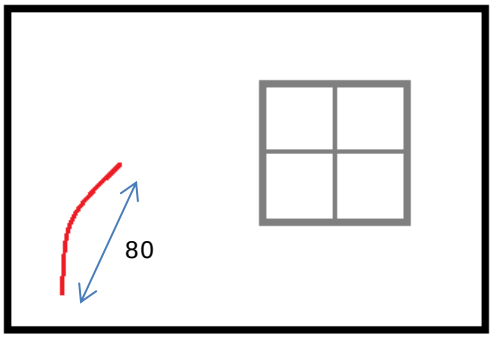

Fig. 2a Oude situatie, eerder behandelde schade (80 cm)

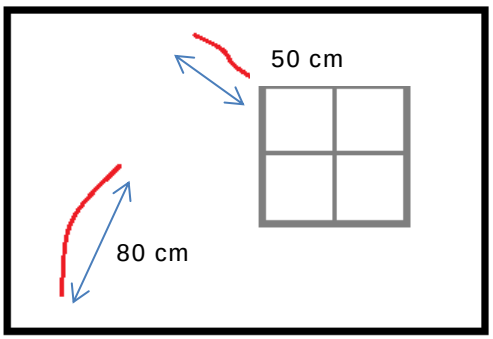

Fig. 2b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (80 cm), plus separate verergering (50 cm)

Binnenmuur met stucwerk, afmeting 2,5 m * 4 m

Schade oud: scheurlengte 0,8 meter, 1 cm breed

Schade nieuw: scheurlengte 1,3 meter, 1 cm breed

Verergering is 45%, zijnde ruimhartig afgerond van 38,5%

Scheuren in binnenstucwerk opkappen/uitslijpen	m1	€23,16	1,3	€ 30,11
Scheuren repareren met 2-componentenmortel en wapeningsweefsel	m1	€27,58	1,3	€ 35,85
Overzetten stucwerk op wand	m2	€31,25	10	€ 312,50
Sauswerk binnenwand	m2	€19,75	10	€ 197,50
				€ 575,96
		ad 45%		€ 259,18

Voorbeeld 3, verergerde scheur in binnenmuur

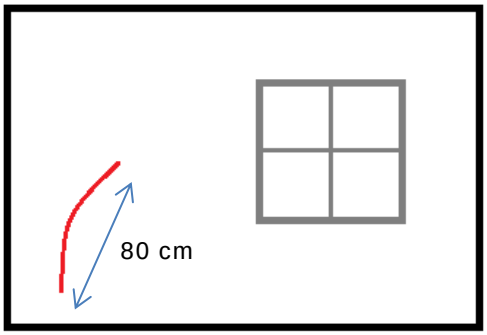

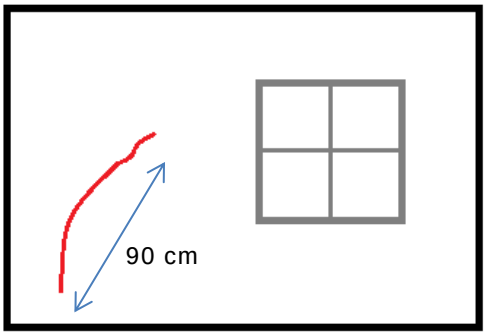

Fig. 3a Oude situatie, eerder behandelde schade (80 cm)

Fig. 3b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (80 cm), plus verergering (10 cm)

n * 4

eter,

Schade nieuw: scheurlengte 0,90 meter, 1 cm breed

De verergering is 15% van de totale schade , zijnde ruimhartig afgerond van 11,2%

Scheuren in binnenstucwerk opkappen/uitslijpen	m1	€ 23,16	0,9	€ 20,84
Scheuren repareren met 2-componentenmortel en wapeningsweefsel	m1	€ 27,58	0,9	€ 24,82
Overzetten stucwerk op wand	m2	€ 31,25	10	€ 312,50
Sauswerk binnenwand	m2	€ 19,75	10	€ 197,50
				€ 555,67
		ad 15%		€ 83,35

Voorbeeld 4, verergerde scheur in buitenmuur

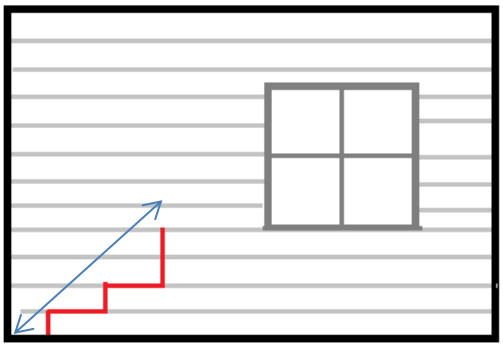

Fig. 4a Oude situatie, eerder behandelde schade (1,6 meter, 8

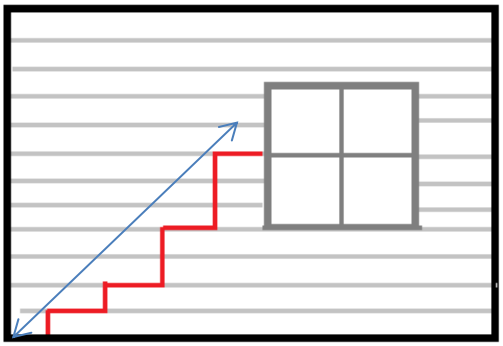

Fig. 3b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (1,6 meter, 8 gebroken stenen), plus verergering (0,4 meter, + 2 stenen)

Schade oud: scheurlengte 1,6 meter, 8 gebroken stenen
Schade nieuw: scheurlengte 2 meter, 10 gebroken stenen
Verergering is 20%

Uitkappen voegen metselwerk	m1	€ 9,50	2	€ 19,00
Infrezen voegen tbv lintvoegwapening	m1	€ 24,50	4	€ 98,00
Lintvoegwapening in 2-componentenmortel	st	€ 65,00	5	€ 325,00
Gebroken stenen vervangen	st	€ 32,00	10	€ 320,00
Nieuw voegwerk getrapte scheur	m1	€ 21,00	2	€ 42,00
Toeslag knipvoeg	m1	€ 33,00	2	€ 66,00
				€ 870,00
		ad 20%		€ 174,00

4.8. Schadebeperkingsplicht

Bij schades die eerder zijn behandeld kan ook aanleiding bestaan om te adviseren over de vraag of de aanvrager aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan. De TCMG is van oordeel dat er aanleiding bestaat om dit leerstuk terughoudend toe te passen. Dit betekent dat een aanvrager alleen niet aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan indien het kennelijk niet verantwoord was dat hij de eerder behandelde schade niet heeft hersteld, althans niet op een andere manier heeft hersteld. Daarbij moet naar de mening van de TCMG bovendien aan een aantal voorwaarden zijn voldaan. Deze voorwaarden zijn meer uitgebreid benoemd in het hiervoor opgenomen schema.

Alleen indien de deskundige van oordeel is dat de aanvrager niet aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan en daarom (een deel van) de schade niet voor vergoeding in aanmerking komt, dient de deskundige dit in zijn rapport draagkrachtig te motiveren. Als de aanvrager wel aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan, dan behoeft daaraan géén aandacht besteed te worden in het rapport.

5. Schade die eerder behandeld is door de TCMG

In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de situatie waarin schade eerder is behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. In die situatie is de TCMG deels onbevoegd om de schade te beoordelen.

Deze situatie moet worden onderscheiden van de situatie waarin een schade eerder is behandeld door de TCMG. Daar speelt het punt van de beperkte bevoegdheid niet. In die gevallen moet echter wel bekeken worden hoe de schade begroot moet worden, waarbij uitgegaan moet worden van de juistheid van het eerdere besluit van de TCMG. Dit betekent dat indien een schade al eerder is behandeld door de TCMG en geen causaliteit was aangenomen, de deskundige hiervan melding dient te maken in zijn adviesrapport. De deskundige behoort zich in deze gevallen te onthouden van het geven van een oordeel over de betreffende schade.

Indien de schade is verergerd of opnieuw is ontstaan of opnieuw is ontstaan en verergerd en de deskundige van oordeel is dat de ontstane schade te wijten is aan mijnbouwactiviteiten, dan moet de deskundige adviseren over de kosten voor het herstel van de schade. In het geval van een verergering van de schade moet de deskundige adviseren over hoeveel het extra kost om de verergerde schade te herstellen, ten opzichte van hoeveel het zou hebben gekost om de oude schade te herstellen. Wanneer de schade opnieuw is ontstaan dan dient de deskundige de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) te herstellen.

5.1. Wijze beoordeling eerder behandelde schades TCMG

Voor verzoeken om schadevergoeding met betrekking tot een gebouw of werk waaraan eerder schade is gemeld bij TCMG, geldt het volgende schema voor de wijze waarop de schade moet worden beoordeeld:

1. Schade die niet eerder is behandeld Aan de orde indien aan de hand van de door de TCMG aangeleverde gegevens niet duidelijk is of, bijvoorbeeld twijfel kan bestaan over de beantwoording van de vraag of de schade eerder is behandeld door de TCMG, of indien duidelijk is dat de schade niet eerder is behandeld. Advisering door deskundige: De deskundige dient de schade te beoordelen overeenkomstig de bestaande werkwijze voor schades die niet eerder zijn behandeld.
2. Schade die wel eerder is behandeld Aan de orde indien aan de hand van de door de TCMG aangeleverde gegevens duidelijk is dat - en derhalve geen twijfel bestaat - de schade eerder is behandeld door de TCMG. Advisering deskundige De deskundige dient, indien de schade eerder is behandeld, aan te geven onder welk dossiernummer dat heeft plaatsgevonden, onder vermelding van het schadenummer en de pagina van het schaderapport waarop de schade is weergegeven.

2.1. Geen herstel	2.1.1. Identiek (de huidige schade is identiek aan de eerder behandelde schade)	Advisering door deskundige De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport indien de aanvrager daarvoor een schadevergoeding wenst aan te vragen. De deskundige dient ook voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade naar zijn mening identiek is aan de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient het causaal verband voor deze schade *niet* te beoordelen en dient de omvang van de schade ook niet te begroten. Toelichting Het gaat om schade waarover de TCMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is niet verergerd ten opzichte van hoe de schade was ten tijde van de vorige opname. Dat betekent dat wordt uitgegaan van het besluit dat destijds over de schade is genomen en dat deze schade in het kader van deze nieuwe aanvraag om schadevergoeding niet opnieuw zal worden beoordeeld.	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Beschrijving van de EBS (met verwijzingen genoemd onder 2.) en huidige schade, alsook motivering.
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband verergering	N.v.t.
		Schadebegroting	N.v.t.
		Schadebeperkingsplicht	N.v.t
	2.1.2. Verergerd, maar niet door mijnbouw (de huidige schade is verergerd ten opzichte van eerder behandelde schade, maar de verergering is niet ontstaan door mijnbouw	Advisering door deskundige De deskundige dient de gehele schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport en dient daarbij voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade is verergerd ten opzichte van de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient uitsluitend te beoordelen of de verergering een gevolg is van mijnbouw en zijn bevindingen ter zake van dit laatste inzichtelijk te motiveren. De deskundige dient zich te onthouden van het calculeren van de herstelkosten van de schade indien de verergering geen gevolg is van mijnbouw. Toelichting Het gaat om schade waarover de TCMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is wel verergerd ten opzichte van hoe de schade was ten tijde van de vorige opname echter is de verergering geen gevolg van mijnbouw. Dat betekent dat voor zover de schade is verergerd wel gemotiveerd dient te worden waarom die verergering niet een gevolg van mijnbouw is (overeenkomstig eerdere instructie m.b.t. causaal verband/bewijsvermoeden).	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Feitelijke beschrijving van EBS (met verwijzingen) en van verergering
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband verergering	Veroorzaakt/verergerd: Ja/Nee en motiveren

		Schadebegroting	N.v.t.
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	N.v.t.
	2.1.3.Verergerd door mijnbouw (de eerder behandelde schade is verergerd en de verergering is een gevolg van mijnbouw)	Advisering door deskundige De deskundige dient de volledige schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport. Ook dient in het schaderapport – aan de hand van en onder verwijzing naar de aangeleverde documentatie - te worden beschreven wat de aard en omvang van de reeds behandelde schade was, zodat kan worden bepaald welk deel is verergerd. Voorts dient inzichtelijk te worden gemotiveerd waarom de verergering van de schade ten opzichte van de eerder behandelde schade, een gevolg is van mijnbouw. Toelichting Het gaat om schade waarover de TCMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is wel verergerd ten opzichte van hoe de schade was ten tijde van de vorige opname. Dat betekent dat voor wat betreft de schade zoals die origineel was, zal worden uitgegaan van het besluit dat destijds over de schade is genomen en dat die in het kader van deze nieuwe aanvraag om schadevergoeding niet opnieuw zal worden beoordeeld. Het verergerde deel van de schade zal wel worden beoordeeld. Schadebegroting In het geval van verergering van schade waarover de TCMG eerder een beslissing heeft genomen, beoordeelt de deskundige welke meerkosten gemoeid zijn met het herstel van de verergering van de schade ten opzichte van hoeveel het zou hebben gekost om de oude schade te herstellen. Daarnaast geeft de deskundige een toelichting hoe hij/zij tot deze beslissing is gekomen. Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet heeft hersteld. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door TCMG een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) de periode na het uitbetalen van deze vergoeding voldoende was om (een concrete poging te doen om) de schade te herstellen, en; c) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade zou verergeren indien herstel zou uitblijven.	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Feitelijke beschrijving van EBS (met verwijzingen) en van verergering
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.

		Causaal verband verergering	Veroorzaakt/verergerd: Ja/Nee, motiveren
		Schadebegroting verergering	Calculeren meerkosten.
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden
2.2. Volledig Hersteld	2.2.1. Opnieuw ontstaan (de schade die eerder was behandeld is hersteld, maar is vervolgens opnieuw ontstaan)	Advisering door deskundige De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) te herstellen. Toelichting Het gaat om schade waarover de TCMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is tussentijds hersteld, maar is opnieuw ontstaan. Deze schade zal daarom opnieuw moeten worden beoordeeld. Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet op <u>een andere manier</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door TCMG een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan indien die niet op een andere manier zou worden hersteld.	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Opname en feitelijke beschrijving schade
		Beschrijving EBS	Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband	Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting	Calculeren
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden
	2.2.2. Opnieuw ontstaan en verergerd (de schade die was hersteld is opnieuw ontstaan en is daarnaast verergerd ten opzichte van de eerder	Advisering door deskundige Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade in zijn geheel (opnieuw) te herstellen. Toelichting Het gaat om schade waarover de TCMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is tussentijds hersteld, maar is opnieuw ontstaan en daarnaast verergerd. Dat betekent dat de gehele schade zal worden beoordeeld.	

	behandelde schade)	Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet op <u>een andere manier</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan en verergeren van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door TCMG een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan en zou verergeren indien die niet op een andere manier zou worden hersteld.
		Schematische weergave advisering
		Opname schade: Opname en feitelijke beschrijving
		Beschrijving EBS: Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband: Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting: Calculeren
		Schadebeperkingsplicht geschonden?: Ja/Nee, motiveren indien geschonden
2.3. Deels hersteld	2.3.1. Schade opnieuw ontstaan (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is opnieuw ontstaan)	Advisering door deskundige Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) <u>gedeeltelijk</u> te herstellen. Toelichting Het gaat om schade waarover de TCMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is tussentijds deels hersteld, maar is opnieuw ontstaan. Dat betekent dat voor wat betreft de schade zoals die origineel was, zal worden uitgegaan van het besluit dat destijds over de schade is genomen en dat die in het kader van deze nieuwe aanvraag om schadevergoeding niet opnieuw zal worden beoordeeld. Het deel van de schade dat opnieuw ontstaan is, zal wel worden beoordeeld. Schadebegroting In het geval van verergering van schade waarover de TCMG eerder een beslissing heeft genomen, beoordeelt de deskundige welke meerkosten gemoeid zijn met het herstel van de verergering van de schade ten opzichte van hoeveel het zou hebben gekost om de oude schade te herstellen. Daarnaast geeft de deskundige een toelichting hoe hij/zij tot deze beslissing is gekomen. Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat

		de aanvrager de schade niet volledig heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door TCMG een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan indien die niet volledig zou worden hersteld.
		Schematische weergave advisering
		Opname schade: Opname en feitelijke beschrijving
		Beschrijving EBS: Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband EBS (zonder herstel): Nee, niet beoordelen
		Causaal verband EBS (wel hersteld): Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting: Calculeren meerkosten.
		Schadebeperkingsplicht geschonden?: Ja/Nee, motiveren indien geschonden
	2.3.2. Schade opnieuw ontstaan en verergerd (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is opnieuw ontstaan en is daarnaast verergerd schade als gevolg van mijnbouw)	Advisering door deskundige Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade opnieuw gedeeltelijk te herstellen, alsook om het gedeelte van de schade dat is verergerd te herstellen. Toelichting Het gaat om schade waarover de TCMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is tussentijds deels hersteld, maar is opnieuw ontstaan en daarnaast verergerd. Dat betekent dat voor wat betreft de schade zoals die origineel was, zal worden uitgegaan van het besluit dat destijds over de schade is genomen en dat die in het kader van deze nieuwe aanvraag om schadevergoeding niet opnieuw zal worden beoordeeld. Het deel van de schade dat opnieuw ontstaan, dan wel verergerd is, zal wel worden beoordeeld. Schadebegroting In het geval van verergering van schade waarover de TCMG eerder een beslissing heeft genomen, beoordeelt de deskundige welke meerkosten gemoeid zijn met het herstel van de verergering van de schade ten opzichte van hoeveel het zou hebben gekost om de oude schade te herstellen. Daarnaast geeft de deskundige een toelichting hoe hij/zij tot deze beslissing is gekomen. Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat

		de aanvrager de schade niet volledig heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan en verergeren van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door TCMG een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan en zou verergeren indien die niet volledig zou worden hersteld.

Schematische weergave advisering	
Opname schade	Opname en feitelijke beschrijving
Beschrijving EBS	Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
Causaal verband EBS (zonder herstel)	Nee, niet beoordelen
Causaal verband EBS (wel hersteld) en verergering	Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
Schadebegroting	Calculeren meerkosten.
Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden

	2.3.3. Schade is niet opnieuw ontstaan en/of verergerd (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is niet opnieuw ontstaan en/of verergerd.	Advisering door deskundige De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport indien de aanvrager daarvoor een schadevergoeding wenst aan te vragen. De deskundige dient ook voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade naar zijn mening identiek is aan de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient het causaal verband voor deze schade *niet* te beoordelen en dient de omvang van de schade ook niet te begroten. Toelichting Het gaat om schade waarover de TCMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is tussentijds deels hersteld. De schade is niet verergerd ten opzichte van hoe de schade was nadat de schade deels is hersteld. Dat betekent dat dat wordt uitgegaan van het besluit dat destijds over de schade is genomen en dat deze schade in het kader van deze nieuwe aanvraag om schadevergoeding niet opnieuw zal worden beoordeeld.
		Schematische weergave advisering

		Opname schade	Beschrijving van de EBS (met verwijzingen genoemd onder 2) en huidige schade, alsook motivering.
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband verergering	N.v.t.
		Schadebegroting	N.v.t.
		Schadebeperkingsplicht	N.v.t

6. Diversen

6.1. Eigendomsoverdracht

Het is mogelijk dat tijdens de schade-opname (of: de inspectie) blijkt dat de woning kortgeleden is verkocht en dat de aanvrager de nieuwe eigenaar is (insteek is dat de afdeling werkvoorbereiding deze situaties zoveel mogelijk ondervangt). Uitgangspunt is dat alléén degene die op het moment van ontstaan van de schade eigenaar van de woning is schadevergoeding wegens mijnbouwschade kan claimen. Als de schade dus voor de eigendomsoverdracht (de levering) is ontstaan, kan de nieuwe eigenaar in beginsel geen vergoeding van mijnbouwschade claimen.

De nieuwe eigenaar kan alleen schadevergoeding wegens mijnbouwschade bij de TCMG claimen als de oude eigenaar zijn vordering wegens mijnbouwschade door middel van een akte van cessie aan de nieuwe eigenaar heeft overgedragen. Een akte van cessie is een schriftelijke overeenkomst die door beide partijen is ondertekend en waarin duidelijk is omschreven welke vordering wordt overgedragen (meestal is de cessie opgenomen in de leveringsakte). Het is daarom van belang dat de deskundige in zo'n geval in zijn rapport duidelijk aangeeft wanneer de schade naar zijn mening is ontstaan en wanneer de woning in eigendom is overgedragen.

6.2. Reeds herstelde schade

Het komt voor dat aanvragers de schade reeds hebben hersteld voorafgaand aan de opname, maar daar alsnog een schadevergoeding voor willen ontvangen. In dit geval ligt het op de weg van de aanvrager om de aard en omvang van de schade aannemelijk te maken, bijvoorbeeld door aan de deskundige foto's of andere bewijsstukken te verstrekken.

Indien de aanvrager dit heeft gedaan, moet de deskundige aan de hand van de aangeleverde bewijsstukken bezien of hij de schade kan beoordelen en alsnog een eigen calculatie van de schade kan maken. De schade moet altijd worden opgenomen in het adviesrapport en in voorkomend geval moet worden toegelicht waarom de bewijsstukken onvoldoende zijn om de schade te kunnen beoordelen.

6.3. Nader onderzoek

Een nader onderzoek heeft als doel om, met behulp van een derde, aanvullende kennis/expertise te verzamelen zodat de onafhankelijke deskundige een zo volledig mogelijk en goed onderbouwd oordeel en advies kan geven aan de aanvrager. Voor het verzamelen van de aanvullende kennis/expertise kan inzet van materieel nodig zijn. Het benodigde materieel wordt net als het nader onderzoek door de deskundige zelf georganiseerd. De kosten kunnen aan de TCMG worden doorberekend.

Indien de derde die wordt benaderd ten behoeve van het nader onderzoek een zelfstandig oordeel velt over de aard en/of omvang van de schade, dan is voor deze deskundige een DS vereist.

Het verzoek om een nader onderzoek kan bij de afdeling Veldwerk worden aangevraagd op
1. initiatief van de deskundige
2. n.a.v. een zienswijze van de aanvrager of een verzoek van de Commissie

Ad.1. Wanneer de deskundige tijdens of na de opname constateert dat een nader onderzoek nodig is dan vult de deskundige in overleg met de Projectcoördinator (PC) het aanvraagformulier in (bijlage 2). De PC stuurt het aanvraagformulier (en in voorkomend geval ook de DS) naar het volgende mailadres: Art. 5.1 lid 2 sub e @schadedoormijnbouw.nl.
De afdeling Veldwerk beoordeelt de aanvraag op:

- volledigheid;
- nut en noodzaak van het onderzoek;
- redelijkheid van de begrote kosten van het nader onderzoek;

- de onafhankelijkheid van de ingeschakelde deskundige voor het nader onderzoek (aan de hand van de DS).

Bij accordering informeert de afdeling Veldwerk per mail de deskundige en schakelt de deskundige de aanvullende expertise in. Gelijktijdig informeert de afdeling Veldwerk de afdeling Planning waarna de afdeling Planning contact opneemt met het expertisebureau om een aantal data af te stemmen waarop de deskundigen gepland kunnen worden. De afdeling Planning legt de verschillende opties voor aan de aanvrager en plant de afspraak voor het nader onderzoek zoveel als mogelijk met alle betrokken. Mocht de zaakbegeleider op een bepaald tijdstip niet kunnen of als de aanvrager aangeeft geen zaakbegeleider nodig te vinden dan vindt de afspraak zonder zaakbegeleider plaats. Anders wordt een nieuwe afspraak gepland.
De resultaten van het nader onderzoek neemt de deskundige als bijlage op in zijn adviesrapport. In zijn beoordeling van de betreffende schade(s) verwijst de deskundige naar de bijlage.

Ad. 2. De afdeling Veldwerk zet het verzoek voor nader onderzoek n.a.v. een zienswijze of van de Commissie uit bij de deskundige. Wanneer de deskundige besluit om een nader onderzoek aan te vragen dan vult hij het betreffende aanvraagformulier in en zet deze door naar de afdeling Veldwerk via Art. 5.1 lid 2 sub e @schadedoormijnbouw.nl. De verdere werkwijze is overeenkomstig als wanneer de deskundige op eigen initiatief een nader onderzoek aanvraagt met als het verschil dat de resultaten van het nader onderzoek worden verwerkt in een addendum of herzien adviesrapport.

6.4. Hoe om te gaan met aanvullende schade na een opname?

Doel is om ten tijde van de opname álle schade op te nemen. Dit wordt zo veel mogelijk bereikt door de volgende acties:

1. Bij het maken van de afspraak adviseert de afdeling Planning de aanvrager om alvast alle schade te noteren.
2. Aan het einde van de opname vraagt de deskundige expliciet aan de aanvrager of alles is opgenomen.

Wanneer op initiatief van de bewoner toch foto's van aanvullende schade worden nagezonden dan geldt het volgende:

a. Indien de aanvullende schade wordt gemeld op het moment dat het adviesrapport nog niet is opgemaakt, dan moet de deskundige die schade alsnog opnemen in het adviesrapport.

De Zaakbegeleider of het serviceloket mailt de foto's naar de afdeling schade-expertise via Art. 5.1 lid 2 sub e @schadedoormijnbouw.nl. De afdeling schade-expertise zet de foto's door naar de deskundige.

De deskundige probeert m.b.v. de foto de aanvullende schade via een bureaucalculatie op te nemen in het adviesrapport. Als het niet mogelijk is om aan de hand van de aanvullende foto de schade op te nemen, dan bepaalt de Afdeling veldwerk of de deskundige alsnog naar de woning moet om de schade op te nemen. Dit hangt af van de oorzaak dat de schade niet in eerste instantie was opgenomen.

b. Wanneer de aanvullende schade wordt gemeld als het adviesrapport al door de deskundige is uitgebracht, dan wordt deze meegenomen in het zienswijzentraject. De werkwijze is dezelfde als hierboven beschreven met het verschil dat de aanvullende schade d.m.v. een addendum aan het originele rapport wordt toegevoegd.
c. Als de TCMG al een besluit op de aanvraag heeft genomen moet er altijd een nieuw verzoek worden ingediend.

6.5. Nader advies (in een addendum of herzien adviesrapport)

Op de TCMG rust de verplichting om zich te vergewissen van de juistheid en de volledigheid van het adviesrapport van de deskundige. Deze verplichting rust op de TCMG, ongeacht of de aanvrager een zienswijze heeft ingediend naar aanleiding van het adviesrapport. De TCMG kan om deze reden, zowel ambtshalve als naar aanleiding van de zienswijze om een nader advies vragen.

Het verzoek om nader advies bevat een aantal vragen die zijn geformuleerd door de Backoffice. Het verzoek wordt via Atabix of via de e-mail aan de deskundige toegestuurd. De deskundige kan vervolgens zijn nader advies geven worden in de vorm van een addendum of in de vorm van een herzien adviesrapport.

Het is cruciaal dat de deskundige alle gestelde vragen deugdelijk gemotiveerd beantwoordt. Dit dient op transparante, controleerbare wijze te geschieden. Indien gebruik wordt gemaakt van een herzien adviesrapport in Atabix, dient het verzoek om nader advies als bijlage aan het advies te worden gehecht. Daarnaast dient in het herziene adviesrapport te worden aangegeven op welke punten nader advies is gevraagd en dient de beantwoording daarvan expliciet te worden opgenomen.

Vanaf het moment van ontvangst van de zienswijze heeft de deskundige 10 werkdagen om te reageren.

Zonodig wordt extra expertise door de deskundige ingeschakeld om de zienswijze in het definitief advies op juiste wijze te kunnen verwerken conform de werkwijze zoals onder paragraaf 5.3 vermeld.

Het addendum van de deskundige wordt gemaild naar Art. 5.1 lid 2 sub e @schadedoormijnbouw.nl. Als gebruik wordt gemaakt van een herzien adviesrapport wordt dit geaccordeerd in Atabix

Bijlage 1: Werkinstructie AOS bij Schade-expertise

Werkinstructies AOS bij Schade-expertise

Tijdelijke Commissie
Mijnbouwschade Groningen

Eigenaar: Art. 5.1 lid 2 sub e

Datum : 09-07-2019

Versie : 1.4

Revisie lijst

Versie	Wijzigingen t.o.v. vorige versie	Author	Date
1.0	Eerste definitieve versie	Art. 5.1 lid 2 sub e	06-02-2019
1.1	Aangepaste versie na controle Art. 5.1 lid 2 sub e	Art. 5.1 lid 2 sub e	07-02-2019
1.2	Aangepaste versie (Art. 5.1 lid 2 sub e)	Art. 5.1 lid 2 sub e	11-02-2019
1.3A	Alle feedback verwerkt van betrokken partijen	Art. 5.1 lid 2 sub e	26-02-2019
1.4	Website en webformulierlink toegevoegd	Art. 5.1 lid 2 sub e	09-07-2019

Inhoud

1. Inleiding 50
2. Hoe kan een AOS melding worden gedaan..... 51
3. Hoe te handelen bij verschillende AOS- melding..... 52
4. Communicatie met melder/ eigenaar 53
5. Wat houdt een AOS-procedure in 54

1. Inleiding

Tijdens een schade-inspectie kan een deskundige in een situatie komen waarbij hij een mogelijk acuut onveilige situatie tegenkomt. Dit kan bij een reguliere melding zijn waar nog nooit een AOS-melding geweest is, maar dit kan ook in een situatie waarbij al eerder een AOS-inspectie is heeft plaatsgevonden. Onder een AOS wordt verstaan: een omstandigheid waarbij er sprake is van een aantasting van de constructie van en/of de staat van een gebouw of werk op een zodanige manier dat er een direct veiligheidsrisico is voor de bewoners, omwonenden of andere personen.

Bij de beoordeling van de vraag over er sprake is van een AOS worden steeds de mogelijke (kleine of grote) invloeden op de constructie van buitenaf meegewogen. Denk daarbij aan weersinvloeden, verkeersinvloeden of trillingen die de situatie drastisch kunnen verergeren en daarmee acuut onveilig kunnen maken.

Om handvatten aan te reiken over hoe te handelen tijdens een mogelijk acuut onveilige situatie volgen in dit document de instructie voor het doen van een AOS-melding, een aantal scenario's met verdere uitwerking en een aantal tips van verwoordingen van de situatie.

2. Hoe kan een AOS melding worden gedaan

Mocht de situatie zich voordoen dat de deskundige zich zorgen maakt over de veiligheid van de bewoners, of zichzelf dan kan hij hiervan een melding doen.
De melding moet altijd worden gedaan via www.schadedoormijnbouw.nl en dan via het webformulier: https://www.schadedoormijnbouw.nl/is-er-een-acuut-onveilige-situatie
Graag in de omschrijving aangeven dat de melding is gedaan door de schade expert, inclusief naam. **Deze melding moet worden gedaan in overleg met de bewoner.**

Bij situaties die erg nijpend lijken te zijn is het, in de situatie van een schade- opname, goed om als deskundige telefonisch contact te zoeken met het AOS-team. Hieronder volgt een overzicht met telefoonnummers van medewerkers van het AOS-team. (Let op: deze 06-nummers niet direct aan bewoners beschikbaar stellen)

Art. 5.1 lid 2 sub e (Coördinator AOS)	Art. 5.1 lid 2 sub e	Maandag t/m donderdag
Art. 5.1 lid 2 sub e (Bouwkundig Adviseur)	Art. 5.1 lid 2 sub e	dinsdag t/m vrijdag
Art. 5.1 lid 2 sub e (Bouwkundig Adviseur)	Art. 5.1 lid 2 sub e	maandag t/m vrijdag
Art. 5.1 lid 2 sub e (Bouwkundig Adviseur)	Art. 5.1 lid 2 sub e	maandag t/m donderdag

Of bij geen gehoor via het Serviceloket TCMG: 0800-444111

Ook bij twijfels waarbij uitleg nodig is kan er contact worden gezocht met het bovenstaande nummer.

Zorg er voor dat de aanvrager altijd op de hoogte is van het zoeken van contact met het AOS-team.

Het AOS-team heeft in principe 48 uur om een AOS-melding af te handelen, echter bij het telefonisch contact zal altijd overleg gepleegd worden over de situatie of spoed noodzakelijk is.
In overleg met de zaakbegeleider kan er ook gekozen worden om de AOS-melding via de zaakbegeleider te laten lopen. De zaakbegeleider heeft hier ook instructies voor.
Als het voorkomt dat het AOS-team telefonisch niet bereikbaar is en ook het serviceloket niet, dan kan er ook een e-mail worden gestuurd naar het e-mail adres Art. 5.1 lid 2 sub e @schadedoormijnbouw.nl . Er wordt dan z.s.m. gehandeld. Hierheen kunnen dan dus ook eventuele verzoeken voor terugbellen worden gestuurd. Deze mailbox wordt van 08:00 tot 22:00 uur beheerd en beantwoord.

3. Hoe te handelen bij verschillende AOS- melding

Hieronder volgen een 4-tal scenario's die voor kunnen komen waarbij er tijdens het doen van een schade-inspectie een mogelijke AOS zich voor kan doen. In deze scenario's worden ook voorbeelden geschetst hoe hier het beste mee omgegaan kan worden.
In alle onderstaande scenario's is het van groot belang dat er goed gecommuniceerd wordt richting de aanvrager. Er mag geen paniek worden gecreëerd en het is niet de bedoeling dat de schade-expert zelf oordeelt over de veiligheid en op de stoel van de Bouwkundig Adviseur AOS en de externe AOS-inspecteur gaat zitten. Verder is het in geen geval wenselijk om de uitvoering van werkzaamheden, die zijn aangebracht door het AOS-team, in twijfel te trekken waar de aanvrager bij is.

1. **De deskundige komt o.b.v. een schademelding bij een situatie nog nooit eerder een AOS-melding is geweest en treft hier een mogelijke AOS aan.**

Het is van belang dat tijdens een dergelijke situatie er geen paniek wordt gezaaid bij een bewoner. Geef aan dat er een situatie is aangetroffen die vragen oproept over de kwaliteit van de constructie en nog even met een ander team besproken zal worden. Hiervoor kan dan vervolgens een AOS melding gedaan worden volgens die instructies. De schade-inspectie kan verder gewoon worden afgerond.

2. **De deskundige komt o.b.v. een schademelding bij een situatie waarbij eerder een AOS inspectie heeft plaatsgevonden, maar waarbij deze als ongegrond is beoordeeld. Terwijl er nu wel weer twijfel is over de aangetroffen situatie.**

Allereerst kan de situatie veranderd zijn waardoor er inderdaad nu sprake kan zijn van een AOS. Ook in deze situaties is het goed om te zorgen dat er bij de bewoner aangegeven wordt dat de constructie vragen oproept en dat hij als deskundige hierover contact zal opnemen met het AOS-team. Om vervolgens een melding te doen. De schade-inspectie kan verder gewoon worden afgerond.

3. **De deskundige komt op basis van prioritaire schademelding bij een situatie waarbij eerder een AOS-inspectie heeft plaatsgevonden en deze als gegrond is beoordeeld en veilig is gesteld. Hierbij ontstaat er twijfel over de manier van veiligstellen.**

In dit scenario is het van belang dat er geen uitspraken worden gedaan over de twijfel van de methode van veiligstelling in het bijzijn van de aanvragers. Er kan contact worden gezocht met het AOS-team om de aangetroffen situatie te overleggen en dan kan er in gezamenlijkheid worden besloten of er een nader inspectie door het AOS-team nodig is. Goed om te weten in deze situaties is dat een veiligstelling altijd in samenspraak en met toestemming van een aanvrager wordt uitgevoerd. De eigenaar van het pand heeft hier ook voor getekend.

4. Communicatie met melder / eigenaar

In dit hoofdstuk volgen een aantal tips betreffende de communicatie met de bewoners over mogelijk Acuut Onveilige Situaties.
Wanneer er een situatie aangetroffen wordt waarbij er twijfel bestaat over de veiligheid is het goed te zorgen dat de bewoner niet onnodig angstig wordt gemaakt. Er hoeft niet gelijk over onveiligheid gesproken te worden. Een voorbeeld is:
"We hebben tijdens de opname een situatie aangetroffen die we graag nader bekeken zouden zien, hiervoor is een speciaal team binnen de TCMG, zij kijken naar de constructies van deze situatie en of er mogelijk op korte termijn gehandeld zou moeten worden".
In het geval van directe twijfel over de veiligheid, door de deskundige, de zaakbegeleider en de bewoners in het goed om wel de verantwoordelijkheid te nemen betreffende deze situatie, echter ook hierbij geldt doe geen uitspraken over of de situatie daadwerkelijk onveilig is, maar dat er wel nader naar gekeken dient te worden. Een voorbeeld zou kunnen zijn:
"We hebben twijfels over de situatie, en willen dit graag z.s.m. door een gespecialiseerde afdeling laten beoordelen of deze twijfels gegrond zijn. Ik zou u adviseren om (de betreffende ruimte) tot die tijd te vermijden, dit puur uit voorzorg, totdat het nader is bekeken en er toelichting is gegeven over wat er constructief aan de hand is"

5. Wat houdt een AOS-procedure in

Ter informatie wordt hieronder in het kort uiteen gezet hoe de AOS-procedure in zijn werk gaat.

De AOS-procedure

- Een AOS melding komt binnen bij het AOS-team (telefonisch, per e-mail of via de website)
- Vervolgens wordt er gekeken wat de geschiedenis is van het adres, en wat voor woning het is
- Er wordt z.s.m. contact gezocht met de melder (Het AOS-team pakt meldingen op tussen 08:00 en 22:00 uur)
- Er wordt een AOS-inspectie ingepland, deze inspectie wordt uitgevoerd door een extern ingehuurde partij samen met een Bouwkundig Adviseur (TCMG)
- De inspectie wordt uitgevoerd, hierbij wordt alleen naar de constructieve veiligheid gekeken van de woning. Er worden geen contrateringen gedaan betreffende de causaliteit
- Indien de situatie als gegrond wordt gezien, het is daarbij dus acuut onveilig, dan wordt er veiliggesteld door een aannemer.

Al het bovenstaande wordt gedaan binnen een tijdsbestek van **48 uur.**

De follow-up (het vervolg)

Nadat een AOS-dossier is veiliggesteld zou er een vervolg moeten plaatsvinden hieronder volgt beknopt hoe dit er uit ziet.

- Wanneer er veiliggesteld is wordt er aan het dossier een dedicated zaakbegeleider gekoppeld.
- Binnen de TCMG worden deze dossier met prioriteit richting de schadeafhandeling overgedragen.
- Bij de afdeling werkvoorbereiding worden alle gegevens verzameld ter voorbereiding van het doen van een schade-opname. Hierbij worden de bevindingen van een AOS-inspectie ook meegenomen

Bijlage 2: Sjabloon SPLITS VvE's

[aanvraagnummer opnemen]; [adres opnemen] (VvE; [VvE opnemen])

Instructie aan deskundige: De vetgedrukte lijnen op de splitsingstekeningen betreffen gemeenschappelijke muren. [Vorige zin alleen opnemen als splitsingstekeningen aanwezig zijn.] Wanneer de schade zich bevindt aan de buitenzijde van het appartementencomplex, in een gemeenschappelijke ruimte, of indien de schade ziet op beide zijden van een gemeenschappelijke muur en niet alleen aan de binnenzijde die behoort tot een appartementsrecht, is de VvE bevoegd om hiervoor een aanvraag in te dienen. Voor zover de schade alleen ziet op de binnenzijde van een gemeenschappelijke muur die behoort tot een appartement, is alleen de betreffende appartementsgerechtigde bevoegd om een aanvraag in te dienen. [check of dit inderdaad het geval is o.g.v. de akte van splitsing en het toepasselijke splitsingsreglement. Zo niet, modeltekst aanpassen].

Omschrijving van de schademelding:

"[omschrijving schademelding opnemen]"

Opnemen in het deskundigenrapport als de schade ziet op een gemeenschappelijk gedeelte: "Schade *** ziet op een gemeenschappelijk gedeelte van het appartementencomplex en wordt daarom meegenomen in dit schaderapport."

Opnemen in het deskundigenrapport als de schade ziet op een privégedeelte: "Schade *** ziet op een privégedeelte van het appartementencomplex en wordt daarom niet meegenomen in dit schaderapport. Alleen de betreffende appartementsgerechtigde is bevoegd om een aanvraag tot vergoeding van deze schade in te dienen."

- **Brondocument:** akte van splitsing in appartementsrechten van [datum opnemen] (deel ***, nummer ***), **inclusief / exclusief** splitsingstekeningen waarop de eigendomsgrenzen zijn aangegeven;

- **Onderscheid gemeenschappelijke- en privégedeelten:** [toepasselijk splitsingsreglement hier opnemen] van toepassing. [Als in de akte van splitsing afwijkingen van het toepasselijke reglement zijn opgenomen, dan die hier ook opnemen: Bijzonderheid: (…)]. **Artikel / artikelen *** ** van het reglement, **dat bepaalt / die bepalen** welke gedeelten van het pand gemeenschappelijk zijn, **luidt / luiden** in dit geval – voor zover voor de deskundige relevant – als volgt:

  "[Relevante artikelen uit het toepasselijke reglement van splitsing hier opnemen]"

Bijlage 3: Hygiëneprotocol betreden bedrijven en locaties met akkerbouw, evenhoevigen en/of pluimvee

Tijdelijke Commissie
Mijnbouwschade Groningen

Eigenaar: Art. 5.1 lid 2 sub e en Art. 5.1 lid 2 sub e

Datum : 05-09-2019

Versie : 2.2

Revisie lijst

Versie	Wijzigingen t.o.v. vorige versie	Author	Date
1.0	Nieuw hygiëneprotocol Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen	Art. 5.1 lid 2 sub e	06-06-2019
2.0	Toevoeging van akkerbouw	Art. 5.1 lid 2 sub e	14-06-2019
2.1	Kleine tekstuele aanpassingen	Art. 5.1 lid 2 sub e	19-06-2019
2.2	Kleine tekstuele aanpassingen en uitleg status bedrijven	Art. 5.1 lid 2 sub e	05-09-2019

1. Inleiding

Zaakbegeleiders van de Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen (TCMG) komen tijdens hun werk regelmatig op akker- en tuinbouwbedrijven en daarnaast in aanraking met hobbymatig dan wel bedrijfsmatig gehouden dieren. In een aantal gevallen gaat het om evenhoevigen (runderen, varkens, schapen en geiten) en pluimvee. In beide gevallen is daarbij altijd het risico aanwezig dat eventuele ziekteverwekkers opgepikt kunnen worden. Aangezien de gezondheidsstatus van de dieren (de mate waarin zij drager kunnen zijn van een besmettelijke dierziekte) en gewassen onbekend is, is een aantal preventiemaatregelen noodzakelijk om het risico op versleping van ziekteverwekkers te beperken.

Voor de houders van dieren is de Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's (Regeling preventie) van toepassing.
Hierin staan de eisen waaraan moet worden voldaan wanneer er bedrijfsbezoek plaatsvindt. Op het moment dat er een dreiging is van een besmettelijke dierziekte, worden ook eisen gesteld aan de bezoekers. Om alle risico's tot een minimum te beperken zijn deze eisen in dit protocol opgenomen.
Voor akkerbouwers zijn er bestrijdingsrichtlijnen waarbij per gewasziekte en plaag protocollen zijn beschreven.
In dit hygiëneprotocol TCMG staat beschreven onder welke voorwaarden bovengenoemde bedrijven en/of locaties kunnen worden betreden.
Dit protocol is van toepassing op alle medewerkers van de TCMG die akker- en tuinbouwbedrijven en bedrijven of locaties betreden waar evenhoevigen en/of pluimvee worden gehouden. Daarnaast gelden deze regels voor alle personen die vergezeld door de TCMG werkzaamheden uitvoeren op deze bedrijven en locaties.

2. Bedrijfshygiëneprotocol

Veel agrarische bedrijven hanteren een eigen bedrijfs- (of branche) hygiëneprotocol voor erfbetreders. Bij een bezoek aan zo'n bedrijf is het bedrijfshygiëneprotocol, voor zover redelijk en proportioneel, leidend. **Let op:** er dient in alle gevallen minimaal aan de eisen van dit hygiëneprotocol te worden voldaan.
Betreden van bedrijven/ locaties met evenhoevigen en/of pluimvee, waar een bedrijfshygiëneprotocol geldt:

a) De auto parkeren op de daarvoor aangewezen/ gemarkeerde plaats.
b) Neem, indien nodig, wegwerpoverall etc. mee.
c) Meld je bij de bedrijfsleider/ eigenaar via bel, intercom, telefoon, loket etc. Niet zondermeer de stallen betreden.
d) Hygiëne-eisen opvolgen, eventueel gebruik van douche/ ontsmetting van handen/ gebruik handschoenen.
e) Bij het betreden van de stallen/bedrijfsgebouwen gebruik maken van bedrijfskleding en –schoeisel.
f) Laat gebruikte wegwerp materialen zoveel mogelijk achter op het bedrijf. Is dit niet mogelijk dan worden de materialen opgeborgen in een gesloten plasticzak in het vuile gedeelte van de auto en bij eerste gelegenheid in een afvalbak/-container gedaan.
g) Meld je af bij de bedrijfsleider/ eigenaar voordat je het bedrijf verlaat.

Betreden van akker- tuinbouwbedrijven:
Percelen en gebouwen waarin gewassen worden bewaard, worden alleen betreden nadat de ondernemer is gevraagd welke hygiënemaatregelen hij noodzakelijk acht. Deze worden opgevolgd.

Ga na of er sprake is van besmetverklaringen op een bedrijf, perceel of regio, want in dat geval, worden ten allen tijde de volgende hygiëne maatregelen in acht genomen:

Er moet een wegwerpoverall (waterdichte wegwerpoverall NEN 465) en deugdelijke overtrekhoezen voor éénmalig gebruik (hoezen die over schoenen of laarzen worden getrokken) worden gedragen.
Als alternatief kan gewerkt worden met gewone laarzen die achteraf worden gereinigd en ontsmet.

De hygiëne-materialen voor éénmalig gebruik worden op het bedrijf of perceel achtergelaten indien daar voorzieningen voor zijn.
Indien er geen voorzieningen op het bedrijf/ perceel aanwezig zijn om afval weg te gooien worden de wegwerpmaterialen in een plastic zak gedaan en in de auto gescheiden gehouden van de schone materialen.

3. TCMG hygiëneprotocol

Ook bedrijven zonder vastgesteld hygiëneprotocol hebben vaak voorzieningen getroffen om het risico op insleep van ziektekiemen te beperken. Denk hierbij aan het beschikbaar stellen van bedrijfskleding en bedrijfslaarzen.
Gebruik bedrijfskleding en -laarzen: bij voorkeur, mits schoon en niet kapot.
Douchen op het bedrijf: Voor het betreden van een aantal specifieke bedrijven, zoals A, C en E varkensbedrijven (Een A-bedrijf is een fokkerijbedrijf. Een E-bedrijf is een speenbiggenbedrijf, waar gespeende biggen van een fokkerijbedrijf (A-bedrijf) worden opgefokt. Een C-bedrijf fokt meestal biggen op van een A- of E-bedrijf tot geslachtsrijpe zeugen), is douchen verplicht. Voor het overige (B-bedrijf is een vermeerderingsbedrijf en ontvangt meestal geslachtsrijpe zeugen van een C-bedrijf en houdt zeugen waarmee biggen worden geproduceerd. Deze biggen gaan naar een D-bedrijf of F-bedrijf. Een F-bedrijf is speenbiggenbedrijf en is vergelijkbaar met een E-bedrijf. Het D-bedrijf is meestal een vleesvarkensbedrijf dat biggen opfokt tot de slachtrijpe leeftijd) alleen wanneer de veehouder dit verlangt, mits dit op acceptabele wijze kan én gedurende het bedrijfsbezoek gebruik kan worden gemaakt van door de veehouder verstrekte bedrijfskleding.
Betreden van bedrijven/ locaties met evenhoevigen en pluimvee waar geen bedrijfshygiëneprotocol geldt:

a) De auto parkeren op de daarvoor aangewezen/ gemarkeerde plaats. Is deze mogelijkheid niet aanwezig, dan parkeren buiten het terrein/ aan de openbare weg.
b) Trek, voordat je het bedrijfsgedeelte betreedt, bij de auto schone/ ontsmette laarzen aan, dan wel schone laarzen met daarover wegwerphoesjes.
c) Neem eventueel een wegwerp- overall, -handschoenen, mondkapje, etc. mee.
d) Meld je bij de bedrijfsleider/ eigenaar via bel, intercom, telefoon, loket etc. Niet zondermeer de stal betreden.
e) In principe worden laarzen en bedrijfskleding van het bedrijf zelf gebruikt. Is dit niet voorhanden/ vuil/ kapot, dan worden de eigen ontsmette laarzen en wegwerp overalls gebruikt;
   Bij pluimvee: Gebruik altijd stal-eigen schoeisel dat door de houder wordt verstrekt. Indien de houder geen stal-eigen schoeisel verstrekt, gebruik dan overschoenen, over je laarzen heen, die je per stal wisselt.
   Bij pluimvee: Gebruik per stal nieuwe wegwerphandschoenen.
f) Voorkom zoveel mogelijk dat eigen materiaal naar een bedrijf wordt meegenomen en gebruik zoveel mogelijk het materiaal van de veehouder zelf. Kan dit niet, dan wordt het eigen materiaal voor en na gebruik zo goed mogelijk gereinigd en ontsmet.
g) Laat de wegwerp materialen na gebruik achter op het bedrijf.
   Is dit niet mogelijk doe ze dan in een gesloten plasticzak in het vuile gedeelte van de auto en bij eerste gelegenheid in een afvalbak/-container gedaan.
i) Indien reinigen en ontsmetten ter plaatste niet mogelijk is, worden de gebruikte materialen opgeborgen in een gesloten plasticzak in het vuile gedeelte van de auto en zodra er een mogelijkheid is worden de materialen gereinigd en ontsmet.
j) Was de handen met water en zeep of Densept gel 70% na het bezoek en gebruik, indien mogelijk, bij aanraking met dieren wegwerp handschoenen.
k) Meld je af bij de bedrijfsleider/ eigenaar voordat je het bedrijf verlaat.

Voor het betreden van akker- en tuinbouwbedrijven waar ondernemer geen hygiënemaatregelen nodig acht en geen sprake is van een besmetverklaring geldt:
Trek voordat je het bedrijf betreedt wegwerphoesjes aan en laat deze na gebruik achter op het bedrijf.

4. Arbo, milieu en veiligheid

Neem alle voorzorgsmaatregelen met betrekking tot de veiligheid van jezelf en anderen bij gebruik van het ontsmettingsmiddel in acht. Volg de gebruiksaanwijzing, het wettelijk gebruiksvoorschrift en de veiligheidsaanbevelingen op de verpakking op.

Extra aandachtpunten bij bezoek aan rundveebedrijven:

- Gebruik laarzen met stalen neuzen
- Gebruik wegwerphandschoenen bij contact met dieren

Extra aandachtspunten bij bezoek aan pluimveebedrijven:

- Gebruik ruimzichtbril 3M type 2790A bij rechtstreeks contact met dieren.
- Gebruik gehoorbescherming
- Gebruik mondkapje (cat. 3)

Extra aandachtspunten bij bezoek aan varkensbedrijven:

- Gebruik gehoorbescherming
- Gebruik mondkapje (cat. 3)
- Gebruik wegwerphandschoenen bij contact met dieren

5. Divers

1) Materialen zijn te bestellen via Renny Kooy;
2) Houdt in de auto een scheiding tussen wel en niet gebruikt- en overig materiaal;
3) Zorg ervoor dat de laarzen bij het verlaten van de locatie zijn gereinigd. (geen smerige laarzen in de auto) Ontsmet de (eigen) laarzen als ze zijn gebruikt in de stal
4) Reinig de gebruikte elektronische apparatuur (laptop, fototoestel, telefoon e.d.) met de daarvoor bestemde vochtige doekjes.
5) Parkeer de auto niet in de nabijheid van de stal danwel kadaverplaats c.q. kadavertonnen.

Bijlage 4: Aandachtspunten bij schadeopname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten

Aandachtspunten bij schadeopname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten
Het gebouw dat u gaat beoordelen is een rijksmonument of een gemeentelijk monument. Zoals u bekend gelden bijzondere regels voor het schadeherstel van monumenten. Soms geldt een vergunningplicht. Deze regels kunnen gevolgen hebben voor degene die schadevergoeding heeft aangevraagd. Wij geven u daarom enkele aandachtspunten voor de voorbereiding, uitvoering en afronding van de schadeopname.

Voorafgaand aan de schadeopname
Voorafgaand aan de schadeopname moet worden onderzocht welke regels gelden voor het herstel en onderhoud van het monument en welke consequenties deze regels kunnen hebben voor (o.a.) de herstelmethode, de materiaalkeuze en de kosten van herstel.

Rijksmonumenten zijn beschermd op grond van de Erfgoedwet (voorheen: de Monumentenwet 1988). Een rijksmonument mag in principe niet worden ontsierd of in gevaar gebracht zonder omgevingsvergunning. Dat geldt niet alleen bij gebruik, maar ook bij herstel en sloop. Bij gewoon onderhoud geldt geen vergunningplicht als de *materiaalsoort en kleur* niet wijzigen. Ook geldt geen vergunningplicht bij inpandige veranderingen van een onderdeel dat uit het oogpunt van monumentenzorg geen waarde heeft. Over een (eventuele) vergunningaanvraag moet de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed advies uitbrengen.

> Zie hierover artikel 2.1 lid 1 onder f van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en artikel 3a van bijlage II bij het Besluit omgevingsrecht.

Gemeentelijke monumenten zijn (vaak) beschermd op grond van een gemeentelijke erfgoedverordening. Daarin staat vaak een vergelijkbare hoofdregel en uitzondering als hierboven beschreven voor rijksmonumenten. In de Erfgoedverordening staan precieze instructies over bijvoorbeeld het behoud van de *detaillering, profilering, vormgeving, materiaalsoort en kleur* bij normaal onderhoud (zonder omgevingsvergunning). Het is van belang de Erfgoedverordening goed te bekijken. Deze kan per gemeente verschillen. Over een (eventuele) vergunningaanvraag kan een gemeentelijke erfgoedcommissie (vaak) desgevraagd een advies uitbrengen.

> Zie hierover artikel 2.2 lid 1 onder b van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en (bijvoorbeeld) artikel 14 van de Erfgoedverordening gemeente Groningen 2017 en artikel 14 van de Erfgoedverordening gemeente Midden-Groningen.

In *het bestemmingsplan* kunnen aanvullende (bouw)regels staan over het monument. Bovendien kan het monument tevens een karakteristieke, beeldbepalende en/of archeologische waarde hebben. Hiervoor gelden specifieke sloop-, herstel- en bouwregels. Het is daarom van belang ook het bestemmingsplan te raadplegen via www.ruimtelijkeplannen.nl.

Tijdens de schadeopname
Tijdens de schadeopname moet zoveel mogelijk worden gezocht naar een wijze van herstel waarbij de monumentale (en eventueel ook karakteristieke en beeldbepalende) waarde behouden blijft. Hierbij zijn vrijwel altijd de keuze voor materiaal, kleur, vorm, detaillering en profilering belangrijk. Een herstelmethode waarbij voornoemde elementen behouden blijven kan de aanvrager de kosten en vertraging van een omgevingsvergunning besparen.

Bij het opstellen van het schaderapport
In het schaderapport moet zorgvuldig worden opgenomen of al dan niet bijzondere eisen gelden voor de geadviseerde herstelmethode. Dat kan bijvoorbeeld inhouden dat de detaillering, profilering, vormgeving, materiaalkeuze en kleur niet mogen wijzigen. De hoogte schadevergoeding moet toereikend zijn om aan deze eisen te kunnen voldoen. Als een vergunningplicht geldt moet in het rapport ook rekening worden gehouden met de kosten en vertraging daarvan

Bijlage 5: Aanvraagformulier Nader Onderzoek

Aanvraag Nader Onderzoek

Tijdelijke Commissie
Mijnbouwschade Groningen

Datum aanvraag

1. Algemene gegevens

Zaaknummer aanvraag

Datum schade-opname

Deskundige | Telefoon

Expertisebureau

Zaakbegeleider | Telefoon

Straat+huisnummer schade-adres

Postcode+woonplaats schade-adres

2. Gegevens nader onderzoek

Naar aanleiding van de schade-opname van het pand is het noodzakelijk om een nader onderzoek te doen naar:

□ de volgende schade(s) uit het adviesrapport:

Schade nummer(s)

en/of

□ ander nader onderzoek (inzet geassumeerde en/of inzet materiaal), namelijk:

2.1 Schade en situatie

Omschrijving van de schade en aanleiding voor nader onderzoek:

2.2 Indicatie kosten

□ ≤ €2000

□ €2000 - €5000

□ ≥ €5000 > Actie: overleggen van offerte

Als de kosten tijdens onderzoek 15% hoger blijken dan hier aangegeven, dan mail met motivatie sturen naar: coordinatie-schade-expertise@schadedoormijnbouw.nl

2.3 Indicatie doorlooptijd

3. In te schakelen externe partijen t.b.v. uitvoeren nader onderzoek

1

2

3

4. Ondertekening voor akkoord

Datum | Datum

Handtekening TCMG | Handtekening Technisch Coördinator

10.

Praktische uitwerking Protocol Mijnbouwschade Groningen voor Deskundigen

Versie 9
29-1-2020
Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen
Afdeling Schade-expertise

Revisie lijst

Versie	Wijzigingen t.o.v. vorige versie	Author	Datum
1	1e versie t.b.v. aanbesteding van de 4 partijen.	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	22-10-2018
2	*De opbouw van de Praktische uitwerking is gewijzigd voor meer leesbaarheid*. **Hoofdstuk 1 Inleiding** toegevoegd**.** **Hoofdstuk 2**: ***Paragraaf 6 Werkwijze schade opname***: laatste alinea aangevuld. ***Paragraaf 7 Nulmeting-light*** toegevoegd ***Paragraaf 8 Appartementsrechten*** toegevoegd. ***Paragraaf 9 Gebruik eigen Fotoapparatuur*** toegevoegd. Hoofdstuk 5: ***Paragraaf 3 Nader onderzoek*** is nader uitgewerkt. ***Paragraaf 4 Reeds herstelde schade*** toegevoegd. ***Paragraaf 5 Hoe om te gaan met aanvullende schade na opname*** is nader uitgewerkt. **Hoofdstuk 8 Nader Advies (voorheen Zienswijze voor deskundigen) is aangevuld.**	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	11-01-2019
3	*De Praktische Uitwerking is aangevuld en gewijzigd n.a.v. het Advies van het Panel van Deskundigen. Hieronder worden kort de wijziging en aanvullingen weergegeven.* **Hoofdstuk 2:** ***Paragraaf 2 Voorbereiding Schadedossier en planning van de schadeopname*** *nader uitgewerkt n.a.v. het advies van panel van deskundigen.* ***Paragraaf 4 Situatie februari 2019 toegevoegd.*** ***Paragraaf 3 Introductie/ kennismaking Aanvrager*** *nader uitgewerkt.* ***Paragraaf 5 Acuut Onveilige Situatie (AOS)*** *nader uitgewerkt.* ***Paragraaf 7 Nulmeting-light*** *nader uitgewerkt.* **Hoofdstuk 3 Causaal Verband is grotendeels aanpast en herschreven n.a.v. het advies van het Panel van Deskundigen.** **Hoofdstuk 5 Diversen** ***Paragraaf 2 Vergoeden sauswerk*** *aangevuld met de laatste zinsnede.*	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	12-02-2019
	Hoofdstuk 6 Fysieke schade aan een gebouw of werk of materiele gevolgschade **-**Titel aangepast n.a.v. het advies van het panel van Deskundigen - Hoofdstuk in zijn geheel aangepast en nader uitgewerkt n.a.v. het advies van panel van deskundigen.		

Versie	Wijzigingen t.o.v. vorige versie	Author	Datum
3	**Goedgekeurd door de Commissie**	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	14-02-2019
4	**Hoofdstuk 1:** ***Paragraaf 5 AOS*** *in zijn geheel aangepast.* ***Paragraaf 1.9 Vereniging van Eigenaren*** *toegevoegd.* **Hoofdstuk 4:** ***Paragraaf 3 Nader onderzoek mailadres*** aangepast ***Bijlagen*** *toegevoegd aan de Praktische uitwerking.*	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	08-04-2019
5	**Hoofdstuk 4:** ***Paragraaf 3 Nader Onderzoek*** *in zijn geheel aangepast.* **Bijlage:** ***Formulier Aanvraag Nader Onderzoek*** als ***bijlage 2*** toegevoegd	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	09-05-2019
6	**Hoofdstuk 1 Werkwijze voor de schade opname** ***Paragraaf 7*** *tekst over nulmeting-light aangepast.* **Hoofdstuk 2 Causaal verband** *Aan* ***paragraaf 2.2.2. Gebouw en werken*** *delen van hoofdstuk 5 Fysieke schade aan een gebouw of werk of materiele schade toegevoegd.* *Aan* ***paragraaf 2.2.4 Ontzenuwen van bewijsvermoeden*** *criteria 4 en 5 toegevoegd.* ***Paragraaf 2.3 Trillingtool*** *toegevoegd.* ***Paragraaf 2.4 Situatie februari 2019*** *verwijderd.* **Hoofdstuk 3 Schadebegroting** toegevoegd. **Hoofdstuk 5 Fysieke schade aan een gebouw of werk of materiele gevolgschade verwijderd en opgenomen in paragraaf 2.2.2. Gebouwen of werken.** **Hoofdstuk 6 Werkwijze Wettelijke Rente is als paragraaf 3.8 opgenomen onder Hoofdstuk 3.** **Hoofdstuk 7 Werkinstructie Addendum/Nader Advies aangepast en opgenomen als paragraaf 5.5. onder hoofdstuk 5 Diversen.** ***Bijlage 1 werkinstructie AOS voor schade-expertise*** *toegevoegd* ***Bijlage 3 Aandachtspunten bij schadeopname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten*** toegevoegd.	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	06-08-2019

Versie	Wijzigingen t.o.v. vorige versie	Author	Datum
7	**Hoofdstuk 1 Werkwijze voor schade opname** ***Paragraaf 6 Werkwijze schadeopname*** *en* ***paragraaf 7 nulmeting-light*** *voor een logischer opbouw omgewisseld.* ***Paragraaf 6*** *hernoemd naar* ***Hoofdregel Nulmeting-light*** *en tekst aangepast. Tevens paragraaf 1.6.1 met uitzonderingen toegevoegd.* ***Paragraaf 7 Werkwijze schadeopname*** *op nulmeting-light aangepast.* ***Paragraaf 11 Hygiëneprotocol voor schadeopname bij Agrarische Bedrijven*** *toegevoegd.* **Hoofdstuk 3 Schadebegroting** ***Paragraaf 6 Klein Werk Toeslag (KWT)*** toegevoegd. **Hoofdstuk 5 Diversen** ***Paragraaf 3 Nader onderzoek*** *aangepast.* **Bijlage 3 Hygiëneprotocol betreden bedrijven en locaties met akkerbouw, evenhoevigen en/of pluimvee** **Bijlage 5 Aanvraagformulier Nader Onderzoek** aangepast.	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	11-10-2019
8	**Hoofdstuk 3 Schadebegroting** ***Paragraaf 4 Schadevergoedingen en BTW*** *aangevuld.* **Hoofdstuk 4 Schade is eerder behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgelijke rechter (EBS)** ***Paragraaf 4 wijze van beoordeling eerder behandelde schades*** *is aangevuld.* **Hoofdstuk 5 Schade die eerder behandeld is door de TCMG** is toegevoegd.	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	06-12-2019
9	**Hoofdstuk 1 Werkwijze voor de opname van de schade** ***Paragraaf 8 Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)*** toegevoegd. **Hoofdstuk 3 Schadebegroting** ***Paragraaf 3 Destructief onderzoek*** toegevoegd ***Paragraaf 5 Schadevergoedingen en BTW*** aangevuld **Hoofdstuk 6 Diversen** ***Paragraaf 3 Nader onderzoek*** *aangevuld* **Bijlage 1 Richtlijn AOS voor deskundigen** tekstueel aangepast een aangevuld	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	29-01-2020

Inhoudsopgave

Inleiding 7
1. Werkwijze voor de opname van de schade 8
1.1. Algemeen 8
1.2. Voorbereiding schadedossier en planning van de schadeopname. 8
1.3. Introductie/ kennismaking Aanvrager 8
1.4. Samenwerking zaakbegeleider 9
1.5. Acuut Onveilige Situatie (AOS) 9
1.6. Nulmeting-light 9
1.7. Werkwijze schadeopname 10
1.8. Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) 11
1.9. Appartementsrechten 11
1.10. Vereniging van Eigenaren (VvE) 12
1.11. Gebruik eigen fotoapparatuur 12
1.12. Hygiëneprotocol voor schadeopname bij Agrarische bedrijven 12
2. Causaal verband 13
2.1. Uitgangspunten 13
2.2. Bewijsvermoeden 13
2.2.1. Fysieke schade 13
2.2.2. Gebouwen of werken 13
2.2.3. Schade die naar zijn aard redelijkerwijs een gevolg is van mijnbouwactiviteiten ... 14
2.2.4. Ontzenuwen van het bewijsvermoeden 15
2.2.5. Beslisschema toepasselijkheid bewijsvermoeden 16
2.3. Trillingtool 17
2.3.1. Wat is de trillingtool? 17
2.3.2. Gebruik trillingtool 18
2.4. Causaliteit als het bewijsvermoeden niet van toepassing is 19
3. Schadebegroting 20
3.1. Algemeen 20
3.2. Wijze van schadebegroting fysieke schade 20
3.3. Destructief onderzoek 20
3.4. Sloop en nieuwbouw 21
3.5. Schadevergoedingen en BTW 21
3.6. Vergoeden sauswerk 22
3.7. Klein Werk Toeslag (KWT) 22
3.8. Materiële gevolgschade 23
3.9. Wettelijke rente 23
4. Schade is eerder behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter (EBS) 25
4.1. Algemeen 25
4.2. Informatieverstrekking vanuit de TCMG 25

4.3. Nulmeting-light 25
4.4. Hardheidsclausule / beëindigde procedure Arbiter Bodembeweging 26
4.5. Identificatie als eerder behandelde schade 26
4.6. Wijze van beoordeling eerder behandelde schades 27
4.7. Schadebegroting verergerde schades 34
4.8. Schadebeperkingsplicht 37
5. Schade die eerder behandeld is door de TCMG 38
5.1. Wijze beoordeling eerder behandelde schades TCMG 38
6. Diversen 46
6.1. Eigendomsoverdracht 46
6.2. Reeds herstelde schade 46
6.3. Nader onderzoek 46
6.4. Hoe om te gaan met aanvullende schade na een opname? 47
6.5. Nader advies (in een addendum of herzien adviesrapport) 48
Bijlage 1: Richtlijn AOS voor deskundigen 49
1. Inleiding 51
2. Wat wordt verstaan onder een AOS? 51
3. De AOS procedure 51
4. Hoe kan een AOS melding door de deskundige worden gedaan? 53
5. Hoe te handelen bij verschillende AOS-meldingen? 54
6. Communicatie met melder/ eigenaar 55
Bijlage 2: Sjabloon SPLITS VvE's 56
Bijlage 3: Hygiëneprotocol betreden bedrijven en locaties met akkerbouw, evenhoevigen en/of pluimvee 57
1. Inleiding 58
2. Bedrijfshygiëneprotocol 58
3. TCMG hygiëneprotocol 59
4. Arbo, milieu en veiligheid 60
5. Divers 60
Bijlage 4: Aandachtspunten bij schadeopname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten 61
Bijlage 5: Aanvraagformulier Nader Onderzoek 62

Inleiding

De Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen (TCMG) schakelt onafhankelijke en onpartijdige deskundigen in om haar te adviseren over het besluit dat zij dient te nemen op de bij haar ingediende verzoeken om schadevergoeding. Dit betekent dat het adviesrapport de TCMG antwoord dient te geven op de vraag of, en zo ja voor welk bedrag, de aanvrager aanspraak heeft op een vergoeding voor de schade die is ontstaan aan een gebouw of werk ten gevolge van bodembeweging die is veroorzaakt door de exploitatie van een mijnbouwwerk voor het Groningenveld of de gasopslag Norg.

De deskundige is uiteraard, gelet op zijn onafhankelijke en onpartijdige positie, vrij in de inhoud van het advies dat hij de TCMG geeft. Wel geeft de TCMG door middel van dit document richtlijnen voor de wijze waarop de schade moet worden opgenomen, hoe omgegaan moet worden met de beperkingen aan de bevoegdheid van de TCMG én hoe – op een aantal onderwerpen – de TCMG invulling wenst te geven aan haar taak om de schade op een rechtvaardige én ruimhartige manier te vergoeden. Op deze manier wordt gewaarborgd dat de schadeopname op een zorgvuldige en uniforme wijze plaatsvindt. De richtlijnen betreffen zowel reguliere dossiers als specials waarbij daar waar nodig de kleine verschillen in werkwijze worden aangeduid. De richtlijnen gelden niet indien en voor zover in specifieke gevallen een andersluidende werkwijze voor de schade-afhandeling is vastgesteld.

1. Werkwijze voor de opname van de schade

1.1. Algemeen

Het belangrijkste doel van de schadeopname is uiteraard om te kunnen adviseren over:
1) of causaal verband bestaat;
2) de omvang van de schade(vergoeding), en om;
3) de nulmeting-light uit te voeren, met het oog op eventuele toekomstige schade.

De werkwijze van de deskundige vindt plaats conform de hieronder door de TCMG vastgestelde procedure. Mocht tijdens de uitvoering blijken dat deze procedure moet worden aangepast, dan zal (de voorzitter van) de deelcommissie mijnbouwschade van de TCMG hierover desgevraagd beslissen.

1.2. Voorbereiding schadedossier en planning van de schadeopname.

Het team Werkvoorbereiding van de TCMG zal zorgdragen voor een zo volledig mogelijk dossier ten behoeve van de deskundige. Daartoe zal het team Werkvoorbereiding het dossier op onderstaande punten controleren en/of daarover informatie verschaffen aan de deskundige:

- Eigendom (kadaster en objectlijst).
- Geschiedenis (eerdere meldingen bij CVW of NAM op hetzelfde adres).
- Dubbele melding.
- Soort object (soort bouwwerk of special, zoals erfgoed of agrarisch).
- Of het object is aangewezen als een beeldbepalend of karakteristiek pand of als gemeentelijk/rijksmonument.
- Regulier dossier of specials zoals erfgoed, agrarisch of MKB.
- Informatie met betrekking tot de topwaarde van de trillingen door aardbevingen met het epicentrum in het Groningenveld of de Gasopslag Norg, zulks mede met het oog op de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden.
- Eerdere meldingen van een Acuut Onveilige Situatie (AOS).

Het volledige digitale dossier wordt door middel van de applicatie “Atabix” aan de deskundige ter beschikking gesteld.

Het team Planning maakt vervolgens de afspraak voor de schade-opname met de aanvrager/zaakbegeleider.

1.3. Introductie/ kennismaking Aanvrager

In principe is bij elke opname een zaakbegeleider aanwezig alsmede de aanvrager. De aanvrager kan zich uiteraard ook laten bijstaan, door bijvoorbeeld een eigen deskundige.

Na de kennismaking geeft de zaakbegeleider aan de aanvrager uitleg over de procedure en het doel van het bezoek. De zaakbegeleider is gedurende het proces van aanvraag tot schadevergoeding de contactpersoon voor de aanvrager.

Vervolgens geeft de deskundige uitleg over zijn/haar werkzaamheden.

Het kan zijn dat er geen zaakbegeleider aanwezig is bij de opname. De zaakbegeleider neemt dan voor aanvang van de schade-opname telefonisch contact met de aanvrager op en geeft uitleg over het doel en de procedure. De deskundige geeft uitleg over de opname. De deskundige overhandigt een informatiebrochure aan de aanvrager en verwijst bij vragen over het proces of de organisatie TCMG door naar de zaakbegeleider. Ook kan de deskundige een signaal afgeven bij Zaakbegeleiding wanneer hij inschat dat contact met de aanvrager nodig is.

Het behoort tot de taak van de zaakbegeleider en/of deskundige dat hij/zij ervan overtuigd is dat

voorafgaande aan de rondgang de werkwijze, het doel en de procedure bij de aanvrager helder zijn.

1.4. Samenwerking zaakbegeleider

Uitgangspunt is dat de deskundige de schade beoordeelt en vaststelt en dat de zaakbegeleider de contactpersoon voor de aanvrager is. De zaakbegeleider heeft als taak om vragen en onduidelijkheden aan de kant van de aanvrager te signaleren en onder de aandacht te brengen.

De deskundige en de zaakbegeleider presenteren zich als eenheid met hun eigen rollen aan de aanvrager. Indien nodig hebben de deskundige en de zaakbegeleider voorafgaand aan de opname contact. De zaakbegeleider heeft géén taak in het beoordelen en vaststellen van de schade.
De deskundige heeft daarnaast geen taak in het uitleggen van de werkwijze van de TCMG.
Aan het eind van de opname vullen de deskundige en de zaakbegeleider het evaluatieformulier in.
De deskundige levert het volledig ingevulde evaluatieformulier in bij zijn coördinator.

Indien aanvrager zich laat bijstaan door een gemachtigde, niet zijnde een zaakbegeleider, dan zullen alle contacten over de schade in principe via tussen de zaakbegeleider en de gemachtigde verlopen.

1.5. Acuut Onveilige Situatie (AOS)

Mocht de situatie zich voordoen dat de deskundige zich zorgen maakt over de veiligheid van de bewoners, of zichzelf dan kan hij hiervan een melding doen.

De melding moet altijd worden gedaan via het webformulier:
https://schadedoormijnbouw.nl/acuut-onveilig#formulierAOS

In de omschrijving van de melding is het belangrijk om aan te geven dat de melding is gedaan door de deskundige onder vermelding van naam en expertisebureau. **Deze melding moet altijd in overleg gedaan worden met de bewoner.**

Daarnaast is het verstandig om telefonisch contact te zoeken met het AOS team wanneer tijdens een schade opname een situatie erg nijpend lijkt te zijn. Het AOS-team heeft in principe 48 uur om een AOS-melding af te handelen, echter zal er bij telefonisch contact altijd overleg gepleegd worden over de situatie en of spoed noodzakelijk is.

Als het voorkomt dat het AOS-team telefonisch niet bereikbaar is en ook het webformulier niet beschikbaar is, kan er bij uitzondering een e-mail worden gestuurd naar
Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]@schadedoormijnbouw.nl. Er wordt dan z.s.m. gehandeld. Hierheen kunnen dus ook eventuele verzoeken voor terugbellen worden gestuurd. Deze mailbox wordt van 08:00 tot 22:00 uur beheerd en beantwoord.

Zie bijlage 1 voor de uitgebreide werkinstructie.

1.6. Nulmeting-light

Naast het opnemen van de door de aanvrager gemelde schade, dient de deskundige in beginsel ook een nulmeting-light uit te voeren aan het hoofdgebouw. In het kader van de nulmeting-light dient de deskundige alle schade van enige omvang vast te leggen in zijn adviesrapport, ongeacht of hier een melding van is gedaan en ongeacht of deze is veroorzaakt door mijnbouw.

In Atabix is vermeld of een nulmeting-light moet plaatsvinden. Indien de deskundige twijfelt over of een nulmeting-light moet plaatsvinden, kan hij daarover contact opnemen met werkvoorbereiding.

In uitgangspunt wordt alleen een nulmeting-light uitgevoerd indien het gaat om gebouwen die bestemd zijn om te gebruiken ten behoeve van wonen. Het gaat hierbij - voor alle duidelijkheid -

om particuliere bewoning van meer permanente aard door mensen, niet om behuizing voor dieren (vee). In beginsel moeten alle voor wonen bestemde ruimtes van het gebouw worden opgenomen in het kader van de nulmeting-light. Dit zijn dus bijvoorbeeld de woonkamers, slaapkamers, hal, keuken, sanitair, kelder etc.

De nulmeting-light wordt niet uitgevoerd voor bijgebouwen en overige werken die niet bestemd zijn voor bewoning, zoals een schuur, opberghok, garage, fietsenstalling, tuinornamenten, hekwerk/tuinafscheiding en tuinhuisje (voor zover dit niet bewoond wordt). Hier zal geen nulmeting-light plaatsvinden maar zal alleen de gemelde schades worden opgenomen, ongeacht of deze schades mijnbouw gerelateerd zijn of niet.

Zorginstellingen (bejaardentehuizen/zorgcentra) worden ook permanent bewoond, ook al kan de bestemming niet Wonen maar Maatschappelijke doeleinden zijn. In dat geval geldt dat alleen de betreffende wooneenheid van de bewoner onder de nulmeting-light valt, niet de overige openbare ruimtes die voor iedereen toegankelijk zijn (zoals gemeenschappelijke kelder, gemeenschappelijke hal etc.). Dit geldt eveneens voor VvE's. Zie voor de werkwijze bij VvE's het onder 1.9 bepaalde. Bij de groep (professionele) vastgoedeigenaren die vaak een groot aantal panden met schades tegelijk aanmelden kiest de TCMG ervoor, ook al gaat het daarbij doorgaans om particuliere, permanente bewoning met bestemming Wonen, in afwijking van de hoofdregel, geen opname light in de categorie a ruimtes te laten verrichten, maar alleen de in die ruimtes aangemelde schades op te laten nemen en calculeren. Ook dit zal worden vermeld in Atabix.

De nulmeting-light wordt ook niet uitgevoerd voor gebouwen of opstallen die niet bestemd zijn voor bewoning. Hierbij moet gedacht worden aan:
- kantoorruimte;
- bedrijfsruimte (winkelruimte/magazijn);
- recreatieruimte, sporthallen (zwembaden);
- kerken;
- ziekenhuizen;
- scholen;
- stallen; indien een woonhuis en een schuur aan elkaar vast zijn gebouwd (kop-rom-boerderij) dan behoeft alleen voor het woongedeelte daarvan een nulmeting-light uitgevoerd te worden.

De TCMG kan er onder omstandigheden voor kiezen om in bijzondere gevallen toch een nulmeting uit te laten voeren aan een gebouw of opstal dat niet voor bewoning is bestemd. In dat geval zal dit doorgegeven worden in Atabix.

1.7. Werkwijze schadeopname

De deskundige neemt de schade op door middel van een vaste route en legt de opgenomen schade vast in de applicatie "Atabix". De deskundige begint met het exterieur van het gebouw en loopt rond het object (met de klok mee). Bij het interieur start de expert op de hoogste verdieping die met een vaste trap (inclusief vlizotrap) bereikbaar is en werkt vervolgens naar de begane grond (of kelder, mits begaanbaar).

Van de gevel met voordeur en huisnummer wordt een overzichtsfoto gemaakt en van elke gevel/muur met schade wordt ook een overzichtsfoto gemaakt. Vervolgens wordt van de schade een detailfoto gemaakt.

Elke door de aanvrager gemelde schade en elke door de deskundige onder de 1.6 beschreven nulmeting-light geconstateerde schade wordt fotografisch vastgelegd en voorzien van een technische toelichting op de aard en omvang van de schade. De deskundige dient dus **alle** schade op te nemen waarvan de bewoner van mening is dat sprake zou kunnen zijn van mijnbouwschade. Het is de deskundige onder geen beding toegestaan om een opname van schade achterwege te laten, omdat hij van mening is dat geen sprake is van mijnbouwschade, wanneer de aanvrager meent dat die sprake wel voor vergoeding in aanmerking zou kunnen komen.

In het kader van de nulmeting-light dient de deskundige alle schade van enige omvang vast te leggen in zijn adviesrapport, ongeacht of hier een melding van is gedaan en ongeacht of deze is veroorzaakt door mijnbouw. In het kader van nulmeting-light wordt ook van gebreken die geen relatie hebben met de gaswinning een korte vastlegging (foto + beschrijving) gemaakt

De deskundige dient terughoudend te zijn met het doen van mededelingen tijdens de opname over of causaal verband bestaat tussen de schade en mijnbouwactiviteiten, en over de financiële omvang van de schade. De ervaring heeft namelijk geleerd dat achteraf regelmatig blijkt dat de deskundige (n.a.v. van opmerkingen van de projectcoördinator van het deskundigenbureau) terug moet komen op zijn initiële beoordeling. Dit leidt mogelijk tot teleurstelling bij de aanvrager. Daarnaast komt het regelmatig voor dat bewoners de beoordeling van de deskundige niet goed begrijpen of onthouden.

1.8. Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

De foto's van schades die door de deskundige worden opgenomen in het adviesrapport dienen te voldoen aan de AVG. Dit betekent dat bijzondere persoonsgegevens niet op de foto's zichtbaar mogen zijn.

Bij het maken van foto's voor een schadeopname dient de deskundige het volgende in acht te nemen:

- Personen aanwezig bij de schadeopname mogen niet duidelijk herkenbaar in beeld;
- Objecten met persoonsgegevens dienen zoveel mogelijk met toestemming van de aanvrager/bewoner te worden weggehaald of buiten het beeld van de foto te worden gehouden;
- Objecten met persoonsgegevens die niet kunnen worden weggehaald of buiten het beeld van de foto kunnen worden gehouden, dienen te worden geblurred.

Typen objecten met persoonsgegevens zijn:

- Ingelijste foto's, portretten, of schilderijen met daarop duidelijk herkenbare personen;
- Religieuze tekenen en symbolen;
- Posters, plakkaten en foto's waaruit politieke opvattingen of lidmaatschap van een vakbond blijkt;
- Gegevens met betrekking tot iemands seksueel gedrag of seksuele gerichtheid

1.9. Appartementsrechten

Bij TCMG worden ook aanvragen tot schadevergoeding ingediend door eigenaren van appartementsrechten. Belangrijk aspect bij het adviseren aan de TCMG over het op deze aanvragen te nemen besluit, is de vraag of en zo ja in hoeverre de gemelde schade onder het appartementsrecht valt. De schade kan immers ook buiten het appartementsrecht vallen en in dat geval komt de schadevergoeding bijvoorbeeld toe aan de VvE (of een andere appartementsgerechtigde).

Door de TCMG is ervoor gekozen om bij de opdrachtverstrekking aan deskundigen voor de opname van schade van appartementsgerechtigden te werken met een zogenoemde vuistregel. De vuistregel houdt in dat de deskundige bij de opname van schade aan een appartementsrecht in elk geval de schade aan de binnenmuren, vloeren en plafonds van een appartement dient op te nemen. Schade aan gemeenschappelijke ruimten, buitenmuren, het dak of de fundering van een gebouw behoeft de deskundige in beginsel niet op te nemen (tenzij de VvE een eigen verzoek om schadevergoeding heeft ingediend dat onder een eigen dossiernummer wordt afgehandeld. Zie werkwijze onder 1.10). De schadevergoeding voor die delen van het gebouw komt in de regel namelijk toe aan de VvE en daarvoor kan door de appartementsgerechtigde dus geen vergoeding worden aangevraagd.

De deskundigen krijgen van TCMG de opdracht om de appartementen volgens deze vuistregel op te nemen. De nulmeting-light beperkt zich dus ook tot de delen van het gebouw die binnen deze vuistregel vallen.

Afwijken van de vuistregel
Indien de appartementsgerechtigde meent dat hij aanspraak heeft op een vergoeding voor schade aan een deel van het gebouw dat valt buiten de hiervoor geschetste vuistregel, dan dient de deskundige deze schade wél op te nemen en – als sprake is van mijnbouwschade – te calculeren wat de kosten van herstel van deze schade zijn. Indien deze situatie zich voordoet, dient de deskundige dit te melden richting de Afdeling werkvoorbereiding, zodat zij nader kunnen onderzoeken of de betreffende schade al dan niet valt binnen het appartementsrecht van de aanvrager en aldus al dan niet aan hem toekomt.

1.10. Vereniging van Eigenaren (VvE)

De VvE is alleen gerechtigd tot schadevergoeding voor zover de schade zich bevindt in de gemeenschappelijke gedeelten van het appartementencomplex. In grote lijnen geldt dat wanneer de schade zich bevindt aan de buitenzijde van een appartementencomplex, in een gemeenschappelijke ruimte, of wanneer de schade ziet op beide zijden van een gemeenschappelijke muur en niet alleen aan de binnenzijde die behoort tot het appartementsrecht, de VvE bevoegd is om hiervoor een aanvraag in te dienen. De TCMG gaat na of de VvE daadwerkelijk bevoegd is om de schadeaanvraag in te dienen.

Aan de hand van de bij het Kadaster opgevraagde splitsingsakte (incl. bijbehorende splitsingstekening(en)) en het bijbehorende splitsingsreglement beoordeelt de afdeling Werkvoorbereiding wat de gemeenschappelijke gedeelten en de privé-gedeelten zijn van het appartementencomplex en legt dit vast in het document SPLITS VvE's (bijlage 2) met daarin een instructie voor de deskundige. Deze instructie wordt via Atabix gedeeld met de deskundige.

De deskundige neemt alleen de door de VvE's gemelde schade(s) op. Er wordt geen nulmeting-light uitgevoerd.

1.11. Gebruik eigen fotoapparatuur

Uitgangspunt is dat foto's rechtstreeks via de Atabix applicatie worden gemaakt. Het kan zijn dat de iPad die daarvoor gebruik moet worden, foto's van onvoldoende kwaliteit oplevert voor een goed rapport. In dat geval is het gebruik van andere camera's toegestaan. Deze foto's worden dan gelijk na de opname via de backend van Atabix toegevoegd en direct verwijderd nadat ze zijn toegevoegd en opgeslagen.

1.12. Hygiëneprotocol voor schadeopname bij Agrarische bedrijven

Voor het betreden van een agrarisch bedrijf heeft TCMG een eigen hygiëneprotocol opgesteld. Alle aanwezigen bij de schade-opname op een agrarisch bedrijf moeten zich houden aan het hygiëneprotocol, dat is bijgevoegd als bijlage 3. Deskundigen dienen zelf zorg te dragen voor al het materieel, passende kleding, schoeisel etc. dat nodig is in het kader van het hygiëneprotocol.

2. Causaal verband

2.1. Uitgangspunten

De TCMG dient schade te vergoeden met overeenkomstige toepassing van het burgerrechtelijke aansprakelijkheids- en schadevergoedingsrecht. In dit verband moet ook worden beoordeeld of de door de aanvrager gemelde schade in causaal verband staat met bodembeweging als gevolg van de exploitatie van een mijnbouwwerk voor het Groningenveld of de Gasopslag Norg.

Hierbij moet in uitgangspunt toepassing gegeven worden aan het normale leerstuk van causaal verband als bedoeld in artikel 6:98 BW.

2.2. Bewijsvermoeden

In een groot aantal gevallen waarop de verzoeken om schadevergoeding bij de TCMG zien, is evenwel het bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW van toepassing. Artikel 6:177a BW luidt als volgt:

Artikel 6:177a BW
1 Bij fysieke schade aan gebouwen en werken, die naar haar aard redelijkerwijs schade door beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of de exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van het winnen van gas uit het Groningenveld zou kunnen zijn, wordt vermoed dat die schade veroorzaakt is door de aanleg of de exploitatie van dat mijnbouwwerk.

Als het bewijsvermoeden van toepassing is op de gemelde schade, dan betekent dit dat vermoed wordt dat de schade daadwerkelijk een gevolg is van mijnbouwactiviteiten, tenzij het vermoeden is ontzenuwd. Voor de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW moet voldaan zijn aan een aantal eisen. Er moet:

1) sprake zijn van fysieke schade;
2) aan een gebouw of werk;
3) die naar haar aard redelijkerwijs schade door mijnbouw zou kunnen zijn;

Bij de uitleg van deze criteria zoekt de TCMG in beginsel aansluiting bij het advies van het panel van deskundigen onder voorzitterschap van prof. Van Mierlo van 22 januari 2019. Dit advies is openbaar beschikbaar, maar kan desgevraagd aan de deskundige worden toegezonden.

De TCMG zal hierna uiteenzetten hoe zij, overeenkomstig het advies van het panel van deskundigen, toepassing geeft aan het bewijsvermoeden.

2.2.1. Fysieke schade

Artikel 1 van het Besluit Mijnbouwschade Groningen bepaalt dat de commissie bevoegd is ter zake van "fysieke schade" aan "gebouwen of werken" en de materiële schade die het gevolg is van de fysieke schade.

Het bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW is uitsluitend van toepassing op 'fysieke schade'. De TCMG definieert dit begrip als volgt:

> *"Onder fysieke schade wordt verstaan: een fysieke aantasting, die zich manifesteert in een blijvende verandering van vorm of structuur of stand c.q. verzakking, die naar verkeersopvatting de gaafheid kenmerkt."*

2.2.2. Gebouwen of werken

Verder is vereist dat de fysieke schade is ontstaan aan een 'gebouw' of 'werk'. Voor het begrip 'gebouw' wordt aansluiting gezocht bij dit begrip uit de Woningwet, zijnde:

"een bouwwerk dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt."

"Het begrip 'werken' ziet op constructies die zijn bedoeld om duurzaam ter plaatse te blijven, zoals een afdak, een terreinafscheiding of infrastructurele werken. Ook een irrigatie- of drainagesysteem kan een werk zijn als uit de aard voortvloeit dat het een constructie is die bedoeld is om duurzaam ter plaatse te blijven."

De commissie heeft geoordeeld dat een woonboot ook een "werk" is.

De deskundige moet dus beoordelen of er sprake is van fysieke schade aan een gebouw of werk, als bedoeld in art. 1 Besluit mijnbouwschade Groningen. Uitzonderingen die volgens art. 1 Besluit mijnbouwschade Groningen niet onder de bevoegdheid van de commissie vallen:
- Industriegebouwen zoals gebouwen voor de vervaardiging van chemische producten;
- Openbare infrastructurele werken zoals: openbare wegen, openbare bruggen, openbare riolering, dijken en netten als bedoeld in de Electriciteitswet en Gaswet.

2.2.3. Schade die naar zijn aard redelijkerwijs een gevolg is van mijnbouwactiviteiten

Indien het gaat om fysieke schade aan een gebouw of werk, moet vervolgens worden bekeken of sprake is van schade die naar haar aard redelijkerwijs een gevolg van beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of de exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van het winnen van gas uit het Groningenveld zou kunnen zijn.

Bij de beantwoording van deze vraag komt beperkt betekenis toe aan de fysieke eigenschappen van de schade. Alleen als het gaat om één van de volgende typen schade, is naar haar aard géén sprake van mijnbouwschade en is het bewijsvermoeden dus niet van toepassing:
- verkleuring, vlekvorming;
- bladderen van verfwerk, loslaten/onthechten van verf-/kitwerk;
- veroudering, verwering;
- krimpscheuren in materialen (bijvoorbeeld scheuren in houten balken, in een baksteen e.d.). N.B. krimpscheuren tussen twee verschillende materialen of ter plaatse van overgangen vallen hier niet onder.

Voor alle overige vormen van fysieke schade kan niet op voorhand worden uitgesloten dat sprake is van mijnbouwschade en kan het bewijsvermoeden dus wel van toepassing zijn. Dit geldt dus, voor de goede orde, ook voor bijvoorbeeld krimpscheuren in de aansluiting tussen twee materialen en voor zettingsschade.

De TCMG gaat ervan uit dat de geografische locatie van het gebouw waaraan schade is ontstaan, wél bepalend is voor het antwoord op de vraag of de schade redelijkerwijs door mijnbouwactiviteiten zou kunnen zijn ontstaan.

Daarbij hanteert de TCMG – in lijn met het advies van het panel van deskundigen – als uitgangspunt dat het bewijsvermoeden van toepassing is indien het gebouw of werk waaraan fysieke schade is ontstaan:
1) is gelegen boven of op een afstand van minder dan 6 km van het Groningenveld;
2) is gelegen op een locatie waar in de 30 jaar voorafgaand aan het ontstaan van de schade een topwaarde is opgetreden van de trilling van het maaiveld als gevolg van een aardbeving met epicentrum gelegen in het Groningenveld, van meer dan 2 mm/s in combinatie met een overschrijdingskans van meer dan 1%.

Dit zijn alternatieve criteria. Indien dus aan één van deze criteria is voldaan, dan wordt voor de betreffende fysieke schade vermoed dat die een gevolg van mijnbouwactiviteiten is.

Buiten de hiervoor onder 1) en 2) genoemde criteria zou alsnog een bewijsvermoeden van toepassing kunnen zijn, indien sprake is van fysieke schade aan een gebouw of werk, dat al dan

niet in combinatie met de bijzondere constructiekenmerken van dat gebouw of werk, gevoeliger is voor aardbevingen dan andere gebouwen of werken. Wat betreft deze uitzonderlijke categorie 'gevoelige gebouwen of werken' moet worden gedacht aan gebouwen of werken in wierdendorpen, op taluds en langs slootkanten, of bepaalde grote boerderijen of molens.

De TCMG zal buiten de 6 km-zone aan de deskundige een informatieblad ter beschikking stellen waarin een overzicht wordt gegeven van de topwaarde van de trillingen (met een overschrijdingskans van 1%) die voorafgaand aan de opname zijn opgetreden ter plaatse van het gebouw of werk waarop het verzoek om schadevergoeding betrekking heeft. Aan de hand van dit informatieblad kan de deskundige beoordelen of op de fysieke schade het bewijsvermoeden van toepassing is, omdat aan het onder 2) genoemde criterium is voldaan. Zie hierover meer uitgebreid paragraaf 2.2.6.

2.2.4. Ontzenuwen van het bewijsvermoeden

Indien het bewijsvermoeden van toepassing is op de fysieke schade, dan is daarmee nog niet gezegd dat sprake is van causaal verband. De deskundige dient vervolgens namelijk te bezien of het bewijsvermoeden is ontzenuwd. De TCMG hanteert hiervoor, mede in het licht van artikel 6:177a BW, een hoge lat. Zoals in het advies van het panel van deskundigen ook is aangegeven, moet evident en aantoonbaar een andere, uitsluitende oorzaak van de schade aangewezen worden door de deskundige, om het bewijsvermoeden te ontzenuwen.

Het komt er hierbij in de eerste plaats op aan of de deskundige met een voldoende grote mate van zekerheid, voldoende draagkrachtig gemotiveerd kan aangeven waarom de schade niet is veroorzaakt of verergerd door mijnbouw, maar door een andere, uitsluitende oorzaak.

De motivering die de deskundige in zijn adviesrapport geeft moet – om het bewijsvermoeden te ontzenuwen – dan ook in de eerste plaats voldoende duidelijk een andere oorzaak van de schade aanwijzen, derhalve anders dan bodembeweging door mijnbouwactiviteiten.
Een motivering die niet duidelijk aangeeft waardoor de schade dan wél is ontstaan, kan het bewijsvermoeden niet ontzenuwen. Een motivering waarin diverse, mogelijke oorzaken van de schade zijn genoemd, kan dat evenmin. Het bewijsvermoeden kan dan ook nooit worden ontzenuwd door er enkel op te wijzen dat de schade niet ontstaan zou kunnen zijn door trillingen met de sterkte die is genoemd in de uitkomst van de trillingtool.

De motivering moet – in de tweede plaats - tot uitdrukking brengen dat bij de deskundige een voldoende grote mate van zekerheid bestaat omtrent die andere schadeoorzaak. Dit behoeft geen absolute zekerheid te zijn (100%). Dat is immers onmogelijk. Wel ligt de lat voor het ontzenuwen van het bewijsvermoeden zeer hoog. Dit betekent dat de deskundige een zéér grote mate van zekerheid moet hebben over waarom de schade door een andere, uitsluitende oorzaak is ontstaan; in die zin, dat sprake moet zijn van een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid over de oorzaak van de schade. De motivering die de deskundige geeft in zijn adviesrapport moet die mate van zekerheid dan ook voldoende tot uitdrukking brengen. Een motivering waarin een andere, meer "waarschijnlijke" oorzaak van de schade is genoemd, is onvoldoende om het bewijsvermoeden te ontzenuwen.

De motivering moet – in de derde plaats – voldoende begrijpelijk/navolgbaar uitleggen waarom de deskundige er voldoende zeker van is dat de schade niet door bodembeweging door mijnbouwactiviteiten is ontstaan, maar een andere oorzaak heeft.

De motivering moet – in de vierde plaats – voldoen specifiek geformuleerd zijn. Een algemene formulering die niet van toepassing is op de te beoordelen schade of voor de aanvrager/lezer te herkennen valt, is onvoldoende om het bewijsvermoeden te ontzenuwen. Het is bijvoorbeeld noodzakelijk om specifieke materialen te benoemen.

De motivering moet – tenslotte – begrijpelijk zijn. Het gebruik van vakjargon (juridisch of technisch) dient tot een minimum te worden beperkt. Waar het vakjargon niet te vermijden is zal

een nadere toelichting geven moeten worden op de gebruikte terminologie. De aanvrager moet goed kunnen begrijpen waarom de deskundige tot zijn oordeel is gekomen.

2.2.5. Beslisschema toepasselijkheid bewijsvermoeden

Hetgeen hiervoor is uitgelegd, leidt tot het volgende beslisschema voor de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden.

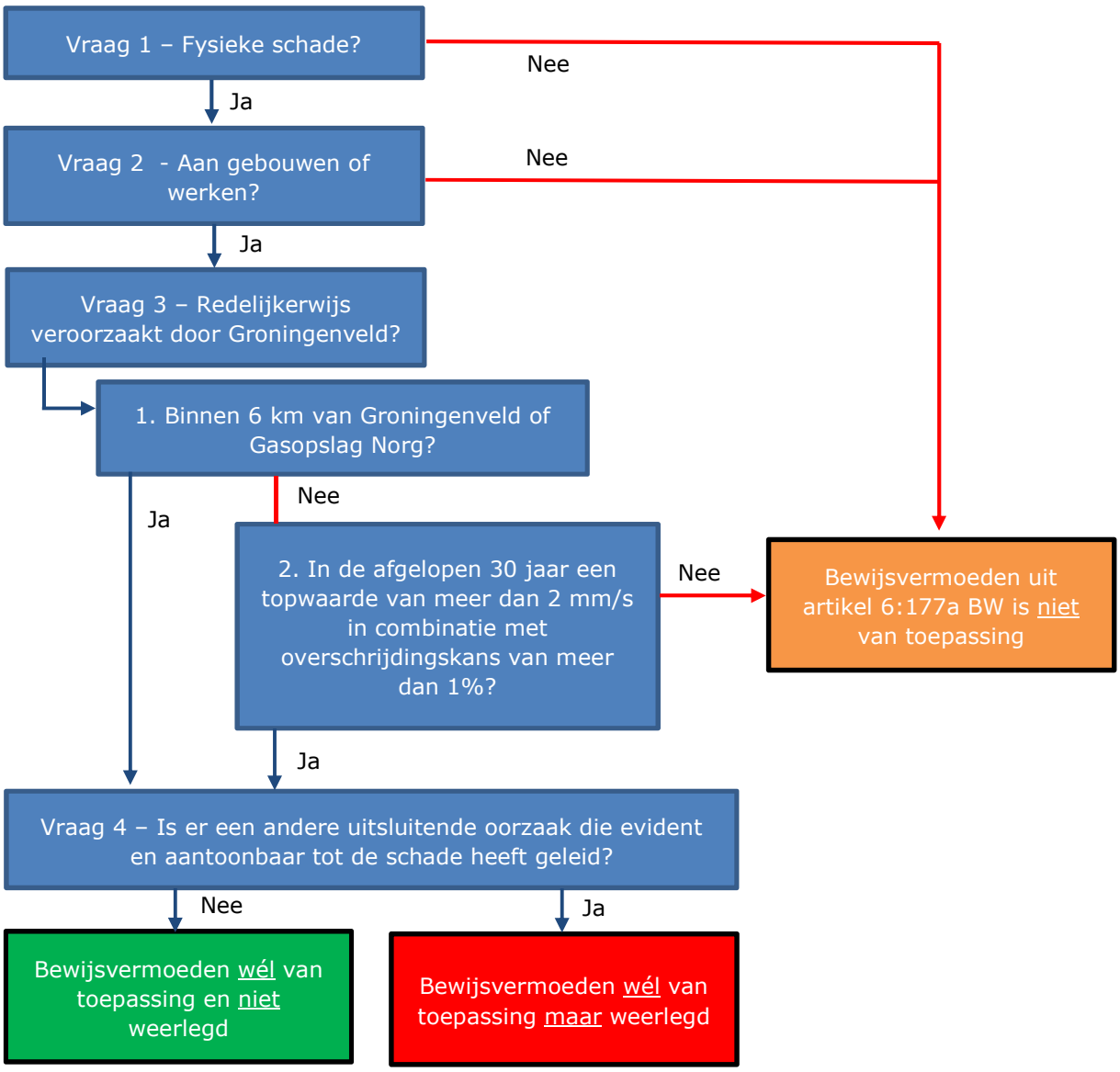

2.3. Trillingtool

De TCMG beschikt over een onafhankelijk gevalideerde trillingtool. Hierna zal eerst uiteengezet worden wat deze trillingtool is. Daarna wordt uitgelegd hoe de trillingtool al dan niet mag worden gebruikt.

2.3.1. Wat is de trillingtool?

De trillingtool betreft een webbased applicatie waarmee een rekenmodel kan worden toegepast op een specifiek locatieadres. De applicatie genereert vervolgens een pdf waarmee de uitkomsten van dat rekenmodel worden weergegeven voor de locatie.

Het gebruikte rekenmodel is gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek van Bommer e.a., welk model het panel van deskundigen had geadviseerd te gebruiken.[1] Het rekenmodel heeft – eenvoudig gezegd – tot doel om een voorspelling te doen van de maximale trillingssterkte die als gevolg van één specifieke beving kan zijn opgetreden op een specifieke locatie.

Deze modelmatige benadering is noodzakelijk, omdat er uiteraard niet op alle locaties trillingsensoren aanwezig zijn. Het model zorgt er in de eerste plaats voor dat de waarden die wél zijn gemeten door het sensornetwerk van het KNMI, worden geëxtrapoleerd naar andere specifieke locaties.

Bij een dergelijke extrapolatie moet uiteraard een – aanzienlijk – aantal aannames worden gedaan. Dat kan op verschillende manieren. Het panel van deskundigen heeft in dat verband geadviseerd om een rekenmodel te hanteren met een overschrijdingskans van de trillingssterkte van (slechts) 1%. Anders gezegd: de kans dat de trilling die zich op een locatie in de werkelijkheid heeft voorgedaan groter is dan de berekende trilling, is daarmee zeer klein. Dit wordt bereikt door alle onzekerheden te elimineren op een manier waardoor de trillingssterkte niet kan worden onderschat.

> Zo elimineert het model bijvoorbeeld de effecten van verschillen in de bodemsamenstelling per gebied (bijv. veen/zand/etc.). In de werkelijkheid heeft de bodemsamenstelling wél effect op de mate waarin een trilling wordt doorgegeven. Het feit dat deze omstandigheid wordt geëlimineerd, is één van de verklaringen voor het feit dat het gebied met een trillingssterke van 2 mm/s met een overschrijdingskans van 1% gewerkt bepaald kan worden met een *perfecte* cirkel uit het epicentrum; dat zou niet mogelijk zijn indien dergelijke onzekerheden niet zouden zijn geëlimineerd, maar geprobeerd zou zijn om een aanname te doen omtrent het effect van die onzekerheden op de werkelijke trillingssterkte.

De eliminatie van dit soort onzekerheden leidt tot een theoretische benadering van de maximale trillingssterkte op een specifieke locatie. Daarbij staat op voorhand vast dat deze trillingssterkte in het overgrote deel van de gevallen in de praktijk kleiner zal zijn geweest dan uit het theoretisch model volgt, maar tegelijkertijd wordt voorkomen dat de trillingsterkte in de praktijk hoger geweest zou kunnen zijn dan uit het model volgt. Deze benadering sterkt derhalve tot bescherming van degenen die schade hebben geleden als gevolg van mijnbouwactiviteiten, nu de onzekerheden in hun voordeel worden geëlimineerd.

De trillingtool maakt het vervolgens mogelijk om op per specifieke locatie te bepalen welke maximale trillingssterkte in theorie kan zijn opgetreden als gevolg van een specifieke aardbeving. Daartoe zijn de effecten van alle aardbevingen uit de recente geschiedenis opgenomen in het rekenmodel uit de trillingtool; zowel aardbevingen met een epicentrum in het Groningenveld als aardbevingen met epicentra in andere (kleine) velden.

---

[1] Het model MaxRot uit: Julian J. Bommer, Peter J. Stafford & Michail Ntinalexis, Empirical Ground - Motion Prediction Equations for Peak Ground Velocity from Small - Magnitude Earthquakes in the Groningen Field Using Multiple Definitions of the Horizontal Component of Motion, Updated model for smaller earthquakes, November 2017.

De trillingtool produceert vervolgens één pdf waarin de 15 bevingen met de grootste trillingssterkte op de betreffende locatie zijn genoemd, op welke datum die bevingen zich hebben voorgedaan, wat de afstand tot het epicentrum van die beving was én wat de maximale theoretische trillingssterkte is die deze beving op de locatie kan hebben veroorzaakt.[2]

2.3.2. Gebruik trillingtool

Het team Werkvoorbereiding van de TCMG zal voor ieder dossier dat is gelegen buiten het 6 km-gebied van het Groningenveld of de Gasopslag Norg in Atabix de uitkomsten van de trillingtool ter beschikking stellen aan de deskundige (onder bijlagen).

Voor dossiers die binnen het 6 km-gebied zijn gelegen worden de uitkomsten van de trillingtool niet standaard ter beschikking gesteld, maar als de deskundige daar in individuele gevallen behoefte aan heeft kan hij die wel opvragen bij het team Werkvoorbereiding. Het gebruik van een andere (niet-gevalideerde) trillingtool is onder géén beding toegestaan.

De uitkomsten van de trillingtool kunnen op een paar manieren worden gebruikt.

<u>Toepasselijkheid bewijsvermoeden</u>
Het panel van deskundige heeft geadviseerd – kort gezegd – dat het bewijsvermoeden van toepassing is op fysieke schade aan een gebouw of werk, indien voorafgaand aan het ontstaan van die schade een trillingssterkte van 2 mm/s is opgetreden (met een overschrijdingskans van 1%). De trillingtool maakt het mogelijk om per specifieke locatie te bekijken op welke momenten in de tijd deze trillingssterkte is bereikt en het bewijsvermoeden, als het ware, dus is 'getriggerd'. Dit is het allerbelangrijkste doel van de trillingtool.

De trillingtool heeft in zoverre meerwaarde ten opzichte van een kaart waarin het effectgebied van Huizinge wordt geplot, dat een dergelijke kaart slechts informatie geeft over één moment waarop het bewijsvermoeden is getriggerd. Dat moment is in de praktijk echter niet altijd relevant voor de woning waar het om gaat.

> Het eenvoudigste voorbeeld van deze situatie betreft een nieuwbouwwoning uit 2016 die is gelegen buiten het effectgebied van Zeerijp maar binnen het effectgebied van Huizinge. Echter, de beving van Huizinge vond plaats in 2012 en kan dus – logischerwijs – geen schade hebben veroorzaakt aan een nieuwbouwhuis uit 2016. In een dergelijk geval is er ook geen reden om het bewijsvermoeden van toepassing te achten op eventuele schade aan die woning. Er zijn voorts vele varianten van deze situatie. Denk bijvoorbeeld aan één object met meerdere opstallen met meerdere bouwjaren, uitgebouwde woningen of (geheel of gedeeltelijk) gerenoveerde woningen. Ook kan een uitgevoerde nulmeting of andere schadehistorie meebrengen dat kennis bestaat over ná welk moment de schade moet zijn ontstaan en/of verergerd.

Al dit soort feitelijkheden kunnen maken dat een deskundige moet vaststellen dat een schade niet kán zijn ontstaan door een aan de schade voorafgaande beving. De trillingtool maakt het voor dergelijke geval mogelijk om te bezien of nog andere bevingen zijn geweest die de schade redelijkerwijs kunnen hebben veroorzaakt en die het bewijsvermoeden toch triggeren.

<u>Indicatie oorzaak schade</u>
De trillingtool kan door deskundigen ook iets breder worden gebruikt; het geeft namelijk enig gevoel bij de mate waarin een pand te lijden gehad kan hebben onder de effecten van aardbevingen.

> Toepassing van de trillingtool op een woning in Loppersum leidt immers tot de conclusie dat de grens van 2 mm/s veelvuldig en zeer ruimschoots is overschreden; dat ligt al

[2] Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat de uitdraai van de huidige trillingtool ook nog de trillingssterkte met een overschrijdingskans van 50% vermeldt (de mediaan). Deze gegevens zijn als zodanig niet bruikbaar voor deskundigen en de trillingtool zal erop worden aangepast dat deze gegevens niet meer worden geproduceerd.

genuanceerd in de stad Groningen, maar is anders in de randen van het effectgebied, waar de grenswaarde slechts één keer is overschreden.

Dit verschil in uitkomsten doet **niets** af aan de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden. Het advies van het panel van deskundigen maakt immers duidelijk dat ook de eenmalige overschrijding van de grenswaarde een niet te verwaarlozen kans in het leven roept op het ontstaan van schade (meer specifiek een kans van 1 op de 10.000 per woning). Dit betekent dat deskundigen ook in de situatie dat de grenswaarde maar eenmaal (beperkt) is overschreden, voor het ontzenuwen van het bewijsvermoeden een andere evidente en aantoonbare oorzaak van de schade hebben aan te wijzen.

Voor de goede orde: de trillingtool mag/kan dus **niet** gebruikt worden om aan de hand van beperkte overschrijdingen van de grenswaarden, te concluderen dat de schade niet door de beving kan zijn ontstaan. Ook in een dergelijk geval dient een andere, evidente en uitsluitende oorzaak van de schade te worden aangewezen, om het bewijsvermoeden te ontzenuwen. Indien de deskundige zou proberen om te motiveren dat het bewijsvermoeden is ontzenuwd omdat de schade niet kan zijn veroorzaakt vanwege de beperkte trillingsterkte, bijvoorbeeld 2,5 mm/s, dan wordt die motivering afgekeurd, omdat géén andere evidente oorzaak van de schade is aangedragen.

De uitkomsten van de trillingtool bieden de deskundigen echter wel een indicatie of een dergelijke andere oorzaak van de schade aan de orde zou kunnen zijn. De ervaring leert namelijk dat bepaalde zeer omvangrijke schades niet veroorzaakt kunnen worden door één trilling met een sterkte van 2 mm/s.[3] In een dergelijk geval kan er voor de deskundige aanleiding zijn om te onderzoeken wat dan wél de oorzaak van de schade moet zijn geweest, hetgeen ook noodzakelijk kan zijn om een juiste herstelmethodiek te adviseren. Pas als hij die andere schadeoorzaak kan aanwijzen, kan het bewijsvermoeden worden ontzenuwd.

Andere gasvelden
Een derde functionaliteit van de trillingtool is om de effecten van de mijnbouwactiviteiten in het Groningveld en de Gasopslag Norg enerzijds, te onderscheiden van de effecten van de mijnbouwactiviteiten in andere velden anderzijds. De trillingtool is immers ook gevuld met de gegevens van bevingen met een epicentrum in andere velden dan het Groningenveld.

Dit maakt het mogelijk om in te schatten of een schade wellicht door de activiteiten in een ander veld zijn veroorzaakt. De trillingstool vermeldt per beving of die een epicentrum heeft in het Groningenveld (aanduiding: G) of in een ander veld (aanduiding: A).

2.4. Causaliteit als het bewijsvermoeden niet van toepassing is

Indien het bewijsvermoeden niet van toepassing is, dan dient de deskundige een normale causaliteitsbeoordeling uit voeren. In dat verband dient de deskundige te beoordelen wat de meest waarschijnlijke oorzaak van de schade is. Daarbij dient de deskundige rekening te houden met alle omstandigheden van het geval, waaronder ook de topwaarde van de trilling die ter plaatse van de woning is opgetreden, zoals dat blijkt uit de uitkomsten van de trillingtool.

Daarbij is van groot belang dat aangezien ter plaatse géén trillingssterkte van 2 mm/s is opgetreden (anders zou het bewijsvermoeden wél van toepassing zijn), de kans op het ontstaan van fysieke schade kleiner is dan 1 op de 10.000. Omdat deze kans zeer klein te achten is, betekent dit als een deskundige toch tot de conclusie komt dat hij het aannemelijk acht dat de schade is ontstaan door mijnbouwactiviteiten, hij deze conclusie zeer deugdelijk dient te motiveren. De TCMG zal de deugdelijkheid van deze conclusie ook indringend toetsen.

[3] Vgl. ook pagina 15 van het advies van het panel van deskundigen.

3. Schadebegroting

3.1. Algemeen

De deskundige dient de TCMG te adviseren over de hoogte van de al dan niet aan aanvrager toe te kennen schadevergoeding.

De deskundige dient daartoe in beginsel in alle gevallen van fysieke schade een calculatie van de schade op te nemen. Indien de deskundige van oordeel is dat deze schade niet moet worden vergoed, bijvoorbeeld omdat causaal verband ontbreekt, zal deze calculatie niet in het adviesrapport zelf worden opgenomen, maar alleen in een bijlage bij het adviesrapport.

De deskundige kan de calculatie van de schade alleen achterwege laten indien evident geen sprake is van mijnbouwschade; bijvoorbeeld omdat het gaat om schade waarop naar zijn aard het bewijsvermoeden niet van toepassing is.

3.2. Wijze van schadebegroting fysieke schade

De hoofdlijn bij zaakschade is dat die wordt begroot aan de hand van de kosten van herstel van de schade. Daarbij geldt als uitgangspunt dat de benadeelde zoveel mogelijk in dezelfde situatie moet worden teruggebracht als waarin hij verkeerde vóór het ontstaan van de schade. De vergelijkbaarheid van de situatie ná herstel met de originele situatie betreft zowel de functionaliteit, waaronder de constructieve stevigheid, als de uiterlijke verschijningsvorm.

De wijze van schadebegroting wordt per dossier bekeken en beoordeeld aan de hand van de betreffende locatie en aard van de opstal, het schadebeeld, de historie etc. Bij de schadebegroting zal de gekozen herstelmethodiek van de schades zoveel mogelijk aangegeven worden. In geval sprake is van een monumentaal pand zal deskundige rekening houden met de aandachtspunten bij schade-opname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten (bijlage 3).

Indien meerdere wijzes van schadeherstel in de rede liggen die leiden tot een vergelijkbaar resultaat, zal de schade in beginsel begroot worden op de wijze die de laagste kosten met zich meebrengt.

3.3. Destructief onderzoek

Het komt voor dat fysieke schade pas zichtbaar wordt nadat bijvoorbeeld een parketvloer of het behang van de muur wordt verwijderd. In beginsel is het voor risico van de aanvrager om het behang te verwijderen (of andere werkzaamheden uit te voeren) om eventuele schade zichtbaar te maken. Als echter blijkt dat de schade mijnbouw gerelateerd is, dan vergoeden we de kosten die redelijk zijn om de schade te herstellen in originele staat. Met 'originele staat' wordt bedoeld: de situatie ten tijde van het ontstaan van de schade.

In bepaalde gevallen is fysieke schade niet eerder zichtbaar dan dat er nader onderzoek wordt verricht. Indien de deskundige van mening is dat (niet zichtbare) fysieke schade is uit te sluiten dan kan aanvrager op eigen initiatief en voor eigen rekening en risico destructief onderzoek (laten) uitvoeren. Mocht dan alsnog blijken dat zich fysieke schade voordoet, dan komen de kosten van het herstel van die schade en de kosten die het destructieve onderzoek met zich mee hebben gebracht voor vergoeding in aanmerking.

Als de deskundige echter niet kan uitsluiten dat er sprake is van niet zichtbare fysieke schade dan vallen de kosten voor het uitvoeren van destructief onderzoek onder redelijke kosten voor het vaststellen van de schade en komen die voor vergoeding in aanmerking.

3.4. Sloop en nieuwbouw

Onder omstandigheden kan de deskundige tot de conclusie komen dat het niet verantwoord is om de geconstateerde schade te herstellen, maar dat ervan uitgegaan moet worden dat een redelijk handelend eigenaar ervoor zou kiezen om het gebouw of werk te slopen en opnieuw te bouwen. Dit laatste kan alleen het geval zijn indien de kosten voor het herstel van de schade, hoger zouden zijn dan de kosten van sloop en nieuwbouw van het pand. De waarde van het pand in het economische verkeer (de marktwaarde) is bij het voorgaande als zodanig niet van belang.

In dat kader zal de deskundige (1) een (globale) begroting van de herstelkosten inclusief gevolgschade en bijkomende kosten maken (dus geen calculatie per onderdeel), die afgezet wordt tegen een begroting van de kosten voor sloop en nieuwbouw. (2) Ook de technische "haalbaarheid" van herstel wordt benoemd. (3) Tevens zal deskundige aangeven in hoeverre er een (wettelijke) instandhoudingsplicht geldt (hetgeen bij monumenten het geval pleegt te zijn).

Bij de begroting op basis van sloop en nieuwbouw geldt als uitgangspunt dat de opstal zoveel mogelijk in vergelijkbare staat (met vergelijkbaar woongenot ingeval sprake is van een woning) op dezelfde locatie wordt teruggebouwd, waarbij de opstal in voldoende mate aardbevingsbestendig is. Ook de bijkomende kosten (aanvraag vergunningen, onderzoeken, vervangende opstal etc.) en eventuele gevolgschade worden bij zowel de begroting op basis van herstel als de begroting op basis van sloop en nieuwbouw berekend.

De deskundige onderzoekt samen met de zaakbegeleider de persoonlijke omstandigheden van de aanvrager, die meegenomen worden in het advies.

3.5. Schadevergoedingen en BTW

Bij het bepalen van de hoogte van de schadevergoeding is het van belang onderscheid te maken in schadevergoedingen die inclusief BTW moeten worden uitgekeerd en schadevergoedingen die exclusief BTW moeten worden uitgekeerd

(Rechts)personen die als BTW - ondernemer kunnen worden aangemerkt en een onroerende zaak gebruiken om daarin of van daaruit hun onderneming te drijven, hebben in beginsel recht op aftrek van BTW. Een volledig recht op aftrek geldt zowel bij een toepasselijk tarief van 9% of 21% op de goederen of diensten. De betaalde BTW op onderhouds- en herstelkosten is verrekenbaar en behoort derhalve niet tot de geleden schade, omdat wanneer een ondernemer wel een schadevergoeding inclusief BTW zou ontvangen, de ondernemer samen met het recht op aftrek, het BTW deel van de schadevergoeding dubbel ontvangen.
Let hierbij op dat als een ondernemer een eigen pand heeft dat geheel bedrijfsmatig wordt gebruikt, de ondernemer dan verplicht is het pand in het ondernemingsvermogen in te brengen. Kosten van een eigen pand dat geheel als bedrijfsruimte wordt gebruikt moeten van de opbrengsten van de onderneming worden afgetrokken en derhalve moet een schadevergoeding dan ook exclusief BTW worden berekend.

Ondernemers die onroerende zaken gemengd gebruiken, bijvoorbeeld voor wonen en werken, hebben naar rato recht op aftrek van voorbelasting in verband met die onroerende zaken. De betaalde BTW op onderhouds- en herstelkosten is onder omstandigheden deels verrekenbaar en behoort dan voor het bedrijfsgedeelte niet tot de geleden schade en voor het woongedeelte nadrukkelijk wel.
Bij gemengd gebruik van een pand is het van belang om te constateren of de bedrijfsmatig in gebruik zijnde ruimte kan worden beschouwd als een zelfstandige werkruimte. Als zelfstandige werkruimte worden die ruimtes beschouwd die een eigen ingang of opgang hebben en eigen sanitaire voorzieningen. Een criterium hierbij is ook of de werkruimte apart van de woning verhuurd kan worden. Is van het voorgaande sprake dan dient de schade altijd excl. BTW te worden berekend.

Sommige ondernemers zijn geheel of gedeeltelijk vrijgesteld van BTW. Wanneer hiervan sprake is dient de BTW onderdeel uit te maken van de schadevergoeding. Voorbeelden hiervan zijn

bijvoorbeeld de verhuur van onroerend goed welke, op een enkele uitzondering na, vrijgesteld is van BTW. Een van die uitzonderingen is de verhuur voor een korte periode door een hotel-, pension-, kamp- en vakantiebestedingsbedrijf zoals zomerhuisjes, gemeubileerde appartementen en hotelkamers. Over de verhuur moet altijd BTW worden betaald. Kenmerkend voor deze vorm van verhuur is dat de verblijfsruimten zijn ingericht om daarin kort te verblijven. De tijdelijke bewoner hoeft bijvoorbeeld niet te zorgen voor de inventaris. Er is in ieder geval sprake van een 'korte periode' als de gasten maximaal 6 maanden in de accommodatie verblijven en zij het middelpunt van hun maatschappelijke leven niet daarnaar verplaatsen. De verhuur van gemeubileerde woningen en appartementen voor langer dan 6 maanden is altijd vrijgesteld van btw. Verhuur van een bedrijfspand aan een ondernemer is in de regel belaste verhuur. De verhuurder mag over de onkosten voor het onderhoud van het bedrijfspand de BTW aftrekken. Partijen mogen hier echter van afwijken. Dit laatste dient dan ook te worden uitgevraagd bij de aanvrager.

Andere voorbeelden die in de regel zijn vrijgesteld van BTW zijn basisscholen, verzorgingshuizen, sportverenigingen (zonder winstoogmerk), ziekenhuizen, sportaccommodaties, kerken, huisartsenpraktijken, banken en verzekeringsmaatschappijen.
Vrijstelling van BTW is ook mogelijk op grond van de Kleine Ondernemersregeling (KOR). In Nederland gevestigde ondernemers met een omzet van minder dan €20.000,-- kunnen kiezen voor een vrijstelling van BTW.

De gemeente of provincie heeft voor de BTW (die zij niet als vrijgestelde BTW - ondernemer op haar inkopen betaalt) in beginsel recht op compensatie van BTW uit de BTW - compensatieregeling. Schadevergoedingen voor lagere overheden dient dan ook exclusief BTW te worden berekend.

Om een duidelijk beeld van de situatie te krijgen kan de deskundige tijdens de opname de aanvrager de volgende vraag voorleggen:
Is het pand in eigen gebruik en heeft het pand (naast een woonfunctie ook) een bedrijfsfunctie?
Vragen bij afwijkend gebruik:
• Zo ja, hoe wordt het pand gebruikt? Bijvoorbeeld: woning met kapsalon, kamerverhuur, particulier verhuur, agrarisch bedrijf.
• Indien er sprake is van bedrijfsmatig gebruik, dient het rapport inclusief of exclusief BTW opgemaakt te worden?
• Indien exclusief BTW, welke delen van het pand worden bedrijfsmatig gebruikt?

Daarnaast is het wenselijk om in de inleiding iets te vermelden over het gebruik van het pand zoals bijvoorbeeld of er sprake is van bedrijfsmatig of privé gebruik of gemengd gebruik en wat dit gebruik vervolgens betekent voor het wel of niet toepassen van BTW.

Let op! Indien er sprake is van een regulier dossier met een KvK inschrijving op het adres wordt de tag KvK aangemaakt in Atabix. Hierdoor krijgt de deskundige het signaal dat er mogelijk sprake is van bedrijfsmatige activiteiten en men eventueel rekening moet houden met het wel of niet hanteren van BTW in de schade vaststelling.

3.6. Vergoeden sauswerk

In de praktijk zijn veel vragen gekomen over het vergoeden van sauswerk. Uitgangspunt is dat voor sauswerk de hele kamer gecalculeerd kan worden tenzij de deskundige een goede reden heeft om maar een deel te calculeren. Hetzelfde geldt in principe voor sauswerk aan de gevel buitenshuis.

3.7. Klein Werk Toeslag (KWT)

De Klein Werk Toeslag (KWT) voorziet in de extra kosten die een aannemer moet maken bij een schade van beperkte omvang omdat hij zijn uren minder efficiënt kan indelen. Het KWT bedraagt 230,73 incl. BTW en toeslagen en wordt toegekend indien het schadebedrag kleiner of gelijk is aan 500 ex. BTW maar hoger dan 0,00 euro. De KWT wordt opgeteld bij het schadebedrag zoals dit

door de deskundige is begroot in het adviesrapport. De KWT geldt niet voor eerder behandelde schades waarvoor al een schadebedrag is toegekend, maar die niet of slechts gedeeltelijk zijn hersteld. De KWT geldt evenmin voor calculaties voor schilderwerk en installaties (radiatoren, cv-ketels etc.).

3.8. Materiële gevolgschade

Indien sprake is van fysieke schade aan een gebouw of werk die is ontstaan door beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van de gaswinning uit het Groningenveld of de gasopslag Norg, moet deskundige eveneens beoordelen of er sprake is van materiële gevolgschade ten gevolge van die fysieke schade.

Bij materiële gevolgschade kan gedacht worden aan alle vormen van vermogensschade, waarbij de eigenaar, huurder, pachter etc. in zijn vermogenspositie is aangetast.
Als voorbeelden kunnen genoemd worden: inkomensschade (derving inkomsten) die wordt veroorzaakt doordat een bedrijf (MKB/AGRO) door het ontstaan en/of herstel van de aardbevingsschade (tijdelijk) moet sluiten, hogere bedrijfskosten, inboedelschade, gewasschade ten gevolge van door mijnbouw beschadigd drainagesysteem, (tijdelijke) huur woonruimte, vervangende stallen, vervangende kantoorruimte/opslagruimte, omrijkosten, verhuiskosten, extra ICT-kosten etc.

Belangrijk is dat de Commissie alleen de materiële gevolgschade kan vergoeden als deze is veroorzaakt door de fysieke beschadiging van een gebouw of werk ten gevolge van mijnbouwactiviteiten. Ten aanzien van de materiële gevolgschade geldt niet het wettelijk bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW, maar gelden de normale eisen voor causaal verband zoals beschreven in art. 6:98 BW.

Bekeken moet worden of de materiële gevolgschade, de fysieke schade ten gevolge van mijnbouw weggedacht, er ook zou zijn geweest. En of de materiële gevolgschade ten gevolge van de fysieke schade veroorzaakt door mijnbouw kan worden toegerekend, mede gezien de aard van aansprakelijkheid en aard van de schade. Daarbij is de mate van voorzienbaarheid van de schade eveneens van belang; toerekening van gevolgschade vindt eerder plaats indien een bepaalde schadepost méér als het naar objectief inzicht redelijkerwijs te verwachten gevolg van de fysieke schade ten gevolge van mijnbouw kan worden beschouwd. De relevante gezichtspunten (aard aansprakelijkheid, aard schade en mate van objectieve voorzienbaarheid schade) worden gewogen door deskundige.

De omvang van de gevolgschade wordt door deskundige zoveel mogelijk vastgesteld dan wel - indien vaststelling onmogelijk is - geschat, waarbij als uitgangspunt geldt volledige schadevergoeding.

3.9. Wettelijke rente

Bij schade aan gebouwen en werken wordt de wettelijke rente over de schadevergoeding verschuldigd vanaf het moment dat de vordering opeisbaar wordt. De vordering is opeisbaar op het moment van optreden van de schade aan het gebouw of het werk.

<u>Werkwijze</u>
Er moet bij iedere dossier <u>per schade</u> een datum (dd.-mm-yy) ingevuld worden voor het moment waarop de betreffende schade is ontstaan, ten behoeve van het berekenen van de wettelijke rente over de schadevergoeding. Hiervoor zijn 3 opties:

1. Indien de exacte datum waarop de schade is ontstaan bekend is, dan moet die datum worden genoemd;
2. Indien géén exacte datum voor het ontstaan van de schade kan worden bepaald, dan moet de ontstaansdatum worden geschat aan de hand van eventuele aanwijzingen met betrekking tot het moment van het ontstaan van de schade, bijvoorbeeld aan de hand van

eventuele fysieke kenmerken van de schade en/of voldoende geloofwaardige en duidelijke mededelingen van de aanvrager met betrekking tot het moment waarop de betreffende schade zou zijn ontstaan;

3. Indien er géén aanwijzingen zijn voor het moment van het ontstaan van de schade, noch aan de hand van de fysieke kenmerken van de schade noch aan de hand van mededelingen van de aanvrager, dan kan de deskundige 'onbekend' invullen als het moment van het ontstaan van de schade.

4. Schade is eerder behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter (EBS)

4.1. Algemeen

Het Besluit Mijnbouwschade Groningen beperkt de bevoegdheid van de TCMG tot – kort gezegd - schades die niet eerder zijn behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. Schade die wel eerder is behandeld, valt buiten de bevoegdheid van de TCMG, omdat het niet de bedoeling van de Minister van EZK was om deze schades opnieuw te laten beoordelen door de TCMG.

Het voorgaande betekent dat de TCMG in beginsel uitsluitend een taak heeft om een schadevergoeding toe te kennen voor de volgende categorieën van schades:
- schade die nog niet eerder is behandeld;
- schade die wel eerder is behandeld, door de aanvrager is hersteld en vervolgens opnieuw is ontstaan);
- schade die wel eerder is behandeld, maar na de behandeling is verergerd, voor zover de schade is verergerd.

Ook de deskundige dient hiermee rekening te houden bij zijn advisering aan de TCMG. In dit hoofdstuk wordt uiteengezet hoe hij daarmee dient om te gaan.

4.2. Informatieverstrekking vanuit de TCMG

In het geval voor een gebouw of werk waarvoor een nieuw verzoek om schadevergoeding is gedaan, reeds eerder schade is gemeld bij NAM/CVW of een geschil/procedure heeft gelopen bij de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter, zal het team Werkvoorbereiding van de TCMG met gebruikmaking van een zogenoemde oplegger daarover zoveel mogelijk relevante informatie verschaffen aan de deskundige.

De oplegger zal de deskundige inzicht bieden in welke schademeldingen eerder zijn gedaan voor het betreffende gebouw of werk en in welke stukken uit de procedures naar aanleiding van die meldingen (tezamen) een volledig inzicht verschaffen in de schades die eerder zijn behandeld.

4.3. Nulmeting-light

Als uitgangspunt geldt dat voor de gebouwen (ruimtes) met planologische functie Wonen en/of feitelijke permanent bewoond worden of werken waarvoor een aanvraag om schadevergoeding is gedaan, door de deskundige een nulmeting-light moet worden gedaan. Zie 1.6 voor de hoofdregel en mogelijke uitzonderingen hierop.

Bij gebouwen of werken waarvoor eerder schade is behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter bestaat de mogelijkheid dat de TCMG beschikt over een oud schaderapport dat is opgezet op een wijze waardoor dit rapport al aangemerkt kan worden als een nulmeting(-light). Indien dat het geval is, zal de afdeling werkvoorbereiding aan de deskundige voorafgaand aan (het plannen van) de opname laten weten dat het niet nodig wordt geacht om voor deze schades een nulmeting-light uit te voeren, nu de TCMG niet bevoegd is hierover te oordelen.

In dat geval geldt dat de deskundige dus niet alle schades in het gebouw of aan het werk dient op te nemen. Hij dient in dat geval alleen de schades op te nemen die niet reeds onder de al verrichte nulmeting-light vallen waarop de aanvraag betrekking heeft en waarvoor de aanvrager (tijdens de opname) aangeeft een schadevergoeding te willen ontvangen.

De deskundige dient ervan uit te gaan dat een nulmeting-light nodig is, tenzij het team werkvoorbereiding aangeeft dat dit niet het geval is.

4.4. Hardheidsclausule / beëindigde procedure Arbiter Bodembeweging

Hiervoor is aangegeven dat de TCMG in beginsel geen taak heeft met betrekking tot schades die eerder zijn behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. Dit geldt ongeacht de uitkomst van die behandeling, dus ongeacht of wel of niet een schadevergoeding is toegekend.

Het is in uitzonderingsgevallen mogelijk dat de TCMG toch een taak heeft met betrekking tot schade die eerder is behandeld (ook als die niet opnieuw is ontstaan of is verergerd). Dit kan het geval zijn indien:

- de aanvrager een door hem aanhangig gemaakte geschil bij de Arbiter Bodembeweging heeft beëindigd (artikel 12 Besluit mijnbouwschade Groningen), of:
- de aanvrager een beroep op de hardheidsclausule toekomt (artikel 14 lid 2 Besluit Mijnbouwschade Groningen).

Indien één van deze situaties zich voordoet zal dit door de TCMG voorafgaand aan de opname nadrukkelijk worden medegedeeld aan de deskundige, voorzien van een toelichting over welke schades toch moeten worden opgenomen door de deskundige (ook al waren die schades al eerder behandeld). Het is (dus) nadrukkelijk *niet* de bedoeling dat de deskundige de TCMG hierover adviseert naar aanleiding van hetgeen de aanvrager hierover wellicht naar voren brengt tijdens een opname.

Voor de deskundige geldt dus als uitgangspunt dat alle schade die eerder is behandeld, buiten de bevoegdheid van de TCMG valt.

4.5. Identificatie als eerder behandelde schade

Onderdeel van de opdracht van de deskundige is om de TCMG te adviseren of een schade eerder is behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. Daartoe zal de deskundige voor iedere schade waarvoor de aanvrager aanspraak wenst te maken op een vergoeding, moeten bezien of die eerder is behandeld in één van de die procedures. De deskundige zal zich er daartoe van moeten vergewissen of de betreffende schade is genoemd/opgenomen in de documentatie die de TCMG met betrekking tot de eerdere schademeldingen aan de deskundige ter beschikking heeft gedaan. Bij dit onderzoek is niet relevant of voor de betreffende schade ook daadwerkelijk een schadevergoeding is toegekend (of het A, B of C-schade betrof). Het is uitsluitend relevant of de schade onderdeel was van, en derhalve behandeld is met, de procedure zoals die is doorlopen door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter.

Bij het voorgaande geldt dat de deskundige alleen moet concluderen dat de schade eerder is behandeld, indien voor hem aan de hand van de aangeleverde documentatie duidelijk is dat het dezelfde schade betreft. Indien daarover bij de deskundige twijfel bestaat, dient de deskundige de schade te behandelen als ware het nieuwe schade. In beide gevallen dient te deskundige in zijn rapport te motiveren waarom het al dan niet eerder behandelde schade betreft, zo mogelijk onder verwijzing naar het dossiernummer, het schadenummer en het paginanummer uit het eerdere schaderapporten.

Het is ook mogelijk dat de deskundige ten tijde van de opname blijkt dat hij van de TCMG onverhoopt niet de beschikking heeft gekregen over alle documentatie die nodig is om vast te stellen of de schade eerder is behandeld. Zo kan de deskundige bijvoorbeeld uit mededelingen van de aanvrager opmaken dat de schade wel eerder is behandeld, terwijl dat niet uit de documentatie blijkt, of kan de deskundige van de aanvrager tijdens de opname de beschikking hebben gekregen over aanvullende documentatie. In dit geval wordt van de deskundige gevraagd om ook de informatie die hem door de aanvrager is verstrekt bij zijn advies te betrekken. Indien dit niet mogelijk is, omdat de deskundige van de aanvrager niet de beschikking heeft gekregen over de daarvoor noodzakelijke documentatie, dient de deskundige wel de volledige schade op te nemen en te calculeren zodat wordt voorkomen dat later een nieuwe opname moet worden gepland. Vervolgens dient de deskundige aan de TCMG terug te koppelen dat hij niet in staat is om te adviseren over de verschuldigheid van vergoeding, nu de deskundige niet beschikt over alle

informatie die hiervoor noodzakelijk lijkt. De TCMG zal vervolgens bezien of deze documentatie alsnog kan worden verkregen en zal zo nodig om een aanvullend rapport van de deskundige vragen.

4.6. Wijze van beoordeling eerder behandelde schades

Voor verzoeken om schadevergoeding met betrekking tot een gebouw of werk waaraan eerder schade is gemeld, geldt het volgende schema voor de wijze waarop de schade moet worden beoordeeld:

<table>
<tr><td colspan="4">1. Schade die niet eerder is behandeld

Aan de orde indien aan de hand van de door de TCMG aangeleverde gegevens niet duidelijk is of, bijvoorbeeld twijfel kan bestaan over de beantwoording van de vraag of de schade eerder is behandeld door de NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter, of indien duidelijk is dat de schade niet eerder is behandeld.

Advisering door deskundige:
De deskundige dient de schade te beoordelen overeenkomstig de bestaande werkwijze voor schades die niet eerder zijn behandeld.</td></tr>
<tr><td colspan="4">2. Schade die wel eerder is behandeld

Aan de orde indien aan de hand van de door de TCMG aangeleverde gegevens duidelijk is dat - en derhalve geen twijfel bestaat - de schade eerder is behandeld door de NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter.

Advisering deskundige:
De deskundige dient, indien de schade eerder is behandeld, aan te geven onder welk dossiernummer dat heeft plaatsgevonden, onder vermelding van het schadenr. en de pagina van het schaderapport waarop de schade is weergegeven.</td></tr>
<tr><td rowspan="4">2.1. Geen herstel</td><td rowspan="4">2.1.1. Identiek

(de huidige schade is identiek aan de eerder behandelde schade)</td><td colspan="2">Advisering door deskundigen
De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport indien de aanvrager daarvoor een schadevergoeding wenst aan te vragen. De deskundige dient ook voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade naar zijn mening identiek is aan de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient het causaal verband voor deze schade niet te beoordelen en dient de omvang van de schade ook niet te begroten.

Toelichting
De schade valt buiten de bevoegdheid van de TCMG en dient daarom te worden afgewezen. Hierbij is niet relevant of voor deze schade eerder al dan niet een vergoeding is toegekend (A/B/C-schade).</td></tr>
<tr><td colspan="2">Schematische weergave advisering</td></tr>
<tr><td>Opname schade</td><td>Beschrijving van de EBS (met verwijzingen
genoemd onder 2.) en huidige schade, alsook
motivering.</td></tr>
<tr><td>Causaal verband EBS</td><td>Nee, niet beoordelen.</td></tr>
</table>

		Causaal verband verergering	N.v.t..
		Schadebegroting	N.v.t.
		Schadebeperkingsplicht	N.v.t
	2.1.2. Verergerd, maar niet door mijnbouw (de huidige schade is verergerd ten opzichte van eerder behandelde schade, maar de verergering is niet ontstaan door mijnbouw	Advisering door deskundigen De deskundige dient de gehele schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport en dient daarbij voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade is verergerd ten opzichte van de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient uitsluitend te beoordelen of de verergering een gevolg is van mijnbouw en zijn bevindingen ter zake van dit laatste inzichtelijk te motiveren. De deskundige dient zich te onthouden van het calculeren van de herstelkosten van de schade indien de verergering geen gevolg is van mijnbouw. Toelichting: Schade valt voor de originele omvang buiten de taak van de TCMG. Hierbij is niet relevant of NAM/CVW voor de originele schade al dan niet een vergoeding hebben toegekend (A/B/C-schade). Daarom dient ook niet beoordeeld te worden wat de oorzaak van het originele deel van de schade is. Voor zover de schade is verergerd dient wel gemotiveerd te worden waarom die verergering niet een gevolg van mijnbouw is (overeenkomstig eerdere instructie m.b.t. causaal verband/bewijsvermoeden).	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Feitelijke beschrijving van EBS (met verwijzingen) en van verergering
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband NS	Veroorzaakt/verergerd: Ja/Nee en motiveren
		Schadebegroting	N.v.t.
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	N.v.t.

	2.1.3.Verergerd door mijnbouw (de eerder behandelde schade is verergerd en de verergering is een gevolg van mijnbouw)	Advisering door deskundigen: De deskundige dient de volledige schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport. Ook dient in het schaderapport – aan de hand van en onder verwijzing naar de aangeleverde documentatie - te worden beschreven wat de aard en omvang van de reeds behandelde schade was, zodat kan worden bepaald welk deel is verergerd. Voorts dient inzichtelijk te worden gemotiveerd waarom de verergering van de schade ten opzichte van de eerder behandelde schade, een gevolg is van mijnbouw. Schadebegroting Vervolgens dient de omvang van de verergerde schade begroot te worden aan de hand van de volgende stappen: a) Met gebruikmaking van het reguliere calculatiemodel dient bepaald te worden wat de kosten van herstel van de totale schade zouden zijn (dus zowel de eerder behandelde schade, als de verergering). b) De deskundige dient vervolgens schattenderwijs te bepalen welk deel van deze kosten in redelijkheid toegerekend dienen te worden aan de verergering van de schade. Hierbij dient de deskundige schattenderwijs aan de hand van de fysieke kenmerken van de schade te bepalen welk percentage van de totale schade eerder is behandeld, respectievelijk is verergerd (zie meer uitgebreid, paragraaf 3.7). Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet heeft hersteld. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) de periode na het uitbetalen van deze vergoeding voldoende was om (een concrete poging te doen om) de schade te herstellen, en; c) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade zou verergeren indien herstel zou uitblijven.	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Feitelijke beschrijving van EBS (met verwijzingen) en van verergering
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband verergering	Veroorzaakt/verergerd: Ja/Nee, motiveren
		Schadebegroting verergering	Calculeren, bepalen percentage, motiveren percentage

		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden
2.2. Volledig Hersteld	2.2.1. Opnieuw ontstaan (de schade die eerder was behandeld is hersteld, maar is vervolgens opnieuw ontstaan)	Advisering door deskundige De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) te herstellen. Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet op <u>een andere manier</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan indien die niet op een andere manier zou worden hersteld, en; c) de aanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Opname en feitelijke beschrijving schade
		Beschrijving EBS	Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband	Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting	Calculeren
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden
	2.2.2. Opnieuw ontstaan en verergerd (de schade die was hersteld is opnieuw ontstaan en is daarnaast verergerd ten opzichte van de eerder behandelde schade)	Advisering door deskundige Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade in zijn geheel (opnieuw) te herstellen. Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet op <u>een andere manier</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan en verergeren van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is	

		toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan en zou verergeren indien die niet op een andere manier zou worden hersteld, en; c) de aanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.
		Schematische weergave advisering
		Opname schade: Opname en feitelijke beschrijving
		Beschrijving EBS: Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband: Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting: Calculeren
		Schadebeperkingsplicht geschonden?: Ja/Nee, motiveren indien geschonden
2.3. Deels hersteld	2.3.1. Schade opnieuw ontstaan (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is opnieuw ontstaan)	Advisering door deskundige Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) <u>gedeeltelijk</u> te herstellen. Schadebegroting Vervolgens dient de omvang van de verergerde schade begroot te worden aan de hand van de volgende stappen: a) Met gebruikmaking van het reguliere calculatiemodel dient bepaald te worden wat de kosten van herstel van de totale schade zouden zijn (dus zowel de eerder behandelde schade, als de verergering). b) De deskundige dient vervolgens schattenderwijs te bepalen welk deel van deze kosten in redelijkheid toegerekend dienen te worden aan de verergering van de schade. Hierbij dient de deskundige schattenderwijs aan de hand van de fysieke kenmerken van de schade te bepalen welk percentage van de totale schade eerder is behandeld, respectievelijk is verergerd (zie meer uitgebreid, paragraaf 4.7). Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet <u>volledig</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan indien die niet volledig zou worden hersteld, en; c) deaanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.

		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Opname en feitelijke beschrijving
		Beschrijving EBS	Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband EBS (zonder Herstel)	Nee, niet beoordelen
		Causaal verband EBS (wel hersteld)	Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting	Calculeren percentage.
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden
	2.3.2. Schade opnieuw ontstaan en verergerd (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is opnieuw ontstaan en is daarnaast verergerd schade als gevolg van mijnbouw)	Advisering door deskundige Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade opnieuw gedeeltelijk te herstellen, alsook om het gedeelte van de schade dat is verergerd te herstellen. Schadebegroting Vervolgens dient de omvang van de verergerde schade begroot te worden aan de hand van de volgende stappen: a) Met gebruikmaking van het reguliere calculatiemodel dient bepaald te worden wat de kosten van herstel van de totale schade zouden zijn (dus zowel de eerder behandelde schade, als de verergering). b) De deskundige dient vervolgens schattenderwijs te bepalen welk deel van deze kosten in redelijkheid toegerekend dienen te worden aan de verergering van de schade. Hierbij dient de deskundige schattenderwijs aan de hand van de fysieke kenmerken van de schade te bepalen welk percentage van de totale schade eerder is behandeld, respectievelijk is verergerd (zie meer uitgebreid, paragraaf 4.7). Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het voor de aanvrager kennelijk niet verantwoord was dat hij de schade niet op <u>volledig</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan en verergeren van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan en zou verergeren indien die niet volledig zou worden hersteld, en; c) deaanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.	

		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Opname en feitelijke beschrijving
		Beschrijving EBS	Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband EBS (zonder herstel)	Nee, niet beoordelen
		Causaal verband EBS (wel hersteld) en verergering	Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting	Calculeren percentage.
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden
	2.3.3. Schade is niet opnieuw ontstaan en verergerd (identiek) (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is niet opnieuw ontstaan en/of verergerd.	Advisering door deskundige De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport indien de aanvrager daarvoor een schadevergoeding wenst aan te vragen. De deskundige dient ook voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade naar zijn mening identiek is aan de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient het causaal verband voor deze schade *niet* te beoordelen en dient de omvang van de schade ook niet te begroten. Toelichting Het gaat om schade die deels eerder is behandeld door de NAM, het CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter, of daar nog in behandeling is. Deze schade is tussentijds deels hersteld. Deze schade is niet opnieuw ontstaan en/of verergerd. Dat betekent dat de TCMG niet bevoegd is om deze schade te beoordelen en hiervoor geen vergoeding kan toekennen. Daarom heeft er geen beoordeling plaatsgevonden.	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Beschrijving van de EBS (met verwijzingen genoemd onder 2.) en huidige schade, alsook motivering.
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband verergering	N.v.t.
		Schadebegroting	N.v.t.
		Schadebeperkingsplicht	N.v.t

4.7. Schadebegroting verergerde schades

Indien de aanvrager een schadevergoeding wil voor een schade die al eerder is behandeld, maar nadien is verergerd, dan is de TCMG uitsluitend bevoegd voor zover het de verergering van de schade betreft. Dit maakt dat de deskundige uitsluitend dient te adviseren over de schadevergoeding voor de verergering.

Voor de goede orde wordt opgemerkt dat deze wijze van schadebegroting uitsluitend geldt indien de schade eerder is behandeld; deze werkwijze geldt dus niet voor *nieuwe* schade die niet eerder is behandeld en die is verergerd door mijnbouw.

Bij het bepalen van de schadevergoeding dient een vergelijking gemaakt dient te worden tussen:

A. de toestand zoals deze op dit moment in werkelijkheid is, en;
B. de toestand zoals die (vermoedelijk) zou zijn geweest indien de schade niet zou zijn *verergerd* door mijnbouw.

Voor het bepalen van de situatie als bedoeld onder b. dient te deskundige zich te baseren op de aan hem door de TCMG of de aanvrager verstrekte documentatie . De deskundige dient in het rapport voldoende inzichtelijk te beschrijven wat de aard en omvang van de schade was ten tijde van de behandeling van die schade door NAM/CVW etc., alsmede ten tijde van de opname door de deskundige, zodat aan de hand van die beschrijving kan worden vastgesteld in welke mate de schade is verergerd. Daartoe dient de deskundige bijvoorbeeld te beschrijven hoe groot de schade was (lengte, breedte, etc.).

De deskundige dient vervolgens in door middel van het calculatiemodel te bepalen wat de herstelkosten zouden zijn voor de totale schade (dus zowel de eerder behandelde schade, als de verergering zoals die heeft plaatsgevonden na die eerder behandeling).

Vervolgens dient de deskundige schattenderwijs te bepalen welk percentage van de totale herstelkosten toegerekend dient te worden aan de verergering van de schade. Voor het bepalen van het toe te passen percentage kan als uitgangspunt worden genomen welk gedeelte van de totale omvang van de schade is verergerd, te bepalen aan de hand van de *fysieke* eigenschappen van de schade.

Voor de goede orde wordt opgemerkt dat de deskundige de omvang van de schade dus niet slechts dient te bepalen door te berekenen wat de meerkosten zouden zijn van het herstel van de totale schade ten opzichte van de reeds behandelde schade.

Ter illustratie van de beoogde werkwijze is een viertal voorbeelden opgenomen:

Voorbeeld 1, verergerde scheur in binnenmuur

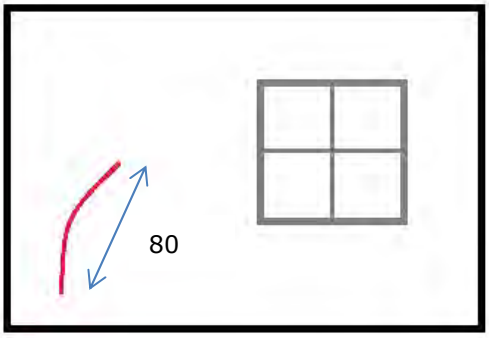

Fig. 1a Oude situatie, eerder behandelde schade (80 cm)

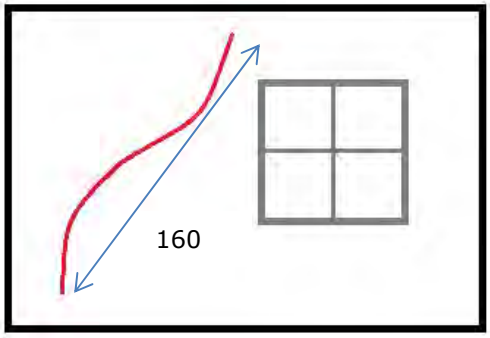

Fig. 1b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (80 cm) plus verergering (80 cm)

Binnenmuur met stucwerk, afmeting 2,5 m * 4 m

Schade oud: scheurlengte 0,80 meter, 1 cm breed

Schade nieuw: scheurlengte 1,60 meter, 1 cm breed

De verergering is 50% van de totale schade

Scheuren in binnenstucwerk opkappen/uitslijpen	m1	€ 23,16	1,6	€ 37,06
Scheuren repareren met 2-componentenmortel en wapeningsweefsel	m1	€ 27,58	1,6	€ 44,13
Overzetten stucwerk op wand	m2	€ 31,25	10	€ 312,50
Sauswerk binnenwand	m2	€ 19,75	10	€ 197,50
				€ 591,18
		ad 50%		€ 295,59

Voorbeeld 2, verergerde scheur in binnenmuur

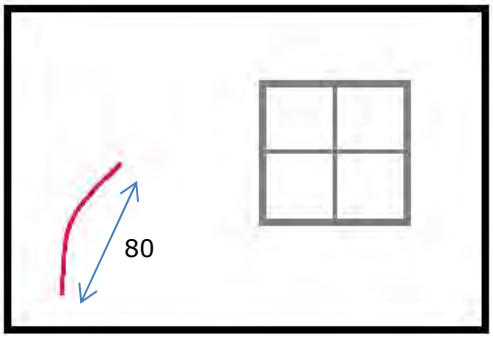

Fig. 2a Oude situatie, eerder behandelde schade (80 cm)

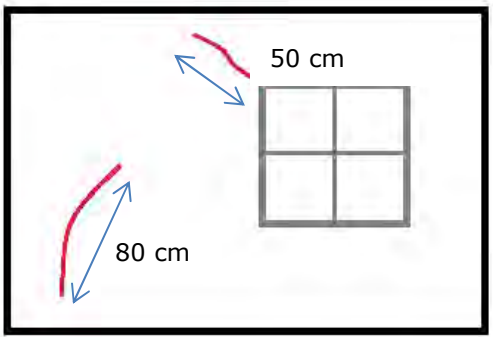

Fig. 2b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (80 cm), plus separate verergering (50 cm)

Binnenmuur met stucwerk, afmeting 2,5 m * 4 m

Schade oud: scheurlengte 0,8 meter, 1 cm breed
Schade nieuw: scheurlengte 1,3 meter, 1 cm breed
Verergering is 45%, zijnde ruimhartig afgerond van 38,5%

Scheuren in binnenstucwerk opkappen/uitslijpen	m1	€23,16	1,3	€ 30,11
Scheuren repareren met 2-componentenmortel en wapeningsweefsel	m1	€27,58	1,3	€ 35,85
Overzetten stucwerk op wand	m2	€31,25	10	€ 312,50
Sauswerk binnenwand	m2	€19,75	10	€ 197,50
				€ 575,96
		ad 45%		€ 259,18

Voorbeeld 3, verergerde scheur in binnenmuur

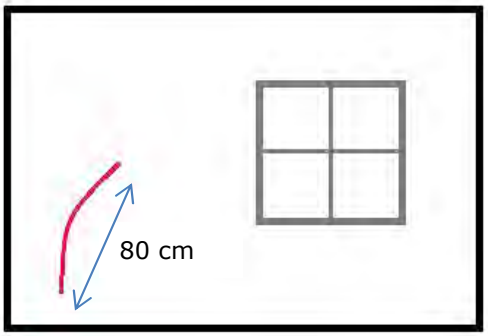

Fig. 3a Oude situatie, eerder behandelde schade (80 cm)

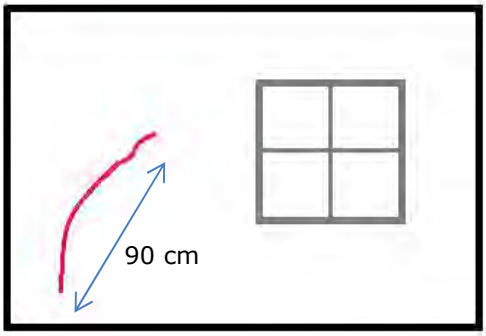

Fig. 3b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (80 cm), plus verergering (10 cm)

n * 4
eter,

Schade nieuw: scheurlengte 0,90 meter, [illegible]
De verergering is 15% van de totale schade , zijnde ruimhartig afgerond van 11,2%

Scheuren in binnenstucwerk opkappen/uitslijpen	m1	€ 23,16	0,9	€ 20,84
Scheuren repareren met 2-componentenmortel en wapeningsweefsel	m1	€ 27,58	0,9	€ 24,82
Overzetten stucwerk op wand	m2	€ 31,25	10	€ 312,50
Sauswerk binnenwand	m2	€ 19,75	10	€ 197,50
				€ 555,67
		ad 15%		€ 83,35

Voorbeeld 4, verergerde scheur in buitenmuur

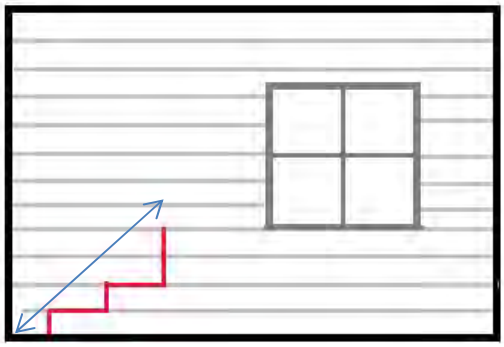

Fig. 4a Oude situatie, eerder behandelde schade (1,6 meter, 8

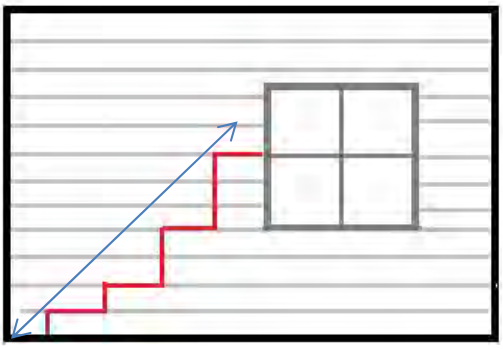

Fig. 3b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (1,6 meter, 8 gebroken stenen), plus verergering (0,4 meter, + 2 stenen)

Schade oud: scheurlengte 1,6 meter, 8 gebroken stenen
Schade nieuw: scheurlengte 2 meter, 10 gebroken stenen
Verergering is 20%

Uitkappen voegen metselwerk	m1	€ 9,50	2	€ 19,00
Infrezen voegen tbv lintvoegwapening	m1	€ 24,50	4	€ 98,00
Lintvoegwapening in 2-componentenmortel	st	€ 65,00	5	€ 325,00
Gebroken stenen vervangen	st	€ 32,00	10	€ 320,00
Nieuw voegwerk getrapte scheur	m1	€ 21,00	2	€ 42,00
Toeslag knipvoeg	m1	€ 33,00	2	€ 66,00
				€ 870,00
		ad 20%		€ 174,00

4.8. Schadebeperkingsplicht

Bij schades die eerder zijn behandeld kan ook aanleiding bestaan om te adviseren over de vraag of de aanvrager aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan. De TCMG is van oordeel dat er aanleiding bestaat om dit leerstuk terughoudend toe te passen. Dit betekent dat een aanvrager alleen niet aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan indien het kennelijk niet verantwoord was dat hij de eerder behandelde schade niet heeft hersteld, althans niet op een andere manier heeft hersteld. Daarbij moet naar de mening van de TCMG bovendien aan een aantal voorwaarden zijn voldaan. Deze voorwaarden zijn meer uitgebreid benoemd in het hiervoor opgenomen schema.

Alleen indien de deskundige van oordeel is dat de aanvrager niet aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan en daarom (een deel van) de schade niet voor vergoeding in aanmerking komt, dient de deskundige dit in zijn rapport draagkrachtig te motiveren. Als de aanvrager wel aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan, dan behoeft daaraan géén aandacht besteed te worden in het rapport.

5. Schade die eerder behandeld is door de TCMG

In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de situatie waarin schade eerder is behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. In die situatie is de TCMG deels onbevoegd om de schade te beoordelen.

Deze situatie moet worden onderscheiden van de situatie waarin een schade eerder is behandeld door de TCMG. Daar speelt het punt van de beperkte bevoegdheid niet. In die gevallen moet echter wel bekeken worden hoe de schade begroot moet worden, waarbij uitgegaan moet worden van de juistheid van het eerdere besluit van de TCMG. Dit betekent dat indien een schade al eerder is behandeld door de TCMG en geen causaliteit was aangenomen, de deskundige hiervan melding dient te maken in zijn adviesrapport. De deskundige behoort zich in deze gevallen te onthouden van het geven van een oordeel over de betreffende schade.

Indien de schade is verergerd of opnieuw is ontstaan of opnieuw is ontstaan en verergerd en de deskundige van oordeel is dat de ontstane schade te wijten is aan mijnbouwactiviteiten, dan moet de deskundige adviseren over de kosten voor het herstel van de schade. In het geval van een verergering van de schade moet de deskundige adviseren over hoeveel het extra kost om de verergerde schade te herstellen, ten opzichte van hoeveel het zou hebben gekost om de oude schade te herstellen. Wanneer de schade opnieuw is ontstaan dan dient de deskundige de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) te herstellen.

5.1. Wijze beoordeling eerder behandelde schades TCMG

Voor verzoeken om schadevergoeding met betrekking tot een gebouw of werk waaraan eerder schade is gemeld bij TCMG, geldt het volgende schema voor de wijze waarop de schade moet worden beoordeeld:

1. Schade die niet eerder is behandeld Aan de orde indien aan de hand van de door de TCMG aangeleverde gegevens niet duidelijk is of, bijvoorbeeld twijfel kan bestaan over de beantwoording van de vraag of de schade eerder is behandeld door de TCMG, of indien duidelijk is dat de schade niet eerder is behandeld. Advisering door deskundige: De deskundige dient de schade te beoordelen overeenkomstig de bestaande werkwijze voor schades die niet eerder zijn behandeld.
2. Schade die wel eerder is behandeld Aan de orde indien aan de hand van de door de TCMG aangeleverde gegevens duidelijk is dat - en derhalve geen twijfel bestaat - de schade eerder is behandeld door de TCMG. Advisering deskundige De deskundige dient, indien de schade eerder is behandeld, aan te geven onder welk dossiernummer dat heeft plaatsgevonden, onder vermelding van het schadenummer en de pagina van het schaderapport waarop de schade is weergegeven.

2.1. Geen herstel	2.1.1. Identiek (de huidige schade is identiek aan de eerder behandelde schade)	Advisering door deskundige De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport indien de aanvrager daarvoor een schadevergoeding wenst aan te vragen. De deskundige dient ook voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade naar zijn mening identiek is aan de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient het causaal verband voor deze schade *niet* te beoordelen en dient de omvang van de schade ook niet te begroten. Toelichting Het gaat om schade waarover de TCMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is niet verergerd ten opzichte van hoe de schade was ten tijde van de vorige opname. Dat betekent dat wordt uitgegaan van het besluit dat destijds over de schade is genomen en dat deze schade in het kader van deze nieuwe aanvraag om schadevergoeding niet opnieuw zal worden beoordeeld.	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Beschrijving van de EBS (met verwijzingen genoemd onder 2.) en huidige schade, alsook motivering.
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband verergering	N.v.t.
		Schadebegroting	N.v.t.
		Schadebeperkingsplicht	N.v.t
	2.1.2. Verergerd, maar niet door mijnbouw (de huidige schade is verergerd ten opzichte van eerder behandelde schade, maar de verergering is niet ontstaan door mijnbouw	Advisering door deskundige De deskundige dient de gehele schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport en dient daarbij voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade is verergerd ten opzichte van de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient uitsluitend te beoordelen of de verergering een gevolg is van mijnbouw en zijn bevindingen ter zake van dit laatste inzichtelijk te motiveren. De deskundige dient zich te onthouden van het calculeren van de herstelkosten van de schade indien de verergering geen gevolg is van mijnbouw. Toelichting Het gaat om schade waarover de TCMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is wel verergerd ten opzichte van hoe de schade was ten tijde van de vorige opname echter is de verergering geen gevolg van mijnbouw. Dat betekent dat voor zover de schade is verergerd wel gemotiveerd dient te worden waarom die verergering niet een gevolg van mijnbouw is (overeenkomstig eerdere instructie m.b.t. causaal verband/bewijsvermoeden).	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Feitelijke beschrijving van EBS (met verwijzingen) en van verergering
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband verergering	Veroorzaakt/verergerd: Ja/Nee en motiveren

		Schadebegroting	N.v.t.
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	N.v.t.
	2.1.3.Verergerd door mijnbouw (de eerder behandelde schade is verergerd en de verergering is een gevolg van mijnbouw)	Advisering door deskundige De deskundige dient de volledige schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport. Ook dient in het schaderapport – aan de hand van en onder verwijzing naar de aangeleverde documentatie - te worden beschreven wat de aard en omvang van de reeds behandelde schade was, zodat kan worden bepaald welk deel is verergerd. Voorts dient inzichtelijk te worden gemotiveerd waarom de verergering van de schade ten opzichte van de eerder behandelde schade, een gevolg is van mijnbouw. Toelichting Het gaat om schade waarover de TCMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is wel verergerd ten opzichte van hoe de schade was ten tijde van de vorige opname. Dat betekent dat voor wat betreft de schade zoals die origineel was, zal worden uitgegaan van het besluit dat destijds over de schade is genomen en dat die in het kader van deze nieuwe aanvraag om schadevergoeding niet opnieuw zal worden beoordeeld. Het verergerde deel van de schade zal wel worden beoordeeld. Schadebegroting In het geval van verergering van schade waarover de TCMG eerder een beslissing heeft genomen, beoordeelt de deskundige welke meerkosten gemoeid zijn met het herstel van de verergering van de schade ten opzichte van hoeveel het zou hebben gekost om de oude schade te herstellen. Daarnaast geeft de deskundige een toelichting hoe hij/zij tot deze beslissing is gekomen. Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet heeft hersteld. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door TCMG een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) de periode na het uitbetalen van deze vergoeding voldoende was om (een concrete poging te doen om) de schade te herstellen, en; c) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade zou verergeren indien herstel zou uitblijven.	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Feitelijke beschrijving van EBS (met verwijzingen) en van verergering
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.

		Causaal verband verergering	Veroorzaakt/verergerd: Ja/Nee, motiveren
		Schadebegroting verergering	Calculeren meerkosten.
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden
2.2. Volledig Hersteld	2.2.1. Opnieuw ontstaan (de schade die eerder was behandeld is hersteld, maar is vervolgens opnieuw ontstaan)	Advisering door deskundige De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) te herstellen. Toelichting Het gaat om schade waarover de TCMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is tussentijds hersteld, maar is opnieuw ontstaan. Deze schade zal daarom opnieuw moeten worden beoordeeld. Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet op <u>een andere manier</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door TCMG een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan indien die niet op een andere manier zou worden hersteld.	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Opname en feitelijke beschrijving schade
		Beschrijving EBS	Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband	Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting	Calculeren
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden
	2.2.2. Opnieuw ontstaan en verergerd (de schade die was hersteld is opnieuw ontstaan en is daarnaast verergerd ten opzichte van de eerder	Advisering door deskundige Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade in zijn geheel (opnieuw) te herstellen. Toelichting Het gaat om schade waarover de TCMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is tussentijds hersteld, maar is opnieuw ontstaan en daarnaast verergerd. Dat betekent dat de gehele schade zal worden beoordeeld.	

<table>
<tr><td></td><td>behandelde schade)</td><td>Schadebeperkingsplicht
De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het kennelijk niet verantwoord was dat de aanvrager de schade niet op <u>een andere manier</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan en verergeren van de schade te voorkomen.

Voor deze conclusie is ten minste vereist dat:
a) aan de aanvrager door TCMG een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag);
b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan en zou verergeren indien die niet op een andere manier zou worden hersteld.

<table>
<tr><td colspan="2">Schematische weergave advisering</td></tr>
<tr><td>Opname schade</td><td>Opname en feitelijke beschrijving</td></tr>
<tr><td>Beschrijving EBS</td><td>Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel</td></tr>
<tr><td>Causaal verband</td><td>Beoordelen (ja/nee) en motiveren.</td></tr>
<tr><td>Schadebegroting</td><td>Calculeren</td></tr>
<tr><td>Schadebeperkingsplicht geschonden?</td><td>Ja/Nee, motiveren indien geschonden</td></tr>
</table></td></tr>
<tr><td>2.3. Deels hersteld</td><td>2.3.1. Schade opnieuw ontstaan

(de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is opnieuw ontstaan)</td><td>Advisering door deskundige
Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) <u>gedeeltelijk</u> te herstellen.

Toelichting
Het gaat om schade waarover de TCMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is tussentijds deels hersteld, maar is opnieuw ontstaan. Dat betekent dat voor wat betreft de schade zoals die origineel was, zal worden uitgegaan van het besluit dat destijds over de schade is genomen en dat die in het kader van deze nieuwe aanvraag om schadevergoeding niet opnieuw zal worden beoordeeld. Het deel van de schade dat opnieuw ontstaan is, zal wel worden beoordeeld.

Schadebegroting
In het geval van verergering van schade waarover de TCMG eerder een beslissing heeft genomen, beoordeelt de deskundige welke meerkosten gemoeid zijn met het herstel van de verergering van de schade ten opzichte van hoeveel het zou hebben gekost om de oude schade te herstellen. Daarnaast geeft de deskundige een toelichting hoe hij/zij tot deze beslissing is gekomen.

Schadebeperkingsplicht
De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het kennelijk niet verantwoord was dat</td></tr>
</table>

		de aanvrager de schade niet volledig heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door TCMG een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan indien die niet volledig zou worden hersteld.

Schematische weergave advisering	
Opname schade	Opname en feitelijke beschrijving
Beschrijving EBS	Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
Causaal verband EBS (zonder herstel)	Nee, niet beoordelen
Causaal verband EBS (wel hersteld)	Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
Schadebegroting	Calculeren meerkosten.
Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden

	2.3.2. Schade opnieuw ontstaan en verergerd (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is opnieuw ontstaan en is daarnaast verergerd schade als gevolg van mijnbouw)	Advisering door deskundige Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade opnieuw gedeeltelijk te herstellen, alsook om het gedeelte van de schade dat is verergerd te herstellen. Toelichting Het gaat om schade waarover de TCMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is tussentijds deels hersteld, maar is opnieuw ontstaan en daarnaast verergerd. Dat betekent dat voor wat betreft de schade zoals die origineel was, zal worden uitgegaan van het besluit dat destijds over de schade is genomen en dat die in het kader van deze nieuwe aanvraag om schadevergoeding niet opnieuw zal worden beoordeeld. Het deel van de schade dat opnieuw ontstaan, dan wel verergerd is, zal wel worden beoordeeld. Schadebegroting In het geval van verergering van schade waarover de TCMG eerder een beslissing heeft genomen, beoordeelt de deskundige welke meerkosten gemoeid zijn met het herstel van de verergering van de schade ten opzichte van hoeveel het zou hebben gekost om de oude schade te herstellen. Daarnaast geeft de deskundige een toelichting hoe hij/zij tot deze beslissing is gekomen. Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat

		de aanvrager de schade niet volledig heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan en verergeren van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door TCMG een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan en zou verergeren indien die niet volledig zou worden hersteld.

Schematische weergave advisering	
Opname schade	Opname en feitelijke beschrijving
Beschrijving EBS	Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
Causaal verband EBS (zonder herstel)	Nee, niet beoordelen
Causaal verband EBS (wel hersteld) en verergering	Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
Schadebegroting	Calculeren meerkosten.
Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden

	2.3.3. Schade is niet opnieuw ontstaan en/of verergerd (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is niet opnieuw ontstaan en/of verergerd.	Advisering door deskundige De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport indien de aanvrager daarvoor een schadevergoeding wenst aan te vragen. De deskundige dient ook voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade naar zijn mening identiek is aan de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient het causaal verband voor deze schade *niet* te beoordelen en dient de omvang van de schade ook niet te begroten. Toelichting Het gaat om schade waarover de TCMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is tussentijds deels hersteld. De schade is niet verergerd ten opzichte van hoe de schade was nadat de schade deels is hersteld. Dat betekent dat dat wordt uitgegaan van het besluit dat destijds over de schade is genomen en dat deze schade in het kader van deze nieuwe aanvraag om schadevergoeding niet opnieuw zal worden beoordeeld.
		Schematische weergave advisering

		Opname schade	Beschrijving van de EBS (met verwijzingen genoemd onder 2) en huidige schade, alsook motivering.
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband verergering	N.v.t.
		Schadebegroting	N.v.t.
		Schadebeperkingsplicht	N.v.t

6. Diversen

6.1. Eigendomsoverdracht

Het is mogelijk dat tijdens de schade-opname (of: de inspectie) blijkt dat de woning kortgeleden is verkocht en dat de aanvrager de nieuwe eigenaar is (insteek is dat het team werkvoorbereiding deze situaties zoveel mogelijk ondervangt). Uitgangspunt is dat alléén degene die op het moment van ontstaan van de schade eigenaar van de woning is schadevergoeding wegens mijnbouwschade kan claimen. Als de schade dus voor de eigendomsoverdracht (de levering) is ontstaan, kan de nieuwe eigenaar in beginsel geen vergoeding van mijnbouwschade claimen.

De nieuwe eigenaar kan alleen schadevergoeding wegens mijnbouwschade bij de TCMG claimen als de oude eigenaar zijn vordering wegens mijnbouwschade door middel van een akte van cessie aan de nieuwe eigenaar heeft overgedragen. Een akte van cessie is een schriftelijke overeenkomst die door beide partijen is ondertekend en waarin duidelijk is omschreven welke vordering wordt overgedragen (meestal is de cessie opgenomen in de leveringsakte). Het is daarom van belang dat de deskundige in zo'n geval in zijn rapport duidelijk aangeeft wanneer de schade naar zijn mening is ontstaan en wanneer de woning in eigendom is overgedragen.

6.2. Reeds herstelde schade

Het komt voor dat aanvragers de schade reeds hebben hersteld voorafgaand aan de opname, maar daar alsnog een schadevergoeding voor willen ontvangen. In dit geval ligt het op de weg van de aanvrager om de aard en omvang van de schade aannemelijk te maken, bijvoorbeeld door aan de deskundige foto’s of andere bewijsstukken te verstrekken.

Indien de aanvrager dit heeft gedaan, moet de deskundige aan de hand van de aangeleverde bewijsstukken bezien of hij de schade kan beoordelen en alsnog een eigen calculatie van de schade kan maken. De schade moet altijd worden opgenomen in het adviesrapport en in voorkomend geval moet worden toegelicht waarom de bewijsstukken onvoldoende zijn om de schade te kunnen beoordelen.

6.3. Nader onderzoek

Een nader onderzoek heeft als doel om, met behulp van een derde, aanvullende kennis/expertise te verzamelen zodat de onafhankelijke deskundige een zo volledig mogelijk en goed onderbouwd oordeel en advies kan geven aan de aanvrager. Voor het verzamelen van de aanvullende kennis/expertise kan inzet van materieel nodig zijn. Het benodigde materieel wordt net als het nader onderzoek door de deskundige zelf georganiseerd. De kosten kunnen aan de TCMG worden doorberekend.

Indien de derde die wordt benaderd ten behoeve van het nader onderzoek een zelfstandig oordeel velt over de aard en/of omvang van de schade, dan is voor deze deskundige een DS vereist.

Het verzoek om een nader onderzoek kan bij de afdeling Schade-expertise worden aangevraagd op
1. initiatief van de deskundige
2. n.a.v. een zienswijze van de aanvrager of een verzoek van de Commissie

Ad.1. Wanneer de deskundige tijdens of na de opname constateert dat een nader onderzoek nodig is dan vult de deskundige in overleg met de Projectcoördinator (PC) het aanvraagformulier in (bijlage 2). De PC stuurt het aanvraagformulier (en in voorkomend geval ook de DS) naar het volgende mailadres: Art. 5.1 lid 2 sub e @schadedoormijnbouw.nl.
De afdeling Schade-expertise beoordeelt de aanvraag op:

- volledigheid;
- nut en noodzaak van het onderzoek;
- redelijkheid van de begrote kosten van het nader onderzoek;

- de onafhankelijkheid van de ingeschakelde deskundige voor het nader onderzoek (aan de hand van de DS).

Bij accordering informeert de afdeling Schade-expertise per mail de deskundige en schakelt de deskundige de aanvullende expertise in. Gelijktijdig informeert de afdeling Schade-expertise het team Planning waarna het team Planning contact opneemt met het expertisebureau om een aantal data af te stemmen waarop de deskundigen gepland kunnen worden. Het team Planning legt de verschillende opties voor aan de aanvrager en plant de afspraak voor het nader onderzoek zoveel als mogelijk met alle betrokken. Mocht de zaakbegeleider op een bepaald tijdstip niet kunnen of als de aanvrager aangeeft geen zaakbegeleider nodig te vinden dan vindt de afspraak zonder zaakbegeleider plaats. Anders wordt een nieuwe afspraak gepland.
De resultaten van het nader onderzoek neemt de deskundige als bijlage op in zijn adviesrapport. In zijn beoordeling van de betreffende schade(s) verwijst de deskundige naar de bijlage.

Ad. 2. De afdeling Schade-expertise zet het verzoek voor nader onderzoek n.a.v. een zienswijze of van de Commissie uit bij de deskundige. Wanneer de deskundige besluit om een nader onderzoek aan te vragen dan vult hij het betreffende aanvraagformulier in en zet deze door naar de afdeling Schade-expertise viaArt. 5.1 lid 2 sub e @schadedoormijnbouw.nl. De verdere werkwijze is overeenkomstig als wanneer de deskundige op eigen initiatief een nader onderzoek aanvraagt met als het verschil dat de resultaten van het nader onderzoek worden verwerkt in een addendum of herzien adviesrapport.

In een dossier kan het voorkomen dat er sprake is van bedrijfsschade en/of economische schade. Meestal wordt deze schade meegenomen in het expertiserapport. Het kan echter ook voorkomen dat de aanvrager achteraf aangeeft dat er ten tijde van het herstel van de schade er toch bedrijfsschade en/of economische schade is of dat er in het opgeleverde expertiserapport onvoldoende rekening is gehouden met deze schade. In deze gevallen mag de deskundige rechtstreeks contact opnemen met de aanvrager aangezien het niet noodzakelijk is dat de zaakbegeleider of deskundige bij de de afspraak aanwezig hoeven te zijn. Het is wel zaak dat het expertisebureau het aanvraagformulier ter goedkeuring voorlegt aan de afdeling schade-expertise volgens het daarvoor bestemde aanvraagformulier. Daarnaast dient het team Planning altijd op de hoogte te worden gesteld van de geplande afspraak met de aanvrager ten behoeve van registratie en voor het geval een afspraak onverhoopt niet door kan gaan en de aanvrager contact opneemt met de TCMG. Het aanvullende rapport met betrekking tot de bedrijfsschade zal bij voorkeur worden toegevoegd aan het schaderapport en/of later worden toegevoegd in een apart besluit.

6.4. Hoe om te gaan met aanvullende schade na een opname?

Doel is om ten tijde van de opname álle schade op te nemen. Dit wordt zo veel mogelijk bereikt door de volgende acties:

1. Bij het maken van de afspraak adviseert het team Planning de aanvrager om alvast alle schade te noteren.
2. Aan het einde van de opname vraagt de deskundige expliciet aan de aanvrager of alles is opgenomen.

Wanneer op initiatief van de bewoner toch foto's van aanvullende schade worden nagezonden dan geldt het volgende:

a. Indien de aanvullende schade wordt gemeld op het moment dat het adviesrapport nog niet is opgemaakt, dan moet de deskundige die schade alsnog opnemen in het adviesrapport.

De Zaakbegeleider of het serviceloket mailt de foto's naar de afdeling Schade-expertise via Art. 5.1 lid 2 sub e @schadedoormijnbouw.nl. De afdeling Schade-expertise zet de foto's door naar de deskundige.

De deskundige probeert m.b.v. de foto de aanvullende schade via een bureaucalculatie op te nemen in het adviesrapport. Als het niet mogelijk is om aan de hand van de aanvullende foto de schade op te nemen, dan bepaalt de afdeling Schade-expertise of de deskundige alsnog naar de

woning moet om de schade op te nemen. Dit hangt af van de oorzaak dat de schade niet in eerste instantie was opgenomen.

b. Wanneer de aanvullende schade wordt gemeld als het adviesrapport al door de deskundige is uitgebracht, dan wordt deze meegenomen in het zienswijzentraject. De werkwijze is dezelfde als hierboven beschreven met het verschil dat de aanvullende schade d.m.v. een addendum aan het originele rapport wordt toegevoegd.
c. Als de TCMG al een besluit op de aanvraag heeft genomen moet er altijd een nieuw verzoek worden ingediend.

6.5. Nader advies (in een addendum of herzien adviesrapport)

Op de TCMG rust de verplichting om zich te vergewissen van de juistheid en de volledigheid van het adviesrapport van de deskundige. Deze verplichting rust op de TCMG, ongeacht of de aanvrager een zienswijze heeft ingediend naar aanleiding van het adviesrapport. De TCMG kan om deze reden, zowel ambtshalve als naar aanleiding van de zienswijze om een nader advies vragen.

Het verzoek om nader advies bevat een aantal vragen die zijn geformuleerd door het team Schade afhandeling. Het verzoek wordt via Atabix of via de e-mail aan de deskundige toegestuurd. De deskundige kan vervolgens zijn nader advies geven worden in de vorm van een addendum of in de vorm van een herzien adviesrapport.

Het is cruciaal dat de deskundige alle gestelde vragen deugdelijk gemotiveerd beantwoordt. Dit dient op transparante, controleerbare wijze te geschieden. Indien gebruik wordt gemaakt van een herzien adviesrapport in Atabix, dient het verzoek om nader advies als bijlage aan het advies te worden gehecht. Daarnaast dient in het herziene adviesrapport te worden aangegeven op welke punten nader advies is gevraagd en dient de beantwoording daarvan expliciet te worden opgenomen.

Vanaf het moment van ontvangst van de zienswijze heeft de deskundige 10 werkdagen om te reageren.

Zonodig wordt extra expertise door de deskundige ingeschakeld om de zienswijze in het definitief advies op juiste wijze te kunnen verwerken conform de werkwijze zoals onder paragraaf 5.3 vermeld.

Het addendum van de deskundige wordt gemaild naar Art. 5.1 lid 2 sub e@schadedoormijnbouw.nl. Als gebruik wordt gemaakt van een herzien adviesrapport wordt dit geaccordeerd in Atabix

Bijlage 1: Richtlijn AOS voor deskundigen

Richtlijn AOS voor deskundigen

Tijdelijke Commissie
Mijnbouwschade Groningen

Eigenaar: Art. 5.1 lid 2 sub e

Datum : 23-01-2020

Versie : 1.6

Revisie lijst

Versie	Wijzigingen t.o.v. vorige versie	Author	Date
1.0	Eerste definitieve versie	Art. 5.1 lid 2 sub e	06-02-2019
1.1	Aangepaste versie na controle Art. 5.1 lid 2 sub e	Art. 5.1 lid 2 sub e	07-02-2019
1.2	Aangepaste versie (Art. 5.1 lid 2 sub e)	Art. 5.1 lid 2 sub e	11-02-2019
1.3A	Alle feedback verwerkt van betrokken partijen	Art. 5.1 lid 2 sub e	26-02-2019
1.4	Website en webformulierlink toegevoegd	Art. 5.1 lid 2 sub e	09-07-2019
1.5	Tekstuele aanpassingen	Art. 5.1 lid 2 sub e	19-12-2019
1.6	Aangepaste versie	Art. 5.1 lid 2 sub e Art. 5.1 lid 2 sub e / Art. 5.1 lid 2 sub e	23-01-2020

Inhoud

1. Inleiding 50
2. Hoe kan een AOS melding worden gedaan..... 51
3. Hoe te handelen bij verschillende AOS- melding..... 52
4. Communicatie met melder/ eigenaar 53
5. Wat houdt een AOS-procedure in 54

1. Inleiding

Op grond van artikel 2 Besluit mijnbouwschade Groningen en artikel 3 van het Protocol mijnbouwschade Groningen dient de Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen (TCMG) meldingen van Acuut Onveilige Situaties (AOS) binnen 48 uur na melding te inspecteren en dient de TCMG in overleg met de melder of bewoner de benodigde maatregelen te treffen.

Deze meldingen kunnen op verschillende manieren bij de TCMG binnenkomen zoals bijvoorbeeld door het doen van:

- Een telefonische melding
- Een melding via de website
- Een melding tijdens een schade-opname door een deskundige.

In deze richtlijn richten we ons voornamelijk op de melding die wordt gedaan door de deskundige. Om te beginnen wordt omschreven wat in het kader van het AOS protocol onder een AOS wordt verstaan. Vervolgens wordt omschreven hoe een AOS melding in behandeling wordt genomen. Verder wordt omschreven op welke wijze de deskundige een AOS kan melden. Ook wordt een aantal mogelijke scenario's van AOS situaties uitgewerkt en tenslotte worden een aantal tips aangereikt betreffende de communicatie met bewoners over mogelijke Acuut Onveilige Situaties.

2. Wat wordt verstaan onder een AOS?

Onder een AOS wordt in het kader van het protocol verstaan: een omstandigheid waarbij er sprake is van een aantasting van de constructie van en/of de staat van een gebouw of werk op een zodanige manier dat er een direct veiligheidsrisico is voor de bewoners, omwonenden of andere personen. Bij de beoordeling van de vraag of er sprake is van een AOS worden steeds mogelijke (kleine of grote) invloeden op de constructie van buitenaf (weersinvloeden, verkeersinvloeden of trillingen) die de acuut onveilige situatie drastisch kunnen verergeren, meegenomen.
Bij een gebouw of werk dient het te gaan om een gebouw of werk in de zin van artikel 1 van het Besluit mijnbouwschade Groningen.

3. De AOS procedure

Na ontvangst wordt een AOS melding zo spoedig mogelijk doorgezet naar het AOS-team waar de AOS-coördinator de melding registreert.

De AOS-coördinator controleert of er voor de desbetreffende woning een schadedossier aanwezig is en noteert het eventuele besluit in het AOS dossier. Vervolgens wijst de AOS-coördinator binnen het AOS-team een Bouwkundig Adviseur aan.

De Bouwkundig Adviseur neemt telefonisch contact op met de melder. Blijkt uit het telefoongesprek tussen de Bouwkundig Adviseur en de melder dat er inderdaad sprake kan zijn van een AOS dan wordt een afspraak voor een inspectie ingepland. De Bouwkundig Adviseur streeft ernaar om binnen 24 uur na melding te inspecteren. Indien de melder niet tevens de bewoner/eigenaar is van het gebouw of werk dan wordt contact opgenomen met de bewoner/eigenaar en vindt de afstemming over het bezoek plaats met de bewoner/eigenaar.

In het eerste telefoongesprek tussen Bouwkundig Adviseur en bewoner/eigenaar wordt steeds benadrukt dat tijdens de inspectie de situatie enkel op constructieve veiligheid zal worden beoordeeld. Ook zal de Bouwkundig Adviseur tijdens dit telefoongesprek - indien er nog geen schadedossier aanwezig is bij de Commissie - de bewoner/eigenaar wijzen op de mogelijkheid om naast de AOS-melding een afzonderlijke schademelding te doen via de website van de TCMG.

Tijdens de inspectie gaat er altijd een inspecteur van een onafhankelijk ingenieursbureau met

de Bouwkundig Adviseur mee. Er wordt dan nogmaals benadrukt dat de situatie enkel op constructieve veiligheid zal worden beoordeeld. De Bouwkundig Adviseur krijgt advies van de inspecteur van het ingenieursbureau en neemt namens de TCMG het advies over.
Uit het advies blijkt of er wel of niet sprake is van een AOS. Als het een gegronde AOS is, wordt meteen vastgesteld of deze direct ter plekke kan worden veiliggesteld. De veiligstelling dient binnen 48 uur gereed te zijn.

De inspecteur van het ingenieursbureau stelt van iedere inspectie een AOS-inspectieverslag op en verstrekt deze rapportage zo spoedig mogelijk aan de TCMG.

Ingeval de bewoner/eigenaar geen toestemming geeft tot inspectie wordt door de Bouwkundig Adviseur samen met de inspecteur van het ingenieursbureau ter plaatse een visuele (uitwendige) inspectie verricht. Ook van deze visuele inspectie wordt een AOS-inspectieverslag opgesteld dat zo spoedig mogelijk wordt verstrekt aan de TCMG.

Zoals hierboven aangegeven is een AOS melding gegrond of ongegrond. Hieronder zal in het kort worden beschreven hoe de TCMG dient te handelen in deze situaties.

Een AOS melding waarvan wordt vastgesteld dat deze ongegrond is
Wanneer tijdens de inspectie blijkt dat er geen sprake is van een AOS dan legt de Bouwkundig Adviseur aan de bewoner/eigenaar in begrijpelijke bewoordingen uit waarom de melding ongegrond is. Aan de bewoner/eigenaar wordt vervolgens uitgelegd dat de eventueel bij de TCMG gemelde schade afzonderlijk wordt onderzocht conform de werkwijze van de TCMG.
Door de TCMG wordt zo spoedig mogelijk schriftelijk aan de bewoner/eigenaar bevestigd dat de melding ongegrond is onder toezending van het AOS-inspectieverslag.

Een AOS melding waarvan wordt vastgesteld dat deze gegrond is.
Wanneer tijdens de inspectie blijkt dat er wel sprake is van een AOS en de melding dus gegrond is, geeft de Bouwkundig Adviseur direct uitleg over de situatie en de gevolgen hiervan aan de bewoner/eigenaar.

De Bouwkundig Adviseur schakelt vervolgens een aannemer in. In het bijzijn van de inspecteur van het ingenieursbureau en de aannemer deelt de Bouwkundig Adviseur de bevindingen van het onderzoek aan de bewoner/ eigenaar mee en legt hij uit of en hoe de veiligstelling[4] plaats gaat vinden. De Bouwkundig Adviseur stelt ter plaatse een Plan van Aanpak op waarin wordt vastgelegd welke feiten er zijn geconstateerd en op welke wijze de veiligstelling plaatsvindt. Het Plan van Aanpak wordt ondertekend door de Bouwkundig Adviseur en ter goedkeuring door de eigenaar/bewoner.

De Bouwkundig Adviseur geeft, na goedkeuring van de bewoner/eigenaar, de aannemer opdracht om het gebouw of werk veilig te stellen conform het Plan van Aanpak. De TCMG neemt de kosten van acuut veiligstellen op zich[5]. Wel is het van belang dat voor de meest (kosten) efficiënte maatregelen wordt gekozen. Ter illustratie: indien het plaatsen van een afzetting rond een bouwvallige schuur afdoende is, is het plaatsen en onderhouden van stutten niet nodig.

Bij een gegronde melding stelt de Bouwkundig Adviseur onmiddellijk het College van Burgemeester en Wethouders van de betrokken gemeente en het technisch lid van de Commissie hiervan in kennis. Weigert de bewoner/eigenaar veiligstelling door de aannemer dan wordt door de Commissie onmiddellijk het College van Burgemeester en Wethouders van de betrokken gemeente geïnformeerd hetgeen aan de bewoner/eigenaar wordt medegedeeld.

[4] Veiligstellen: Met veilig stellen wordt bedoeld het nemen van (bouwkundige) maatregelen om er voor te zorgen dat de constructie van de woning zich weer in een zodanige staat bevindt dat de woning (al dan niet tijdelijk) weer voldoet aan het gestelde in artikel 1a, lid 1, van de Woningwet (De eigenaar van een bouwwerk, open erf of terrein of degene die uit anderen hoofde bevoegd is tot het daaraan treffen van voorzieningen draagt er zorg voor dat als gevolg van de staat van dat bouwwerk, open erf of terrein geen gevaar voor de gezondheid of veiligheid ontstaat dan wel voortduurt).
[5] Conform § 6.2 van de toelichting van het Besluit mijnbouwschade Groningen.

De Bouwkundig Adviseur geeft uitleg over het vervolgproces en maakt vervolgafspraken met de bewoner/eigenaar ten aanzien van een volgend contactmoment. Tevens wordt aangegeven dat in opdracht van de TCMG een 'dedicated' zaakbegeleider vanuit de werkstroom AOS-Follow Up de bewoner/eigenaar verder zal begeleiden gedurende de rest van het traject.

Wanneer een woning niet direct kan worden veiliggesteld en deze woning naar het oordeel van de Bouwkundig Adviseur niet meer veilig kan worden bewoond, wordt de bewoner mondeling geadviseerd en schriftelijke bevestigd de woning te verlaten.
In deze situatie wordt de bewoner aangeboden om elders te verblijven op kosten van de Commissie .[6]

De Commissie bevestigt zo snel mogelijk schriftelijk aan de bewoner/eigenaar dat de AOS melding gegrond is bevonden onder toezending van de AOS-inspectieverslag, een kopie van het Plan van Aanpak en een kopie van de eventueel gemaakte afspraken over het tijdelijk verlaten van het gebouw of werk.
Ook moet duidelijk worden vastgelegd dat de betrokkenheid van de Commissie ophoudt indien na veiligstelling vast komt te staan (door een opname van de schade) dat er geen causaal verband is tussen de gegronde AOS en de aanleg of de exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van het winnen van gas uit het Groningenveld of als gevolg van de gasopslag Norg.

Nadat het gebouw of werk is veiliggesteld, blijft de Bouwkundig Adviseur verantwoordelijk voor de veiliggestelde situatie en beoordeelt hij regelmatig of de situatie niet verslechtert en of er aanvullende maatregelen nodig zijn. De regelmaat van deze controle is afhankelijk van de ernst van de situatie. Ook bewaakt de Bouwkundig Adviseur de nakoming van de (financiële) afspraken die zijn gemaakt met de bewoner/eigenaar.

In het AOS follow up-traject wordt zo spoedig en met prioriteit door TCMG onderzocht of de schade is veroorzaakt door beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of de exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van het winnen van gas uit het Groningenveld of als gevolg van de gasopslag Norg.

4. Hoe kan een AOS melding door de deskundige worden gedaan?

Mocht de situatie zich voordoen dat de deskundige zich zorgen maakt over de veiligheid van de bewoners, of zichzelf dan kan hij hiervan een melding doen.

De melding moet altijd worden gedaan via het webformulier:
https://schadedoormijnbouw.nl/acuut-onveilig#formulierAOS

In de omschrijving van de melding is het belangrijk om aan te geven dat de melding is gedaan door de deskundige onder vermelding van naam en expertisebureau. **Deze melding moet altijd in overleg gedaan worden met de bewoner.**

Daarnaast is het verstandig om telefonisch contact te zoeken met het AOS team wanneer tijdens een schade opname een situatie erg nijpend lijkt te zijn. Hieronder volgt een overzicht met telefoonnummers van medewerkers van het AOS-team. Let op, de medewerkers zijn bereikbaar op werkdagen van 08:00 uur tot 16:30 uur en het verzoek deze 06-nummers niet aan bewoners beschikbaar te stellen.

Art. 5.1 lid 2 sub e	(Coördinator AOS)	Art. 5.1 lid 2 sub e	ma t/m do
Art. 5.1 lid 2 sub e	(Bouwkundig Adviseur)	Art. 5.1 lid 2 sub e	di t/m vrij
Art. 5.1 lid 2 sub e	(Bouwkundig Adviseur)	Art. 5.1 lid 2 sub e	ma, di, don en vrij
Art. 5.1 lid 2 sub e	(Bouwkundig Adviseur)	Art. 5.1 lid 2 sub e	ma t/m do

[6] Conform § 6.2 van de toelichting van het Besluit mijnbouwschade Groningen draagt de Commissie de kosten als de bewoners tijdelijk elders moeten verblijven.

Wanneer een deskundige twijfelt over een situatie kan er uiteraard contact worden gezocht met een van de medewerkers van het AOS team. Het is belangrijk om de aanvrager hiervan op de hoogte te stellen zodat de aanvrager niet voor verrassingen komt te staan.

Het AOS-team heeft 48 uur om een AOS-melding af te handelen. Er zal echter altijd eerst telefonisch contact opgenomen worden met de bewoner om de situatie te beoordelen en te inventariseren of er spoed noodzakelijk is.

In overleg met de zaakbegeleider kan er ook voor worden gekozen worden om de AOS-melding via de zaakbegeleider te laten lopen. De instructies hiervoor zijn bekend bij de zaakbegeleider. Mocht het voorkomen dat het AOS-team telefonisch niet bereikbaar is dan kan er een e-mail worden gestuurd naar het volgende e-mail adres: Art. 5.1 lid 2 sub e @schadedoormijnbouw.nl.
Het team AOS zal dan z.s.m. contact opnemen.

5. Hoe te handelen bij verschillende AOS-meldingen?

Hieronder volgen een 4-tal scenario's die zich voor kunnen doen tijdens een Schade-opname waarbij sprake zou kunnen zijn van een mogelijke AOS. In deze scenario's worden ook voorbeelden geschetst hoe de betrokkenen hier het beste mee om zouden kunnen gaan.

In onderstaande scenario's is het van groot belang dat er goed gecommuniceerd wordt richting de aanvrager en geen onrust wordt veroorzaakt. Het is niet de bedoeling dat de deskundige zelf een oordeel geeft over de veiligheid van de situatie of de veiligstelling door het AOS team.

1) **De deskundige treft tijdens een schadeopname een mogelijke AOS aan waar nog niet eerder een AOS melding is geweest.**
   Het is van belang dat tijdens een dergelijke situatie geen onrust wordt veroorzaakt bij een aanvrager. De deskundige wordt geadviseerd om aan de aanvrager aan te geven dat er een situatie is aangetroffen die vragen oproept over de kwaliteit van de constructie en dat de situatie met een ander team besproken zal worden. Hiervoor kan dan vervolgens een AOS melding gedaan worden volgens de daarvoor geldende instructies. De opname van de schade kan verder gewoon worden afgerond.

2) **De deskundige voert een schadeopname uit op een adres waar eerder een AOS inspectie heeft plaatsgevonden die als ongegrond is beoordeelt, terwijl er nu weer twijfel is over de aangetroffen situatie.**
   Allereerst kan de situatie veranderd zijn waardoor er inderdaad nu sprake kan zijn van een AOS. Ook in deze situaties is het goed om te zorgen dat er bij de aanvrager aangegeven wordt dat de constructie vragen oproept en dat de deskundige hierover contact zal opnemen met het AOS-team. De deskundige kan dan tevens een AOS melding doen volgens de daarvoor geldende instructies. De opname van de schade kan verder gewoon worden afgerond.

3) **AOS Follow up: De deskundige voert een schade-opname uit bij een geprioriteerde schademelding waarbij eerder een AOS-inspectie heeft plaatsgevonden die als gegrond is beoordeelt en is veiliggesteld. Tijdens deze schadeopname ontstaat er twijfel over de manier van veiligstellen.**
   In dit scenario is het van belang dat er geen uitspraken worden gedaan over de twijfel die er bestaat over de methode van veiligstelling in het bijzijn van de aanvragers. Er kan contact worden gezocht met het AOS-team om de aangetroffen situatie te overleggen. In gezamenlijkheid kan dan worden besloten of er een nadere inspectie door het AOS-team nodig is. Belangrijk om te benoemen in deze situatie is dat een veiligstelling altijd in samenspraak en met toestemming van een aanvrager wordt uitgevoerd.

6. Communicatie met melder/ eigenaar

In dit hoofdstuk volgen een aantal tips betreffende de communicatie met de bewoners over mogelijk Acuut Onveilige Situaties.

Wanneer er een situatie aangetroffen wordt waarbij er twijfel bestaat over de veiligheid is het goed te zorgen dat de bewoner niet onnodig angstig wordt gemaakt. Er hoeft niet gelijk over onveiligheid gesproken te worden. Een voorbeeld is:

"We hebben tijdens de opname een situatie aangetroffen die we graag nader bekeken zouden zien, hiervoor is een speciaal team binnen de TCMG, zij kijken naar de constructies van deze situatie en of er mogelijk op korte termijn gehandeld zou moeten worden".

In het geval van directe twijfel over de veiligheid, door de deskundige, de zaakbegeleider en de bewoners in het goed om wel de verantwoordelijkheid te nemen betreffende deze situatie, echter ook hierbij geldt doe geen uitspraken over of de situatie daadwerkelijk onveilig is, maar dat er wel nader naar gekeken dient te worden. Een voorbeeld zou kunnen zijn:

"We hebben twijfels over de situatie, en willen dit graag z.s.m. door een gespecialiseerde afdeling laten beoordelen of deze twijfels gegrond zijn. Ik zou u adviseren om (de betreffende ruimte) tot die tijd te vermijden, dit puur uit voorzorg, totdat het nader is bekeken en er toelichting is gegeven over wat er constructief aan de hand is"

Bijlage 2: Sjabloon SPLITS VvE's

[aanvraagnummer opnemen]; [adres opnemen] (VvE; [VvE opnemen])

Instructie aan deskundige: De vetgedrukte lijnen op de splitsingstekeningen betreffen gemeenschappelijke muren. [Vorige zin alleen opnemen als splitsingstekeningen aanwezig zijn.] Wanneer de schade zich bevindt aan de buitenzijde van het appartementencomplex, in een gemeenschappelijke ruimte, of indien de schade ziet op beide zijden van een gemeenschappelijke muur en niet alleen aan de binnenzijde die behoort tot een appartementsrecht, is de VvE bevoegd om hiervoor een aanvraag in te dienen. Voor zover de schade alleen ziet op de binnenzijde van een gemeenschappelijke muur die behoort tot een appartement, is alleen de betreffende appartementsgerechtigde bevoegd om een aanvraag in te dienen. [check of dit inderdaad het geval is o.g.v. de akte van splitsing en het toepasselijke splitsingsreglement. Zo niet, modeltekst aanpassen].

Omschrijving van de schademelding:

"[omschrijving schademelding opnemen]"

Opnemen in het deskundigenrapport als de schade ziet op een gemeenschappelijk gedeelte: "Schade *** ziet op een gemeenschappelijk gedeelte van het appartementencomplex en wordt daarom meegenomen in dit schaderapport."

Opnemen in het deskundigenrapport als de schade ziet op een privégedeelte: "Schade *** ziet op een privégedeelte van het appartementencomplex en wordt daarom niet meegenomen in dit schaderapport. Alleen de betreffende appartementsgerechtigde is bevoegd om een aanvraag tot vergoeding van deze schade in te dienen."

- **Brondocument:** akte van splitsing in appartementsrechten van [datum opnemen] (deel ***, nummer ***), **inclusief/exclusief** splitsingstekeningen waarop de eigendomsgrenzen zijn aangegeven;

- **Onderscheid gemeenschappelijke- en privégedeelten:** [toepasselijk splitsingsreglement hier opnemen] van toepassing. [Als in de akte van splitsing afwijkingen van het toepasselijke reglement zijn opgenomen, dan die hier ook opnemen: Bijzonderheid: (…)]. **Artikel/artikelen *** ** van het reglement, **dat bepaalt/die bepalen** welke gedeelten van het pand gemeenschappelijk zijn, **luidt/luiden** in dit geval – voor zover voor de deskundige relevant – als volgt:

  "[Relevante artikelen uit het toepasselijke reglement van splitsing hier opnemen]"

Bijlage 3: Hygiëneprotocol betreden bedrijven en locaties met akkerbouw, evenhoevigen en/of pluimvee

Tijdelijke Commissie
Mijnbouwschade Groningen

Eigenaar: Art. 5.1 lid 2 sub e en Art. 5.1 lid 2 sub e

Datum : 05-09-2019

Versie : 2.2

Revisie lijst

Versie	Wijzigingen t.o.v. vorige versie	Author	Date
1.0	Nieuw hygiëneprotocol Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen	Art. 5.1 lid 2 sub e	06-06-2019
2.0	Toevoeging van akkerbouw	Art. 5.1 lid 2 sub e	14-06-2019
2.1	Kleine tekstuele aanpassingen	Art. 5.1 lid 2 sub e	19-06-2019
2.2	Kleine tekstuele aanpassingen en uitleg status bedrijven	Art. 5.1 lid 2 sub e	05-09-2019

1. Inleiding

Zaakbegeleiders van de Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen (TCMG) komen tijdens hun werk regelmatig op akker- en tuinbouwbedrijven en daarnaast in aanraking met hobbymatig dan wel bedrijfsmatig gehouden dieren. In een aantal gevallen gaat het om evenhoevigen (runderen, varkens, schapen en geiten) en pluimvee. In beide gevallen is daarbij altijd het risico aanwezig dat eventuele ziekteverwekkers opgepikt kunnen worden. Aangezien de gezondheidsstatus van de dieren (de mate waarin zij drager kunnen zijn van een besmettelijke dierziekte) en gewassen onbekend is, is een aantal preventiemaatregelen noodzakelijk om het risico op versleping van ziekteverwekkers te beperken.

Voor de houders van dieren is de Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's (Regeling preventie) van toepassing.
Hierin staan de eisen waaraan moet worden voldaan wanneer er bedrijfsbezoek plaatsvindt. Op het moment dat er een dreiging is van een besmettelijke dierziekte, worden ook eisen gesteld aan de bezoekers. Om alle risico's tot een minimum te beperken zijn deze eisen in dit protocol opgenomen.
Voor akkerbouwers zijn er bestrijdingsrichtlijnen waarbij per gewasziekte en plaag protocollen zijn beschreven.
In dit hygiëneprotocol TCMG staat beschreven onder welke voorwaarden bovengenoemde bedrijven en/of locaties kunnen worden betreden.
Dit protocol is van toepassing op alle medewerkers van de TCMG die akker- en tuinbouwbedrijven en bedrijven of locaties betreden waar evenhoevigen en/of pluimvee worden gehouden. Daarnaast gelden deze regels voor alle personen die vergezeld door de TCMG werkzaamheden uitvoeren op deze bedrijven en locaties.

2. Bedrijfshygiëneprotocol

Veel agrarische bedrijven hanteren een eigen bedrijfs- (of branche) hygiëneprotocol voor erfbetreders. Bij een bezoek aan zo'n bedrijf is het bedrijfshygiëneprotocol, voor zover redelijk en proportioneel, leidend. **Let op:** er dient in alle gevallen minimaal aan de eisen van dit hygiëneprotocol te worden voldaan.
Betreden van bedrijven/ locaties met evenhoevigen en/of pluimvee, waar een bedrijfshygiëneprotocol geldt:

a) De auto parkeren op de daarvoor aangewezen/ gemarkeerde plaats.
b) Neem, indien nodig, wegwerpoverall etc. mee.
c) Meld je bij de bedrijfsleider/ eigenaar via bel, intercom, telefoon, loket etc. Niet zondermeer de stallen betreden.
d) Hygiëne-eisen opvolgen, eventueel gebruik van douche/ ontsmetting van handen/ gebruik handschoenen.
e) Bij het betreden van de stallen/bedrijfsgebouwen gebruik maken van bedrijfskleding en –schoeisel.
f) Laat gebruikte wegwerp materialen zoveel mogelijk achter op het bedrijf. Is dit niet mogelijk dan worden de materialen opgeborgen in een gesloten plasticzak in het vuile gedeelte van de auto en bij eerste gelegenheid in een afvalbak/-container gedaan.
g) Meld je af bij de bedrijfsleider/ eigenaar voordat je het bedrijf verlaat.

Betreden van akker- tuinbouwbedrijven:
Percelen en gebouwen waarin gewassen worden bewaard, worden alleen betreden nadat de ondernemer is gevraagd welke hygiënemaatregelen hij noodzakelijk acht. Deze worden opgevolgd.

Ga na of er sprake is van besmetverklaringen op een bedrijf, perceel of regio, want in dat geval, worden ten allen tijde de volgende hygiëne maatregelen in acht genomen:

Er moet een wegwerpoverall (waterdichte wegwerpoverall NEN 465) en deugdelijke overtrekhoezen voor éénmalig gebruik (hoezen die over schoenen of laarzen worden getrokken) worden gedragen.
Als alternatief kan gewerkt worden met gewone laarzen die achteraf worden gereinigd en ontsmet.

De hygiëne-materialen voor éénmalig gebruik worden op het bedrijf of perceel achtergelaten indien daar voorzieningen voor zijn.
Indien er geen voorzieningen op het bedrijf/ perceel aanwezig zijn om afval weg te gooien worden de wegwerpmaterialen in een plastic zak gedaan en in de auto gescheiden gehouden van de schone materialen.

3. TCMG hygiëneprotocol

Ook bedrijven zonder vastgesteld hygiëneprotocol hebben vaak voorzieningen getroffen om het risico op insleep van ziektekiemen te beperken. Denk hierbij aan het beschikbaar stellen van bedrijfskleding en bedrijfslaarzen.
Gebruik bedrijfskleding en -laarzen: bij voorkeur, mits schoon en niet kapot.
Douchen op het bedrijf: Voor het betreden van een aantal specifieke bedrijven, zoals A, C en E varkensbedrijven (Een A-bedrijf is een fokkerijbedrijf. Een E-bedrijf is een speenbiggenbedrijf, waar gespeende biggen van een fokkerijbedrijf (A-bedrijf) worden opgefokt. Een C-bedrijf fokt meestal biggen op van een A- of E-bedrijf tot geslachtsrijpe zeugen), is douchen verplicht. Voor het overige (B-bedrijf is een vermeerderingsbedrijf en ontvangt meestal geslachtsrijpe zeugen van een C-bedrijf en houdt zeugen waarmee biggen worden geproduceerd. Deze biggen gaan naar een D-bedrijf of F-bedrijf. Een F-bedrijf is speenbiggenbedrijf en is vergelijkbaar met een E-bedrijf. Het D-bedrijf is meestal een vleesvarkensbedrijf dat biggen opfokt tot de slachtrijpe leeftijd) alleen wanneer de veehouder dit verlangt, mits dit op acceptabele wijze kan én gedurende het bedrijfsbezoek gebruik kan worden gemaakt van door de veehouder verstrekte bedrijfskleding.
Betreden van bedrijven/ locaties met evenhoevigen en pluimvee waar geen bedrijfshygiëneprotocol geldt:

a) De auto parkeren op de daarvoor aangewezen/ gemarkeerde plaats. Is deze mogelijkheid niet aanwezig, dan parkeren buiten het terrein/ aan de openbare weg.
b) Trek, voordat je het bedrijfsgedeelte betreedt, bij de auto schone/ ontsmette laarzen aan, dan wel schone laarzen met daarover wegwerphoesjes.
c) Neem eventueel een wegwerp- overall, -handschoenen, mondkapje, etc. mee.
d) Meld je bij de bedrijfsleider/ eigenaar via bel, intercom, telefoon, loket etc. Niet zondermeer de stal betreden.
e) In principe worden laarzen en bedrijfskleding van het bedrijf zelf gebruikt. Is dit niet voorhanden/ vuil/ kapot, dan worden de eigen ontsmette laarzen en wegwerp overalls gebruikt;
   Bij pluimvee: Gebruik altijd stal-eigen schoeisel dat door de houder wordt verstrekt. Indien de houder geen stal-eigen schoeisel verstrekt, gebruik dan overschoenen, over je laarzen heen, die je per stal wisselt.
   Bij pluimvee: Gebruik per stal nieuwe wegwerphandschoenen.
f) Voorkom zoveel mogelijk dat eigen materiaal naar een bedrijf wordt meegenomen en gebruik zoveel mogelijk het materiaal van de veehouder zelf. Kan dit niet, dan wordt het eigen materiaal voor en na gebruik zo goed mogelijk gereinigd en ontsmet.
g) Laat de wegwerp materialen na gebruik achter op het bedrijf.
   Is dit niet mogelijk doe ze dan in een gesloten plasticzak in het vuile gedeelte van de auto en bij eerste gelegenheid in een afvalbak/-container gedaan.
i) Indien reinigen en ontsmetten ter plaatste niet mogelijk is, worden de gebruikte materialen opgeborgen in een gesloten plasticzak in het vuile gedeelte van de auto en zodra er een mogelijkheid is worden de materialen gereinigd en ontsmet.
j) Was de handen met water en zeep of Densept gel 70% na het bezoek en gebruik, indien mogelijk, bij aanraking met dieren wegwerp handschoenen.
k) Meld je af bij de bedrijfsleider/ eigenaar voordat je het bedrijf verlaat.

Voor het betreden van akker- en tuinbouwbedrijven waar ondernemer geen hygiënemaatregelen nodig acht en geen sprake is van een besmetverklaring geldt:
Trek voordat je het bedrijf betreedt wegwerphoesjes aan en laat deze na gebruik achter op het bedrijf.

4. Arbo, milieu en veiligheid

Neem alle voorzorgsmaatregelen met betrekking tot de veiligheid van jezelf en anderen bij gebruik van het ontsmettingsmiddel in acht. Volg de gebruiksaanwijzing, het wettelijk gebruiksvoorschrift en de veiligheidsaanbevelingen op de verpakking op.

Extra aandachtpunten bij bezoek aan rundveebedrijven:

- Gebruik laarzen met stalen neuzen
- Gebruik wegwerphandschoenen bij contact met dieren

Extra aandachtspunten bij bezoek aan pluimveebedrijven:

- Gebruik ruimzichtbril 3M type 2790A bij rechtstreeks contact met dieren.
- Gebruik gehoorbescherming
- Gebruik mondkapje (cat. 3)

Extra aandachtspunten bij bezoek aan varkensbedrijven:

- Gebruik gehoorbescherming
- Gebruik mondkapje (cat. 3)
- Gebruik wegwerphandschoenen bij contact met dieren

5. Divers

1) Materialen zijn te bestellen via Renny Kooy;
2) Houdt in de auto een scheiding tussen wel en niet gebruikt- en overig materiaal;
3) Zorg ervoor dat de laarzen bij het verlaten van de locatie zijn gereinigd. (geen smerige laarzen in de auto) Ontsmet de (eigen) laarzen als ze zijn gebruikt in de stal
4) Reinig de gebruikte elektronische apparatuur (laptop, fototoestel, telefoon e.d.) met de daarvoor bestemde vochtige doekjes.
5) Parkeer de auto niet in de nabijheid van de stal danwel kadaverplaats c.q. kadavertonnen.

Bijlage 4: Aandachtspunten bij schadeopname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten

Aandachtspunten bij schadeopname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten
Het gebouw dat u gaat beoordelen is een rijksmonument of een gemeentelijk monument. Zoals u bekend gelden bijzondere regels voor het schadeherstel van monumenten. Soms geldt een vergunningplicht. Deze regels kunnen gevolgen hebben voor degene die schadevergoeding heeft aangevraagd. Wij geven u daarom enkele aandachtspunten voor de voorbereiding, uitvoering en afronding van de schadeopname.

Voorafgaand aan de schadeopname
Voorafgaand aan de schadeopname moet worden onderzocht welke regels gelden voor het herstel en onderhoud van het monument en welke consequenties deze regels kunnen hebben voor (o.a.) de herstelmethode, de materiaalkeuze en de kosten van herstel.

Rijksmonumenten zijn beschermd op grond van de Erfgoedwet (voorheen: de Monumentenwet 1988). Een rijksmonument mag in principe niet worden ontsierd of in gevaar gebracht zonder omgevingsvergunning. Dat geldt niet alleen bij gebruik, maar ook bij herstel en sloop. Bij gewoon onderhoud geldt geen vergunningplicht als de *materiaalsoort en kleur* niet wijzigen. Ook geldt geen vergunningplicht bij inpandige veranderingen van een onderdeel dat uit het oogpunt van monumentenzorg geen waarde heeft. Over een (eventuele) vergunningaanvraag moet de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed advies uitbrengen.

> Zie hierover artikel 2.1 lid 1 onder f van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en artikel 3a van bijlage II bij het Besluit omgevingsrecht.

Gemeentelijke monumenten zijn (vaak) beschermd op grond van een gemeentelijke erfgoedverordening. Daarin staat vaak een vergelijkbare hoofdregel en uitzondering als hierboven beschreven voor rijksmonumenten. In de Erfgoedverordening staan precieze instructies over bijvoorbeeld het behoud van de *detaillering, profilering, vormgeving, materiaalsoort en kleur* bij normaal onderhoud (zonder omgevingsvergunning). Het is van belang de Erfgoedverordening goed te bekijken. Deze kan per gemeente verschillen. Over een (eventuele) vergunningaanvraag kan een gemeentelijke erfgoedcommissie (vaak) desgevraagd een advies uitbrengen.

> Zie hierover artikel 2.2 lid 1 onder b van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en (bijvoorbeeld) artikel 14 van de Erfgoedverordening gemeente Groningen 2017 en artikel 14 van de Erfgoedverordening gemeente Midden-Groningen.

In ***het bestemmingsplan*** kunnen aanvullende (bouw)regels staan over het monument. Bovendien kan het monument tevens een karakteristieke, beeldbepalende en/of archeologische waarde hebben. Hiervoor gelden specifieke sloop-, herstel- en bouwregels. Het is daarom van belang ook het bestemmingsplan te raadplegen via www.ruimtelijkeplannen.nl.

Tijdens de schadeopname
Tijdens de schadeopname moet zoveel mogelijk worden gezocht naar een wijze van herstel waarbij de monumentale (en eventueel ook karakteristieke en beeldbepalende) waarde behouden blijft. Hierbij zijn vrijwel altijd de keuze voor materiaal, kleur, vorm, detaillering en profilering belangrijk. Een herstelmethode waarbij voornoemde elementen behouden blijven kan de aanvrager de kosten en vertraging van een omgevingsvergunning besparen.

Bij het opstellen van het schaderapport
In het schaderapport moet zorgvuldig worden opgenomen of al dan niet bijzondere eisen gelden voor de geadviseerde herstelmethode. Dat kan bijvoorbeeld inhouden dat de detaillering, profilering, vormgeving, materiaalkeuze en kleur niet mogen wijzigen. De hoogte schadevergoeding moet toereikend zijn om aan deze eisen te kunnen voldoen. Als een vergunningplicht geldt moet in het rapport ook rekening worden gehouden met de kosten en vertraging daarvan

Bijlage 5: Aanvraagformulier Nader Onderzoek

Aanvraag Nader Onderzoek

Tijdelijke Commissie
Mijnbouwschade Groningen

Datum aanvraag

1. Algemene gegevens

Zaaknummer aanvraag

Datum schade-opname

Deskundige — Telefoon

Expertisebureau

Zaakbegeleider — Telefoon

Straat+huisnummer schade-adres

Postcode+woonplaats schade-adres

2. Gegevens nader onderzoek

Naar aanleiding van de schade-opname van het pand is het noodzakelijk om een nader onderzoek te doen naar:

□ de volgende schade(s) uit het adviesrapport:

Schade nummer(s)

en/of

□ ander nader onderzoek (inzet geassumeerde en/of inzet materiaal), namelijk:

2.1 Schade en situatie

Omschrijving van de schade en aanleiding voor nader onderzoek:

2.2 Indicatie kosten

□ ≤ €2000

□ €2000 - €5000

□ ≥ €5000 > Actie: overleggen van offerte

Als de kosten tijdens onderzoek 15% hoger blijken dan hier aangegeven, dan mail met motivatie sturen naar: coordinatie-schade-expertise@schadedoormijnbouw.nl

2.3 Indicatie doorlooptijd

3. In te schakelen externe partijen t.b.v. uitvoeren nader onderzoek

1

2

3

4. Ondertekening voor akkoord

Datum — Datum

Handtekening TCMG — Handtekening Technisch Coördinator

11.

Praktische uitwerking Protocol Mijnbouwschade Groningen voor Deskundigen

Versie 10
11-5-2020
Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen
Afdeling Schade-expertise en afhandeling

Revisie lijst

Versie	Wijzigingen t.o.v. vorige versie	Author	Datum
1	1e versie t.b.v. aanbesteding van de 4 partijen.	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	22-10-2018
2	*De opbouw van de Praktische uitwerking is gewijzigd voor meer leesbaarheid.* **Hoofdstuk 1 Inleiding** toegevoegd**.** **Hoofdstuk 2**: *Paragraaf 6 Werkwijze schade opname*: laatste alinea aangevuld. *Paragraaf 7 Nulmeting-light* toegevoegd *Paragraaf 8 Appartementsrechten* toegevoegd. *Paragraaf 9 Gebruik eigen Fotoapparatuur* toegevoegd. Hoofdstuk 5: *Paragraaf 3 Nader onderzoek* is nader uitgewerkt. *Paragraaf 4 Reeds herstelde schade* toegevoegd. *Paragraaf 5 Hoe om te gaan met aanvullende schade na opname* is nader uitgewerkt. **Hoofdstuk 8 Nader Advies (voorheen Zienswijze voor deskundigen) is aangevuld.**	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	11-01-2019
3	*De Praktische Uitwerking is aangevuld en gewijzigd n.a.v. het Advies van het Panel van Deskundigen. Hieronder worden kort de wijziging en aanvullingen weergegeven.* **Hoofdstuk 2:** *Paragraaf 2 Voorbereiding Schadedossier en planning van de schadeopname nader uitgewerkt n.a.v. het advies van panel van deskundigen.* *Paragraaf 4 Situatie februari 2019 toegevoegd.* *Paragraaf 3 Introductie/ kennismaking Aanvrager nader uitgewerkt.* *Paragraaf 5 Acuut Onveilige Situatie (AOS) nader uitgewerkt.* *Paragraaf 7 Nulmeting-light nader uitgewerkt.* **Hoofdstuk 3 Causaal Verband is grotendeels aanpast en herschreven n.a.v. het advies van het Panel van Deskundigen.** **Hoofdstuk 5 Diversen** *Paragraaf 2 Vergoeden sauswerk aangevuld met de laatste zinsnede.*	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	12-02-2019
	Hoofdstuk 6 Fysieke schade aan een gebouw of werk of materiele gevolgschade **-**Titel aangepast n.a.v. het advies van het panel van Deskundigen - Hoofdstuk in zijn geheel aangepast en nader uitgewerkt n.a.v. het advies van panel van deskundigen.		

Versie	Wijzigingen t.o.v. vorige versie	Author	Datum
3	**Goedgekeurd door de Commissie**	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	14-02-2019
4	**Hoofdstuk 1:** *Paragraaf 5 AOS in zijn geheel aangepast.* *Paragraaf 1.9 Vereniging van Eigenaren toegevoegd.* **Hoofdstuk 4:** *Paragraaf 3 Nader onderzoek mailadres* aangepast *Bijlagen toegevoegd aan de Praktische uitwerking.*	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	08-04-2019
5	**Hoofdstuk 4:** *Paragraaf 3 Nader Onderzoek in zijn geheel aangepast.* **Bijlage:** *Formulier Aanvraag Nader Onderzoek* als *bijlage 2* toegevoegd	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	09-05-2019
6	**Hoofdstuk 1 Werkwijze voor de schade opname** *Paragraaf 7 tekst over nulmeting-light aangepast.* **Hoofdstuk 2 Causaal verband** *Aan paragraaf 2.2.2. Gebouw en werken delen van hoofdstuk 5 Fysieke schade aan een gebouw of werk of materiele schade toegevoegd.* *Aan paragraaf 2.2.4 Ontzenuwen van bewijsvermoeden criteria 4 en 5 toegevoegd.* *Paragraaf 2.3 Trillingtool toegevoegd.* *Paragraaf 2.4 Situatie februari 2019 verwijderd.* **Hoofdstuk 3 Schadebegroting** toegevoegd. **Hoofdstuk 5 Fysieke schade aan een gebouw of werk of materiele gevolgschade verwijderd en opgenomen in paragraaf 2.2.2. Gebouwen of werken.** **Hoofdstuk 6 Werkwijze Wettelijke Rente is als paragraaf 3.8 opgenomen onder Hoofdstuk 3.** **Hoofdstuk 7 Werkinstructie Addendum / Nader Advies aangepast en opgenomen als paragraaf 5.5. onder hoofdstuk 5 Diversen.** *Bijlage 1 werkinstructie AOS voor schade-expertise toegevoegd* *Bijlage 3 Aandachtspunten bij schadeopname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten* toegevoegd.	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	06-08-2019

Versie	Wijzigingen t.o.v. vorige versie	Author	Datum
7	**Hoofdstuk 1 Werkwijze voor schade opname** *Paragraaf 6 Werkwijze schadeopname en paragraaf 7 nulmeting-light voor een logischer opbouw omgewisseld.* *Paragraaf 6 hernoemd naar Hoofdregel Nulmeting-light en tekst aangepast. Tevens paragraaf 1.6.1 met uitzonderingen toegevoegd.* *Paragraaf 7 Werkwijze schadeopname op nulmeting-light aangepast.* *Paragraaf 11 Hygiëneprotocol voor schadeopname bij Agrarische Bedrijven toegevoegd.* **Hoofdstuk 3 Schadebegroting** *Paragraaf 6 Klein Werk Toeslag (KWT)* toegevoegd. **Hoofdstuk 5 Diversen** *Paragraaf 3 Nader onderzoek aangepast.* **Bijlage 3 Hygiëneprotocol betreden bedrijven en locaties met akkerbouw, evenhoevigen en/of pluimvee** **Bijlage 5 Aanvraagformulier Nader Onderzoek** aangepast.	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	11-10-2019
8	**Hoofdstuk 3 Schadebegroting** *Paragraaf 4 Schadevergoedingen en BTW aangevuld.* **Hoofdstuk 4 Schade is eerder behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgelijke rechter (EBS)** *Paragraaf 4 wijze van beoordeling eerder behandelde schades is aangevuld.* **Hoofdstuk 5 Schade die eerder behandeld is door de TCMG** is toegevoegd**.**	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	06-12-2019
9	**Hoofdstuk 1 Werkwijze voor de opname van de schade** *Paragraaf 8 Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)* toegevoegd. **Hoofdstuk 3 Schadebegroting** *Paragraaf 3 Destructief onderzoek* toegevoegd *Paragraaf 5 Schadevergoedingen en BTW* aangevuld **Hoofdstuk 6 Diversen** *Paragraaf 3 Nader onderzoek aangevuld* **Bijlage 1 Richtlijn AOS voor deskundigen** tekstueel aangepast een aangevuld	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] /Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	29-01-2020

Versie	Wijzigingen t.o.v. vorige versie	Author	Datum
10	**Hoofdstuk 1 Werkwijze voor de opname van de schade** *Paragraaf 9 Appartementsrechten* tekstueel aangepast en aangevuld **Hoofdstuk 3 Schadebegroting** *Paragraaf 5 Schadevergoedingen en BTW* tekstueel aangepast en aangevuld **Hoofdstuk 4 Schade is eerder behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgelijke rechter (EBS)** **Paragraaf 9 Garantiewerk aannemer NAM/CVW** toegevoegd**.**	Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted] / Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	11-05-2020

Inhoudsopgave

Inleiding....8
1. Werkwijze voor de opname van de schade....9
1.1. Algemeen....9
1.2. Voorbereiding schadedossier en planning van de schadeopname....9
1.3. Introductie/ kennismaking Aanvrager....9
1.4. Samenwerking zaakbegeleider....10
1.5. Acuut Onveilige Situatie (AOS)....10
1.6. Nulmeting-light....10
1.7. Werkwijze schadeopname....11
1.8. Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)....12
1.9. Appartementsrechten....12
1.10. Vereniging van Eigenaren (VvE)....13
1.11. Gebruik eigen fotoapparatuur....13
1.12. Hygiëneprotocol voor schadeopname bij Agrarische bedrijven....13
2. Causaal verband....14
2.1. Uitgangspunten....14
2.2. Bewijsvermoeden....14
2.2.1. Fysieke schade....14
2.2.2. Gebouwen of werken....14
2.2.3. Schade die naar zijn aard redelijkerwijs een gevolg is van mijnbouwactiviteiten....15
2.2.4. Ontzenuwen van het bewijsvermoeden....16
2.2.5. Beslisschema toepasselijkheid bewijsvermoeden....17
2.3. Trillingtool....18
2.3.1. Wat is de trillingtool?....18
2.3.2. Gebruik trillingtool....19
2.4. Causaliteit als het bewijsvermoeden niet van toepassing is....20
3. Schadebegroting....21
3.1. Algemeen....21
3.2. Wijze van schadebegroting fysieke schade....21
3.3. Destructief onderzoek....21
3.4. Sloop en nieuwbouw....22
3.5. Schadevergoedingen en BTW....22
3.6. Vergoeden sauswerk....24
3.7. Klein Werk Toeslag (KWT)....24
3.8. Materiële gevolgschade....24
3.9. Wettelijke rente....25

4. Schade is eerder behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter (EBS) 26
4.1. Algemeen 26
4.2. Informatieverstrekking vanuit de TCMG 26
4.3. Nulmeting-light 26
4.4. Hardheidsclausule / beëindigde procedure Arbiter Bodembeweging 27
4.5. Identificatie als eerder behandelde schade 27
4.6. Wijze van beoordeling eerder behandelde schades 28
4.7. Schadebegroting verergerde schades 35
4.8. Schadebeperkingsplicht 38
4.9. Garantiewerk aannemer NAM/CVW 38
5. Schade die eerder behandeld is door de TCMG 39
5.1. Wijze beoordeling eerder behandelde schades TCMG 39
6. Diversen 48
6.1. Eigendomsoverdracht 48
6.2. Reeds herstelde schade 48
6.3. Nader onderzoek 48
6.4. Hoe om te gaan met aanvullende schade na een opname? 49
6.5. Nader advies (in een addendum of herzien adviesrapport) 50
Bijlage 1: Richtlijn AOS voor deskundigen 51
1. Inleiding 53
2. Wat wordt verstaan onder een AOS? 53
3. De AOS procedure 53
4. Hoe kan een AOS melding door de deskundige worden gedaan? 55
5. Hoe te handelen bij verschillende AOS-meldingen? 56
6. Communicatie met melder/ eigenaar 57
Bijlage 2: Sjabloon SPLITS VvE's 58
Bijlage 3: Hygiëneprotocol betreden bedrijven en locaties met akkerbouw, evenhoevigen en/of pluimvee 59
1. Inleiding 60
2. Bedrijfshygiëneprotocol 60
3. TCMG hygiëneprotocol 61
4. Arbo, milieu en veiligheid 62
5. Divers 62
Bijlage 4: Aandachtspunten bij schadeopname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten 63
Bijlage 5: Aanvraagformulier Nader Onderzoek 64

Inleiding

De Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen (TCMG) schakelt onafhankelijke en onpartijdige deskundigen in om haar te adviseren over het besluit dat zij dient te nemen op de bij haar ingediende verzoeken om schadevergoeding. Dit betekent dat het adviesrapport de TCMG antwoord dient te geven op de vraag of, en zo ja voor welk bedrag, de aanvrager aanspraak heeft op een vergoeding voor de schade die is ontstaan aan een gebouw of werk ten gevolge van bodembeweging die is veroorzaakt door de exploitatie van een mijnbouwwerk voor het Groningenveld of de gasopslag Norg.

De deskundige is uiteraard, gelet op zijn onafhankelijke en onpartijdige positie, vrij in de inhoud van het advies dat hij de TCMG geeft. Wel geeft de TCMG door middel van dit document richtlijnen voor de wijze waarop de schade moet worden opgenomen, hoe omgegaan moet worden met de beperkingen aan de bevoegdheid van de TCMG én hoe – op een aantal onderwerpen – de TCMG invulling wenst te geven aan haar taak om de schade op een rechtvaardige én ruimhartige manier te vergoeden. Op deze manier wordt gewaarborgd dat de schadeopname op een zorgvuldige en uniforme wijze plaatsvindt. De richtlijnen betreffen zowel reguliere dossiers als specials waarbij daar waar nodig de kleine verschillen in werkwijze worden aangeduid. De richtlijnen gelden niet indien en voor zover in specifieke gevallen een andersluidende werkwijze voor de schade-afhandeling is vastgesteld.

1. Werkwijze voor de opname van de schade

1.1. Algemeen

Het belangrijkste doel van de schadeopname is uiteraard om te kunnen adviseren over:
1) of causaal verband bestaat;
2) de omvang van de schade(vergoeding), en om;
3) de nulmeting-light uit te voeren, met het oog op eventuele toekomstige schade.

De werkwijze van de deskundige vindt plaats conform de hieronder door de TCMG vastgestelde procedure. Mocht tijdens de uitvoering blijken dat deze procedure moet worden aangepast, dan zal (de voorzitter van) de deelcommissie mijnbouwschade van de TCMG hierover desgevraagd beslissen.

1.2. Voorbereiding schadedossier en planning van de schadeopname.

Het team Werkvoorbereiding van de TCMG zal zorgdragen voor een zo volledig mogelijk dossier ten behoeve van de deskundige. Daartoe zal het team Werkvoorbereiding het dossier op onderstaande punten controleren en/of daarover informatie verschaffen aan de deskundige:

- Eigendom (kadaster en objectlijst).
- Geschiedenis (eerdere meldingen bij CVW of NAM op hetzelfde adres).
- Dubbele melding.
- Soort object (soort bouwwerk of special, zoals erfgoed of agrarisch).
- Of het object is aangewezen als een beeldbepalend of karakteristiek pand of als gemeentelijk/rijksmonument.
- Regulier dossier of specials zoals erfgoed, agrarisch of MKB.
- Informatie met betrekking tot de topwaarde van de trillingen door aardbevingen met het epicentrum in het Groningenveld of de Gasopslag Norg, zulks mede met het oog op de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden.
- Eerdere meldingen van een Acuut Onveilige Situatie (AOS).

Het volledige digitale dossier wordt door middel van de applicatie "Atabix" aan de deskundige ter beschikking gesteld.

Het team Planning maakt vervolgens de afspraak voor de schade-opname met de aanvrager/zaakbegeleider.

1.3. Introductie / kennismaking Aanvrager

In principe is bij elke opname een zaakbegeleider aanwezig alsmede de aanvrager. De aanvrager kan zich uiteraard ook laten bijstaan, door bijvoorbeeld een eigen deskundige.

Na de kennismaking geeft de zaakbegeleider aan de aanvrager uitleg over de procedure en het doel van het bezoek. De zaakbegeleider is gedurende het proces van aanvraag tot schadevergoeding de contactpersoon voor de aanvrager.

Vervolgens geeft de deskundige uitleg over zijn/haar werkzaamheden.

Het kan zijn dat er geen zaakbegeleider aanwezig is bij de opname. De zaakbegeleider neemt dan voor aanvang van de schade-opname telefonisch contact met de aanvrager op en geeft uitleg over het doel en de procedure. De deskundige geeft uitleg over de opname. De deskundige overhandigt een informatiebrochure aan de aanvrager en verwijst bij vragen over het proces of de organisatie TCMG door naar de zaakbegeleider. Ook kan de deskundige een signaal afgeven bij Zaakbegeleiding wanneer hij inschat dat contact met de aanvrager nodig is.

Het behoort tot de taak van de zaakbegeleider en/of deskundige dat hij/zij ervan overtuigd is dat

voorafgaande aan de rondgang de werkwijze, het doel en de procedure bij de aanvrager helder zijn.

1.4. Samenwerking zaakbegeleider

Uitgangspunt is dat de deskundige de schade beoordeelt en vaststelt en dat de zaakbegeleider de contactpersoon voor de aanvrager is. De zaakbegeleider heeft als taak om vragen en onduidelijkheden aan de kant van de aanvrager te signaleren en onder de aandacht te brengen.

De deskundige en de zaakbegeleider presenteren zich als eenheid met hun eigen rollen aan de aanvrager. Indien nodig hebben de deskundige en de zaakbegeleider voorafgaand aan de opname contact. De zaakbegeleider heeft géén taak in het beoordelen en vaststellen van de schade.
De deskundige heeft daarnaast geen taak in het uitleggen van de werkwijze van de TCMG.
Aan het eind van de opname vullen de deskundige en de zaakbegeleider het evaluatieformulier in.
De deskundige levert het volledig ingevulde evaluatieformulier in bij zijn coördinator.

Indien aanvrager zich laat bijstaan door een gemachtigde, niet zijnde een zaakbegeleider, dan zullen alle contacten over de schade in principe via tussen de zaakbegeleider en de gemachtigde verlopen.

1.5. Acuut Onveilige Situatie (AOS)

Mocht de situatie zich voordoen dat de deskundige zich zorgen maakt over de veiligheid van de bewoners, of zichzelf dan kan hij hiervan een melding doen.

De melding moet altijd worden gedaan via het webformulier:
https://schadedoormijnbouw.nl/acuut-onveilig#formulierAOS

In de omschrijving van de melding is het belangrijk om aan te geven dat de melding is gedaan door de deskundige onder vermelding van naam en expertisebureau. **Deze melding moet altijd in overleg gedaan worden met de bewoner.**

Daarnaast is het verstandig om telefonisch contact te zoeken met het AOS team wanneer tijdens een schade opname een situatie erg nijpend lijkt te zijn. Het AOS-team heeft in principe 48 uur om een AOS-melding af te handelen, echter zal er bij telefonisch contact altijd overleg gepleegd worden over de situatie en of spoed noodzakelijk is.

Als het voorkomt dat het AOS-team telefonisch niet bereikbaar is en ook het webformulier niet beschikbaar is, kan er bij uitzondering een e-mail worden gestuurd naar
Art. 5.1 lid 2 sub c @schadedoormijnbouw.nl. Er wordt dan z.s.m. gehandeld. Hierheen kunnen dus ook eventuele verzoeken voor terugbellen worden gestuurd. Deze mailbox wordt van 08:00 tot 22:00 uur beheerd en beantwoord.

Zie bijlage 1 voor de uitgebreide werkinstructie.

1.6. Nulmeting-light

Naast het opnemen van de door de aanvrager gemelde schade, dient de deskundige in beginsel ook een nulmeting-light uit te voeren aan het hoofdgebouw. In het kader van de nulmeting-light dient de deskundige alle schade van enige omvang vast te leggen in zijn adviesrapport, ongeacht of hier een melding van is gedaan en ongeacht of deze is veroorzaakt door mijnbouw.

In Atabix is vermeld of een nulmeting-light moet plaatsvinden. Indien de deskundige twijfelt over of een nulmeting-light moet plaatsvinden, kan hij daarover contact opnemen met werkvoorbereiding.

In uitgangspunt wordt alleen een nulmeting-light uitgevoerd indien het gaat om gebouwen die bestemd zijn om te gebruiken ten behoeve van wonen. Het gaat hierbij - voor alle duidelijkheid -

om particuliere bewoning van meer permanente aard door mensen, niet om behuizing voor dieren (vee). In beginsel moeten alle voor wonen bestemde ruimtes van het gebouw worden opgenomen in het kader van de nulmeting-light. Dit zijn dus bijvoorbeeld de woonkamers, slaapkamers, hal, keuken, sanitair, kelder etc.

De nulmeting-light wordt niet uitgevoerd voor bijgebouwen en overige werken die niet bestemd zijn voor bewoning, zoals een schuur, opberghok, garage, fietsenstalling, tuinornamenten, hekwerk/tuinafscheiding en tuinhuisje (voor zover dit niet bewoond wordt). Hier zal geen nulmeting-light plaatsvinden maar zal alleen de gemelde schades worden opgenomen, ongeacht of deze schades mijnbouw gerelateerd zijn of niet.

Zorginstellingen (bejaardentehuizen/zorgcentra) worden ook permanent bewoond, ook al kan de bestemming niet Wonen maar Maatschappelijke doeleinden zijn. In dat geval geldt dat alleen de betreffende wooneenheid van de bewoner onder de nulmeting-light valt, niet de overige openbare ruimtes die voor iedereen toegankelijk zijn (zoals gemeenschappelijke kelder, gemeenschappelijke hal etc.). Dit geldt eveneens voor VvE's. Zie voor de werkwijze bij VvE's het onder 1.9 bepaalde. Bij de groep (professionele) vastgoedeigenaren die vaak een groot aantal panden met schades tegelijk aanmelden kiest de TCMG ervoor, ook al gaat het daarbij doorgaans om particuliere, permanente bewoning met bestemming Wonen, in afwijking van de hoofdregel, geen opname light in de categorie a ruimtes te laten verrichten, maar alleen de in die ruimtes aangemelde schades op te laten nemen en calculeren. Ook dit zal worden vermeld in Atabix.

De nulmeting-light wordt ook niet uitgevoerd voor gebouwen of opstallen die niet bestemd zijn voor bewoning. Hierbij moet gedacht worden aan:
- kantoorruimte;
- bedrijfsruimte (winkelruimte/magazijn);
- recreatieruimte, sporthallen (zwembaden);
- kerken;
- ziekenhuizen;
- scholen;
- stallen; indien een woonhuis en een schuur aan elkaar vast zijn gebouwd (kop-rom-boerderij) dan behoeft alleen voor het woongedeelte daarvan een nulmeting-light uitgevoerd te worden.

De TCMG kan er onder omstandigheden voor kiezen om in bijzondere gevallen toch een nulmeting uit te laten voeren aan een gebouw of opstal dat niet voor bewoning is bestemd. In dat geval zal dit doorgegeven worden in Atabix.

1.7. Werkwijze schadeopname

De deskundige neemt de schade op door middel van een vaste route en legt de opgenomen schade vast in de applicatie "Atabix". De deskundige begint met het exterieur van het gebouw en loopt rond het object (met de klok mee). Bij het interieur start de expert op de hoogste verdieping die met een vaste trap (inclusief vlizotrap) bereikbaar is en werkt vervolgens naar de begane grond (of kelder, mits begaanbaar).

Van de gevel met voordeur en huisnummer wordt een overzichtsfoto gemaakt en van elke gevel/muur met schade wordt ook een overzichtsfoto gemaakt. Vervolgens wordt van de schade een detailfoto gemaakt.

Elke door de aanvrager gemelde schade en elke door de deskundige onder de 1.6 beschreven nulmeting-light geconstateerde schade wordt fotografisch vastgelegd en voorzien van een technische toelichting op de aard en omvang van de schade. De deskundige dient dus **alle** schade op te nemen waarvan de bewoner van mening is dat sprake zou kunnen zijn van mijnbouwschade. Het is de deskundige onder geen beding toegestaan om een opname van schade achterwege te laten, omdat hij van mening is dat geen sprake is van mijnbouwschade, wanneer de aanvrager meent dat die sprake wel voor vergoeding in aanmerking zou kunnen komen.

In het kader van de nulmeting-light dient de deskundige alle schade van enige omvang vast te leggen in zijn adviesrapport, ongeacht of hier een melding van is gedaan en ongeacht of deze is veroorzaakt door mijnbouw. In het kader van nulmeting-light wordt ook van gebreken die geen relatie hebben met de gaswinning een korte vastlegging (foto + beschrijving) gemaakt

De deskundige dient terughoudend te zijn met het doen van mededelingen tijdens de opname over of causaal verband bestaat tussen de schade en mijnbouwactiviteiten, en over de financiële omvang van de schade. De ervaring heeft namelijk geleerd dat achteraf regelmatig blijkt dat de deskundige (n.a.v. van opmerkingen van de projectcoördinator van het deskundigenbureau) terug moet komen op zijn initiële beoordeling. Dit leidt mogelijk tot teleurstelling bij de aanvrager. Daarnaast komt het regelmatig voor dat bewoners de beoordeling van de deskundige niet goed begrijpen of onthouden.

1.8. Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

De foto's van schades die door de deskundige worden opgenomen in het adviesrapport dienen te voldoen aan de AVG. Dit betekent dat bijzondere persoonsgegevens niet op de foto's zichtbaar mogen zijn.

Bij het maken van foto's voor een schadeopname dient de deskundige het volgende in acht te nemen:

- Personen aanwezig bij de schadeopname mogen niet duidelijk herkenbaar in beeld;
- Objecten met persoonsgegevens dienen zoveel mogelijk met toestemming van de aanvrager/bewoner te worden weggehaald of buiten het beeld van de foto te worden gehouden;
- Objecten met persoonsgegevens die niet kunnen worden weggehaald of buiten het beeld van de foto kunnen worden gehouden, dienen te worden geblurred.

Typen objecten met persoonsgegevens zijn:

- Ingelijste foto's, portretten, of schilderijen met daarop duidelijk herkenbare personen;
- Religieuze tekenen en symbolen;
- Posters, plakkaten en foto's waaruit politieke opvattingen of lidmaatschap van een vakbond blijkt;
- Gegevens met betrekking tot iemands seksueel gedrag of seksuele gerichtheid

1.9. Appartementsrechten

Bij TCMG worden ook aanvragen tot schadevergoeding ingediend door eigenaren van appartementsrechten. Belangrijk aspect bij het adviseren aan de TCMG over het op deze aanvragen te nemen besluit, is de vraag of en zo ja in hoeverre de gemelde schade onder het appartementsrecht valt. De schade kan immers ook buiten het appartementsrecht vallen en in dat geval komt de schadevergoeding bijvoorbeeld toe aan de VvE (of een andere appartementsgerechtigde).

Door de TCMG is ervoor gekozen om bij de opdrachtverstrekking aan deskundigen voor de opname van schade van appartementsgerechtigden te werken met een zogenoemde vuistregel. De vuistregel houdt in dat de deskundige bij de opname van schade aan een appartementsrecht in elk geval de schade aan de <u>binnenmuren, vloeren en plafonds van een appartement</u> dient op te nemen. Schade aan gemeenschappelijke ruimten, buitenmuren, het dak of de fundering van een gebouw behoeft de deskundige in beginsel <u>niet</u> op te nemen (tenzij de VvE een eigen verzoek om schadevergoeding heeft ingediend dat onder een eigen dossiernummer wordt afgehandeld. Zie werkwijze onder 1.10). De schadevergoeding voor die delen van het gebouw komt in de regel namelijk toe aan de VvE en daarvoor kan door de appartementsgerechtigde dus geen vergoeding worden aangevraagd.

De deskundigen krijgen van TCMG de opdracht om de appartementen volgens deze vuistregel op te nemen. De nulmeting-light beperkt zich dus ook tot de delen van het gebouw die binnen deze vuistregel vallen.

Afwijken van de vuistregel
Indien de appartementsgerechtigde meent dat hij aanspraak heeft op een vergoeding voor schade aan een deel van het gebouw dat valt buiten de hiervoor geschetste vuistregel, dan dient de deskundige deze schade wél op te nemen en – als sprake is van mijnbouwschade – te calculeren wat de kosten van herstel van deze schade zijn. ~~Indien deze situatie zich voordoet, dient de deskundige dit te melden richting de Afdeling werkvoorbereiding, zodat zij nader kunnen onderzoeken of de betreffende schade al dan niet valt binnen het appartementsrecht van de aanvrager en aldus al dan niet aan hem toekomt.~~
De deskundige krijgt op voorhand van de afdeling Werkvoorbereiding de splitsingsakte met het modelreglement aangeleverd zodat hij de appartementsgerechtigde direct kan informeren over of hij aanspraak kan maken op een vergoeding voor de schade voor het gebouwgedeelte dat valt buiten de hierboven geschetste vuistregel. Indien het een complexe splitsingsakte betreft dient de deskundige dit te melden richting de Afdeling werkvoorbereiding, zodat zij nader kunnen onderzoeken of de betreffende schade al dan niet valt binnen het appartementsrecht van de aanvrager en de vergoeding aan de aanvrager toekomt.

1.10. Vereniging van Eigenaren (VvE)

De VvE is alleen gerechtigd tot schadevergoeding voor zover de schade zich bevindt in de gemeenschappelijke gedeelten van het appartementencomplex. In grote lijnen geldt dat wanneer de schade zich bevindt aan de buitenzijde van een appartementencomplex, in een gemeenschappelijke ruimte, of wanneer de schade ziet op beide zijden van een gemeenschappelijke muur en niet alleen aan de binnenzijde die behoort tot het appartementsrecht, de VvE bevoegd is om hiervoor een aanvraag in te dienen. De TCMG gaat na of de VvE daadwerkelijk bevoegd is om de schadeaanvraag in te dienen.

Aan de hand van de bij het Kadaster opgevraagde splitsingsakte (incl. bijbehorende splitsingstekening(en)) en het bijbehorende splitsingsreglement beoordeelt de afdeling Werkvoorbereiding wat de gemeenschappelijke gedeelten en de privé-gedeelten zijn van het appartementencomplex en legt dit vast in het document SPLITS VvE's (bijlage 2) met daarin een instructie voor de deskundige. Deze instructie wordt via Atabix gedeeld met de deskundige.

De deskundige neemt alleen de door de VvE's gemelde schade(s) op. Er wordt geen nulmeting-light uitgevoerd.

1.11. Gebruik eigen fotoapparatuur

Uitgangspunt is dat foto's rechtstreeks via de Atabix applicatie worden gemaakt. Het kan zijn dat de iPad die daarvoor gebruik moet worden, foto's van onvoldoende kwaliteit oplevert voor een goed rapport. In dat geval is het gebruik van andere camera's toegestaan. Deze foto's worden dan gelijk na de opname via de backend van Atabix toegevoegd en direct verwijderd nadat ze zijn toegevoegd en opgeslagen.

1.12. Hygiëneprotocol voor schadeopname bij Agrarische bedrijven

Voor het betreden van een agrarisch bedrijf heeft TCMG een eigen hygiëneprotocol opgesteld. Alle aanwezigen bij de schade-opname op een agrarisch bedrijf moeten zich houden aan het hygiëneprotocol, dat is bijgevoegd als bijlage 3. Deskundigen dienen zelf zorg te dragen voor al het materieel, passende kleding, schoeisel etc. dat nodig is in het kader van het hygiëneprotocol.

2. Causaal verband

2.1. Uitgangspunten

De TCMG dient schade te vergoeden met overeenkomstige toepassing van het burgerrechtelijke aansprakelijkheids- en schadevergoedingsrecht. In dit verband moet ook worden beoordeeld of de door de aanvrager gemelde schade in causaal verband staat met bodembeweging als gevolg van de exploitatie van een mijnbouwwerk voor het Groningenveld of de Gasopslag Norg.

Hierbij moet in uitgangspunt toepassing gegeven worden aan het normale leerstuk van causaal verband als bedoeld in artikel 6:98 BW.

2.2. Bewijsvermoeden

In een groot aantal gevallen waarop de verzoeken om schadevergoeding bij de TCMG zien, is evenwel het bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW van toepassing. Artikel 6:177a BW luidt als volgt:

Artikel 6:177a BW
1 Bij fysieke schade aan gebouwen en werken, die naar haar aard redelijkerwijs schade door beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of de exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van het winnen van gas uit het Groningenveld zou kunnen zijn, wordt vermoed dat die schade veroorzaakt is door de aanleg of de exploitatie van dat mijnbouwwerk.

Als het bewijsvermoeden van toepassing is op de gemelde schade, dan betekent dit dat vermoed wordt dat de schade daadwerkelijk een gevolg is van mijnbouwactiviteiten, tenzij het vermoeden is ontzenuwd. Voor de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW moet voldaan zijn aan een aantal eisen. Er moet:

1) sprake zijn van fysieke schade;
2) aan een gebouw of werk;
3) die naar haar aard redelijkerwijs schade door mijnbouw zou kunnen zijn;

Bij de uitleg van deze criteria zoekt de TCMG in beginsel aansluiting bij het advies van het panel van deskundigen onder voorzitterschap van prof. Van Mierlo van 22 januari 2019. Dit advies is openbaar beschikbaar, maar kan desgevraagd aan de deskundige worden toegezonden.

De TCMG zal hierna uiteenzetten hoe zij, overeenkomstig het advies van het panel van deskundigen, toepassing geeft aan het bewijsvermoeden.

2.2.1. Fysieke schade

Artikel 1 van het Besluit Mijnbouwschade Groningen bepaalt dat de commissie bevoegd is ter zake van "fysieke schade" aan "gebouwen of werken" en de materiële schade die het gevolg is van de fysieke schade.

Het bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW is uitsluitend van toepassing op 'fysieke schade'. De TCMG definieert dit begrip als volgt:

> *"Onder fysieke schade wordt verstaan: een fysieke aantasting, die zich manifesteert in een blijvende verandering van vorm of structuur of stand c.q. verzakking, die naar verkeersopvatting de gaafheid kenmerkt."*

2.2.2. Gebouwen of werken

Verder is vereist dat de fysieke schade is ontstaan aan een 'gebouw' of 'werk'. Voor het begrip 'gebouw' wordt aansluiting gezocht bij dit begrip uit de Woningwet, zijnde:

"een bouwwerk dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt."

"Het begrip 'werken' ziet op constructies die zijn bedoeld om duurzaam ter plaatse te blijven, zoals een afdak, een terreinafscheiding of infrastructurele werken. Ook een irrigatie- of drainagesysteem kan een werk zijn als uit de aard voortvloeit dat het een constructie is die bedoeld is om duurzaam ter plaatse te blijven."

De commissie heeft geoordeeld dat een woonboot ook een "werk" is.

De deskundige moet dus beoordelen of er sprake is van fysieke schade aan een gebouw of werk, als bedoeld in art. 1 Besluit mijnbouwschade Groningen. Uitzonderingen die volgens art. 1 Besluit mijnbouwschade Groningen niet onder de bevoegdheid van de commissie vallen:

- Industriegebouwen zoals gebouwen voor de vervaardiging van chemische producten;
- Openbare infrastructurele werken zoals: openbare wegen, openbare bruggen, openbare riolering, dijken en netten als bedoeld in de Electriciteitswet en Gaswet.

2.2.3. Schade die naar zijn aard redelijkerwijs een gevolg is van mijnbouwactiviteiten

Indien het gaat om fysieke schade aan een gebouw of werk, moet vervolgens worden bekeken of sprake is van schade die naar haar aard redelijkerwijs een gevolg van beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of de exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van het winnen van gas uit het Groningenveld zou kunnen zijn.

Bij de beantwoording van deze vraag komt beperkt betekenis toe aan de fysieke eigenschappen van de schade. Alleen als het gaat om één van de volgende typen schade, is naar haar aard géén sprake van mijnbouwschade en is het bewijsvermoeden dus niet van toepassing:

- verkleuring, vlekvorming;
- bladderen van verfwerk, loslaten/onthechten van verf-/kitwerk;
- veroudering, verwering;
- krimpscheuren in materialen (bijvoorbeeld scheuren in houten balken, in een baksteen e.d.). N.B. krimpscheuren tussen twee verschillende materialen of ter plaatse van overgangen vallen hier niet onder.

Voor alle overige vormen van fysieke schade kan niet op voorhand worden uitgesloten dat sprake is van mijnbouwschade en kan het bewijsvermoeden dus wel van toepassing zijn. Dit geldt dus, voor de goede orde, ook voor bijvoorbeeld krimpscheuren in de aansluiting tussen twee materialen en voor zettingsschade.

De TCMG gaat ervan uit dat de geografische locatie van het gebouw waaraan schade is ontstaan, wél bepalend is voor het antwoord op de vraag of de schade redelijkerwijs door mijnbouwactiviteiten zou kunnen zijn ontstaan.

Daarbij hanteert de TCMG – in lijn met het advies van het panel van deskundigen – als uitgangspunt dat het bewijsvermoeden van toepassing is indien het gebouw of werk waaraan fysieke schade is ontstaan:

1) is gelegen boven of op een afstand van minder dan 6 km van het Groningenveld;
2) is gelegen op een locatie waar in de 30 jaar voorafgaand aan het ontstaan van de schade een topwaarde is opgetreden van de trilling van het maaiveld als gevolg van een aardbeving met epicentrum gelegen in het Groningenveld, van meer dan 2 mm/s in combinatie met een overschrijdingskans van meer dan 1%.

Dit zijn alternatieve criteria. Indien dus aan één van deze criteria is voldaan, dan wordt voor de betreffende fysieke schade vermoed dat die een gevolg van mijnbouwactiviteiten is.

Buiten de hiervoor onder 1) en 2) genoemde criteria zou alsnog een bewijsvermoeden van toepassing kunnen zijn, indien sprake is van fysieke schade aan een gebouw of werk, dat al dan

niet in combinatie met de bijzondere constructiekenmerken van dat gebouw of werk, gevoeliger is voor aardbevingen dan andere gebouwen of werken. Wat betreft deze uitzonderlijke categorie 'gevoelige gebouwen of werken' moet worden gedacht aan gebouwen of werken in wierdendorpen, op taluds en langs slootkanten, of bepaalde grote boerderijen of molens.

De TCMG zal buiten de 6 km-zone aan de deskundige een informatieblad ter beschikking stellen waarin een overzicht wordt gegeven van de topwaarde van de trillingen (met een overschrijdingskans van 1%) die voorafgaand aan de opname zijn opgetreden ter plaatse van het gebouw of werk waarop het verzoek om schadevergoeding betrekking heeft. Aan de hand van dit informatieblad kan de deskundige beoordelen of op de fysieke schade het bewijsvermoeden van toepassing is, omdat aan het onder 2) genoemde criterium is voldaan. Zie hierover meer uitgebreid paragraaf 2.2.6.

2.2.4. Ontzenuwen van het bewijsvermoeden

Indien het bewijsvermoeden van toepassing is op de fysieke schade, dan is daarmee nog niet gezegd dat sprake is van causaal verband. De deskundige dient vervolgens namelijk te bezien of het bewijsvermoeden is ontzenuwd. De TCMG hanteert hiervoor, mede in het licht van artikel 6:177a BW, een hoge lat. Zoals in het advies van het panel van deskundigen ook is aangegeven, moet evident en aantoonbaar een andere, uitsluitende oorzaak van de schade aangewezen worden door de deskundige, om het bewijsvermoeden te ontzenuwen.

Het komt er hierbij in de eerste plaats op aan of de deskundige met een voldoende grote mate van zekerheid, voldoende draagkrachtig gemotiveerd kan aangeven waarom de schade niet is veroorzaakt of verergerd door mijnbouw, maar door een andere, uitsluitende oorzaak.

De motivering die de deskundige in zijn adviesrapport geeft moet – om het bewijsvermoeden te ontzenuwen – dan ook in de eerste plaats voldoende duidelijk een andere oorzaak van de schade aanwijzen, derhalve anders dan bodembeweging door mijnbouwactiviteiten.
Een motivering die niet duidelijk aangeeft waardoor de schade dan wél is ontstaan, kan het bewijsvermoeden niet ontzenuwen. Een motivering waarin diverse, mogelijke oorzaken van de schade zijn genoemd, kan dat evenmin. Het bewijsvermoeden kan dan ook nooit worden ontzenuwd door er enkel op te wijzen dat de schade niet ontstaan zou kunnen zijn door trillingen met de sterkte die is genoemd in de uitkomst van de trillingtool.

De motivering moet – in de tweede plaats - tot uitdrukking brengen dat bij de deskundige een voldoende grote mate van zekerheid bestaat omtrent die andere schadeoorzaak. Dit behoeft geen absolute zekerheid te zijn (100%). Dat is immers onmogelijk. Wel ligt de lat voor het ontzenuwen van het bewijsvermoeden zeer hoog. Dit betekent dat de deskundige een zéér grote mate van zekerheid moet hebben over waarom de schade door een andere, uitsluitende oorzaak is ontstaan; in die zin, dat sprake moet zijn van een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid over de oorzaak van de schade. De motivering die de deskundige geeft in zijn adviesrapport moet die mate van zekerheid dan ook voldoende tot uitdrukking brengen. Een motivering waarin een andere, meer "waarschijnlijke" oorzaak van de schade is genoemd, is onvoldoende om het bewijsvermoeden te ontzenuwen.

De motivering moet – in de derde plaats – voldoende begrijpelijk/navolgbaar uitleggen waarom de deskundige er voldoende zeker van is dat de schade niet door bodembeweging door mijnbouwactiviteiten is ontstaan, maar een andere oorzaak heeft.

De motivering moet – in de vierde plaats – voldoen specifiek geformuleerd zijn. Een algemene formulering die niet van toepassing is op de te beoordelen schade of voor de aanvrager/lezer te herkennen valt, is onvoldoende om het bewijsvermoeden te ontzenuwen. Het is bijvoorbeeld noodzakelijk om specifieke materialen te benoemen.

De motivering moet – tenslotte – begrijpelijk zijn. Het gebruik van vakjargon (juridisch of technisch) dient tot een minimum te worden beperkt. Waar het vakjargon niet te vermijden is zal

een nadere toelichting geven moeten worden op de gebruikte terminologie. De aanvrager moet goed kunnen begrijpen waarom de deskundige tot zijn oordeel is gekomen.

2.2.5. Beslisschema toepasselijkheid bewijsvermoeden

Hetgeen hiervoor is uitgelegd, leidt tot het volgende beslisschema voor de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden.

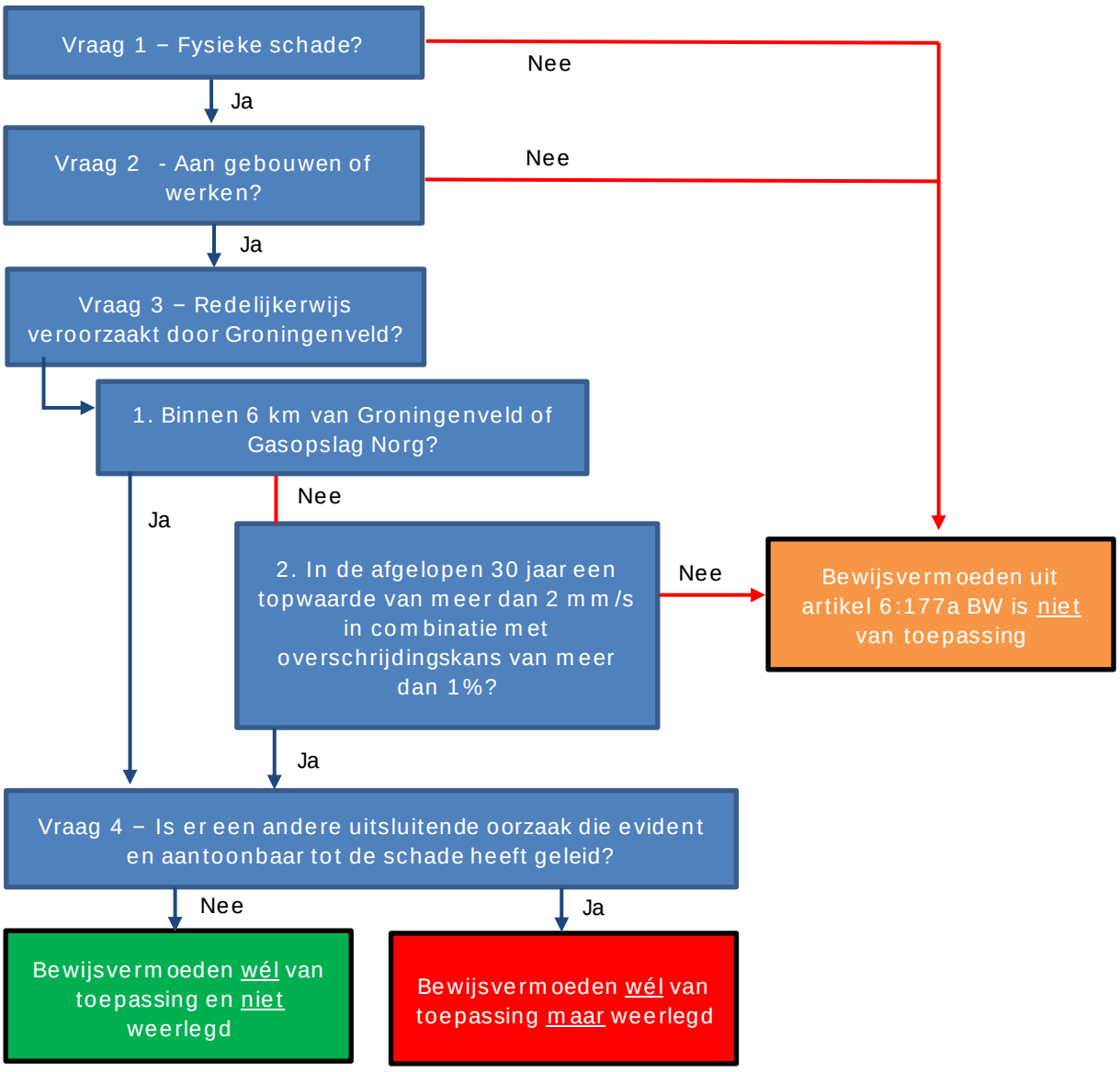

2.3. Trillingtool

De TCMG beschikt over een onafhankelijk gevalideerde trillingtool. Hierna zal eerst uiteengezet worden wat deze trillingtool is. Daarna wordt uitgelegd hoe de trillingtool al dan niet mag worden gebruikt.

2.3.1. Wat is de trillingtool?

De trillingtool betreft een webbased applicatie waarmee een rekenmodel kan worden toegepast op een specifiek locatieadres. De applicatie genereert vervolgens een pdf waarmee de uitkomsten van dat rekenmodel worden weergegeven voor de locatie.

Het gebruikte rekenmodel is gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek van Bommer e.a., welk model het panel van deskundigen had geadviseerd te gebruiken.[1] Het rekenmodel heeft – eenvoudig gezegd – tot doel om een voorspelling te doen van de maximale trillingssterkte die als gevolg van één specifieke beving kan zijn opgetreden op een specifieke locatie.

Deze modelmatige benadering is noodzakelijk, omdat er uiteraard niet op alle locaties trillingsensoren aanwezig zijn. Het model zorgt er in de eerste plaats voor dat de waarden die wél zijn gemeten door het sensornetwerk van het KNMI, worden geëxtrapoleerd naar andere specifieke locaties.

Bij een dergelijke extrapolatie moet uiteraard een – aanzienlijk – aantal aannames worden gedaan. Dat kan op verschillende manieren. Het panel van deskundigen heeft in dat verband geadviseerd om een rekenmodel te hanteren met een overschrijdingskans van de trillingssterkte van (slechts) 1%. Anders gezegd: de kans dat de trilling die zich op een locatie in de werkelijkheid heeft voorgedaan groter is dan de berekende trilling, is daarmee zeer klein. Dit wordt bereikt door alle onzekerheden te elimineren op een manier waardoor de trillingssterkte niet kan worden onderschat.

> Zo elimineert het model bijvoorbeeld de effecten van verschillen in de bodemsamenstelling per gebied (bijv. veen/zand/etc.). In de werkelijkheid heeft de bodemsamenstelling wél effect op de mate waarin een trilling wordt doorgegeven. Het feit dat deze omstandigheid wordt geëlimineerd, is één van de verklaringen voor het feit dat het gebied met een trillingssterke van 2 mm/s met een overschrijdingskans van 1% gewerkt bepaald kan worden met een *perfecte* cirkel uit het epicentrum; dat zou niet mogelijk zijn indien dergelijke onzekerheden niet zouden zijn geëlimineerd, maar geprobeerd zou zijn om een aanname te doen omtrent het effect van die onzekerheden op de werkelijke trillingssterkte.

De eliminatie van dit soort onzekerheden leidt tot een theoretische benadering van de maximale trillingssterkte op een specifieke locatie. Daarbij staat op voorhand vast dat deze trillingssterkte in het overgrote deel van de gevallen in de praktijk kleiner zal zijn geweest dan uit het theoretisch model volgt, maar tegelijkertijd wordt voorkomen dat de trillingsterkte in de praktijk hoger geweest zou kunnen zijn dan uit het model volgt. Deze benadering sterkt derhalve tot bescherming van degenen die schade hebben geleden als gevolg van mijnbouwactiviteiten, nu de onzekerheden in hun voordeel worden geëlimineerd.

De trillingtool maakt het vervolgens mogelijk om op per specifieke locatie te bepalen welke maximale trillingssterkte in theorie kan zijn opgetreden als gevolg van een specifieke aardbeving. Daartoe zijn de effecten van alle aardbevingen uit de recente geschiedenis opgenomen in het rekenmodel uit de trillingtool; zowel aardbevingen met een epicentrum in het Groningenveld als aardbevingen met epicentra in andere (kleine) velden.

---

[1] Het model MaxRot uit: Julian J. Bommer, Peter J. Stafford & Michail Ntinalexis, Empirical Ground - Motion Prediction Equations for Peak Ground Velocity from Small - Magnitude Earthquakes in the Groningen Field Using Multiple Definitions of the Horizontal Component of Motion, Updated model for smaller earthquakes, November 2017.

De trillingtool produceert vervolgens één pdf waarin de 15 bevingen met de grootste trillingssterkte op de betreffende locatie zijn genoemd, op welke datum die bevingen zich hebben voorgedaan, wat de afstand tot het epicentrum van die beving was én wat de maximale theoretische trillingssterkte is die deze beving op de locatie kan hebben veroorzaakt.[2]

2.3.2. Gebruik trillingtool

Het team Werkvoorbereiding van de TCMG zal voor ieder dossier dat is gelegen buiten het 6 km-gebied van het Groningenveld of de Gasopslag Norg in Atabix de uitkomsten van de trillingtool ter beschikking stellen aan de deskundige (onder bijlagen).

Voor dossiers die binnen het 6 km-gebied zijn gelegen worden de uitkomsten van de trillingtool niet standaard ter beschikking gesteld, maar als de deskundige daar in individuele gevallen behoefte aan heeft kan hij die wel opvragen bij het team Werkvoorbereiding. Het gebruik van een andere (niet-gevalideerde) trillingtool is onder géén beding toegestaan.

De uitkomsten van de trillingtool kunnen op een paar manieren worden gebruikt.

<u>Toepasselijkheid bewijsvermoeden</u>
Het panel van deskundige heeft geadviseerd – kort gezegd – dat het bewijsvermoeden van toepassing is op fysieke schade aan een gebouw of werk, indien voorafgaand aan het ontstaan van die schade een trillingssterkte van 2 mm/s is opgetreden (met een overschrijdingskans van 1%). De trillingtool maakt het mogelijk om per specifieke locatie te bekijken op welke momenten in de tijd deze trillingssterkte is bereikt en het bewijsvermoeden, als het ware, dus is 'getriggerd'. Dit is het allerbelangrijkste doel van de trillingtool.

De trillingtool heeft in zoverre meerwaarde ten opzichte van een kaart waarin het effectgebied van Huizinge wordt geplot, dat een dergelijke kaart slechts informatie geeft over één moment waarop het bewijsvermoeden is getriggerd. Dat moment is in de praktijk echter niet altijd relevant voor de woning waar het om gaat.

> Het eenvoudigste voorbeeld van deze situatie betreft een nieuwbouwwoning uit 2016 die is gelegen buiten het effectgebied van Zeerijp maar binnen het effectgebied van Huizinge. Echter, de beving van Huizinge vond plaats in 2012 en kan dus – logischerwijs – geen schade hebben veroorzaakt aan een nieuwbouwhuis uit 2016. In een dergelijk geval is er ook geen reden om het bewijsvermoeden van toepassing te achten op eventuele schade aan die woning. Er zijn voorts vele varianten van deze situatie. Denk bijvoorbeeld aan één object met meerdere opstallen met meerdere bouwjaren, uitgebouwde woningen of (geheel of gedeeltelijk) gerenoveerde woningen. Ook kan een uitgevoerde nulmeting of andere schadehistorie meebrengen dat kennis bestaat over ná welk moment de schade moet zijn ontstaan en/of verergerd.

Al dit soort feitelijkheden kunnen maken dat een deskundige moet vaststellen dat een schade niet kán zijn ontstaan door een aan de schade voorafgaande beving. De trillingtool maakt het voor dergelijke geval mogelijk om te bezien of nog andere bevingen zijn geweest die de schade redelijkerwijs kunnen hebben veroorzaakt en die het bewijsvermoeden toch triggeren.

<u>Indicatie oorzaak schade</u>
De trillingtool kan door deskundigen ook iets breder worden gebruikt; het geeft namelijk enig gevoel bij de mate waarin een pand te lijden gehad kan hebben onder de effecten van aardbevingen.

> Toepassing van de trillingtool op een woning in Loppersum leidt immers tot de conclusie dat de grens van 2 mm/s veelvuldig en zeer ruimschoots is overschreden; dat ligt al

[2] Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat de uitdraai van de huidige trillingtool ook nog de trillingssterkte met een overschrijdingskans van 50% vermeldt (de mediaan). Deze gegevens zijn als zodanig niet bruikbaar voor deskundigen en de trillingtool zal erop worden aangepast dat deze gegevens niet meer worden geproduceerd.

genuanceerd in de stad Groningen, maar is anders in de randen van het effectgebied, waar de grenswaarde slechts één keer is overschreden.

Dit verschil in uitkomsten doet **niets** af aan de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden. Het advies van het panel van deskundigen maakt immers duidelijk dat ook de eenmalige overschrijding van de grenswaarde een niet te verwaarlozen kans in het leven roept op het ontstaan van schade (meer specifiek een kans van 1 op de 10.000 per woning). Dit betekent dat deskundigen ook in de situatie dat de grenswaarde maar eenmaal (beperkt) is overschreden, voor het ontzenuwen van het bewijsvermoeden een andere evidente en aantoonbare oorzaak van de schade hebben aan te wijzen.

> Voor de goede orde: de trillingtool mag/kan dus **niet** gebruikt worden om aan de hand van beperkte overschrijdingen van de grenswaarden, te concluderen dat de schade niet door de beving kan zijn ontstaan. Ook in een dergelijk geval dient een andere, evidente en uitsluitende oorzaak van de schade te worden aangewezen, om het bewijsvermoeden te ontzenuwen. Indien de deskundige zou proberen om te motiveren dat het bewijsvermoeden is ontzenuwd omdat de schade niet kan zijn veroorzaakt vanwege de beperkte trillingsterkte, bijvoorbeeld 2,5 mm/s, dan wordt die motivering afgekeurd, omdat géén andere evidente oorzaak van de schade is aangedragen.

De uitkomsten van de trillingtool bieden de deskundigen echter wel een indicatie of een dergelijke andere oorzaak van de schade aan de orde zou kunnen zijn. De ervaring leert namelijk dat bepaalde zeer omvangrijke schades niet veroorzaakt kunnen worden door één trilling met een sterkte van 2 mm/s.[3] In een dergelijk geval kan er voor de deskundige aanleiding zijn om te onderzoeken wat dan wél de oorzaak van de schade moet zijn geweest, hetgeen ook noodzakelijk kan zijn om een juiste herstelmethodiek te adviseren. Pas als hij die andere schadeoorzaak kan aanwijzen, kan het bewijsvermoeden worden ontzenuwd.

Andere gasvelden
Een derde functionaliteit van de trillingtool is om de effecten van de mijnbouwactiviteiten in het Groningveld en de Gasopslag Norg enerzijds, te onderscheiden van de effecten van de mijnbouwactiviteiten in andere velden anderzijds. De trillingtool is immers ook gevuld met de gegevens van bevingen met een epicentrum in andere velden dan het Groningenveld.

Dit maakt het mogelijk om in te schatten of een schade wellicht door de activiteiten in een ander veld zijn veroorzaakt. De trillingstool vermeldt per beving of die een epicentrum heeft in het Groningenveld (aanduiding: G) of in een ander veld (aanduiding: A).

2.4. Causaliteit als het bewijsvermoeden niet van toepassing is

Indien het bewijsvermoeden niet van toepassing is, dan dient de deskundige een normale causaliteitsbeoordeling uit voeren. In dat verband dient de deskundige te beoordelen wat de meest waarschijnlijke oorzaak van de schade is. Daarbij dient de deskundige rekening te houden met alle omstandigheden van het geval, waaronder ook de topwaarde van de trilling die ter plaatse van de woning is opgetreden, zoals dat blijkt uit de uitkomsten van de trillingtool.

Daarbij is van groot belang dat aangezien ter plaatse géén trillingssterkte van 2 mm/s is opgetreden (anders zou het bewijsvermoeden wél van toepassing zijn), de kans op het ontstaan van fysieke schade kleiner is dan 1 op de 10.000. Omdat deze kans zeer klein te achten is, betekent dit als een deskundige toch tot de conclusie komt dat hij het aannemelijk acht dat de schade is ontstaan door mijnbouwactiviteiten, hij deze conclusie zeer deugdelijk dient te motiveren. De TCMG zal de deugdelijkheid van deze conclusie ook indringend toetsen.

[3] Vgl. ook pagina 15 van het advies van het panel van deskundigen.

3. Schadebegroting

3.1. Algemeen

De deskundige dient de TCMG te adviseren over de hoogte van de al dan niet aan aanvrager toe te kennen schadevergoeding.

De deskundige dient daartoe in beginsel in alle gevallen van fysieke schade een calculatie van de schade op te nemen. Indien de deskundige van oordeel is dat deze schade niet moet worden vergoed, bijvoorbeeld omdat causaal verband ontbreekt, zal deze calculatie niet in het adviesrapport zelf worden opgenomen, maar alleen in een bijlage bij het adviesrapport.

De deskundige kan de calculatie van de schade alleen achterwege laten indien evident geen sprake is van mijnbouwschade; bijvoorbeeld omdat het gaat om schade waarop naar zijn aard het bewijsvermoeden niet van toepassing is.

3.2. Wijze van schadebegroting fysieke schade

De hoofdlijn bij zaakschade is dat die wordt begroot aan de hand van de kosten van herstel van de schade. Daarbij geldt als uitgangspunt dat de benadeelde zoveel mogelijk in dezelfde situatie moet worden teruggebracht als waarin hij verkeerde vóór het ontstaan van de schade. De vergelijkbaarheid van de situatie ná herstel met de originele situatie betreft zowel de functionaliteit, waaronder de constructieve stevigheid, als de uiterlijke verschijningsvorm.

De wijze van schadebegroting wordt per dossier bekeken en beoordeeld aan de hand van de betreffende locatie en aard van de opstal, het schadebeeld, de historie etc. Bij de schadebegroting zal de gekozen herstelmethodiek van de schades zoveel mogelijk aangegeven worden. In geval sprake is van een monumentaal pand zal deskundige rekening houden met de aandachtspunten bij schade-opname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten (bijlage 3).

Indien meerdere wijzes van schadeherstel in de rede liggen die leiden tot een vergelijkbaar resultaat, zal de schade in beginsel begroot worden op de wijze die de laagste kosten met zich meebrengt.

3.3. Destructief onderzoek

Het komt voor dat fysieke schade pas zichtbaar wordt nadat bijvoorbeeld een parketvloer of het behang van de muur wordt verwijderd. In beginsel is het voor risico van de aanvrager om het behang te verwijderen (of andere werkzaamheden uit te voeren) om eventuele schade zichtbaar te maken. Als echter blijkt dat de schade mijnbouw gerelateerd is, dan vergoeden we de kosten die redelijk zijn om de schade te herstellen in originele staat. Met 'originele staat' wordt bedoeld: de situatie ten tijde van het ontstaan van de schade.

In bepaalde gevallen is fysieke schade niet eerder zichtbaar dan dat er nader onderzoek wordt verricht. Indien de deskundige van mening is dat (niet zichtbare) fysieke schade is uit te sluiten dan kan aanvrager op eigen initiatief en voor eigen rekening en risico destructief onderzoek (laten) uitvoeren. Mocht dan alsnog blijken dat zich fysieke schade voordoet, dan komen de kosten van het herstel van die schade en de kosten die het destructieve onderzoek met zich mee hebben gebracht voor vergoeding in aanmerking.

Als de deskundige echter niet kan uitsluiten dat er sprake is van niet zichtbare fysieke schade dan vallen de kosten voor het uitvoeren van destructief onderzoek onder redelijke kosten voor het vaststellen van de schade en komen die voor vergoeding in aanmerking.

3.4. Sloop en nieuwbouw

Onder omstandigheden kan de deskundige tot de conclusie komen dat het niet verantwoord is om de geconstateerde schade te herstellen, maar dat ervan uitgegaan moet worden dat een redelijk handelend eigenaar ervoor zou kiezen om het gebouw of werk te slopen en opnieuw te bouwen. Dit laatste kan alleen het geval zijn indien de kosten voor het herstel van de schade, hoger zouden zijn dan de kosten van sloop en nieuwbouw van het pand. De waarde van het pand in het economische verkeer (de marktwaarde) is bij het voorgaande als zodanig niet van belang.

In dat kader zal de deskundige (1) een (globale) begroting van de herstelkosten inclusief gevolgschade en bijkomende kosten maken (dus geen calculatie per onderdeel), die afgezet wordt tegen een begroting van de kosten voor sloop en nieuwbouw. (2) Ook de technische "haalbaarheid" van herstel wordt benoemd. (3) Tevens zal deskundige aangeven in hoeverre er een (wettelijke) instandhoudingsplicht geldt (hetgeen bij monumenten het geval pleegt te zijn).

Bij de begroting op basis van sloop en nieuwbouw geldt als uitgangspunt dat de opstal zoveel mogelijk in vergelijkbare staat (met vergelijkbaar woongenot ingeval sprake is van een woning) op dezelfde locatie wordt teruggebouwd, waarbij de opstal in voldoende mate aardbevingsbestendig is. Ook de bijkomende kosten (aanvraag vergunningen, onderzoeken, vervangende opstal etc.) en eventuele gevolgschade worden bij zowel de begroting op basis van herstel als de begroting op basis van sloop en nieuwbouw berekend.

De deskundige onderzoekt samen met de zaakbegeleider de persoonlijke omstandigheden van de aanvrager, die meegenomen worden in het advies.

3.5. Schadevergoedingen en BTW

Bij het bepalen van de hoogte van de schadevergoeding is het van belang onderscheid te maken in schadevergoedingen die inclusief BTW moeten worden uitgekeerd en schadevergoedingen die exclusief BTW moeten worden uitgekeerd

(Rechts)personen die als BTW - ondernemer kunnen worden aangemerkt en een onroerende zaak gebruiken om daarin of van daaruit hun onderneming te drijven, hebben in beginsel recht op aftrek van BTW. Een volledig recht op aftrek geldt zowel bij een toepasselijk tarief van 9% of 21% op de goederen of diensten. De betaalde BTW op onderhouds- en herstelkosten is verrekenbaar en behoort derhalve niet tot de geleden schade, omdat wanneer een ondernemer wel een schadevergoeding inclusief BTW zou ontvangen, de ondernemer samen met het recht op aftrek, het BTW deel van de schadevergoeding dubbel ontvangen.
Let hierbij op dat als een ondernemer een eigen pand heeft dat geheel bedrijfsmatig wordt gebruikt, de ondernemer dan verplicht is het pand in het ondernemingsvermogen in te brengen. Kosten van een eigen pand dat geheel als bedrijfsruimte wordt gebruikt moeten van de opbrengsten van de onderneming worden afgetrokken en derhalve moet een schadevergoeding dan ook exclusief BTW worden berekend.

Ondernemers die onroerende zaken gemengd gebruiken, bijvoorbeeld voor wonen en werken, hebben naar rato recht op aftrek van voorbelasting in verband met die onroerende zaken. De betaalde BTW op onderhouds- en herstelkosten is onder omstandigheden deels verrekenbaar en behoort dan voor het bedrijfsgedeelte niet tot de geleden schade en voor het woongedeelte nadrukkelijk wel.
Bij gemengd gebruik van een pand is het van belang om te constateren of de bedrijfsmatig in gebruik zijnde ruimte kan worden beschouwd als een zelfstandige werkruimte. Als zelfstandige werkruimte worden die ruimtes beschouwd die een eigen ingang of opgang hebben en eigen sanitaire voorzieningen. Een criterium hierbij is ook of de werkruimte apart van de woning verhuurd kan worden. Is van het voorgaande sprake dan dient de schade altijd excl. BTW te worden berekend.

Ook komt het voor dat een pand in eigendom is van een privépersoon, maar dat het pand geheel of gedeeltelijk bedrijfsmatig wordt gebruikt door diezelfde privépersoon. Ook hier dient te worden

beoordeeld of het pand regelmatig wordt gebruikt voor economische activiteiten die als ondernemen kunnen worden aangemerkt (of met andere woorden, er worden opbrengsten gegenereerd uit het gebruik van het pand). Indien het pand, of een deel ervan, bedrijfsmatig wordt gebruikt, dan dient de schadevergoeding exclusief BTW te worden vergoed.

Sommige ondernemers zijn geheel of gedeeltelijk vrijgesteld van BTW. Wanneer hiervan sprake is dient de BTW onderdeel uit te maken van de schadevergoeding. Voorbeelden hiervan zijn bijvoorbeeld de verhuur van onroerend goed welke, op een enkele uitzondering na, vrijgesteld is van BTW. Een van die uitzonderingen is de verhuur voor een korte periode door een hotel-, pension-, kamp- en vakantiebestedingsbedrijf zoals zomerhuisjes, gemeubileerde appartementen en hotelkamers. Over de verhuur moet altijd BTW worden betaald. Kenmerkend voor deze vorm van verhuur is dat de verblijfsruimten zijn ingericht om daarin kort te verblijven. De tijdelijke bewoner hoeft bijvoorbeeld niet te zorgen voor de inventaris. Er is in ieder geval sprake van een 'korte periode' als de gasten maximaal 6 maanden in de accommodatie verblijven en zij het middelpunt van hun maatschappelijke leven niet daarnaar verplaatsen. De verhuur van gemeubileerde woningen en appartementen voor langer dan 6 maanden is altijd vrijgesteld van btw. Verhuur van een bedrijfspand aan een ondernemer is in de regel belaste verhuur. De verhuurder mag over de onkosten voor het onderhoud van het bedrijfspand de BTW aftrekken. Partijen mogen hier echter van afwijken. Dit laatste dient dan ook te worden uitgevraagd bij de aanvrager.

Andere voorbeelden die in de regel zijn vrijgesteld van BTW zijn basisscholen, verzorgingshuizen, sportverenigingen (zonder winstoogmerk), ziekenhuizen, sportaccommodaties, kerken, huisartsenpraktijken, banken en verzekeringsmaatschappijen.
Vrijstelling van BTW is ook mogelijk op grond van de Kleine Ondernemersregeling (KOR). In Nederland gevestigde ondernemers met een omzet van minder dan €20.000,-- kunnen kiezen voor een vrijstelling van BTW.

De gemeente of provincie heeft voor de BTW (die zij niet als vrijgestelde BTW - ondernemer op haar inkopen betaalt) in beginsel recht op compensatie van BTW uit de BTW - compensatieregeling. Schadevergoedingen voor lagere overheden dient dan ook exclusief BTW te worden berekend. Dit geldt nadrukkelijk niet voor waterschappen en Rijkswaterstaat.

De deskundige is verantwoordelijk voor het juist opleveren van het adviesrapport met betrekking tot de BTW situatie.
Om een duidelijk beeld van de situatie te krijgen kan de deskundige tijdens de opname de aanvrager de volgende vraag voorleggen:
Is het pand in eigen gebruik en heeft het pand (naast een woonfunctie ook) een bedrijfsfunctie?

Vragen bij afwijkend gebruik:
• Zo ja, hoe wordt het pand gebruikt? Bijvoorbeeld: woning met kapsalon, kamerverhuur, particulier verhuur, agrarisch bedrijf.
• Indien er sprake is van bedrijfsmatig gebruik, dient het rapport inclusief of exclusief BTW opgemaakt te worden?
• Heeft het bedrijfsmatige gedeelte een eigen ingang/opgang én sanitaire voorzieningen?
• Indien exclusief BTW, welke delen van het pand worden bedrijfsmatig gebruikt?

Indien tijdens de opname blijkt dat de aanvrager geen antwoord kan geven op de BTW vraag of wanneer onduidelijk bestaat dan:

- Zal tijdens de opname worden afgesproken dat de aanvrager een bewijsstuk aanlevert bij de zaakbegeleider (bijvoorbeeld korte verklaring boekhouder / accountant).
- Dat de zaakbegeleider er voor zorgt dat de aanvullende informatie terecht komt bij de deskundige en de informatie wordt vastgelegd in BAS.

Daarnaast geeft de deskundige in de inleiding van het rapport aan wat voor het type pand het betreft en is het wenselijk informatie te vermelden over het gebruik van het pand zoals bijvoorbeeld of er sprake is van bedrijfsmatig of privé gebruik of gemengd gebruik en wat dit gebruik vervolgens betekent voor het wel of niet toepassen van BTW.

Let op! Indien er sprake is van een regulier dossier met een KvK inschrijving op het adres wordt de tag KvK aangemaakt in Atabix. Hierdoor krijgt de deskundige het signaal dat er mogelijk sprake is van bedrijfsmatige activiteiten en men eventueel rekening moet houden met het wel of niet hanteren van BTW in de schade vaststelling.

3.6. Vergoeden sauswerk

In de praktijk zijn veel vragen gekomen over het vergoeden van sauswerk. Uitgangspunt is dat voor sauswerk de hele kamer gecalculeerd kan worden tenzij de deskundige een goede reden heeft om maar een deel te calculeren. Hetzelfde geldt in principe voor sauswerk aan de gevel buitenshuis.

3.7. Klein Werk Toeslag (KWT)

De Klein Werk Toeslag (KWT) voorziet in de extra kosten die een aannemer moet maken bij een schade van beperkte omvang omdat hij zijn uren minder efficiënt kan indelen. Het KWT bedraagt 230,73 incl. BTW en toeslagen en wordt toegekend indien het schadebedrag kleiner of gelijk is aan 500 ex. BTW maar hoger dan 0,00 euro. De KWT wordt opgeteld bij het schadebedrag zoals dit door de deskundige is begroot in het adviesrapport. De KWT geldt niet voor eerder behandelde schades waarvoor al een schadebedrag is toegekend, maar die niet of slechts gedeeltelijk zijn hersteld. De KWT geldt evenmin voor calculaties voor schilderwerk en installaties (radiatoren, cv-ketels etc.).

3.8. Materiële gevolgschade

Indien sprake is van fysieke schade aan een gebouw of werk die is ontstaan door beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van de gaswinning uit het Groningenveld of de gasopslag Norg, moet deskundige eveneens beoordelen of er sprake is van materiële gevolgschade ten gevolge van die fysieke schade.

Bij materiële gevolgschade kan gedacht worden aan alle vormen van vermogensschade, waarbij de eigenaar, huurder, pachter etc. in zijn vermogenspositie is aangetast.
Als voorbeelden kunnen genoemd worden: inkomensschade (derving inkomsten) die wordt veroorzaakt doordat een bedrijf (MKB/AGRO) door het ontstaan en/of herstel van de aardbevingsschade (tijdelijk) moet sluiten, hogere bedrijfskosten, inboedelschade, gewasschade ten gevolge van door mijnbouw beschadigd drainagesysteem, (tijdelijke) huur woonruimte, vervangende stallen, vervangende kantoorruimte/opslagruimte, omrijkosten, verhuiskosten, extra ICT-kosten etc.

Belangrijk is dat de Commissie alleen de materiële gevolgschade kan vergoeden als deze is veroorzaakt door de fysieke beschadiging van een gebouw of werk ten gevolge van mijnbouwactiviteiten. Ten aanzien van de materiële gevolgschade geldt niet het wettelijk bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW, maar gelden de normale eisen voor causaal verband zoals beschreven in art. 6:98 BW.

Bekeken moet worden of de materiële gevolgschade, de fysieke schade ten gevolge van mijnbouw weggedacht, er ook zou zijn geweest. En of de materiële gevolgschade ten gevolge van de fysieke schade veroorzaakt door mijnbouw kan worden toegerekend, mede gezien de aard van aansprakelijkheid en aard van de schade. Daarbij is de mate van voorzienbaarheid van de schade eveneens van belang; toerekening van gevolgschade vindt eerder plaats indien een bepaalde schadepost méér als het naar objectief inzicht redelijkerwijs te verwachten gevolg van de fysieke schade ten gevolge van mijnbouw kan worden beschouwd. De relevante gezichtspunten (aard aansprakelijkheid, aard schade en mate van objectieve voorzienbaarheid schade) worden gewogen door deskundige.

De omvang van de gevolgschade wordt door deskundige zoveel mogelijk vastgesteld dan wel -

indien vaststelling onmogelijk is - geschat, waarbij als uitgangspunt geldt volledige schadevergoeding.

3.9. Wettelijke rente

Bij schade aan gebouwen en werken wordt de wettelijke rente over de schadevergoeding verschuldigd vanaf het moment dat de vordering opeisbaar wordt. De vordering is opeisbaar op het moment van optreden van de schade aan het gebouw of het werk.

Werkwijze
Er moet bij iedere dossier per schade een datum (dd.-mm-yy) ingevuld worden voor het moment waarop de betreffende schade is ontstaan, ten behoeve van het berekenen van de wettelijke rente over de schadevergoeding. Hiervoor zijn 3 opties:

1. Indien de exacte datum waarop de schade is ontstaan bekend is, dan moet die datum worden genoemd;
2. Indien géén exacte datum voor het ontstaan van de schade kan worden bepaald, dan moet de ontstaansdatum worden geschat aan de hand van eventuele aanwijzingen met betrekking tot het moment van het ontstaan van de schade, bijvoorbeeld aan de hand van eventuele fysieke kenmerken van de schade en/of voldoende geloofwaardige en duidelijke mededelingen van de aanvrager met betrekking tot het moment waarop de betreffende schade zou zijn ontstaan;
3. Indien er géén aanwijzingen zijn voor het moment van het ontstaan van de schade, noch aan de hand van de fysieke kenmerken van de schade noch aan de hand van mededelingen van de aanvrager, dan kan de deskundige 'onbekend' invullen als het moment van het ontstaan van de schade.

4. Schade is eerder behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter (EBS)

4.1. Algemeen

Het Besluit Mijnbouwschade Groningen beperkt de bevoegdheid van de TCMG tot – kort gezegd - schades die niet eerder zijn behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. Schade die wel eerder is behandeld, valt buiten de bevoegdheid van de TCMG, omdat het niet de bedoeling van de Minister van EZK was om deze schades opnieuw te laten beoordelen door de TCMG.

Het voorgaande betekent dat de TCMG in beginsel uitsluitend een taak heeft om een schadevergoeding toe te kennen voor de volgende categorieën van schades:
- schade die nog niet eerder is behandeld;
- schade die wel eerder is behandeld, door de aanvrager is hersteld en vervolgens opnieuw is ontstaan);
- schade die wel eerder is behandeld, maar na de behandeling is verergerd, voor zover de schade is verergerd.

Ook de deskundige dient hiermee rekening te houden bij zijn advisering aan de TCMG. In dit hoofdstuk wordt uiteengezet hoe hij daarmee dient om te gaan.

4.2. Informatieverstrekking vanuit de TCMG

In het geval voor een gebouw of werk waarvoor een nieuw verzoek om schadevergoeding is gedaan, reeds eerder schade is gemeld bij NAM/CVW of een geschil/procedure heeft gelopen bij de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter, zal het team Werkvoorbereiding van de TCMG met gebruikmaking van een zogenoemde oplegger daarover zoveel mogelijk relevante informatie verschaffen aan de deskundige.

De oplegger zal de deskundige inzicht bieden in welke schademeldingen eerder zijn gedaan voor het betreffende gebouw of werk en in welke stukken uit de procedures naar aanleiding van die meldingen (tezamen) een volledig inzicht verschaffen in de schades die eerder zijn behandeld.

4.3. Nulmeting-light

Als uitgangspunt geldt dat voor de gebouwen (ruimtes) met planologische functie Wonen en/of feitelijke permanent bewoond worden of werken waarvoor een aanvraag om schadevergoeding is gedaan, door de deskundige een nulmeting-light moet worden gedaan. Zie 1.6 voor de hoofdregel en mogelijke uitzonderingen hierop.

Bij gebouwen of werken waarvoor eerder schade is behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter bestaat de mogelijkheid dat de TCMG beschikt over een oud schaderapport dat is opgezet op een wijze waardoor dit rapport al aangemerkt kan worden als een nulmeting(-light). Indien dat het geval is, zal de afdeling werkvoorbereiding aan de deskundige voorafgaand aan (het plannen van) de opname laten weten dat het niet nodig wordt geacht om voor deze schades een nulmeting-light uit te voeren, nu de TCMG niet bevoegd is hierover te oordelen.

In dat geval geldt dat de deskundige dus niet alle schades in het gebouw of aan het werk dient op te nemen. Hij dient in dat geval alleen de schades op te nemen die niet reeds onder de al verrichte nulmeting-light vallen waarop de aanvraag betrekking heeft en waarvoor de aanvrager (tijdens de opname) aangeeft een schadevergoeding te willen ontvangen.

De deskundige dient ervan uit te gaan dat een nulmeting-light nodig is, tenzij het team werkvoorbereiding aangeeft dat dit niet het geval is.

4.4. Hardheidsclausule / beëindigde procedure Arbiter Bodembeweging

Hiervoor is aangegeven dat de TCMG in beginsel geen taak heeft met betrekking tot schades die eerder zijn behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. Dit geldt ongeacht de uitkomst van die behandeling, dus ongeacht of wel of niet een schadevergoeding is toegekend.

Het is in uitzonderingsgevallen mogelijk dat de TCMG toch een taak heeft met betrekking tot schade die eerder is behandeld (ook als die niet opnieuw is ontstaan of is verergerd). Dit kan het geval zijn indien:

- de aanvrager een door hem aanhangig gemaakte geschil bij de Arbiter Bodembeweging heeft beëindigd (artikel 12 Besluit mijnbouwschade Groningen), of:
- de aanvrager een beroep op de hardheidsclausule toekomt (artikel 14 lid 2 Besluit Mijnbouwschade Groningen).

Indien één van deze situaties zich voordoet zal dit door de TCMG voorafgaand aan de opname nadrukkelijk worden medegedeeld aan de deskundige, voorzien van een toelichting over welke schades toch moeten worden opgenomen door de deskundige (ook al waren die schades al eerder behandeld). Het is (dus) nadrukkelijk *niet* de bedoeling dat de deskundige de TCMG hierover adviseert naar aanleiding van hetgeen de aanvrager hierover wellicht naar voren brengt tijdens een opname.

Voor de deskundige geldt dus als uitgangspunt dat alle schade die eerder is behandeld, buiten de bevoegdheid van de TCMG valt.

4.5. Identificatie als eerder behandelde schade

Onderdeel van de opdracht van de deskundige is om de TCMG te adviseren of een schade eerder is behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. Daartoe zal de deskundige voor iedere schade waarvoor de aanvrager aanspraak wenst te maken op een vergoeding, moeten bezien of die eerder is behandeld in één van de die procedures. De deskundige zal zich er daartoe van moeten vergewissen of de betreffende schade is genoemd/opgenomen in de documentatie die de TCMG met betrekking tot de eerdere schademeldingen aan de deskundige ter beschikking heeft gedaan. Bij dit onderzoek is niet relevant of voor de betreffende schade ook daadwerkelijk een schadevergoeding is toegekend (of het A, B of C-schade betrof). Het is uitsluitend relevant of de schade onderdeel was van, en derhalve behandeld is met, de procedure zoals die is doorlopen door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter.

Bij het voorgaande geldt dat de deskundige alleen moet concluderen dat de schade eerder is behandeld, indien voor hem aan de hand van de aangeleverde documentatie duidelijk is dat het dezelfde schade betreft. Indien daarover bij de deskundige twijfel bestaat, dient de deskundige de schade te behandelen als ware het nieuwe schade. In beide gevallen dient te deskundige in zijn rapport te motiveren waarom het al dan niet eerder behandelde schade betreft, zo mogelijk onder verwijzing naar het dossiernummer, het schadenummer en het paginanummer uit het eerdere schaderapporten.

Het is ook mogelijk dat de deskundige ten tijde van de opname blijkt dat hij van de TCMG onverhoopt niet de beschikking heeft gekregen over alle documentatie die nodig is om vast te stellen of de schade eerder is behandeld. Zo kan de deskundige bijvoorbeeld uit mededelingen van de aanvrager opmaken dat de schade wel eerder is behandeld, terwijl dat niet uit de documentatie blijkt, of kan de deskundige van de aanvrager tijdens de opname de beschikking hebben gekregen over aanvullende documentatie. In dit geval wordt van de deskundige gevraagd om ook de informatie die hem door de aanvrager is verstrekt bij zijn advies te betrekken. Indien dit niet mogelijk is, omdat de deskundige van de aanvrager niet de beschikking heeft gekregen over de daarvoor noodzakelijke documentatie, dient de deskundige wel de volledige schade op te nemen en te calculeren zodat wordt voorkomen dat later een nieuwe opname moet worden gepland. Vervolgens dient de deskundige aan de TCMG terug te koppelen dat hij niet in staat is om te adviseren over de verschuldigheid van vergoeding, nu de deskundige niet beschikt over alle

informatie die hiervoor noodzakelijk lijkt. De TCMG zal vervolgens bezien of deze documentatie alsnog kan worden verkregen en zal zo nodig om een aanvullend rapport van de deskundige vragen.

4.6. Wijze van beoordeling eerder behandelde schades

Voor verzoeken om schadevergoeding met betrekking tot een gebouw of werk waaraan eerder schade is gemeld, geldt het volgende schema voor de wijze waarop de schade moet worden beoordeeld:

<table>
<tr><td colspan="3">1. Schade die niet eerder is behandeld

Aan de orde indien aan de hand van de door de TCMG aangeleverde gegevens niet duidelijk is of, bijvoorbeeld twijfel kan bestaan over de beantwoording van de vraag of de schade eerder is behandeld door de NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter, of indien duidelijk is dat de schade niet eerder is behandeld.

Advisering door deskundige:
De deskundige dient de schade te beoordelen overeenkomstig de bestaande werkwijze voor schades die niet eerder zijn behandeld.</td></tr>
<tr><td colspan="3">2. Schade die wel eerder is behandeld

Aan de orde indien aan de hand van de door de TCMG aangeleverde gegevens duidelijk is dat - en derhalve geen twijfel bestaat - de schade eerder is behandeld door de NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter.

Advisering deskundige:
De deskundige dient, indien de schade eerder is behandeld, aan te geven onder welk dossiernummer dat heeft plaatsgevonden, onder vermelding van het schadenr. en de pagina van het schaderapport waarop de schade is weergegeven.</td></tr>
<tr><td rowspan="4">2.1. Geen herstel</td><td rowspan="4">2.1.1. Identiek

(de huidige schade is identiek aan de eerder behandelde schade)</td><td>Advisering door deskundigen
De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport indien de aanvrager daarvoor een schadevergoeding wenst aan te vragen. De deskundige dient ook voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade naar zijn mening identiek is aan de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient het causaal verband voor deze schade niet te beoordelen en dient de omvang van de schade ook niet te begroten.

Toelichting
De schade valt buiten de bevoegdheid van de TCMG en dient daarom te worden afgewezen. Hierbij is niet relevant of voor deze schade eerder al dan niet een vergoeding is toegekend (A/B/C-schade).</td></tr>
<tr><td>Schematische weergave advisering</td></tr>
<tr><td>Opname schade</td><td>Beschrijving van de EBS (met verwijzingen
genoemd onder 2.) en huidige schade, alsook
motivering.</td></tr>
<tr><td>Causaal verband EBS</td><td>Nee, niet beoordelen.</td></tr>
</table>

		Causaal verband verergering	N.v.t..
		Schadebegroting	N.v.t.
		Schadebeperkingsplicht	N.v.t
	2.1.2. Verergerd, maar niet door mijnbouw (de huidige schade is verergerd ten opzichte van eerder behandelde schade, maar de verergering is niet ontstaan door mijnbouw	Advisering door deskundigen De deskundige dient de gehele schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport en dient daarbij voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade is verergerd ten opzichte van de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient uitsluitend te beoordelen of de verergering een gevolg is van mijnbouw en zijn bevindingen ter zake van dit laatste inzichtelijk te motiveren. De deskundige dient zich te onthouden van het calculeren van de herstelkosten van de schade indien de verergering geen gevolg is van mijnbouw. Toelichting: Schade valt voor de originele omvang buiten de taak van de TCMG. Hierbij is niet relevant of NAM/CVW voor de originele schade al dan niet een vergoeding hebben toegekend (A/B/C-schade). Daarom dient ook niet beoordeeld te worden wat de oorzaak van het originele deel van de schade is. Voor zover de schade is verergerd dient wel gemotiveerd te worden waarom die verergering niet een gevolg van mijnbouw is (overeenkomstig eerdere instructie m.b.t. causaal verband/bewijsvermoeden).	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Feitelijke beschrijving van EBS (met verwijzingen) en van verergering
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband NS	Veroorzaakt/verergerd: Ja/Nee en motiveren
		Schadebegroting	N.v.t.
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	N.v.t.

	2.1.3.Verergerd door mijnbouw (de eerder behandelde schade is verergerd en de verergering is een gevolg van mijnbouw)	Advisering door deskundigen: De deskundige dient de volledige schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport. Ook dient in het schaderapport – aan de hand van en onder verwijzing naar de aangeleverde documentatie - te worden beschreven wat de aard en omvang van de reeds behandelde schade was, zodat kan worden bepaald welk deel is verergerd. Voorts dient inzichtelijk te worden gemotiveerd waarom de verergering van de schade ten opzichte van de eerder behandelde schade, een gevolg is van mijnbouw. Schadebegroting Vervolgens dient de omvang van de verergerde schade begroot te worden aan de hand van de volgende stappen: a) Met gebruikmaking van het reguliere calculatiemodel dient bepaald te worden wat de kosten van herstel van de totale schade zouden zijn (dus zowel de eerder behandelde schade, als de verergering). b) De deskundige dient vervolgens schattenderwijs te bepalen welk deel van deze kosten in redelijkheid toegerekend dienen te worden aan de verergering van de schade. Hierbij dient de deskundige schattenderwijs aan de hand van de fysieke kenmerken van de schade te bepalen welk percentage van de totale schade eerder is behandeld, respectievelijk is verergerd (zie meer uitgebreid, paragraaf 3.7). Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet heeft hersteld. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) de periode na het uitbetalen van deze vergoeding voldoende was om (een concrete poging te doen om) de schade te herstellen, en; c) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade zou verergeren indien herstel zou uitblijven.	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Feitelijke beschrijving van EBS (met verwijzingen) en van verergering
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband verergering	Veroorzaakt/verergerd: Ja/Nee, motiveren
		Schadebegroting verergering	Calculeren, bepalen percentage, motiveren percentage

		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden
2.2. Volledig Hersteld	2.2.1. Opnieuw ontstaan (de schade die eerder was behandeld is hersteld, maar is vervolgens opnieuw ontstaan)	Advisering door deskundige De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) te herstellen. Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet op <u>een andere manier</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan indien die niet op een andere manier zou worden hersteld, en; c) de aanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Opname en feitelijke beschrijving schade
		Beschrijving EBS	Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband	Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting	Calculeren
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden
	2.2.2. Opnieuw ontstaan en verergerd (de schade die was hersteld is opnieuw ontstaan en is daarnaast verergerd ten opzichte van de eerder behandelde schade)	Advisering door deskundige Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade in zijn geheel (opnieuw) te herstellen. Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet op <u>een andere manier</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan en verergeren van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is	

		toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan en zou verergeren indien die niet op een andere manier zou worden hersteld, en; c) de aanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.
		Schematische weergave advisering
		Opname schade: Opname en feitelijke beschrijving
		Beschrijving EBS: Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband: Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting: Calculeren
		Schadebeperkingsplicht geschonden?: Ja/Nee, motiveren indien geschonden
2.3. Deels hersteld	2.3.1. Schade opnieuw ontstaan (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is opnieuw ontstaan)	Advisering door deskundige Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) <u>gedeeltelijk</u> te herstellen. Schadebegroting Vervolgens dient de omvang van de verergerde schade begroot te worden aan de hand van de volgende stappen: a) Met gebruikmaking van het reguliere calculatiemodel dient bepaald te worden wat de kosten van herstel van de totale schade zouden zijn (dus zowel de eerder behandelde schade, als de verergering). b) De deskundige dient vervolgens schattenderwijs te bepalen welk deel van deze kosten in redelijkheid toegerekend dienen te worden aan de verergering van de schade. Hierbij dient de deskundige schattenderwijs aan de hand van de fysieke kenmerken van de schade te bepalen welk percentage van de totale schade eerder is behandeld, respectievelijk is verergerd (zie meer uitgebreid, paragraaf 4.7). Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet <u>volledig</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan indien die niet volledig zou worden hersteld, en; c) deaanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.

<table>
<tr><td></td><td></td><td>Schematische weergave advisering</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Opname schade | Opname en feitelijke beschrijving</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Beschrijving EBS | Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Causaal verband EBS (zonder Herstel) | Nee, niet beoordelen</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Causaal verband EBS (wel hersteld) | Beoordelen (ja/nee) en motiveren.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Schadebegroting | Calculeren percentage.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Schadebeperkingsplicht geschonden? | Ja/Nee, motiveren indien geschonden</td></tr>
<tr><td></td><td>2.3.2. Schade opnieuw ontstaan en verergerd

(de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is opnieuw ontstaan en is daarnaast verergerd schade als gevolg van mijnbouw)</td><td>Advisering door deskundige
Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade opnieuw gedeeltelijk te herstellen, alsook om het gedeelte van de schade dat is verergerd te herstellen.

Schadebegroting
Vervolgens dient de omvang van de verergerde schade begroot te worden aan de hand van de volgende stappen:
a) Met gebruikmaking van het reguliere calculatiemodel dient bepaald te worden wat de kosten van herstel van de totale schade zouden zijn (dus zowel de eerder behandelde schade, als de verergering).
b) De deskundige dient vervolgens schattenderwijs te bepalen welk deel van deze kosten in redelijkheid toegerekend dienen te worden aan de verergering van de schade. Hierbij dient de deskundige schattenderwijs aan de hand van de fysieke kenmerken van de schade te bepalen welk percentage van de totale schade eerder is behandeld, respectievelijk is verergerd (zie meer uitgebreid, paragraaf 4.7).

Schadebeperkingsplicht
De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het voor de aanvrager kennelijk niet verantwoord was dat hij de schade niet op <u>volledig</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan en verergeren van de schade te voorkomen.

Voor deze conclusie is ten minste vereist dat:
a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag);
b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan en zou verergeren indien die niet volledig zou worden hersteld, en;
c) deaanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.</td></tr>
</table>

		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Opname en feitelijke beschrijving
		Beschrijving EBS	Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband EBS (zonder herstel)	Nee, niet beoordelen
		Causaal verband EBS (wel hersteld) en verergering	Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting	Calculeren percentage.
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden
	2.3.3. Schade is niet opnieuw ontstaan en verergerd (identiek) (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is niet opnieuw ontstaan en/of verergerd.	Advisering door deskundige De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport indien de aanvrager daarvoor een schadevergoeding wenst aan te vragen. De deskundige dient ook voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade naar zijn mening identiek is aan de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient het causaal verband voor deze schade *niet* te beoordelen en dient de omvang van de schade ook niet te begroten. Toelichting Het gaat om schade die deels eerder is behandeld door de NAM, het CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter, of daar nog in behandeling is. Deze schade is tussentijds deels hersteld. Deze schade is niet opnieuw ontstaan en/of verergerd. Dat betekent dat de TCMG niet bevoegd is om deze schade te beoordelen en hiervoor geen vergoeding kan toekennen. Daarom heeft er geen beoordeling plaatsgevonden.	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Beschrijving van de EBS (met verwijzingen genoemd onder 2.) en huidige schade, alsook motivering.
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband verergering	N.v.t.
		Schadebegroting	N.v.t.
		Schadebeperkingsplicht	N.v.t

4.7. Schadebegroting verergerde schades

Indien de aanvrager een schadevergoeding wil voor een schade die al eerder is behandeld, maar nadien is verergerd, dan is de TCMG uitsluitend bevoegd voor zover het de verergering van de schade betreft. Dit maakt dat de deskundige uitsluitend dient te adviseren over de schadevergoeding voor de verergering.

Voor de goede orde wordt opgemerkt dat deze wijze van schadebegroting uitsluitend geldt indien de schade eerder is behandeld; deze werkwijze geldt dus niet voor *nieuwe* schade die niet eerder is behandeld en die is verergerd door mijnbouw.

Bij het bepalen van de schadevergoeding dient een vergelijking gemaakt dient te worden tussen:

A. de toestand zoals deze op dit moment in werkelijkheid is, en;
B. de toestand zoals die (vermoedelijk) zou zijn geweest indien de schade niet zou zijn *verergerd* door mijnbouw.

Voor het bepalen van de situatie als bedoeld onder b. dient te deskundige zich te baseren op de aan hem door de TCMG of de aanvrager verstrekte documentatie . De deskundige dient in het rapport voldoende inzichtelijk te beschrijven wat de aard en omvang van de schade was ten tijde van de behandeling van die schade door NAM/CVW etc., alsmede ten tijde van de opname door de deskundige, zodat aan de hand van die beschrijving kan worden vastgesteld in welke mate de schade is verergerd. Daartoe dient de deskundige bijvoorbeeld te beschrijven hoe groot de schade was (lengte, breedte, etc.).

De deskundige dient vervolgens in door middel van het calculatiemodel te bepalen wat de herstelkosten zouden zijn voor de totale schade (dus zowel de eerder behandelde schade, als de verergering zoals die heeft plaatsgevonden na die eerder behandeling).

Vervolgens dient de deskundige schattenderwijs te bepalen welk percentage van de totale herstelkosten toegerekend dient te worden aan de verergering van de schade. Voor het bepalen van het toe te passen percentage kan als uitgangspunt worden genomen welk gedeelte van de totale omvang van de schade is verergerd, te bepalen aan de hand van de *fysieke* eigenschappen van de schade.

Voor de goede orde wordt opgemerkt dat de deskundige de omvang van de schade dus niet slechts dient te bepalen door te berekenen wat de meerkosten zouden zijn van het herstel van de totale schade ten opzichte van de reeds behandelde schade.

Ter illustratie van de beoogde werkwijze is een viertal voorbeelden opgenomen:

Voorbeeld 1, verergerde scheur in binnenmuur

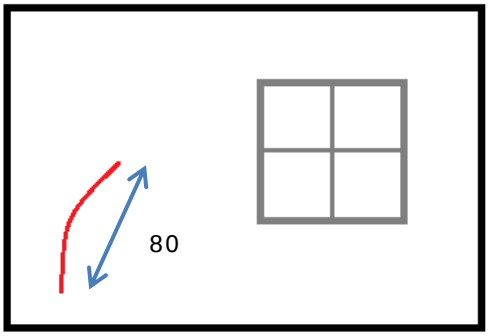

Fig. 1a Oude situatie, eerder behandelde schade (80 cm)

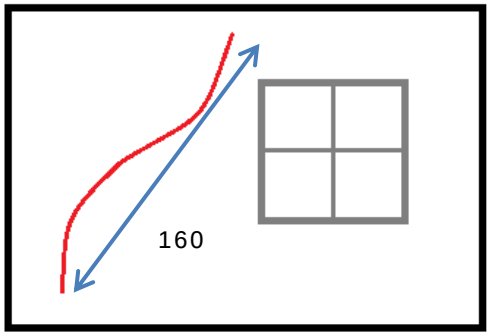

Fig. 1b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (80 cm) plus verergering (80 cm)

Binnenmuur met stucwerk, afmeting 2,5 m * 4 m
Schade oud: scheurlengte 0,80 meter, 1 cm breed
Schade nieuw: scheurlengte 1,60 meter, 1 cm breed
De verergering is 50% van de totale schade

Scheuren in binnenstucwerk opkappen/uitslijpen	m1	€ 23,16	1,6	€ 37,06
Scheuren repareren met 2-componentenmortel en wapeningsweefsel	m1	€ 27,58	1,6	€ 44,13
Overzetten stucwerk op wand	m2	€ 31,25	10	€ 312,50
Sauswerk binnenwand	m2	€ 19,75	10	€ 197,50
				€ 591,18
		ad 50%		€ 295,59

Voorbeeld 2, verergerde scheur in binnenmuur

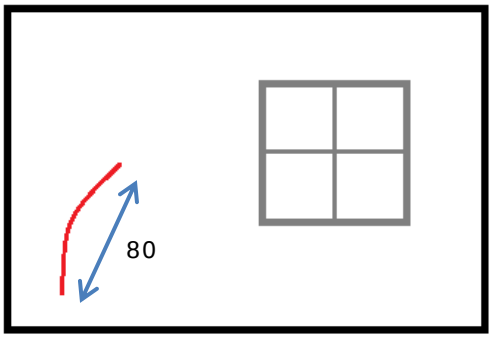

Fig. 2a Oude situatie, eerder behandelde schade (80 cm)

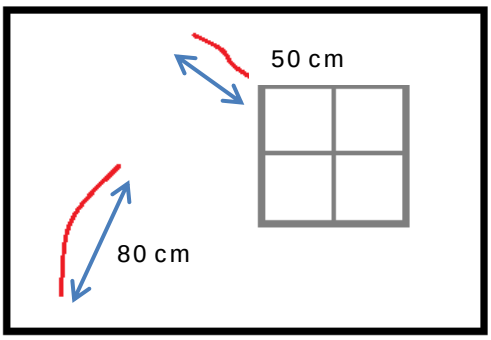

Fig. 2b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (80 cm), plus separate verergering (50 cm)

Binnenmuur met stucwerk, afmeting 2,5 m * 4 m

Schade oud: scheurlengte 0,8 meter, 1 cm breed
Schade nieuw: scheurlengte 1,3 meter, 1 cm breed
Verergering is 45%, zijnde ruimhartig afgerond van 38,5%

Scheuren in binnenstucwerk opkappen/uitslijpen	m1	€23,16	1,3	€ 30,11
Scheuren repareren met 2-componentenmortel en wapeningsweefsel	m1	€27,58	1,3	€ 35,85
Overzetten stucwerk op wand	m2	€31,25	10	€ 312,50
Sauswerk binnenwand	m2	€19,75	10	€ 197,50
				€ 575,96
		ad 45%		€ 259,18

Voorbeeld 3, verergerde scheur in binnenmuur

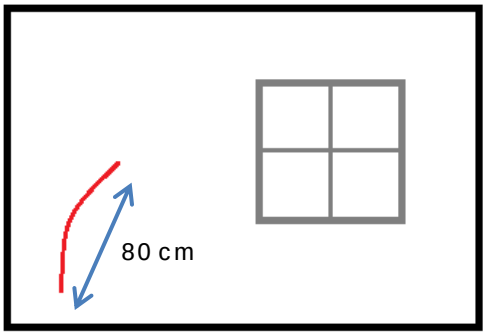

Fig. 3a Oude situatie, eerder behandelde schade (80 cm)

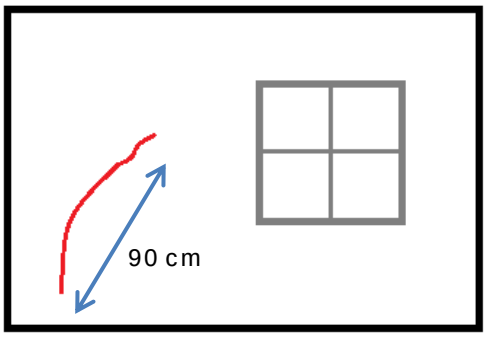

Fig. 3b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (80 cm), plus verergering (10 cm)

Schade nieuw: scheurlengte 0,90 meter, [illegible]
De verergering is 15% van de totale schade , zijnde ruimhartig afgerond van 11,2%

Scheuren in binnenstucwerk opkappen/uitslijpen	m1	€ 23,16	0,9	€ 20,84
Scheuren repareren met 2-componentenmortel en wapeningsweefsel	m1	€ 27,58	0,9	€ 24,82
Overzetten stucwerk op wand	m2	€ 31,25	10	€ 312,50
Sauswerk binnenwand	m2	€ 19,75	10	€ 197,50
				€ 555,67
		ad 15%		€ 83,35

Voorbeeld 4, verergerde scheur in buitenmuur

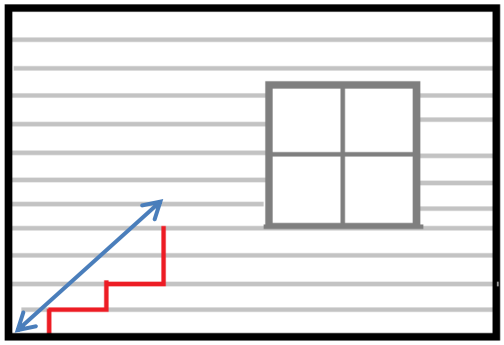

Fig. 4a Oude situatie, eerder behandelde schade (1,6 meter, 8

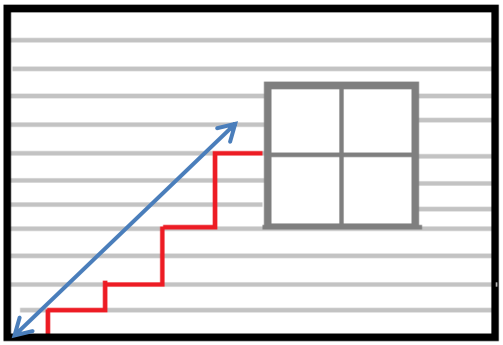

Fig. 3b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (1,6 meter, 8 gebroken stenen), plus verergering (0,4 meter, + 2 stenen)

Schade oud: scheurlengte 1,6 meter, 8 gebroken stenen
Schade nieuw: scheurlengte 2 meter, 10 gebroken stenen
Verergering is 20%

Uitkappen voegen metselwerk	m1	€ 9,50	2	€ 19,00
Infrezen voegen tbv lintvoegwapening	m1	€ 24,50	4	€ 98,00
Lintvoegwapening in 2-componentenmortel	st	€ 65,00	5	€ 325,00
Gebroken stenen vervangen	st	€ 32,00	10	€ 320,00
Nieuw voegwerk getrapte scheur	m1	€ 21,00	2	€ 42,00
Toeslag knipvoeg	m1	€ 33,00	2	€ 66,00
				€ 870,00
		ad 20%		€ 174,00

4.8. Schadebeperkingsplicht

Bij schades die eerder zijn behandeld kan ook aanleiding bestaan om te adviseren over de vraag of de aanvrager aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan. De TCMG is van oordeel dat er aanleiding bestaat om dit leerstuk terughoudend toe te passen. Dit betekent dat een aanvrager alleen niet aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan indien het kennelijk niet verantwoord was dat hij de eerder behandelde schade niet heeft hersteld, althans niet op een andere manier heeft hersteld. Daarbij moet naar de mening van de TCMG bovendien aan een aantal voorwaarden zijn voldaan. Deze voorwaarden zijn meer uitgebreid benoemd in het hiervoor opgenomen schema.

Alleen indien de deskundige van oordeel is dat de aanvrager niet aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan en daarom (een deel van) de schade niet voor vergoeding in aanmerking komt, dient de deskundige dit in zijn rapport draagkrachtig te motiveren. Als de aanvrager wel aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan, dan behoeft daaraan géén aandacht besteed te worden in het rapport.

4.9. Garantiewerk aannemer NAM/CVW

Het komt voor dat er schade is die is gerepareerd in opdracht van een aannemer van NAM of het CVW, maar waarbij dit herstel niet deugdelijk heeft geplaatsgevonden. In die gevallen kan de schade opnieuw zijn ontstaan.

Het feit dat de schade niet deugdelijk is herstelt door de aannemer, doet er niet aan af dat deze schade door de TCMG wordt vergoed. NAM was namelijk verplicht om de schade deugdelijk te laten herstellen, maar kennelijk is dit niet gebeurd. Om deze reden komt de schade ook bij de TCMG voor vergoeding in aanmerking (los van eventuele garanties). Dergelijke schade kan worden aangemerkt als mijnbouwgerelateerd en wordt op de normale manier gecalculeerd, zoals geldt voor schade die opnieuw is ontstaan.

Let op: het gaat hier alleen om situaties waarin het herstel heeft plaatsgevonden door een aannemer van NAM of het CVW. Indien de aanvrager zelf een aannemer heeft ingeschakeld, dan is die aannemer zelf verantwoordelijkheid voor de deugdelijkheid van zijn werk. Dit geldt ook, indien de aanvrager de rekening van de aannemer wel door NAM kon laten betalen. In die gevallen was hij immers wel zelf opdrachtgever van de aannemer.

5. Schade die eerder behandeld is door de TCMG

In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de situatie waarin schade eerder is behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. In die situatie is de TCMG deels onbevoegd om de schade te beoordelen.

Deze situatie moet worden onderscheiden van de situatie waarin een schade eerder is behandeld door de TCMG. Daar speelt het punt van de beperkte bevoegdheid niet. In die gevallen moet echter wel bekeken worden hoe de schade begroot moet worden, waarbij uitgegaan moet worden van de juistheid van het eerdere besluit van de TCMG. Dit betekent dat indien een schade al eerder is behandeld door de TCMG en geen causaliteit was aangenomen, de deskundige hiervan melding dient te maken in zijn adviesrapport. De deskundige behoort zich in deze gevallen te onthouden van het geven van een oordeel over de betreffende schade.

Indien de schade is verergerd of opnieuw is ontstaan of opnieuw is ontstaan en verergerd en de deskundige van oordeel is dat de ontstane schade te wijten is aan mijnbouwactiviteiten, dan moet de deskundige adviseren over de kosten voor het herstel van de schade. In het geval van een verergering van de schade moet de deskundige adviseren over hoeveel het extra kost om de verergerde schade te herstellen, ten opzichte van hoeveel het zou hebben gekost om de oude schade te herstellen. Wanneer de schade opnieuw is ontstaan dan dient de deskundige de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) te herstellen.

5.1. Wijze beoordeling eerder behandelde schades TCMG

Voor verzoeken om schadevergoeding met betrekking tot een gebouw of werk waaraan eerder schade is gemeld bij TCMG, geldt het volgende schema voor de wijze waarop de schade moet worden beoordeeld:

1. Schade die niet eerder is behandeld Aan de orde indien aan de hand van de door de TCMG aangeleverde gegevens niet duidelijk is of, bijvoorbeeld twijfel kan bestaan over de beantwoording van de vraag of de schade eerder is behandeld door de TCMG, of indien duidelijk is dat de schade niet eerder is behandeld. Advisering door deskundige: De deskundige dient de schade te beoordelen overeenkomstig de bestaande werkwijze voor schades die niet eerder zijn behandeld.

<table>
<tr><td colspan="3">2. Schade die wel eerder is behandeld

Aan de orde indien aan de hand van de door de TCMG aangeleverde gegevens duidelijk is dat - en derhalve geen twijfel bestaat - de schade eerder is behandeld door de TCMG.

Advisering deskundige
De deskundige dient, indien de schade eerder is behandeld, aan te geven onder welk dossiernummer dat heeft plaatsgevonden, onder vermelding van het schadenummer en de pagina van het schaderapport waarop de schade is weergegeven.</td></tr>
<tr><td rowspan="8">2.1. Geen herstel</td><td rowspan="7">2.1.1. Identiek

(de huidige schade is identiek aan de eerder behandelde schade)</td><td colspan="2">Advisering door deskundige
De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport indien de aanvrager daarvoor een schadevergoeding wenst aan te vragen. De deskundige dient ook voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade naar zijn mening identiek is aan de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient het causaal verband voor deze schade niet te beoordelen en dient de omvang van de schade ook niet te begroten.

Toelichting
Het gaat om schade waarover de TCMG eerder een besluit heeft genomen.
De schade is niet verergerd ten opzichte van hoe de schade was ten tijde van de vorige opname. Dat betekent dat wordt uitgegaan van het besluit dat destijds over de schade is genomen en dat deze schade in het kader van deze nieuwe aanvraag om schadevergoeding niet opnieuw zal worden beoordeeld.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Schematische weergave advisering</td></tr>
<tr><td>Opname schade</td><td>Beschrijving van de EBS (met verwijzingen
genoemd onder 2.) en huidige schade, alsook
motivering.</td></tr>
<tr><td>Causaal verband EBS</td><td>Nee, niet beoordelen.</td></tr>
<tr><td>Causaal verband verergering</td><td>N.v.t.</td></tr>
<tr><td>Schadebegroting</td><td>N.v.t.</td></tr>
<tr><td>Schadebeperkingsplicht</td><td>N.v.t</td></tr>
<tr><td>2.1.2. Verergerd, maar niet door mijnbouw

(de huidige schade is verergerd ten opzichte van eerder behandelde schade, maar de verergering is niet ontstaan door mijnbouw</td><td colspan="2">Advisering door deskundige
De deskundige dient de gehele schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport en dient daarbij voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade is verergerd ten opzichte van de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient uitsluitend te beoordelen of de verergering een gevolg is van mijnbouw en zijn bevindingen ter zake van dit laatste inzichtelijk te motiveren. De deskundige dient zich te onthouden van het calculeren van de herstelkosten van de schade indien de verergering geen gevolg is van mijnbouw.

Toelichting
Het gaat om schade waarover de TCMG eerder een besluit heeft genomen.
De schade is wel verergerd ten opzichte van hoe de schade was ten tijde van de vorige opname echter is de verergering geen gevolg van mijnbouw. Dat betekent dat voor zover de schade is verergerd wel gemotiveerd dient te worden waarom die</td></tr>
</table>

		verergering niet een gevolg van mijnbouw is (overeenkomstig eerdere instructie m.b.t. causaal verband/bewijsvermoeden).	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Feitelijke beschrijving van EBS (met verwijzingen) en van verergering
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband verergering	Veroorzaakt/verergerd: Ja/Nee en motiveren
		Schadebegroting	N.v.t.
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	N.v.t.

	2.1.3.Verergerd door mijnbouw (de eerder behandelde schade is verergerd en de verergering is een gevolg van mijnbouw)	Advisering door deskundige De deskundige dient de volledige schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport. Ook dient in het schaderapport – aan de hand van en onder verwijzing naar de aangeleverde documentatie - te worden beschreven wat de aard en omvang van de reeds behandelde schade was, zodat kan worden bepaald welk deel is verergerd. Voorts dient inzichtelijk te worden gemotiveerd waarom de verergering van de schade ten opzichte van de eerder behandelde schade, een gevolg is van mijnbouw. Toelichting Het gaat om schade waarover de TCMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is wel verergerd ten opzichte van hoe de schade was ten tijde van de vorige opname. Dat betekent dat voor wat betreft de schade zoals die origineel was, zal worden uitgegaan van het besluit dat destijds over de schade is genomen en dat die in het kader van deze nieuwe aanvraag om schadevergoeding niet opnieuw zal worden beoordeeld. Het verergerde deel van de schade zal wel worden beoordeeld. Schadebegroting In het geval van verergering van schade waarover de TCMG eerder een beslissing heeft genomen, beoordeelt de deskundige welke meerkosten gemoeid zijn met het herstel van de verergering van de schade ten opzichte van hoeveel het zou hebben gekost om de oude schade te herstellen. Daarnaast geeft de deskundige een toelichting hoe hij/zij tot deze beslissing is gekomen. Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet heeft hersteld. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door TCMG een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) de periode na het uitbetalen van deze vergoeding voldoende was om (een concrete poging te doen om) de schade te herstellen, en; c) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade zou verergeren indien herstel zou uitblijven.	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Feitelijke beschrijving van EBS (met verwijzingen) en van verergering
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband verergering	Veroorzaakt/verergerd: Ja/Nee, motiveren
		Schadebegroting verergering	Calculeren meerkosten.

		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden
2.2. Volledig Hersteld	2.2.1. Opnieuw ontstaan (de schade die eerder was behandeld is hersteld, maar is vervolgens opnieuw ontstaan)	Advisering door deskundige De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) te herstellen. Toelichting Het gaat om schade waarover de TCMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is tussentijds hersteld, maar is opnieuw ontstaan. Deze schade zal daarom opnieuw moeten worden beoordeeld. Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet op <u>een andere manier</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door TCMG een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan indien die niet op een andere manier zou worden hersteld.	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Opname en feitelijke beschrijving schade
		Beschrijving EBS	Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband	Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting	Calculeren
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden
	2.2.2. Opnieuw ontstaan en verergerd (de schade die was hersteld is opnieuw ontstaan en is daarnaast verergerd ten opzichte van de eerder behandelde schade)	Advisering door deskundige Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade in zijn geheel (opnieuw) te herstellen. Toelichting Het gaat om schade waarover de TCMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is tussentijds hersteld, maar is opnieuw ontstaan en daarnaast verergerd. Dat betekent dat de gehele schade zal worden beoordeeld. Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat	

		de aanvrager de schade niet op <u>een andere manier</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan en verergeren van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door TCMG een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan en zou verergeren indien die niet op een andere manier zou worden hersteld.
		Schematische weergave advisering
		Opname schade: Opname en feitelijke beschrijving
		Beschrijving EBS: Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband: Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting: Calculeren
		Schadebeperkingsplicht geschonden?: Ja/Nee, motiveren indien geschonden
2.3. Deels hersteld	2.3.1. Schade opnieuw ontstaan (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is opnieuw ontstaan)	Advisering door deskundige Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) <u>gedeeltelijk</u> te herstellen. Toelichting Het gaat om schade waarover de TCMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is tussentijds deels hersteld, maar is opnieuw ontstaan. Dat betekent dat voor wat betreft de schade zoals die origineel was, zal worden uitgegaan van het besluit dat destijds over de schade is genomen en dat die in het kader van deze nieuwe aanvraag om schadevergoeding niet opnieuw zal worden beoordeeld. Het deel van de schade dat opnieuw ontstaan is, zal wel worden beoordeeld. Schadebegroting In het geval van verergering van schade waarover de TCMG eerder een beslissing heeft genomen, beoordeelt de deskundige welke meerkosten gemoeid zijn met het herstel van de verergering van de schade ten opzichte van hoeveel het zou hebben gekost om de oude schade te herstellen. Daarnaast geeft de deskundige een toelichting hoe hij/zij tot deze beslissing is gekomen. Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet <u>volledig</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat:

		a) aan de aanvrager door TCMG een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan indien die niet volledig zou worden hersteld.

Schematische weergave advisering	
Opname schade	Opname en feitelijke beschrijving
Beschrijving EBS	Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
Causaal verband EBS (zonder herstel)	Nee, niet beoordelen
Causaal verband EBS (wel hersteld)	Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
Schadebegroting	Calculeren meerkosten.
Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden

	2.3.2. Schade opnieuw ontstaan en verergerd (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is opnieuw ontstaan en is daarnaast verergerd schade als gevolg van mijnbouw)	Advisering door deskundige Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade opnieuw gedeeltelijk te herstellen, alsook om het gedeelte van de schade dat is verergerd te herstellen. Toelichting Het gaat om schade waarover de TCMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is tussentijds deels hersteld, maar is opnieuw ontstaan en daarnaast verergerd. Dat betekent dat voor wat betreft de schade zoals die origineel was, zal worden uitgegaan van het besluit dat destijds over de schade is genomen en dat die in het kader van deze nieuwe aanvraag om schadevergoeding niet opnieuw zal worden beoordeeld. Het deel van de schade dat opnieuw ontstaan, dan wel verergerd is, zal wel worden beoordeeld. Schadebegroting In het geval van verergering van schade waarover de TCMG eerder een beslissing heeft genomen, beoordeelt de deskundige welke meerkosten gemoeid zijn met het herstel van de verergering van de schade ten opzichte van hoeveel het zou hebben gekost om de oude schade te herstellen. Daarnaast geeft de deskundige een toelichting hoe hij/zij tot deze beslissing is gekomen. Schadebeperkingsplicht De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet <u>volledig</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan en verergeren van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat:

		a) aan de aanvrager door TCMG een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan en zou verergeren indien die niet volledig zou worden hersteld.

Schematische weergave advisering	
Opname schade	Opname en feitelijke beschrijving
Beschrijving EBS	Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
Causaal verband EBS (zonder herstel)	Nee, niet beoordelen
Causaal verband EBS (wel hersteld) en verergering	Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
Schadebegroting	Calculeren meerkosten.
Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden

	2.3.3. Schade is niet opnieuw ontstaan en/of verergerd (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is niet opnieuw ontstaan en/of verergerd.	Advisering door deskundige De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport indien de aanvrager daarvoor een schadevergoeding wenst aan te vragen. De deskundige dient ook voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade naar zijn mening identiek is aan de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient het causaal verband voor deze schade *niet* te beoordelen en dient de omvang van de schade ook niet te begroten. Toelichting Het gaat om schade waarover de TCMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is tussentijds deels hersteld. De schade is niet verergerd ten opzichte van hoe de schade was nadat de schade deels is hersteld. Dat betekent dat dat wordt uitgegaan van het besluit dat destijds over de schade is genomen en dat deze schade in het kader van deze nieuwe aanvraag om schadevergoeding niet opnieuw zal worden beoordeeld.
		Schematische weergave advisering

		Opname schade	Beschrijving van de EBS (met verwijzingen genoemd onder 2) en huidige schade, alsook motivering.
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband verergering	N.v.t.
		Schadebegroting	N.v.t.
		Schadebeperkingsplicht	N.v.t

6. Diversen

6.1. Eigendomsoverdracht

Het is mogelijk dat tijdens de schade-opname (of: de inspectie) blijkt dat de woning kortgeleden is verkocht en dat de aanvrager de nieuwe eigenaar is (insteek is dat het team werkvoorbereiding deze situaties zoveel mogelijk ondervangt). Uitgangspunt is dat alléén degene die op het moment van ontstaan van de schade eigenaar van de woning is schadevergoeding wegens mijnbouwschade kan claimen. Als de schade dus voor de eigendomsoverdracht (de levering) is ontstaan, kan de nieuwe eigenaar in beginsel geen vergoeding van mijnbouwschade claimen.

De nieuwe eigenaar kan alleen schadevergoeding wegens mijnbouwschade bij de TCMG claimen als de oude eigenaar zijn vordering wegens mijnbouwschade door middel van een akte van cessie aan de nieuwe eigenaar heeft overgedragen. Een akte van cessie is een schriftelijke overeenkomst die door beide partijen is ondertekend en waarin duidelijk is omschreven welke vordering wordt overgedragen (meestal is de cessie opgenomen in de leveringsakte). Het is daarom van belang dat de deskundige in zo'n geval in zijn rapport duidelijk aangeeft wanneer de schade naar zijn mening is ontstaan en wanneer de woning in eigendom is overgedragen.

6.2. Reeds herstelde schade

Het komt voor dat aanvragers de schade reeds hebben hersteld voorafgaand aan de opname, maar daar alsnog een schadevergoeding voor willen ontvangen. In dit geval ligt het op de weg van de aanvrager om de aard en omvang van de schade aannemelijk te maken, bijvoorbeeld door aan de deskundige foto's of andere bewijsstukken te verstrekken.

Indien de aanvrager dit heeft gedaan, moet de deskundige aan de hand van de aangeleverde bewijsstukken bezien of hij de schade kan beoordelen en alsnog een eigen calculatie van de schade kan maken. De schade moet altijd worden opgenomen in het adviesrapport en in voorkomend geval moet worden toegelicht waarom de bewijsstukken onvoldoende zijn om de schade te kunnen beoordelen.

6.3. Nader onderzoek

Een nader onderzoek heeft als doel om, met behulp van een derde, aanvullende kennis/expertise te verzamelen zodat de onafhankelijke deskundige een zo volledig mogelijk en goed onderbouwd oordeel en advies kan geven aan de aanvrager. Voor het verzamelen van de aanvullende kennis/expertise kan inzet van materieel nodig zijn. Het benodigde materieel wordt net als het nader onderzoek door de deskundige zelf georganiseerd. De kosten kunnen aan de TCMG worden doorberekend.

Indien de derde die wordt benaderd ten behoeve van het nader onderzoek een zelfstandig oordeel velt over de aard en/of omvang van de schade, dan is voor deze deskundige een DS vereist.

Het verzoek om een nader onderzoek kan bij de afdeling Schade-expertise worden aangevraagd op
1. initiatief van de deskundige
2. n.a.v. een zienswijze van de aanvrager of een verzoek van de Commissie

Ad.1. Wanneer de deskundige tijdens of na de opname constateert dat een nader onderzoek nodig is dan vult de deskundige in overleg met de Projectcoördinator (PC) het aanvraagformulier in (bijlage 2). De PC stuurt het aanvraagformulier (en in voorkomend geval ook de DS) naar het volgende mailadres: Art. 5.1 lid 2 sub e @schadedoormijnbouw.nl.
De afdeling Schade-expertise beoordeelt de aanvraag op:

- volledigheid;
- nut en noodzaak van het onderzoek;
- redelijkheid van de begrote kosten van het nader onderzoek;

- de onafhankelijkheid van de ingeschakelde deskundige voor het nader onderzoek (aan de hand van de DS).

Bij accordering informeert de afdeling Schade-expertise per mail de deskundige en schakelt de deskundige de aanvullende expertise in. Gelijktijdig informeert de afdeling Schade-expertise het team Planning waarna het team Planning contact opneemt met het expertisebureau om een aantal data af te stemmen waarop de deskundigen gepland kunnen worden. Het team Planning legt de verschillende opties voor aan de aanvrager en plant de afspraak voor het nader onderzoek zoveel als mogelijk met alle betrokken. Mocht de zaakbegeleider op een bepaald tijdstip niet kunnen of als de aanvrager aangeeft geen zaakbegeleider nodig te vinden dan vindt de afspraak zonder zaakbegeleider plaats. Anders wordt een nieuwe afspraak gepland.
De resultaten van het nader onderzoek neemt de deskundige als bijlage op in zijn adviesrapport. In zijn beoordeling van de betreffende schade(s) verwijst de deskundige naar de bijlage.

Ad. 2. De afdeling Schade-expertise zet het verzoek voor nader onderzoek n.a.v. een zienswijze of van de Commissie uit bij de deskundige. Wanneer de deskundige besluit om een nader onderzoek aan te vragen dan vult hij het betreffende aanvraagformulier in en zet deze door naar de afdeling Schade-expertise via Art. 5.1 lid 2 sub e @schadedoormijnbouw.nl. De verdere werkwijze is overeenkomstig als wanneer de deskundige op eigen initiatief een nader onderzoek aanvraagt met als het verschil dat de resultaten van het nader onderzoek worden verwerkt in een addendum of herzien adviesrapport.

In een dossier kan het voorkomen dat er sprake is van bedrijfsschade en/of economische schade. Meestal wordt deze schade meegenomen in het expertiserapport. Het kan echter ook voorkomen dat de aanvrager achteraf aangeeft dat er ten tijde van het herstel van de schade er toch bedrijfsschade en/of economische schade is of dat er in het opgeleverde expertiserapport onvoldoende rekening is gehouden met deze schade. In deze gevallen mag de deskundige rechtstreeks contact opnemen met de aanvrager aangezien het niet noodzakelijk is dat de zaakbegeleider of deskundige bij de de afspraak aanwezig hoeven te zijn. Het is wel zaak dat het expertisebureau het aanvraagformulier ter goedkeuring voorlegt aan de afdeling schade-expertise volgens het daarvoor bestemde aanvraagformulier. Daarnaast dient het team Planning altijd op de hoogte te worden gesteld van de geplande afspraak met de aanvrager ten behoeve van registratie en voor het geval een afspraak onverhoopt niet door kan gaan en de aanvrager contact opneemt met de TCMG. Het aanvullende rapport met betrekking tot de bedrijfsschade zal bij voorkeur worden toegevoegd aan het schaderapport en/of later worden toegevoegd in een apart besluit.

6.4. Hoe om te gaan met aanvullende schade na een opname?

Doel is om ten tijde van de opname álle schade op te nemen. Dit wordt zo veel mogelijk bereikt door de volgende acties:

1. Bij het maken van de afspraak adviseert het team Planning de aanvrager om alvast alle schade te noteren.
2. Aan het einde van de opname vraagt de deskundige expliciet aan de aanvrager of alles is opgenomen.

Wanneer op initiatief van de bewoner toch foto's van aanvullende schade worden nagezonden dan geldt het volgende:

a. Indien de aanvullende schade wordt gemeld op het moment dat het adviesrapport nog niet is opgemaakt, dan moet de deskundige die schade alsnog opnemen in het adviesrapport.

De Zaakbegeleider of het serviceloket mailt de foto's naar de afdeling Schade-expertise via Art. 5.1 lid 2 sub e @schadedoormijnbouw.nl. De afdeling Schade-expertise zet de foto's door naar de deskundige.

De deskundige probeert m.b.v. de foto de aanvullende schade via een bureaucalculatie op te nemen in het adviesrapport. Als het niet mogelijk is om aan de hand van de aanvullende foto de schade op te nemen, dan bepaalt de afdeling Schade-expertise of de deskundige alsnog naar de

woning moet om de schade op te nemen. Dit hangt af van de oorzaak dat de schade niet in eerste instantie was opgenomen.

b. Wanneer de aanvullende schade wordt gemeld als het adviesrapport al door de deskundige is uitgebracht, dan wordt deze meegenomen in het zienswijzentraject. De werkwijze is dezelfde als hierboven beschreven met het verschil dat de aanvullende schade d.m.v. een addendum aan het originele rapport wordt toegevoegd.
c. Als de TCMG al een besluit op de aanvraag heeft genomen moet er altijd een nieuw verzoek worden ingediend.

6.5. Nader advies (in een addendum of herzien adviesrapport)

Op de TCMG rust de verplichting om zich te vergewissen van de juistheid en de volledigheid van het adviesrapport van de deskundige. Deze verplichting rust op de TCMG, ongeacht of de aanvrager een zienswijze heeft ingediend naar aanleiding van het adviesrapport. De TCMG kan om deze reden, zowel ambtshalve als naar aanleiding van de zienswijze om een nader advies vragen.

Het verzoek om nader advies bevat een aantal vragen die zijn geformuleerd door het team Schade afhandeling. Het verzoek wordt via Atabix of via de e-mail aan de deskundige toegestuurd. De deskundige kan vervolgens zijn nader advies geven worden in de vorm van een addendum of in de vorm van een herzien adviesrapport.

Het is cruciaal dat de deskundige alle gestelde vragen deugdelijk gemotiveerd beantwoordt. Dit dient op transparante, controleerbare wijze te geschieden. Indien gebruik wordt gemaakt van een herzien adviesrapport in Atabix, dient het verzoek om nader advies als bijlage aan het advies te worden gehecht. Daarnaast dient in het herziene adviesrapport te worden aangegeven op welke punten nader advies is gevraagd en dient de beantwoording daarvan expliciet te worden opgenomen.

Vanaf het moment van ontvangst van de zienswijze heeft de deskundige 10 werkdagen om te reageren.

Zonodig wordt extra expertise door de deskundige ingeschakeld om de zienswijze in het definitief advies op juiste wijze te kunnen verwerken conform de werkwijze zoals onder paragraaf 5.3 vermeld.

Het addendum van de deskundige wordt gemaild naar Art. 5.1 lid 2 sub e @schadedoormijnbouw.nl. Als gebruik wordt gemaakt van een herzien adviesrapport wordt dit geaccordeerd in Atabix

Bijlage 1: Richtlijn AOS voor deskundigen

Richtlijn AOS voor deskundigen

Tijdelijke Commissie
Mijnbouwschade Groningen

Eigenaar: Art. 5.1 lid 2 sub e

Datum : 23-01-2020

Versie : 1.6

Revisie lijst

Versie	Wijzigingen t.o.v. vorige versie	Author	Date
1.0	Eerste definitieve versie	Art. 5.1 lid 2 sub e	06-02-2019
1.1	Aangepaste versie na controle Art. 5.1 lid 2 sub e	Art. 5.1 lid 2 sub e	07-02-2019
1.2	Aangepaste versie (Art. 5.1 lid 2 sub e	Art. 5.1 lid 2 sub e	11-02-2019
1.3A	Alle feedback verwerkt van betrokken partijen	Art. 5.1 lid 2 sub e	26-02-2019
1.4	Website en webformulierlink toegevoegd	Art. 5.1 lid 2 sub e	09-07-2019
1.5	Tekstuele aanpassingen	Art. 5.1 lid 2 sub e	19-12-2019
1.6	Aangepaste versie	Art. 5.1 lid 2 sub e / Art. 5.1 lid 2 sub e / Art. 5.1 lid 2 sub e	23-01-2020

Inhoud

1. Inleiding 50
2. Hoe kan een AOS melding worden gedaan 51
3. Hoe te handelen bij verschillende AOS- melding 52
4. Communicatie met melder/ eigenaar 53
5. Wat houdt een AOS-procedure in 54

1. Inleiding

Op grond van artikel 2 Besluit mijnbouwschade Groningen en artikel 3 van het Protocol mijnbouwschade Groningen dient de Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen (TCMG) meldingen van Acuut Onveilige Situaties (AOS) binnen 48 uur na melding te inspecteren en dient de TCMG in overleg met de melder of bewoner de benodigde maatregelen te treffen.

Deze meldingen kunnen op verschillende manieren bij de TCMG binnenkomen zoals bijvoorbeeld door het doen van:

- Een telefonische melding
- Een melding via de website
- Een melding tijdens een schade-opname door een deskundige.

In deze richtlijn richten we ons voornamelijk op de melding die wordt gedaan door de deskundige. Om te beginnen wordt omschreven wat in het kader van het AOS protocol onder een AOS wordt verstaan. Vervolgens wordt omschreven hoe een AOS melding in behandeling wordt genomen. Verder wordt omschreven op welke wijze de deskundige een AOS kan melden. Ook wordt een aantal mogelijke scenario's van AOS situaties uitgewerkt en tenslotte worden een aantal tips aangereikt betreffende de communicatie met bewoners over mogelijke Acuut Onveilige Situaties.

2. Wat wordt verstaan onder een AOS?

Onder een AOS wordt in het kader van het protocol verstaan: een omstandigheid waarbij er sprake is van een aantasting van de constructie van en/of de staat van een gebouw of werk op een zodanige manier dat er een direct veiligheidsrisico is voor de bewoners, omwonenden of andere personen. Bij de beoordeling van de vraag of er sprake is van een AOS worden steeds mogelijke (kleine of grote) invloeden op de constructie van buitenaf (weersinvloeden, verkeersinvloeden of trillingen) die de acuut onveilige situatie drastisch kunnen verergeren, meegenomen.
Bij een gebouw of werk dient het te gaan om een gebouw of werk in de zin van artikel 1 van het Besluit mijnbouwschade Groningen.

3. De AOS procedure

Na ontvangst wordt een AOS melding zo spoedig mogelijk doorgezet naar het AOS-team waar de AOS-coördinator de melding registreert.

De AOS-coördinator controleert of er voor de desbetreffende woning een schadedossier aanwezig is en noteert het eventuele besluit in het AOS dossier. Vervolgens wijst de AOS-coördinator binnen het AOS-team een Bouwkundig Adviseur aan.

De Bouwkundig Adviseur neemt telefonisch contact op met de melder. Blijkt uit het telefoongesprek tussen de Bouwkundig Adviseur en de melder dat er inderdaad sprake kan zijn van een AOS dan wordt een afspraak voor een inspectie ingepland. De Bouwkundig Adviseur streeft ernaar om binnen 24 uur na melding te inspecteren. Indien de melder niet tevens de bewoner/eigenaar is van het gebouw of werk dan wordt contact opgenomen met de bewoner/eigenaar en vindt de afstemming over het bezoek plaats met de bewoner/eigenaar.

In het eerste telefoongesprek tussen Bouwkundig Adviseur en bewoner/eigenaar wordt steeds benadrukt dat tijdens de inspectie de situatie enkel op constructieve veiligheid zal worden beoordeeld. Ook zal de Bouwkundig Adviseur tijdens dit telefoongesprek - indien er nog geen schadedossier aanwezig is bij de Commissie - de bewoner/eigenaar wijzen op de mogelijkheid om naast de AOS-melding een afzonderlijke schademelding te doen via de website van de TCMG.

Tijdens de inspectie gaat er altijd een inspecteur van een onafhankelijk ingenieursbureau met

de Bouwkundig Adviseur mee. Er wordt dan nogmaals benadrukt dat de situatie enkel op constructieve veiligheid zal worden beoordeeld. De Bouwkundig Adviseur krijgt advies van de inspecteur van het ingenieursbureau en neemt namens de TCMG het advies over.
Uit het advies blijkt of er wel of niet sprake is van een AOS. Als het een gegronde AOS is, wordt meteen vastgesteld of deze direct ter plekke kan worden veiliggesteld. De veiligstelling dient binnen 48 uur gereed te zijn.

De inspecteur van het ingenieursbureau stelt van iedere inspectie een AOS-inspectieverslag op en verstrekt deze rapportage zo spoedig mogelijk aan de TCMG.

Ingeval de bewoner/eigenaar geen toestemming geeft tot inspectie wordt door de Bouwkundig Adviseur samen met de inspecteur van het ingenieursbureau ter plaatse een visuele (uitwendige) inspectie verricht. Ook van deze visuele inspectie wordt een AOS-inspectieverslag opgesteld dat zo spoedig mogelijk wordt verstrekt aan de TCMG.

Zoals hierboven aangegeven is een AOS melding gegrond of ongegrond. Hieronder zal in het kort worden beschreven hoe de TCMG dient te handelen in deze situaties.

Een AOS melding waarvan wordt vastgesteld dat deze ongegrond is
Wanneer tijdens de inspectie blijkt dat er geen sprake is van een AOS dan legt de Bouwkundig Adviseur aan de bewoner/eigenaar in begrijpelijke bewoordingen uit waarom de melding ongegrond is. Aan de bewoner/eigenaar wordt vervolgens uitgelegd dat de eventueel bij de TCMG gemelde schade afzonderlijk wordt onderzocht conform de werkwijze van de TCMG.
Door de TCMG wordt zo spoedig mogelijk schriftelijk aan de bewoner/eigenaar bevestigd dat de melding ongegrond is onder toezending van het AOS-inspectieverslag.

Een AOS melding waarvan wordt vastgesteld dat deze gegrond is.
Wanneer tijdens de inspectie blijkt dat er wel sprake is van een AOS en de melding dus gegrond is, geeft de Bouwkundig Adviseur direct uitleg over de situatie en de gevolgen hiervan aan de bewoner/eigenaar.

De Bouwkundig Adviseur schakelt vervolgens een aannemer in. In het bijzijn van de inspecteur van het ingenieursbureau en de aannemer deelt de Bouwkundig Adviseur de bevindingen van het onderzoek aan de bewoner/ eigenaar mee en legt hij uit of en hoe de veiligstelling[4] plaats gaat vinden. De Bouwkundig Adviseur stelt ter plaatse een Plan van Aanpak op waarin wordt vastgelegd welke feiten er zijn geconstateerd en op welke wijze de veiligstelling plaatsvindt. Het Plan van Aanpak wordt ondertekend door de Bouwkundig Adviseur en ter goedkeuring door de eigenaar/bewoner.

De Bouwkundig Adviseur geeft, na goedkeuring van de bewoner/eigenaar, de aannemer opdracht om het gebouw of werk veilig te stellen conform het Plan van Aanpak. De TCMG neemt de kosten van acuut veiligstellen op zich[5]. Wel is het van belang dat voor de meest (kosten) efficiënte maatregelen wordt gekozen. Ter illustratie: indien het plaatsen van een afzetting rond een bouwvallige schuur afdoende is, is het plaatsen en onderhouden van stutten niet nodig.

Bij een gegronde melding stelt de Bouwkundig Adviseur onmiddellijk het College van Burgemeester en Wethouders van de betrokken gemeente en het technisch lid van de Commissie hiervan in kennis. Weigert de bewoner/eigenaar veiligstelling door de aannemer dan wordt door de Commissie onmiddellijk het College van Burgemeester en Wethouders van de betrokken gemeente geïnformeerd hetgeen aan de bewoner/eigenaar wordt medegedeeld.

[4] Veiligstellen: Met veilig stellen wordt bedoeld het nemen van (bouwkundige) maatregelen om er voor te zorgen dat de constructie van de woning zich weer in een zodanige staat bevindt dat de woning (al dan niet tijdelijk) weer voldoet aan het gestelde in artikel 1a, lid 1, van de Woningwet (De eigenaar van een bouwwerk, open erf of terrein of degene die uit anderen hoofde bevoegd is tot het daaraan treffen van voorzieningen draagt er zorg voor dat als gevolg van de staat van dat bouwwerk, open erf of terrein geen gevaar voor de gezondheid of veiligheid ontstaat dan wel voortduurt).
[5] Conform § 6.2 van de toelichting van het Besluit mijnbouwschade Groningen.

De Bouwkundig Adviseur geeft uitleg over het vervolgproces en maakt vervolgafspraken met de bewoner/eigenaar ten aanzien van een volgend contactmoment. Tevens wordt aangegeven dat in opdracht van de TCMG een 'dedicated' zaakbegeleider vanuit de werkstroom AOS-Follow Up de bewoner/eigenaar verder zal begeleiden gedurende de rest van het traject.

Wanneer een woning niet direct kan worden veiliggesteld en deze woning naar het oordeel van de Bouwkundig Adviseur niet meer veilig kan worden bewoond, wordt de bewoner mondeling geadviseerd en schriftelijke bevestigd de woning te verlaten.
In deze situatie wordt de bewoner aangeboden om elders te verblijven op kosten van de Commissie .[6]

De Commissie bevestigt zo snel mogelijk schriftelijk aan de bewoner/eigenaar dat de AOS melding gegrond is bevonden onder toezending van de AOS-inspectieverslag, een kopie van het Plan van Aanpak en een kopie van de eventueel gemaakte afspraken over het tijdelijk verlaten van het gebouw of werk.
Ook moet duidelijk worden vastgelegd dat de betrokkenheid van de Commissie ophoudt indien na veiligstelling vast komt te staan (door een opname van de schade) dat er geen causaal verband is tussen de gegronde AOS en de aanleg of de exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van het winnen van gas uit het Groningenveld of als gevolg van de gasopslag Norg.

Nadat het gebouw of werk is veiliggesteld, blijft de Bouwkundig Adviseur verantwoordelijk voor de veiliggestelde situatie en beoordeelt hij regelmatig of de situatie niet verslechtert en of er aanvullende maatregelen nodig zijn. De regelmaat van deze controle is afhankelijk van de ernst van de situatie. Ook bewaakt de Bouwkundig Adviseur de nakoming van de (financiële) afspraken die zijn gemaakt met de bewoner/eigenaar.

In het AOS follow up-traject wordt zo spoedig en met prioriteit door TCMG onderzocht of de schade is veroorzaakt door beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of de exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van het winnen van gas uit het Groningenveld of als gevolg van de gasopslag Norg.

4. Hoe kan een AOS melding door de deskundige worden gedaan?

Mocht de situatie zich voordoen dat de deskundige zich zorgen maakt over de veiligheid van de bewoners, of zichzelf dan kan hij hiervan een melding doen.

De melding moet altijd worden gedaan via het webformulier:
https://schadedoormijnbouw.nl/acuut-onveilig#formulierAOS

In de omschrijving van de melding is het belangrijk om aan te geven dat de melding is gedaan door de deskundige onder vermelding van naam en expertisebureau. **Deze melding moet altijd in overleg gedaan worden met de bewoner.**

Daarnaast is het verstandig om telefonisch contact te zoeken met het AOS team wanneer tijdens een schade opname een situatie erg nijpend lijkt te zijn. Hieronder volgt een overzicht met telefoonnummers van medewerkers van het AOS-team. Let op, de medewerkers zijn bereikbaar op werkdagen van 08:00 uur tot 16:30 uur en het verzoek deze 06-nummers niet aan bewoners beschikbaar te stellen.

Art. 5.1 lid 2 sub e (Coördinator AOS)	Art. 5.1 lid 2 sub e	ma t/m do
Art. 5.1 lid 2 sub e (Bouwkundig Adviseur)	Art. 5.1 lid 2 sub e	di t/m vrij
Art. 5.1 lid 2 sub e (Bouwkundig Adviseur)	Art. 5.1 lid 2 sub e	ma, di, don en vrij
Art. 5.1 lid 2 sub e (Bouwkundig Adviseur)	Art. 5.1 lid 2 sub e	ma t/m do

[6] Conform § 6.2 van de toelichting van het Besluit mijnbouwschade Groningen draagt de Commissie de kosten als de bewoners tijdelijk elders moeten verblijven.

Wanneer een deskundige twijfelt over een situatie kan er uiteraard contact worden gezocht met een van de medewerkers van het AOS team. Het is belangrijk om de aanvrager hiervan op de hoogte te stellen zodat de aanvrager niet voor verrassingen komt te staan.

Het AOS-team heeft 48 uur om een AOS-melding af te handelen. Er zal echter altijd eerst telefonisch contact opgenomen worden met de bewoner om de situatie te beoordelen en te inventariseren of er spoed noodzakelijk is.

In overleg met de zaakbegeleider kan er ook voor worden gekozen worden om de AOS-melding via de zaakbegeleider te laten lopen. De instructies hiervoor zijn bekend bij de zaakbegeleider. Mocht het voorkomen dat het AOS-team telefonisch niet bereikbaar is dan kan er een e-mail worden gestuurd naar het volgende e-mail adres: Art. 5.1 lid 2 sub b @schadedoormijnbouw.nl.
Het team AOS zal dan z.s.m. contact opnemen.

5. Hoe te handelen bij verschillende AOS-meldingen?

Hieronder volgen een 4-tal scenario's die zich voor kunnen doen tijdens een Schade-opname waarbij sprake zou kunnen zijn van een mogelijke AOS. In deze scenario's worden ook voorbeelden geschetst hoe de betrokkenen hier het beste mee om zouden kunnen gaan.

In onderstaande scenario's is het van groot belang dat er goed gecommuniceerd wordt richting de aanvrager en geen onrust wordt veroorzaakt. Het is niet de bedoeling dat de deskundige zelf een oordeel geeft over de veiligheid van de situatie of de veiligstelling door het AOS team.

1) **De deskundige treft tijdens een schadeopname een mogelijke AOS aan waar nog niet eerder een AOS melding is geweest.**
   Het is van belang dat tijdens een dergelijke situatie geen onrust wordt veroorzaakt bij een aanvrager. De deskundige wordt geadviseerd om aan de aanvrager aan te geven dat er een situatie is aangetroffen die vragen oproept over de kwaliteit van de constructie en dat de situatie met een ander team besproken zal worden. Hiervoor kan dan vervolgens een AOS melding gedaan worden volgens de daarvoor geldende instructies. De opname van de schade kan verder gewoon worden afgerond.

2) **De deskundige voert een schadeopname uit op een adres waar eerder een AOS inspectie heeft plaatsgevonden die als ongegrond is beoordeelt, terwijl er nu weer twijfel is over de aangetroffen situatie.**
   Allereerst kan de situatie veranderd zijn waardoor er inderdaad nu sprake kan zijn van een AOS. Ook in deze situaties is het goed om te zorgen dat er bij de aanvrager aangegeven wordt dat de constructie vragen oproept en dat de deskundige hierover contact zal opnemen met het AOS-team. De deskundige kan dan tevens een AOS melding doen volgens de daarvoor geldende instructies. De opname van de schade kan verder gewoon worden afgerond.

3) **AOS Follow up: De deskundige voert een schade-opname uit bij een geprioriteerde schademelding waarbij eerder een AOS-inspectie heeft plaatsgevonden die als gegrond is beoordeelt en is veiliggesteld. Tijdens deze schadeopname ontstaat er twijfel over de manier van veiligstellen.**
   In dit scenario is het van belang dat er geen uitspraken worden gedaan over de twijfel die er bestaat over de methode van veiligstelling in het bijzijn van de aanvragers. Er kan contact worden gezocht met het AOS-team om de aangetroffen situatie te overleggen. In gezamenlijkheid kan dan worden besloten of er een nadere inspectie door het AOS-team nodig is. Belangrijk om te benoemen in deze situatie is dat een veiligstelling altijd in samenspraak en met toestemming van een aanvrager wordt uitgevoerd.

6. Communicatie met melder / eigenaar

In dit hoofdstuk volgen een aantal tips betreffende de communicatie met de bewoners over mogelijk Acuut Onveilige Situaties.

Wanneer er een situatie aangetroffen wordt waarbij er twijfel bestaat over de veiligheid is het goed te zorgen dat de bewoner niet onnodig angstig wordt gemaakt. Er hoeft niet gelijk over onveiligheid gesproken te worden. Een voorbeeld is:

"We hebben tijdens de opname een situatie aangetroffen die we graag nader bekeken zouden zien, hiervoor is een speciaal team binnen de TCMG, zij kijken naar de constructies van deze situatie en of er mogelijk op korte termijn gehandeld zou moeten worden".

In het geval van directe twijfel over de veiligheid, door de deskundige, de zaakbegeleider en de bewoners in het goed om wel de verantwoordelijkheid te nemen betreffende deze situatie, echter ook hierbij geldt doe geen uitspraken over of de situatie daadwerkelijk onveilig is, maar dat er wel nader naar gekeken dient te worden. Een voorbeeld zou kunnen zijn:

"We hebben twijfels over de situatie, en willen dit graag z.s.m. door een gespecialiseerde afdeling laten beoordelen of deze twijfels gegrond zijn. Ik zou u adviseren om (de betreffende ruimte) tot die tijd te vermijden, dit puur uit voorzorg, totdat het nader is bekeken en er toelichting is gegeven over wat er constructief aan de hand is"

Bijlage 2: Sjabloon SPLITS VvE's

[aanvraagnummer opnemen]; [adres opnemen] (VvE; [VvE opnemen])

Instructie aan deskundige: De vetgedrukte lijnen op de splitsingstekeningen betreffen gemeenschappelijke muren. [Vorige zin alleen opnemen als splitsingstekeningen aanwezig zijn.] Wanneer de schade zich bevindt aan de buitenzijde van het appartementencomplex, in een gemeenschappelijke ruimte, of indien de schade ziet op beide zijden van een gemeenschappelijke muur en niet alleen aan de binnenzijde die behoort tot een appartementsrecht, is de VvE bevoegd om hiervoor een aanvraag in te dienen. Voor zover de schade alleen ziet op de binnenzijde van een gemeenschappelijke muur die behoort tot een appartement, is alleen de betreffende appartementsgerechtigde bevoegd om een aanvraag in te dienen. [check of dit inderdaad het geval is o.g.v. de akte van splitsing en het toepasselijke splitsingsreglement. Zo niet, modeltekst aanpassen].

Omschrijving van de schademelding:

"*[omschrijving schademelding opnemen]*"

Opnemen in het deskundigenrapport als de schade ziet op een gemeenschappelijk gedeelte: "Schade *** ziet op een gemeenschappelijk gedeelte van het appartementencomplex en wordt daarom meegenomen in dit schaderapport."

Opnemen in het deskundigenrapport als de schade ziet op een privégedeelte: "Schade *** ziet op een privégedeelte van het appartementencomplex en wordt daarom niet meegenomen in dit schaderapport. Alleen de betreffende appartementsgerechtigde is bevoegd om een aanvraag tot vergoeding van deze schade in te dienen."

- **Brondocument:** akte van splitsing in appartementsrechten van [datum opnemen] (deel ***, nummer ***), **inclusief / exclusief** splitsingstekeningen waarop de eigendomsgrenzen zijn aangegeven;

- **Onderscheid gemeenschappelijke- en privégedeelten:** [toepasselijk splitsingsreglement hier opnemen] van toepassing. [Als in de akte van splitsing afwijkingen van het toepasselijke reglement zijn opgenomen, dan die hier ook opnemen: Bijzonderheid: (...)]. **Artikel / artikelen *** ** van het reglement, **dat bepaalt / die bepalen** welke gedeelten van het pand gemeenschappelijk zijn, **luidt / luiden** in dit geval – voor zover voor de deskundige relevant – als volgt:

  "[Relevante artikelen uit het toepasselijke reglement van splitsing hier opnemen]"

Bijlage 3: Hygiëneprotocol betreden bedrijven en locaties met akkerbouw, evenhoevigen en/of pluimvee

Tijdelijke Commissie
Mijnbouwschade Groningen

Eigenaar: Art. 5.1 lid 2 sub e en Art. 5.1 lid 2 sub e

Datum : 05-09-2019

Versie : 2.2

Revisie lijst

Versie	Wijzigingen t.o.v. vorige versie	Author	Date
1.0	Nieuw hygiëneprotocol Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen	Art. 5.1 lid 2 sub e	06-06-2019
2.0	Toevoeging van akkerbouw	Art. 5.1 lid 2 sub e	14-06-2019
2.1	Kleine tekstuele aanpassingen	Art. 5.1 lid 2 sub e	19-06-2019
2.2	Kleine tekstuele aanpassingen en uitleg status bedrijven	Art. 5.1 lid 2 sub e	05-09-2019

1. Inleiding

Zaakbegeleiders van de Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen (TCMG) komen tijdens hun werk regelmatig op akker- en tuinbouwbedrijven en daarnaast in aanraking met hobbymatig dan wel bedrijfsmatig gehouden dieren. In een aantal gevallen gaat het om evenhoevigen (runderen, varkens, schapen en geiten) en pluimvee. In beide gevallen is daarbij altijd het risico aanwezig dat eventuele ziekteverwekkers opgepikt kunnen worden. Aangezien de gezondheidsstatus van de dieren (de mate waarin zij drager kunnen zijn van een besmettelijke dierziekte) en gewassen onbekend is, is een aantal preventiemaatregelen noodzakelijk om het risico op versleping van ziekteverwekkers te beperken.

Voor de houders van dieren is de Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's (Regeling preventie) van toepassing.
Hierin staan de eisen waaraan moet worden voldaan wanneer er bedrijfsbezoek plaatsvindt. Op het moment dat er een dreiging is van een besmettelijke dierziekte, worden ook eisen gesteld aan de bezoekers. Om alle risico's tot een minimum te beperken zijn deze eisen in dit protocol opgenomen.
Voor akkerbouwers zijn er bestrijdingsrichtlijnen waarbij per gewasziekte en plaag protocollen zijn beschreven.
In dit hygiëneprotocol TCMG staat beschreven onder welke voorwaarden bovengenoemde bedrijven en/of locaties kunnen worden betreden.
Dit protocol is van toepassing op alle medewerkers van de TCMG die akker- en tuinbouwbedrijven en bedrijven of locaties betreden waar evenhoevigen en/of pluimvee worden gehouden. Daarnaast gelden deze regels voor alle personen die vergezeld door de TCMG werkzaamheden uitvoeren op deze bedrijven en locaties.

2. Bedrijfshygiëneprotocol

Veel agrarische bedrijven hanteren een eigen bedrijfs- (of branche) hygiëneprotocol voor erfbetreders. Bij een bezoek aan zo'n bedrijf is het bedrijfshygiëneprotocol, voor zover redelijk en proportioneel, leidend. **Let op:** er dient in alle gevallen minimaal aan de eisen van <u>dit</u> hygiëneprotocol te worden voldaan.
<u>Betreden van bedrijven/ locaties met evenhoevigen en/of pluimvee, waar een bedrijfshygiëneprotocol geldt:</u>

a) De auto parkeren op de daarvoor aangewezen/ gemarkeerde plaats.
b) Neem, indien nodig, wegwerpoverall etc. mee.
c) Meld je bij de bedrijfsleider/ eigenaar via bel, intercom, telefoon, loket etc.
Niet zondermeer de stallen betreden.
d) Hygiëne-eisen opvolgen, eventueel gebruik van douche/ ontsmetting van handen/ gebruik handschoenen.
e) Bij het betreden van de stallen/bedrijfsgebouwen gebruik maken van bedrijfskleding en –schoeisel.
f) Laat gebruikte wegwerp materialen zoveel mogelijk achter op het bedrijf. Is dit niet mogelijk dan worden de materialen opgeborgen in een gesloten plasticzak in het vuile gedeelte van de auto en bij eerste gelegenheid in een afvalbak/-container gedaan.
g) Meld je af bij de bedrijfsleider/ eigenaar voordat je het bedrijf verlaat.

<u>Betreden van akker- tuinbouwbedrijven:</u>
Percelen en gebouwen waarin gewassen worden bewaard, worden alleen betreden nadat de ondernemer is gevraagd welke hygiënemaatregelen hij noodzakelijk acht. Deze worden opgevolgd.

Ga na of er sprake is van besmetverklaringen op een bedrijf, perceel of regio, want in dat geval, worden ten allen tijde de volgende hygiëne maatregelen in acht genomen:

Er moet een wegwerpoverall (waterdichte wegwerpoverall NEN 465) en deugdelijke overtrekhoezen voor éénmalig gebruik (hoezen die over schoenen of laarzen worden getrokken) worden gedragen.
Als alternatief kan gewerkt worden met gewone laarzen die achteraf worden gereinigd en ontsmet.

De hygiëne-materialen voor éénmalig gebruik worden op het bedrijf of perceel achtergelaten indien daar voorzieningen voor zijn.
Indien er geen voorzieningen op het bedrijf/ perceel aanwezig zijn om afval weg te gooien worden de wegwerpmaterialen in een plastic zak gedaan en in de auto gescheiden gehouden van de schone materialen.

3. TCMG hygiëneprotocol

Ook bedrijven zonder vastgesteld hygiëneprotocol hebben vaak voorzieningen getroffen om het risico op insleep van ziektekiemen te beperken. Denk hierbij aan het beschikbaar stellen van bedrijfskleding en bedrijfslaarzen.
Gebruik bedrijfskleding en -laarzen: bij voorkeur, mits schoon en niet kapot.
Douchen op het bedrijf: Voor het betreden van een aantal specifieke bedrijven, zoals A, C en E varkensbedrijven (Een A-bedrijf is een fokkerijbedrijf. Een E-bedrijf is een speenbiggenbedrijf, waar gespeende biggen van een fokkerijbedrijf (A-bedrijf) worden opgefokt. Een C-bedrijf fokt meestal biggen op van een A- of E-bedrijf tot geslachtsrijpe zeugen), is douchen verplicht. Voor het overige (B-bedrijf is een vermeerderingsbedrijf en ontvangt meestal geslachtsrijpe zeugen van een C-bedrijf en houdt zeugen waarmee biggen worden geproduceerd. Deze biggen gaan naar een D-bedrijf of F-bedrijf. Een F-bedrijf is speenbiggenbedrijf en is vergelijkbaar met een E-bedrijf. Het D-bedrijf is meestal een vleesvarkensbedrijf dat biggen opfokt tot de slachtrijpe leeftijd) alleen wanneer de veehouder dit verlangt, mits dit op acceptabele wijze kan én gedurende het bedrijfsbezoek gebruik kan worden gemaakt van door de veehouder verstrekte bedrijfskleding.
Betreden van bedrijven/ locaties met evenhoevigen en pluimvee waar geen bedrijfshygiëneprotocol geldt:

a) De auto parkeren op de daarvoor aangewezen/ gemarkeerde plaats. Is deze mogelijkheid niet aanwezig, dan parkeren buiten het terrein/ aan de openbare weg.
b) Trek, voordat je het bedrijfsgedeelte betreedt, bij de auto schone/ ontsmette laarzen aan, dan wel schone laarzen met daarover wegwerphoesjes.
c) Neem eventueel een wegwerp- overall, -handschoenen, mondkapje, etc. mee.
d) Meld je bij de bedrijfsleider/ eigenaar via bel, intercom, telefoon, loket etc. Niet zondermeer de stal betreden.
e) In principe worden laarzen en bedrijfskleding van het bedrijf zelf gebruikt. Is dit niet voorhanden/ vuil/ kapot, dan worden de eigen ontsmette laarzen en wegwerp overalls gebruikt;
   Bij pluimvee: Gebruik altijd stal-eigen schoeisel dat door de houder wordt verstrekt. Indien de houder geen stal-eigen schoeisel verstrekt, gebruik dan overschoenen, over je laarzen heen, die je per stal wisselt.
   Bij pluimvee: Gebruik per stal nieuwe wegwerphandschoenen.
f) Voorkom zoveel mogelijk dat eigen materiaal naar een bedrijf wordt meegenomen en gebruik zoveel mogelijk het materiaal van de veehouder zelf. Kan dit niet, dan wordt het eigen materiaal voor en na gebruik zo goed mogelijk gereinigd en ontsmet.
g) Laat de wegwerp materialen na gebruik achter op het bedrijf.
   Is dit niet mogelijk doe ze dan in een gesloten plasticzak in het vuile gedeelte van de auto en bij eerste gelegenheid in een afvalbak/-container gedaan.
i) Indien reinigen en ontsmetten ter plaatste niet mogelijk is, worden de gebruikte materialen opgeborgen in een gesloten plasticzak in het vuile gedeelte van de auto en zodra er een mogelijkheid is worden de materialen gereinigd en ontsmet.
j) Was de handen met water en zeep of Densept gel 70% na het bezoek en gebruik, indien mogelijk, bij aanraking met dieren wegwerp handschoenen.
k) Meld je af bij de bedrijfsleider/ eigenaar voordat je het bedrijf verlaat.

Voor het betreden van akker- en tuinbouwbedrijven waar ondernemer geen hygiënemaatregelen nodig acht en geen sprake is van een besmetverklaring geldt:
Trek voordat je het bedrijf betreedt wegwerphoesjes aan en laat deze na gebruik achter op het bedrijf.

4. Arbo, milieu en veiligheid

Neem alle voorzorgsmaatregelen met betrekking tot de veiligheid van jezelf en anderen bij gebruik van het ontsmettingsmiddel in acht. Volg de gebruiksaanwijzing, het wettelijk gebruiksvoorschrift en de veiligheidsaanbevelingen op de verpakking op.

Extra aandachtpunten bij bezoek aan rundveebedrijven:

- Gebruik laarzen met stalen neuzen
- Gebruik wegwerphandschoenen bij contact met dieren

Extra aandachtspunten bij bezoek aan pluimveebedrijven:

- Gebruik ruimzichtbril 3M type 2790A bij rechtstreeks contact met dieren.
- Gebruik gehoorbescherming
- Gebruik mondkapje (cat. 3)

Extra aandachtspunten bij bezoek aan varkensbedrijven:

- Gebruik gehoorbescherming
- Gebruik mondkapje (cat. 3)
- Gebruik wegwerphandschoenen bij contact met dieren

5. Divers

1) Materialen zijn te bestellen via Art. 5.1 lid 2 sub e;
2) Houdt in de auto een scheiding tussen wel en niet gebruikt- en overig materiaal;
3) Zorg ervoor dat de laarzen bij het verlaten van de locatie zijn gereinigd. (geen smerige laarzen in de auto) Ontsmet de (eigen) laarzen als ze zijn gebruikt in de stal
4) Reinig de gebruikte elektronische apparatuur (laptop, fototoestel, telefoon e.d.) met de daarvoor bestemde vochtige doekjes.
5) Parkeer de auto niet in de nabijheid van de stal danwel kadaverplaats c.q. kadavertonnen.

Bijlage 4: Aandachtspunten bij schadeopname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten

Aandachtspunten bij schadeopname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten
Het gebouw dat u gaat beoordelen is een rijksmonument of een gemeentelijk monument. Zoals u bekend gelden bijzondere regels voor het schadeherstel van monumenten. Soms geldt een vergunningplicht. Deze regels kunnen gevolgen hebben voor degene die schadevergoeding heeft aangevraagd. Wij geven u daarom enkele aandachtspunten voor de voorbereiding, uitvoering en afronding van de schadeopname.

Voorafgaand aan de schadeopname
Voorafgaand aan de schadeopname moet worden onderzocht welke regels gelden voor het herstel en onderhoud van het monument en welke consequenties deze regels kunnen hebben voor (o.a.) de herstelmethode, de materiaalkeuze en de kosten van herstel.

Rijksmonumenten zijn beschermd op grond van de Erfgoedwet (voorheen: de Monumentenwet 1988). Een rijksmonument mag in principe niet worden ontsierd of in gevaar gebracht zonder omgevingsvergunning. Dat geldt niet alleen bij gebruik, maar ook bij herstel en sloop. Bij gewoon onderhoud geldt geen vergunningplicht als de *materiaalsoort en kleur* niet wijzigen. Ook geldt geen vergunningplicht bij inpandige veranderingen van een onderdeel dat uit het oogpunt van monumentenzorg geen waarde heeft. Over een (eventuele) vergunningaanvraag moet de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed advies uitbrengen.

> Zie hierover artikel 2.1 lid 1 onder f van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en artikel 3a van bijlage II bij het Besluit omgevingsrecht.

Gemeentelijke monumenten zijn (vaak) beschermd op grond van een gemeentelijke erfgoedverordening. Daarin staat vaak een vergelijkbare hoofdregel en uitzondering als hierboven beschreven voor rijksmonumenten. In de Erfgoedverordening staan precieze instructies over bijvoorbeeld het behoud van de *detaillering, profilering, vormgeving, materiaalsoort en kleur* bij normaal onderhoud (zonder omgevingsvergunning). Het is van belang de Erfgoedverordening goed te bekijken. Deze kan per gemeente verschillen. Over een (eventuele) vergunningaanvraag kan een gemeentelijke erfgoedcommissie (vaak) desgevraagd een advies uitbrengen.

> Zie hierover artikel 2.2 lid 1 onder b van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en (bijvoorbeeld) artikel 14 van de Erfgoedverordening gemeente Groningen 2017 en artikel 14 van de Erfgoedverordening gemeente Midden-Groningen.

In *het bestemmingsplan* kunnen aanvullende (bouw)regels staan over het monument. Bovendien kan het monument tevens een karakteristieke, beeldbepalende en/of archeologische waarde hebben. Hiervoor gelden specifieke sloop-, herstel- en bouwregels. Het is daarom van belang ook het bestemmingsplan te raadplegen via www.ruimtelijkeplannen.nl.

Tijdens de schadeopname
Tijdens de schadeopname moet zoveel mogelijk worden gezocht naar een wijze van herstel waarbij de monumentale (en eventueel ook karakteristieke en beeldbepalende) waarde behouden blijft. Hierbij zijn vrijwel altijd de keuze voor materiaal, kleur, vorm, detaillering en profilering belangrijk. Een herstelmethode waarbij voornoemde elementen behouden blijven kan de aanvrager de kosten en vertraging van een omgevingsvergunning besparen.

Bij het opstellen van het schaderapport
In het schaderapport moet zorgvuldig worden opgenomen of al dan niet bijzondere eisen gelden voor de geadviseerde herstelmethode. Dat kan bijvoorbeeld inhouden dat de detaillering, profilering, vormgeving, materiaalkeuze en kleur niet mogen wijzigen. De hoogte schadevergoeding moet toereikend zijn om aan deze eisen te kunnen voldoen. Als een vergunningplicht geldt moet in het rapport ook rekening worden gehouden met de kosten en vertraging daarvan

Bijlage 5: Aanvraagformulier Nader Onderzoek

Aanvraag Nader Onderzoek

Tijdelijke Commissie
Mijnbouwschade Groningen

Datum aanvraag

1. Algemene gegevens

Zaaknummer aanvraag

Datum schade-opname

Deskundige | Telefoon

Expertisebureau

Zaakbegeleider | Telefoon

Straat+huisnummer schade-adres

Postcode+woonplaats schade-adres

2. Gegevens nader onderzoek

Naar aanleiding van de schade-opname van het pand is het noodzakelijk om een nader onderzoek te doen naar:

□ de volgende schade(s) uit het adviesrapport:

Schade nummer(s)

en/of

□ ander nader onderzoek (inzet geassumeerde en/of inzet materiaal), namelijk:

2.1 Schade en situatie

Omschrijving van de schade en aanleiding voor nader onderzoek:

2.2 Indicatie kosten

□ ≤ €2000

□ €2000 - €5000

□ ≥ €5000 > Actie: overleggen van offerte

Als de kosten tijdens onderzoek 15% hoger blijken dan hier aangegeven, dan mail met motivatie sturen naar: coordinatie-schade-expertise@schadedoormijnbouw.nl

2.3 Indicatie doorlooptijd

3. In te schakelen externe partijen t.b.v. uitvoeren nader onderzoek

1

2

3

4. Ondertekening voor akkoord

Datum | Datum

Handtekening TCMG | Handtekening Technisch Coördinator

12.

Praktische Uitwerking Tijdelijke wet Groningen voor Deskundigen

Versie 1
8-10-2020
Instituut Mijnbouwschade Groningen
Afdeling Schade expertise en herstel

Inhoudsopgave

Inleiding 4
1. Werkwijze voor de opname van de schade 5
1.1. Algemeen 5
1.2. Voorbereiding schadedossier en planning van de schadeopname 5
1.3. Introductie/ kennismaking Aanvrager 5
1.4. Samenwerking zaakbegeleider 6
1.5. Acuut Onveilige Situatie (AOS) 6
1.6. Nulmeting-light 6
1.7. Werkwijze schadeopname 7
1.8. Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) 8
1.9. Appartementsrechten 9
1.10. Vereniging van Eigenaren (VvE) 9
1.11. Gebruik eigen fotoapparatuur 10
1.12. Hygiëneprotocol voor schadeopname bij Agrarische bedrijven 10
2. Causaal verband 11
2.1. Uitgangspunten 11
2.2. Bewijsvermoeden 11
2.2.1. Fysieke schade 11
2.2.2. Gebouwen of werken 11
2.2.3. Schade die naar zijn aard redelijkerwijs een gevolg is van mijnbouwactiviteiten ... 12
2.2.4. Ontzenuwen van het bewijsvermoeden 13
2.2.5. Beslisschema toepasselijkheid bewijsvermoeden 14
2.3. Trillingtool 15
2.3.1. Wat is de trillingtool? 15
2.3.2. Gebruik trillingtool 16
2.4. Causaliteit als het bewijsvermoeden niet van toepassing is 17
3. Schadebegroting 18
3.1. Algemeen 18
3.2. Wijze van schadebegroting fysieke schade 18
3.3. Destructief onderzoek 18
3.4. Sloop en nieuwbouw 18
3.5. Schadevergoedingen en BTW 19
3.6. Laag BTW tarief van 9% 22
3.7. Vergoeden sauswerk 22
3.8. Klein Werk Toeslag (KWT) 23
3.9. Materiële gevolgschade 23
3.10. Wettelijke rente 23

4. Schade is eerder behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter (EBS) ... 25
4.1. Algemeen ... 25
4.2. Informatieverstrekking vanuit het IMG ... 25
4.3. Nulmeting-light ... 25
4.4. Hardheidsclausule / beëindigde procedure Arbiter Bodembeweging ... 26
4.5. Identificatie als eerder behandelde schade ... 26
4.6. Wijze van beoordeling eerder behandelde schades ... 27
4.7. Schadebegroting verergerde schades ... 33
4.8. Schadebeperkingsplicht ... 37
4.9. Garantiewerk aannemer NAM/CVW ... 37
5. Schade die eerder behandeld is door de TCMG/IMG ... 38
5.1. Wijze beoordeling eerder behandelde schades TCMG/IMG ... 38
6. Diversen ... 46
6.1. Eigendomsoverdracht ... 46
6.2. Reeds herstelde schade ... 46
6.3. Nader onderzoek ... 46
6.4. Hoe om te gaan met aanvullende schade na een opname? ... 48
6.5. Nader advies ... 48
Bijlage 1: Werkinstructie AOS voor deskundigen ... 49
1. Inleiding ... 51
2. Wat wordt verstaan onder een AOS? ... 51
3. De AOS procedure ... 51
4. Hoe kan een AOS melding worden gedaan? ... 53
5. Hoe te handelen bij verschillende AOS-meldingen? ... 54
6. Communicatie met melder/ eigenaar ... 55
Bijlage 2: Sjabloon SPLITS VvE's ... 56
Bijlage 3: Hygiëneprotocol betreden bedrijven en locaties met akkerbouw, evenhoevigen en/of pluimvee ... 57
1. Inleiding ... 59
2. Bedrijfshygiëneprotocol ... 59
3. IMG Hygiëneprotocol ... 60
4. Arbo, milieu en veiligheid ... 60
5. Divers ... 61
Bijlage 4: Aandachtspunten bij schadeopname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten ... 62

Inleiding

Het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG) schakelt onafhankelijke en onpartijdige deskundigen in om hem te adviseren over het besluit dat het dient te nemen op de bij hem ingediende verzoeken om schadevergoeding. Dit betekent dat het adviesrapport het IMG antwoord dient te geven op de vraag of, en zo ja voor welk bedrag, de aanvrager aanspraak heeft op een vergoeding voor de schade die is ontstaan ten gevolge van bodembeweging die is veroorzaakt door de exploitatie van een mijnbouwwerk voor het Groningenveld of de gasopslag Norg.

De deskundige is uiteraard, gelet op zijn onafhankelijke en onpartijdige positie, vrij in de inhoud van het advies dat hij het IMG geeft. Wel geeft het IMG door middel van dit document richtlijnen voor de wijze waarop de schade moet worden opgenomen, hoe omgegaan moet worden met de beperkingen aan de bevoegdheid van het IMG én hoe – op een aantal onderwerpen – het IMG invulling wenst te geven aan zijn taak om de schade op een rechtvaardige én ruimhartige manier te vergoeden. Op deze manier wordt gewaarborgd dat de schadeopname op een zorgvuldige en uniforme wijze plaatsvindt. De richtlijnen betreffen zowel reguliere dossiers als specials waarbij daar waar nodig de kleine verschillen in werkwijze worden aangeduid. De richtlijnen gelden niet indien en voor zover in specifieke gevallen een andersluidende werkwijze voor de schade-afhandeling is vastgesteld.

1. Werkwijze voor de opname van de schade

1.1. Algemeen

Het belangrijkste doel van de schadeopname is uiteraard om te kunnen adviseren over:

1) of causaal verband bestaat;
2) de omvang van de schade(vergoeding), en om;
3) de nulmeting-light uit te voeren, met het oog op eventuele toekomstige schade.

De werkwijze van de deskundige vindt plaats conform de hieronder door het IMG vastgestelde procedure. Mocht tijdens de uitvoering blijken dat deze procedure moet worden aangepast, dan zal het IMG hierover desgevraagd beslissen.

1.2. Voorbereiding schadedossier en planning van de schadeopname

Het team Werkvoorbereiding van het IMG zal zorgdragen voor een zo volledig mogelijk dossier ten behoeve van de deskundige. Daartoe zal het team Werkvoorbereiding het dossier op onderstaande punten controleren en/of daarover informatie verschaffen aan de deskundige:

- Eigendom (kadaster en objectlijst).
- Geschiedenis (eerdere meldingen bij NAM/CVW of TCMG/IMG op hetzelfde adres).
- De inhoud van de aanvraag.
- Soort object (soort bouwwerk of special, zoals erfgoed of agrarisch).
- Of het object is aangewezen als een beeldbepalend of karakteristiek pand of als gemeentelijk/rijksmonument.
- Regulier dossier of specials zoals erfgoed, agrarisch of MKB.
- Informatie met betrekking tot de topwaarde van de trillingen door aardbevingen met het epicentrum in het Groningenveld of de Gasopslag Norg, zulks mede met het oog op de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden.
- Eerdere meldingen van een Acuut Onveilige Situatie (AOS).

Het volledige digitale dossier wordt door middel van de applicatie "Atabix" aan de deskundige ter beschikking gesteld.

Het team Planning maakt vervolgens de afspraak voor de schade-opname met de aanvrager/zaakbegeleider.

1.3. Introductie / kennismaking Aanvrager

In principe is bij elke opname een zaakbegeleider aanwezig alsmede de aanvrager. De aanvrager kan zich uiteraard ook laten bijstaan, door bijvoorbeeld een eigen deskundige.

Na de kennismaking geeft de zaakbegeleider aan de aanvrager uitleg over de procedure en het doel van het bezoek. De zaakbegeleider is gedurende het proces van aanvraag tot schadevergoeding de contactpersoon voor de aanvrager.

Vervolgens geeft de deskundige uitleg over zijn/haar werkzaamheden.

Het kan zijn dat er geen zaakbegeleider aanwezig is bij de opname. De zaakbegeleider neemt dan voor aanvang van de schade-opname telefonisch contact met de aanvrager op en geeft uitleg over het doel en de procedure. De deskundige geeft uitleg over de opname. De deskundige overhandigt een informatiebrochure aan de aanvrager en verwijst bij vragen over het proces of de organisatie IMG door naar de zaakbegeleider. Ook kan de deskundige een signaal afgeven bij Zaakbegeleiding wanneer hij inschat dat contact met de aanvrager nodig is.

Het behoort tot de taak van de zaakbegeleider en/of deskundige dat hij/zij ervan overtuigd is dat voorafgaande aan de rondgang de werkwijze, het doel en de procedure bij de aanvrager helder zijn.

1.4. Samenwerking zaakbegeleider

Uitgangspunt is dat de deskundige de schade beoordeelt en vaststelt en dat de zaakbegeleider de contactpersoon voor de aanvrager is. De zaakbegeleider heeft als taak om vragen en onduidelijkheden aan de kant van de aanvrager te signaleren en onder de aandacht te brengen.

De deskundige en de zaakbegeleider presenteren zich als eenheid met hun eigen rollen aan de aanvrager. Indien nodig hebben de deskundige en de zaakbegeleider voorafgaand aan de opname contact. De zaakbegeleider heeft géén taak in het beoordelen en vaststellen van de schade.
De deskundige heeft daarnaast geen taak in het uitleggen van de werkwijze van het IMG.

Indien de aanvrager zich laat bijstaan door een gemachtigde, niet zijnde een zaakbegeleider, dan zullen alle contacten over de schade in principe via tussen de zaakbegeleider en de gemachtigde verlopen.

1.5. Acuut Onveilige Situatie (AOS)

Mocht de situatie zich voordoen dat de deskundige zich zorgen maakt over de veiligheid van de bewoners, of zichzelf dan kan hij hiervan een melding doen.

De melding moet altijd worden gedaan via het webformulier:
https://schadedoormijnbouw.nl/acuut-onveilig#formulierAOS

In de omschrijving van de melding is het belangrijk om aan te geven dat de melding is gedaan door de deskundige onder vermelding van naam en expertisebureau. **Deze melding moet altijd in overleg gedaan worden met de bewoner.**

Daarnaast is het verstandig om telefonisch contact te zoeken met het AOS team wanneer tijdens een schade opname een situatie erg nijpend lijkt te zijn. Het AOS-team heeft in principe 48 uur om een AOS-melding af te handelen, echter zal er bij telefonisch contact altijd overleg gepleegd worden over de situatie en of spoed noodzakelijk is.

Als het voorkomt dat het AOS-team telefonisch niet bereikbaar is en ook het webformulier niet beschikbaar is, kan er bij uitzondering een e-mail worden gestuurd naar
Art. 5.1 Wob [redacted]@schadedoormijnbouw.nl. Er wordt dan z.s.m. gehandeld. Hierheen kunnen dus ook eventuele verzoeken voor terugbellen worden gestuurd. Deze mailbox wordt van 08:00 tot 22:00 uur beheerd en beantwoord.

Zie bijlage 1 voor de uitgebreide werkinstructie.

1.6. Nulmeting-light

Naast het opnemen van de door de aanvrager gemelde schade, dient de deskundige in beginsel ook een nulmeting-light uit te voeren aan het hoofdgebouw. In het kader van de nulmeting-light dient de deskundige alle schade van enige omvang vast te leggen in zijn adviesrapport, ongeacht of hier een melding van is gedaan en ongeacht of deze is veroorzaakt door mijnbouw. De nulmeting moet nauwkeurig worden uitgevoerd, maar is tegelijkertijd niet bedoeld als een garantie dat álle schade wordt opgenomen.

In Atabix is vermeld of een nulmeting-light moet plaatsvinden. Indien de deskundige twijfelt over of een nulmeting-light moet plaatsvinden, kan hij daarover contact opnemen met werkvoorbereiding.

In uitgangspunt wordt alleen een nulmeting-light uitgevoerd indien het gaat om gebouwen die bestemd zijn om te gebruiken ten behoeve van wonen. Het gaat hierbij - voor alle duidelijkheid - om particuliere bewoning van meer permanente aard door mensen, niet om behuizing voor dieren (vee). In beginsel moeten alle voor wonen bestemde ruimtes van het gebouw worden opgenomen in het kader van de nulmeting-light. Dit zijn dus bijvoorbeeld de woonkamers, slaapkamers, hal, keuken, sanitair, kelder etc.

De nulmeting-light wordt niet uitgevoerd voor bijgebouwen en overige werken die niet bestemd zijn voor bewoning, zoals een schuur, opberghok, garage, fietsenstalling, tuinornamenten, hekwerk/tuinafscheiding en tuinhuisje (voor zover dit niet bewoond wordt). Hier zal geen nulmeting-light plaatsvinden maar zal alleen de gemelde schades worden opgenomen, ongeacht of deze schades mijnbouwgerelateerd zijn of niet.

Zorginstellingen (bejaardentehuizen/zorgcentra) worden ook permanent bewoond, ook al kan de bestemming niet Wonen maar Maatschappelijke doeleinden zijn. In dat geval geldt dat alleen de betreffende wooneenheid van de bewoner onder de nulmeting-light valt, niet de overige openbare ruimtes die voor iedereen toegankelijk zijn (zoals gemeenschappelijke kelder, gemeenschappelijke hal etc.). Dit geldt eveneens voor VvE's. Zie voor de werkwijze bij VvE's het onder 1.9 bepaalde. Bij de groep (professionele) vastgoedeigenaren die vaak een groot aantal panden met schades tegelijk aanmelden kiest het IMG er in afwijking van de hoofdregel voor, ook al gaat het daarbij doorgaans om particuliere, permanente bewoning met bestemming Wonen, geen opname light in de ruimtes te laten verrichten. Alleen de aangemelde schades worden opgenomen en gecaculeerd. Ook dit zal worden vermeld in Atabix.

De nulmeting-light wordt ook niet uitgevoerd voor gebouwen of opstallen die niet bestemd zijn voor bewoning. Hierbij moet gedacht worden aan:
- kantoorruimte;
- bedrijfsruimte (winkelruimte/magazijn);
- recreatieruimte, sporthallen (zwembaden);
- kerken;
- ziekenhuizen;
- scholen;
- stallen; indien een woonhuis en een schuur aan elkaar vast zijn gebouwd (kop-romp-boerderij) dan behoeft alleen voor het woongedeelte daarvan een nulmeting-light uitgevoerd te worden.

Het IMG kan er onder omstandigheden voor kiezen om in bijzondere gevallen toch een nulmeting uit te laten voeren aan een gebouw of opstal dat niet voor bewoning is bestemd. In dat geval zal dit doorgegeven worden in Atabix.

1.7. Werkwijze schadeopname

De deskundige neemt de schade op door middel van een vaste route en legt de opgenomen schade vast in de applicatie "Atabix". De deskundige begint met het exterieur van het gebouw en loopt rond het object (met de klok mee). Bij het interieur start de expert op de hoogste verdieping die met een vaste trap (inclusief vlizotrap) bereikbaar is en werkt vervolgens naar de begane grond (of kelder, mits begaanbaar).

Van de gevel met voordeur en huisnummer wordt een overzichtsfoto gemaakt en van elke gevel/muur met schade wordt ook een overzichtsfoto gemaakt. Vervolgens wordt van de schade minimaal één detailfoto gemaakt, maar zo veel foto's als nodig zijn om de schade deugdelijk vast te leggen.

Belangrijk is dat alle door de aanvrager gemelde schade en elke door de deskundige onder de 1.6 beschreven nulmeting-light geconstateerde schade fotografisch wordt vastgelegd en voorzien van een technische toelichting op de aard en omvang van de schade. De deskundige dient dus **alle** schade op te nemen die de bewoner heeft bedoeld te melden en/of waarvan de bewoner van mening is dat er sprake zou kunnen zijn van mijnbouwschade. Het is de deskundige onder geen beding toegestaan om een opname van schade achterwege te laten, omdat hij van mening is dat geen sprake is van mijnbouwschade, wanneer de aanvrager meent dat die sprake wel voor vergoeding in aanmerking zou kunnen komen. Indien de deskundige van mening is dat hetgeen de aanvrager heeft bedoeld te melden geen schade is, dient de deskundige de situatie nog steeds zo goed mogelijk fotografisch vast te leggen en woordelijk te beschrijven.

In het kader van de nulmeting-light dient de deskundige alle schade van enige omvang vast te leggen in zijn adviesrapport, ongeacht of hier een melding van is gedaan en ongeacht of deze is veroorzaakt door mijnbouw. In het kader van nulmeting-light wordt ook van gebreken die geen relatie hebben met de gaswinning een korte vastlegging (foto + beschrijving) gemaakt

Het clusteren van gebreken is onder een nulmeting-light in principe niet toegestaan. Hiervoor geldt echter een uitzondering. Gebreken aan de binnenzijde die voorkomen in hetzelfde wandvlak kunnen gebundeld worden en onder één schade opgenomen worden in het adviesrapport. Dit is alleen mogelijk indien het gelijksoortige schade betreft, met eenzelfde oorzaak, eenzelfde verloop en eenzelfde omschrijving van de schade. Dezelfde scheurvorming in het midden van één wand kan dus onder één schadenummer gebundeld worden. Scheurvorming doorlopend in de hoeken dient in dat geval onder een apart schadenummer opgenomen te worden.

De deskundige dient terughoudend te zijn met het doen van mededelingen tijdens de opname over of causaal verband bestaat tussen de schade en mijnbouwactiviteiten, en over de financiële omvang van de schade. De ervaring heeft namelijk geleerd dat achteraf regelmatig blijkt dat de deskundige (n.a.v. van opmerkingen van de projectcoördinator van het deskundigenbureau) terug moet komen op zijn initiële beoordeling. Dit leidt mogelijk tot teleurstelling bij de aanvrager. Daarnaast komt het regelmatig voor dat bewoners de beoordeling van de deskundige niet goed begrijpen of onthouden.

Wanneer in een adviesrapport meerdere huisnummers tegelijk worden behandeld omdat dezelfde eigenaar ze in eigendom heeft, dan dient de deskundige per schade aan te geven op welk huisnummer de schade betrekking heeft.

1.8. Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

De foto's van schades die door de deskundige worden opgenomen in het adviesrapport dienen te voldoen aan de AVG. Dit betekent dat bijzondere persoonsgegevens niet op de foto's zichtbaar mogen zijn.

Bij het maken van foto's voor een schadeopname dient de deskundige het volgende in acht te nemen:

- Personen aanwezig bij de schadeopname mogen niet duidelijk herkenbaar in beeld;
- Objecten met persoonsgegevens dienen zoveel mogelijk met toestemming van de aanvrager/bewoner te worden weggehaald of buiten het beeld van de foto te worden gehouden;
- Objecten met persoonsgegevens die niet kunnen worden weggehaald of buiten het beeld van de foto kunnen worden gehouden, dienen te worden geblurred.

Typen objecten met persoonsgegevens zijn:

- Ingelijste foto's, portretten, of schilderijen met daarop duidelijk herkenbare personen;
- Religieuze tekenen en symbolen;

- Posters, plakkaten en foto's waaruit politieke opvattingen of lidmaatschap van een vakbond blijkt;
- Gegevens met betrekking tot iemands seksueel gedrag of seksuele gerichtheid

1.9. Appartementsrechten

Bij het IMG worden ook aanvragen tot schadevergoeding ingediend door eigenaren van appartementsrechten. Belangrijk aspect bij het adviseren aan het IMG over het op deze aanvragen te nemen besluit, is de vraag of en zo ja in hoeverre de gemelde schade onder het appartementsrecht valt. De schade kan immers ook buiten het appartementsrecht vallen en in dat geval komt de schadevergoeding bijvoorbeeld toe aan de VvE (of een andere appartementsgerechtigde).

Door het IMG is ervoor gekozen om bij de opdrachtverstrekking aan deskundigen voor de opname van schade van appartementsgerechtigden te werken met een zogenoemde vuistregel. De vuistregel houdt in dat de deskundige bij de opname van schade aan een appartementsrecht in elk geval de schade aan de binnenmuren, vloeren en plafonds van een appartement dient op te nemen. Schade aan gemeenschappelijke ruimten, buitenmuren, het dak of de fundering van een gebouw behoeft de deskundige in beginsel niet op te nemen (tenzij de VvE een eigen verzoek om schadevergoeding heeft ingediend dat onder een eigen dossiernummer wordt afgehandeld. Zie werkwijze onder 1.10). De schadevergoeding voor die delen van het gebouw komt in de regel namelijk toe aan de VvE en daarvoor kan door de appartementsgerechtigde dus geen vergoeding worden aangevraagd.

De deskundigen krijgen van het IMG de opdracht om de appartementen volgens deze vuistregel op te nemen. De nulmeting-light beperkt zich dus ook tot de delen van het gebouw die binnen deze vuistregel vallen.

Afwijken van de vuistregel
Indien de appartementsgerechtigde meent dat hij aanspraak heeft op een vergoeding voor schade aan een deel van het gebouw dat valt buiten de hiervoor geschetste vuistregel, dan dient de deskundige deze schade wél op te nemen en − als sprake is van mijnbouwschade − te calculeren wat de kosten van herstel van deze schade zijn
De deskundige krijgt op voorhand van de afdeling Werkvoorbereiding de splitsingsakte met het modelreglement aangeleverd zodat hij de appartementsgerechtigde direct kan informeren over of hij aanspraak kan maken op een vergoeding voor de schade voor het gebouwgedeelte dat valt buiten de hierboven geschetste vuistregel. Indien het een complexe splitsingsakte betreft dient de deskundige dit te melden richting de Afdeling werkvoorbereiding, zodat zij nader kunnen onderzoeken of de betreffende schade al dan niet valt binnen het appartementsrecht van de aanvrager en de vergoeding aan de aanvrager toekomt.

1.10. Vereniging van Eigenaren (VvE)

De VvE is alleen gerechtigd tot schadevergoeding voor zover de schade zich bevindt in de gemeenschappelijke gedeelten van het appartementencomplex. In grote lijnen geldt dat wanneer de schade zich bevindt aan de buitenzijde van een appartementencomplex, in een gemeenschappelijke ruimte, of wanneer de schade ziet op beide zijden van een gemeenschappelijke muur en niet alleen aan de binnenzijde die behoort tot het appartementsrecht, de VvE bevoegd is om hiervoor een aanvraag in te dienen. Het IMG gaat na of de VvE daadwerkelijk bevoegd is om de schadeaanvraag in te dienen.

Aan de hand van de bij het Kadaster opgevraagde splitsingsakte (incl. bijbehorende splitsingstekening(en)) en het bijbehorende splitsingsreglement beoordeelt de afdeling Werkvoorbereiding wat de gemeenschappelijke gedeelten en de privé-gedeelten zijn van het appartementencomplex en legt dit vast in het document SPLITS VvE's (bijlage 2) met daarin

een instructie voor de deskundige. Deze instructie wordt via Atabix gedeeld met de deskundige.

De deskundige neemt alleen de door de VvE's gemelde schade(s) op. Er wordt geen nulmeting-light uitgevoerd.

1.11. Gebruik eigen fotoapparatuur

Uitgangspunt is dat foto's rechtstreeks via de Atabix applicatie worden gemaakt. Het kan zijn dat de iPad die daarvoor gebruik moet worden, foto's van onvoldoende kwaliteit oplevert voor een goed rapport. In dat geval is het gebruik van andere camera's toegestaan. Deze foto's worden dan gelijk na de opname via de backend van Atabix toegevoegd en direct verwijderd nadat ze zijn toegevoegd en opgeslagen.

1.12. Hygiëneprotocol voor schadeopname bij Agrarische bedrijven

Voor het betreden van een agrarisch bedrijf heeft IMG een eigen hygiëneprotocol opgesteld.
Alle aanwezigen bij de schade-opname op een agrarisch bedrijf moeten zich houden aan het hygiëneprotocol, dat is bijgevoegd als bijlage 3. Deskundigen dienen zelf zorg te dragen voor al het materieel, passende kleding, schoeisel etc. dat nodig is in het kader van het hygiëneprotocol.

2. Causaal verband

2.1. Uitgangspunten

Het IMG dient schade te vergoeden met overeenkomstige toepassing van het burgerrechtelijke aansprakelijkheids- en schadevergoedingsrecht. In dit verband moet ook worden beoordeeld of de door de aanvrager gemelde schade in causaal verband staat met bodembeweging als gevolg van de exploitatie van een mijnbouwwerk voor het Groningenveld of de Gasopslag Norg.

Hierbij moet in uitgangspunt toepassing gegeven worden aan het normale leerstuk van causaal verband als bedoeld in artikel 6:98 BW.

2.2. Bewijsvermoeden

In een groot aantal gevallen waarop de verzoeken om schadevergoeding bij het IMG zien, is evenwel het bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW van toepassing. Het artikel luidt als volgt:

> *Artikel 6:177a BW*
> *Bij fysieke schade aan gebouwen en werken, die naar haar aard redelijkerwijs schade door beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of de exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van het winnen van gas uit het Groningenveld zou kunnen zijn, wordt vermoed dat die schade veroorzaakt is door de aanleg of de exploitatie van dat mijnbouwwerk.*

Als het bewijsvermoeden van toepassing is op de gemelde schade, dan betekent dit dat vermoed wordt dat de schade daadwerkelijk een gevolg is van mijnbouwactiviteiten, tenzij het vermoeden is ontzenuwd. Voor de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW moet voldaan zijn aan een aantal eisen. Er moet:

1) sprake zijn van <u>fysieke schade</u>;
2) aan een <u>gebouw of werk</u>;
3) die naar <u>haar aard redelijkerwijs schade</u> door mijnbouw zou <u>kunnen</u> zijn;

Bij de uitleg van deze criteria zoekt het IMG in beginsel aansluiting bij het advies van het panel van deskundigen onder voorzitterschap van prof. Van Mierlo van 22 januari 2019. Dit advies is openbaar beschikbaar, maar kan desgevraagd aan de deskundige worden toegezonden.

Het IMG zal hierna uiteenzetten hoe het, overeenkomstig het advies van het panel van deskundigen, toepassing geeft aan het bewijsvermoeden.

2.2.1. Fysieke schade

Het bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW is uitsluitend van toepassing op 'fysieke schade'. Het IMG definieert dit begrip als volgt:

> *"Onder fysieke schade wordt verstaan: een fysieke aantasting, die zich manifesteert in een blijvende verandering van vorm of structuur of stand c.q. verzakking, die naar verkeersopvatting de gaafheid kenmerkt."*

2.2.2. Gebouwen of werken

Verder is vereist dat de fysieke schade is ontstaan aan een 'gebouw' of 'werk'. Voor het begrip 'gebouw' wordt aansluiting gezocht bij dit begrip uit de Woningwet, zijnde:

"een bouwwerk dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt."

"Het begrip 'werken' ziet op constructies die zijn bedoeld om duurzaam ter plaatse te blijven, zoals een afdak, een terreinafscheiding of infrastructurele werken. Ook een irrigatie- of drainagesysteem kan een werk zijn als uit de aard voortvloeit dat het een constructie is die bedoeld is om duurzaam ter plaatse te blijven."

Een woonboot is ook als een "werk" aangemerkt.
De deskundige moet dus beoordelen of er sprake is van fysieke schade aan een gebouw of werk.

2.2.3. Schade die naar zijn aard redelijkerwijs een gevolg is van mijnbouwactiviteiten

Indien het gaat om fysieke schade aan een gebouw of werk, moet vervolgens worden bekeken of sprake is van schade die naar haar aard redelijkerwijs een gevolg van beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of de exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van het winnen van gas uit het Groningenveld zou kunnen zijn.

Bij de beantwoording van deze vraag komt beperkt betekenis toe aan de fysieke eigenschappen van de schade. Alleen als het gaat om één van de volgende typen schade, is naar haar aard géén sprake van mijnbouwschade en is het bewijsvermoeden dus niet van toepassing:

- verkleuring, vlekvorming;
- bladderen van verfwerk, loslaten/onthechten van verf-/kitwerk;
- veroudering, verwering;
- krimpscheuren in materialen (bijvoorbeeld scheuren in houten balken, in een baksteen e.d.). N.B. krimpscheuren tussen twee verschillende materialen of ter plaatse van overgangen vallen hier niet onder.

Voor alle overige vormen van fysieke schade kan in dit stadium niet op voorhand worden uitgesloten dat sprake is van mijnbouwschade en kan het bewijsvermoeden dus wel van toepassing zijn. Dit geldt dus, voor de goede orde, ook voor bijvoorbeeld krimpscheuren in de aansluiting tussen twee materialen en voor zettingsschade. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat de hiervoor genoemde lijst nog zal worden aangevuld met andere schades die niet door bodembeweging kunnen zijn ontstaan.

Het IMG gaat ervan uit dat de geografische locatie van het gebouw waaraan schade is ontstaan, wél bepalend is voor het antwoord op de vraag of de schade redelijkerwijs door mijnbouwactiviteiten zou kunnen zijn ontstaan.

Daarbij hanteert het IMG – in lijn met het advies van het panel van deskundigen – als uitgangspunt dat het bewijsvermoeden van toepassing is indien het gebouw of werk waaraan fysieke schade is ontstaan:

1) is gelegen boven of op een afstand van minder dan 6 km van het Groningenveld;
2) is gelegen op een locatie waar in de 30 jaar voorafgaand aan het ontstaan van de schade een topwaarde is opgetreden van de trilling van het maaiveld als gevolg van een aardbeving met epicentrum gelegen in het Groningenveld, van meer dan 2 mm/s in combinatie met een overschrijdingskans van meer dan 1%.

Dit zijn alternatieve criteria. Indien dus aan één van deze criteria is voldaan, dan wordt voor de betreffende fysieke schade vermoed dat die een gevolg van mijnbouwactiviteiten is.

Buiten de hiervoor onder 1) en 2) genoemde criteria zou alsnog een bewijsvermoeden van toepassing kunnen zijn, indien sprake is van fysieke schade aan een gebouw of werk, dat al dan niet in combinatie met de bijzondere constructiekenmerken van dat gebouw of werk, gevoeliger is voor aardbevingen dan andere gebouwen of werken. Wat betreft deze uitzonderlijke categorie

'gevoelige gebouwen of werken' moet worden gedacht aan gebouwen of werken in wierdendorpen, op taluds en langs slootkanten, of bepaalde grote boerderijen of molens.

Het IMG verstrekt door middel van de gevalideerde trillingstool die in Atabix is opgenomen een overzicht van de topwaarde van de trillingen diezijn opgetreden ter plaatse van het gebouw of werk waarop het verzoek om schadevergoeding betrekking heeft. Aan de hand van dit informatieblad kan de deskundige beoordelen of op de fysieke schade het bewijsvermoeden van toepassing is, omdat aan het onder 2) genoemde criterium is voldaan. Zie hierover meer uitgebreid paragraaf 2.2.6.

2.2.4. Ontzenuwen van het bewijsvermoeden

Indien het bewijsvermoeden van toepassing is op de fysieke schade, dan is daarmee nog niet gezegd dat sprake is van causaal verband. De deskundige dient vervolgens namelijk te bezien of het bewijsvermoeden is weerlegd. Het IMG hanteert hiervoor, mede in het licht van artikel 6:177a BW, een hoge lat. In het advies van het panel van deskundigen is aangegeven dat het bewijsvermoeden is weerlegd indien er evident en aantoonbaar een andere, uitsluitende oorzaak van de schade kan worden aangewezen worden door de deskundige.

Het komt er hierbij in de eerste plaats op aan of de deskundige met een voldoende grote mate van zekerheid, voldoende draagkrachtig gemotiveerd kan aangeven waarom de schade niet is veroorzaakt of verergerd door mijnbouw, maar door een andere, uitsluitende oorzaak.

De motivering die de deskundige in zijn adviesrapport geeft moet – om het bewijsvermoeden te weerleggen – dan ook in de eerste plaats voldoende duidelijk een andere oorzaak van de schade aanwijzen, derhalve anders dan bodembeweging door mijnbouwactiviteiten.
Een motivering die niet duidelijk aangeeft waardoor de schade dan wél is ontstaan, kan het bewijsvermoeden in principe niet ontzenuwen. Een motivering waarin diverse, mogelijke oorzaken van de schade zijn genoemd, kan dat evenmin. Het bewijsvermoeden kan ook niet worden weerlegd door er enkel op te wijzen dat de schade niet ontstaan zou kunnen zijn door trillingen met de sterkte die is genoemd in de uitkomst van de trillingtool (dat vergt wetenschappelijk onderzoek).

De motivering moet – in de tweede plaats - tot uitdrukking brengen dat bij de deskundige een voldoende grote mate van zekerheid bestaat omtrent die andere schadeoorzaak. Dit behoeft geen absolute zekerheid of onomstotelijk bewijs te zijn (100%). Dat is immers onmogelijk. Wel ligt de lat voor het ontzenuwen van het bewijsvermoeden hoog. Dit betekent dat de deskundige een voldoende grote mate van zekerheid moet hebben over dat de schade door een andere, uitsluitende oorzaak is ontstaan; in die zin, dat sprake moet zijn van een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid over de oorzaak van de schade. De motivering die de deskundige geeft in zijn adviesrapport moet die mate van zekerheid dan ook voldoende tot uitdrukking brengen. Een motivering waarin een andere, meer "waarschijnlijke" oorzaak van de schade is genoemd, is onvoldoende om het bewijsvermoeden te ontzenuwen.

De motivering moet – in de derde plaats – voldoende begrijpelijk/navolgbaar uitleggen waarom de deskundige er voldoende zeker van is dat de schade niet door bodembeweging door mijnbouwactiviteiten is ontstaan, maar een andere oorzaak heeft. Daartoe moet de deskundige in zijn motivering toelichten door welk schademechanisme de betreffende schade dan is ontstaan en of de te verwachten effecten van dat schademechanisme in overeenstemming zijn met de situatie van de schade zoals de deskundige die feitelijk heeft opgenomen.

De motivering moet – in de vierde plaats – voldoen specifiek geformuleerd zijn. Een algemene formulering die niet van toepassing is op de te beoordelen schade of voor de aanvrager/lezer te herkennen valt, is onvoldoende om het bewijsvermoeden te ontzenuwen. Het is bijvoorbeeld noodzakelijk om specifieke materialen en schademechanismen te benoemen.

De motivering moet – tenslotte – begrijpelijk zijn. Het gebruik van vakjargon (juridisch of technisch) dient tot een minimum te worden beperkt. Waar het vakjargon niet te vermijden is zal een nadere toelichting geven moeten worden op de gebruikte terminologie. De aanvrager moet goed kunnen begrijpen waarom de deskundige tot zijn oordeel is gekomen.

2.2.5. Beslisschema toepasselijkheid bewijsvermoeden

Hetgeen hiervoor is uitgelegd, leidt tot het volgende beslisschema voor de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden.

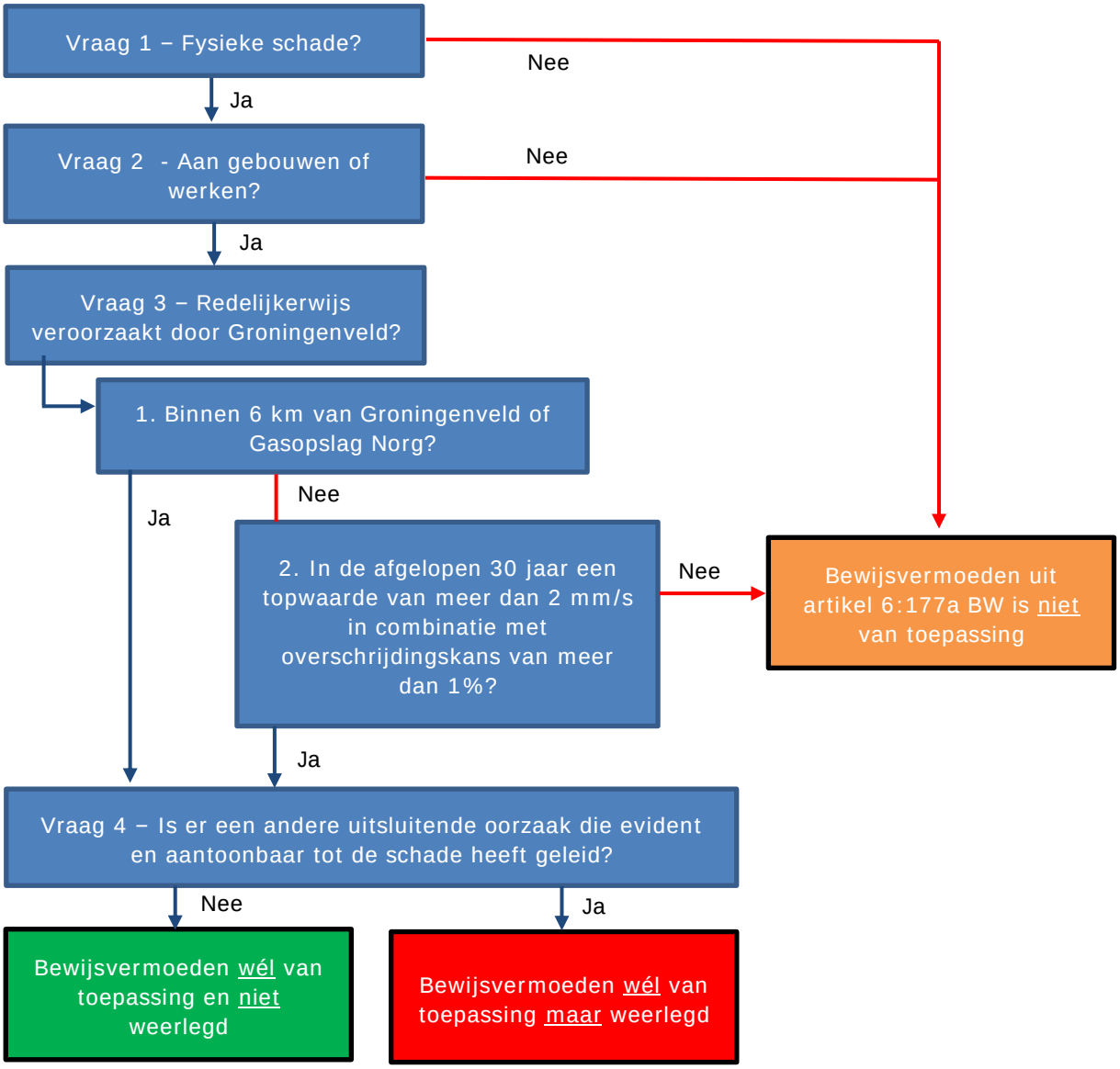

2.3. Trillingtool

Het IMG beschikt over een onafhankelijk gevalideerde trillingtool. Hierna zal eerst uiteengezet worden wat deze trillingtool is. Daarna wordt uitgelegd hoe de trillingtool al dan niet mag worden gebruikt.

2.3.1. Wat is de trillingtool?

De trillingtool betreft een applicatie in het programma Atabix waarmee een rekenmodel kan worden toegepast op een specifiek locatieadres. De applicatie genereert vervolgens een pdf waarmee de uitkomsten van dat rekenmodel worden weergegeven voor de locatie.

Het gebruikte rekenmodel is gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek van Bommer e.a. uit 2019, welk model het panel van deskundigen had geadviseerd te gebruiken.[1] Het rekenmodel heeft – eenvoudig gezegd – tot doel om een voorspelling te doen van de maximale trillingssterkte die als gevolg van één specifieke beving kan zijn opgetreden op een specifieke locatie.

Deze modelmatige benadering is noodzakelijk, omdat er uiteraard niet op alle locaties trillingsensoren aanwezig zijn. Het model zorgt er in de eerste plaats voor dat de waarden die wél zijn gemeten door het sensornetwerk van het KNMI, worden geëxtrapoleerd naar andere specifieke locaties.

Bij een dergelijke extrapolatie moet uiteraard een – aanzienlijk – aantal aannames worden gedaan. Dat kan op verschillende manieren. Het panel van deskundigen heeft in dat verband geadviseerd om een rekenmodel te hanteren met een overschrijdingskans van de trillingssterkte van (slechts) 1%. Anders gezegd: de kans dat de trilling die zich op een locatie in de werkelijkheid heeft voorgedaan groter is dan de berekende trilling, is daarmee zeer klein. Dit wordt bereikt door alle onzekerheden te elimineren op een manier waardoor de trillingssterkte niet kan worden onderschat.

> Zo elimineert het model bijvoorbeeld de effecten van verschillen in de bodemsamenstelling per gebied (bijv. veen/zand/etc.). In de werkelijkheid heeft de bodemsamenstelling wél effect op de mate waarin een trilling wordt doorgegeven. Het feit dat deze omstandigheid wordt geëlimineerd, is één van de verklaringen voor het feit dat het gebied met een trillingssterke van 2 mm/s met een overschrijdingskans van 1% gewerkt bepaald kan worden met een *perfecte* cirkel uit het epicentrum; dat zou niet mogelijk zijn indien dergelijke onzekerheden niet zouden zijn geëlimineerd, maar geprobeerd zou zijn om een aanname te doen omtrent het effect van die onzekerheden op de werkelijke trillingssterkte.

De eliminatie van dit soort onzekerheden leidt tot een theoretische benadering van de maximale trillingssterkte op een specifieke locatie. Daarbij staat op voorhand vast dat deze trillingssterkte in het overgrote deel van de gevallen in de praktijk kleiner zal zijn geweest dan uit het theoretisch model volgt, maar tegelijkertijd wordt voorkomen dat de trillingsterkte in de praktijk hoger geweest zou kunnen zijn dan uit het model volgt. Deze benadering sterkt derhalve tot bescherming van degenen die schade hebben geleden als gevolg van mijnbouwactiviteiten, nu de onzekerheden in hun voordeel worden geëlimineerd.

De trillingtool maakt het vervolgens mogelijk om op per specifieke locatie te bepalen welke maximale trillingssterkte in theorie kan zijn opgetreden als gevolg van een specifieke aardbeving. Daartoe zijn de effecten van alle aardbevingen uit de recente geschiedenis opgenomen in het

[1] Het model MaxRot uit: Julian J. Bommer, Peter J. Stafford & Michail Ntinalexis, Empirical Ground - Motion Prediction Equations for Peak Ground Velocity from Small - Magnitude Earthquakes in the Groningen Field Using Multiple Definitions of the Horizontal Component of Motion, Updated model for smaller earthquakes, November 2017. Het IMG maakt inmiddels gebruik van de verbeterde versie van dit model, uit Bommer e.a. 2019.

rekenmodel uit de trillingtool; zowel aardbevingen met een epicentrum in het Groningenveld als aardbevingen met epicentra in andere (kleine) velden.

De trillingtool produceert vervolgens één pdf waarin de 15 bevingen met de grootste trillingssterkte op de betreffende locatie zijn genoemd, op welke datum die bevingen zich hebben voorgedaan, wat de afstand tot het epicentrum van die beving was én wat de maximale theoretische trillingssterkte is die deze beving op de locatie kan hebben veroorzaakt.

2.3.2. Gebruik trillingtool

De trillingstool is voor iedere deskundige beschikbaar in Atabix. Het gebruik van een andere (niet-gevalideerde) trillingtool is onder géén beding toegestaan.

De uitkomsten van de trillingtool kunnen op een paar manieren worden gebruikt.

<u>Toepasselijkheid bewijsvermoeden</u>
Het panel van deskundige heeft geadviseerd – kort gezegd – dat het bewijsvermoeden van toepassing is op fysieke schade aan een gebouw of werk, indien voorafgaand aan het ontstaan van die schade een trillingssterkte van 2 mm/s is opgetreden (met een overschrijdingskans van 1%). De trillingtool maakt het mogelijk om per specifieke locatie te bekijken op welke momenten in de tijd deze trillingssterkte is bereikt en het bewijsvermoeden, als het ware, dus is 'getriggerd'. Dit is het allerbelangrijkste doel van de trillingtool.

De trillingtool heeft in zoverre meerwaarde ten opzichte van een kaart waarin het effectgebied van Huizinge wordt geplot, dat een dergelijke kaart slechts informatie geeft over één moment waarop het bewijsvermoeden is getriggerd. Dat moment is in de praktijk echter niet altijd relevant voor de woning waar het om gaat.

> Het eenvoudigste voorbeeld van deze situatie betreft een nieuwbouwwoning uit 2016 die is gelegen buiten het effectgebied van Zeerijp maar binnen het effectgebied van Huizinge. Echter, de beving van Huizinge vond plaats in 2012 en kan dus – logischerwijs – geen schade hebben veroorzaakt aan een nieuwbouwhuis uit 2016. In een dergelijk geval is er ook geen reden om het bewijsvermoeden van toepassing te achten op eventuele schade aan die woning. Er zijn voorts vele varianten van deze situatie. Denk bijvoorbeeld aan één object met meerdere opstallen met meerdere bouwjaren, uitgebouwde woningen of (geheel of gedeeltelijk) gerenoveerde woningen. Ook kan een uitgevoerde nulmeting of andere schadehistorie meebrengen dat kennis bestaat over ná welk moment de schade moet zijn ontstaan en/of verergerd.

Al dit soort feitelijkheden kunnen maken dat een deskundige moet vaststellen dat een schade niet kán zijn ontstaan door een aan de schade voorafgaande beving. De trillingtool maakt het voor dergelijke geval mogelijk om te bezien of nog andere bevingen zijn geweest die de schade redelijkerwijs kunnen hebben veroorzaakt en die het bewijsvermoeden toch triggeren.

<u>Indicatie oorzaak schade</u>
De trillingtool kan door deskundigen ook iets breder worden gebruikt; het geeft namelijk enig gevoel bij de mate waarin een pand te lijden gehad kan hebben onder de effecten van aardbevingen.

> Toepassing van de trillingtool op een woning in Loppersum leidt immers tot de conclusie dat de grens van 2 mm/s veelvuldig en zeer ruimschoots is overschreden; dat ligt al genuanceerd in de stad Groningen, maar is anders in de randen van het effectgebied, waar de grenswaarde slechts één keer is overschreden.

Dit verschil in uitkomsten doet **niets** af aan de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden. Het advies van het panel van deskundigen maakt immers duidelijk dat ook de eenmalige overschrijding van de grenswaarde een niet te verwaarlozen kans in het leven roept op het ontstaan van schade (meer specifiek een kans van 1 op de 10.000 per woning). Dit betekent dat deskundigen ook in de situatie dat de grenswaarde maar eenmaal (beperkt) is overschreden, voor het ontzenuwen van het bewijsvermoeden een andere evidente en aantoonbare oorzaak van de schade hebben aan te wijzen.

> Voor de goede orde: de trillingtool mag/kan dus **niet** gebruikt worden om aan de hand van beperkte overschrijdingen van de grenswaarden, te concluderen dat de schade niet door de beving *kan* zijn ontstaan. Ook in een dergelijk geval dient een andere, evidente en uitsluitende oorzaak van de schade te worden aangewezen, om het bewijsvermoeden te ontzenuwen. Indien de deskundige zou proberen om te motiveren dat het bewijsvermoeden is ontzenuwd omdat de schade niet kan zijn veroorzaakt vanwege de beperkte trillingsterkte, bijvoorbeeld 2,5 mm/s, dan wordt die motivering afgekeurd, omdat géén andere evidente oorzaak van de schade is aangedragen.

De uitkomsten van de trillingtool bieden de deskundigen echter wel een indicatie of een dergelijke andere oorzaak van de schade aan de orde zou kunnen zijn. De ervaring leert namelijk dat bepaalde zeer omvangrijke schades niet veroorzaakt kunnen worden door één trilling met een sterkte van 2 mm/s.[2] In een dergelijk geval kan er voor de deskundige aanleiding zijn om te onderzoeken wat dan wél de oorzaak van de schade moet zijn geweest, hetgeen ook noodzakelijk kan zijn om een juiste herstelmethodiek te adviseren. Pas als hij die andere schadeoorzaak kan aanwijzen, kan het bewijsvermoeden worden ontzenuwd.

Andere gasvelden

Een derde functionaliteit van de trillingtool is om de effecten van de mijnbouwactiviteiten in het Groningveld en de Gasopslag Norg enerzijds, te onderscheiden van de effecten van de mijnbouwactiviteiten in andere velden anderzijds. De trillingtool is immers ook gevuld met de gegevens van bevingen met een epicentrum in andere velden dan het Groningenveld.

Dit maakt het mogelijk om in te schatten of een schade wellicht door de activiteiten in een ander veld zijn veroorzaakt. De trillingstool vermeldt per beving of die een epicentrum heeft in het Groningenveld (aanduiding: G) of in een ander veld (aanduiding: A).

2.4. Causaliteit als het bewijsvermoeden niet van toepassing is

Indien het bewijsvermoeden niet van toepassing is, dan dient de deskundige een normale causaliteitsbeoordeling uit voeren. In dat verband dient de deskundige te beoordelen wat de meest waarschijnlijke oorzaak van de schade is. Daarbij dient de deskundige rekening te houden met alle omstandigheden van het geval, waaronder ook de topwaarde van de trilling die ter plaatse van de woning is opgetreden, zoals dat blijkt uit de uitkomsten van de trillingtool.

Daarbij is van groot belang dat aangezien ter plaatse géén trillingssterkte van 2 mm/s is opgetreden (anders zou het bewijsvermoeden wél van toepassing zijn), de kans op het ontstaan van fysieke schade kleiner is dan 1 op de 10.000. Omdat deze kans zeer klein te achten is, betekent dit als een deskundige toch tot de conclusie komt dat hij het aannemelijk acht dat de schade is ontstaan door mijnbouwactiviteiten, hij deze conclusie zeer deugdelijk dient te motiveren. Het IMG zal de deugdelijkheid van deze conclusie ook indringend toetsen.

[2] Vgl. ook pagina 15 van het advies van het panel van deskundigen.

3. Schadebegroting

3.1. Algemeen

De deskundige dient het IMG te adviseren over de hoogte van de al dan niet aan aanvrager toe te kennen schadevergoeding.

De deskundige neemt in het adviesrapport voor de fysieke schade waarbij sprake is van causaal verband een calculatie op. Voor niet causale schades wordt alleen op nadrukkelijk verzoek van het IMG een calculatie aangeleverd.

3.2. Wijze van schadebegroting fysieke schade

De hoofdlijn bij zaakschade is dat die wordt begroot aan de hand van de kosten van herstel van de schade. Daarbij geldt als uitgangspunt dat de benadeelde zoveel mogelijk in dezelfde situatie moet worden teruggebracht als waarin hij verkeerde vóór het ontstaan van de schade. De vergelijkbaarheid van de situatie ná herstel met de originele situatie betreft zowel de functionaliteit, waaronder de constructieve stevigheid, als de uiterlijke verschijningsvorm.

De wijze van schadebegroting wordt per dossier bekeken en beoordeeld aan de hand van de betreffende locatie en aard van de opstal, het schadebeeld, de historie etc. Bij de schadebegroting zal de gekozen herstelmethodiek van de schades zoveel mogelijk aangegeven worden. In geval sprake is van een monumentaal pand zal deskundige rekening houden met de aandachtspunten bij schade-opname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten (bijlage 3).

Indien meerdere wijzes van schadeherstel in de rede liggen die leiden tot een vergelijkbaar resultaat, zal de schade in beginsel begroot worden op de wijze die de laagste kosten met zich meebrengt.

3.3. Destructief onderzoek

Het komt voor dat fysieke schade pas zichtbaar wordt nadat bijvoorbeeld een parketvloer of het behang van de muur wordt verwijderd. In beginsel is het voor risico van de aanvrager om het behang te verwijderen (of andere werkzaamheden uit te voeren) om eventuele schade zichtbaar te maken. Als echter blijkt dat de schade mijnbouw gerelateerd is, dan vergoeden we de kosten die redelijk zijn om de schade te herstellen in originele staat. Met 'originele staat' wordt bedoeld: de situatie ten tijde van het ontstaan van de schade.

In bepaalde gevallen is fysieke schade niet eerder zichtbaar dan dat er nader onderzoek wordt verricht. Indien de deskundige van mening is dat (niet zichtbare) fysieke schade is uit te sluiten dan kan aanvrager op eigen initiatief en voor eigen rekening en risico destructief onderzoek (laten) uitvoeren. Mocht dan alsnog blijken dat zich fysieke schade voordoet, dan komen de kosten van het herstel van die schade en de kosten die het destructieve onderzoek met zich mee hebben gebracht voor vergoeding in aanmerking.

Als de deskundige echter niet kan uitsluiten dat er sprake is van niet zichtbare fysieke schade dan vallen de kosten voor het uitvoeren van destructief onderzoek onder redelijke kosten voor het vaststellen van de schade en komen die voor vergoeding in aanmerking.

3.4. Sloop en nieuwbouw

Onder omstandigheden kan de deskundige tot de conclusie komen dat het niet verantwoord is om de geconstateerde schade te herstellen, maar dat ervan uitgegaan moet worden dat een redelijk handelend eigenaar ervoor zou kiezen om het gebouw of werk te slopen en opnieuw te bouwen.

Dit laatste kan alleen het geval zijn indien de kosten voor het herstel van de schade, hoger zouden zijn dan de kosten van sloop en nieuwbouw van het pand. De waarde van het pand in het economische verkeer (de marktwaarde) is bij het voorgaande als zodanig niet van belang.

In dat kader zal de deskundige (1) een (globale) begroting van de herstelkosten inclusief gevolgschade en bijkomende kosten maken (dus geen calculatie per onderdeel), die afgezet wordt tegen een begroting van de kosten voor sloop en nieuwbouw. (2) Ook de technische "haalbaarheid" van herstel wordt benoemd. (3) Tevens zal deskundige aangeven in hoeverre er een (wettelijke) instandhoudingsplicht geldt (hetgeen bij monumenten het geval pleegt te zijn).

Bij de begroting op basis van sloop en nieuwbouw geldt als uitgangspunt dat de opstal zoveel mogelijk in vergelijkbare staat (met vergelijkbaar woongenot ingeval sprake is van een woning) op dezelfde locatie wordt teruggebouwd, waarbij de opstal in voldoende mate aardbevingsbestendig is. Ook de bijkomende kosten (aanvraag vergunningen, onderzoeken, vervangende opstal etc.) en eventuele gevolgschade worden bij zowel de begroting op basis van herstel als de begroting op basis van sloop en nieuwbouw berekend.

De deskundige onderzoekt samen met de zaakbegeleider de persoonlijke omstandigheden van de aanvrager, die meegenomen worden in het advies.

3.5. Schadevergoedingen en BTW

Bij het bepalen van de hoogte van de schadevergoeding is het van belang onderscheid te maken in schadevergoedingen die inclusief BTW moeten worden uitgekeerd en schadevergoedingen die exclusief BTW moeten worden uitgekeerd

Aanleiding
(Rechts)personen die als BTW - ondernemer kunnen worden aangemerkt en een onroerende zaak gebruiken om daarin of van daaruit hun onderneming te drijven, hebben in beginsel recht op aftrek van BTW. De betaalde BTW op onderhouds- en herstelkosten is verrekenbaar en behoort derhalve niet tot de geleden schade, omdat wanneer een ondernemer wel een schadevergoeding inclusief BTW zou ontvangen, de ondernemer samen met het recht op aftrek, het BTW deel van de schadevergoeding dubbel ontvangen.
Let hierbij op dat als een ondernemer een eigen pand heeft dat geheel bedrijfsmatig wordt gebruikt, de ondernemer dan verplicht is het pand in het ondernemingsvermogen in te brengen. Kosten van een eigen pand dat geheel als bedrijfsruimte wordt gebruikt moeten van de opbrengsten van de onderneming worden afgetrokken en derhalve moet een schadevergoeding dan ook exclusief BTW worden berekend.

Gemengd gebruik
Ondernemers die onroerende zaken gemengd gebruiken, bijvoorbeeld voor wonen en werken, hebben naar rato recht op aftrek van voorbelasting in verband met die onroerende zaken. De betaalde BTW op onderhouds- en herstelkosten is onder omstandigheden deels verrekenbaar en behoort dan voor het bedrijfsgedeelte niet tot de geleden schade en voor het woongedeelte nadrukkelijk wel.
Bij gemengd gebruik van een pand is het van belang om te beoordelen of de bedrijfsmatig in gebruik zijnde ruimte kan worden beschouwd als een zelfstandige werkruimte. Als zelfstandige werkruimte worden die ruimtes beschouwd die een eigen ingang of opgang hebben en eigen sanitaire voorzieningen. Een criterium hierbij is ook of de werkruimte apart van de woning verhuurd kan worden. Is van het voorgaande sprake dan dient voor deze ruimte de schade altijd excl. BTW te worden berekend.

Pand is privé eigendom en wordt bedrijfsmatig gebruikt/verhuurd
Ook komt het voor dat een pand in eigendom is van een privépersoon, maar dat het pand geheel of gedeeltelijk bedrijfsmatig gebruikt wordt, hierin zijn 2 situaties denkbaar:

- Het pand wordt gebruikt door diezelfde privépersoon. Ook hier dient te worden beoordeeld of het pand regelmatig wordt gebruikt voor economische activiteiten die als ondernemen kunnen worden aangemerkt (of met andere woorden, er worden opbrengsten gegenereerd uit het gebruik van het pand). Indien het pand, of een deel ervan, bedrijfsmatig wordt gebruikt, dan dient de schadevergoeding voor het bedrijfsgedeelte exclusief BTW te worden vergoed.
- Het pand wordt verhuurd door de privépersoon, waarbij de huurder het pand bedrijfsmatig gebruikt. De verhuur van een bedrijfspand aan een ondernemer is in de regel onbelaste verhuur. Partijen mogen hier echter van afwijken. Dit dient uitgevraagd te worden bij de aanvrager. Als er een BTW belaste verhuur is afgesproken heeft de verhuurder recht op aftrek van BTW en dient het adviesrapport exclusief BTW te worden opgemaakt.

Verhuur Onroerend goed, bestemd voor wonen of recreatie
Verhuur van ruimte bestemd voor wonen is in beginsel vrijgesteld van BTW. De verhuur van (gemeubileerde) woningen en appartementen voor langer dan 6 maanden is altijd vrijgesteld van btw en dus dient de schade inclusief BTW te worden vergoed. Schadevergoeding van panden bestemd voor particuliere verhuur of kamerverhuur zijn daarom in de regel inclusief BTW.

Een uitzondering hierop is de verhuur voor een korte periode door een hotel-, pension-, kamp- en vakantiebestedingsbedrijf zoals zomerhuisjes, gemeubileerde appartementen en hotelkamers. Over de verhuur moet altijd BTW worden betaald, dus dient de schade exclusief BTW te worden vergoed. Kenmerkend voor deze vorm van verhuur is dat de verblijfsruimten zijn ingericht om daarin kort te verblijven. De tijdelijke bewoner hoeft bijvoorbeeld niet te zorgen voor de inventaris. Er is in ieder geval sprake van een 'korte periode' als de gasten maximaal 6 maanden in de accommodatie verblijven en zij het middelpunt van hun maatschappelijke leven niet daarnaar verplaatsen.

Leegstaand (bedrijfs)pand
Indien een pand – waarbij er sprake is van ander gebruik dan bewoning door eigenaar – leeg staat, bijvoorbeeld in verband met een verbouwing of een huurcontract dat afgelopen is, dan geldt dat voor de BTW toepassing moeten worden gekeken naar het toekomstige gebruik.

Geheel of gedeeltelijke vrijstelling van BTW
Sommige ondernemers zijn geheel of gedeeltelijk vrijgesteld van BTW. Wanneer hiervan sprake is dient de BTW onderdeel uit te maken van de schadevergoeding.
Voorbeelden die in de regel zijn vrijgesteld van BTW zijn basisscholen, verzorgingshuizen, sportverenigingen (zonder winstoogmerk), ziekenhuizen, sportaccommodaties, kerken, huisartsenpraktijken, banken en verzekeringsmaatschappijen.
Vrijstelling van BTW is ook mogelijk op grond van de Kleine Ondernemersregeling (KOR). In Nederland gevestigde ondernemers met een omzet van minder dan €20.000,-- kunnen kiezen voor een vrijstelling van BTW.

Gemeente / provincie
De gemeente of provincie heeft voor de BTW (die zij niet als vrijgestelde BTW ondernemer op haar inkopen betaalt) in beginsel recht op compensatie van BTW uit de BTW-compensatieregeling. Schadevergoedingen voor lagere overheden dient dan ook exclusief BTW te worden berekend. Dit geldt nadrukkelijk niet voor waterschappen en Rijkswaterstaat.

Uitvraag BTW door deskundige
De deskundige is verantwoordelijk voor het juist opleveren van het adviesrapport met betrekking tot de BTW situatie. Om een duidelijk beeld van de situatie te krijgen kan de deskundige tijdens de opname de aanvrager de volgende vraag voorleggen:

1. Is het pand in eigen gebruik en heeft het pand (naast een woonfunctie ook) een bedrijfsfunctie?
   Vragen bij afwijkend gebruik:
2. Zo ja, hoe wordt het pand gebruikt? Bijvoorbeeld: woning met kapsalon, kamerverhuur, particulier verhuur, agrarisch bedrijf.
3. Indien er sprake is van bedrijfsmatig gebruik, dient het rapport inclusief of exclusief BTW opgemaakt te worden?
4. Heeft het bedrijfsmatige gedeelte een eigen ingang/opgang én sanitaire voorzieningen?
5. Indien exclusief BTW, welke delen van het pand worden bedrijfsmatig gebruikt?
6. Indien er sprake is van bedrijfsmatige verhuur, is er een BTW belaste verhuur afgesproken?

Indien tijdens de opname blijkt dat de aanvrager geen antwoord kan geven op de BTW vraag of wanneer onduidelijk bestaat dan:

- Zal tijdens de opname worden afgesproken dat de aanvrager een bewijsstuk aanlevert bij de zaakbegeleider (bijvoorbeeld korte verklaring boekhouder / accountant of een huurovereenkomst). De zaakbegeleider zorgt ervoor dat de aanvullende informatie terecht komt bij de deskundige en de informatie wordt vastgelegd in dossierregistratiesysteem.

BTW beschrijven in het adviesrapport

Bij MKB en AGRO rapporten is sprake van bedrijfsmatige activiteiten. Daarbij dient rekening gehouden te worden met de BTW. Daarnaast worden er aan het adviesrapport 2 eisen gesteld:

- In de inleiding dient beschreven te worden hoe het pand gebruikt word, en wat voor type pand het betreft.
- Daarnaast dient de deskundige in het rapport (bij voorkeur bij de opmerking van de deskundige) te vermelden wat het gebruik betekent voor de toepassing van de BTW in het rapport. Met name bij uitzonderlijke situaties is het raadzaam dit duidelijk te omschrijven.

~~Daarnaast geeft de deskundige in de inleiding van het rapport aan wat voor het type pand het betreft en wordt is het wenselijk informatie te vermelden over het gebruik van het pand zoals bijvoorbeeld of er sprake is van bedrijfsmatig of privé gebruik of gemengd gebruik en wat dit gebruik vervolgens betekent voor het wel of niet toepassen van BTW.~~

Veel voorkomende situaties

Hieronder een opsomming van veel voorkomende situaties. Dit overzicht is van toepassing op de meeste situaties, maar er zijn altijd uitzonderingen denkbaar. Derhalve dient er altijd bij de aanvrager te worden nagevraagd hoe de BTW situatie is.

Situatie	In- of exclusief BTW
Particuliere verhuur (ook kamerverhuur door vastgoedondernemer)	Inclusief BTW
Woonhuis met bedrijf zonder eigen toegang	Woning en bedrijf inclusief BTW
Woonhuis met bedrijf met eigen toegang	Woning inclusief BTW, bedrijf exclusief BTW (afhankelijk van gebruik)
Kortlopende verhuur vanuit bedrijf zoals hotel of vakantiepark	Exclusief BTW, langlopende verhuur van vakantiewoning meestal inclusief BTW
Bedrijfsmatige verhuur vanuit particulier	Afhankelijk van huurcontract in/excl BTW
Bedrijfsmatige verhuur vanuit bedrijf	Afhankelijk van huurcontract in/excl BTW
Agro in maatschap	Bedrijfsgedeelte exclusief BTW, woonhuis beide
Stichtingen	Beide, meestal inclusief BTW
WoCo	Inclusief BTW
Kerken	Inclusief BTW *
Vereniging	Inclusief BTW *
Scholen van overheid	Beide, meestal inclusief BTW
Fysiotherapie / huisarts + overige medisch	Beide, meestal inclusief BTW
Gemeente en provincie	Beide, meestal exclusief BTW
Waterschappen en Rijkswaterstraat	Inclusief BTW
Banken en verzekeringsmaatschappijen	Inclusief BTW

Notaris	Exclusief BTW
Uitvaartonderneming	Inclusief BTW

* kunnen exclusief BTW zijn als er ook bedrijfsmatige activiteiten plaatsvinden

Let op! Indien er sprake is van een regulier dossier met een KvK inschrijving op het adres wordt de tag KvK aangemaakt in Atabix. Hierdoor krijgt de deskundige het signaal dat er mogelijk sprake is van bedrijfsmatige activiteiten en men eventueel rekening moet houden met het wel of niet hanteren van BTW in de schade vaststelling.

3.6. Laag BTW tarief van 9%

Voor enkele werkzaamheden kent de wet een 9% BTW tarief. Het 9%-tarief geldt voor het isoleren, schilderen, stukadoren, behangen en schoonmaken van een woning (ouder dan 2 jaar). Dat wil zeggen: als die is bestemd voor permanente bewoning door particulieren. Daartoe behoren ook de garages, schuren, serres, aan- en uitbouwen en tuinen die op hetzelfde perceel als de woning liggen.
Voor panden die als woning en als bedrijfsruimte gebruikt worden, en de BTW niet verrekenbaar is, dan geldt dat als meer dan 50% van het pand als particuliere woning gebruikt wordt, het 9%-tarief voor het geheel moet worden toegepast. Het is daarbij niet relevant of het pand is gesplitst in appartementsrechten.
Als het pand voor 50% of minder als particuliere woning gebruikt wordt, mag alleen voor werkzaamheden in het woongedeelte het 9%-tarief worden toegepast. Voor het bedrijfsdeel, waarvan de BTW niet verrekenbaar is, moet het 21%-tarief worden toegepast.
De Belastingdienst geeft op haar website aan dat de volgende panden niet worden beschouwd als woningen:

- bedrijfsgebouwen en bedrijfsruimtes
- afzonderlijke garageboxen
- vakantiewoningen die niet permanent bewoond mogen worden
- hotels en pensions
- asielzoekerscentra
- ziekenhuizen
- internaten

In de praktijk is deze lijst langer. Uit eerdere ervaringen kunnen daar aan worden toegevoegd (niet limitatief):

- gebouwen in gebruik van een sportvereniging (kantine, etc.)
- sociaal culturele instellingen, bijv. dorpshuizen
- kinderopvang
- scholen

Voor deze panden mag het lage BTW tarief van 9% niet worden toegepast indien de BTW niet verrekenbaar is.

3.7. Vergoeden sauswerk

In de praktijk zijn veel vragen gekomen over het vergoeden van sauswerk. Uitgangspunt is dat voor sauswerk de hele kamer gecalculeerd kan worden tenzij de deskundige een goede reden heeft om maar een deel te calculeren (zoals dat er geen merkbaar kleurverschil zal ontstaan, vanwege de overgang van wandvlakken). Hetzelfde geldt in principe voor sauswerk aan de gevel buitenshuis.

3.8. Klein Werk Toeslag (KWT)

De Klein Werk Toeslag (KWT) voorziet in de extra kosten die een aannemer moet maken bij een schade van beperkte omvang omdat hij zijn uren minder efficiënt kan indelen. Het KWT bedraagt 230,73 incl. BTW en toeslagen en wordt toegekend indien het schadebedrag kleiner of gelijk is aan 500 ex. BTW maar hoger dan 0,00 euro. De KWT wordt opgeteld bij het schadebedrag zoals dit door de deskundige is begroot in het adviesrapport. De KWT geldt niet voor eerder behandelde schades waarvoor al een schadebedrag is toegekend, maar die niet of slechts gedeeltelijk zijn hersteld. De KWT geldt evenmin voor calculaties voor schilderwerk en installaties (radiatoren, cv-ketels etc.).

3.9. Materiële gevolgschade

Indien sprake is van fysieke schade aan een gebouw of werk die is ontstaan door beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van de gaswinning uit het Groningenveld of de gasopslag Norg, moet deskundige eveneens beoordelen of er sprake is van materiële gevolgschade ten gevolge van die fysieke schade.

Bij materiële gevolgschade kan gedacht worden aan alle vormen van vermogensschade, waarbij de eigenaar, huurder, pachter etc. in zijn vermogenspositie is aangetast.
Als voorbeelden kunnen genoemd worden: inkomensschade (derving inkomsten) die wordt veroorzaakt doordat een bedrijf (MKB/AGRO) door het ontstaan en/of herstel van de aardbevingsschade (tijdelijk) moet sluiten, hogere bedrijfskosten, inboedelschade, gewasschade ten gevolge van door mijnbouw beschadigd drainagesysteem, (tijdelijke) huur woonruimte, vervangende stallen, vervangende kantoorruimte/opslagruimte, omrijkosten, verhuiskosten, extra ICT-kosten etc.

Belangrijk is dat het Instituut alleen de materiële gevolgschade kan vergoeden als deze is veroorzaakt door de fysieke beschadiging van een gebouw of werk ten gevolge van mijnbouwactiviteiten. Ten aanzien van de materiële gevolgschade geldt niet het wettelijk bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW, maar gelden de normale eisen voor causaal verband zoals beschreven in art. 6:98 BW.

Bekeken moet worden of de materiële gevolgschade, de fysieke schade ten gevolge van mijnbouw weggedacht, er ook zou zijn geweest. En of de materiële gevolgschade ten gevolge van de fysieke schade veroorzaakt door mijnbouw kan worden toegerekend, mede gezien de aard van aansprakelijkheid en aard van de schade. Daarbij is de mate van voorzienbaarheid van de schade eveneens van belang; toerekening van gevolgschade vindt eerder plaats indien een bepaalde schadepost méér als het naar objectief inzicht redelijkerwijs te verwachten gevolg van de fysieke schade ten gevolge van mijnbouw kan worden beschouwd. De relevante gezichtspunten (aard aansprakelijkheid, aard schade en mate van objectieve voorzienbaarheid schade) worden gewogen door deskundige.

De omvang van de gevolgschade wordt door deskundige zoveel mogelijk vastgesteld dan wel - indien vaststelling onmogelijk is - geschat, waarbij als uitgangspunt geldt volledige schadevergoeding.

3.10. Wettelijke rente

Bij schade aan gebouwen en werken wordt de wettelijke rente over de schadevergoeding verschuldigd vanaf het moment dat de vordering opeisbaar wordt. De vordering is opeisbaar op het moment van optreden van de schade aan het gebouw of het werk.

Werkwijze

Er moet bij iedere dossier per schade een datum (dd.-mm-yy) ingevuld worden voor het moment waarop de betreffende schade is ontstaan, ten behoeve van het berekenen van de wettelijke rente over de schadevergoeding. Hiervoor zijn 3 opties:

1. Indien de exacte datum waarop de schade is ontstaan bekend is, dan moet die datum worden genoemd;
2. Indien géén exacte datum voor het ontstaan van de schade kan worden bepaald, dan moet de ontstaansdatum worden geschat aan de hand van eventuele aanwijzingen met betrekking tot het moment van het ontstaan van de schade, bijvoorbeeld aan de hand van eventuele fysieke kenmerken van de schade en/of voldoende geloofwaardige en duidelijke mededelingen van de aanvrager met betrekking tot het moment waarop de betreffende schade zou zijn ontstaan;
3. Indien er géén aanwijzingen zijn voor het moment van het ontstaan van de schade, noch aan de hand van de fysieke kenmerken van de schade noch aan de hand van mededelingen van de aanvrager, dan kan de deskundige 'onbekend' invullen als het moment van het ontstaan van de schade.

4. Schade is eerder behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter (EBS)

4.1. Algemeen

De Tijdelijke wet Groningen (TwG) beperkt de bevoegdheid van het IMG tot – kort gezegd - schades die niet eerder zijn behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. Schade die wel eerder is behandeld, valt buiten de bevoegdheid van het IMG, omdat het niet de bedoeling van de Minister van EZK was om deze schades opnieuw te laten beoordelen door het IMG. De aanvragen die bij de TCMG zijn gedaan vallen wel onder de bevoegdheid van het IMG.

Het voorgaande betekent dat het IMG in beginsel uitsluitend een taak heeft om een schadevergoeding toe te kennen voor de volgende categorieën van schades:

- schade die nog niet eerder is behandeld;
- schade die wel eerder is behandeld, door de aanvrager is hersteld en vervolgens opnieuw is ontstaan);
- schade die wel eerder is behandeld, maar na de behandeling is verergerd, voor zover de schade is verergerd.

Ook de deskundige dient hiermee rekening te houden bij zijn advisering aan het IMG. In dit hoofdstuk wordt uiteengezet hoe hij daarmee dient om te gaan.

4.2. Informatieverstrekking vanuit het IMG

In het geval voor een gebouw of werk waarvoor een nieuw verzoek om schadevergoeding is gedaan, reeds eerder schade is gemeld bij NAM/CVW of een geschil/procedure heeft gelopen bij de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter, zal het team Werkvoorbereiding van het IMG via Atabix daarover zoveel mogelijk relevante informatie verschaffen aan de deskundige.

De oplegger zal de deskundige inzicht bieden in welke schademeldingen eerder zijn gedaan voor het betreffende gebouw of werk en welke stukken een volledig inzicht verschaffen in de schades die eerder zijn behandeld.

4.3. Nulmeting-light

Als uitgangspunt geldt dat voor de gebouwen (ruimtes) met planologische functie Wonen en/of feitelijke permanent bewoond worden of werken waarvoor een aanvraag om schadevergoeding is gedaan, door de deskundige een nulmeting-light moet worden gedaan. Zie 1.6 voor de hoofdregel en mogelijke uitzonderingen hierop.

Bij gebouwen of werken waarvoor eerder schade is behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter bestaat de mogelijkheid dat het IMG beschikt over een oud schaderapport dat is opgezet op een wijze waardoor dit rapport al aangemerkt kan worden als een nulmeting(-light). Indien dat het geval is, zal het team Werkvoorbereiding aan de deskundige voorafgaand aan (het plannen van) de opname laten weten dat het niet nodig wordt geacht om voor deze schades een nulmeting-light uit te voeren, nu het IMG niet bevoegd is hierover te oordelen.

In dat geval geldt dat de deskundige dus niet alle schades in het gebouw of aan het werk dient op te nemen. Hij dient in dat geval alleen de schades op te nemen die niet reeds onder de al verrichte nulmeting-light vallen waarop de aanvraag betrekking heeft en waarvoor de aanvrager (tijdens de opname) aangeeft een schadevergoeding te willen ontvangen.

De deskundige dient ervan uit te gaan dat een nulmeting-light nodig is, tenzij het team Werkvoorbereiding aangeeft dat dit niet het geval is.

4.4. Hardheidsclausule / beëindigde procedure Arbiter Bodembeweging

Hiervoor is aangegeven dat het IMG in beginsel geen taak heeft met betrekking tot schades die eerder zijn behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. Dit geldt ongeacht de uitkomst van die behandeling, dus ongeacht of wel of niet een schadevergoeding is toegekend.

Het is in uitzonderingsgevallen mogelijk dat het IMG toch een taak heeft met betrekking tot schade die eerder is behandeld (ook als die niet opnieuw is ontstaan of is verergerd). Dit kan het geval zijn indien:

- de aanvrager een door hem aanhangig gemaakte geschil bij de Arbiter Bodembeweging heeft beëindigd (artikel 2 lid 5 TwG), of:
- de aanvrager een beroep op de hardheidsclausule toekomt (artikel 2 lid 5 TwG).

Indien één van deze situaties zich voordoet zal dit door het IMG voorafgaand aan de opname nadrukkelijk worden medegedeeld aan de deskundige, voorzien van een toelichting over welke schades toch moeten worden opgenomen door de deskundige (ook al waren die schades al eerder behandeld). Het is (dus) nadrukkelijk *niet* de bedoeling dat de deskundige het IMG hierover adviseert naar aanleiding van hetgeen de aanvrager hierover wellicht naar voren brengt tijdens een opname.

Voor de deskundige geldt dus als uitgangspunt dat alle schade die eerder is behandeld door NAM/CVW, de Arbier Bodembeweging of de burgerlijke rechter buiten de bevoegdheid van het IMG valt.

4.5. Identificatie als eerder behandelde schade

Onderdeel van de opdracht van de deskundige is om het IMG te adviseren of een schade eerder is behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. Daartoe zal de deskundige voor iedere schade waarvoor de aanvrager aanspraak wenst te maken op een vergoeding, moeten bezien of die eerder is behandeld in één van de die procedures. De deskundige zal zich er daartoe van moeten vergewissen of de betreffende schade is genoemd/opgenomen in de documentatie die het IMG met betrekking tot de eerdere schademeldingen aan de deskundige ter beschikking heeft gedaan. Bij dit onderzoek is niet relevant of voor de betreffende schade ook daadwerkelijk een schadevergoeding is toegekend (of het A, B of C-schade betrof). Het is uitsluitend relevant of de schade onderdeel was van, en derhalve behandeld is met, de procedure zoals die is doorlopen door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter.

Bij het voorgaande geldt dat de deskundige alleen moet concluderen dat de schade eerder is behandeld, indien voor hem aan de hand van de aangeleverde documentatie duidelijk is dat het dezelfde schade betreft. Indien daarover bij de deskundige twijfel bestaat, dient de deskundige de schade te behandelen als ware het nieuwe schade. In beide gevallen dient te deskundige in zijn rapport te motiveren waarom het al dan niet eerder behandelde schade betreft, zo mogelijk onder verwijzing naar het dossiernummer, het schadenummer en het paginanummer uit het eerdere schaderapporten.

Het is ook mogelijk dat de deskundige ten tijde van de opname blijkt dat hij van het IMG onverhoopt niet de beschikking heeft gekregen over alle documentatie die nodig is om vast te stellen of de schade eerder is behandeld. Zo kan de deskundige bijvoorbeeld uit mededelingen van de aanvrager opmaken dat de schade wel eerder is behandeld, terwijl dat niet uit de documentatie blijkt, of kan de deskundige van de aanvrager tijdens de opname de beschikking hebben gekregen over aanvullende documentatie. In dit geval wordt van de deskundige gevraagd om ook de informatie die hem door de aanvrager is verstrekt bij zijn advies te betrekken. Indien dit niet mogelijk is, omdat de deskundige van de aanvrager niet de beschikking heeft gekregen over de

daarvoor noodzakelijke documentatie, dient de deskundige wel de volledige schade op te nemen en te calculeren zodat wordt voorkomen dat later een nieuwe opname moet worden gepland. Vervolgens dient de deskundige aan het IMG terug te koppelen dat hij niet in staat is om te adviseren over de verschuldigheid van vergoeding, nu de deskundige niet beschikt over alle informatie die hiervoor noodzakelijk lijkt. Het IMG zal vervolgens bezien of deze documentatie alsnog kan worden verkregen en zal zo nodig om een aanvullend rapport van de deskundige vragen.

4.6. Wijze van beoordeling eerder behandelde schades

Voor verzoeken om schadevergoeding met betrekking tot een gebouw of werk waaraan eerder schade is gemeld, geldt het volgende schema voor de wijze waarop de schade moet worden beoordeeld:

<table>
<tr><td colspan="3">1. Schade die niet eerder is behandeld

Aan de orde indien aan de hand van de door het IMG aangeleverde gegevens niet duidelijk is of, bijvoorbeeld twijfel kan bestaan over de beantwoording van de vraag of de schade eerder is behandeld door de NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter of indien duidelijk is dat de schade niet eerder is behandeld.

Advisering door deskundige
De deskundige dient de schade te beoordelen overeenkomstig de bestaande werkwijze voor schades die niet eerder zijn behandeld.</td></tr>
<tr><td colspan="3">2. Schade die wel eerder is behandeld

Aan de orde indien aan de hand van de door het IMG aangeleverde gegevens duidelijk is dat - en derhalve geen twijfel bestaat - de schade eerder is behandeld door de NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter.

Advisering deskundige
De deskundige dient, indien de schade eerder is behandeld, aan te geven onder welk dossiernummer dat heeft plaatsgevonden, onder vermelding van het schadenummer en de pagina van het schaderapport waarop de schade is weergegeven.</td></tr>
<tr><td rowspan="3">2.1.
Geen herstel</td><td rowspan="3">2.1.1.
Identiek

(de huidige schade is identiek aan de eerder behandelde schade)</td><td>Advisering door deskundige
De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport indien de aanvrager daarvoor een schadevergoeding wenst aan te vragen. De deskundige dient ook voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade naar zijn mening identiek is aan de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient het causaal verband voor deze schade niet te beoordelen en dient de omvang van de schade ook niet te begroten.

Toelichting
De schade valt buiten de bevoegdheid van het IMG en dient daarom te worden afgewezen. Hierbij is niet relevant of voor deze schade eerder al dan niet een vergoeding is toegekend (A/B/C-schade).</td></tr>
<tr><td colspan="2">Schematische weergave advisering</td></tr>
<tr><td>Opname schade</td><td>Beschrijving van de EBS (met verwijzingen</td></tr>
</table>

			genoemd onder 2.) en huidige schade, alsook motivering.
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband verergering	N.v.t..
		Schadebegroting	N.v.t.
		Schadebeperkingsplicht	N.v.t
	2.1.2. **Verergerd, maar niet door mijnbouw** (de huidige schade is verergerd ten opzichte van eerder behandelde schade, maar de verergering is niet ontstaan door mijnbouw	*Advisering door deskundige* De deskundige dient de gehele schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport en dient daarbij voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade is verergerd ten opzichte van de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient uitsluitend te beoordelen of de verergering een gevolg is van mijnbouw en zijn bevindingen ter zake van dit laatste inzichtelijk te motiveren. De deskundige dient zich te onthouden van het calculeren van de herstelkosten van de schade indien de verergering geen gevolg is van mijnbouw. *Toelichting* Schade valt voor de originele omvang buiten de taak van het IMG. Hierbij is niet relevant of NAM/CVW voor de originele schade al dan niet een vergoeding hebben toegekend (A/B/C-schade). Daarom dient ook niet beoordeeld te worden wat de oorzaak van het originele deel van de schade is. Voor zover de schade is verergerd dient wel gemotiveerd te worden waarom die verergering niet een gevolg van mijnbouw is (overeenkomstig eerdere instructie m.b.t. causaal verband/bewijsvermoeden).	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Feitelijke beschrijving van EBS (met verwijzingen) en van verergering
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband NS	Veroorzaakt/verergerd: Ja/Nee en motiveren
		Schadebegroting	N.v.t.
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	N.v.t.

	2.1.3. **Verergerd door mijnbouw** (de eerder behandelde schade is verergerd en de verergering is een gevolg van mijnbouw)	*Advisering door deskundige* De deskundige dient de volledige schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport. Ook dient in het schaderapport – aan de hand van en onder verwijzing naar de aangeleverde documentatie - te worden beschreven wat de aard en omvang van de reeds behandelde schade was, zodat kan worden bepaald welk deel is verergerd. Voorts dient inzichtelijk te worden gemotiveerd waarom de verergering van de schade ten opzichte van de eerder behandelde schade, een gevolg is van mijnbouw. *Schadebegroting* Vervolgens dient de omvang van de verergerde schade begroot te worden aan de hand van de volgende stappen: a) Met gebruikmaking van het reguliere calculatiemodel dient bepaald te worden wat de kosten van herstel van de totale schade zouden zijn (dus zowel de eerder behandelde schade, als de verergering). b) De deskundige dient vervolgens schattenderwijs te bepalen welk deel van deze kosten in redelijkheid toegerekend dienen te worden aan de verergering van de schade. Hierbij dient de deskundige schattenderwijs aan de hand van de fysieke kenmerken van de schade te bepalen welk percentage van de totale schade eerder is behandeld, respectievelijk is verergerd (zie meer uitgebreid, paragraaf 3.7). *Schadebeperkingsplicht* De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet heeft hersteld. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) de periode na het uitbetalen van deze vergoeding voldoende was om (een concrete poging te doen om) de schade te herstellen, en; c) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade zou verergeren indien herstel zou uitblijven.

Schematische weergave advisering	
Opname schade	Feitelijke beschrijving van EBS (met verwijzingen) en van verergering
Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
Causaal verband verergering	Veroorzaakt/verergerd: Ja/Nee, motiveren
Schadebegroting verergering	Calculeren, bepalen percentage, motiveren percentage
Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden

<table>
<tr>
<td rowspan="2">2.2.
Volledig hersteld</td>
<td>2.2.1.
Opnieuw ontstaan

(de schade die eerder was behandeld is hersteld, maar is vervolgens opnieuw ontstaan)</td>
<td>

Advisering door deskundige
De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) te herstellen.

Schadebeperkingsplicht
De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet op <u>een andere manier</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan van de schade te voorkomen.

Voor deze conclusie is ten minste vereist dat:
a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag);
b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan indien die niet op een andere manier zou worden hersteld, en;
c) de aanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.

</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td>

Schematische weergave advisering

Opname schade	Opname en feitelijke beschrijving schade
Beschrijving EBS	Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
Causaal verband	Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
Schadebegroting	Calculeren
Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden

</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td>2.2.2.
Opnieuw ontstaan en verergerd

(de schade die was hersteld is opnieuw ontstaan en is daarnaast verergerd ten opzichte van de eerder behandelde schade)</td>
<td>

Advisering door deskundige
Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade in zijn geheel (opnieuw) te herstellen.

Schadebeperkingsplicht
De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet op <u>een andere manier</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan en verergeren van de schade te voorkomen.

Voor deze conclusie is ten minste vereist dat:
a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag);
b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan en zou

</td>
</tr>
</table>

		verergeren indien die niet op een andere manier zou worden hersteld, en; c) de aanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.
		Schematische weergave advisering
		Opname schade: Opname en feitelijke beschrijving
		Beschrijving EBS: Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband: Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting: Calculeren
		Schadebeperkingsplicht geschonden?: Ja/Nee, motiveren indien geschonden
2.3. **Deels hersteld**	2.3.1. **Schade opnieuw ontstaan** (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is opnieuw ontstaan)	*Advisering door deskundige* Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) gedeeltelijk te herstellen. *Schadebegroting* Vervolgens dient de omvang van de verergerde schade begroot te worden aan de hand van de volgende stappen: a) Met gebruikmaking van het reguliere calculatiemodel dient bepaald te worden wat de kosten van herstel van de totale schade zouden zijn (dus zowel de eerder behandelde schade, als de verergering). b) De deskundige dient vervolgens schattenderwijs te bepalen welk deel van deze kosten in redelijkheid toegerekend dienen te worden aan de verergering van de schade. Hierbij dient de deskundige schattenderwijs aan de hand van de fysieke kenmerken van de schade te bepalen welk percentage van de totale schade eerder is behandeld, respectievelijk is verergerd (zie meer uitgebreid, paragraaf 4.7). *Schadebeperkingsplicht* De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet volledig heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan indien die niet volledig zou worden hersteld, en; c) deaanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.
		Schematische weergave advisering
		Opname schade: Opname en feitelijke beschrijving

		Beschrijving EBS	Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband EBS (zonder herstel)	Nee, niet beoordelen
		Causaal verband EBS (wel hersteld)	Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting	Calculeren percentage.
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden
	2.3.2. **Schade opnieuw ontstaan en verergerd** (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is opnieuw ontstaan en is daarnaast verergerd schade als gevolg van mijnbouw)	*Advisering door deskundige* Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade opnieuw gedeeltelijk te herstellen, alsook om het gedeelte van de schade dat is verergerd te herstellen. *Schadebegroting* Vervolgens dient de omvang van de verergerde schade begroot te worden aan de hand van de volgende stappen: a) Met gebruikmaking van het reguliere calculatiemodel dient bepaald te worden wat de kosten van herstel van de totale schade zouden zijn (dus zowel de eerder behandelde schade, als de verergering). b) De deskundige dient vervolgens schattenderwijs te bepalen welk deel van deze kosten in redelijkheid toegerekend dienen te worden aan de verergering van de schade. Hierbij dient de deskundige schattenderwijs aan de hand van de fysieke kenmerken van de schade te bepalen welk percentage van de totale schade eerder is behandeld, respectievelijk is verergerd (zie meer uitgebreid, paragraaf 4.7). *Schadebeperkingsplicht* De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het voor de aanvrager kennelijk niet verantwoord was dat hij de schade niet op <u>volledig</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan en verergeren van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan en zou verergeren indien die niet volledig zou worden hersteld, en; c) deaanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Opname en feitelijke beschrijving
		Beschrijving EBS	Beschrijving EBS(met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband EBS (zonder herstel)	Nee, niet beoordelen

		Causaal verband EBS (wel hersteld) en verergering	Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting	Calculeren percentage.
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden
	2.3.3. **Schade is niet opnieuw ontstaan en verergerd (identiek)** (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is niet opnieuw ontstaan en/of verergerd.	*Advisering door deskundige* De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport indien de aanvrager daarvoor een schadevergoeding wenst aan te vragen. De deskundige dient ook voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade naar zijn mening identiek is aan de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient het causaal verband voor deze schade *niet* te beoordelen en dient de omvang van de schade ook niet te begroten. De schade valt buiten de bevoegdheid van het IMG en dient daarom te worden afgewezen. Hierbij is niet relevant of voor deze schade eerder al dan niet een vergoeding is toegekend (A/B/C-schade).	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Beschrijving van de EBS (met verwijzingen genoemd onder 2.) en huidige schade, alsook motivering.
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband verergering	N.v.t.
		Schadebegroting	N.v.t.
		Schadebeperkingsplicht	N.v.t

4.7. Schadebegroting verergerde schades

Indien de aanvrager een schadevergoeding wil voor een schade die al eerder is behandeld, maar nadien is verergerd, dan is het IMG uitsluitend bevoegd voor zover het de verergering van de schade betreft. Dit maakt dat de deskundige uitsluitend dient te adviseren over de schadevergoeding voor de verergering.

Voor de goede orde wordt opgemerkt dat deze wijze van schadebegroting uitsluitend geldt indien de schade eerder is behandeld; deze werkwijze geldt dus niet voor *nieuwe* schade die niet eerder is behandeld en die is verergerd door mijnbouw.

Bij het bepalen van de schadevergoeding dient een vergelijking gemaakt dient te worden tussen:

A. de toestand zoals deze op dit moment in werkelijkheid is, en;
B. de toestand zoals die (vermoedelijk) zou zijn geweest indien de schade niet zou zijn *verergerd* door mijnbouw.

Voor het bepalen van de situatie als bedoeld onder b. dient te deskundige zich te baseren op de aan hem door het IMG of de aanvrager verstrekte documentatie . De deskundige dient in het rapport voldoende inzichtelijk te beschrijven wat de aard en omvang van de schade was ten tijde van de behandeling van die schade door NAM/CVW etc., alsmede ten tijde van de opname door de deskundige, zodat aan de hand van die beschrijving kan worden vastgesteld in welke mate de schade is verergerd. Daartoe dient de deskundige bijvoorbeeld te beschrijven hoe groot de schade was (lengte, breedte, etc.).

De deskundige dient vervolgens in door middel van het calculatiemodel te bepalen wat de herstelkosten zouden zijn voor de totale schade (dus zowel de eerder behandelde schade, als de verergering zoals die heeft plaatsgevonden na die eerder behandeling).

Vervolgens dient de deskundige schattenderwijs te bepalen welk percentage van de totale herstelkosten toegerekend dient te worden aan de verergering van de schade. Voor het bepalen van het toe te passen percentage kan als uitgangspunt worden genomen welk gedeelte van de totale omvang van de schade is verergerd, te bepalen aan de hand van de *fysieke* eigenschappen van de schade.

Voor de goede orde wordt opgemerkt dat de deskundige de omvang van de schade dus niet slechts dient te bepalen door te berekenen wat de meerkosten zouden zijn van het herstel van de totale schade ten opzichte van de reeds behandelde schade.

Ter illustratie van de beoogde werkwijze is een viertal voorbeelden opgenomen:

Voorbeeld 1, verergerde scheur in binnenmuur

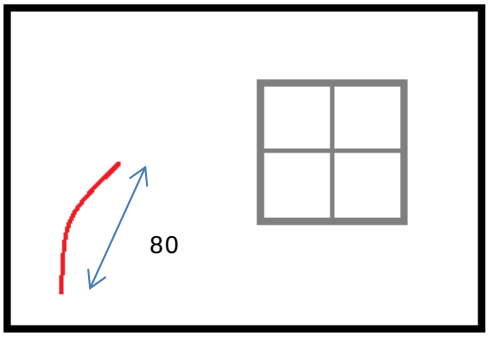

Fig. 1a Oude situatie, eerder behandelde schade (80 cm)

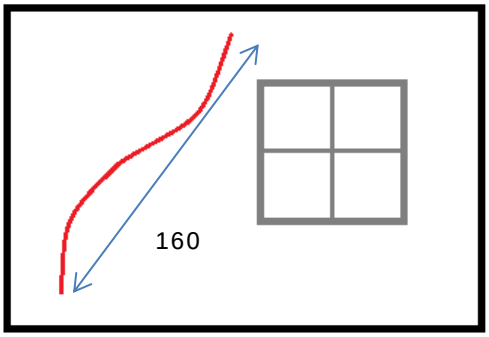

Fig. 1b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (80 cm) plus verergering (80 cm)

Binnenmuur met stucwerk, afmeting 2,5 m * 4 m
Schade oud: scheurlengte 0,80 meter, 1 cm breed
Schade nieuw: scheurlengte 1,60 meter, 1 cm breed
De verergering is 50% van de totale schade

Scheuren in binnenstucwerk opkappen/uitslijpen	m1	€ 23,16	1,6	€ 37,06
Scheuren repareren met 2-componentenmortel en wapeningsweefsel	m1	€ 27,58	1,6	€ 44,13
Overzetten stucwerk op wand	m2	€ 31,25	10	€ 312,50
Sauswerk binnenwand	m2	€ 19,75	10	€ 197,50
				€ 591,18
		ad 50%		€ 295,59

Voorbeeld 2, verergerde scheur in binnenmuur

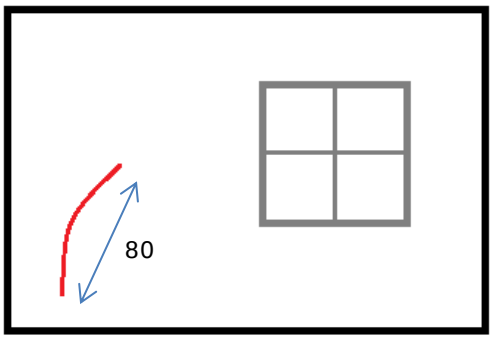

Fig. 2a Oude situatie, eerder behandelde schade (80 cm)

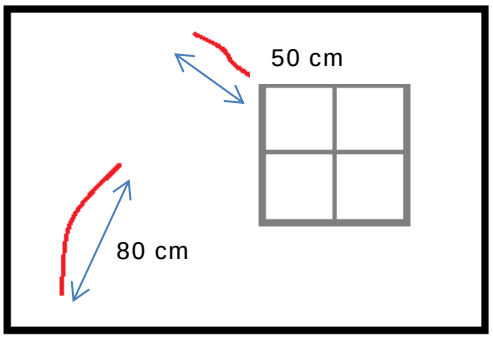

Fig. 2b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (80 cm), plus separate verergering (50 cm)

Binnenmuur met stucwerk, afmeting 2,5 m * 4 m

Schade oud: scheurlengte 0,8 meter, 1 cm breed

Schade nieuw: scheurlengte 1,3 meter, 1 cm breed

Verergering is 45%, zijnde ruimhartig afgerond van 38,5%

Scheuren in binnenstucwerk opkappen/uitslijpen	m1	€23,16	1,3	€ 30,11
Scheuren repareren met 2-componentenmortel en wapeningsweefsel	m1	€27,58	1,3	€ 35,85
Overzetten stucwerk op wand	m2	€31,25	10	€ 312,50
Sauswerk binnenwand	m2	€19,75	10	€ 197,50
				€ 575,96
		ad 45%		€ 259,18

Voorbeeld 3, verergerde scheur in binnenmuur

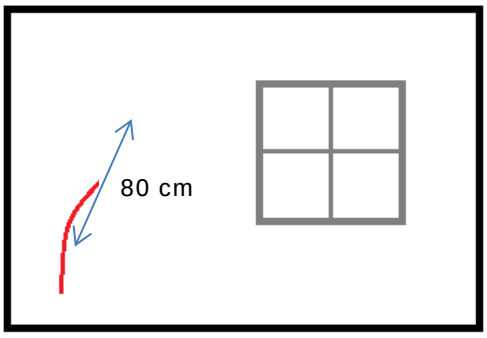

Fig. 3a Oude situatie, eerder behandelde schade (80 cm)

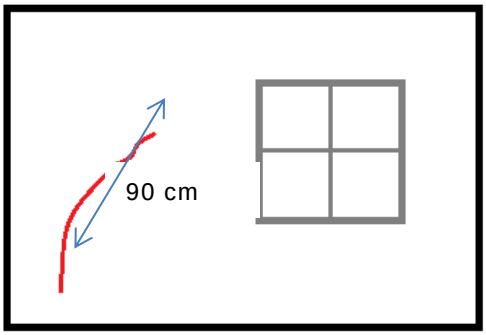

Fig. 3b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (80 cm), plus verergering (10 cm)

Binnenmuur met stucwerk, afmeting 2,5 m * 4 m

Schade oud: scheurlengte 0,80 meter, 1 cm breed

Schade nieuw: scheurlengte 0,90 meter, 1 cm breed

De verergering is 15% van de totale schade , zijnde ruimhartig afgerond van 11,2%

Scheuren in binnenstucwerk opkappen/uitslijpen	m1	€ 23,16	0,9	€ 20,84
Scheuren repareren met 2-componentenmortel en wapeningsweefsel	m1	€ 27,58	0,9	€ 24,82
Overzetten stucwerk op wand	m2	€ 31,25	10	€ 312,50
Sauswerk binnenwand	m2	€ 19,75	10	€ 197,50
				€ 555,67
		ad 15%		€ 83,35

Voorbeeld 4, verergerde scheur in buitenmuur

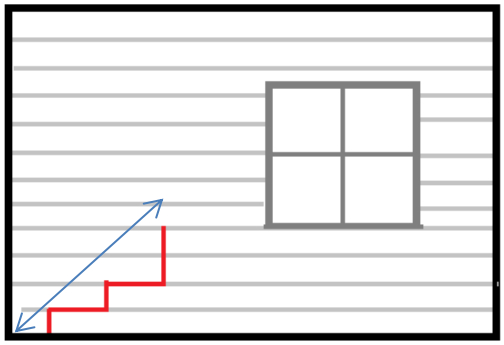

Fig. 4a Oude situatie, eerder behandelde schade (1,6 meter, 8

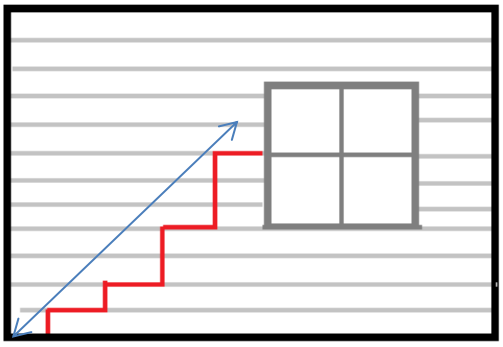

Fig. 3b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (1,6 meter, 8 gebroken stenen), plus verergering (0,4 meter, + 2 stenen)

Schade oud: scheurlengte 1,6 meter, 8 gebroken stenen

Schade nieuw: scheurlengte 2 meter, 10 gebroken stenen

Verergering is 20%

Uitkappen voegen metselwerk	m1	€ 9,50	2	€ 19,00
Infrezen voegen tbv lintvoegwapening	m1	€ 24,50	4	€ 98,00
Lintvoegwapening in 2-componentenmortel	st	€ 65,00	5	€ 325,00
Gebroken stenen vervangen	st	€ 32,00	10	€ 320,00
Nieuw voegwerk getrapte scheur	m1	€ 21,00	2	€ 42,00
Toeslag knipvoeg	m1	€ 33,00	2	€ 66,00
				€ 870,00
		ad 20%		€ 174,00

4.8. Schadebeperkingsplicht

Bij schades die eerder zijn behandeld kan ook aanleiding bestaan om te adviseren over de vraag of de aanvrager aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan. Het IMG is van oordeel dat er aanleiding bestaat om dit leerstuk terughoudend toe te passen. Dit betekent dat een aanvrager alleen niet aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan indien het kennelijk niet verantwoord was dat hij de eerder behandelde schade niet heeft hersteld, althans niet op een andere manier heeft hersteld. Daarbij moet naar de mening van het IMG bovendien aan een aantal voorwaarden zijn voldaan. Deze voorwaarden zijn meer uitgebreid benoemd in het hiervoor opgenomen schema.

Alleen indien de deskundige van oordeel is dat de aanvrager niet aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan en daarom (een deel van) de schade niet voor vergoeding in aanmerking komt, dient de deskundige dit in zijn rapport draagkrachtig te motiveren. Als de aanvrager wel aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan, dan behoeft daaraan géén aandacht besteed te worden in het rapport.

4.9. Garantiewerk aannemer NAM/CVW

Het komt voor dat er schade is die is gerepareerd in opdracht van een aannemer van NAM of het CVW, maar waarbij dit herstel niet deugdelijk heeft geplaatsgevonden. In die gevallen kan de schade opnieuw zijn ontstaan.

Het feit dat de schade niet deugdelijk is herstelt door de aannemer, doet er niet aan af dat deze schade door het IMG wordt vergoed. NAM was namelijk verplicht om de schade deugdelijk te laten herstellen, maar kennelijk is dit niet gebeurd. Om deze reden komt de schade ook bij het IMG voor vergoeding in aanmerking (los van eventuele garanties). Dergelijke schade kan worden aangemerkt als mijnbouwgerelateerd en wordt op de normale manier gecalculeerd, zoals geldt voor schade die opnieuw is ontstaan.

Let op: het gaat hier alleen om situaties waarin het herstel heeft plaatsgevonden door een aannemer van NAM of het CVW. Indien de aanvrager zelf een aannemer heeft ingeschakeld, dan is die aannemer zelf verantwoordelijkheid voor de deugdelijkheid van zijn werk. Dit geldt ook, indien de aanvrager de rekening van de aannemer wel door NAM kon laten betalen. In die gevallen was hij immers wel zelf opdrachtgever van de aannemer.

5. Schade die eerder behandeld is door de TCMG / IMG

In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de situatie waarin schade eerder is behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. In die situatie is het IMG deels onbevoegd om de schade te beoordelen.

Deze situatie moet worden onderscheiden van de situatie waarin een schade eerder is behandeld door de TCMG/het IMG. Daar speelt het punt van de beperkte bevoegdheid niet. In die gevallen moet echter wel bekeken worden hoe de schade begroot moet worden, waarbij uitgegaan moet worden van de juistheid van het eerdere besluit van de TCMG/het IMG. Dit betekent dat indien een schade al eerder is behandeld door de TCMG/het IMG en geen causaliteit was aangenomen, de deskundige hiervan melding dient te maken in zijn adviesrapport. De deskundige behoort zich in deze gevallen te onthouden van het geven van een oordeel over de betreffende schade.

Indien de schade is verergerd of opnieuw is ontstaan of opnieuw is ontstaan en verergerd en de deskundige van oordeel is dat de ontstane schade te wijten is aan mijnbouwactiviteiten, dan moet de deskundige adviseren over de kosten voor het herstel van de schade. In het geval van een verergering van de schade moet de deskundige adviseren over hoeveel het extra kost om de verergerde schade te herstellen, ten opzichte van hoeveel het zou hebben gekost om de oude schade te herstellen. Wanneer de schade opnieuw is ontstaan dan dient de deskundige de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) te herstellen.

5.1. Wijze beoordeling eerder behandelde schades TCMG / IMG

Voor verzoeken om schadevergoeding met betrekking tot een gebouw of werk waaraan eerder schade is gemeld bij TCMG/het IMG, geldt het volgende schema voor de wijze waarop de schade moet worden beoordeeld:

1. **Schade die niet eerder is behandeld** Aan de orde indien aan de hand van de door het IMG aangeleverde gegevens niet duidelijk is of, bijvoorbeeld twijfel kan bestaan over de beantwoording van de vraag of de schade eerder is behandeld door de TCMG of het IMG, of indien duidelijk is dat de schade niet eerder is behandeld. *Advisering door deskundige* De deskundige dient de schade te beoordelen overeenkomstig de bestaande werkwijze voor schades die niet eerder zijn behandeld.
2. **Schade die wel eerder is behandeld** Aan de orde indien aan de hand van de door het IMG aangeleverde gegevens duidelijk is dat - en derhalve geen twijfel bestaat - de schade eerder is behandeld door de TCMG of het IMG. *Advisering deskundige* De deskundige dient, indien de schade eerder is behandeld, aan te geven onder welk dossiernummer dat heeft plaatsgevonden, onder vermelding van het schadenummer en de pagina van het schaderapport waarop de schade is weergegeven.

<table>
<tr><td rowspan="8">2.1.
Geen herstel</td><td rowspan="7">2.1.1.
Identiek

(de huidige schade is identiek aan de eerder behandelde schade)</td><td colspan="2">Advisering door deskundige
De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport indien de aanvrager daarvoor een schadevergoeding wenst aan te vragen. De deskundige dient ook voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade naar zijn mening identiek is aan de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient het causaal verband voor deze schade niet te beoordelen en dient de omvang van de schade ook niet te begroten.

Toelichting
Het gaat om schade waarover de TCMG of het IMG eerder een besluit heeft genomen.
De schade is niet verergerd ten opzichte van hoe de schade was ten tijde van de vorige opname. Dat betekent dat wordt uitgegaan van het besluit dat destijds over de schade is genomen en dat deze schade in het kader van deze nieuwe aanvraag om schadevergoeding niet opnieuw zal worden beoordeeld.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Schematische weergave advisering</td></tr>
<tr><td>Opname schade</td><td>Beschrijving van de EBS (met verwijzingen
genoemd onder 2.) en huidige schade, alsook
motivering.</td></tr>
<tr><td>Causaal verband EBS</td><td>Nee, niet beoordelen.</td></tr>
<tr><td>Causaal verband verergering</td><td>N.v.t.</td></tr>
<tr><td>Schadebegroting</td><td>N.v.t.</td></tr>
<tr><td>Schadebeperkingsplicht</td><td>N.v.t</td></tr>
<tr><td rowspan="4">2.1.2.
Verergerd, maar niet door mijnbouw

(de huidige schade is verergerd ten opzichte van eerder behandelde schade, maar de verergering is niet ontstaan door mijnbouw</td><td colspan="2">Advisering door deskundige
De deskundige dient de gehele schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport en dient daarbij voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade is verergerd ten opzichte van de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient uitsluitend te beoordelen of de verergering een gevolg is van mijnbouw en zijn bevindingen ter zake van dit laatste inzichtelijk te motiveren. De deskundige dient zich te onthouden van het calculeren van de herstelkosten van de schade indien de verergering geen gevolg is van mijnbouw.

Toelichting
Het gaat om schade waarover de TCMG of het IMG eerder een besluit heeft genomen.
De schade is wel verergerd ten opzichte van hoe de schade was ten tijde van de vorige opname echter is de verergering geen gevolg van mijnbouw. Dat betekent dat voor zover de schade is verergerd wel gemotiveerd dient te worden waarom die verergering niet een gevolg van mijnbouw is (overeenkomstig eerdere instructie m.b.t. causaal verband/bewijsvermoeden).</td></tr>
<tr><td colspan="2">Schematische weergave advisering</td></tr>
<tr><td>Opname schade</td><td>Feitelijke beschrijving van EBS (met verwijzingen)
en van verergering</td></tr>
</table>

		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband verergering	Veroorzaakt/verergerd: Ja/Nee en motiveren
		Schadebegroting	N.v.t.
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	N.v.t.
	2.1.3. **Verergerd door mijnbouw** (de eerder behandelde schade is verergerd en de verergering is een gevolg van mijnbouw)	*Advisering door deskundige* De deskundige dient de volledige schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport. Ook dient in het schaderapport – aan de hand van en onder verwijzing naar de aangeleverde documentatie - te worden beschreven wat de aard en omvang van de reeds behandelde schade was, zodat kan worden bepaald welk deel is verergerd. Voorts dient inzichtelijk te worden gemotiveerd waarom de verergering van de schade ten opzichte van de eerder behandelde schade, een gevolg is van mijnbouw. *Toelichting* Het gaat om schade waarover de TCMG of het IMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is wel verergerd ten opzichte van hoe de schade was ten tijde van de vorige opname. Dat betekent dat voor wat betreft de schade zoals die origineel was, zal worden uitgegaan van het besluit dat destijds over de schade is genomen en dat die in het kader van deze nieuwe aanvraag om schadevergoeding niet opnieuw zal worden beoordeeld. Het verergerde deel van de schade zal wel worden beoordeeld. *Schadebegroting* In het geval van verergering van schade waarover de TCMG of het IMG eerder een beslissing heeft genomen, beoordeelt de deskundige welke meerkosten gemoeid zijn met het herstel van de verergering van de schade ten opzichte van hoeveel het zou hebben gekost om de oude schade te herstellen. Daarnaast geeft de deskundige een toelichting hoe hij/zij tot deze beslissing is gekomen. *Schadebeperkingsplicht* De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet heeft hersteld. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door de TCMG of het IMG een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) de periode na het uitbetalen van deze vergoeding voldoende was om (een concrete poging te doen om) de schade te herstellen, en; c) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade zou verergeren indien herstel zou uitblijven.	

<table>
<tr><td></td><td></td><td>Schematische weergave advisering</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Opname schade</td><td>Feitelijke beschrijving van EBS (met verwijzingen)
en van verergering</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Causaal verband EBS</td><td>Nee, niet beoordelen.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Causaal verband verergering</td><td>Veroorzaakt/verergerd: Ja/Nee, motiveren</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Schadebegroting verergering</td><td>Calculeren meerkosten.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Schadebeperkingsplicht geschonden?</td><td>Ja/Nee, motiveren indien geschonden</td></tr>
<tr><td>2.2.
Volledig hersteld</td><td>2.2.1.
Opnieuw ontstaan

(de schade die eerder was behandeld is hersteld, maar is vervolgens opnieuw ontstaan)</td><td colspan="2">Advisering door deskundige
De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) te herstellen.

Toelichting
Het gaat om schade waarover de TCMG of het IMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is tussentijds hersteld, maar is opnieuw ontstaan. Deze schade zal daarom opnieuw moeten worden beoordeeld.

Schadebeperkingsplicht
De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het kennelijk niet verantwoord was dat de aanvrager de schade niet op <u>een andere manier</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan van de schade te voorkomen.

Voor deze conclusie is ten minste vereist dat:
a) aan de aanvrager door de TCMG of het IMG een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag);
b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan indien die niet op een andere manier zou worden hersteld.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td colspan="2">Schematische weergave advisering</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Opname schade</td><td>Opname en feitelijke beschrijving schade</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Beschrijving EBS</td><td>Beschrijving EBS (met verwijzingen)
en beschrijving
herstel</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Causaal verband</td><td>Beoordelen (ja/nee) en motiveren.</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Schadebegroting</td><td>Calculeren</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Schadebeperkingsplicht geschonden?</td><td>Ja/Nee, motiveren indien geschonden</td></tr>
</table>

	2.2.2. **Opnieuw ontstaan en verergerd** (de schade die was hersteld is opnieuw ontstaan en is daarnaast verergerd ten opzichte van de eerder behandelde schade)	*Advisering door deskundige* Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade in zijn geheel (opnieuw) te herstellen. *Toelichting* Het gaat om schade waarover de TCMG of het IMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is tussentijds hersteld, maar is opnieuw ontstaan en daarnaast verergerd. Dat betekent dat de gehele schade zal worden beoordeeld. *Schadebeperkingsplicht* De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet op <u>een andere manier</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan en verergeren van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door de TCMG of het IMG een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan en zou verergeren indien die niet op een andere manier zou worden hersteld.
		Schematische weergave advisering
		Opname schade: Opname en feitelijke beschrijving
		Beschrijving EBS: Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband: Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting: Calculeren
		Schadebeperkingsplicht geschonden?: Ja/Nee, motiveren indien geschonden
2.3. **Deels hersteld**	2.3.1. **Schade opnieuw ontstaan** (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is opnieuw ontstaan)	*Advisering door deskundige* Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) <u>gedeeltelijk</u> te herstellen. *Toelichting* Het gaat om schade waarover de TCMG of het IMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is tussentijds deels hersteld, maar is opnieuw ontstaan. Dat betekent dat voor wat betreft de schade zoals die origineel was, zal worden uitgegaan van het besluit dat destijds over de schade is genomen en dat die in het kader van deze nieuwe aanvraag om schadevergoeding niet

opnieuw zal worden beoordeeld. Het deel van de schade dat opnieuw ontstaan is, zal wel worden beoordeeld.

Schadebegroting
In het geval van verergering van schade waarover de TCMG of het IMG eerder een beslissing heeft genomen, beoordeelt de deskundige welke meerkosten gemoeid zijn met het herstel van de verergering van de schade ten opzichte van hoeveel het zou hebben gekost om de oude schade te herstellen. Daarnaast geeft de deskundige een toelichting hoe hij/zij tot deze beslissing is gekomen.

Schadebeperkingsplicht
De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet volledig heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan van de schade te voorkomen.

Voor deze conclusie is ten minste vereist dat:
a) aan de aanvrager door de TCMG of het IMG een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag);
b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan indien die niet volledig zou worden hersteld.

Schematische weergave advisering	
Opname schade	Opname en feitelijke beschrijving
Beschrijving EBS	Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
Causaal verband EBS (zonder herstel)	Nee, niet beoordelen
Causaal verband EBS (wel hersteld)	Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
Schadebegroting	Calculeren meerkosten.
Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden

2.3.2.
Schade opnieuw ontstaan en verergerd

(de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is opnieuw ontstaan en is

Advisering door deskundige
Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade opnieuw gedeeltelijk te herstellen, alsook om het gedeelte van de schade dat is verergerd te herstellen.

Toelichting
Het gaat om schade waarover de TCMG of het IMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is tussentijds deels hersteld, maar is opnieuw ontstaan en daarnaast verergerd. Dat betekent dat voor wat betreft de schade zoals die origineel was, zal

	daarnaast verergerd schade als gevolg van mijnbouw)	worden uitgegaan van het besluit dat destijds over de schade is genomen en dat die in het kader van deze nieuwe aanvraag om schadevergoeding niet opnieuw zal worden beoordeeld. Het deel van de schade dat opnieuw ontstaan, dan wel verergerd is, zal wel worden beoordeeld. *Schadebegroting* In het geval van verergering van schade waarover de TCMG of het IMG eerder een beslissing heeft genomen, beoordeelt de deskundige welke meerkosten gemoeid zijn met het herstel van de verergering van de schade ten opzichte van hoeveel het zou hebben gekost om de oude schade te herstellen. Daarnaast geeft de deskundige een toelichting hoe hij/zij tot deze beslissing is gekomen. *Schadebeperkingsplicht* De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet <u>volledig</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan en verergeren van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door de TCMG of het IMG een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan en zou verergeren indien die niet volledig zou worden hersteld.
		Schematische weergave advisering
		Opname schade / Opname en feitelijke beschrijving
		Beschrijving EBS / Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband EBS (zonder herstel) / Nee, niet beoordelen
		Causaal verband EBS (wel hersteld) en verergering / Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting / Calculeren meerkosten.
		Schadebeperkingsplicht geschonden? / Ja/Nee, motiveren indien geschonden

	2.3.3. **Schade is niet opnieuw ontstaan en/of verergerd** (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is niet opnieuw ontstaan en/of verergerd.	*Advisering door deskundige* De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport indien de aanvrager daarvoor een schadevergoeding wenst aan te vragen. De deskundige dient ook voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade naar zijn mening identiek is aan de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient het causaal verband voor deze schade *niet* te beoordelen en dient de omvang van de schade ook niet te begroten. *Toelichting* Het gaat om schade waarover de TCMG of het IMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is tussentijds deels hersteld. De schade is niet verergerd ten opzichte van hoe de schade was nadat de schade deels is hersteld. Dat betekent dat dat wordt uitgegaan van het besluit dat destijds over de schade is genomen en dat deze schade in het kader van deze nieuwe aanvraag om schadevergoeding niet opnieuw zal worden beoordeeld.	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Beschrijving van de EBS (met verwijzingen genoemd onder 2) en huidige schade, alsook motivering.
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband verergering	N.v.t.
		Schadebegroting	N.v.t.
		Schadebeperkingsplicht	N.v.t

6. Diversen

6.1. Eigendomsoverdracht

Het is mogelijk dat tijdens de schade-opname (of: de inspectie) blijkt dat de woning kortgeleden is verkocht en dat de aanvrager de nieuwe eigenaar is (insteek is dat het team werkvoorbereiding deze situaties zoveel mogelijk ondervangt). Uitgangspunt is dat alléén degene die op het moment van ontstaan van de schade eigenaar van de woning is schadevergoeding wegens mijnbouwschade kan claimen. Als de schade dus voor de eigendomsoverdracht (de levering) is ontstaan, kan de nieuwe eigenaar in beginsel geen vergoeding van mijnbouwschade claimen.

De nieuwe eigenaar kan alleen schadevergoeding wegens mijnbouwschade bij het IMG claimen als de oude eigenaar zijn vordering wegens mijnbouwschade door middel van een akte van cessie aan de nieuwe eigenaar heeft overgedragen. Een akte van cessie is een schriftelijke overeenkomst die door beide partijen is ondertekend en waarin duidelijk is omschreven welke vordering wordt overgedragen (meestal is de cessie opgenomen in de leveringsakte).

Op de deskundige rust o.a. de taak om een advies uit te brengen over de mogelijke ontstaansdatum van de schade. De trillingtool kan als hulpmiddel gebruikt worden om de mogelijke ontstaansdatum van de schade te bepalen. Op basis van het schadebeeld en eventueel aan de hand van ter plaatse opgetreden trillingsterkte kan de deskundige een conclusie trekken dat de schade voor eigendomswissel is ontstaan.

In dat geval kan de deskundige het IMG adviseren om na te gaan of het recht op schadevergoeding is overgedragen aan de huidige eigenaar. Deze toelichting kan hij opnemen in de "Algemene opmerkingen" van het adviesrapport.

De deskundige is niet belast met de taak om te beoordelen of de aanvrager rechthebbende is op de schadevergoeding. Het is dan ook niet de bedoeling dat de deskundige het rapport terugzet naar de Werkvoorbereiding i.v.m. het ontbreken van de akte van levering (cessie).

De deskundig dient de schade te beoordelen op causaliteit en zo nodig herstelkosten te calculeren ongeacht of de aanvrager de rechthebbende is. Daarnaast dient de deskundige de geadviseerde ontstaansdatum in het veld "Datum ontstaan" te vermelden.

6.2. Reeds herstelde schade

Het komt voor dat aanvragers de schade reeds hebben hersteld voorafgaand aan de opname, maar daar alsnog een schadevergoeding voor willen ontvangen. In dit geval ligt het op de weg van de aanvrager om de aard en omvang van de schade aannemelijk te maken, bijvoorbeeld door aan de deskundige foto's of andere bewijsstukken te verstrekken.

Indien de aanvrager dit heeft gedaan, moet de deskundige aan de hand van de aangeleverde bewijsstukken bezien of hij de schade kan beoordelen en alsnog een eigen calculatie van de schade kan maken. De schade moet altijd worden opgenomen in het adviesrapport en in voorkomend geval moet worden toegelicht waarom de bewijsstukken onvoldoende zijn om de schade te kunnen beoordelen.

6.3. Nader onderzoek

Een nader onderzoek heeft als doel om, met behulp van een derde, aanvullende kennis/expertise te verzamelen zodat de onafhankelijke deskundige een zo volledig mogelijk en goed onderbouwd oordeel en advies kan geven aan de aanvrager. Voor het verzamelen van de aanvullende kennis/expertise kan inzet van materieel nodig zijn. Het benodigde materieel wordt net als het nader onderzoek door de deskundige zelf georganiseerd. De kosten kunnen aan het IMG worden doorberekend.

Indien de derde die wordt benaderd ten behoeve van het nader onderzoek een zelfstandig oordeel velt over de aard en/of omvang van de schade, dan is voor deze deskundige een DS vereist.

Het verzoek om een nader onderzoek kan door de deskundige bij de afdeling Schade expertise en herstel worden aangevraagd omdat:
1. De deskundige tijdens of na de opname heeft geconstateerd dat er nader onderzoek nodig is
2. De deskundige van het IMG een verzoek om nader advies heeft ontvangen.

Ad.1. Wanneer de deskundige tijdens of na de opname constateert dat een nader onderzoek nodig is dan vult de deskundige in overleg met de Projectcoördinator (PC) in Atabix bij het betreffende dossier het digitale aanvraagformulier in. De PC zet dit aanvraagformulier in Atabix ter goedkeuring door naar het team Prestatiesturing.
Het team Prestatiesturing beoordeelt de aanvraag op:

- volledigheid;
- nut en noodzaak van het onderzoek;
- redelijkheid van de begrote kosten van het nader onderzoek;
- de onafhankelijkheid van de ingeschakelde deskundige voor het nader onderzoek (aan de hand van de DS).

Bij accordering wordt het formulier automatisch in Atabix doorgezet naar het team Planning waarna het team Planning contact opneemt met het expertisebureau om een aantal data af te stemmen waarop de deskundigen gepland kunnen worden. Het team Planning legt de verschillende opties voor aan de aanvrager en plant de afspraak voor het nader onderzoek zoveel als mogelijk met alle betrokken. Mocht de zaakbegeleider op een bepaald tijdstip niet kunnen of als de aanvrager aangeeft geen zaakbegeleider nodig te vinden dan vindt de afspraak zonder zaakbegeleider plaats. Anders wordt een nieuwe afspraak gepland.
De resultaten van het nader onderzoek neemt de deskundige als bijlage op in zijn adviesrapport. In zijn beoordeling van de betreffende schade(s) verwijst de deskundige naar de bijlage.

Ad. 2. Wanneer de deskundige n.a.v. een nader advies besluit om een nader onderzoek aan te vragen dan vult hij bij het betreffende dossier het digitale aanvraagformulier in Atabix in. De werkwijze voor het aanvragen van een nader onderzoek n.a.v. een verzoek voor nader advies is overeenkomstig met de werkwijze wanneer de deskundige op eigen initiatief een nader onderzoek aanvraagt. Het verschil bij een nader advies is dat de resultaten van het nader onderzoek worden verwerkt in een herzien adviesrapport.

In een dossier kan het voorkomen dat er sprake is van bedrijfsschade en/of economische schade. Meestal wordt deze schade meegenomen in het expertiserapport. Het kan echter ook voorkomen dat de aanvrager achteraf aangeeft dat er ten tijde van het herstel van de schade er toch bedrijfsschade en/of economische schade is of dat er in het opgeleverde expertiserapport onvoldoende rekening is gehouden met deze schade. In deze gevallen mag de deskundige rechtstreeks contact opnemen met de aanvrager aangezien het niet noodzakelijk is dat de zaakbegeleider of deskundige bij de de afspraak aanwezig zijn. Het is wel zaak dat het expertisebureau het aanvraagformulier ter goedkeuring voorlegt aan de afdeling schade expertise volgens het daarvoor bestemde aanvraagformulier. Daarnaast dient het team Planning altijd op de hoogte te worden gesteld van de geplande afspraak met de aanvrager ten behoeve van registratie en voor het geval een afspraak onverhoopt niet door kan gaan en de aanvrager contact opneemt met de het IMG. Het aanvullende rapport met betrekking tot de bedrijfsschade zal bij voorkeur worden toegevoegd aan het schaderapport en/of later worden toegevoegd in een apart besluit.

6.4. Hoe om te gaan met aanvullende schade na een opname?

Doel is om ten tijde van de opname álle schade op te nemen. Dit wordt zo veel mogelijk bereikt door de volgende acties:

1. Bij het maken van de afspraak adviseert het team Planning de aanvrager om alvast alle schade te noteren.
2. Aan het einde van de opname vraagt de deskundige expliciet aan de aanvrager of alles is opgenomen.

Wanneer op initiatief van de bewoner toch foto's van aanvullende schade worden nagezonden dan geldt het volgende:

a. Indien de aanvullende schade wordt gemeld op het moment dat het adviesrapport nog niet is opgemaakt, dan moet de deskundige die schade alsnog opnemen in het adviesrapport.

De zaakbegeleider of het serviceloket mailt de foto's naar de afdeling Schade expertise en herstel via Art. 5.1 lid 2 sub e @schadedoormijnbouw.nl. De afdeling Schade expertise en herstel zet via Atabix de foto's in de vorm van bijlage(s) door naar de deskundige.

De deskundige probeert m.b.v. de foto de aanvullende schade via een bureaucalculatie op te nemen in het adviesrapport. Als het niet mogelijk is om aan de hand van de aanvullende foto de schade op te nemen, vraagt de deskundige in voorkomende gevallen een aanvullend onderzoek aan om de aanvullende schade te kunnen beoordelen. Het verzoek daartoe wordt middels een digitaal aanvraagformulier in Atabix ingediend en digitaal ter goedkeuring voorgelegd aan de afdeling Schade expertise en herstel. Deze bepaalt of de deskundige alsnog naar de woning moet om de schade op te nemen. Dit hangt af van de reden waarom de schade in eerste instantie niet was opgenomen.

a. Wanneer de aanvullende schade wordt gemeld en het adviesrapport al door de deskundige is uitgebracht, dan wordt deze meegenomen in het zienswijzentraject. De werkwijze is dezelfde als hierboven beschreven met het verschil dat de aanvullende schade wordt verwerkt in een herzien rapport.
b. Als het IMG al een besluit op de aanvraag heeft genomen moet er altijd een nieuw verzoek worden ingediend.

6.5. Nader advies

Op het IMG rust de verplichting om zich te vergewissen van de juistheid en de volledigheid van het adviesrapport van de deskundige. Deze verplichting rust op het IMG, ongeacht of de aanvrager een zienswijze heeft ingediend naar aanleiding van het adviesrapport. Het IMG kan om deze reden, zowel ambtshalve als naar aanleiding van de zienswijze om een nader advies vragen.

Het verzoek om nader advies bevat een aantal vragen die zijn geformuleerd door het team Schade afhandeling. Het verzoek wordt via Atabix naar de deskundige doorgezet. De deskundige geeft vervolgens zijn nader advies in de vorm van een herzien adviesrapport.

Het is cruciaal dat de deskundige alle gestelde vragen deugdelijk gemotiveerd beantwoordt. Dit dient op transparante, controleerbare wijze te geschieden. Indien gebruik wordt gemaakt van een herzien adviesrapport in Atabix, dient het verzoek om nader advies als bijlage aan het advies te worden gehecht. Daarnaast dient in het herziene adviesrapport te worden aangegeven op welke punten nader advies is gevraagd en dient de beantwoording daarvan expliciet te worden opgenomen.
Wanneer voor het opstellen van het nader advies een nader onderzoek gewenst is dan kan de deskundige dit aanvragen conform de werkwijze zoals beschreven in paragraaf 6.3. De resultaten van het nader onderzoek neemt de deskundige op in het herzien adviesrapport. Vanaf het moment van ontvangst van de zienswijze heeft de deskundige 3 weken om te reageren.

Bijlage 1: Werkinstructie AOS voor deskundigen

Werkinstructie AOS voor deskundigen

Instituut Mijnbouwschade Groningen

Eigenaar: Art. 5.1 lid 2 sub e

Datum : 8 October 2020

Versie : 1.0

Revisie lijst

Versie	Wijzigingen t.o.v. vorige versie	Author	Date
1.0	Aanpassing van de werkinstructie i.v.m.de overgang naar het IMG	Art. 5.1 lid 2 sub e Art. 5.1 lid 2 sub e [redacted]	8-7-2020

1. Inleiding

Op grond van artikel 2 lid 7 van de Tijdelijke Wet Groningen dient het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG) meldingen van Acuut Onveilige Situaties (AOS) binnen 48 uur na melding te inspecteren en dient het IMG in overleg met de melder of bewoner de benodigde maatregelen te treffen.

Deze meldingen kunnen op verschillende manieren bij het IMG binnenkomen zoals bijvoorbeeld door het doen van:

- Een telefonische melding
- Een melding via de website
- Een melding tijdens een schade-opname door een deskundige.

In deze richtlijn richten we ons voornamelijk op de melding die wordt gedaan door de deskundige. Om te beginnen wordt omschreven wat in het kader van het AOS protocol onder een AOS wordt verstaan. Vervolgens wordt omschreven hoe een AOS melding in behandeling wordt genomen. Verder wordt omschreven op welke wijze de deskundige een AOS kan melden. Ook wordt een aantal mogelijke scenario's van AOS situaties uitgewerkt en tenslotte worden een aantal tips aangereikt betreffende de communicatie met bewoners over mogelijke Acuut Onveilige Situaties.

2. Wat wordt verstaan onder een AOS?

Onder een AOS wordt in het kader van het protocol verstaan: een omstandigheid waarbij er sprake is van een aantasting van de constructie van en/of de staat van een gebouw of werk op een zodanige manier dat er een direct veiligheidsrisico is voor de bewoners, omwonenden of andere personen. Bij de beoordeling van de vraag of er sprake is van een AOS worden steeds mogelijke (kleine of grote) invloeden op de constructie van buitenaf (weersinvloeden, verkeersinvloeden of trillingen) die de acuut onveilige situatie drastisch kunnen verergeren, meegenomen.
Bij een gebouw of werk dient het te gaan om een gebouw of werk in de zin van artikel 6:177a BW.

3. De AOS procedure

Na ontvangst wordt een AOS melding zo spoedig mogelijk doorgezet naar het AOS-team waar de AOS-coördinator de melding registreert.

De AOS-coördinator controleert of er voor de desbetreffende woning een schadedossier aanwezig is en noteert het eventuele besluit in het AOS dossier. Vervolgens wijst de AOS-coördinator binnen het AOS-team een Bouwkundig Adviseur aan.

De Bouwkundig Adviseur neemt telefonisch contact op met de melder. Blijkt uit het telefoongesprek tussen de Bouwkundig Adviseur en de melder dat er inderdaad sprake kan zijn van een AOS dan wordt een afspraak voor een inspectie ingepland. De Bouwkundig Adviseur streeft ernaar om binnen 24 uur na melding te inspecteren. Indien de melder niet tevens de bewoner/eigenaar is van het gebouw of werk dan wordt contact opgenomen met de bewoner/eigenaar en vindt de afstemming over het bezoek plaats met de bewoner/eigenaar.

In het eerste telefoongesprek tussen Bouwkundig Adviseur en bewoner/eigenaar wordt steeds benadrukt dat tijdens de inspectie de situatie enkel op constructieve veiligheid zal

worden beoordeeld. Ook zal de Bouwkundig Adviseur tijdens dit telefoongesprek - indien er nog geen schadedossier aanwezig is bij het Instituut - de bewoner/eigenaar wijzen op de mogelijkheid om naast de AOS-melding een afzonderlijke schademelding te doen via de website van het IMG.

Tijdens de inspectie gaat er altijd een inspecteur van een onafhankelijk ingenieursbureau met de Bouwkundig Adviseur mee. Er wordt dan nogmaals benadrukt dat de situatie enkel op constructieve veiligheid zal worden beoordeeld. De Bouwkundig Adviseur krijgt advies van de inspecteur van het ingenieursbureau en neemt namens het IMG het advies over. Uit het advies blijkt of er wel of niet sprake is van een AOS. Als het een gegronde AOS is, wordt meteen vastgesteld of deze direct ter plekke kan worden veiliggesteld. De veiligstelling dient binnen 48 uur gereed te zijn.

De inspecteur van het ingenieursbureau stelt van iedere inspectie een AOS-inspectieverslag op en verstrekt deze rapportage zo spoedig mogelijk aan het IMG.

Ingeval de bewoner/eigenaar geen toestemming geeft tot inspectie wordt door de Bouwkundig Adviseur samen met de inspecteur van het ingenieursbureau ter plaatse een visuele (uitwendige) inspectie verricht. Ook van deze visuele inspectie wordt een AOS-inspectieverslag opgesteld dat zo spoedig mogelijk wordt verstrekt aan het IMG.

Zoals hierboven aangegeven is een AOS melding gegrond of ongegrond. Hieronder zal in het kort worden beschreven hoe het IMG dient te handelen in deze situaties.

Een AOS melding waarvan wordt vastgesteld dat deze ongegrond is
Wanneer tijdens de inspectie blijkt dat er geen sprake is van een AOS dan legt de Bouwkundig Adviseur aan de bewoner/eigenaar in begrijpelijke bewoordingen uit waarom de melding ongegrond is. Aan de bewoner/eigenaar wordt vervolgens uitgelegd dat de eventueel bij het IMG gemelde schade afzonderlijk wordt onderzocht conform de werkwijze van het IMG.
Door het IMG wordt zo spoedig mogelijk schriftelijk aan de bewoner/eigenaar bevestigd dat de melding ongegrond is onder toezending van het AOS-inspectieverslag.

Een AOS melding waarvan wordt vastgesteld dat deze gegrond is
Wanneer tijdens de inspectie blijkt dat er wel sprake is van een AOS en de melding dus gegrond is, geeft de Bouwkundig Adviseur direct uitleg over de situatie en de gevolgen hiervan aan de bewoner/eigenaar.

De Bouwkundig Adviseur schakelt vervolgens een aannemer in. In het bijzijn van de inspecteur van het ingenieursbureau en de aannemer deelt de Bouwkundig Adviseur de bevindingen van het onderzoek aan de bewoner/ eigenaar mee en legt hij uit of en hoe de veiligstelling [3] plaats gaat vinden. De Bouwkundig Adviseur stelt ter plaatse een Plan van Aanpak op waarin wordt vastgelegd welke feiten er zijn geconstateerd en op welke wijze de veiligstelling plaatsvindt. Het Plan van Aanpak wordt ondertekend door de Bouwkundig Adviseur en ter goedkeuring door de eigenaar/bewoner.

De Bouwkundig Adviseur geeft, na goedkeuring van de bewoner/eigenaar, de aannemer opdracht om het gebouw of werk veilig te stellen conform het Plan van Aanpak. Het IMG neemt de kosten van acuut veiligstellen op zich. Wel is het van belang dat voor de meest (kosten) efficiënte maatregelen wordt gekozen. Ter illustratie: indien het plaatsen van een

[3] Veiligstellen: Met veilig stellen wordt bedoeld het nemen van (bouwkundige) maatregelen om er voor te zorgen dat de constructie van de woning zich weer in een zodanige staat bevindt dat de woning (al dan niet tijdelijk) weer voldoet aan het gestelde in artikel 1a, lid 1, van de Woningwet (De eigenaar van een bouwwerk, open erf of terrein of degene die uit anderen hoofde bevoegd is tot het daaraan treffen van voorzieningen draagt er zorg voor dat als gevolg van de staat van dat bouwwerk, open erf of terrein geen gevaar voor de gezondheid of veiligheid ontstaat dan wel voortduurt).

afzetting rond een bouwvallige schuur afdoende is, is het plaatsen en onderhouden van stutten niet nodig.

Bij een gegronde melding stelt de Bouwkundig Adviseur onmiddellijk het College van Burgemeester en Wethouders van de betrokken gemeente en het technisch lid van het Instituut hiervan in kennis. Weigert de bewoner/eigenaar veiligstelling door de aannemer dan wordt door het Instituut onmiddellijk het College van Burgemeester en Wethouders van de betrokken gemeente geïnformeerd hetgeen aan de bewoner/eigenaar wordt medegedeeld.

De Bouwkundig Adviseur geeft uitleg over het vervolgproces en maakt vervolgafspraken met de bewoner/eigenaar ten aanzien van een volgend contactmoment. Tevens wordt aangegeven dat in opdracht van het IMG een 'dedicated' zaakbegeleider vanuit de werkstroom AOS-Follow Up de bewoner/eigenaar verder zal begeleiden gedurende de rest van het traject.

Wanneer een woning niet direct kan worden veiliggesteld en deze woning naar het oordeel van de Bouwkundig Adviseur niet meer veilig kan worden bewoond, wordt de bewoner mondeling geadviseerd en schriftelijke bevestigd de woning te verlaten.
In deze situatie wordt de bewoner aangeboden om elders te verblijven op kosten van het IMG.

Het IMG bevestigt zo snel mogelijk schriftelijk aan de bewoner/eigenaar dat de AOS melding gegrond is bevonden onder toezending van de AOS-inspectieverslag, een kopie van het Plan van Aanpak en een kopie van de eventueel gemaakte afspraken over het tijdelijk verlaten van het gebouw of werk.
Ook moet duidelijk worden vastgelegd dat de betrokkenheid van het Instituut ophoudt indien na veiligstelling vast komt te staan (door een opname van de schade) dat er geen causaal verband is tussen de gegronde AOS en de aanleg of de exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van het winnen van gas uit het Groningenveld of als gevolg van de gasopslag Norg.

Nadat het gebouw of werk is veiliggesteld, blijft de Bouwkundig Adviseur verantwoordelijk voor de veiliggestelde situatie en beoordeelt hij regelmatig of de situatie niet verslechtert en of er aanvullende maatregelen nodig zijn. De regelmaat van deze controle is afhankelijk van de ernst van de situatie. Ook bewaakt de Bouwkundig Adviseur de nakoming van de (financiële) afspraken die zijn gemaakt met de bewoner/eigenaar.

In het AOS follow up-traject wordt zo spoedig en met prioriteit door het IMG onderzocht of de schade is veroorzaakt door beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of de exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van het winnen van gas uit het Groningenveld of als gevolg van de gasopslag Norg.

4. Hoe kan een AOS melding worden gedaan?

De melding moet altijd worden gedaan via het webformulier:
https://schadedoormijnbouw.nl/acuut-onveilig#formulierAOS

In de omschrijving van de melding is het belangrijk om aan te geven dat de melding is gedaan door de deskundige onder vermelding van naam en expertisebureau. **Deze melding moet altijd in overleg gedaan worden met de bewoner.**

Daarnaast is het verstandig om telefonisch contact te zoeken met het AOS team wanneer tijdens een schade opname een situatie erg nijpend lijkt te zijn. Hieronder volgt een overzicht met telefoonnummers van medewerkers van het AOS-team. Let op, de

medewerkers zijn bereikbaar op werkdagen van 08:00 uur tot 16:30 uur en het verzoek deze 06-nummers niet aan bewoners beschikbaar te stellen.

Art. 5.1 lid 2 sub e Coördinator AOS)	Art. 5.1 lid 2 sub e	ma t/m do
Art. 5.1 lid 2 sub e Bouwkundig Adviseur)	Art. 5.1 lid 2 sub e	di t/m vr
Art. 5.1 lid 2 sub e (Bouwkundig Adviseur)	Art. 5.1 lid 2 sub e	ma, di, do, vr
Art. 5.1 lid 2 sub e (Bouwkundig Adviseur)	Art. 5.1 lid 2 sub e	ma t/m do
Art. 5.1 lid 2 sub e (Bouwkundig Adviseur)	Art. 5.1 lid 2 sub e	ma t/m vr

Wanneer een deskundige twijfelt over een situatie kan er uiteraard contact worden gezocht met een van de medewerkers van het AOS team. Het is belangrijk om de aanvrager hiervan op de hoogte te stellen zodat de aanvrager niet voor verrassingen komt te staan.

Het AOS-team heeft 48 uur om een AOS-melding af te handelen. Er zal echter altijd eerst telefonisch contact opgenomen worden met de bewoner om de situatie te beoordelen en te inventariseren of er spoed noodzakelijk is.

In overleg met de zaakbegeleider kan er ook voor worden gekozen worden om de AOS-melding via de zaakbegeleider te laten lopen. De instructies hiervoor zijn bekend bij de zaakbegeleider.
Mocht het voorkomen dat het AOS-team telefonisch niet bereikbaar is dan kan er een e-mail worden gestuurd naar het volgende e-mail adres: Art. 5.1 lid 2 sub e@schadedoormijnbouw.nl. Het team AOS zal dan z.s.m. contact opnemen.

5. Hoe te handelen bij verschillende AOS-meldingen?

Hieronder volgen een 4-tal scenario's die zich voor kunnen doen tijdens een Schade-opname waarbij sprake zou kunnen zijn van een mogelijke AOS. In deze scenario's worden ook voorbeelden geschetst hoe de betrokkenen hier het beste mee om zouden kunnen gaan.

In onderstaande scenario's is het van groot belang dat er goed gecommuniceerd wordt richting de aanvrager en geen onrust wordt veroorzaakt. Het is niet de bedoeling dat de deskundige zelf een oordeel geeft over de veiligheid van de situatie of de veiligstelling door het AOS team.

1) **De deskundige treft tijdens een schadeopname een mogelijke AOS aan waar nog niet eerder een AOS melding is geweest.**
Het is van belang dat tijdens een dergelijke situatie geen onrust wordt veroorzaakt bij een aanvrager. De deskundige wordt geadviseerd om aan de aanvrager aan te geven dat er een situatie is aangetroffen die vragen oproept over de kwaliteit van de constructie en dat de situatie met een ander team besproken zal worden. Hiervoor kan dan vervolgens een AOS melding gedaan worden volgens de daarvoor geldende instructies. De opname van de schade kan verder gewoon worden afgerond.

2) **De deskundige voert een schadeopname uit op een adres waar eerder een AOS inspectie heeft plaatsgevonden die als ongegrond is beoordeelt, terwijl er nu weer twijfel is over de aangetroffen situatie.**
Allereerst kan de situatie veranderd zijn waardoor er inderdaad nu sprake kan zijn van een AOS. Ook in deze situaties is het goed om te zorgen dat er bij de aanvrager aangegeven wordt dat de constructie vragen oproept en dat de deskundige hierover contact zal opnemen met het AOS-team. De deskundige kan dan tevens een AOS melding doen volgens de daarvoor geldende instructies. De opname van de schade kan verder gewoon worden afgerond.

3) **AOS Follow up: De deskundige voert een schade-opname uit bij een geprioriteerde schademelding waarbij eerder een AOS-inspectie heeft plaatsgevonden die als gegrond is beoordeelt en is veiliggesteld. Tijdens deze schadeopname ontstaat er twijfel over de manier van veiligstellen.**
In dit scenario is het van belang dat er geen uitspraken worden gedaan over de twijfel die er bestaat over de methode van veiligstelling in het bijzijn van de aanvragers. Er kan contact worden gezocht met het AOS-team om de aangetroffen situatie te overleggen. In gezamenlijkheid kan dan worden besloten of er een nadere inspectie door het AOS-team nodig is. Belangrijk om te benoemen in deze situatie is dat een veiligstelling altijd in samenspraak en met toestemming van een aanvrager wordt uitgevoerd.

6. Communicatie met melder / eigenaar

In dit hoofdstuk volgen een aantal tips betreffende de communicatie met de bewoners over mogelijk Acuut Onveilige Situaties.

Wanneer er een situatie aangetroffen wordt waarbij er twijfel bestaat over de veiligheid is het goed te zorgen dat de bewoner niet onnodig angstig wordt gemaakt. Er hoeft niet gelijk over onveiligheid gesproken te worden. Een voorbeeld is:

"We hebben tijdens de opname een situatie aangetroffen die we graag nader bekeken zouden zien, hiervoor is een speciaal team binnen het IMG, zij kijken naar de constructies van deze situatie en of er mogelijk op korte termijn gehandeld zou moeten worden".

In het geval van directe twijfel over de veiligheid, door de deskundige, de zaakbegeleider en de bewoners in het goed om wel de verantwoordelijkheid te nemen betreffende deze situatie, echter ook hierbij geldt doe geen uitspraken over of de situatie daadwerkelijk onveilig is, maar dat er wel nader naar gekeken dient te worden. Een voorbeeld zou kunnen zijn:

"We hebben twijfels over de situatie, en willen dit graag z.s.m. door een gespecialiseerde afdeling laten beoordelen of deze twijfels gegrond zijn. Ik zou u adviseren om (de betreffende ruimte) tot die tijd te vermijden, dit puur uit voorzorg, totdat het nader is bekeken en er toelichting is gegeven over wat er constructief aan de hand is"

Bijlage 2: Sjabloon SPLITS VvE's

[aanvraagnummer opnemen]; [adres opnemen] (VvE; [VvE opnemen])

Instructie aan deskundige: De vetgedrukte lijnen op de splitsingstekeningen betreffen gemeenschappelijke muren. [Vorige zin alleen opnemen als splitsingstekeningen aanwezig zijn.] Wanneer de schade zich bevindt aan de buitenzijde van het appartementencomplex, in een gemeenschappelijke ruimte, of indien de schade ziet op beide zijden van een gemeenschappelijke muur en niet alleen aan de binnenzijde die behoort tot een appartementsrecht, is de VvE bevoegd om hiervoor een aanvraag in te dienen. Voor zover de schade alleen ziet op de binnenzijde van een gemeenschappelijke muur die behoort tot een appartement, is alleen de betreffende appartementsgerechtigde bevoegd om een aanvraag in te dienen. [check of dit inderdaad het geval is o.g.v. de akte van splitsing en het toepasselijke splitsingsreglement. Zo niet, modeltekst aanpassen].

Omschrijving van de schademelding:

"[omschrijving schademelding opnemen]"

Opnemen in het deskundigenrapport als de schade ziet op een gemeenschappelijk gedeelte: "Schade *** ziet op een gemeenschappelijk gedeelte van het appartementencomplex en wordt daarom meegenomen in dit schaderapport."

Opnemen in het deskundigenrapport als de schade ziet op een privégedeelte: "Schade *** ziet op een privégedeelte van het appartementencomplex en wordt daarom niet meegenomen in dit schaderapport. Alleen de betreffende appartementsgerechtigde is bevoegd om een aanvraag tot vergoeding van deze schade in te dienen."

- **Brondocument:** akte van splitsing in appartementsrechten van [datum opnemen] (deel ***, nummer ***), **inclusief / exclusief** splitsingstekeningen waarop de eigendomsgrenzen zijn aangegeven;

- **Onderscheid gemeenschappelijke- en privégedeelten:** [toepasselijk splitsingsreglement hier opnemen] van toepassing. [Als in de akte van splitsing afwijkingen van het toepasselijke reglement zijn opgenomen, dan die hier ook opnemen: Bijzonderheid: (…)]. **Artikel / artikelen *** ** van het reglement, **dat bepaalt / die bepalen** welke gedeelten van het pand gemeenschappelijk zijn, **luidt / luiden** in dit geval – voor zover voor de deskundige relevant – als volgt:

  "[Relevante artikelen uit het toepasselijke reglement van splitsing hier opnemen]"

Hygiëneprotocol betreden bedrijven en locaties met evenhoevigen en/of pluimvee

Eigenaar: Art. 5.1 lid 2 sub e

Datum : 8 October 2020

Versie : C 1.1

Revisie lijst

Versie	Wijzigingen t.o.v. vorige versie	Author	Date
C 1.0	Nieuw hygiëneprotocol Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen	Art. 5.1 lid 2 sub e	06-06-2019
C 1.1	Aanpassingen naar Instituut Mijnbouwschade Groningen	Art. 5.1 lid 2 sub e	08-07-2020

1. Inleiding

Zaakbegeleiders van het Instituut Mijnbouwschade Groningen komen tijdens hun werk regelmatig in aanraking met hobbymatig dan wel bedrijfsmatig gehouden dieren. In een aantal gevallen gaat het om evenhoevigen (runderen, varkens, schapen en geiten) en pluimvee. Daarbij is altijd het risico aanwezig dat eventuele ziekteverwekkers opgepikt kunnen worden. Aangezien de gezondheidsstatus van de dieren (de mate waarin zij drager kunnen zijn van een besmettelijke dierziekte) onbekend is, zijn een aantal preventie maatregelen noodzakelijk om het risico op versleping te beperken. Voor de houders zelf is hiervoor de Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's (Regeling preventie) van toepassing.

Hierin staan de eisen waaraan moet worden voldaan wanneer er bedrijfsbezoek plaatsvindt. Op het moment dat er een dreiging is van een besmettelijke dierziekte, worden ook eisen gesteld aan de bezoekers. Om alle risico's tot een minimum te beperken zijn deze eisen in dit protocol opgenomen.
In dit protocol staat beschreven onder welke voorwaarden deze bedrijven en/of locaties kunnen worden betreden.
Dit protocol is van toepassing op alle medewerkers van het Instituut Mijnbouwschade Groningen die bedrijven of locaties betreden waar evenhoevigen en/of pluimvee worden gehouden. Daarnaast gelden deze regels voor alle personen die vergezeld door het Instituut Mijnbouwschade Groningen werkzaamheden uitvoeren op deze bedrijven en locaties.

2. Bedrijfshygiëneprotocol

Veel agrarische bedrijven hanteren een eigen bedrijfs-(of branche) hygiëneprotocol voor erfbetreders. Bij een bezoek aan zo'n bedrijf is het bedrijfshygiëneprotocol, voor zover redelijk en proportioneel, leidend.
Let op: er dient in alle gevallen minimaal aan de eisen van dit hygiëneprotocol te worden voldaan.
Betreden van bedrijven / locaties waar een bedrijfshygiëneprotocol geldt:

a) De auto parkeren op de daarvoor aangewezen / gemarkeerde plaats.
b) Neem, indien nodig, wegwerpoverall, oversokjes, haarnetje etc. mee.
c) Meld je bij de bedrijfsleider / eigenaar via bel, intercom, telefoon, loket etc.
Niet zondermeer de stallen betreden.
d) Hygiëne-eisen opvolgen, eventueel gebruik van douche / ontsmetting van handen / gebruik handschoenen.
e) Bij het betreden van de stallen gebruik maken van bedrijfskleding en –schoeisel.

f) Laat gebruikte disposable materialen zoveel mogelijk achter op het bedrijf. Is dit niet mogelijk dan worden de disposable materialen opgeborgen in een gesloten plasticzak in het vuile gedeelte van de auto en bij eerste gelegenheid in een afvalbak /-container gedaan.
g) Meld je af bij de bedrijfsleider / eigenaar voordat je het bedrijf verlaat.

3. IMG Hygiëneprotocol

Ook bedrijven zonder vastgesteld hygiëneprotocol hebben vaak voorzieningen getroffen om het risico op insleep van ziektekiemen te beperken. Denk hierbij aan het beschikbaar stellen van bedrijfskleding en bedrijfslaarzen.

Gebruik bedrijfskleding en -laarzen: bij voorkeur, mits schoon en niet kapot.

Douchen op het bedrijf: Voor het betreden van een aantal specifieke bedrijven, bijv, A, C en E varkensbedrijven, is douchen verplicht. Voor het overige alleen wanneer de veehouder dit verlangt, mits dit op acceptabele wijze kan én gedurende het bedrijfsbezoek gebruik kan worden gemaakt van door de veehouder verstrekte bedrijfskleding.

Betreden van bedrijven / locaties waar geen bedrijfshygiëneprotocol geldt:

a) De auto parkeren op de daarvoor aangewezen / gemarkeerde plaats. Is deze mogelijkheid niet aanwezig, dan parkeren buiten het terrein / aan de openbare weg.
b) Trek, voordat je het bedrijfsgedeelte betreedt, bij de auto schone / ontsmette laarzen aan, dan wel schone laarzen met daarover wegwerphoesjes.
c) Neem eventueel een disposable overall, wegwerphandschoenen, mondkapje, haarnetje etcetera mee.
d) Meld je bij de bedrijfsleider / eigenaar via bel, intercom, telefoon, loket etc. Niet zondermeer de stal betreden.
e) In principe worden laarzen en bedrijfskleding van het bedrijf zelf gebruikt. Is dit niet voorhanden / vuil / kapot , dan worden de eigen ontsmette laarzen en disposable overalls gebruikt;
   Bij pluimvee: Gebruik altijd stal-eigen schoeisel dat door de houder wordt verstrekt. Indien de houder geen stal-eigen schoeisel verstrekt, gebruik dan overschoenen, over je laarzen heen, die je per stal wisselt.
   Bij pluimvee: Gebruik per stal nieuwe wegwerphandschoenen.
f) Voorkom zoveel mogelijk dat eigen materiaal naar een bedrijf wordt meegenomen en gebruik zoveel mogelijk het materiaal van de veehouder zelf. Kan dit niet, dan wordt het eigen materiaal voor en na gebruik zo goed mogelijk gereinigd en ontsmet.
g) Laat de disposable materialen na gebruik achter op het bedrijf.
   Is dit niet mogelijk dan worden de disposable materialen opgeborgen in een gesloten plasticzak in het vuile gedeelte van de auto en bij eerste gelegenheid in een afvalbak /-container gedaan.
i) Indien reinigen en ontsmetten ter plaatste niet mogelijk is, worden de gebruikte materialen opgeborgen in een gesloten plasticzak in het vuile gedeelte van de auto en zodra er een mogelijkheid is worden de materialen gereinigd en ontsmet.
j) Was de handen met water en zeep of Densept gel 70% na het bezoek en gebruik, indien mogelijk, bij aanraking met dieren disposable handschoenen.
k) Meld je af bij de bedrijfsleider / eigenaar voordat je het bedrijf verlaat.

4. Arbo, milieu en veiligheid

Neem alle voorzorgsmaatregelen met betrekking tot de veiligheid van jezelf en omstanders bij gebruik van het ontsmettingsmiddel in acht. De gebruiksaanwijzing, het wettelijk gebruiksvoorschrift en de veiligheidsaanbevelingen op de verpakking moeten worden opgevolgd.
Extra aandachtpunten bij bezoek aan rundveebedrijven:

- Gebruik laarzen met stalen neuzen
- Gebruik wegwerphandschoenen bij contact met dieren

Extra aandachtspunten bij bezoek aan pluimveebedrijven:

- Gebruik ruimzichtbril 3M type 2790A bij rechtstreeks contact met dieren.
- Gebruik gehoorbescherming
- Gebruik mondkapje (cat. 3)

Extra aandachtspunten bij bezoek aan varkensbedrijven:

- Gebruik gehoorbescherming
- Gebruik mondkapje (cat. 3)
- Gebruik wegwerphandschoenen bij contact met dieren

5. Divers

1) Materialen zijn te bestellen via de coördinator zaakbegeleiders specials
2) Houdt in de auto een scheiding tussen gebruikte-, niet gebruikte- en overige materialen;
3) Zorg ervoor dat de laarzen bij het verlaten van de locatie zijn gereinigd. (geen smerige laarzen in de auto) Ontsmet de (eigen) laarzen als ze zijn gebruikt in de stal
4) Reinig de gebruikte elektronische apparatuur (laptop, fototoestel, telefoon e.d.) met de daarvoor bestemde vochtige doekjes.
5) Parkeer de auto niet in de nabijheid van de kadaverplaats c.q. kadavertonnen

Bijlage 4: Aandachtspunten bij schadeopname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten

Aandachtspunten bij schadeopname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten
Het gebouw dat u gaat beoordelen is een rijksmonument of een gemeentelijk monument. Zoals u bekend gelden bijzondere regels voor het schadeherstel van monumenten. Soms geldt een vergunningplicht. Deze regels kunnen gevolgen hebben voor degene die schadevergoeding heeft aangevraagd. Wij geven u daarom enkele aandachtspunten voor de voorbereiding, uitvoering en afronding van de schadeopname.

Voorafgaand aan de schadeopname
Voorafgaand aan de schadeopname moet worden onderzocht welke regels gelden voor het herstel en onderhoud van het monument en welke consequenties deze regels kunnen hebben voor (o.a.) de herstelmethode, de materiaalkeuze en de kosten van herstel.

Rijksmonumenten zijn beschermd op grond van de Erfgoedwet (voorheen: de Monumentenwet 1988). Een rijksmonument mag in principe niet worden ontsierd of in gevaar gebracht zonder omgevingsvergunning. Dat geldt niet alleen bij gebruik, maar ook bij herstel en sloop. Bij gewoon onderhoud geldt geen vergunningplicht als de *materiaalsoort en kleur* niet wijzigen. Ook geldt geen vergunningplicht bij inpandige veranderingen van een onderdeel dat uit het oogpunt van monumentenzorg geen waarde heeft. Over een (eventuele) vergunningaanvraag moet de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed advies uitbrengen.

> Zie hierover artikel 2.1 lid 1 onder f van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en artikel 3a van bijlage II bij het Besluit omgevingsrecht.

Gemeentelijke monumenten zijn (vaak) beschermd op grond van een gemeentelijke erfgoedverordening. Daarin staat vaak een vergelijkbare hoofdregel en uitzondering als hierboven beschreven voor rijksmonumenten. In de Erfgoedverordening staan precieze instructies over bijvoorbeeld het behoud van de *detaillering, profilering, vormgeving, materiaalsoort en kleur* bij normaal onderhoud (zonder omgevingsvergunning). Het is van belang de Erfgoedverordening goed te bekijken. Deze kan per gemeente verschillen. Over een (eventuele) vergunningaanvraag kan een gemeentelijke erfgoedcommissie (vaak) desgevraagd een advies uitbrengen.

> Zie hierover artikel 2.2 lid 1 onder b van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en (bijvoorbeeld) artikel 14 van de Erfgoedverordening gemeente Groningen 2017 en artikel 14 van de Erfgoedverordening gemeente Midden-Groningen.

In *het bestemmingsplan* kunnen aanvullende (bouw)regels staan over het monument. Bovendien kan het monument tevens een karakteristieke, beeldbepalende en/of archeologische waarde hebben. Hiervoor gelden specifieke sloop-, herstel- en bouwregels. Het is daarom van belang ook het bestemmingsplan te raadplegen via www.ruimtelijkeplannen.nl.

Tijdens de schadeopname
Tijdens de schadeopname moet zoveel mogelijk worden gezocht naar een wijze van herstel waarbij de monumentale (en eventueel ook karakteristieke en beeldbepalende) waarde behouden blijft. Hierbij zijn vrijwel altijd de keuze voor materiaal, kleur, vorm, detaillering en profilering belangrijk. Een herstelmethode waarbij voornoemde elementen behouden blijven kan de aanvrager de kosten en vertraging van een omgevingsvergunning besparen.

Bij het opstellen van het schaderapport
In het schaderapport moet zorgvuldig worden opgenomen of al dan niet bijzondere eisen gelden voor de geadviseerde herstelmethode. Dat kan bijvoorbeeld inhouden dat de detaillering, profilering, vormgeving, materiaalkeuze en kleur niet mogen wijzigen. De hoogte schadevergoeding moet toereikend zijn om aan deze eisen te kunnen voldoen. Als een vergunningplicht geldt moet in het rapport ook rekening worden gehouden met de kosten en vertraging daarvan.

13.

Praktische Uitwerking Tijdelijke wet Groningen voor Deskundigen

Versie 2
5-1-2021
Instituut Mijnbouwschade Groningen
Afdeling Schade expertise en herstel

Inhoudsopgave

Inleiding 4
1. Werkwijze voor de opname van de schade 5
1.1. Algemeen 5
1.2. Voorbereiding schadedossier en planning van de schadeopname 5
1.3. Introductie/ kennismaking Aanvrager 5
1.4. Samenwerking zaakbegeleider 6
1.5. Acuut Onveilige Situatie (AOS) 6
1.6. Nulmeting-light 6
1.7. Werkwijze schadeopname 7
1.8. Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) 8
1.9. Appartementsrechten 9
1.10. Vereniging van Eigenaren (VvE) 9
1.11. Gebruik eigen fotoapparatuur 10
1.12. Hygiëneprotocol voor schadeopname bij Agrarische bedrijven 10
2. Causaal verband 11
2.1. Uitgangspunten 11
2.2. Bewijsvermoeden 11
2.2.1. Fysieke schade 11
2.2.2. Gebouwen of werken 11
2.2.3. Schade die naar zijn aard redelijkerwijs een gevolg is van mijnbouwactiviteiten ... 12
2.2.4. Ontzenuwen van het bewijsvermoeden 13
2.2.5. Beslisschema toepasselijkheid bewijsvermoeden 14
2.3. Zettingsschade 15
2.4. Trillingtool 15
2.4.1. Wat is de trillingtool? 16
2.4.2. Gebruik trillingtool 17
2.5. Causaliteit als het bewijsvermoeden niet van toepassing is 18
3. Schadebegroting 19
3.1. Algemeen 19
3.2. Wijze van schadebegroting fysieke schade 19
3.3. Destructief onderzoek 19
3.4. Sloop en nieuwbouw 19
3.5. Schadevergoedingen en BTW 20
3.6. Laag BTW tarief van 9% 23
3.7. Vergoeden sauswerk 23
3.8. Klein Werk Toeslag (KWT) 23
3.9. Materiële gevolgschade 24

3.10. Wettelijke rente 24
4. Schade is eerder behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter (EBS) 26
4.1. Algemeen 26
4.2. Informatieverstrekking vanuit het IMG 26
4.3. Nulmeting-light 26
4.4. Hardheidsclausule / beëindigde procedure Arbiter Bodembeweging 27
4.5. Identificatie als eerder behandelde schade 27
4.6. Wijze van beoordeling eerder behandelde schades 28
4.7. Schadebegroting verergerde schades 34
4.8. Schadebeperkingsplicht 38
4.9. Garantiewerk aannemer NAM/CVW 38
5. Schade die eerder behandeld is door de TCMG/IMG 39
5.1. Wijze beoordeling eerder behandelde schades TCMG/IMG 39
6. Diversen 48
6.1. Eigendomsoverdracht 48
6.2. Reeds herstelde schade 48
6.3. Nader onderzoek 48
6.4. Hoe om te gaan met aanvullende schade na een opname? 50
6.5. Nader advies 50
Bijlage 1: Werkinstructie AOS voor deskundigen 51
1. Inleiding 52
2. Wat wordt verstaan onder een AOS? 52
3. De AOS procedure 52
4. Hoe kan een AOS melding worden gedaan? 54
5. Hoe te handelen bij verschillende AOS-meldingen? 55
6. Communicatie met melder/ eigenaar 56
Bijlage 2: Sjabloon SPLITS VvE's 57
Bijlage 3: Hygiëneprotocol betreden bedrijven en locaties met akkerbouw, evenhoevigen en/of pluimvee 58
1. Inleiding 59
2. Bedrijfshygiëneprotocol 59
3. IMG Hygiëneprotocol 60
4. Arbo, milieu en veiligheid 60
5. Divers 61
Bijlage 4: Aandachtspunten bij schadeopname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten 62
Bijlage 5: Beslisboom uitvraag BTW 63

Inleiding

Het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG) schakelt onafhankelijke en onpartijdige deskundigen in om hem te adviseren over het besluit dat het dient te nemen op de bij hem ingediende verzoeken om schadevergoeding. Dit betekent dat het adviesrapport het IMG antwoord dient te geven op de vraag of, en zo ja voor welk bedrag, de aanvrager aanspraak heeft op een vergoeding voor de schade die is ontstaan ten gevolge van bodembeweging die is veroorzaakt door de exploitatie van een mijnbouwwerk voor het Groningenveld of de gasopslag Norg.

De deskundige is uiteraard, gelet op zijn onafhankelijke en onpartijdige positie, vrij in de inhoud van het advies dat hij het IMG geeft. Wel geeft het IMG door middel van dit document richtlijnen voor de wijze waarop de schade moet worden opgenomen, hoe omgegaan moet worden met de beperkingen aan de bevoegdheid van het IMG én hoe – op een aantal onderwerpen – het IMG invulling wenst te geven aan zijn taak om de schade op een rechtvaardige én ruimhartige manier te vergoeden. Op deze manier wordt gewaarborgd dat de schadeopname op een zorgvuldige en uniforme wijze plaatsvindt. De richtlijnen betreffen zowel reguliere dossiers als specials waarbij daar waar nodig de kleine verschillen in werkwijze worden aangeduid. De richtlijnen gelden niet indien en voor zover in specifieke gevallen een andersluidende werkwijze voor de schade-afhandeling is vastgesteld.

1. Werkwijze voor de opname van de schade

1.1. Algemeen

Het belangrijkste doel van de schadeopname is uiteraard om te kunnen adviseren over:

1) of causaal verband bestaat;
2) de omvang van de schade(vergoeding), en om;
3) de nulmeting-light uit te voeren, met het oog op eventuele toekomstige schade.

De werkwijze van de deskundige vindt plaats conform de hieronder door het IMG vastgestelde procedure. Mocht tijdens de uitvoering blijken dat deze procedure moet worden aangepast, dan zal het IMG hierover desgevraagd beslissen.

1.2. Voorbereiding schadedossier en planning van de schadeopname

Het team Werkvoorbereiding van het IMG zal zorgdragen voor een zo volledig mogelijk dossier ten behoeve van de deskundige. Daartoe zal het team Werkvoorbereiding het dossier op onderstaande punten controleren en/of daarover informatie verschaffen aan de deskundige:

- Eigendom (kadaster en objectlijst).
- Geschiedenis (eerdere meldingen bij NAM/CVW of TCMG/IMG op hetzelfde adres).
- De inhoud van de aanvraag.
- Soort object (soort bouwwerk of special, zoals erfgoed of agrarisch).
- Of het object is aangewezen als een beeldbepalend of karakteristiek pand of als gemeentelijk/rijksmonument.
- Regulier dossier of specials zoals erfgoed, agrarisch of MKB.
- Informatie met betrekking tot de topwaarde van de trillingen door aardbevingen met het epicentrum in het Groningenveld of de Gasopslag Norg, zulks mede met het oog op de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden.
- Eerdere meldingen van een Acuut Onveilige Situatie (AOS).

Het volledige digitale dossier wordt door middel van de applicatie "Atabix" aan de deskundige ter beschikking gesteld.

Het team Planning maakt vervolgens de afspraak voor de schade-opname met de aanvrager/zaakbegeleider.

1.3. Introductie / kennismaking Aanvrager

In principe is bij elke opname een zaakbegeleider aanwezig alsmede de aanvrager. De aanvrager kan zich uiteraard ook laten bijstaan, door bijvoorbeeld een eigen deskundige.

Na de kennismaking geeft de zaakbegeleider aan de aanvrager uitleg over de procedure en het doel van het bezoek. De zaakbegeleider is gedurende het proces van aanvraag tot schadevergoeding de contactpersoon voor de aanvrager.

Vervolgens geeft de deskundige uitleg over zijn/haar werkzaamheden.

Het kan zijn dat er geen zaakbegeleider aanwezig is bij de opname. De zaakbegeleider neemt dan voor aanvang van de schade-opname telefonisch contact met de aanvrager op en geeft uitleg over het doel en de procedure. De deskundige geeft uitleg over de opname. De deskundige overhandigt een informatiebrochure aan de aanvrager en verwijst bij vragen over het proces of de organisatie IMG door naar de zaakbegeleider. Ook kan de deskundige een signaal afgeven bij Zaakbegeleiding wanneer hij inschat dat contact met de aanvrager nodig is.

Het behoort tot de taak van de zaakbegeleider en/of deskundige dat hij/zij ervan overtuigd is dat voorafgaande aan de rondgang de werkwijze, het doel en de procedure bij de aanvrager helder zijn.

1.4. Samenwerking zaakbegeleider

Uitgangspunt is dat de deskundige de schade beoordeelt en vaststelt en dat de zaakbegeleider de contactpersoon voor de aanvrager is. De zaakbegeleider heeft als taak om vragen en onduidelijkheden aan de kant van de aanvrager te signaleren en onder de aandacht te brengen.

De deskundige en de zaakbegeleider presenteren zich als eenheid met hun eigen rollen aan de aanvrager. Indien nodig hebben de deskundige en de zaakbegeleider voorafgaand aan de opname contact. De zaakbegeleider heeft géén taak in het beoordelen en vaststellen van de schade.
De deskundige heeft daarnaast geen taak in het uitleggen van de werkwijze van het IMG.

Indien de aanvrager zich laat bijstaan door een gemachtigde, niet zijnde een zaakbegeleider, dan zullen alle contacten over de schade in principe via tussen de zaakbegeleider en de gemachtigde verlopen.

1.5. Acuut Onveilige Situatie (AOS)

Mocht de situatie zich voordoen dat de deskundige zich zorgen maakt over de veiligheid van de bewoners, of zichzelf dan kan hij hiervan een melding doen.

De melding moet altijd worden gedaan via het webformulier:
https://schadedoormijnbouw.nl/acuut-onveilig#formulierAOS

In de omschrijving van de melding is het belangrijk om aan te geven dat de melding is gedaan door de deskundige onder vermelding van naam en expertisebureau. **Deze melding moet altijd in overleg gedaan worden met de bewoner.**

Daarnaast is het verstandig om telefonisch contact te zoeken met het AOS team wanneer tijdens een schade opname een situatie erg nijpend lijkt te zijn. Het AOS-team heeft in principe 48 uur om een AOS-melding af te handelen, echter zal er bij telefonisch contact altijd overleg gepleegd worden over de situatie en of spoed noodzakelijk is.

Als het voorkomt dat het AOS-team telefonisch niet bereikbaar is en ook het webformulier niet beschikbaar is, kan er bij uitzondering een e-mail worden gestuurd naar
Art. 5.1 Wob [redacted]@schadedoormijnbouw.nl. Er wordt dan z.s.m. gehandeld. Hierheen kunnen dus ook eventuele verzoeken voor terugbellen worden gestuurd. Deze mailbox wordt van 08:00 tot 22:00 uur beheerd en beantwoord.

Zie bijlage 1 voor de uitgebreide werkinstructie.

1.6. Nulmeting-light

Naast het opnemen van de door de aanvrager gemelde schade, dient de deskundige in beginsel ook een nulmeting-light uit te voeren aan het hoofdgebouw. In het kader van de nulmeting-light dient de deskundige alle schade van enige omvang vast te leggen in zijn adviesrapport, ongeacht of hier een melding van is gedaan en ongeacht of deze is veroorzaakt door mijnbouw. De nulmeting moet nauwkeurig worden uitgevoerd, maar is tegelijkertijd niet bedoeld als een garantie dat álle schade wordt opgenomen.

In Atabix is vermeld of een nulmeting-light moet plaatsvinden. Indien de deskundige twijfelt over of een nulmeting-light moet plaatsvinden, kan hij daarover contact opnemen met werkvoorbereiding.

In uitgangspunt wordt alleen een nulmeting-light uitgevoerd indien het gaat om gebouwen die bestemd zijn om te gebruiken ten behoeve van wonen. Het gaat hierbij - voor alle duidelijkheid - om particuliere bewoning van meer permanente aard door mensen, niet om behuizing voor dieren (vee). In beginsel moeten alle voor wonen bestemde ruimtes van het gebouw worden opgenomen in het kader van de nulmeting-light. Dit zijn dus bijvoorbeeld de woonkamers, slaapkamers, hal, keuken, sanitair, kelder etc.

De nulmeting-light wordt niet uitgevoerd voor bijgebouwen en overige werken die niet bestemd zijn voor bewoning, zoals een schuur, opberghok, garage, fietsenstalling, tuinornamenten, hekwerk/tuinafscheiding en tuinhuisje (voor zover dit niet bewoond wordt). Hier zal geen nulmeting-light plaatsvinden maar zal alleen de gemelde schades worden opgenomen, ongeacht of deze schades mijnbouwgerelateerd zijn of niet.

Zorginstellingen (bejaardentehuizen/zorgcentra) worden ook permanent bewoond, ook al kan de bestemming niet Wonen maar Maatschappelijke doeleinden zijn. In dat geval geldt dat alleen de betreffende wooneenheid van de bewoner onder de nulmeting-light valt, niet de overige openbare ruimtes die voor iedereen toegankelijk zijn (zoals gemeenschappelijke kelder, gemeenschappelijke hal etc.). Dit geldt eveneens voor VvE's. Zie voor de werkwijze bij VvE's het onder 1.9 bepaalde. Bij de groep (professionele) vastgoedeigenaren die vaak een groot aantal panden met schades tegelijk aanmelden kiest het IMG er in afwijking van de hoofdregel voor, ook al gaat het daarbij doorgaans om particuliere, permanente bewoning met bestemming Wonen, geen opname light in de ruimtes te laten verrichten. Alleen de aangemelde schades worden opgenomen en gecaculeerd. Ook dit zal worden vermeld in Atabix.

De nulmeting-light wordt ook niet uitgevoerd voor gebouwen of opstallen die niet bestemd zijn voor bewoning. Hierbij moet gedacht worden aan:
- kantoorruimte;
- bedrijfsruimte (winkelruimte/magazijn);
- recreatieruimte, sporthallen (zwembaden);
- kerken;
- ziekenhuizen;
- scholen;
- stallen; indien een woonhuis en een schuur aan elkaar vast zijn gebouwd (kop-romp-boerderij) dan behoeft alleen voor het woongedeelte daarvan een nulmeting-light uitgevoerd te worden.

Het IMG kan er onder omstandigheden voor kiezen om in bijzondere gevallen toch een nulmeting uit te laten voeren aan een gebouw of opstal dat niet voor bewoning is bestemd. In dat geval zal dit doorgegeven worden in Atabix.

1.7. Werkwijze schadeopname

De deskundige neemt de schade op door middel van een vaste route en legt de opgenomen schade vast in de applicatie "Atabix". De deskundige begint met het exterieur van het gebouw en loopt rond het object (met de klok mee). Bij het interieur start de expert op de hoogste verdieping die met een vaste trap (inclusief vlizotrap) bereikbaar is en werkt vervolgens naar de begane grond (of kelder, mits begaanbaar).

Van de gevel met voordeur en huisnummer wordt een overzichtsfoto gemaakt en van elke gevel/muur met schade wordt ook een overzichtsfoto gemaakt. Vervolgens wordt van de schade minimaal één detailfoto gemaakt, maar zo veel foto's als nodig zijn om de schade deugdelijk vast te leggen.

Belangrijk is dat alle door de aanvrager gemelde schade en elke door de deskundige onder de 1.6 beschreven nulmeting-light geconstateerde schade fotografisch wordt vastgelegd en voorzien van een technische toelichting op de aard en omvang van de schade. De deskundige dient dus **alle** schade op te nemen die de bewoner heeft bedoeld te melden en/of waarvan de bewoner van mening is dat er sprake zou kunnen zijn van mijnbouwschade. Het is de deskundige onder geen beding toegestaan om een opname van schade achterwege te laten, omdat hij van mening is dat geen sprake is van mijnbouwschade, wanneer de aanvrager meent dat die sprake wel voor vergoeding in aanmerking zou kunnen komen. Indien de deskundige van mening is dat hetgeen de aanvrager heeft bedoeld te melden geen schade is, dient de deskundige de situatie nog steeds zo goed mogelijk fotografisch vast te leggen en woordelijk te beschrijven.

In het kader van de nulmeting-light dient de deskundige alle schade van enige omvang vast te leggen in zijn adviesrapport, ongeacht of hier een melding van is gedaan en ongeacht of deze is veroorzaakt door mijnbouw. In het kader van nulmeting-light wordt ook van gebreken die geen relatie hebben met de gaswinning een korte vastlegging (foto + beschrijving) gemaakt

Het clusteren van gebreken is onder een nulmeting-light in principe niet toegestaan. Hiervoor geldt echter een uitzondering. Gebreken aan de binnenzijde die voorkomen in hetzelfde wandvlak kunnen gebundeld worden en onder één schade opgenomen worden in het adviesrapport. Dit is alleen mogelijk indien het gelijksoortige schade betreft, met eenzelfde oorzaak, eenzelfde verloop en eenzelfde omschrijving van de schade. Dezelfde scheurvorming in het midden van één wand kan dus onder één schadenummer gebundeld worden. Scheurvorming doorlopend in de hoeken dient in dat geval onder een apart schadenummer opgenomen te worden.

De deskundige dient terughoudend te zijn met het doen van mededelingen tijdens de opname over of causaal verband bestaat tussen de schade en mijnbouwactiviteiten, en over de financiële omvang van de schade. De ervaring heeft namelijk geleerd dat achteraf regelmatig blijkt dat de deskundige (n.a.v. van opmerkingen van de projectcoördinator van het deskundigenbureau) terug moet komen op zijn initiële beoordeling. Dit leidt mogelijk tot teleurstelling bij de aanvrager. Daarnaast komt het regelmatig voor dat bewoners de beoordeling van de deskundige niet goed begrijpen of onthouden.

Wanneer in een adviesrapport meerdere huisnummers tegelijk worden behandeld omdat dezelfde eigenaar ze in eigendom heeft, dan dient de deskundige per schade aan te geven op welk huisnummer de schade betrekking heeft.

1.8. Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

De foto's van schades die door de deskundige worden opgenomen in het adviesrapport dienen te voldoen aan de AVG. Dit betekent dat bijzondere persoonsgegevens niet op de foto's zichtbaar mogen zijn.

Bij het maken van foto's voor een schadeopname dient de deskundige het volgende in acht te nemen:

- Personen aanwezig bij de schadeopname mogen niet duidelijk herkenbaar in beeld;
- Objecten met persoonsgegevens dienen zoveel mogelijk met toestemming van de aanvrager/bewoner te worden weggehaald of buiten het beeld van de foto te worden gehouden;
- Objecten met persoonsgegevens die niet kunnen worden weggehaald of buiten het beeld van de foto kunnen worden gehouden, dienen te worden geblurred.

Typen objecten met persoonsgegevens zijn:

- Ingelijste foto's, portretten, of schilderijen met daarop duidelijk herkenbare personen;
- Religieuze tekenen en symbolen;

- Posters, plakkaten en foto's waaruit politieke opvattingen of lidmaatschap van een vakbond blijkt;
- Gegevens met betrekking tot iemands seksueel gedrag of seksuele gerichtheid

1.9. Appartementsrechten

Bij het IMG worden ook aanvragen tot schadevergoeding ingediend door eigenaren van appartementsrechten. Belangrijk aspect bij het adviseren aan het IMG over het op deze aanvragen te nemen besluit, is de vraag of en zo ja in hoeverre de gemelde schade onder het appartementsrecht valt. De schade kan immers ook buiten het appartementsrecht vallen en in dat geval komt de schadevergoeding bijvoorbeeld toe aan de VvE (of een andere appartementsgerechtigde).

Door het IMG is ervoor gekozen om bij de opdrachtverstrekking aan deskundigen voor de opname van schade van appartementsgerechtigden te werken met een zogenoemde vuistregel. De vuistregel houdt in dat de deskundige bij de opname van schade aan een appartementsrecht in elk geval de schade aan de binnenmuren, vloeren en plafonds van een appartement dient op te nemen. Schade aan gemeenschappelijke ruimten, buitenmuren, het dak of de fundering van een gebouw behoeft de deskundige in beginsel niet op te nemen (tenzij de VvE een eigen verzoek om schadevergoeding heeft ingediend dat onder een eigen dossiernummer wordt afgehandeld. Zie werkwijze onder 1.10). De schadevergoeding voor die delen van het gebouw komt in de regel namelijk toe aan de VvE en daarvoor kan door de appartementsgerechtigde dus geen vergoeding worden aangevraagd.

De deskundigen krijgen van het IMG de opdracht om de appartementen volgens deze vuistregel op te nemen. De nulmeting-light beperkt zich dus ook tot de delen van het gebouw die binnen deze vuistregel vallen.

Afwijken van de vuistregel
Indien de appartementsgerechtigde meent dat hij aanspraak heeft op een vergoeding voor schade aan een deel van het gebouw dat valt buiten de hiervoor geschetste vuistregel, dan dient de deskundige deze schade wél op te nemen en − als sprake is van mijnbouwschade − te calculeren wat de kosten van herstel van deze schade zijn
De deskundige krijgt op voorhand van de afdeling Werkvoorbereiding de splitsingsakte met het modelreglement aangeleverd zodat hij de appartementsgerechtigde direct kan informeren over of hij aanspraak kan maken op een vergoeding voor de schade voor het gebouwgedeelte dat valt buiten de hierboven geschetste vuistregel. Indien het een complexe splitsingsakte betreft dient de deskundige dit te melden richting de Afdeling werkvoorbereiding, zodat zij nader kunnen onderzoeken of de betreffende schade al dan niet valt binnen het appartementsrecht van de aanvrager en de vergoeding aan de aanvrager toekomt.

1.10. Vereniging van Eigenaren (VvE)

De VvE is alleen gerechtigd tot schadevergoeding voor zover de schade zich bevindt in de gemeenschappelijke gedeelten van het appartementencomplex. In grote lijnen geldt dat wanneer de schade zich bevindt aan de buitenzijde van een appartementencomplex, in een gemeenschappelijke ruimte, of wanneer de schade ziet op beide zijden van een gemeenschappelijke muur en niet alleen aan de binnenzijde die behoort tot het appartementsrecht, de VvE bevoegd is om hiervoor een aanvraag in te dienen. Het IMG gaat na of de VvE daadwerkelijk bevoegd is om de schadeaanvraag in te dienen.

Aan de hand van de bij het Kadaster opgevraagde splitsingsakte (incl. bijbehorende splitsingstekening(en)) en het bijbehorende splitsingsreglement beoordeelt de afdeling Werkvoorbereiding wat de gemeenschappelijke gedeelten en de privé-gedeelten zijn van het appartementencomplex en legt dit vast in het document SPLITS VvE's (bijlage 2) met daarin

een instructie voor de deskundige. Deze instructie wordt via Atabix gedeeld met de deskundige.

De deskundige neemt alleen de door de VvE's gemelde schade(s) op. Er wordt geen nulmeting-light uitgevoerd.

1.11. Gebruik eigen fotoapparatuur

Uitgangspunt is dat foto's rechtstreeks via de Atabix applicatie worden gemaakt. Het kan zijn dat de iPad die daarvoor gebruik moet worden, foto's van onvoldoende kwaliteit oplevert voor een goed rapport. In dat geval is het gebruik van andere camera's toegestaan. Deze foto's worden dan gelijk na de opname via de backend van Atabix toegevoegd en direct verwijderd nadat ze zijn toegevoegd en opgeslagen.

1.12. Hygiëneprotocol voor schadeopname bij Agrarische bedrijven

Voor het betreden van een agrarisch bedrijf heeft IMG een eigen hygiëneprotocol opgesteld.
Alle aanwezigen bij de schade-opname op een agrarisch bedrijf moeten zich houden aan het hygiëneprotocol, dat is bijgevoegd als bijlage 3. Deskundigen dienen zelf zorg te dragen voor al het materieel, passende kleding, schoeisel etc. dat nodig is in het kader van het hygiëneprotocol.

2. Causaal verband

2.1. Uitgangspunten

Het IMG dient schade te vergoeden met overeenkomstige toepassing van het burgerrechtelijke aansprakelijkheids- en schadevergoedingsrecht. In dit verband moet ook worden beoordeeld of de door de aanvrager gemelde schade in causaal verband staat met bodembeweging als gevolg van de exploitatie van een mijnbouwwerk voor het Groningenveld of de Gasopslag Norg.

Hierbij moet in uitgangspunt toepassing gegeven worden aan het normale leerstuk van causaal verband als bedoeld in artikel 6:98 BW.

2.2. Bewijsvermoeden

In een groot aantal gevallen waarop de verzoeken om schadevergoeding bij het IMG zien, is evenwel het bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW van toepassing. Het artikel luidt als volgt:

> *Artikel 6:177a BW*
> *Bij fysieke schade aan gebouwen en werken, die naar haar aard redelijkerwijs schade door beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of de exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van het winnen van gas uit het Groningenveld zou kunnen zijn, wordt vermoed dat die schade veroorzaakt is door de aanleg of de exploitatie van dat mijnbouwwerk.*

Als het bewijsvermoeden van toepassing is op de gemelde schade, dan betekent dit dat vermoed wordt dat de schade daadwerkelijk een gevolg is van mijnbouwactiviteiten, tenzij het vermoeden is ontzenuwd. Voor de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW moet voldaan zijn aan een aantal eisen. Er moet:

1) sprake zijn van <u>fysieke schade</u>;
2) aan een <u>gebouw of werk</u>;
3) die naar <u>haar aard redelijkerwijs schade</u> door mijnbouw zou <u>kunnen</u> zijn;

Bij de uitleg van deze criteria zoekt het IMG in beginsel aansluiting bij het advies van het panel van deskundigen onder voorzitterschap van prof. Van Mierlo van 22 januari 2019. Dit advies is openbaar beschikbaar, maar kan desgevraagd aan de deskundige worden toegezonden.

Het IMG zal hierna uiteenzetten hoe het, overeenkomstig het advies van het panel van deskundigen, toepassing geeft aan het bewijsvermoeden.

2.2.1. Fysieke schade

Het bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW is uitsluitend van toepassing op 'fysieke schade'. Het IMG definieert dit begrip als volgt:

> *"Onder fysieke schade wordt verstaan: een fysieke aantasting, die zich manifesteert in een blijvende verandering van vorm of structuur of stand c.q. verzakking, die naar verkeersopvatting de gaafheid kenmerkt."*

2.2.2. Gebouwen of werken

Verder is vereist dat de fysieke schade is ontstaan aan een 'gebouw' of 'werk'. Voor het begrip 'gebouw' wordt aansluiting gezocht bij dit begrip uit de Woningwet, zijnde:

"een bouwwerk dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt."

"Het begrip 'werken' ziet op constructies die zijn bedoeld om duurzaam ter plaatse te blijven, zoals een afdak, een terreinafscheiding of infrastructurele werken. Ook een irrigatie- of drainagesysteem kan een werk zijn als uit de aard voortvloeit dat het een constructie is die bedoeld is om duurzaam ter plaatse te blijven."

Een woonboot is ook als een "werk" aangemerkt.
De deskundige moet dus beoordelen of er sprake is van fysieke schade aan een gebouw of werk.

2.2.3. Schade die naar zijn aard redelijkerwijs een gevolg is van mijnbouwactiviteiten

Indien het gaat om fysieke schade aan een gebouw of werk, moet vervolgens worden bekeken of sprake is van schade die naar haar aard redelijkerwijs een gevolg van beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of de exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van het winnen van gas uit het Groningenveld zou kunnen zijn.

Bij de beantwoording van deze vraag komt beperkt betekenis toe aan de fysieke eigenschappen van de schade. Alleen als het gaat om één van de volgende typen schade, is naar haar aard géén sprake van mijnbouwschade en is het bewijsvermoeden dus niet van toepassing:

- verkleuring, vlekvorming;
- bladderen van verfwerk, loslaten/onthechten van verf-/kitwerk;
- veroudering, verwering;
- krimpscheuren in materialen (bijvoorbeeld scheuren in houten balken, in een baksteen e.d.). N.B. krimpscheuren tussen twee verschillende materialen of ter plaatse van overgangen vallen hier niet onder.

Voor alle overige vormen van fysieke schade kan in dit stadium niet op voorhand worden uitgesloten dat sprake is van mijnbouwschade en kan het bewijsvermoeden dus wel van toepassing zijn. Dit geldt dus, voor de goede orde, ook voor bijvoorbeeld krimpscheuren in de aansluiting tussen twee materialen en voor zettingsschade. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat de hiervoor genoemde lijst nog zal worden aangevuld met andere schades die niet door bodembeweging kunnen zijn ontstaan.

Het IMG gaat ervan uit dat de geografische locatie van het gebouw waaraan schade is ontstaan, wél bepalend is voor het antwoord op de vraag of de schade redelijkerwijs door mijnbouwactiviteiten zou kunnen zijn ontstaan.

Daarbij hanteert het IMG – in lijn met het advies van het panel van deskundigen – als uitgangspunt dat het bewijsvermoeden van toepassing is indien het gebouw of werk waaraan fysieke schade is ontstaan:

1) is gelegen boven of op een afstand van minder dan 6 km van het Groningenveld;
2) is gelegen op een locatie waar in de 30 jaar voorafgaand aan het ontstaan van de schade een topwaarde is opgetreden van de trilling van het maaiveld als gevolg van een aardbeving met epicentrum gelegen in het Groningenveld, van meer dan 2 mm/s in combinatie met een overschrijdingskans van meer dan 1%.

Dit zijn alternatieve criteria. Indien dus aan één van deze criteria is voldaan, dan wordt voor de betreffende fysieke schade vermoed dat die een gevolg van mijnbouwactiviteiten is.

Buiten de hiervoor onder 1) en 2) genoemde criteria zou alsnog een bewijsvermoeden van toepassing kunnen zijn, indien sprake is van fysieke schade aan een gebouw of werk, dat al dan niet in combinatie met de bijzondere constructiekenmerken van dat gebouw of werk, gevoeliger is voor aardbevingen dan andere gebouwen of werken. Wat betreft deze uitzonderlijke categorie

'gevoelige gebouwen of werken' moet worden gedacht aan gebouwen of werken in wierdendorpen, op taluds en langs slootkanten, of bepaalde grote boerderijen of molens.

Het IMG verstrekt door middel van de gevalideerde trillingstool die in Atabix is opgenomen een overzicht van de topwaarde van de trillingen diezijn opgetreden ter plaatse van het gebouw of werk waarop het verzoek om schadevergoeding betrekking heeft. Aan de hand van dit informatieblad kan de deskundige beoordelen of op de fysieke schade het bewijsvermoeden van toepassing is, omdat aan het onder 2) genoemde criterium is voldaan. Zie hierover meer uitgebreid paragraaf 2.2.6.

2.2.4. Ontzenuwen van het bewijsvermoeden

Indien het bewijsvermoeden van toepassing is op de fysieke schade, dan is daarmee nog niet gezegd dat sprake is van causaal verband. De deskundige dient vervolgens namelijk te bezien of het bewijsvermoeden is weerlegd. Het IMG hanteert hiervoor, mede in het licht van artikel 6:177a BW, een hoge lat. In het advies van het panel van deskundigen is aangegeven dat het bewijsvermoeden is weerlegd indien er evident en aantoonbaar een andere, uitsluitende oorzaak van de schade kan worden aangewezen worden door de deskundige.

Het komt er hierbij in de eerste plaats op aan of de deskundige met een voldoende grote mate van zekerheid, voldoende draagkrachtig gemotiveerd kan aangeven waarom de schade niet is veroorzaakt of verergerd door mijnbouw, maar door een andere, uitsluitende oorzaak.

De motivering die de deskundige in zijn adviesrapport geeft moet – om het bewijsvermoeden te weerleggen – dan ook in de eerste plaats voldoende duidelijk een andere oorzaak van de schade aanwijzen, derhalve anders dan bodembeweging door mijnbouwactiviteiten.
Een motivering die niet duidelijk aangeeft waardoor de schade dan wél is ontstaan, kan het bewijsvermoeden in principe niet ontzenuwen. Een motivering waarin diverse, mogelijke oorzaken van de schade zijn genoemd, kan dat evenmin. Het bewijsvermoeden kan ook niet worden weerlegd door er enkel op te wijzen dat de schade niet ontstaan zou kunnen zijn door trillingen met de sterkte die is genoemd in de uitkomst van de trillingtool (dat vergt wetenschappelijk onderzoek).

De motivering moet – in de tweede plaats - tot uitdrukking brengen dat bij de deskundige een voldoende grote mate van zekerheid bestaat omtrent die andere schadeoorzaak. Dit behoeft geen absolute zekerheid of onomstotelijk bewijs te zijn (100%). Dat is immers onmogelijk. Wel ligt de lat voor het ontzenuwen van het bewijsvermoeden hoog. Dit betekent dat de deskundige een voldoende grote mate van zekerheid moet hebben over dat de schade door een andere, uitsluitende oorzaak is ontstaan; in die zin, dat sprake moet zijn van een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid over de oorzaak van de schade. De motivering die de deskundige geeft in zijn adviesrapport moet die mate van zekerheid dan ook voldoende tot uitdrukking brengen. Een motivering waarin een andere, meer "waarschijnlijke" oorzaak van de schade is genoemd, is onvoldoende om het bewijsvermoeden te ontzenuwen.

De motivering moet – in de derde plaats – voldoende begrijpelijk/navolgbaar uitleggen waarom de deskundige er voldoende zeker van is dat de schade niet door bodembeweging door mijnbouwactiviteiten is ontstaan, maar een andere oorzaak heeft. Daartoe moet de deskundige in zijn motivering toelichten door welk schademechanisme de betreffende schade dan is ontstaan en of de te verwachten effecten van dat schademechanisme in overeenstemming zijn met de situatie van de schade zoals de deskundige die feitelijk heeft opgenomen.

De motivering moet – in de vierde plaats – voldoen specifiek geformuleerd zijn. Een algemene formulering die niet van toepassing is op de te beoordelen schade of voor de aanvrager/lezer te herkennen valt, is onvoldoende om het bewijsvermoeden te ontzenuwen. Het is bijvoorbeeld noodzakelijk om specifieke materialen en schademechanismen te benoemen.

De motivering moet – tenslotte – begrijpelijk zijn. Het gebruik van vakjargon (juridisch of technisch) dient tot een minimum te worden beperkt. Waar het vakjargon niet te vermijden is zal een nadere toelichting geven moeten worden op de gebruikte terminologie. De aanvrager moet goed kunnen begrijpen waarom de deskundige tot zijn oordeel is gekomen.

2.2.5. Beslisschema toepasselijkheid bewijsvermoeden

Hetgeen hiervoor is uitgelegd, leidt tot het volgende beslisschema voor de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden.

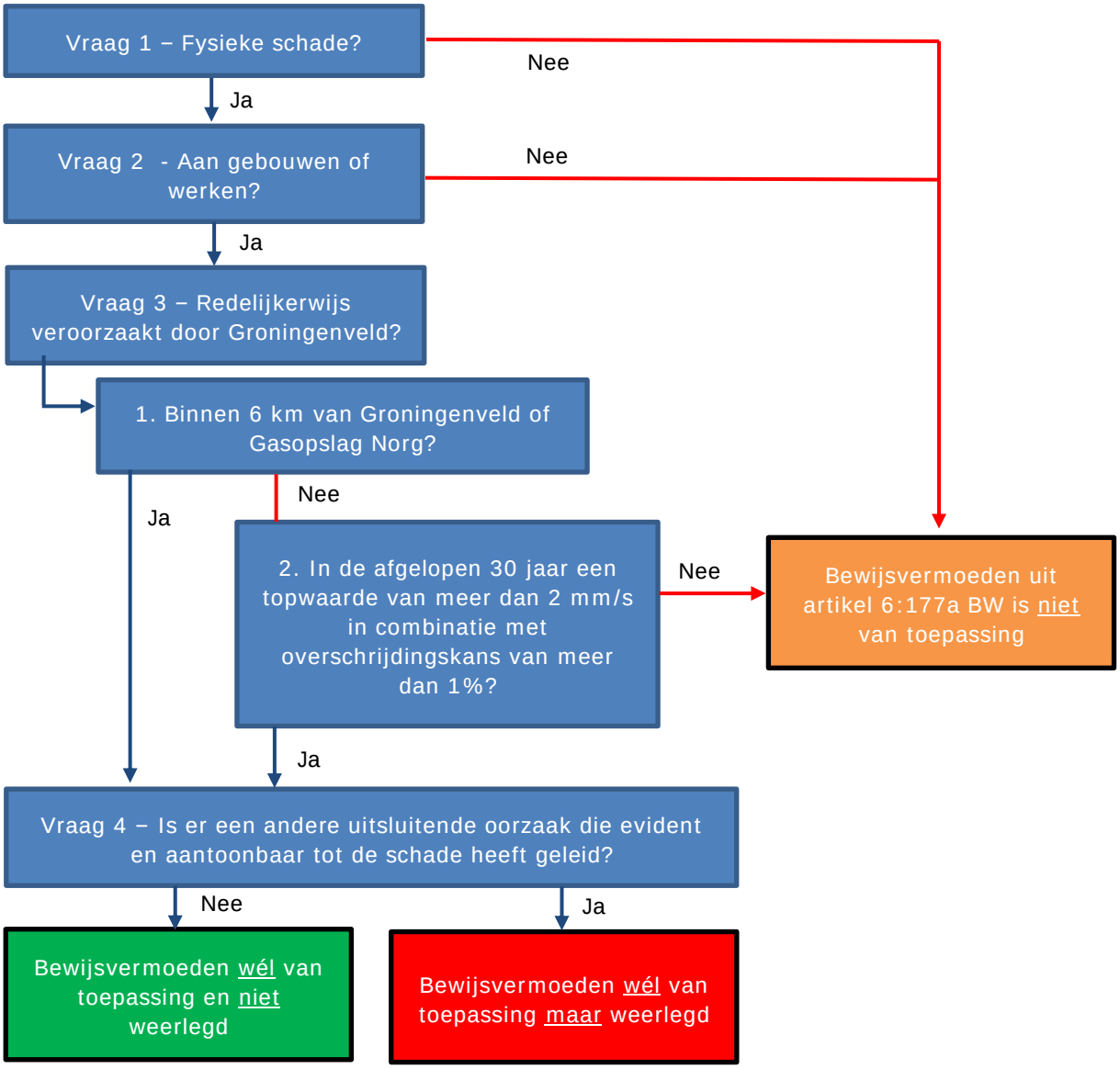

2.3. Zettingsschade

Indien het gaat om schade die zijn oorzaak vindt in een zetting van de ondiepe bodem waarop het gebouw is gefundeerd, moet deze schade in beginsel worden beoordeeld in overeenstemming met het advies van ir. Van Staalduinen en ing. Everts van 23 oktober 2020, met betrekking tot zettingsschade. Het is aan deskundige om van geval tot geval te beoordelen hoe dat advies in die specifieke situatie moet worden toegepast.

Opmerking verdient dat het advies ook ruimte biedt voor de mogelijkheid dat het bewijsvermoeden wordt ontzenuwd (zie hiervoor, paragraaf 2.2.4) aan de hand van het feit dat sprake is van zettingsschade én trillingen door aardbevingen niet van invloed kunnen zijn geweest, als de trillingssterkte op de locatie van de woning lager is dan 10 mm/s (met een overschrijdingskans van 1%). Het IMG gaat er op dit moment vanuit dat deze mogelijkheid niet kan worden toegepast.

Dit betekent dat een deskundige in het geval van zettingsschade het bewijsvermoeden alleen weglegd kan achten, indien er evident en aantoonbaar een andere oorzaak van de schade is. De grenswaarden die zijn genoemd in het advies van ir. Van Staalduinen kunnen daarbij ondersteunend van betekenis zijn (maar kunnen het weerleggen dus niet zelfstandig dragen, zie ook hierna, paragraaf 2.4.2). Indien grotere trillingssterktes zijn opgetreden stelt het IMG wel hogere eisen aan de kracht van het bewijs waarmee de deskundige aantoont dat de zettingsschade niet is veroorzaakt of verergerd door mijnbouwactiviteiten:

- Aangezien trillingen door aardbevingen redelijkerwijs niet kunnen leiden tot zettingen onder 16 mm/s (met 1% overschrijdingskans), kan in dat geval worden volstaan met een regulier advies.
- Indien de trillingssterkte tussen de 16 mm/s en 40 mm/s is, moet de deskundige daarnaast inzichtelijk maken wat de bodemsamenstelling is.
    - Indien ter plaatse zand voorkomt, in de mate die door ir. Van Staalduinen is benoemd, dan dient te deskundige voorts een onderzoek te hebben uitgevoerd naar de verdichtingsgevoeligheid van dit zand, om het bewijsvermoeden te kunnen ontzenuwen.
    - Indien geen zand aanwezig is, moet dit worden onderbouwd in het advies maar kan voor het overige worden volstaan met een regulier advies.
- Als de trilingssterkte 40 mm/s of meer is, moet in alle gevallen – ongeacht de bodemsamenstelling – een nader onderzoek zijn uitgevoerd waarmee navolgbaar wordt bewezen dat de schade niet is ontstaan en/of verergerd door bodembeweging door mijnbouwactiviteiten, teneinde het bewijsvermoeden te ontzenuwen.
    - De precieze inhoud van een dergelijk nader onderzoek is afhankelijk van de omstandigheden van het geval, maar het ligt in de rede dat een dergelijk onderzoek in beginsel nauwgezet inzicht moet geven in de kenmerken van de zetting én inzichtelijk moet maken, bijvoorbeeld aan de hand van zettingsberekeningen, waardoor die zettingen moeten worden verklaard.

Het is gelet hierop van belang dat de deskundige in het adviesrapport bij een zettingsschade aangeeft welke trillingsterkte zich ter plaatse heeft voorgedaan.

2.4. Trillingtool

Het IMG beschikt over een onafhankelijk gevalideerde trillingtool. Hierna zal eerst uiteengezet worden wat deze trillingtool is. Daarna wordt uitgelegd hoe de trillingtool al dan niet mag worden gebruikt.

2.4.1. Wat is de trillingtool?

De trillingtool betreft een applicatie in het programma Atabix waarmee een rekenmodel kan worden toegepast op een specifiek locatieadres. De applicatie genereert vervolgens een pdf waarmee de uitkomsten van dat rekenmodel worden weergegeven voor de locatie.

Het gebruikte rekenmodel is gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek van Bommer e.a. uit 2019, welk model het panel van deskundigen had geadviseerd te gebruiken.[1] Het rekenmodel heeft – eenvoudig gezegd – tot doel om een voorspelling te doen van de maximale trillingssterkte die als gevolg van één specifieke beving kan zijn opgetreden op een specifieke locatie.

Deze modelmatige benadering is noodzakelijk, omdat er uiteraard niet op alle locaties trillingsensoren aanwezig zijn. Het model zorgt er in de eerste plaats voor dat de waarden die wél zijn gemeten door het sensornetwerk van het KNMI, worden geëxtrapoleerd naar andere specifieke locaties.

Bij een dergelijke extrapolatie moet uiteraard een – aanzienlijk – aantal aannames worden gedaan. Dat kan op verschillende manieren. Het panel van deskundigen heeft in dat verband geadviseerd om een rekenmodel te hanteren met een overschrijdingskans van de trillingssterkte van (slechts) 1%. Anders gezegd: de kans dat de trilling die zich op een locatie in de werkelijkheid heeft voorgedaan groter is dan de berekende trilling, is daarmee zeer klein. Dit wordt bereikt door alle onzekerheden te elimineren op een manier waardoor de trillingssterkte niet kan worden onderschat.

> Zo elimineert het model bijvoorbeeld de effecten van verschillen in de bodemsamenstelling per gebied (bijv. veen/zand/etc.). In de werkelijkheid heeft de bodemsamenstelling wél effect op de mate waarin een trilling wordt doorgegeven. Het feit dat deze omstandigheid wordt geëlimineerd, is één van de verklaringen voor het feit dat het gebied met een trillingssterke van 2 mm/s met een overschrijdingskans van 1% gewerkt bepaald kan worden met een *perfecte* cirkel uit het epicentrum; dat zou niet mogelijk zijn indien dergelijke onzekerheden niet zouden zijn geëlimineerd, maar geprobeerd zou zijn om een aanname te doen omtrent het effect van die onzekerheden op de werkelijke trillingssterkte.

De eliminatie van dit soort onzekerheden leidt tot een theoretische benadering van de maximale trillingssterkte op een specifieke locatie. Daarbij staat op voorhand vast dat deze trillingssterkte in het overgrote deel van de gevallen in de praktijk kleiner zal zijn geweest dan uit het theoretisch model volgt, maar tegelijkertijd wordt voorkomen dat de trillingsterkte in de praktijk hoger geweest zou kunnen zijn dan uit het model volgt. Deze benadering sterkt derhalve tot bescherming van degenen die schade hebben geleden als gevolg van mijnbouwactiviteiten, nu de onzekerheden in hun voordeel worden geëlimineerd.

De trillingtool maakt het vervolgens mogelijk om op per specifieke locatie te bepalen welke maximale trillingssterkte in theorie kan zijn opgetreden als gevolg van een specifieke aardbeving. Daartoe zijn de effecten van alle aardbevingen uit de recente geschiedenis opgenomen in het rekenmodel uit de trillingtool; zowel aardbevingen met een epicentrum in het Groningenveld als aardbevingen met epicentra in andere (kleine) velden.

De trillingtool produceert vervolgens één pdf waarin de 15 bevingen met de grootste trillingssterkte op de betreffende locatie zijn genoemd, op welke datum die bevingen zich hebben

[1] Het model MaxRot uit: Julian J. Bommer, Peter J. Stafford & Michail Ntinalexis, Empirical Ground - Motion Prediction Equations for Peak Ground Velocity from Small - Magnitude Earthquakes in the Groningen Field Using Multiple Definitions of the Horizontal Component of Motion, Updated model for smaller earthquakes, November 2017. Het IMG maakt inmiddels gebruik van de verbeterde versie van dit model, uit Bommer e.a. 2019.

voorgedaan, wat de afstand tot het epicentrum van die beving was én wat de maximale theoretische trillingssterkte is die deze beving op de locatie kan hebben veroorzaakt.

2.4.2. Gebruik trillingtool

De trillingstool is voor iedere deskundige beschikbaar in Atabix. Het gebruik van een andere (niet-gevalideerde) trillingtool is onder géén beding toegestaan.

De uitkomsten van de trillingtool kunnen op een paar manieren worden gebruikt.

Toepasselijkheid bewijsvermoeden
Het panel van deskundige heeft geadviseerd – kort gezegd – dat het bewijsvermoeden van toepassing is op fysieke schade aan een gebouw of werk, indien voorafgaand aan het ontstaan van die schade een trillingssterkte van 2 mm/s is opgetreden (met een overschrijdingskans van 1%). De trillingtool maakt het mogelijk om per specifieke locatie te bekijken op welke momenten in de tijd deze trillingssterkte is bereikt en het bewijsvermoeden, als het ware, dus is 'getriggerd'. Dit is het allerbelangrijkste doel van de trillingtool.

De trillingtool heeft in zoverre meerwaarde ten opzichte van een kaart waarin het effectgebied van Huizinge wordt geplot, dat een dergelijke kaart slechts informatie geeft over één moment waarop het bewijsvermoeden is getriggerd. Dat moment is in de praktijk echter niet altijd relevant voor de woning waar het om gaat.

> Het eenvoudigste voorbeeld van deze situatie betreft een nieuwbouwwoning uit 2016 die is gelegen buiten het effectgebied van Zeerijp maar binnen het effectgebied van Huizinge. Echter, de beving van Huizinge vond plaats in 2012 en kan dus – logischerwijs – geen schade hebben veroorzaakt aan een nieuwbouwhuis uit 2016. In een dergelijk geval is er ook geen reden om het bewijsvermoeden van toepassing te achten op eventuele schade aan die woning. Er zijn voorts vele varianten van deze situatie. Denk bijvoorbeeld aan één object met meerdere opstallen met meerdere bouwjaren, uitgebouwde woningen of (geheel of gedeeltelijk) gerenoveerde woningen. Ook kan een uitgevoerde nulmeting of andere schadehistorie meebrengen dat kennis bestaat over ná welk moment de schade moet zijn ontstaan en/of verergerd.

Al dit soort feitelijkheden kunnen maken dat een deskundige moet vaststellen dat een schade niet kán zijn ontstaan door een aan de schade voorafgaande beving. De trillingtool maakt het voor dergelijke geval mogelijk om te bezien of nog andere bevingen zijn geweest die de schade redelijkerwijs kunnen hebben veroorzaakt en die het bewijsvermoeden toch triggeren.

Indicatie oorzaak schade
De trillingtool kan door deskundigen ook iets breder worden gebruikt; het geeft namelijk enig gevoel bij de mate waarin een pand te lijden gehad kan hebben onder de effecten van aardbevingen.

> Toepassing van de trillingtool op een woning in Loppersum leidt immers tot de conclusie dat de grens van 2 mm/s veelvuldig en zeer ruimschoots is overschreden; dat ligt al genuanceerd in de stad Groningen, maar is anders in de randen van het effectgebied, waar de grenswaarde slechts één keer is overschreden.

Dit verschil in uitkomsten doet **niets** af aan de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden. Het advies van het panel van deskundigen maakt immers duidelijk dat ook de eenmalige overschrijding van de grenswaarde een niet te verwaarlozen kans in het leven roept op het ontstaan van schade (meer specifiek een kans van 1 op de 10.000 per woning). Dit betekent dat deskundigen ook in de situatie dat de grenswaarde maar eenmaal (beperkt) is overschreden, voor

het ontzenuwen van het bewijsvermoeden een andere evidente en aantoonbare oorzaak van de schade hebben aan te wijzen.

> Voor de goede orde: de trillingtool mag/kan dus **niet** gebruikt worden om aan de hand van beperkte overschrijdingen van de grenswaarden, te concluderen dat de schade niet door de beving *kan* zijn ontstaan. Ook in een dergelijk geval dient een andere, evidente en uitsluitende oorzaak van de schade te worden aangewezen, om het bewijsvermoeden te ontzenuwen. Indien de deskundige zou proberen om te motiveren dat het bewijsvermoeden is ontzenuwd omdat de schade niet kan zijn veroorzaakt vanwege de beperkte trillingsterkte, bijvoorbeeld 2,5 mm/s, dan wordt die motivering afgekeurd, omdat géén andere evidente oorzaak van de schade is aangedragen.

De uitkomsten van de trillingtool bieden de deskundigen echter wel een indicatie of een dergelijke andere oorzaak van de schade aan de orde zou kunnen zijn. De ervaring leert namelijk dat bepaalde zeer omvangrijke schades niet veroorzaakt kunnen worden door één trilling met een sterkte van 2 mm/s.[2] In een dergelijk geval kan er voor de deskundige aanleiding zijn om te onderzoeken wat dan wél de oorzaak van de schade moet zijn geweest, hetgeen ook noodzakelijk kan zijn om een juiste herstelmethodiek te adviseren. Pas als hij die andere schadeoorzaak kan aanwijzen, kan het bewijsvermoeden worden ontzenuwd.

Andere gasvelden

Een derde functionaliteit van de trillingtool is om de effecten van de mijnbouwactiviteiten in het Groningveld en de Gasopslag Norg enerzijds, te onderscheiden van de effecten van de mijnbouwactiviteiten in andere velden anderzijds. De trillingtool is immers ook gevuld met de gegevens van bevingen met een epicentrum in andere velden dan het Groningenveld.

Dit maakt het mogelijk om in te schatten of een schade wellicht door de activiteiten in een ander veld zijn veroorzaakt. De trillingstool vermeldt per beving of die een epicentrum heeft in het Groningenveld (aanduiding: G) of in een ander veld (aanduiding: A).

2.5. Causaliteit als het bewijsvermoeden niet van toepassing is

Indien het bewijsvermoeden niet van toepassing is, dan dient de deskundige een normale causaliteitsbeoordeling uit voeren. In dat verband dient de deskundige te beoordelen wat de meest waarschijnlijke oorzaak van de schade is. Daarbij dient de deskundige rekening te houden met alle omstandigheden van het geval, waaronder ook de topwaarde van de trilling die ter plaatse van de woning is opgetreden, zoals dat blijkt uit de uitkomsten van de trillingtool.

Daarbij is van groot belang dat aangezien ter plaatse géén trillingssterkte van 2 mm/s is opgetreden (anders zou het bewijsvermoeden wél van toepassing zijn), de kans op het ontstaan van fysieke schade kleiner is dan 1 op de 10.000. Omdat deze kans zeer klein te achten is, betekent dit als een deskundige toch tot de conclusie komt dat hij het aannemelijk acht dat de schade is ontstaan door mijnbouwactiviteiten, hij deze conclusie zeer deugdelijk dient te motiveren. Het IMG zal de deugdelijkheid van deze conclusie ook indringend toetsen.

[2] Vgl. ook pagina 15 van het advies van het panel van deskundigen.

3. Schadebegroting

3.1. Algemeen

De deskundige dient het IMG te adviseren over de hoogte van de al dan niet aan aanvrager toe te kennen schadevergoeding.

De deskundige neemt in het adviesrapport voor de fysieke schade waarbij sprake is van causaal verband een calculatie op. Voor niet causale schades wordt alleen op nadrukkelijk verzoek van het IMG een calculatie aangeleverd.

3.2. Wijze van schadebegroting fysieke schade

De hoofdlijn bij zaakschade is dat die wordt begroot aan de hand van de kosten van herstel van de schade. Daarbij geldt als uitgangspunt dat de benadeelde zoveel mogelijk in dezelfde situatie moet worden teruggebracht als waarin hij verkeerde vóór het ontstaan van de schade. De vergelijkbaarheid van de situatie ná herstel met de originele situatie betreft zowel de functionaliteit, waaronder de constructieve stevigheid, als de uiterlijke verschijningsvorm.

De wijze van schadebegroting wordt per dossier bekeken en beoordeeld aan de hand van de betreffende locatie en aard van de opstal, het schadebeeld, de historie etc. Bij de schadebegroting zal de gekozen herstelmethodiek van de schades zoveel mogelijk aangegeven worden. In geval sprake is van een monumentaal pand zal deskundige rekening houden met de aandachtspunten bij schade-opname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten (bijlage 4).

Indien meerdere wijzes van schadeherstel in de rede liggen die leiden tot een vergelijkbaar resultaat, zal de schade in beginsel begroot worden op de wijze die de laagste kosten met zich meebrengt.

3.3. Destructief onderzoek

Het komt voor dat fysieke schade pas zichtbaar wordt nadat bijvoorbeeld een parketvloer of het behang van de muur wordt verwijderd. In beginsel is het voor risico van de aanvrager om het behang te verwijderen (of andere werkzaamheden uit te voeren) om eventuele schade zichtbaar te maken. Als echter blijkt dat de schade mijnbouw gerelateerd is, dan vergoeden we de kosten die redelijk zijn om de schade te herstellen in originele staat. Met 'originele staat' wordt bedoeld: de situatie ten tijde van het ontstaan van de schade.

In bepaalde gevallen is fysieke schade niet eerder zichtbaar dan dat er nader onderzoek wordt verricht. Indien de deskundige van mening is dat (niet zichtbare) fysieke schade is uit te sluiten dan kan aanvrager op eigen initiatief en voor eigen rekening en risico destructief onderzoek (laten) uitvoeren. Mocht dan alsnog blijken dat zich fysieke schade voordoet, dan komen de kosten van het herstel van die schade en de kosten die het destructieve onderzoek met zich mee hebben gebracht voor vergoeding in aanmerking.

Als de deskundige echter niet kan uitsluiten dat er sprake is van niet zichtbare fysieke schade dan vallen de kosten voor het uitvoeren van destructief onderzoek onder redelijke kosten voor het vaststellen van de schade en komen die voor vergoeding in aanmerking.

3.4. Sloop en nieuwbouw

Onder omstandigheden kan de deskundige tot de conclusie komen dat het niet verantwoord is om de geconstateerde schade te herstellen, maar dat ervan uitgegaan moet worden dat een redelijk handelend eigenaar ervoor zou kiezen om het gebouw of werk te slopen en opnieuw te bouwen.

Dit laatste kan alleen het geval zijn indien de kosten voor het herstel van de schade, hoger zouden zijn dan de kosten van sloop en nieuwbouw van het pand. De waarde van het pand in het economische verkeer (de marktwaarde) is bij het voorgaande als zodanig niet van belang.

In dat kader zal de deskundige (1) een (globale) begroting van de herstelkosten inclusief gevolgschade en bijkomende kosten maken (dus geen calculatie per onderdeel), die afgezet wordt tegen een begroting van de kosten voor sloop en nieuwbouw. (2) Ook de technische "haalbaarheid" van herstel wordt benoemd. (3) Tevens zal deskundige aangeven in hoeverre er een (wettelijke) instandhoudingsplicht geldt (hetgeen bij monumenten het geval pleegt te zijn).

Bij de begroting op basis van sloop en nieuwbouw geldt als uitgangspunt dat de opstal zoveel mogelijk in vergelijkbare staat (met vergelijkbaar woongenot ingeval sprake is van een woning) op dezelfde locatie wordt teruggebouwd, waarbij de opstal in voldoende mate aardbevingsbestendig is. Ook de bijkomende kosten (aanvraag vergunningen, onderzoeken, vervangende opstal etc.) en eventuele gevolgschade worden bij zowel de begroting op basis van herstel als de begroting op basis van sloop en nieuwbouw berekend.

De deskundige onderzoekt samen met de zaakbegeleider de persoonlijke omstandigheden van de aanvrager, die meegenomen worden in het advies.

3.5. Schadevergoedingen en BTW

Bij het bepalen van de hoogte van de schadevergoeding is het van belang onderscheid te maken in schadevergoedingen die inclusief BTW moeten worden uitgekeerd en schadevergoedingen die exclusief BTW moeten worden uitgekeerd

Aanleiding
(Rechts)personen die als BTW - ondernemer kunnen worden aangemerkt en een onroerende zaak gebruiken om daarin of van daaruit hun onderneming te drijven, hebben in beginsel recht op aftrek van BTW. De betaalde BTW op onderhouds- en herstelkosten is verrekenbaar en behoort derhalve niet tot de geleden schade, omdat wanneer een ondernemer wel een schadevergoeding inclusief BTW zou ontvangen, de ondernemer samen met het recht op aftrek, het BTW deel van de schadevergoeding dubbel ontvangt.
Let hierbij op dat als een ondernemer een eigen pand heeft dat geheel bedrijfsmatig wordt gebruikt, de ondernemer dan verplicht is het pand in het ondernemingsvermogen in te brengen. Kosten van een eigen pand dat geheel als bedrijfsruimte wordt gebruikt moeten van de opbrengsten van de onderneming worden afgetrokken en derhalve moet een schadevergoeding dan ook exclusief BTW worden berekend.

Gemengd gebruik
Ondernemers die onroerende zaken gemengd gebruiken, bijvoorbeeld voor wonen en werken, hebben naar rato recht op aftrek van voorbelasting in verband met die onroerende zaken. De betaalde BTW op onderhouds- en herstelkosten is onder omstandigheden deels verrekenbaar en behoort dan voor het bedrijfsgedeelte niet tot de geleden schade en voor het woongedeelte nadrukkelijk wel.
Bij gemengd gebruik van een pand is het van belang om te beoordelen of de bedrijfsmatig in gebruik zijnde ruimte kan worden beschouwd als een zelfstandige werkruimte. Als zelfstandige werkruimte worden die ruimtes beschouwd die een eigen ingang of opgang hebben en eigen sanitaire voorzieningen. Een criterium hierbij is ook of de werkruimte apart van de woning verhuurd kan worden. Is van het voorgaande sprake dan dient voor deze ruimte de schade altijd excl. BTW te worden berekend.

Bij een pand met gemengd gebruik geldt dat de toepassing van de BTW voor de binnenzijde, ook geldt voor de gevels aan de buitenzijde van het pand. Dit geldt ook voor panden die verhuurd worden. Als bijvoorbeeld de buitengevel bij het bedrijfsgedeelte hoort en de binnenzijde van het

bedrijfsgedeelte is exclusief BTW opgemaakt, dan dient de buitengevel tevens exclusief BTW opgemaakt te worden.

Pand is privé eigendom en wordt bedrijfsmatig gebruikt/verhuurd
Ook komt het voor dat een pand in eigendom is van een privépersoon, maar dat het pand geheel of gedeeltelijk bedrijfsmatig gebruikt wordt, hierin zijn 2 situaties denkbaar:

- Het pand wordt gebruikt door diezelfde privépersoon. Ook hier dient te worden beoordeeld of het pand regelmatig wordt gebruikt voor economische activiteiten die als ondernemen kunnen worden aangemerkt (of met andere woorden, er worden opbrengsten gegenereerd uit het gebruik van het pand). Indien het pand, of een deel ervan, bedrijfsmatig wordt gebruikt, dan dient de schadevergoeding voor het bedrijfsgedeelte exclusief BTW te worden vergoed.
- Het pand wordt verhuurd door de privépersoon, waarbij de huurder het pand bedrijfsmatig gebruikt. De verhuur van een bedrijfspand aan een ondernemer is in de regel onbelaste verhuur. Partijen mogen hier echter van afwijken. Dit dient uitgevraagd te worden bij de aanvrager. Als er een BTW belaste verhuur is afgesproken heeft de verhuurder recht op aftrek van BTW en dient het adviesrapport exclusief BTW te worden opgemaakt.

Verhuur Onroerend goed, bestemd voor wonen of recreatie
Verhuur van ruimte bestemd voor wonen is in beginsel vrijgesteld van BTW. De verhuur van (gemeubileerde) woningen en appartementen voor langer dan 6 maanden is altijd vrijgesteld van btw en dus dient de schade inclusief BTW te worden vergoed. Schadevergoeding van panden bestemd voor particuliere verhuur of kamerverhuur zijn daarom in de regel inclusief BTW.

Een uitzondering hierop is de verhuur voor een korte periode door een hotel-, pension-, kamp- en vakantiebestedingsbedrijf zoals zomerhuisjes, gemeubileerde appartementen en hotelkamers. Over de verhuur moet altijd BTW worden betaald, dus dient de schade exclusief BTW te worden vergoed. Kenmerkend voor deze vorm van verhuur is dat de verblijfsruimten zijn ingericht om daarin kort te verblijven. De tijdelijke bewoner hoeft bijvoorbeeld niet te zorgen voor de inventaris. Er is in ieder geval sprake van een 'korte periode' als de gasten maximaal 6 maanden in de accommodatie verblijven en zij het middelpunt van hun maatschappelijke leven niet daarnaar verplaatsen.

Leegstaand (bedrijfs)pand
In algemene zin geldt dat bij leegstaande panden gekeken moet worden naar het toekomstig gebruik van het pand. Indien bijvoorbeeld een (bedrijfs)pand wordt getransformeerd naar (huur)woningen/appartementen, ontstaat er voor de eigenaar de situatie dat de BTW over de aanneemsom niet kan worden verrekend, omdat de verhuur van woningen vrijgesteld is van BTW. In dit geval dient het adviesrapport inclusief BTW opgemaakt te worden.

Geheel of gedeeltelijke vrijstelling van BTW
Sommige ondernemers zijn geheel of gedeeltelijk vrijgesteld van BTW. Wanneer hiervan sprake is dient de BTW onderdeel uit te maken van de schadevergoeding.
Voorbeelden die in de regel zijn vrijgesteld van BTW zijn basisscholen, verzorgingshuizen, sportverenigingen (zonder winstoogmerk), ziekenhuizen, sportaccommodaties, kerken, huisartsenpraktijken, banken en verzekeringsmaatschappijen.
Vrijstelling van BTW is ook mogelijk op grond van de Kleine Ondernemersregeling (KOR). In Nederland gevestigde ondernemers met een omzet van minder dan €20.000,-- kunnen kiezen voor een vrijstelling van BTW.

Gemeente / provincie
De gemeente of provincie heeft voor de BTW (die zij niet als vrijgestelde BTW ondernemer op haar inkopen betaalt) in beginsel recht op compensatie van BTW uit de BTW-compensatieregeling. Schadevergoedingen voor lagere overheden dient dan ook exclusief BTW te worden berekend. Dit geldt nadrukkelijk niet voor waterschappen en Rijkswaterstaat.

AGRO

Voor de juiste toepassing van de BTW bij AGRO dossiers dient er onderscheid gemaakt te worden tussen het woon-/privé gedeelte en het bedrijfsgedeelte. Deze dienen door de deskundige los uitgevraagd te worden tijdens de schadeopname. Het bedrijfsgedeelte dient normaliter exclusief BTW opgemaakt te worden. Voor het woon-/privé gedeelte is het belangrijk om uitvraag te doen bij de aanvrager, omdat het woon-/privé gedeelte zowel incl.- als exclusief BTW kan zijn. Let hier bij op dat er ook schuren/loodsen etc. kunnen behoren tot het woon/privé gedeelte. Een aanvrager kan het woon-/privé gedeelte bij de onderneming hebben ingebracht. Voor de vraag of het woongedeelte in- of exclusief BTW opgemaakt dient te worden is geen bewijsstuk vereist, maar de motivatie dient wel vastgelegd te worden in het adviesrapport.

Uitvraag BTW door deskundige

De deskundige is verantwoordelijk voor het juist opleveren van het adviesrapport met betrekking tot de BTW situatie. Om een duidelijk beeld van de situatie te krijgen kan de deskundige tijdens de opname de aanvrager de volgende vraag voorleggen:

1. Is het pand in eigen gebruik en heeft het pand (naast een woonfunctie ook) een bedrijfsfunctie?
   Vragen bij afwijkend gebruik:
2. Zo ja, hoe wordt het pand gebruikt? Bijvoorbeeld: woning met kapsalon, kamerverhuur, particulier verhuur, agrarisch bedrijf.
3. Indien er sprake is van bedrijfsmatig gebruik, dient het rapport inclusief of exclusief BTW opgemaakt te worden?
4. Heeft het bedrijfsmatige gedeelte een eigen ingang/opgang én sanitaire voorzieningen?
5. Indien exclusief BTW, welke delen van het pand worden bedrijfsmatig gebruikt?
6. Indien er sprake is van bedrijfsmatige verhuur, is er een BTW belaste verhuur afgesproken?

Bewijsstuk

Indien tijdens de opname blijkt dat de aanvrager geen antwoord kan geven op de BTW vraag of wanneer onduidelijkheid bestaat dan zal tijdens de opname worden afgesproken dat de aanvrager een bewijsstuk aanlevert bij de zaakbegeleider. Met een bewijsstuk wordt een document bedoeld waaruit blijkt of de aanvrager de BTW (voor het pand) wel of niet kan verrekenen. Een bewijsstuk kan zijn:

- een (korte) verklaring van de accountant of boekhouder(AGRO)
- een bewijsstuk van de Belastingdienst(KOR of beëindigen van de onderneming)
- indien van toepassing een huurovereenkomst. Hieruit blijkt of er belaste(huur excl. BTW) of onbelaste verhuur(huur incl. BTW) is afgespoken tussen verhuurder en huurder.

De zaakbegeleider zorgt ervoor dat de aanvullende informatie terecht komt bij de deskundige en de informatie wordt vastgelegd in het dossierregistratiesysteem.

BTW beschrijven in het adviesrapport

Bij MKB en AGRO rapporten is sprake van bedrijfsmatige activiteiten. Daarbij dient rekening gehouden te worden met de BTW. Daarnaast worden er aan het adviesrapport 2 eisen gesteld:

- In de inleiding dient beschreven te worden hoe het pand gebruikt word, en wat voor type pand het betreft.
- Daarnaast dient de deskundige in het rapport (bij voorkeur bij de opmerking van de deskundige) te vermelden wat het gebruik betekent voor de toepassing van de BTW in het rapport. Met name bij uitzonderlijke situaties is het raadzaam dit duidelijk te omschrijven.

Adviesrapport exclusief BTW opmaken bij geen reactie aanvrager

In sommige gevallen wordt er door het IMG (via de zaakbegeleider) uitvraag gedaan bij de aanvrager over de BTW situatie. Indien de aanvrager niet tijdig reageert, wordt - om geen onnodige vertraging op te lopen – het adviesrapport exclusief BTW opgemaakt. In de begeleidende brief bij het adviesrapport zal het IMG vermelden dat het adviesrapport op verzoek van het IMG exclusief BTW is opgemaakt. Indien de aanvrager het niet eens is dat het adviesrapport exclusief BTW is opgemaakt kan de aanvrager binnen de zienswijze termijn alsnog een bewijsstuk aanleveren, zodat het adviesrapport inclusief BTW opgemaakt kan worden.

Let op! Indien er sprake is van een regulier dossier met een KvK inschrijving op het adres wordt de tag KvK aangemaakt in Atabix. Hierdoor krijgt de deskundige het signaal dat er mogelijk sprake is van bedrijfsmatige activiteiten en men eventueel rekening moet houden met het wel of niet hanteren van BTW in de schade vaststelling.

Voor het uitvragen van de BTW situatie is een beslisboom opgesteld. Deze is als bijlage 5 opgenomen.

3.6. Laag BTW tarief van 9%

Voor enkele werkzaamheden kent de wet een 9% BTW tarief. Het 9%-tarief geldt voor het isoleren, schilderen, stukadoren, behangen en schoonmaken van een woning (ouder dan 2 jaar). Dat wil zeggen: als die is bestemd voor permanente bewoning door particulieren. Daartoe behoren ook de garages, schuren, serres, aan- en uitbouwen en tuinen die op hetzelfde perceel als de woning liggen.
Voor panden die als woning en als bedrijfsruimte gebruikt worden, en de BTW niet verrekenbaar is, dan geldt dat als meer dan 50% van het pand als particuliere woning gebruikt wordt, het 9%-tarief voor het geheel moet worden toegepast. Het is daarbij niet relevant of het pand is gesplitst in appartementsrechten.
Als het pand voor 50% of minder als particuliere woning gebruikt wordt, mag alleen voor werkzaamheden in het woongedeelte het 9%-tarief worden toegepast. Voor het bedrijfsdeel, waarvan de BTW niet verrekenbaar is, moet het 21%-tarief worden toegepast.
De Belastingdienst geeft op haar website aan dat de volgende panden niet worden beschouwd als woningen:

- bedrijfsgebouwen en bedrijfsruimtes
- afzonderlijke garageboxen
- vakantiewoningen die niet permanent bewoond mogen worden
- hotels en pensions
- asielzoekerscentra
- ziekenhuizen
- internaten

In de praktijk is deze lijst langer. Uit eerdere ervaringen kunnen daar aan worden toegevoegd (niet limitatief):

- gebouwen in gebruik van een sportvereniging (kantine, etc.)
- sociaal culturele instellingen, bijv. dorpshuizen
- kinderopvang
- scholen

Voor deze panden mag het lage BTW tarief van 9% niet worden toegepast indien de BTW niet verrekenbaar is.

3.7. Vergoeden sauswerk

In de praktijk zijn veel vragen gekomen over het vergoeden van sauswerk. Uitgangspunt is dat voor sauswerk de hele kamer gecalculeerd kan worden tenzij de deskundige een goede reden heeft om maar een deel te calculeren (zoals dat er geen merkbaar kleurverschil zal ontstaan, vanwege de overgang van wandvlakken). Hetzelfde geldt in principe voor sauswerk aan de gevel buitenshuis.

3.8. Klein Werk Toeslag (KWT)

De Klein Werk Toeslag (KWT) voorziet in de extra kosten die een aannemer moet maken bij een schade van beperkte omvang omdat hij zijn uren minder efficiënt kan indelen. Het KWT bedraagt €243,42 incl. BTW en toeslagen en wordt toegekend indien het schadebedrag kleiner of gelijk is

aan €527,50 ex. BTW maar hoger dan 0,00 euro. De KWT wordt opgeteld bij het schadebedrag zoals dit door de deskundige is begroot in het adviesrapport. De KWT geldt niet voor eerder behandelde schades waarvoor al een schadebedrag is toegekend, maar die niet of slechts gedeeltelijk zijn hersteld. De KWT geldt evenmin voor calculaties voor schilderwerk en installaties (radiatoren, cv-ketels etc.).

3.9. Materiële gevolgschade

Indien sprake is van fysieke schade aan een gebouw of werk die is ontstaan door beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van de gaswinning uit het Groningenveld of de gasopslag Norg, moet deskundige eveneens beoordelen of er sprake is van materiële gevolgschade ten gevolge van die fysieke schade.

Bij materiële gevolgschade kan gedacht worden aan alle vormen van vermogensschade, waarbij de eigenaar, huurder, pachter etc. in zijn vermogenspositie is aangetast.
Als voorbeelden kunnen genoemd worden: inkomensschade (derving inkomsten) die wordt veroorzaakt doordat een bedrijf (MKB/AGRO) door het ontstaan en/of herstel van de aardbevingsschade (tijdelijk) moet sluiten, hogere bedrijfskosten, inboedelschade, gewasschade ten gevolge van door mijnbouw beschadigd drainagesysteem, (tijdelijke) huur woonruimte, vervangende stallen, vervangende kantoorruimte/opslagruimte, omrijkosten, verhuiskosten, extra ICT-kosten etc.

Belangrijk is dat het Instituut alleen de materiële gevolgschade kan vergoeden als deze is veroorzaakt door de fysieke beschadiging van een gebouw of werk ten gevolge van mijnbouwactiviteiten. Ten aanzien van de materiële gevolgschade geldt niet het wettelijk bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW, maar gelden de normale eisen voor causaal verband zoals beschreven in art. 6:98 BW.

Bekeken moet worden of de materiële gevolgschade, de fysieke schade ten gevolge van mijnbouw weggedacht, er ook zou zijn geweest. En of de materiële gevolgschade ten gevolge van de fysieke schade veroorzaakt door mijnbouw kan worden toegerekend, mede gezien de aard van aansprakelijkheid en aard van de schade. Daarbij is de mate van voorzienbaarheid van de schade eveneens van belang; toerekening van gevolgschade vindt eerder plaats indien een bepaalde schadepost méér als het naar objectief inzicht redelijkerwijs te verwachten gevolg van de fysieke schade ten gevolge van mijnbouw kan worden beschouwd. De relevante gezichtspunten (aard aansprakelijkheid, aard schade en mate van objectieve voorzienbaarheid schade) worden gewogen door deskundige.

De omvang van de gevolgschade wordt door deskundige zoveel mogelijk vastgesteld dan wel - indien vaststelling onmogelijk is - geschat, waarbij als uitgangspunt geldt volledige schadevergoeding.

3.10. Wettelijke rente

Bij schade aan gebouwen en werken wordt de wettelijke rente over de schadevergoeding verschuldigd vanaf het moment dat de vordering opeisbaar wordt. De vordering is opeisbaar op het moment van optreden van de schade aan het gebouw of het werk.

<u>Werkwijze</u>
Er moet bij iedere dossier <u>per schade</u> een datum (dd.-mm-yy) ingevuld worden voor het moment waarop de betreffende schade is ontstaan, ten behoeve van het berekenen van de wettelijke rente over de schadevergoeding. Hiervoor zijn 3 opties:

1. Indien de exacte datum waarop de schade is ontstaan bekend is, dan moet die datum worden genoemd;
2. Indien géén exacte datum voor het ontstaan van de schade kan worden bepaald, dan moet de ontstaansdatum worden geschat aan de hand van eventuele aanwijzingen met betrekking tot het moment van het ontstaan van de schade, bijvoorbeeld aan de hand van eventuele fysieke kenmerken van de schade en/of voldoende geloofwaardige en duidelijke mededelingen van de aanvrager met betrekking tot het moment waarop de betreffende schade zou zijn ontstaan;
3. Indien er géén aanwijzingen zijn voor het moment van het ontstaan van de schade, noch aan de hand van de fysieke kenmerken van de schade noch aan de hand van mededelingen van de aanvrager, dan kan de deskundige 'onbekend' invullen als het moment van het ontstaan van de schade.

4. Schade is eerder behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter (EBS)

4.1. Algemeen

De Tijdelijke wet Groningen (TwG) beperkt de bevoegdheid van het IMG tot – kort gezegd - schades die niet eerder zijn behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. Schade die wel eerder is behandeld, valt buiten de bevoegdheid van het IMG, omdat het niet de bedoeling van de Minister van EZK was om deze schades opnieuw te laten beoordelen door het IMG. De aanvragen die bij de TCMG zijn gedaan vallen wel onder de bevoegdheid van het IMG.

Het voorgaande betekent dat het IMG in beginsel uitsluitend een taak heeft om een schadevergoeding toe te kennen voor de volgende categorieën van schades:
- schade die nog niet eerder is behandeld;
- schade die wel eerder is behandeld, door de aanvrager is hersteld en vervolgens opnieuw is ontstaan);
- schade die wel eerder is behandeld, maar na de behandeling is verergerd, voor zover de schade is verergerd.

Ook de deskundige dient hiermee rekening te houden bij zijn advisering aan het IMG. In dit hoofdstuk wordt uiteengezet hoe hij daarmee dient om te gaan.

4.2. Informatieverstrekking vanuit het IMG

In het geval voor een gebouw of werk waarvoor een nieuw verzoek om schadevergoeding is gedaan, reeds eerder schade is gemeld bij NAM/CVW of een geschil/procedure heeft gelopen bij de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter, zal het team Werkvoorbereiding van het IMG via Atabix daarover zoveel mogelijk relevante informatie verschaffen aan de deskundige.

De oplegger zal de deskundige inzicht bieden in welke schademeldingen eerder zijn gedaan voor het betreffende gebouw of werk en welke stukken een volledig inzicht verschaffen in de schades die eerder zijn behandeld.

4.3. Nulmeting-light

Als uitgangspunt geldt dat voor de gebouwen (ruimtes) met planologische functie Wonen en/of feitelijke permanent bewoond worden of werken waarvoor een aanvraag om schadevergoeding is gedaan, door de deskundige een nulmeting-light moet worden gedaan. Zie 1.6 voor de hoofdregel en mogelijke uitzonderingen hierop.

Bij gebouwen of werken waarvoor eerder schade is behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter bestaat de mogelijkheid dat het IMG beschikt over een oud schaderapport dat is opgezet op een wijze waardoor dit rapport al aangemerkt kan worden als een nulmeting(-light). Indien dat het geval is, zal het team Werkvoorbereiding aan de deskundige voorafgaand aan (het plannen van) de opname laten weten dat het niet nodig wordt geacht om voor deze schades een nulmeting-light uit te voeren, nu het IMG niet bevoegd is hierover te oordelen.

In dat geval geldt dat de deskundige dus niet alle schades in het gebouw of aan het werk dient op te nemen. Hij dient in dat geval alleen de schades op te nemen die niet reeds onder de al verrichte nulmeting-light vallen waarop de aanvraag betrekking heeft en waarvoor de aanvrager (tijdens de opname) aangeeft een schadevergoeding te willen ontvangen.

De deskundige dient ervan uit te gaan dat een nulmeting-light nodig is, tenzij het team Werkvoorbereiding aangeeft dat dit niet het geval is.

4.4. Hardheidsclausule / beëindigde procedure Arbiter Bodembeweging

Hiervoor is aangegeven dat het IMG in beginsel geen taak heeft met betrekking tot schades die eerder zijn behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. Dit geldt ongeacht de uitkomst van die behandeling, dus ongeacht of wel of niet een schadevergoeding is toegekend.

Het is in uitzonderingsgevallen mogelijk dat het IMG toch een taak heeft met betrekking tot schade die eerder is behandeld (ook als die niet opnieuw is ontstaan of is verergerd). Dit kan het geval zijn indien:

- de aanvrager een door hem aanhangig gemaakte geschil bij de Arbiter Bodembeweging heeft beëindigd (artikel 2 lid 5 TwG), of:
- de aanvrager een beroep op de hardheidsclausule toekomt (artikel 2 lid 5 TwG).

Indien één van deze situaties zich voordoet zal dit door het IMG voorafgaand aan de opname nadrukkelijk worden medegedeeld aan de deskundige, voorzien van een toelichting over welke schades toch moeten worden opgenomen door de deskundige (ook al waren die schades al eerder behandeld). Het is (dus) nadrukkelijk *niet* de bedoeling dat de deskundige het IMG hierover adviseert naar aanleiding van hetgeen de aanvrager hierover wellicht naar voren brengt tijdens een opname.

Voor de deskundige geldt dus als uitgangspunt dat alle schade die eerder is behandeld door NAM/CVW, de Arbier Bodembeweging of de burgerlijke rechter buiten de bevoegdheid van het IMG valt.

4.5. Identificatie als eerder behandelde schade

Onderdeel van de opdracht van de deskundige is om het IMG te adviseren of een schade eerder is behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. Daartoe zal de deskundige voor iedere schade waarvoor de aanvrager aanspraak wenst te maken op een vergoeding, moeten bezien of die eerder is behandeld in één van de die procedures. De deskundige zal zich er daartoe van moeten vergewissen of de betreffende schade is genoemd/opgenomen in de documentatie die het IMG met betrekking tot de eerdere schademeldingen aan de deskundige ter beschikking heeft gedaan. Bij dit onderzoek is niet relevant of voor de betreffende schade ook daadwerkelijk een schadevergoeding is toegekend (of het A, B of C-schade betrof). Het is uitsluitend relevant of de schade onderdeel was van, en derhalve behandeld is met, de procedure zoals die is doorlopen door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter.

Bij het voorgaande geldt dat de deskundige alleen moet concluderen dat de schade eerder is behandeld, indien voor hem aan de hand van de aangeleverde documentatie duidelijk is dat het dezelfde schade betreft. Indien daarover bij de deskundige twijfel bestaat, dient de deskundige de schade te behandelen als ware het nieuwe schade. In beide gevallen dient te deskundige in zijn rapport te motiveren waarom het al dan niet eerder behandelde schade betreft, zo mogelijk onder verwijzing naar het dossiernummer, het schadenummer en het paginanummer uit het eerdere schaderapporten.

Het is ook mogelijk dat de deskundige ten tijde van de opname blijkt dat hij van het IMG onverhoopt niet de beschikking heeft gekregen over alle documentatie die nodig is om vast te stellen of de schade eerder is behandeld. Zo kan de deskundige bijvoorbeeld uit mededelingen van de aanvrager opmaken dat de schade wel eerder is behandeld, terwijl dat niet uit de documentatie blijkt, of kan de deskundige van de aanvrager tijdens de opname de beschikking hebben gekregen over aanvullende documentatie. In dit geval wordt van de deskundige gevraagd om ook de informatie die hem door de aanvrager is verstrekt bij zijn advies te betrekken. Indien dit niet mogelijk is, omdat de deskundige van de aanvrager niet de beschikking heeft gekregen over de

daarvoor noodzakelijke documentatie, dient de deskundige wel de volledige schade op te nemen en te calculeren zodat wordt voorkomen dat later een nieuwe opname moet worden gepland. Vervolgens dient de deskundige aan het IMG terug te koppelen dat hij niet in staat is om te adviseren over de verschuldigheid van vergoeding, nu de deskundige niet beschikt over alle informatie die hiervoor noodzakelijk lijkt. Het IMG zal vervolgens bezien of deze documentatie alsnog kan worden verkregen en zal zo nodig om een aanvullend rapport van de deskundige vragen.

4.6. Wijze van beoordeling eerder behandelde schades

Voor verzoeken om schadevergoeding met betrekking tot een gebouw of werk waaraan eerder schade is gemeld, geldt het volgende schema voor de wijze waarop de schade moet worden beoordeeld:

<table>
<tr><td colspan="3">1. Schade die niet eerder is behandeld

Aan de orde indien aan de hand van de door het IMG aangeleverde gegevens niet duidelijk is of, bijvoorbeeld twijfel kan bestaan over de beantwoording van de vraag of de schade eerder is behandeld door de NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter of indien duidelijk is dat de schade niet eerder is behandeld.

Advisering door deskundige
De deskundige dient de schade te beoordelen overeenkomstig de bestaande werkwijze voor schades die niet eerder zijn behandeld.</td></tr>
<tr><td colspan="3">2. Schade die wel eerder is behandeld

Aan de orde indien aan de hand van de door het IMG aangeleverde gegevens duidelijk is dat - en derhalve geen twijfel bestaat - de schade eerder is behandeld door de NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter.

Advisering deskundige
De deskundige dient, indien de schade eerder is behandeld, aan te geven onder welk dossiernummer dat heeft plaatsgevonden, onder vermelding van het schadenummer en de pagina van het schaderapport waarop de schade is weergegeven.</td></tr>
<tr><td rowspan="3">2.1.
Geen herstel</td><td rowspan="3">2.1.1.
Identiek

(de huidige schade is identiek aan de eerder behandelde schade)</td><td colspan="2">Advisering door deskundige
De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport indien de aanvrager daarvoor een schadevergoeding wenst aan te vragen. De deskundige dient ook voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade naar zijn mening identiek is aan de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient het causaal verband voor deze schade niet te beoordelen en dient de omvang van de schade ook niet te begroten.

Toelichting
De schade valt buiten de bevoegdheid van het IMG en dient daarom te worden afgewezen. Hierbij is niet relevant of voor deze schade eerder al dan niet een vergoeding is toegekend (A/B/C-schade).</td></tr>
<tr><td colspan="2">Schematische weergave advisering</td></tr>
<tr><td>Opname schade</td><td>Beschrijving van de EBS (met verwijzingen</td></tr>
</table>

			genoemd onder 2.) en huidige schade, alsook motivering.
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband verergering	N.v.t..
		Schadebegroting	N.v.t.
		Schadebeperkingsplicht	N.v.t
	2.1.2. **Verergerd, maar niet door mijnbouw** (de huidige schade is verergerd ten opzichte van eerder behandelde schade, maar de verergering is niet ontstaan door mijnbouw	*Advisering door deskundige* De deskundige dient de gehele schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport en dient daarbij voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade is verergerd ten opzichte van de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient uitsluitend te beoordelen of de verergering een gevolg is van mijnbouw en zijn bevindingen ter zake van dit laatste inzichtelijk te motiveren. De deskundige dient zich te onthouden van het calculeren van de herstelkosten van de schade indien de verergering geen gevolg is van mijnbouw. *Toelichting* Schade valt voor de originele omvang buiten de taak van het IMG. Hierbij is niet relevant of NAM/CVW voor de originele schade al dan niet een vergoeding hebben toegekend (A/B/C-schade). Daarom dient ook niet beoordeeld te worden wat de oorzaak van het originele deel van de schade is. Voor zover de schade is verergerd dient wel gemotiveerd te worden waarom die verergering niet een gevolg van mijnbouw is (overeenkomstig eerdere instructie m.b.t. causaal verband/bewijsvermoeden).	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Feitelijke beschrijving van EBS (met verwijzingen) en van verergering
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband NS	Veroorzaakt/verergerd: Ja/Nee en motiveren
		Schadebegroting	N.v.t.
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	N.v.t.

	2.1.3. **Verergerd door mijnbouw** (de eerder behandelde schade is verergerd en de verergering is een gevolg van mijnbouw)	*Advisering door deskundige* De deskundige dient de volledige schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport. Ook dient in het schaderapport – aan de hand van en onder verwijzing naar de aangeleverde documentatie - te worden beschreven wat de aard en omvang van de reeds behandelde schade was, zodat kan worden bepaald welk deel is verergerd. Voorts dient inzichtelijk te worden gemotiveerd waarom de verergering van de schade ten opzichte van de eerder behandelde schade, een gevolg is van mijnbouw. *Schadebegroting* Vervolgens dient de omvang van de verergerde schade begroot te worden aan de hand van de volgende stappen: a) Met gebruikmaking van het reguliere calculatiemodel dient bepaald te worden wat de kosten van herstel van de totale schade zouden zijn (dus zowel de eerder behandelde schade, als de verergering). b) De deskundige dient vervolgens schattenderwijs te bepalen welk deel van deze kosten in redelijkheid toegerekend dienen te worden aan de verergering van de schade. Hierbij dient de deskundige schattenderwijs aan de hand van de fysieke kenmerken van de schade te bepalen welk percentage van de totale schade eerder is behandeld, respectievelijk is verergerd (zie meer uitgebreid, paragraaf 3.7). *Schadebeperkingsplicht* De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet heeft hersteld. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) de periode na het uitbetalen van deze vergoeding voldoende was om (een concrete poging te doen om) de schade te herstellen, en; c) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade zou verergeren indien herstel zou uitblijven.

Schematische weergave advisering	
Opname schade	Feitelijke beschrijving van EBS (met verwijzingen) en van verergering
Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
Causaal verband verergering	Veroorzaakt/verergerd: Ja/Nee, motiveren
Schadebegroting verergering	Calculeren, bepalen percentage, motiveren percentage
Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden

<table>
<tr>
<td>2.2.
Volledig hersteld</td>
<td>2.2.1.
Opnieuw ontstaan

(de schade die eerder was behandeld is hersteld, maar is vervolgens opnieuw ontstaan)</td>
<td>
Advisering door deskundige
De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) te herstellen.

Schadebeperkingsplicht
De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het kennelijk niet verantwoord was dat de aanvrager de schade niet op <u>een andere manier</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan van de schade te voorkomen.

Voor deze conclusie is ten minste vereist dat:
a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag);
b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan indien die niet op een andere manier zou worden hersteld, en;
c) de aanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.
</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td></td>
<td>
<table>
<tr><td colspan="2">Schematische weergave advisering</td></tr>
<tr><td>Opname schade</td><td>Opname en feitelijke beschrijving schade</td></tr>
<tr><td>Beschrijving EBS</td><td>Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel</td></tr>
<tr><td>Causaal verband</td><td>Beoordelen (ja/nee) en motiveren.</td></tr>
<tr><td>Schadebegroting</td><td>Calculeren</td></tr>
<tr><td>Schadebeperkingsplicht geschonden?</td><td>Ja/Nee, motiveren indien geschonden</td></tr>
</table>
</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td>2.2.2.
Opnieuw ontstaan en verergerd

(de schade die was hersteld is opnieuw ontstaan en is daarnaast verergerd ten opzichte van de eerder behandelde schade)</td>
<td>
Advisering door deskundige
Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade in zijn geheel (opnieuw) te herstellen.

Schadebeperkingsplicht
De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het kennelijk niet verantwoord was dat de aanvrager de schade niet op <u>een andere manier</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan en verergeren van de schade te voorkomen.

Voor deze conclusie is ten minste vereist dat:
a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag);
b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan en zou
</td>
</tr>
</table>

		verergeren indien die niet op een andere manier zou worden hersteld, en; c) de aanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.
		Schematische weergave advisering
		Opname schade: Opname en feitelijke beschrijving
		Beschrijving EBS: Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband: Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting: Calculeren
		Schadebeperkingsplicht geschonden?: Ja/Nee, motiveren indien geschonden
2.3. **Deels hersteld**	2.3.1. **Schade opnieuw ontstaan** (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is opnieuw ontstaan)	*Advisering door deskundige* Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) gedeeltelijk te herstellen. *Schadebegroting* Vervolgens dient de omvang van de verergerde schade begroot te worden aan de hand van de volgende stappen: a) Met gebruikmaking van het reguliere calculatiemodel dient bepaald te worden wat de kosten van herstel van de totale schade zouden zijn (dus zowel de eerder behandelde schade, als de verergering). b) De deskundige dient vervolgens schattenderwijs te bepalen welk deel van deze kosten in redelijkheid toegerekend dienen te worden aan de verergering van de schade. Hierbij dient de deskundige schattenderwijs aan de hand van de fysieke kenmerken van de schade te bepalen welk percentage van de totale schade eerder is behandeld, respectievelijk is verergerd (zie meer uitgebreid, paragraaf 4.7). *Schadebeperkingsplicht* De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet volledig heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan indien die niet volledig zou worden hersteld, en; c) deaanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.
		Schematische weergave advisering
		Opname schade: Opname en feitelijke beschrijving

		Beschrijving EBS	Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband EBS (zonder herstel)	Nee, niet beoordelen
		Causaal verband EBS (wel hersteld)	Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting	Calculeren percentage.
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden
	2.3.2. **Schade opnieuw ontstaan en verergerd** (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is opnieuw ontstaan en is daarnaast verergerd schade als gevolg van mijnbouw)	*Advisering door deskundige* Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade opnieuw gedeeltelijk te herstellen, alsook om het gedeelte van de schade dat is verergerd te herstellen. *Schadebegroting* Vervolgens dient de omvang van de verergerde schade begroot te worden aan de hand van de volgende stappen: a) Met gebruikmaking van het reguliere calculatiemodel dient bepaald te worden wat de kosten van herstel van de totale schade zouden zijn (dus zowel de eerder behandelde schade, als de verergering). b) De deskundige dient vervolgens schattenderwijs te bepalen welk deel van deze kosten in redelijkheid toegerekend dienen te worden aan de verergering van de schade. Hierbij dient de deskundige schattenderwijs aan de hand van de fysieke kenmerken van de schade te bepalen welk percentage van de totale schade eerder is behandeld, respectievelijk is verergerd (zie meer uitgebreid, paragraaf 4.7). *Schadebeperkingsplicht* De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het voor de aanvrager kennelijk niet verantwoord was dat hij de schade niet op <u>volledig</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan en verergeren van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan en zou verergeren indien die niet volledig zou worden hersteld, en; c) deaanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Opname en feitelijke beschrijving
		Beschrijving EBS	Beschrijving EBS(met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband EBS (zonder herstel)	Nee, niet beoordelen

		Causaal verband EBS (wel hersteld) en verergering	Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting	Calculeren percentage.
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden
	2.3.3. **Schade is niet opnieuw ontstaan en verergerd (identiek)** (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is niet opnieuw ontstaan en/of verergerd.	*Advisering door deskundige* De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport indien de aanvrager daarvoor een schadevergoeding wenst aan te vragen. De deskundige dient ook voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade naar zijn mening identiek is aan de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient het causaal verband voor deze schade *niet* te beoordelen en dient de omvang van de schade ook niet te begroten. De schade valt buiten de bevoegdheid van het IMG en dient daarom te worden afgewezen. Hierbij is niet relevant of voor deze schade eerder al dan niet een vergoeding is toegekend (A/B/C-schade).	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Beschrijving van de EBS (met verwijzingen genoemd onder 2.) en huidige schade, alsook motivering.
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband verergering	N.v.t.
		Schadebegroting	N.v.t.
		Schadebeperkingsplicht	N.v.t

4.7. Schadebegroting verergerde schades

Indien de aanvrager een schadevergoeding wil voor een schade die al eerder is behandeld, maar nadien is verergerd, dan is het IMG uitsluitend bevoegd voor zover het de verergering van de schade betreft. Dit maakt dat de deskundige uitsluitend dient te adviseren over de schadevergoeding voor de verergering.

Voor de goede orde wordt opgemerkt dat deze wijze van schadebegroting uitsluitend geldt indien de schade eerder is behandeld; deze werkwijze geldt dus niet voor *nieuwe* schade die niet eerder is behandeld en die is verergerd door mijnbouw.

Bij het bepalen van de schadevergoeding dient een vergelijking gemaakt dient te worden tussen:

A. de toestand zoals deze op dit moment in werkelijkheid is, en;
B. de toestand zoals die (vermoedelijk) zou zijn geweest indien de schade niet zou zijn *verergerd* door mijnbouw.

Voor het bepalen van de situatie als bedoeld onder b. dient te deskundige zich te baseren op de aan hem door het IMG of de aanvrager verstrekte documentatie . De deskundige dient in het rapport voldoende inzichtelijk te beschrijven wat de aard en omvang van de schade was ten tijde van de behandeling van die schade door NAM/CVW etc., alsmede ten tijde van de opname door de deskundige, zodat aan de hand van die beschrijving kan worden vastgesteld in welke mate de schade is verergerd. Daartoe dient de deskundige bijvoorbeeld te beschrijven hoe groot de schade was (lengte, breedte, etc.).

De deskundige dient vervolgens in door middel van het calculatiemodel te bepalen wat de herstelkosten zouden zijn voor de totale schade (dus zowel de eerder behandelde schade, als de verergering zoals die heeft plaatsgevonden na die eerder behandeling).

Vervolgens dient de deskundige schattenderwijs te bepalen welk percentage van de totale herstelkosten toegerekend dient te worden aan de verergering van de schade. Voor het bepalen van het toe te passen percentage kan als uitgangspunt worden genomen welk gedeelte van de totale omvang van de schade is verergerd, te bepalen aan de hand van de *fysieke* eigenschappen van de schade.

Voor de goede orde wordt opgemerkt dat de deskundige de omvang van de schade dus niet slechts dient te bepalen door te berekenen wat de meerkosten zouden zijn van het herstel van de totale schade ten opzichte van de reeds behandelde schade.

Ter illustratie van de beoogde werkwijze is een viertal voorbeelden opgenomen:

Voorbeeld 1, verergerde scheur in binnenmuur

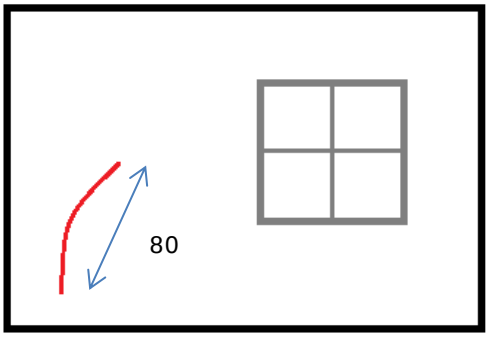

Fig. 1a Oude situatie, eerder behandelde schade (80 cm)

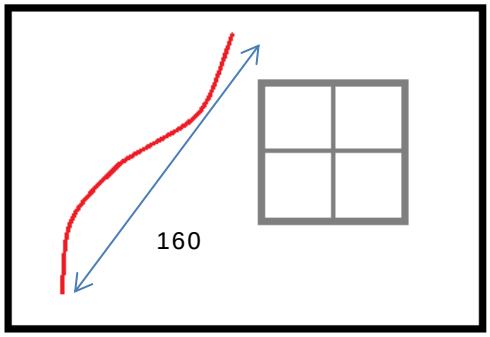

Fig. 1b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (80 cm) plus verergering (80 cm)

Binnenmuur met stucwerk, afmeting 2,5 m * 4 m

Schade oud: scheurlengte 0,80 meter, 1 cm breed

Schade nieuw: scheurlengte 1,60 meter, 1 cm breed

De verergering is 50% van de totale schade

Scheuren in binnenstucwerk opkappen/uitslijpen	m1	€ 23,16	1,6	€ 37,06
Scheuren repareren met 2-componentenmortel en wapeningsweefsel	m1	€ 27,58	1,6	€ 44,13
Overzetten stucwerk op wand	m2	€ 31,25	10	€ 312,50
Sauswerk binnenwand	m2	€ 19,75	10	€ 197,50
				€ 591,18
		ad 50%		€ 295,59

Voorbeeld 2, verergerde scheur in binnenmuur

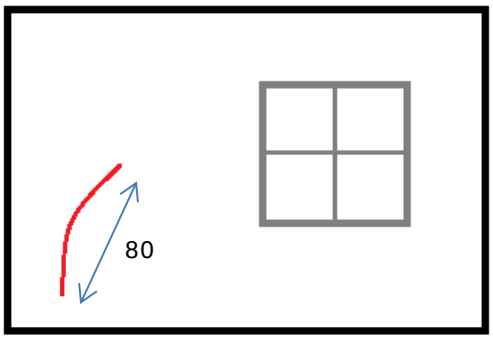

Fig. 2a Oude situatie, eerder behandelde schade (80 cm)

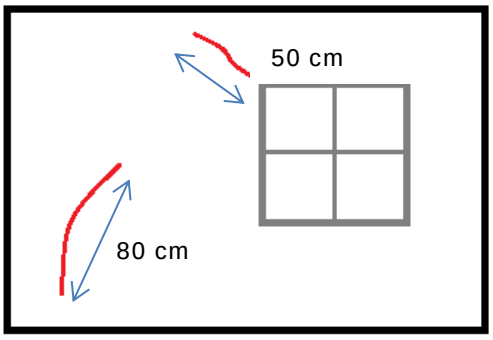

Fig. 2b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (80 cm), plus separate verergering (50 cm)

Binnenmuur met stucwerk, afmeting 2,5 m * 4 m

Schade oud: scheurlengte 0,8 meter, 1 cm breed

Schade nieuw: scheurlengte 1,3 meter, 1 cm breed

Verergering is 45%, zijnde ruimhartig afgerond van 38,5%

Scheuren in binnenstucwerk opkappen/uitslijpen	m1	€23,16	1,3	€ 30,11
Scheuren repareren met 2-componentenmortel en wapeningsweefsel	m1	€27,58	1,3	€ 35,85
Overzetten stucwerk op wand	m2	€31,25	10	€ 312,50
Sauswerk binnenwand	m2	€19,75	10	€ 197,50
				€ 575,96
		ad 45%		€ 259,18

Voorbeeld 3, verergerde scheur in binnenmuur

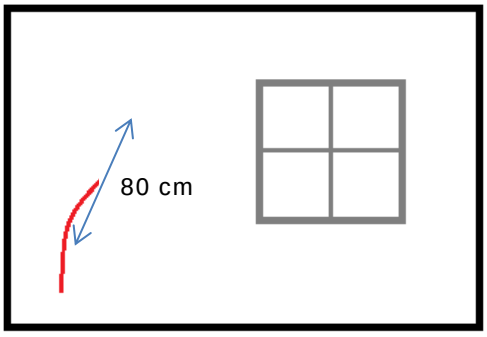

Fig. 3a Oude situatie, eerder behandelde schade (80 cm)

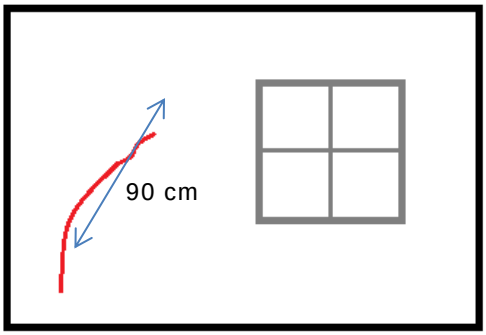

Fig. 3b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (80 cm), plus verergering (10 cm)

Binnenmuur met stucwerk, afmeting 2,5 m * 4 m

Schade oud: scheurlengte 0,80 meter, 1 cm breed

Schade nieuw: scheurlengte 0,90 meter, 1 cm breed

De verergering is 15% van de totale schade , zijnde ruimhartig afgerond van 11,2%

Scheuren in binnenstucwerk opkappen/uitslijpen	m1	€ 23,16	0,9	€ 20,84
Scheuren repareren met 2-componentenmortel en wapeningsweefsel	m1	€ 27,58	0,9	€ 24,82
Overzetten stucwerk op wand	m2	€ 31,25	10	€ 312,50
Sauswerk binnenwand	m2	€ 19,75	10	€ 197,50
				€ 555,67
		ad 15%		€ 83,35

Voorbeeld 4, verergerde scheur in buitenmuur

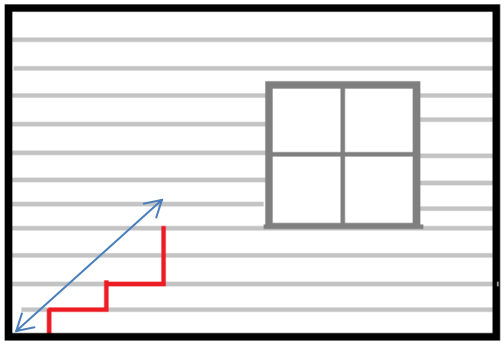

Fig. 4a Oude situatie, eerder behandelde schade (1,6 meter, 8

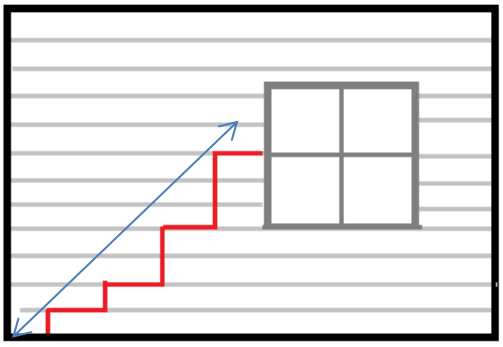

Fig. 3b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (1,6 meter, 8 gebroken stenen), plus verergering (0,4 meter, + 2 stenen)

Schade oud: scheurlengte 1,6 meter, 8 gebroken stenen

Schade nieuw: scheurlengte 2 meter, 10 gebroken stenen

Verergering is 20%

Uitkappen voegen metselwerk	m1	€ 9,50	2	€ 19,00
Infrezen voegen tbv lintvoegwapening	m1	€ 24,50	4	€ 98,00
Lintvoegwapening in 2-componentenmortel	st	€ 65,00	5	€ 325,00
Gebroken stenen vervangen	st	€ 32,00	10	€ 320,00
Nieuw voegwerk getrapte scheur	m1	€ 21,00	2	€ 42,00
Toeslag knipvoeg	m1	€ 33,00	2	€ 66,00
				€ 870,00
		ad 20%		€ 174,00

4.8. Schadebeperkingsplicht

Bij schades die eerder zijn behandeld kan ook aanleiding bestaan om te adviseren over de vraag of de aanvrager aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan. Het IMG is van oordeel dat er aanleiding bestaat om dit leerstuk terughoudend toe te passen. Dit betekent dat een aanvrager alleen niet aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan indien het kennelijk niet verantwoord was dat hij de eerder behandelde schade niet heeft hersteld, althans niet op een andere manier heeft hersteld. Daarbij moet naar de mening van het IMG bovendien aan een aantal voorwaarden zijn voldaan. Deze voorwaarden zijn meer uitgebreid benoemd in het hiervoor opgenomen schema.

Alleen indien de deskundige van oordeel is dat de aanvrager niet aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan en daarom (een deel van) de schade niet voor vergoeding in aanmerking komt, dient de deskundige dit in zijn rapport draagkrachtig te motiveren. Als de aanvrager wel aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan, dan behoeft daaraan géén aandacht besteed te worden in het rapport.

4.9. Garantiewerk aannemer NAM/CVW

Het komt voor dat er schade is die is gerepareerd in opdracht van een aannemer van NAM of het CVW, maar waarbij dit herstel niet deugdelijk heeft geplaatsgevonden. In die gevallen kan de schade opnieuw zijn ontstaan.

Het feit dat de schade niet deugdelijk is herstelt door de aannemer, doet er niet aan af dat deze schade door het IMG wordt vergoed. NAM was namelijk verplicht om de schade deugdelijk te laten herstellen, maar kennelijk is dit niet gebeurd. Om deze reden komt de schade ook bij het IMG voor vergoeding in aanmerking (los van eventuele garanties). Dergelijke schade kan worden aangemerkt als mijnbouwgerelateerd en wordt op de normale manier gecalculeerd, zoals geldt voor schade die opnieuw is ontstaan.

Let op: het gaat hier alleen om situaties waarin het herstel heeft plaatsgevonden door een aannemer van NAM of het CVW. Indien de aanvrager zelf een aannemer heeft ingeschakeld, dan is die aannemer zelf verantwoordelijkheid voor de deugdelijkheid van zijn werk. Dit geldt ook, indien de aanvrager de rekening van de aannemer wel door NAM kon laten betalen. In die gevallen was hij immers wel zelf opdrachtgever van de aannemer.

5. Schade die eerder behandeld is door de TCMG / IMG

In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de situatie waarin schade eerder is behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. In die situatie is het IMG deels onbevoegd om de schade te beoordelen.

Deze situatie moet worden onderscheiden van de situatie waarin een schade eerder is behandeld door de TCMG/het IMG. Daar speelt het punt van de beperkte bevoegdheid niet. In die gevallen moet echter wel bekeken worden hoe de schade begroot moet worden, waarbij uitgegaan moet worden van de juistheid van het eerdere besluit van de TCMG/het IMG. Dit betekent dat indien een schade al eerder is behandeld door de TCMG/het IMG en geen causaliteit was aangenomen, de deskundige hiervan melding dient te maken in zijn adviesrapport. De deskundige behoort zich in deze gevallen te onthouden van het geven van een oordeel over de betreffende schade.

Indien de schade is verergerd of opnieuw is ontstaan of opnieuw is ontstaan en verergerd en de deskundige van oordeel is dat de ontstane schade te wijten is aan mijnbouwactiviteiten, dan moet de deskundige adviseren over de kosten voor het herstel van de schade. In het geval van een verergering van de schade moet de deskundige adviseren over hoeveel het extra kost om de verergerde schade te herstellen, ten opzichte van hoeveel het zou hebben gekost om de oude schade te herstellen. Wanneer de schade opnieuw is ontstaan dan dient de deskundige de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) te herstellen.

Als de aanvrager gebruik heeft gemaakt van de Stuwmeerregeling, geldt ook de schade die met het Stuwmeerbesluit is afgehandeld, als eerder behandelde schade. Het IMG neemt tot uitgangspunt dat alle schade die op de nulmeting staat, met het Stuwmeerbesluit is afgehandeld. Dat betekent dat schade die niet op de nulmeting staat, moet worden opgenomen en beoordeeld.

Het kan voorkomen dat een aanvrager stelt dat de schade is ontstaan tussen de datum van het Stuwmeerbesluit en de datum van de nulmeting (die pas na het Stuwmeerbesluit plaatsvond). De schade staat dan wel op de nulmeting, maar is volgens aanvrager nog niet afgehandeld. In dat geval moet de deskundige beoordelen of aannemelijk is dat de schade is ontstaan in de periode tussen het Stuwmeerbesluit en de nulmeting. Als dat het geval is, beoordeelt de deskundige de schade.

5.1. Wijze beoordeling eerder behandelde schades TCMG / IMG

Voor verzoeken om schadevergoeding met betrekking tot een gebouw of werk waaraan eerder schade is gemeld bij TCMG/het IMG, geldt het volgende schema voor de wijze waarop de schade moet worden beoordeeld:

1. **Schade die niet eerder is behandeld** Aan de orde indien aan de hand van de door het IMG aangeleverde gegevens niet duidelijk is of, bijvoorbeeld twijfel kan bestaan over de beantwoording van de vraag of de schade eerder is behandeld door de TCMG of het IMG, of indien duidelijk is dat de schade niet eerder is behandeld. *Advisering door deskundige* De deskundige dient de schade te beoordelen overeenkomstig de bestaande werkwijze voor schades die niet eerder zijn behandeld.
2. **Schade die wel eerder is behandeld**

<table>
<tr><td colspan="3">Aan de orde indien aan de hand van de door het IMG aangeleverde gegevens duidelijk is dat - en derhalve geen twijfel bestaat - de schade eerder is behandeld door de TCMG of het IMG.

Advisering deskundige
De deskundige dient, indien de schade eerder is behandeld, aan te geven onder welk dossiernummer dat heeft plaatsgevonden, onder vermelding van het schadenummer en de pagina van het schaderapport waarop de schade is weergegeven.</td></tr>
<tr><td rowspan="8">2.1.
Geen herstel</td><td rowspan="8">2.1.1.
Identiek

(de huidige schade is identiek aan de eerder behandelde schade)</td><td colspan="2">Advisering door deskundige
De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport indien de aanvrager daarvoor een schadevergoeding wenst aan te vragen. De deskundige dient ook voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade naar zijn mening identiek is aan de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient het causaal verband voor deze schade niet te beoordelen en dient de omvang van de schade ook niet te begroten.

Toelichting
Het gaat om schade waarover de TCMG of het IMG eerder een besluit heeft genomen.
De schade is niet verergerd ten opzichte van hoe de schade was ten tijde van de vorige opname. Dat betekent dat wordt uitgegaan van het besluit dat destijds over de schade is genomen en dat deze schade in het kader van deze nieuwe aanvraag om schadevergoeding niet opnieuw zal worden beoordeeld.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Schematische weergave advisering</td></tr>
<tr><td>Opname schade</td><td>Beschrijving van de EBS (met verwijzingen
genoemd onder 2.) en huidige schade, alsook
motivering.</td></tr>
<tr><td>Causaal verband EBS</td><td>Nee, niet beoordelen.</td></tr>
<tr><td>Causaal verband verergering</td><td>N.v.t.</td></tr>
<tr><td>Schadebegroting</td><td>N.v.t.</td></tr>
<tr><td>Schadebeperkingsplicht</td><td>N.v.t</td></tr>
</table>

<table>
<tr>
<td></td>
<td>2.1.2.
Verergerd, maar niet door mijnbouw

(de huidige schade is verergerd ten opzichte van eerder behandelde schade, maar de verergering is niet ontstaan door mijnbouw</td>
<td>

Advisering door deskundige
De deskundige dient de gehele schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport en dient daarbij voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade is verergerd ten opzichte van de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient uitsluitend te beoordelen of de verergering een gevolg is van mijnbouw en zijn bevindingen ter zake van dit laatste inzichtelijk te motiveren. De deskundige dient zich te onthouden van het calculeren van de herstelkosten van de schade indien de verergering geen gevolg is van mijnbouw.

Toelichting
Het gaat om schade waarover de TCMG of het IMG eerder een besluit heeft genomen.
De schade is wel verergerd ten opzichte van hoe de schade was ten tijde van de vorige opname echter is de verergering geen gevolg van mijnbouw. Dat betekent dat voor zover de schade is verergerd wel gemotiveerd dient te worden waarom die verergering niet een gevolg van mijnbouw is (overeenkomstig eerdere instructie m.b.t. causaal verband/bewijsvermoeden).

<table>
<tr><td colspan="2">Schematische weergave advisering</td></tr>
<tr><td>Opname schade</td><td>Feitelijke beschrijving van EBS (met verwijzingen)
en van verergering</td></tr>
<tr><td>Causaal verband EBS</td><td>Nee, niet beoordelen.</td></tr>
<tr><td>Causaal verband verergering</td><td>Veroorzaakt/verergerd: Ja/Nee en motiveren</td></tr>
<tr><td>Schadebegroting</td><td>N.v.t.</td></tr>
<tr><td>Schadebeperkingsplicht geschonden?</td><td>N.v.t.</td></tr>
</table>

</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td>2.1.3.
Verergerd door mijnbouw

(de eerder behandelde schade is verergerd en de verergering is een gevolg van mijnbouw)</td>
<td>

Advisering door deskundige
De deskundige dient de volledige schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport. Ook dient in het schaderapport – aan de hand van en onder verwijzing naar de aangeleverde documentatie - te worden beschreven wat de aard en omvang van de reeds behandelde schade was, zodat kan worden bepaald welk deel is verergerd.

Voorts dient inzichtelijk te worden gemotiveerd waarom de verergering van de schade ten opzichte van de eerder behandelde schade, een gevolg is van mijnbouw.

Toelichting
Het gaat om schade waarover de TCMG of het IMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is wel verergerd ten opzichte van hoe de schade was ten tijde van de vorige opname. Dat betekent dat voor wat betreft de schade zoals die origineel was, zal worden uitgegaan van het besluit dat destijds over de schade is genomen en dat die in het kader van deze nieuwe aanvraag om schadevergoeding niet opnieuw zal worden beoordeeld. Het verergerde deel van de schade zal wel worden beoordeeld.

Schadebegroting

</td>
</tr>
</table>

		In het geval van verergering van schade waarover de TCMG of het IMG eerder een beslissing heeft genomen, beoordeelt de deskundige welke meerkosten gemoeid zijn met het herstel van de verergering van de schade ten opzichte van hoeveel het zou hebben gekost om de oude schade te herstellen. Daarnaast geeft de deskundige een toelichting hoe hij/zij tot deze beslissing is gekomen. *Schadebeperkingsplicht* De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet heeft hersteld. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door de TCMG of het IMG een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) de periode na het uitbetalen van deze vergoeding voldoende was om (een concrete poging te doen om) de schade te herstellen, en; c) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade zou verergeren indien herstel zou uitblijven.	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Feitelijke beschrijving van EBS (met verwijzingen) en van verergering
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband verergering	Veroorzaakt/verergerd: Ja/Nee, motiveren
		Schadebegroting verergering	Calculeren meerkosten.
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden

<table>
<tr>
<td>2.2.
Volledig hersteld</td>
<td>2.2.1.
Opnieuw ontstaan

(de schade die eerder was behandeld is hersteld, maar is vervolgens opnieuw ontstaan)</td>
<td>

Advisering door deskundige
De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) te herstellen.

Toelichting
Het gaat om schade waarover de TCMG of het IMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is tussentijds hersteld, maar is opnieuw ontstaan. Deze schade zal daarom opnieuw moeten worden beoordeeld.

Schadebeperkingsplicht
De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet op <u>een andere manier</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan van de schade te voorkomen.

Voor deze conclusie is ten minste vereist dat:
a) aan de aanvrager door de TCMG of het IMG een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag);
b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan indien die niet op een andere manier zou worden hersteld.

<table>
<tr><td colspan="2">Schematische weergave advisering</td></tr>
<tr><td>Opname schade</td><td>Opname en feitelijke beschrijving schade</td></tr>
<tr><td>Beschrijving EBS</td><td>Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel</td></tr>
<tr><td>Causaal verband</td><td>Beoordelen (ja/nee) en motiveren.</td></tr>
<tr><td>Schadebegroting</td><td>Calculeren</td></tr>
<tr><td>Schadebeperkingsplicht geschonden?</td><td>Ja/Nee, motiveren indien geschonden</td></tr>
</table>

</td>
</tr>
</table>

<table>
<tr>
<td></td>
<td>2.2.2.
Opnieuw ontstaan en verergerd

(de schade die was hersteld is opnieuw ontstaan en is daarnaast verergerd ten opzichte van de eerder behandelde schade)</td>
<td>

Advisering door deskundige
Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade in zijn geheel (opnieuw) te herstellen.

Toelichting
Het gaat om schade waarover de TCMG of het IMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is tussentijds hersteld, maar is opnieuw ontstaan en daarnaast verergerd. Dat betekent dat de gehele schade zal worden beoordeeld.

Schadebeperkingsplicht
De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet op <u>een andere manier</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan en verergeren van de schade te voorkomen.

Voor deze conclusie is ten minste vereist dat:
a) aan de aanvrager door de TCMG of het IMG een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag);
b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan en zou verergeren indien die niet op een andere manier zou worden hersteld.

<table>
<tr><td colspan="2">Schematische weergave advisering</td></tr>
<tr><td>Opname schade</td><td>Opname en feitelijke beschrijving</td></tr>
<tr><td>Beschrijving EBS</td><td>Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel</td></tr>
<tr><td>Causaal verband</td><td>Beoordelen (ja/nee) en motiveren.</td></tr>
<tr><td>Schadebegroting</td><td>Calculeren</td></tr>
<tr><td>Schadebeperkingsplicht geschonden?</td><td>Ja/Nee, motiveren indien geschonden</td></tr>
</table>

</td>
</tr>
<tr>
<td>2.3.
Deels hersteld</td>
<td>2.3.1.
Schade opnieuw ontstaan

(de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is opnieuw ontstaan)</td>
<td>

Advisering door deskundige
Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) <u>gedeeltelijk</u> te herstellen.

Toelichting
Het gaat om schade waarover de TCMG of het IMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is tussentijds deels hersteld, maar is opnieuw ontstaan. Dat betekent dat voor wat betreft de schade zoals die origineel was, zal worden uitgegaan van het besluit dat destijds over de schade is genomen en dat die in het kader van deze nieuwe aanvraag om schadevergoeding niet

</td>
</tr>
</table>

		opnieuw zal worden beoordeeld. Het deel van de schade dat opnieuw ontstaan is, zal wel worden beoordeeld. *Schadebegroting* In het geval van verergering van schade waarover de TCMG of het IMG eerder een beslissing heeft genomen, beoordeelt de deskundige welke meerkosten gemoeid zijn met het herstel van de verergering van de schade ten opzichte van hoeveel het zou hebben gekost om de oude schade te herstellen. Daarnaast geeft de deskundige een toelichting hoe hij/zij tot deze beslissing is gekomen. *Schadebeperkingsplicht* De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet <u>volledig</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door de TCMG of het IMG een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan indien die niet volledig zou worden hersteld.
		Schematische weergave advisering
		Opname schade / Opname en feitelijke beschrijving
		Beschrijving EBS / Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband EBS (zonder herstel) / Nee, niet beoordelen
		Causaal verband EBS (wel hersteld) / Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting / Calculeren meerkosten.
		Schadebeperkingsplicht geschonden? / Ja/Nee, motiveren indien geschonden
	2.3.2. **Schade opnieuw ontstaan en verergerd** (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is opnieuw ontstaan en is	*Advisering door deskundige* Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade opnieuw gedeeltelijk te herstellen, alsook om het gedeelte van de schade dat is verergerd te herstellen. *Toelichting* Het gaat om schade waarover de TCMG of het IMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is tussentijds deels hersteld, maar is opnieuw ontstaan en daarnaast verergerd. Dat betekent dat voor wat betreft de schade zoals die origineel was, zal

	daarnaast verergerd schade als gevolg van mijnbouw)	worden uitgegaan van het besluit dat destijds over de schade is genomen en dat die in het kader van deze nieuwe aanvraag om schadevergoeding niet opnieuw zal worden beoordeeld. Het deel van de schade dat opnieuw ontstaan, dan wel verergerd is, zal wel worden beoordeeld. *Schadebegroting* In het geval van verergering van schade waarover de TCMG of het IMG eerder een beslissing heeft genomen, beoordeelt de deskundige welke meerkosten gemoeid zijn met het herstel van de verergering van de schade ten opzichte van hoeveel het zou hebben gekost om de oude schade te herstellen. Daarnaast geeft de deskundige een toelichting hoe hij/zij tot deze beslissing is gekomen. *Schadebeperkingsplicht* De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet <u>volledig</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan en verergeren van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door de TCMG of het IMG een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan en zou verergeren indien die niet volledig zou worden hersteld.
		Schematische weergave advisering
		Opname schade / Opname en feitelijke beschrijving
		Beschrijving EBS / Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband EBS (zonder herstel) / Nee, niet beoordelen
		Causaal verband EBS (wel hersteld) en verergering / Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting / Calculeren meerkosten.
		Schadebeperkingsplicht geschonden? / Ja/Nee, motiveren indien geschonden

	2.3.3. **Schade is niet opnieuw ontstaan en/of verergerd** (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is niet opnieuw ontstaan en/of verergerd.	*Advisering door deskundige* De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport indien de aanvrager daarvoor een schadevergoeding wenst aan te vragen. De deskundige dient ook voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade naar zijn mening identiek is aan de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient het causaal verband voor deze schade *niet* te beoordelen en dient de omvang van de schade ook niet te begroten. *Toelichting* Het gaat om schade waarover de TCMG of het IMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is tussentijds deels hersteld. De schade is niet verergerd ten opzichte van hoe de schade was nadat de schade deels is hersteld. Dat betekent dat dat wordt uitgegaan van het besluit dat destijds over de schade is genomen en dat deze schade in het kader van deze nieuwe aanvraag om schadevergoeding niet opnieuw zal worden beoordeeld.	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Beschrijving van de EBS (met verwijzingen genoemd onder 2) en huidige schade, alsook motivering.
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband verergering	N.v.t.
		Schadebegroting	N.v.t.
		Schadebeperkingsplicht	N.v.t

6. Diversen

6.1. Eigendomsoverdracht

Het is mogelijk dat tijdens de schade-opname (of: de inspectie) blijkt dat de woning kortgeleden is verkocht en dat de aanvrager de nieuwe eigenaar is (insteek is dat het team werkvoorbereiding deze situaties zoveel mogelijk ondervangt). Uitgangspunt is dat alléén degene die op het moment van ontstaan van de schade eigenaar van de woning is schadevergoeding wegens mijnbouwschade kan claimen. Als de schade dus voor de eigendomsoverdracht (de levering) is ontstaan, kan de nieuwe eigenaar in beginsel geen vergoeding van mijnbouwschade claimen.

De nieuwe eigenaar kan alleen schadevergoeding wegens mijnbouwschade bij het IMG claimen als de oude eigenaar zijn vordering wegens mijnbouwschade door middel van een akte van cessie aan de nieuwe eigenaar heeft overgedragen. Een akte van cessie is een schriftelijke overeenkomst die door beide partijen is ondertekend en waarin duidelijk is omschreven welke vordering wordt overgedragen (meestal is de cessie opgenomen in de leveringsakte).

Op de deskundige rust o.a. de taak om een advies uit te brengen over de mogelijke ontstaansdatum van de schade. De trillingtool kan als hulpmiddel gebruikt worden om de mogelijke ontstaansdatum van de schade te bepalen. Op basis van het schadebeeld en eventueel aan de hand van ter plaatse opgetreden trillingsterkte kan de deskundige een conclusie trekken dat de schade voor eigendomswissel is ontstaan.

In dat geval kan de deskundige het IMG adviseren om na te gaan of het recht op schadevergoeding is overgedragen aan de huidige eigenaar. Deze toelichting kan hij opnemen in de "Algemene opmerkingen" van het adviesrapport.

De deskundige is niet belast met de taak om te beoordelen of de aanvrager rechthebbende is op de schadevergoeding. Het is dan ook niet de bedoeling dat de deskundige het rapport terugzet naar de Werkvoorbereiding i.v.m. het ontbreken van de akte van levering (cessie).

De deskundig dient de schade te beoordelen op causaliteit en zo nodig herstelkosten te calculeren ongeacht of de aanvrager de rechthebbende is. Daarnaast dient de deskundige de geadviseerde ontstaansdatum in het veld "Datum ontstaan" te vermelden.

6.2. Reeds herstelde schade

Het komt voor dat aanvragers de schade reeds hebben hersteld voorafgaand aan de opname, maar daar alsnog een schadevergoeding voor willen ontvangen. In dit geval ligt het op de weg van de aanvrager om de aard en omvang van de schade aannemelijk te maken, bijvoorbeeld door aan de deskundige foto's of andere bewijsstukken te verstrekken.

Indien de aanvrager dit heeft gedaan, moet de deskundige aan de hand van de aangeleverde bewijsstukken bezien of hij de schade kan beoordelen en alsnog een eigen calculatie van de schade kan maken. De schade moet altijd worden opgenomen in het adviesrapport en in voorkomend geval moet worden toegelicht waarom de bewijsstukken onvoldoende zijn om de schade te kunnen beoordelen.

6.3. Nader onderzoek

Een nader onderzoek heeft als doel om, met behulp van een derde, aanvullende kennis/expertise te verzamelen zodat de onafhankelijke deskundige een zo volledig mogelijk en goed onderbouwd oordeel en advies kan geven aan de aanvrager. Voor het verzamelen van de aanvullende kennis/expertise kan inzet van materieel nodig zijn. Het benodigde materieel wordt net als het nader onderzoek door de deskundige zelf georganiseerd. De kosten kunnen aan het IMG worden doorberekend.

Indien de derde die wordt benaderd ten behoeve van het nader onderzoek een zelfstandig oordeel velt over de aard en/of omvang van de schade, dan is voor deze deskundige een DS vereist.

Het verzoek om een nader onderzoek kan door de deskundige bij de afdeling Schade expertise en herstel worden aangevraagd omdat:
1. De deskundige tijdens of na de opname heeft geconstateerd dat er nader onderzoek nodig is
2. De deskundige van het IMG een verzoek om nader advies heeft ontvangen.

Ad.1. Wanneer de deskundige tijdens of na de opname constateert dat een nader onderzoek nodig is dan vult de deskundige in overleg met de Projectcoördinator (PC) in Atabix bij het betreffende dossier het digitale aanvraagformulier in. De PC zet dit aanvraagformulier in Atabix ter goedkeuring door naar het team Prestatiesturing.
Het team Prestatiesturing beoordeelt de aanvraag op:

- volledigheid;
- nut en noodzaak van het onderzoek;
- redelijkheid van de begrote kosten van het nader onderzoek;
- de onafhankelijkheid van de ingeschakelde deskundige voor het nader onderzoek (aan de hand van de DS).

Bij accordering wordt het formulier automatisch in Atabix doorgezet naar het team Planning waarna het team Planning contact opneemt met het expertisebureau om een aantal data af te stemmen waarop de deskundigen gepland kunnen worden. Het team Planning legt de verschillende opties voor aan de aanvrager en plant de afspraak voor het nader onderzoek zoveel als mogelijk met alle betrokken. Mocht de zaakbegeleider op een bepaald tijdstip niet kunnen of als de aanvrager aangeeft geen zaakbegeleider nodig te vinden dan vindt de afspraak zonder zaakbegeleider plaats. Anders wordt een nieuwe afspraak gepland.
De resultaten van het nader onderzoek neemt de deskundige als bijlage op in zijn adviesrapport. In zijn beoordeling van de betreffende schade(s) verwijst de deskundige naar de bijlage.

Ad. 2. Wanneer de deskundige n.a.v. een nader advies besluit om een nader onderzoek aan te vragen dan vult hij bij het betreffende dossier het digitale aanvraagformulier in Atabix in. De werkwijze voor het aanvragen van een nader onderzoek n.a.v. een verzoek voor nader advies is overeenkomstig met de werkwijze wanneer de deskundige op eigen initiatief een nader onderzoek aanvraagt. Het verschil bij een nader advies is dat de resultaten van het nader onderzoek worden verwerkt in een herzien adviesrapport.

In een dossier kan het voorkomen dat er sprake is van bedrijfsschade en/of economische schade. Meestal wordt deze schade meegenomen in het expertiserapport. Het kan echter ook voorkomen dat de aanvrager achteraf aangeeft dat er ten tijde van het herstel van de schade er toch bedrijfsschade en/of economische schade is of dat er in het opgeleverde expertiserapport onvoldoende rekening is gehouden met deze schade. In deze gevallen mag de deskundige rechtstreeks contact opnemen met de aanvrager aangezien het niet noodzakelijk is dat de zaakbegeleider of deskundige bij de de afspraak aanwezig zijn. Het is wel zaak dat het expertisebureau het aanvraagformulier ter goedkeuring voorlegt aan de afdeling schade expertise volgens het daarvoor bestemde aanvraagformulier. Daarnaast dient het team Planning altijd op de hoogte te worden gesteld van de geplande afspraak met de aanvrager ten behoeve van registratie en voor het geval een afspraak onverhoopt niet door kan gaan en de aanvrager contact opneemt met de het IMG. Het aanvullende rapport met betrekking tot de bedrijfsschade zal bij voorkeur worden toegevoegd aan het schaderapport en/of later worden toegevoegd in een apart besluit.

6.4. Hoe om te gaan met aanvullende schade na een opname?

Doel is om ten tijde van de opname álle schade op te nemen. Dit wordt zo veel mogelijk bereikt door de volgende acties:

1. Bij het maken van de afspraak adviseert het team Planning de aanvrager om alvast alle schade te noteren.
2. Aan het einde van de opname vraagt de deskundige expliciet aan de aanvrager of alles is opgenomen.

Wanneer op initiatief van de bewoner toch foto's van aanvullende schade worden nagezonden dan geldt het volgende:

a. Indien de aanvullende schade wordt gemeld op het moment dat het adviesrapport nog niet is opgemaakt, dan moet de deskundige die schade alsnog opnemen in het adviesrapport. De zaakbegeleider of het serviceloket mailt de foto's naar de afdeling Zaakbegeleiding via Art. 5.1 lid 2 sub e @schadedoormijnbouw.nl. De beheerders van de mailbox zetten via Atabix de foto's in de vorm van bijlage(s) door naar de deskundige.
De deskundige probeert m.b.v. de foto de aanvullende schade via een bureaucalculatie op te nemen in het adviesrapport. Als het niet mogelijk is om aan de hand van de aanvullende foto de schade op te nemen, vraagt de deskundige in voorkomende gevallen een aanvullend onderzoek aan om de aanvullende schade te kunnen beoordelen. Het verzoek daartoe wordt middels een digitaal aanvraagformulier in Atabix ingediend en digitaal ter goedkeuring voorgelegd aan de afdeling Schade expertise en herstel. Deze bepaalt of de deskundige alsnog naar de woning moet om de schade op te nemen. Dit hangt af van de reden waarom de schade in eerste instantie niet was opgenomen.

b. Wanneer de aanvullende schade wordt gemeld en het adviesrapport al door de deskundige is uitgebracht, dan wordt deze meegenomen in het zienswijzentraject. De werkwijze is dezelfde als hierboven beschreven met het verschil dat de aanvullende schade wordt verwerkt in een herzien rapport.

c. Als het IMG al een besluit op de aanvraag heeft genomen moet er altijd een nieuw verzoek worden ingediend.

6.5. Nader advies

Op het IMG rust de verplichting om zich te vergewissen van de juistheid en de volledigheid van het adviesrapport van de deskundige. Deze verplichting rust op het IMG, ongeacht of de aanvrager een zienswijze heeft ingediend naar aanleiding van het adviesrapport. Het IMG kan om deze reden, zowel ambtshalve als naar aanleiding van de zienswijze om een nader advies vragen.

Het verzoek om nader advies bevat een aantal vragen die zijn geformuleerd door het team Schade afhandeling. Het verzoek wordt via Atabix naar de deskundige doorgezet. De deskundige geeft vervolgens zijn nader advies in de vorm van een herzien adviesrapport.

Het is cruciaal dat de deskundige alle gestelde vragen deugdelijk gemotiveerd beantwoordt. Dit dient op transparante, controleerbare wijze te geschieden. Indien gebruik wordt gemaakt van een herzien adviesrapport in Atabix, dient het verzoek om nader advies als bijlage aan het advies te worden gehecht. Daarnaast dient in het herziene adviesrapport te worden aangegeven op welke punten nader advies is gevraagd en dient de beantwoording daarvan expliciet te worden opgenomen.
Wanneer voor het opstellen van het nader advies een nader onderzoek gewenst is dan kan de deskundige dit aanvragen conform de werkwijze zoals beschreven in paragraaf 6.3. De resultaten van het nader onderzoek neemt de deskundige op in het herzien adviesrapport. Vanaf het moment van ontvangst van de zienswijze heeft de deskundige 3 weken om te reageren.

Bijlage 1: Werkinstructie AOS voor deskundigen

Werkinstructie AOS voor deskundigen

Instituut Mijnbouwschade Groningen

Eigenaar: Art. 5.1 lid 2 sub e

Datum : 7 January 2021

Versie : 1.0

1. Inleiding

Op grond van artikel 2 lid 7 van de Tijdelijke Wet Groningen dient het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG) meldingen van Acuut Onveilige Situaties (AOS) binnen 48 uur na melding te inspecteren en dient het IMG in overleg met de melder of bewoner de benodigde maatregelen te treffen.

Deze meldingen kunnen op verschillende manieren bij het IMG binnenkomen zoals bijvoorbeeld door het doen van:

- Een telefonische melding
- Een melding via de website
- Een melding tijdens een schade-opname door een deskundige.

In deze richtlijn richten we ons voornamelijk op de melding die wordt gedaan door de deskundige. Om te beginnen wordt omschreven wat in het kader van het AOS protocol onder een AOS wordt verstaan. Vervolgens wordt omschreven hoe een AOS melding in behandeling wordt genomen. Verder wordt omschreven op welke wijze de deskundige een AOS kan melden. Ook wordt een aantal mogelijke scenario's van AOS situaties uitgewerkt en tenslotte worden een aantal tips aangereikt betreffende de communicatie met bewoners over mogelijke Acuut Onveilige Situaties.

2. Wat wordt verstaan onder een AOS?

Onder een AOS wordt in het kader van het protocol verstaan: een omstandigheid waarbij er sprake is van een aantasting van de constructie van en/of de staat van een gebouw of werk op een zodanige manier dat er een direct veiligheidsrisico is voor de bewoners, omwonenden of andere personen. Bij de beoordeling van de vraag of er sprake is van een AOS worden steeds mogelijke (kleine of grote) invloeden op de constructie van buitenaf (weersinvloeden, verkeersinvloeden of trillingen) die de acuut onveilige situatie drastisch kunnen verergeren, meegenomen.
Bij een gebouw of werk dient het te gaan om een gebouw of werk in de zin van artikel 6:177a BW.

3. De AOS procedure

Na ontvangst wordt een AOS melding zo spoedig mogelijk doorgezet naar het AOS-team waar de AOS-coördinator de melding registreert.

De AOS-coördinator controleert of er voor de desbetreffende woning een schadedossier aanwezig is en noteert het eventuele besluit in het AOS dossier. Vervolgens wijst de AOS-coördinator binnen het AOS-team een Bouwkundig Adviseur aan.

De Bouwkundig Adviseur neemt telefonisch contact op met de melder. Blijkt uit het telefoongesprek tussen de Bouwkundig Adviseur en de melder dat er inderdaad sprake kan zijn van een AOS dan wordt een afspraak voor een inspectie ingepland. De Bouwkundig Adviseur streeft ernaar om binnen 24 uur na melding te inspecteren. Indien de melder niet tevens de bewoner/eigenaar is van het gebouw of werk dan wordt contact opgenomen met de bewoner/eigenaar en vindt de afstemming over het bezoek plaats met de bewoner/eigenaar.

In het eerste telefoongesprek tussen Bouwkundig Adviseur en bewoner/eigenaar wordt steeds benadrukt dat tijdens de inspectie de situatie enkel op constructieve veiligheid zal

worden beoordeeld. Ook zal de Bouwkundig Adviseur tijdens dit telefoongesprek - indien er nog geen schadedossier aanwezig is bij het Instituut - de bewoner/eigenaar wijzen op de mogelijkheid om naast de AOS-melding een afzonderlijke schademelding te doen via de website van het IMG.

Tijdens de inspectie gaat er altijd een inspecteur van een onafhankelijk ingenieursbureau met de Bouwkundig Adviseur mee. Er wordt dan nogmaals benadrukt dat de situatie enkel op constructieve veiligheid zal worden beoordeeld. De Bouwkundig Adviseur krijgt advies van de inspecteur van het ingenieursbureau en neemt namens het IMG het advies over. Uit het advies blijkt of er wel of niet sprake is van een AOS. Als het een gegronde AOS is, wordt meteen vastgesteld of deze direct ter plekke kan worden veiliggesteld. De veiligstelling dient binnen 48 uur gereed te zijn.

De inspecteur van het ingenieursbureau stelt van iedere inspectie een AOS-inspectieverslag op en verstrekt deze rapportage zo spoedig mogelijk aan het IMG.

Ingeval de bewoner/eigenaar geen toestemming geeft tot inspectie wordt door de Bouwkundig Adviseur samen met de inspecteur van het ingenieursbureau ter plaatse een visuele (uitwendige) inspectie verricht. Ook van deze visuele inspectie wordt een AOS-inspectieverslag opgesteld dat zo spoedig mogelijk wordt verstrekt aan het IMG.

Zoals hierboven aangegeven is een AOS melding gegrond of ongegrond. Hieronder zal in het kort worden beschreven hoe het IMG dient te handelen in deze situaties.

Een AOS melding waarvan wordt vastgesteld dat deze ongegrond is
Wanneer tijdens de inspectie blijkt dat er geen sprake is van een AOS dan legt de Bouwkundig Adviseur aan de bewoner/eigenaar in begrijpelijke bewoordingen uit waarom de melding ongegrond is. Aan de bewoner/eigenaar wordt vervolgens uitgelegd dat de eventueel bij het IMG gemelde schade afzonderlijk wordt onderzocht conform de werkwijze van het IMG.
Door het IMG wordt zo spoedig mogelijk schriftelijk aan de bewoner/eigenaar bevestigd dat de melding ongegrond is onder toezending van het AOS-inspectieverslag.

Een AOS melding waarvan wordt vastgesteld dat deze gegrond is
Wanneer tijdens de inspectie blijkt dat er wel sprake is van een AOS en de melding dus gegrond is, geeft de Bouwkundig Adviseur direct uitleg over de situatie en de gevolgen hiervan aan de bewoner/eigenaar.

De Bouwkundig Adviseur schakelt vervolgens een aannemer in. In het bijzijn van de inspecteur van het ingenieursbureau en de aannemer deelt de Bouwkundig Adviseur de bevindingen van het onderzoek aan de bewoner/ eigenaar mee en legt hij uit of en hoe de veiligstelling [3] plaats gaat vinden. De Bouwkundig Adviseur stelt ter plaatse een Plan van Aanpak op waarin wordt vastgelegd welke feiten er zijn geconstateerd en op welke wijze de veiligstelling plaatsvindt. Het Plan van Aanpak wordt ondertekend door de Bouwkundig Adviseur en ter goedkeuring door de eigenaar/bewoner.

De Bouwkundig Adviseur geeft, na goedkeuring van de bewoner/eigenaar, de aannemer opdracht om het gebouw of werk veilig te stellen conform het Plan van Aanpak. Het IMG neemt de kosten van acuut veiligstellen op zich. Wel is het van belang dat voor de meest (kosten) efficiënte maatregelen wordt gekozen. Ter illustratie: indien het plaatsen van een

[3] Veiligstellen: Met veilig stellen wordt bedoeld het nemen van (bouwkundige) maatregelen om er voor te zorgen dat de constructie van de woning zich weer in een zodanige staat bevindt dat de woning (al dan niet tijdelijk) weer voldoet aan het gestelde in artikel 1a, lid 1, van de Woningwet (De eigenaar van een bouwwerk, open erf of terrein of degene die uit anderen hoofde bevoegd is tot het daaraan treffen van voorzieningen draagt er zorg voor dat als gevolg van de staat van dat bouwwerk, open erf of terrein geen gevaar voor de gezondheid of veiligheid ontstaat dan wel voortduurt).

afzetting rond een bouwvallige schuur afdoende is, is het plaatsen en onderhouden van stutten niet nodig.

Bij een gegronde melding stelt de Bouwkundig Adviseur onmiddellijk het College van Burgemeester en Wethouders van de betrokken gemeente en het technisch lid van het Instituut hiervan in kennis. Weigert de bewoner/eigenaar veiligstelling door de aannemer dan wordt door het Instituut onmiddellijk het College van Burgemeester en Wethouders van de betrokken gemeente geïnformeerd hetgeen aan de bewoner/eigenaar wordt medegedeeld.

De Bouwkundig Adviseur geeft uitleg over het vervolgproces en maakt vervolgafspraken met de bewoner/eigenaar ten aanzien van een volgend contactmoment. Tevens wordt aangegeven dat in opdracht van het IMG een 'dedicated' zaakbegeleider vanuit de werkstroom AOS-Follow Up de bewoner/eigenaar verder zal begeleiden gedurende de rest van het traject.

Wanneer een woning niet direct kan worden veiliggesteld en deze woning naar het oordeel van de Bouwkundig Adviseur niet meer veilig kan worden bewoond, wordt de bewoner mondeling geadviseerd en schriftelijke bevestigd de woning te verlaten.
In deze situatie wordt de bewoner aangeboden om elders te verblijven op kosten van het IMG.

Het IMG bevestigt zo snel mogelijk schriftelijk aan de bewoner/eigenaar dat de AOS melding gegrond is bevonden onder toezending van de AOS-inspectieverslag, een kopie van het Plan van Aanpak en een kopie van de eventueel gemaakte afspraken over het tijdelijk verlaten van het gebouw of werk.
Ook moet duidelijk worden vastgelegd dat de betrokkenheid van het Instituut ophoudt indien na veiligstelling vast komt te staan (door een opname van de schade) dat er geen causaal verband is tussen de gegronde AOS en de aanleg of de exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van het winnen van gas uit het Groningenveld of als gevolg van de gasopslag Norg.

Nadat het gebouw of werk is veiliggesteld, blijft de Bouwkundig Adviseur verantwoordelijk voor de veiliggestelde situatie en beoordeelt hij regelmatig of de situatie niet verslechtert en of er aanvullende maatregelen nodig zijn. De regelmaat van deze controle is afhankelijk van de ernst van de situatie. Ook bewaakt de Bouwkundig Adviseur de nakoming van de (financiële) afspraken die zijn gemaakt met de bewoner/eigenaar.

In het AOS follow up-traject wordt zo spoedig en met prioriteit door het IMG onderzocht of de schade is veroorzaakt door beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of de exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van het winnen van gas uit het Groningenveld of als gevolg van de gasopslag Norg.

4. Hoe kan een AOS melding worden gedaan?

De melding moet altijd worden gedaan via het webformulier:
https://schadedoormijnbouw.nl/acuut-onveilig#formulierAOS

In de omschrijving van de melding is het belangrijk om aan te geven dat de melding is gedaan door de deskundige onder vermelding van naam en expertisebureau. **Deze melding moet altijd in overleg gedaan worden met de bewoner.**

Daarnaast is het verstandig om telefonisch contact te zoeken met het AOS team wanneer tijdens een schade opname een situatie erg nijpend lijkt te zijn. Hieronder volgt een overzicht met telefoonnummers van medewerkers van het AOS-team. Let op, de

medewerkers zijn bereikbaar op werkdagen van 08:00 uur tot 16:30 uur en het verzoek deze 06-nummers niet aan bewoners beschikbaar te stellen.

Art. 5.1 lid 2 sub e (Coördinator AOS)	Art. 5.1 lid 2 sub e	di, do, vr
Art. 5.1 lid 2 sub e (Bouwkundig Adviseur)	Art. 5.1 lid 2 sub e	di t/m vr
Art. 5.1 lid 2 sub e (Bouwkundig Adviseur)	Art. 5.1 lid 2 sub e	ma, di, do, vr
Art. 5.1 lid 2 sub e (Bouwkundig Adviseur)	Art. 5.1 lid 2 sub e	ma t/m do
Art. 5.1 lid 2 sub e (Bouwkundig Adviseur)	Art. 5.1 lid 2 sub e	ma t/m vr

Wanneer een deskundige twijfelt over een situatie kan er uiteraard contact worden gezocht met een van de medewerkers van het AOS team. Het is belangrijk om de aanvrager hiervan op de hoogte te stellen zodat de aanvrager niet voor verrassingen komt te staan.

Het AOS-team heeft 48 uur om een AOS-melding af te handelen. Er zal echter altijd eerst telefonisch contact opgenomen worden met de bewoner om de situatie te beoordelen en te inventariseren of er spoed noodzakelijk is.

In overleg met de zaakbegeleider kan er ook voor worden gekozen worden om de AOS-melding via de zaakbegeleider te laten lopen. De instructies hiervoor zijn bekend bij de zaakbegeleider.
Mocht het voorkomen dat het AOS-team telefonisch niet bereikbaar is dan kan er een e-mail worden gestuurd naar het volgende e-mail adres: Art. 5.1 lid 2 sub e@schadedoormijnbouw.nl. Het team AOS zal dan z.s.m. contact opnemen.

5. Hoe te handelen bij verschillende AOS-meldingen?

Hieronder volgen een 4-tal scenario's die zich voor kunnen doen tijdens een Schade-opname waarbij sprake zou kunnen zijn van een mogelijke AOS. In deze scenario's worden ook voorbeelden geschetst hoe de betrokkenen hier het beste mee om zouden kunnen gaan.

In onderstaande scenario's is het van groot belang dat er goed gecommuniceerd wordt richting de aanvrager en geen onrust wordt veroorzaakt. Het is niet de bedoeling dat de deskundige zelf een oordeel geeft over de veiligheid van de situatie of de veiligstelling door het AOS team.

1) **De deskundige treft tijdens een schadeopname een mogelijke AOS aan waar nog niet eerder een AOS melding is geweest.**
Het is van belang dat tijdens een dergelijke situatie geen onrust wordt veroorzaakt bij een aanvrager. De deskundige wordt geadviseerd om aan de aanvrager aan te geven dat er een situatie is aangetroffen die vragen oproept over de kwaliteit van de constructie en dat de situatie met een ander team besproken zal worden. Hiervoor kan dan vervolgens een AOS melding gedaan worden volgens de daarvoor geldende instructies. De opname van de schade kan verder gewoon worden afgerond.

2) **De deskundige voert een schadeopname uit op een adres waar eerder een AOS inspectie heeft plaatsgevonden die als ongegrond is beoordeelt, terwijl er nu weer twijfel is over de aangetroffen situatie.**
Allereerst kan de situatie veranderd zijn waardoor er inderdaad nu sprake kan zijn van een AOS. Ook in deze situaties is het goed om te zorgen dat er bij de aanvrager aangegeven wordt dat de constructie vragen oproept en dat de deskundige hierover contact zal opnemen met het AOS-team. De deskundige kan dan tevens een AOS melding doen volgens de daarvoor geldende instructies. De opname van de schade kan verder gewoon worden afgerond.

3) **AOS Follow up: De deskundige voert een schade-opname uit bij een geprioriteerde schademelding waarbij eerder een AOS-inspectie heeft plaatsgevonden die als gegrond is beoordeelt en is veiliggesteld. Tijdens deze schadeopname ontstaat er twijfel over de manier van veiligstellen.**
In dit scenario is het van belang dat er geen uitspraken worden gedaan over de twijfel die er bestaat over de methode van veiligstelling in het bijzijn van de aanvragers. Er kan contact worden gezocht met het AOS-team om de aangetroffen situatie te overleggen. In gezamenlijkheid kan dan worden besloten of er een nadere inspectie door het AOS-team nodig is. Belangrijk om te benoemen in deze situatie is dat een veiligstelling altijd in samenspraak en met toestemming van een aanvrager wordt uitgevoerd.

6. Communicatie met melder / eigenaar

In dit hoofdstuk volgen een aantal tips betreffende de communicatie met de bewoners over mogelijk Acuut Onveilige Situaties.

Wanneer er een situatie aangetroffen wordt waarbij er twijfel bestaat over de veiligheid is het goed te zorgen dat de bewoner niet onnodig angstig wordt gemaakt. Er hoeft niet gelijk over onveiligheid gesproken te worden. Een voorbeeld is:

"We hebben tijdens de opname een situatie aangetroffen die we graag nader bekeken zouden zien, hiervoor is een speciaal team binnen het IMG, zij kijken naar de constructies van deze situatie en of er mogelijk op korte termijn gehandeld zou moeten worden".

In het geval van directe twijfel over de veiligheid, door de deskundige, de zaakbegeleider en de bewoners in het goed om wel de verantwoordelijkheid te nemen betreffende deze situatie, echter ook hierbij geldt doe geen uitspraken over of de situatie daadwerkelijk onveilig is, maar dat er wel nader naar gekeken dient te worden. Een voorbeeld zou kunnen zijn:

"We hebben twijfels over de situatie, en willen dit graag z.s.m. door een gespecialiseerde afdeling laten beoordelen of deze twijfels gegrond zijn. Ik zou u adviseren om (de betreffende ruimte) tot die tijd te vermijden, dit puur uit voorzorg, totdat het nader is bekeken en er toelichting is gegeven over wat er constructief aan de hand is"

Bijlage 2: Sjabloon SPLITS VvE's

[aanvraagnummer opnemen]; [adres opnemen] (VvE; [VvE opnemen])

Instructie aan deskundige: De vetgedrukte lijnen op de splitsingstekeningen betreffen gemeenschappelijke muren. [Vorige zin alleen opnemen als splitsingstekeningen aanwezig zijn.] Wanneer de schade zich bevindt aan de buitenzijde van het appartementencomplex, in een gemeenschappelijke ruimte, of indien de schade ziet op beide zijden van een gemeenschappelijke muur en niet alleen aan de binnenzijde die behoort tot een appartementsrecht, is de VvE bevoegd om hiervoor een aanvraag in te dienen. Voor zover de schade alleen ziet op de binnenzijde van een gemeenschappelijke muur die behoort tot een appartement, is alleen de betreffende appartementsgerechtigde bevoegd om een aanvraag in te dienen. [check of dit inderdaad het geval is o.g.v. de akte van splitsing en het toepasselijke splitsingsreglement. Zo niet, modeltekst aanpassen].

Omschrijving van de schademelding:

"[omschrijving schademelding opnemen]"

Opnemen in het deskundigenrapport als de schade ziet op een gemeenschappelijk gedeelte: "Schade *** ziet op een gemeenschappelijk gedeelte van het appartementencomplex en wordt daarom meegenomen in dit schaderapport."

Opnemen in het deskundigenrapport als de schade ziet op een privégedeelte: "Schade *** ziet op een privégedeelte van het appartementencomplex en wordt daarom niet meegenomen in dit schaderapport. Alleen de betreffende appartementsgerechtigde is bevoegd om een aanvraag tot vergoeding van deze schade in te dienen."

- **Brondocument:** akte van splitsing in appartementsrechten van [datum opnemen] (deel ***, nummer ***), **inclusief / exclusief** splitsingstekeningen waarop de eigendomsgrenzen zijn aangegeven;

- **Onderscheid gemeenschappelijke- en privégedeelten:** [toepasselijk splitsingsreglement hier opnemen] van toepassing. [Als in de akte van splitsing afwijkingen van het toepasselijke reglement zijn opgenomen, dan die hier ook opnemen: Bijzonderheid: (…)]. **Artikel / artikelen *** ** van het reglement, **dat bepaalt / die bepalen** welke gedeelten van het pand gemeenschappelijk zijn, **luidt / luiden** in dit geval – voor zover voor de deskundige relevant – als volgt:

  "[Relevante artikelen uit het toepasselijke reglement van splitsing hier opnemen]"

Hygiëneprotocol betreden bedrijven en locaties met evenhoevigen en/of pluimvee

Eigenaar: Art. 5.1 lid 2 sub e

Datum : 7 January 2021

Versie : C 1.1

1. Inleiding

Zaakbegeleiders van het Instituut Mijnbouwschade Groningen komen tijdens hun werk regelmatig in aanraking met hobbymatig dan wel bedrijfsmatig gehouden dieren. In een aantal gevallen gaat het om evenhoevigen (runderen, varkens, schapen en geiten) en pluimvee. Daarbij is altijd het risico aanwezig dat eventuele ziekteverwekkers opgepikt kunnen worden. Aangezien de gezondheidsstatus van de dieren (de mate waarin zij drager kunnen zijn van een besmettelijke dierziekte) onbekend is, zijn een aantal preventie maatregelen noodzakelijk om het risico op versleping te beperken. Voor de houders zelf is hiervoor de Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's (Regeling preventie) van toepassing.

Hierin staan de eisen waaraan moet worden voldaan wanneer er bedrijfsbezoek plaatsvindt. Op het moment dat er een dreiging is van een besmettelijke dierziekte, worden ook eisen gesteld aan de bezoekers. Om alle risico's tot een minimum te beperken zijn deze eisen in dit protocol opgenomen.
In dit protocol staat beschreven onder welke voorwaarden deze bedrijven en/of locaties kunnen worden betreden.
Dit protocol is van toepassing op alle medewerkers van het Instituut Mijnbouwschade Groningen die bedrijven of locaties betreden waar evenhoevigen en/of pluimvee worden gehouden. Daarnaast gelden deze regels voor alle personen die vergezeld door het Instituut Mijnbouwschade Groningen werkzaamheden uitvoeren op deze bedrijven en locaties.

2. Bedrijfshygiëneprotocol

Veel agrarische bedrijven hanteren een eigen bedrijfs-(of branche) hygiëneprotocol voor erfbetreders. Bij een bezoek aan zo'n bedrijf is het bedrijfshygiëneprotocol, voor zover redelijk en proportioneel, leidend.
Let op: er dient in alle gevallen minimaal aan de eisen van dit hygiëneprotocol te worden voldaan.
Betreden van bedrijven / locaties waar een bedrijfshygiëneprotocol geldt:

a) De auto parkeren op de daarvoor aangewezen / gemarkeerde plaats.
b) Neem, indien nodig, wegwerpoverall, oversokjes, haarnetje etc. mee.
c) Meld je bij de bedrijfsleider / eigenaar via bel, intercom, telefoon, loket etc.
Niet zondermeer de stallen betreden.
d) Hygiëne-eisen opvolgen, eventueel gebruik van douche / ontsmetting van handen / gebruik handschoenen.
e) Bij het betreden van de stallen gebruik maken van bedrijfskleding en –schoeisel.

f) Laat gebruikte disposable materialen zoveel mogelijk achter op het bedrijf. Is dit niet mogelijk dan worden de disposable materialen opgeborgen in een gesloten plasticzak in het vuile gedeelte van de auto en bij eerste gelegenheid in een afvalbak /-container gedaan.
g) Meld je af bij de bedrijfsleider / eigenaar voordat je het bedrijf verlaat.

3. IMG Hygiëneprotocol

Ook bedrijven zonder vastgesteld hygiëneprotocol hebben vaak voorzieningen getroffen om het risico op insleep van ziektekiemen te beperken. Denk hierbij aan het beschikbaar stellen van bedrijfskleding en bedrijfslaarzen.

Gebruik bedrijfskleding en -laarzen: bij voorkeur, mits schoon en niet kapot.

Douchen op het bedrijf: Voor het betreden van een aantal specifieke bedrijven, bijv, A, C en E varkensbedrijven, is douchen verplicht. Voor het overige alleen wanneer de veehouder dit verlangt, mits dit op acceptabele wijze kan én gedurende het bedrijfsbezoek gebruik kan worden gemaakt van door de veehouder verstrekte bedrijfskleding.

Betreden van bedrijven / locaties waar geen bedrijfshygiëneprotocol geldt:

a) De auto parkeren op de daarvoor aangewezen / gemarkeerde plaats. Is deze mogelijkheid niet aanwezig, dan parkeren buiten het terrein / aan de openbare weg.
b) Trek, voordat je het bedrijfsgedeelte betreedt, bij de auto schone / ontsmette laarzen aan, dan wel schone laarzen met daarover wegwerphoesjes.
c) Neem eventueel een disposable overall, wegwerphandschoenen, mondkapje, haarnetje etcetera mee.
d) Meld je bij de bedrijfsleider / eigenaar via bel, intercom, telefoon, loket etc. Niet zondermeer de stal betreden.
e) In principe worden laarzen en bedrijfskleding van het bedrijf zelf gebruikt. Is dit niet voorhanden / vuil / kapot , dan worden de eigen ontsmette laarzen en disposable overalls gebruikt;
   Bij pluimvee: Gebruik altijd stal-eigen schoeisel dat door de houder wordt verstrekt. Indien de houder geen stal-eigen schoeisel verstrekt, gebruik dan overschoenen, over je laarzen heen, die je per stal wisselt.
   Bij pluimvee: Gebruik per stal nieuwe wegwerphandschoenen.
f) Voorkom zoveel mogelijk dat eigen materiaal naar een bedrijf wordt meegenomen en gebruik zoveel mogelijk het materiaal van de veehouder zelf. Kan dit niet, dan wordt het eigen materiaal voor en na gebruik zo goed mogelijk gereinigd en ontsmet.
g) Laat de disposable materialen na gebruik achter op het bedrijf.
   Is dit niet mogelijk dan worden de disposable materialen opgeborgen in een gesloten plasticzak in het vuile gedeelte van de auto en bij eerste gelegenheid in een afvalbak /-container gedaan.
i) Indien reinigen en ontsmetten ter plaatste niet mogelijk is, worden de gebruikte materialen opgeborgen in een gesloten plasticzak in het vuile gedeelte van de auto en zodra er een mogelijkheid is worden de materialen gereinigd en ontsmet.
j) Was de handen met water en zeep of Densept gel 70% na het bezoek en gebruik, indien mogelijk, bij aanraking met dieren disposable handschoenen.
k) Meld je af bij de bedrijfsleider / eigenaar voordat je het bedrijf verlaat.

4. Arbo, milieu en veiligheid

Neem alle voorzorgsmaatregelen met betrekking tot de veiligheid van jezelf en omstanders bij gebruik van het ontsmettingsmiddel in acht. De gebruiksaanwijzing, het wettelijk gebruiksvoorschrift en de veiligheidsaanbevelingen op de verpakking moeten worden opgevolgd.
Extra aandachtpunten bij bezoek aan rundveebedrijven:

- Gebruik laarzen met stalen neuzen
- Gebruik wegwerphandschoenen bij contact met dieren

Extra aandachtspunten bij bezoek aan pluimveebedrijven:

- Gebruik ruimzichtbril 3M type 2790A bij rechtstreeks contact met dieren.
- Gebruik gehoorbescherming
- Gebruik mondkapje (cat. 3)

Extra aandachtspunten bij bezoek aan varkensbedrijven:

- Gebruik gehoorbescherming
- Gebruik mondkapje (cat. 3)
- Gebruik wegwerphandschoenen bij contact met dieren

5. Divers

1) Materialen zijn te bestellen via de coördinator zaakbegeleiders specials
2) Houdt in de auto een scheiding tussen gebruikte-, niet gebruikte- en overige materialen;
3) Zorg ervoor dat de laarzen bij het verlaten van de locatie zijn gereinigd. (geen smerige laarzen in de auto) Ontsmet de (eigen) laarzen als ze zijn gebruikt in de stal
4) Reinig de gebruikte elektronische apparatuur (laptop, fototoestel, telefoon e.d.) met de daarvoor bestemde vochtige doekjes.
5) Parkeer de auto niet in de nabijheid van de kadaverplaats c.q. kadavertonnen

Bijlage 4: Aandachtspunten bij schadeopname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten

Aandachtspunten bij schadeopname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten
Het gebouw dat u gaat beoordelen is een rijksmonument of een gemeentelijk monument. Zoals u bekend gelden bijzondere regels voor het schadeherstel van monumenten. Soms geldt een vergunningplicht. Deze regels kunnen gevolgen hebben voor degene die schadevergoeding heeft aangevraagd. Wij geven u daarom enkele aandachtspunten voor de voorbereiding, uitvoering en afronding van de schadeopname.

Voorafgaand aan de schadeopname
Voorafgaand aan de schadeopname moet worden onderzocht welke regels gelden voor het herstel en onderhoud van het monument en welke consequenties deze regels kunnen hebben voor (o.a.) de herstelmethode, de materiaalkeuze en de kosten van herstel.

Rijksmonumenten zijn beschermd op grond van de Erfgoedwet (voorheen: de Monumentenwet 1988). Een rijksmonument mag in principe niet worden ontsierd of in gevaar gebracht zonder omgevingsvergunning. Dat geldt niet alleen bij gebruik, maar ook bij herstel en sloop. Bij gewoon onderhoud geldt geen vergunningplicht als de *materiaalsoort en kleur* niet wijzigen. Ook geldt geen vergunningplicht bij inpandige veranderingen van een onderdeel dat uit het oogpunt van monumentenzorg geen waarde heeft. Over een (eventuele) vergunningaanvraag moet de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed advies uitbrengen.

> Zie hierover artikel 2.1 lid 1 onder f van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en artikel 3a van bijlage II bij het Besluit omgevingsrecht.

Gemeentelijke monumenten zijn (vaak) beschermd op grond van een gemeentelijke erfgoedverordening. Daarin staat vaak een vergelijkbare hoofdregel en uitzondering als hierboven beschreven voor rijksmonumenten. In de Erfgoedverordening staan precieze instructies over bijvoorbeeld het behoud van de *detaillering, profilering, vormgeving, materiaalsoort en kleur* bij normaal onderhoud (zonder omgevingsvergunning). Het is van belang de Erfgoedverordening goed te bekijken. Deze kan per gemeente verschillen. Over een (eventuele) vergunningaanvraag kan een gemeentelijke erfgoedcommissie (vaak) desgevraagd een advies uitbrengen.

> Zie hierover artikel 2.2 lid 1 onder b van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en (bijvoorbeeld) artikel 14 van de Erfgoedverordening gemeente Groningen 2017 en artikel 14 van de Erfgoedverordening gemeente Midden-Groningen.

In *het bestemmingsplan* kunnen aanvullende (bouw)regels staan over het monument. Bovendien kan het monument tevens een karakteristieke, beeldbepalende en/of archeologische waarde hebben. Hiervoor gelden specifieke sloop-, herstel- en bouwregels. Het is daarom van belang ook het bestemmingsplan te raadplegen via www.ruimtelijkeplannen.nl.

Tijdens de schadeopname
Tijdens de schadeopname moet zoveel mogelijk worden gezocht naar een wijze van herstel waarbij de monumentale (en eventueel ook karakteristieke en beeldbepalende) waarde behouden blijft. Hierbij zijn vrijwel altijd de keuze voor materiaal, kleur, vorm, detaillering en profilering belangrijk. Een herstelmethode waarbij voornoemde elementen behouden blijven kan de aanvrager de kosten en vertraging van een omgevingsvergunning besparen.

Bij het opstellen van het schaderapport
In het schaderapport moet zorgvuldig worden opgenomen of al dan niet bijzondere eisen gelden voor de geadviseerde herstelmethode. Dat kan bijvoorbeeld inhouden dat de detaillering, profilering, vormgeving, materiaalkeuze en kleur niet mogen wijzigen. De hoogte schadevergoeding moet toereikend zijn om aan deze eisen te kunnen voldoen. Als een vergunningplicht geldt moet in het rapport ook rekening worden gehouden met de kosten en vertraging daarvan.

Bijlage 5: Beslisboom uitvraag BTW

Beslisboom uitvraag BTW (bij gebruik dat afwijkt van volledige bewoning door eigenaar)

- Deze beslisboom is een aanvulling op hoofdstuk 3.5 van de Praktische Uitwerking.
- De deskundige zal - bij afwijkend gebruik (van bewoning door eigenaar)- tijdens de schadeopname bij de aanvrager uitvragen of het adviesrapport in- of exclusief BTW opgemaakt dient te worden.
- Voor de vraag of (een deel van) de schadevergoeding in- of exclusief BTW vergoed dient te worden gekeken naar de eigendomssituatie in combinatie met het gebruik van het pand door de ondernemer.
- Bij een logische situatie (conform Praktische Uitwerking) is het uitgangspunt dat er geen bewijsstuk nodig is.
- Het is wel van belang om de situatie te beschrijven én te onderbouwen in het adviesrapport (zie stap 2).

➔ Stap 1: uitvraag bij aanvrager tijdens opname

Hoe wordt het pand gebruikt?

o Bewoning : beantwoord vraag 1 of 2 (afhankelijk van de situatie)
o Bedrijfsmatig : beantwoord vraag 4 of 5 (afhankelijk van de situatie)
o Zowel bewoning als bedrijfsmatig : beantwoord vraag 1 of 2 (afhankelijk van de situatie) + vraag 3, en indien van toepassing vraag 4 of 5

---

1. Bewoning door eigenaar

- Geen uitvraag/bewijsstuk nodig. Normaliter inclusief BTW, tenzij aanvrager aangeeft dat er een afwijkende situatie van toepassing is (dan vermelden in adviesrapport waarom in dit geval de schade(s) exclusief BTW vergoed dient te worden).

2. Verhuur aan particulier

o Langlopende verhuur → inclusief BTW / geen bewijsstuk
o Kortlopende verhuur (maximaal 6 maanden o.a. hotel, B&B, pension, short stay) → exclusief BTW / geen bewijsstuk
o Aanvrager geeft anders aan → bewijsstuk

3. Is er sprake van een zelfstandige werkruimte? (eigen ingang/opgang én sanitaire voorzieningen)

o Nee, geen recht op aftrek van BTW → inclusief BTW / geen bewijsstuk
- Ja, ga verder met vraag 4 of 5

4. Bedrijfsmatig gebruik door eigenaar

o Heeft de ondernemer voor zijn prestaties recht op aftrek van BTW?*
o Ja, dan adviesrapport exclusief BTW opmaken → exclusief BTW / geen bewijsstuk
- Nee, wat is de reden?
  - o Prestatie is vrijgesteld van BTW* → inclusief BTW / geen bewijsstuk
  - o Aanvrager valt onder de KOR → inclusief BTW / wel bewijsstuk
  - o Andere uitzondering → inclusief BTW / wel bewijsstuk

5. Bedrijfsmatig verhuurd door eigenaar

- Is er sprake van belaste verhuur (huur is belast met BTW)?

o Ja, is dit logisch met het gebruik* → exclusief BTW / geen bewijsstuk
o Ja, niet logisch met het gebruik* → exclusief BTW / wel bewijsstuk
o Nee, is dit logisch met het gebruik* → inclusief BTW / geen bewijsstuk
o Nee, niet logisch met het gebruik omdat de huurder voor zijn prestaties recht heeft op BTW aftrek?* → inclusief BTW / wel bewijsstuk

---

6. (Bedrijfs)pand staat leeg

o Indien een pand leeg staat, dan dient er gekeken te worden naar het toekomstige gebruik. Is het toekomstige gebruik bekend dan kan voor de juiste toepassing van de BTW gebruik worden gemaakt van de stappen 1 t/m 5.
o Is het toekomstige gebruik van het pand (nog) niet bekend, dan zal er gekeken moeten worden of de eigenaar voor zijn prestaties recht heeft op aftrek van BTW*.

7. Agrarisch bedrijf:
Het woon/privé- en bedrijfsgedeelte dienen los van elkaar uitgevraagd te worden. De BTW toepassing voor het woon/privé gedeelte is afhankelijk van of deze ruimte is ingebracht in de onderneming. Dit dient uitgevraagd te worden bij de aanvrager. Nb: een deel van de schuren kan ook tot het woon-/privé gedeelte behoren.

- o Woon-/privé gedeelte niet bij de onderneming ingebracht → inclusief BTW / onderbouwing (stap 2)
- o Woon-/privé gedeelte bij de onderneming ingebracht → exclusief BTW / onderbouwing (stap 2)
- o Bedrijfsgedeelte inclusief BTW → inclusief BTW / wel bewijsstuk
- o Bedrijfsgedeelte exclusief BTW → exclusief BTW / geen bewijsstuk

➔ Stap 2: informatie BTW en gebruik vastleggen in het adviesrapport

Het is van belang dat de uitgevraagde informatie voor de aanvrager en het IMG zo volledig mogelijk wordt vastgelegd in het adviesrapport. Indien er sprake is van afwijkend gebruik (van bewoning door eigenaar) dan dient in het adviesrapport minimaal het volgende vermeld te worden:

- Wat voor type pand het betreft, en hoe het pand wordt gebruikt.
- Wat dit gebruik vervolgens betekent voor de BTW toepassing, én wat de aanvrager hierover heeft gemeld.

Uit de motivatie/toelichting van de deskundige zal duidelijk naar voren moeten komen waarom het adviesrapport in- of exclusief BTW opgemaakt is. Door enkel aan te geven dat er sprake is van een bedrijfspand en/of dat dit pand in privé eigendom is bij de aanvrager is niet voldoende.

*** Welke prestaties zijn wel en niet BTW belast?**
Als de ondernemer het eigen pand volledig bedrijfsmatig gebruikt dan is de ondernemer verplicht om het pand in zijn ondernemingsvermogen in te brengen. Bij gemengd gebruik waarbij het bedrijfsgedeelte zelfstandig is, zal het bedrijfsgedeelte naar rato in het ondernemingsvermogen worden ingebracht. In beginsel heeft de ondernemer recht op aftrek van BTW over de schadevergoeding die de ondernemer ontvangt, tenzij er sprake is van een onderneming waarvan de prestatie is vrijgesteld van BTW.

Voorbeelden van veel voorkomende situaties (lijst is niet limitatief):

Situatie	**Exclusief BTW**
Onderneming (ondernemer heeft recht op aftrek van BTW)	Exclusief BTW
Kortlopende verhuur vanuit bedrijf (hotel, B&B, vakantiepark, etc.)	Exclusief BTW
Gemeente en provincie (lagere overheden)	Exclusief BTW
Notariskantoor	Exclusief BTW
Situatie	**In- en/of exclusief BTW**
Woonhuis met bedrijf (zelfstandige werkruimte: eigen toegang + sanitaire voorzieningen)	Woning incl. BTW, bedrijf excl. BTW (afhankelijk van gebruik)
Bedrijfsmatige verhuur vanuit particulier	Afhankelijk van huurcontract kan zowel incl. als excl. BTW
Bedrijfsmatige verhuur vanuit bedrijf	Afhankelijk van huurcontract kan zowel incl. als excl. BTW
Agro	Bedrijfsgedeelte excl. BTW, woonhuis incl. of excl. BTW
Situatie	**Inclusief BTW**
Particuliere verhuur (ook kamerverhuur)	Inclusief BTW
Woonhuis met bedrijf zonder eigen toegang	Woning en bedrijf inclusief BTW
WoCo	Inclusief BTW
Kerken	Inclusief BTW *
Vereniging	Inclusief BTW *
Scholen van overheid	Beide, meestal inclusief BTW
Fysiotherapie / huisarts + overige medisch	Beide, meestal inclusief BTW
Waterschappen en Rijkswaterstraat	Inclusief BTW
Banken en verzekeringsmaatschappijen	Inclusief BTW
Langlopende verhuur van vakantiewoning	Meestal inclusief BTW
Stichtingen	Beide, meestal inclusief BTW
Ondernemer die valt onder de KOR	Inclusief BTW
Uitvaartonderneming	Inclusief BTW
Zorgboerderij	Inclusief BTW
Verzorgingshuizen	Inclusief BTW
Sportvereniging of -accommodatie	Inclusief BTW *

* Deze situaties kunnen exclusief BTW zijn als er ook bedrijfsmatige activiteiten plaatsvinden.

14.

Praktische Uitwerking Tijdelijke wet Groningen voor Deskundigen

Versie 3
1-7-2021
Instituut Mijnbouwschade Groningen
Afdeling Schade expertise en herstel

Inhoudsopgave

Inleiding 5
1 Werkwijze voor de opname van de schade 6
1.1 Algemeen 6
1.2 Voorbereiding schadedossier en planning van de schade-opname 6
1.3 Introductie/ kennismaking Aanvrager 6
1.4 Samenwerking zaakbegeleider 7
1.5 Acuut Onveilige Situatie (AOS) 7
1.6 Nulmeting-light 7
1.7 Werkwijze schade-opname 8
1.8 AOS follow up 9
1.9 Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) 10
1.10 Appartementsrechten 10
1.11 Vereniging van Eigenaren (VvE) 11
1.12 Gebruik eigen fotoapparatuur 11
1.13 Hygiëneprotocol voor schade-opname bij Agrarische bedrijven 11
2 Causaal verband 12
2.1 Uitgangspunten 12
2.2 Toepasselijkheid bewijsvermoeden 12
2.2.1 Fysieke schade 12
2.2.2 Gebouwen of werken 12
2.2.3 Schade die naar zijn aard redelijkerwijs een gevolg is van mijnbouwactiviteiten ... 13
2.3 Weerleggen van het bewijsvermoeden 14
2.3.1 Autonome oorzaak 14
2.3.2 Invloed van trillingen 14
2.3.2.1 Zettingsschade 15
2.3.2.2 Niet-zettingsschade 16
2.3.3 Motiveren weerleggen bewijsvermoeden 17
2.3.4 Beslisschema toepasselijkheid en weerleggen bewijsvermoeden 18
2.4 Trillingtool 19
2.4.1 Wat is de trillingtool? 19
2.4.2 Gebruik trillingtool 20
2.5 Causaliteit als het bewijsvermoeden niet van toepassing is 21
3 Schadebegroting 22
3.1 Algemeen 22
3.2 Wijze van schadebegroting fysieke schade 22
3.3 Destructief onderzoek 22
3.4 Sloop en nieuwbouw 22

3.5 Schadevergoedingen en BTW ... 23
3.6 Laag BTW tarief van 9% ... 26
3.7 Vergoeden sauswerk ... 26
3.8 Klein Werk Toeslag (KWT) ... 26
3.9 Materiële gevolgschade ... 27
3.10 Wettelijke rente ... 27
4 Schade is eerder behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter (EBS) ... 29
4.1 Algemeen ... 29
4.2 Informatieverstrekking vanuit het IMG ... 29
4.3 Nulmeting-light ... 29
4.4 Hardheidsclausule / beëindigde procedure Arbiter Bodembeweging ... 30
4.5 Identificatie als eerder behandelde schade ... 30
4.6 Wijze van beoordeling eerder behandelde schades ... 31
4.7 Schadebegroting verergerde schades ... 37
4.8 Schadebeperkingsplicht ... 41
4.9 Garantiewerk aannemer NAM/CVW ... 41
5 Schade die eerder behandeld is door de TCMG/IMG ... 42
5.1 Wijze beoordeling eerder behandelde schades TCMG/IMG ... 42
6 Diversen ... 51
6.1 Eigendomsoverdracht ... 51
6.2 Reeds herstelde schade ... 51
6.3 Nader onderzoek ... 51
6.4 Hoe om te gaan met aanvullende schade na een opname? ... 53
6.5 Nader advies ... 53
Bijlage 1: Werkinstructie AOS voor deskundigen ... 54
1. Inleiding ... 55
2. Wat wordt verstaan onder een AOS? ... 55
3. De AOS procedure ... 55
4. Hoe kan een AOS melding worden gedaan? ... 57
5. Hoe te handelen bij verschillende AOS-meldingen? ... 58
6. Communicatie met melder/ eigenaar ... 59
Bijlage 2: Sjabloon SPLITS VvE's ... 60
Bijlage 3: Hygiëneprotocol betreden bedrijven en locaties met akkerbouw, evenhoevigen en/of pluimvee ... 61
1. Inleiding ... 62
2. Bedrijfshygiëneprotocol ... 62
3. IMG Hygiëneprotocol ... 63
4. Arbo, milieu en veiligheid ... 63
5. Divers ... 64

Bijlage 4: Aandachtspunten bij schade-opname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten 65
Bijlage 5: Beslisboom uitvraag BTW 66

Inleiding

Het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG) schakelt onafhankelijke en onpartijdige deskundigen in om hem te adviseren over het besluit dat het dient te nemen op de bij hem ingediende verzoeken om schadevergoeding. Dit betekent dat het adviesrapport het IMG antwoord dient te geven op de vraag of, en zo ja voor welk bedrag, de aanvrager aanspraak heeft op een vergoeding voor de schade die is ontstaan ten gevolge van bodembeweging die is veroorzaakt door de exploitatie van een mijnbouwwerk voor het Groningenveld of de gasopslag Norg.

De deskundige is uiteraard, gelet op zijn onafhankelijke en onpartijdige positie, vrij in de inhoud van het advies dat hij het IMG geeft. Wel geeft het IMG door middel van dit document richtlijnen voor de wijze waarop de schade moet worden opgenomen, hoe omgegaan moet worden met de beperkingen aan de bevoegdheid van het IMG én hoe – op een aantal onderwerpen – het IMG invulling wenst te geven aan zijn taak om de schade op een rechtvaardige én ruimhartige manier te vergoeden. Op deze manier wordt gewaarborgd dat de schade-opname op een zorgvuldige en uniforme wijze plaatsvindt. De richtlijnen betreffen zowel reguliere dossiers als specials waarbij daar waar nodig de kleine verschillen in werkwijze worden aangeduid. De richtlijnen gelden niet indien en voor zover in specifieke gevallen een andersluidende werkwijze voor de schade-afhandeling is vastgesteld.

1 Werkwijze voor de opname van de schade

1.1 Algemeen

Het belangrijkste doel van de schade-opname is uiteraard om te kunnen adviseren over:

1) of er een causaal verband bestaat tussen de schade en de bodembeweging;
2) de omvang van de eventuele schade(vergoeding), en om;
3) de nulmeting-light uit te voeren, met het oog op eventuele toekomstige schade.

De werkwijze van de deskundige vindt plaats conform de hieronder door het IMG vastgestelde procedure. Mocht tijdens de uitvoering blijken dat deze procedure moet worden aangepast, dan zal het IMG hierover desgevraagd beslissen.

1.2 Voorbereiding schadedossier en planning van de schade-opname

Het team Werkvoorbereiding van het IMG zal zorgdragen voor een zo volledig mogelijk dossier ten behoeve van de deskundige. Daartoe zal het team Werkvoorbereiding het dossier op onderstaande punten controleren en/of daarover informatie verschaffen aan de deskundige:

- Eigendom (kadaster en objectlijst).
- Geschiedenis (eerdere meldingen bij NAM/CVW of TCMG/IMG op hetzelfde adres).
- De inhoud van de aanvraag.
- Soort object (soort bouwwerk of special, zoals erfgoed of agrarisch).
- Of het object is aangewezen als een beeldbepalend of karakteristiek pand of als gemeentelijk/rijksmonument.
- Regulier dossier of specials zoals erfgoed, agrarisch of MKB.
- Informatie met betrekking tot de topwaarde van de trillingen door aardbevingen met het epicentrum in het Groningenveld of de Gasopslag Norg, zulks mede met het oog op de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden.
- Eerdere meldingen van een Acuut Onveilige Situatie (AOS) en in het geval van een gegronde AOS, het AOS-rapport, indien dit al is opgemaakt.

Het volledige digitale dossier wordt door middel van de applicatie "Atabix" aan de deskundige ter beschikking gesteld.

Het team Planning maakt vervolgens de afspraak voor de schade-opname met de aanvrager/zaakbegeleider.

1.3 Introductie / kennismaking Aanvrager

In principe is bij elke opname een zaakbegeleider aanwezig alsmede de aanvrager. De aanvrager kan zich uiteraard ook laten bijstaan, door bijvoorbeeld een eigen deskundige.

Na de kennismaking geeft de zaakbegeleider aan de aanvrager uitleg over de procedure en het doel van het bezoek. De zaakbegeleider is gedurende het proces van aanvraag tot schadevergoeding de contactpersoon voor de aanvrager.

Vervolgens geeft de deskundige uitleg over zijn/haar werkzaamheden.

Het kan zijn dat er geen zaakbegeleider aanwezig is bij de opname. De zaakbegeleider neemt dan voor aanvang van de schade-opname telefonisch contact met de aanvrager op en geeft uitleg over het doel en de procedure. De deskundige geeft uitleg over de opname. De deskundige overhandigt een informatiebrochure aan de aanvrager en verwijst bij vragen over het proces of de organisatie IMG door naar de zaakbegeleider. Ook kan de deskundige een signaal afgeven bij Zaakbegeleiding wanneer hij inschat dat contact met de aanvrager nodig is.

Het behoort tot de taak van de zaakbegeleider en/of deskundige dat hij/zij ervan overtuigd is dat voorafgaande aan de rondgang de werkwijze, het doel en de procedure bij de aanvrager helder zijn.

1.4 Samenwerking zaakbegeleider

Uitgangspunt is dat de deskundige de schade beoordeelt en vaststelt en dat de zaakbegeleider de contactpersoon voor de aanvrager is. De zaakbegeleider heeft als taak om vragen en onduidelijkheden aan de kant van de aanvrager te signaleren en onder de aandacht te brengen.

De deskundige en de zaakbegeleider presenteren zich tijdens de schade-opname als eenheid met ieder zijn eigen rol. Indien nodig hebben de deskundige en de zaakbegeleider voorafgaand aan de schade-opname contact. De zaakbegeleider heeft géén taak in het beoordelen en vaststellen van de schade. De deskundige heeft daarnaast geen taak in het uitleggen van de werkwijze van het IMG.

Indien de aanvrager zich laat bijstaan door een gemachtigde, niet zijnde een zaakbegeleider, dan zullen alle contacten over de schade in principe tussen de zaakbegeleider en de gemachtigde verlopen.

1.5 Acuut Onveilige Situatie (AOS)

Mocht de situatie zich voordoen dat de deskundige zich zorgen maakt over de veiligheid van de bewoners, of zichzelf dan kan hij hiervan een melding doen.

De melding moet altijd worden gedaan via het webformulier:
https://schadedoormijnbouw.nl/acuut-onveilig#formulierAOS

In de omschrijving van de melding is het belangrijk om aan te geven dat de melding is gedaan door de deskundige onder vermelding van naam en expertisebureau. **Deze melding moet altijd in overleg met de bewoner worden gedaan.**

Daarnaast is het verstandig om telefonisch contact te zoeken met het AOS-team wanneer tijdens een schade-opname een situatie erg nijpend lijkt te zijn. Het AOS-team heeft in principe 48 uur om een AOS-melding af te handelen. Echter, bij telefonisch contact zal altijd overleg gepleegd worden over de situatie en of meer spoed noodzakelijk is.

Als het voorkomt dat het AOS-team telefonisch niet bereikbaar is en ook het webformulier niet beschikbaar is, kan er bij uitzondering een e-mail worden gestuurd naar
Art. 5.1 Wob @schadedoormijnbouw.nl. Er wordt dan z.s.m. gehandeld. Hierheen kunnen dus ook eventuele verzoeken voor terugbellen worden gestuurd. Deze mailbox wordt van 08:00 tot 22:00 uur beheerd en beantwoord.

Zie bijlage 1 voor de uitgebreide werkinstructie.

1.6 Nulmeting-light

Naast het opnemen van de door de aanvrager gemelde schade, dient de deskundige in beginsel ook een nulmeting-light uit te voeren aan het hoofdgebouw. In het kader van de nulmeting-light dient de deskundige alle schade van enige omvang vast te leggen in zijn adviesrapport, ongeacht of hier een melding van is gedaan en ongeacht of deze is veroorzaakt door mijnbouw. De nulmeting moet nauwkeurig worden uitgevoerd, maar is tegelijkertijd niet bedoeld als een garantie dat álle schade wordt opgenomen.

In Atabix is vermeld of een nulmeting-light moet plaatsvinden. Indien de deskundige twijfelt over of een nulmeting-light moet plaatsvinden, kan hij daarover contact opnemen met Werkvoorbereiding.

In uitgangspunt wordt alleen een nulmeting-light uitgevoerd indien het gaat om gebouwen die bestemd zijn om te gebruiken ten behoeve van wonen. Het gaat hierbij - voor alle duidelijkheid - om particuliere bewoning van meer permanente aard (en behuizing voor dieren zoals vee uitgezonderd). In beginsel moeten alle voor wonen bestemde ruimtes van het gebouw worden opgenomen in het kader van de nulmeting-light. Dit zijn dus bijvoorbeeld de woonkamers, slaapkamers, hal, keuken, sanitair, kelder etc.

De nulmeting-light wordt niet uitgevoerd voor bijgebouwen en overige werken die niet bestemd zijn voor bewoning, zoals een schuur, opberghok, garage, fietsenstalling, tuinornamenten, hekwerk/tuinafscheiding en tuinhuisje (voor zover dit niet bewoond wordt). Hier zal geen nulmeting-light plaatsvinden maar zal alleen de gemelde schades worden opgenomen, ongeacht of deze schades mijnbouwgerelateerd zijn of niet.

Zorginstellingen (bejaardentehuizen/zorgcentra) worden ook permanent bewoond, ook al kan de bestemming niet 'Wonen' maar 'Maatschappelijke doeleinden' zijn. In dat geval geldt dat alleen de betreffende wooneenheid van de bewoner onder de nulmeting-light valt, niet de overige openbare ruimtes die voor iedereen toegankelijk zijn (zoals gemeenschappelijke kelder, gemeenschappelijke hal etc.). Dit geldt eveneens voor VvE's. Zie voor de werkwijze bij VvE's het onder 1.9 bepaalde. Bij de groep (professionele) vastgoedeigenaren die vaak een groot aantal panden met schades tegelijk aanmelden, kiest het IMG er in afwijking van de hoofdregel voor geen nulmeting-light in de ruimtes te laten verrichten. Alleen de gemelde schades worden opgenomen en gecaculeerd. Ook dit zal worden vermeld in Atabix.

De nulmeting-light wordt ook niet uitgevoerd voor gebouwen of opstallen die niet bestemd zijn voor bewoning. Hierbij moet gedacht worden aan:
- kantoorruimte;
- bedrijfsruimte (winkelruimte/magazijn);
- recreatieruimte, sporthallen (zwembaden);
- kerken;
- ziekenhuizen;
- scholen;
- stallen; indien een woonhuis en een schuur aan elkaar vast zijn gebouwd (kop-romp-boerderij) dan behoeft alleen voor het woongedeelte daarvan een nulmeting-light uitgevoerd te worden.

Het IMG kan er onder omstandigheden voor kiezen om in bijzondere gevallen toch een nulmeting-light uit te laten voeren aan een gebouw of opstal dat niet voor bewoning is bestemd. In dat geval zal dit doorgegeven worden in Atabix.

1.7 Werkwijze schade-opname

De deskundige neemt de schade op door middel van een vaste route en legt de opgenomen schade vast in de applicatie "Atabix". De deskundige begint met het exterieur van het gebouw en loopt rond het object (met de klok mee). Bij het interieur start de expert op de hoogste verdieping die met een vaste trap (inclusief vlizotrap) bereikbaar is en werkt vervolgens naar de begane grond (of kelder, mits begaanbaar).

Van de gevel met voordeur en huisnummer wordt een overzichtsfoto gemaakt. Deze wordt als 'aanzichtfoto' opgenomen in Atabix. Tevens wordt van elke gevel/muur met schade een overzichtsfoto gemaakt met daarop duidelijk zichtbaar de locatie en omvang van de schade. Vervolgens wordt van de schade minimaal één detailfoto gemaakt, maar zo veel foto's als nodig zijn om de schade goed vast te leggen.

Belangrijk is dat alle door de aanvrager gemelde schade en elke door de deskundige onder de 1.6 beschreven nulmeting-light geconstateerde schade fotografisch wordt vastgelegd en voorzien van een technische toelichting op de aard en omvang van de schade. De deskundige dient dus **alle** schade op te nemen die de bewoner heeft bedoeld te melden en/of waarvan de bewoner van mening is dat er sprake zou kunnen zijn van mijnbouwschade. Het is de deskundige onder geen beding toegestaan om een opname van schade achterwege te laten, omdat hij van mening is dat geen sprake is van mijnbouwschade, wanneer de aanvrager meent dat die sprake wel voor vergoeding in aanmerking zou kunnen komen. Indien de deskundige van mening is dat hetgeen de aanvrager heeft bedoeld te melden geen schade is, dient de deskundige de situatie nog steeds zo goed mogelijk fotografisch vast te leggen en woordelijk te beschrijven.

In het kader van de nulmeting-light dient de deskundige alle schade van enige omvang vast te leggen in zijn adviesrapport, ongeacht of hier een melding van is gedaan en ongeacht of deze is veroorzaakt door mijnbouw. In het kader van nulmeting-light wordt ook van gebreken die geen relatie hebben met de gaswinning een korte vastlegging (foto + beschrijving) gemaakt

Het clusteren van gebreken is onder een nulmeting-light in principe niet toegestaan. Hiervoor geldt echter een uitzondering. Gebreken aan de binnenzijde die voorkomen in hetzelfde wandvlak kunnen gebundeld worden en onder één schade opgenomen worden in het adviesrapport. Dit is alleen mogelijk indien het gelijksoortige schade betreft, met eenzelfde oorzaak, eenzelfde verloop en eenzelfde omschrijving van de schade. Dezelfde scheurvorming in het midden van één wand kan dus onder één schadenummer gebundeld worden. Scheurvorming doorlopend in de hoeken dient in dat geval onder een apart schadenummer opgenomen te worden.

De deskundige dient terughoudend te zijn met het doen van mededelingen tijdens de opname over of causaal verband bestaat tussen de schade en mijnbouwactiviteiten, en over de financiële omvang van de schade. De ervaring heeft namelijk geleerd dat achteraf regelmatig blijkt dat de deskundige (n.a.v. van opmerkingen van de projectcoördinator van het deskundigenbureau) terug moet komen op zijn initiële beoordeling. Dit leidt mogelijk tot teleurstelling bij de aanvrager. Daarnaast komt het regelmatig voor dat bewoners de beoordeling van de deskundige vanwege de complexiteit niet goed begrijpen of onthouden.

Wanneer in een adviesrapport meerdere huisnummers tegelijk worden behandeld omdat dezelfde eigenaar ze in eigendom heeft, dan dient de deskundige per schade aan te geven op welk huisnummer de schade betrekking heeft.

1.8 AOS follow up

Als er sprake is van een schade-opname naar aanleiding van een gegronde AOS-melding (AOS follow up) dan dient hier in het adviesrapport aan gerefereerd te worden. Wanneer de schade waarop de AOS-melding betrekking heeft tijdens de opname niet meer zichtbaar is, dan dient dit vermeld te worden bij de 'opmerking deskundige' in het adviesrapport. Daarbij wordt aangegeven of de schade reeds is hersteld of dat er een andere reden is waarom de schade niet meer zichtbaar is. Als de schade tijdens de opname nog wel aanwezig/zichtbaar is dan zal er - naast de "opmerking deskundige' - ook bij de betreffende schade gerefereerd dienen te worden aan de AOS-melding. Het AOS-rapport wordt via Atabix aan de deskundige ter beschikking gesteld. Indien dit niet het geval is, dan kan de deskundige het adviesrapport via Atabix terugzetten naar de afdeling Werkvoorbereiding met het verzoek om het AOS-rapport alsnog toe te voegen.

1.9 Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

De foto's van schades die door de deskundige worden opgenomen in het adviesrapport dienen te voldoen aan de AVG. Dit betekent dat bijzondere persoonsgegevens niet op de foto's zichtbaar mogen zijn.

Bij het maken van foto's voor een schade-opname dient de deskundige het volgende in acht te nemen:
- Personen aanwezig bij de schade-opname mogen niet duidelijk herkenbaar in beeld;
- Objecten met persoonsgegevens dienen zoveel mogelijk met toestemming van de aanvrager/bewoner te worden weggehaald of buiten het beeld van de foto te worden gehouden;
- Objecten met persoonsgegevens die niet kunnen worden weggehaald of buiten het beeld van de foto kunnen worden gehouden, dienen te worden geblurred.

Typen objecten met persoonsgegevens zijn:
- Ingelijste foto's, portretten, of schilderijen met daarop duidelijk herkenbare personen;
- Religieuze tekenen en symbolen;
- Posters, plakkaten en foto's waaruit politieke opvattingen of lidmaatschap van een vakbond blijkt;
- Gegevens met betrekking tot iemands seksueel gedrag of seksuele gerichtheid

1.10 Appartementsrechten

Bij het IMG worden ook aanvragen tot schadevergoeding ingediend door eigenaren van appartementsrechten. Belangrijk aspect bij het adviseren aan het IMG over het op deze aanvragen te nemen besluit, is de vraag of en zo ja in hoeverre de gemelde schade onder het appartementsrecht valt. De schade kan immers ook buiten het appartementsrecht vallen en in dat geval komt de schadevergoeding bijvoorbeeld toe aan de VvE (of een andere appartementsgerechtigde).

Door het IMG is ervoor gekozen om bij de opdrachtverstrekking aan deskundigen voor de opname van schade van appartementsgerechtigden te werken met een zogenoemde vuistregel. De vuistregel houdt in dat de deskundige bij de opname van schade aan een appartementsrecht in elk geval de schade aan de <u>binnenmuren, vloeren en plafonds van een appartement</u> dient op te nemen. Schade aan gemeenschappelijke ruimten, buitenmuren, het dak of de fundering van een gebouw behoeft de deskundige in beginsel <u>niet</u> op te nemen (tenzij de VvE een eigen verzoek om schadevergoeding heeft ingediend dat onder een eigen dossiernummer wordt afgehandeld. Zie werkwijze onder 1.10). De schadevergoeding voor die delen van het gebouw komt in de regel namelijk toe aan de VvE en daarvoor kan door de appartementsgerechtigde dus geen vergoeding worden aangevraagd.

De deskundigen krijgen van het IMG de opdracht om de appartementen volgens deze vuistregel op te nemen. De nulmeting-light beperkt zich dus ook tot de delen van het gebouw die binnen deze vuistregel vallen.

<u>Afwijken van de vuistregel</u>
Indien de appartementsgerechtigde meent dat hij aanspraak heeft op een vergoeding voor schade aan een deel van het gebouw dat valt buiten de hiervoor geschetste vuistregel, dan dient de deskundige deze schade wél op te nemen en – als sprake is van mijnbouwschade – te calculeren wat de kosten van herstel van deze schade zijn
De deskundige krijgt op voorhand van de afdeling Werkvoorbereiding de splitsingsakte met het modelreglement aangeleverd zodat hij de appartementsgerechtigde direct kan informeren over of hij aanspraak kan maken op een vergoeding voor de schade voor het gebouwgedeelte dat valt buiten de hierboven geschetste vuistregel. Indien het een complexe splitsingsakte betreft dient de deskundige dit te melden richting de afdeling werkvoorbereiding, zodat zij nader kunnen

onderzoeken of de betreffende schade al dan niet valt binnen het appartementsrecht van de aanvrager en de vergoeding aan de aanvrager toekomt.

1.11 Vereniging van Eigenaren (VvE)

De VvE is alleen gerechtigd tot schadevergoeding voor zover de schade zich bevindt in de gemeenschappelijke gedeelten van het appartementencomplex. In grote lijnen geldt dat wanneer de schade zich bevindt aan de buitenzijde van een appartementencomplex, in een gemeenschappelijke ruimte, of wanneer de schade ziet op beide zijden van een gemeenschappelijke muur en niet alleen aan de binnenzijde die behoort tot het appartementsrecht, de VvE bevoegd is om hiervoor een aanvraag in te dienen. Het IMG gaat na of de VvE daadwerkelijk bevoegd is om de schadeaanvraag in te dienen.

Aan de hand van de bij het Kadaster opgevraagde splitsingsakte (incl. bijbehorende splitsingstekening(en)) en het bijbehorende splitsingsreglement beoordeelt de afdeling Werkvoorbereiding wat de gemeenschappelijke gedeelten en de privé-gedeelten zijn van het appartementencomplex en legt dit vast in het document SPLITS VvE's (bijlage 2) met daarin een instructie voor de deskundige. Deze instructie wordt via Atabix gedeeld met de deskundige.

De deskundige neemt alleen de door de VvE's gemelde schade(s) op. Er wordt geen nulmeting-light uitgevoerd.

1.12 Gebruik eigen fotoapparatuur

Uitgangspunt is dat foto's rechtstreeks via de Atabix applicatie worden gemaakt. Het kan zijn dat de tablet die daarvoor gebruik moet worden, foto's van onvoldoende kwaliteit oplevert voor een goed rapport. In dat geval is het gebruik van andere camera's toegestaan. Deze foto's worden dan gelijk na de schade-opname via de backend van Atabix toegevoegd en direct van de gegevensdrager van fotocamera verwijderd nadat ze zijn toegevoegd en opgeslagen.

1.13 Hygiëneprotocol voor schade-opname bij Agrarische bedrijven

Voor het betreden van een agrarisch bedrijf heeft IMG een eigen hygiëneprotocol opgesteld. Alle aanwezigen bij de schade-opname op een agrarisch bedrijf moeten zich houden aan het hygiëneprotocol, dat is bijgevoegd als bijlage 3. Deskundigen dienen zelf zorg te dragen voor al het materieel, passende kleding, schoeisel etc. dat nodig is in het kader van het hygiëneprotocol.

2 Causaal verband

2.1 Uitgangspunten

Het IMG dient schade te vergoeden met overeenkomstige toepassing van het burgerrechtelijke aansprakelijkheids- en schadevergoedingsrecht. In dit verband moet ook worden beoordeeld of de door de aanvrager gemelde schade in causaal verband staat met bodembeweging als gevolg van de exploitatie van een mijnbouwwerk voor het Groningenveld of de Gasopslag Norg.

Hierbij moet in uitgangspunt toepassing gegeven worden aan het normale leerstuk van causaal verband als bedoeld in artikel 6:98 BW.

2.2 Toepasselijkheid bewijsvermoeden

In een groot aantal gevallen waarop de verzoeken om schadevergoeding bij het IMG zien, is evenwel het bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW van toepassing. Het artikel luidt als volgt:

> *Artikel 6:177a BW*
> *Bij fysieke schade aan gebouwen en werken, die naar haar aard redelijkerwijs schade door beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of de exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van het winnen van gas uit het Groningenveld zou kunnen zijn, wordt vermoed dat die schade veroorzaakt is door de aanleg of de exploitatie van dat mijnbouwwerk.*

Als het bewijsvermoeden van toepassing is op de gemelde schade, betekent dit dat vermoed wordt dat de schade daadwerkelijk een gevolg is van mijnbouwactiviteiten, tenzij het vermoeden is ontzenuwd. Voor de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW moet voldaan zijn aan een aantal eisen. Er moet:

1) sprake zijn van <u>fysieke schade</u>;
2) aan een <u>gebouw of werk</u>;
3) die naar <u>haar aard redelijkerwijs schade</u> door mijnbouw zou <u>kunnen</u> zijn;

Bij de uitleg van deze criteria zoekt het IMG in beginsel aansluiting bij het advies van het panel van deskundigen onder voorzitterschap van prof. Van Mierlo van 22 januari 2019. Dit advies is openbaar beschikbaar, maar kan desgevraagd aan de deskundige worden toegezonden.

Het IMG zal hierna uiteenzetten hoe het, overeenkomstig het advies van het panel van deskundigen, toepassing geeft aan het bewijsvermoeden.

2.2.1 Fysieke schade

Het bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW is uitsluitend van toepassing op 'fysieke schade'. Het IMG definieert dit begrip als volgt:

> *"Onder fysieke schade wordt verstaan: een fysieke aantasting, die zich manifesteert in een blijvende verandering van vorm of structuur of stand c.q. verzakking, die naar verkeersopvatting de gaafheid kenmerkt."*

2.2.2 Gebouwen of werken

Verder is vereist dat de fysieke schade is ontstaan aan een 'gebouw' of 'werk'. Voor het begrip 'gebouw' wordt aansluiting gezocht bij dit begrip uit de Woningwet, zijnde:

"een bouwwerk dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt."

"Het begrip 'werken' ziet op constructies die zijn bedoeld om duurzaam ter plaatse te blijven, zoals een afdak, een terreinafscheiding of infrastructurele werken. Ook een irrigatie- of drainagesysteem kan een werk zijn als uit de aard voortvloeit dat het een constructie is die bedoeld is om duurzaam ter plaatse te blijven."

Een woonboot is ook als een "werk" aangemerkt.
De deskundige moet dus beoordelen of er sprake is van fysieke schade aan een gebouw of werk.

2.2.3 Schade die naar zijn aard redelijkerwijs een gevolg is van mijnbouwactiviteiten

Indien het gaat om fysieke schade aan een gebouw of werk, moet vervolgens worden bekeken of sprake is van schade die naar haar aard redelijkerwijs een gevolg van beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of de exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van het winnen van gas uit het Groningenveld zou kunnen zijn.

Bij de beantwoording van deze vraag komt beperkt betekenis toe aan de fysieke eigenschappen van de schade. Alleen als het gaat om één van de volgende typen schade, is naar haar aard géén sprake van mijnbouwschade en is het bewijsvermoeden dus niet van toepassing:

Houtconstructies	Metselwerk	Afwerking	Afbouwconstructies
- Doorbuigen van vloerbalken en dakbalken; - Kromtrekken houten balken, balken met barsten	- Afgesprongen schilfers (vorstschade) - Verweerd voegwerk - Bakscheur - Corrosie van metalen	- Verkleuring, vlekvorming - Bladderen van verfwerk, loslaten/onthechten van verf-kitwerk - Loslatend behang - Veroudering / verwering - Krimpscheuren ín materialen - Droogkrimp (craquelé in stuc-of schilderwerk) - Blazen in of achter schilder-of stucwerk	- Glasschade (scheur in glas of lekke dubbele beglazing, tenzij vervorming omliggende constructie). - Craquelé in geglazuurde keramische tegels of 1 gescheurde tegel in vlak - Scheuren in tegels op houten ondervloer. - Aftekening van naden in schilderwerk of behang - Lekkages van met pannen gedekte daken, goten, loodslabben, bitumen etc. - Schade aan marmoleum

Voor alle overige vormen van fysieke schade kan in dit stadium niet op voorhand worden uitgesloten dat sprake is van mijnbouwschade en kan het bewijsvermoeden dus wel van toepassing zijn. Dit geldt dus, voor de goede orde, ook voor bijvoorbeeld krimpscheuren in de aansluiting tussen twee materialen en voor zettingsschade. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat de hiervoor genoemde lijst nog zal worden aangevuld met andere schades die niet door bodembeweging kunnen zijn ontstaan.

Het IMG gaat ervan uit dat de geografische locatie van het gebouw waaraan schade is ontstaan, wél bepalend is voor het antwoord op de vraag of de schade redelijkerwijs door mijnbouwactiviteiten zou kunnen zijn ontstaan.

Daarbij hanteert het IMG als uitgangspunt dat het bewijsvermoeden van toepassing is indien aan het gebouw of werk waaraan fysieke schade is ontstaan een trillingssnelheid is opgetreden van meer dan 2 mm/s met een overschrijdingskans van 1%.

Buiten dit criterium zou alsnog het bewijsvermoeden van toepassing kunnen zijn, indien sprake is van fysieke schade aan een gebouw of werk, dat al dan niet in combinatie met de bijzondere constructiekenmerken van dat gebouw of werk, gevoeliger is voor aardbevingen dan andere gebouwen of werken. Wat betreft deze uitzonderlijke categorie 'bijzonder kwetsbaar object' moet worden gedacht aan gebouwen of werken in wierdendorpen, op taluds en langs slootkanten, of bepaalde grote boerderijen of molens. Daarnaast kan het bewijsvermoeden van toepassing zijn op bepaalde schades in het geval er ter plaatse van het gebouw of werk indirecte effecten van diepe bodemdaling of -stijging kunnen zijn opgetreden. Het Instituut bepaalt dit aan de hand van onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek.

Het IMG verstrekt door middel van de gevalideerde trillingstool die in Atabix is opgenomen een overzicht van de topwaarde van de trillingen die zijn opgetreden ter plaatse van het gebouw of werk waarop het verzoek om schadevergoeding betrekking heeft. Aan de hand van dit informatieblad kan de deskundige beoordelen of op de fysieke schade het bewijsvermoeden van toepassing is omdat aan het hiervoor genoemde criterium van 2 mm/s is voldaan. Zie hierover meer uitgebreid paragraaf 2.4.

2.3 Weerleggen van het bewijsvermoeden

Indien het bewijsvermoeden van toepassing is op de fysieke schade, dan is daarmee nog niet gezegd dat er sprake is van een causaal verband. De deskundige dient vervolgens te bezien of het bewijsvermoeden kan worden weerlegd. Het IMG stelt hoge eisen aan het weerleggen van het bewijsvermoeden.

2.3.1 Autonome oorzaak

Het komt er hierbij in de eerste plaats op aan of voor de geconstateerde schade een andere autonome oorzaak bestaat. Het Instituut wil dat voor die autonome oorzaak een voldoende hoge mate van zekerheid bestaat (in de woorden van het panel moet die oorzaak "evident en aantoonbaar" zijn). Het betekent dat de deskundige overtuigd dient te zijn van zijn conclusie en dat er bij hem geen gerede twijfel mag bestaan over de autonome oorzaak.

Het bepalen van de autonome oorzaak vergt een specialistische bouwkundige beoordeling van de deskundige. De deskundige moet hierbij beoordelen of er een schademechanisme is waardoor de schade is veroorzaakt en of dit schademechanisme ook de volledige schade verklaart. Het is ook mogelijk dat er meerdere samenhangende schademechanismen zijn opgetreden.

De deskundige dient bij de specialistische beoordeling of er een autonome oorzaak bestaat, in eerste instantie nog niet de berekende trillingssnelheden te betrekken die ter plaatse kunnen zijn opgetreden. Dat moet plaatsvinden in de volgende stap.

2.3.2 Invloed van trillingen

Als de deskundige van oordeel is dat er een autonome oorzaak voor de schade bestaat, dient hij vervolgens te bezien of het aannemelijk is dat trillingen door aardbevingen de schade toch hebben veroorzaakt (bijv. getriggerd) of hebben verergerd. De deskundige dient hierbij toepassing te geven aan de meest actuele wetenschappelijke inzichten en de kaders van het IMG.

Hierbij dient onderscheid gemaakt te worden tussen zettingsschades en niet-zettingsschades.

2.3.2.1 Zettingsschade

Indien het gaat om schade die zijn oorzaak vindt in een zetting van de ondiepe bodem waarop het gebouw is gefundeerd, moet deze schade worden beoordeeld in overeenstemming met het advies van ir. Van Staalduinen en ing. Everts van 16 december 2020 met betrekking tot zettingsschade.

In alle gevallen dient door de deskundige te worden bezien of er evident en aantoonbaar een andere oorzaak van de zettingsschade is dan bodembeweging door mijnbouwactiviteiten.

Het uitgangspunt is dus dat een deskundige het bewijsvermoeden alleen weerlegd kan achten, indien er evident en aantoonbaar een andere oorzaak van de zettingsschade is.

De grenswaarden die zijn genoemd in het advies van ir. Van Staalduinen en ing. Everts, worden vervolgens gebruikt om te concluderen of het al dan niet aannemelijk is dat trillingen van invloed zijn geweest op de zettingsschade. Het is gelet hierop van belang dat de deskundige in het adviesrapport bij een zettingsschade aangeeft welke trillingssterkte, zoals die volgt uit de trillingstool, zich ter plaatse maximaal kan hebben voorgedaan.

- Aangezien trillingen door aardbevingen onder de 16 mm/s (met 1% overschrijdingskans) redelijkerwijs niet kunnen leiden tot zettingen, is in dat geval geen nader onderzoek nodig en kan worden volstaan met een regulier advies. De combinatie van evidente zettingsschade én de beperkte trillingen ter plaatse maken dan dat de deskundige het bewijsvermoeden weerlegd kan achten.
- Indien de trillingssterkte tussen de 16 mm/s en 40 mm/s(met 1% overschrijdingskans) is, moet de deskundige daarnaast inzichtelijk maken wat de bodemsamenstelling is.
    - Indien ter plaatse zand voorkomt, in de mate die in het advies van ir. Van Staalduinen en ing. Everts is benoemd, dan dient te deskundige voorts een nader onderzoek te hebben uitgevoerd naar de verdichtingsgevoeligheid van dit zand, om het bewijsvermoeden weerlegd te kunnen achten.
    - Indien geen zand aanwezig is, moet dit worden onderbouwd in het advies maar kan voor het overige worden volstaan met een regulier advies.
- Als de trilingssterkte 40 mm/s(met 1% overschrijdingskans) of meer is, moet in alle gevallen – ongeacht de bodemsamenstelling – een nader onderzoek zijn uitgevoerd waarmee navolgbaar wordt bewezen dat de zettingsschade niet is ontstaan en/of verergerd door bodembeweging door mijnbouwactiviteiten, teneinde het bewijsvermoeden te weerleggen.
    - De precieze inhoud van een dergelijk nader onderzoek is afhankelijk van de omstandigheden van het geval, maar het ligt in de rede dat een dergelijk onderzoek in beginsel nauwgezet inzicht moet geven in de kenmerken van de zetting én inzichtelijk moet maken, bijvoorbeeld aan de hand van zettingsberekeningen, waardoor die zetting moet worden verklaard.
    - Indien herstel van de zettingsschade naar de inschatting van de deskundige minder dan € 5000,- (incl. BTW) bedraagt én nader onderzoek op grond van het voorgaande aangewezen is, dan kan de deskundige gelet op de relatief beperkte kosten van herstel van de schade adviseren het nader onderzoek achterwege te laten en de schade te vergoeden.

Als een zettingsschade een andere autonome oorzaak heeft en trillingen niet van invloed zijn geweest op de zetting, moet daarna nog bekeken worden of de scheurvorming die door de zetting is veroorzaakt mogelijk wel is verergerd door trillingen door aardbevingen. Dat kan op de manier die hierna wordt beschreven.

2.3.2.2 Niet-zettingsschade

Voor zover de deskundige een schade beoordeelt die geen relatie heeft met zettingen (of voor wat betreft de verergering van de scheur van een autonome zettingsschade) kan gebruik gemaakt worden van het advies van de TU Delft uit 2018 en de SBR Trillingsrichtlijn A: schade aan gebouwen.

De SBR Trillingsrichtlijn gaat ervan uit dat eerst beoordeeld moet worden aan wat voor bouwelement schade is ontstaan. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen:

- metselwerk / brosse steenachtige materialen / niet-gewapend beton / overige, en;
- gewapend beton / hout

Vervolgens moet bepaald worden of sprake is van een bijzonder kwetsbaar object. Hierbij dient toepassing gegeven te worden aan bijlage 5 van de SBR. Kortheidshalve wordt daarnaar verwezen.

Vervolgens zijn in de SBR Trillingsrichtlijng A – afhankelijk van de gevoeligheid van gebouw en het type materiaal – grenswaarden genoemd waaronder de kans op schade door trillingen kleiner is dan 1%. Voor metselwerk is deze grenswaarde 5 mm/s en voor metselwerk aan een gevoelig gebouw is deze 3 mm/s. Voor gewapend beton en hout is deze grenswaarde 20 mm/s en voor een gevoelig gebouw 11,8 mm/s.

Het Instituut acht het in dit stadium aangewezen op deze grenswaarden nog een veiligheidsafslag toe te passen van een factor 1,5. Met deze factor worden ook in het geval van herhaalde trillingen of het risico op triggerwerking, voldoende veilige grenswaarden gehanteerd om uit te gaan van een kleinere kans dan 1%.

De grenswaarden uit de SBR moeten worden afgezet tegen de trillingssnelheden die op de locatie van een gebouw of werk kunnen zijn opgetreden. Dit kan worden bepaald door een berekening met de trillingstool. Zoals blijkt uit het onderzoek van de TU Delft van 2018 kan dit veilig worden berekend door gebruik te maken van de waarden uit de trillingtool met een overschrijdingskans van 25% (i.p.v. een overschrijdingskans van 1%).

Als de hiervoor genoemde grenswaarden worden omgerekend van 25% overschrijdingskans naar een 1% overschrijdingskans, komen die afgerond en na toepassing van de veiligheidsafslag, voor metselwerk e.a. uit op 8,5 mm/s en 5 mm/s voor een gevoelig gebouw. Voor gewapend beton en hout gelden dan waarden van 34 mm/s, respectievelijk 20 mm/s.

Hieronder zijn alle waarden opgenomen. Het Instituut gaat dus uit van de waarden na veiligheidsafslag, waarbij de waarden onder 25% en 1% dus equivalente waarden zijn.

		Zonder veiligheidsafslag		**Na veiligheidsafslag**	
		Normaal	**Gevoelig**	**Normaal**	**Gevoelig**
25%	**Metselwerk e.a.**	5	3	3,3	2
25%	**Gewapend beton / hout**	20	11,8	13,3	7,8
1%	**Metselwerk e.a.**	13	7,8	8,5	5
1%	**Gewapend beton / hout**	52	30	34	20

Als de grenswaarden *niet* zijn overschreden, is de kans op schade *ruimschoots* kleiner dan 1%. In dat geval is het volgens het Instituut niet aannemelijk dat de schade waar volgens de deskundige een autonome oorzaak voor bestaat tóch is ontstaan of is verergerd door trillingen door aardbevingen. In dat geval is het bewijsvermoeden weerlegd.

Als de grenswaarde wel is overschreden moet de deskundige een afweging maken van de mate van overschrijding en de schade waar het om gaat, om te bepalen of hij invloed aannamelijk acht.

2.3.3 Motiveren weerleggen bewijsvermoeden

Als de deskundige van oordeel is dat er een autonome oorzaak voor de schade bestaat en dat het niet aannemelijk is dat trillingen door aardbevingen de schade hebben veroorzaakt of verergerd, dient hij dit deugdelijk te motiveren in het adviesrapport. Hierbij dient hij zich te houden aan de volgende 5-criteria:

5 criteria voor de motivering van een autonome oorzaak
De motivering die de deskundige in zijn adviesrapport geeft moet – om het bewijsvermoeden te weerleggen – dan ook in de eerste plaats voldoende duidelijk een andere oorzaak van de schade aanwijzen, derhalve anders dan bodembeweging door mijnbouwactiviteiten. Een motivering die niet duidelijk aangeeft waardoor de schade dan wél is ontstaan, kan het bewijsvermoeden in principe niet ontzenuwen. Een motivering waarin diverse, mogelijke oorzaken van de schade zijn genoemd, kan dat evenmin. Het bewijsvermoeden kan ook niet worden weerlegd door er enkel op te wijzen dat de schade niet ontstaan zou kunnen zijn door trillingen met de sterkte die is genoemd in de uitkomst van de trillingtool. Het is wel mogelijk om meerdere (samenhangende) oorzaken voor de schade te noemen.
De motivering moet – in de tweede plaats - tot uitdrukking brengen dat bij de deskundige een voldoende grote mate van zekerheid bestaat omtrent die andere schadeoorzaak. Dit behoeft geen absolute zekerheid of onomstotelijk bewijs te zijn (100%). Dat is immers onmogelijk. Wel ligt de lat voor het ontzenuwen van het bewijsvermoeden hoog. Dit betekent dat de deskundige een voldoende grote mate van zekerheid moet hebben over dat de schade door een andere, uitsluitende oorzaak is ontstaan. De motivering die de deskundige geeft in zijn adviesrapport moet die mate van zekerheid dan ook voldoende tot uitdrukking brengen. Een motivering waarin een andere, meer "waarschijnlijke" oorzaak van de schade is genoemd, is onvoldoende om het bewijsvermoeden te ontzenuwen.
De motivering moet – in de derde plaats – voldoende begrijpelijk/navolgbaar uitleggen waarom de deskundige er voldoende zeker van is dat de schade niet door bodembeweging door mijnbouwactiviteiten is ontstaan, maar een andere oorzaak heeft. Daartoe moet de deskundige in zijn motivering toelichten door welk schademechanisme de betreffende schade dan is ontstaan en of de te verwachten effecten van dat schademechanisme in overeenstemming zijn met de situatie van de schade zoals de deskundige die feitelijk heeft opgenomen.
De motivering moet – in de vierde plaats – voldoende specifiek geformuleerd zijn. Een algemene formulering die niet van toepassing is op de te beoordelen schade of voor de aanvrager/lezer te herkennen valt, is onvoldoende om het bewijsvermoeden te ontzenuwen. Het is bijvoorbeeld noodzakelijk om specifieke materialen en schademechanismen te benoemen.
De motivering moet – tenslotte – begrijpelijk zijn. Het gebruik van vakjargon (juridisch of technisch) dient tot een minimum te worden beperkt. Waar het vakjargon niet te vermijden is zal een nadere toelichting geven moeten worden op de gebruikte terminologie. De aanvrager moet goed kunnen begrijpen waarom de deskundige tot zijn oordeel is gekomen.

2.3.4 Beslisschema toepasselijkheid en weerleggen bewijsvermoeden

Hetgeen hiervoor is uitgelegd, leidt tot het volgende beslisschema voor de toepasselijkheid van het bewijsvermoeden.

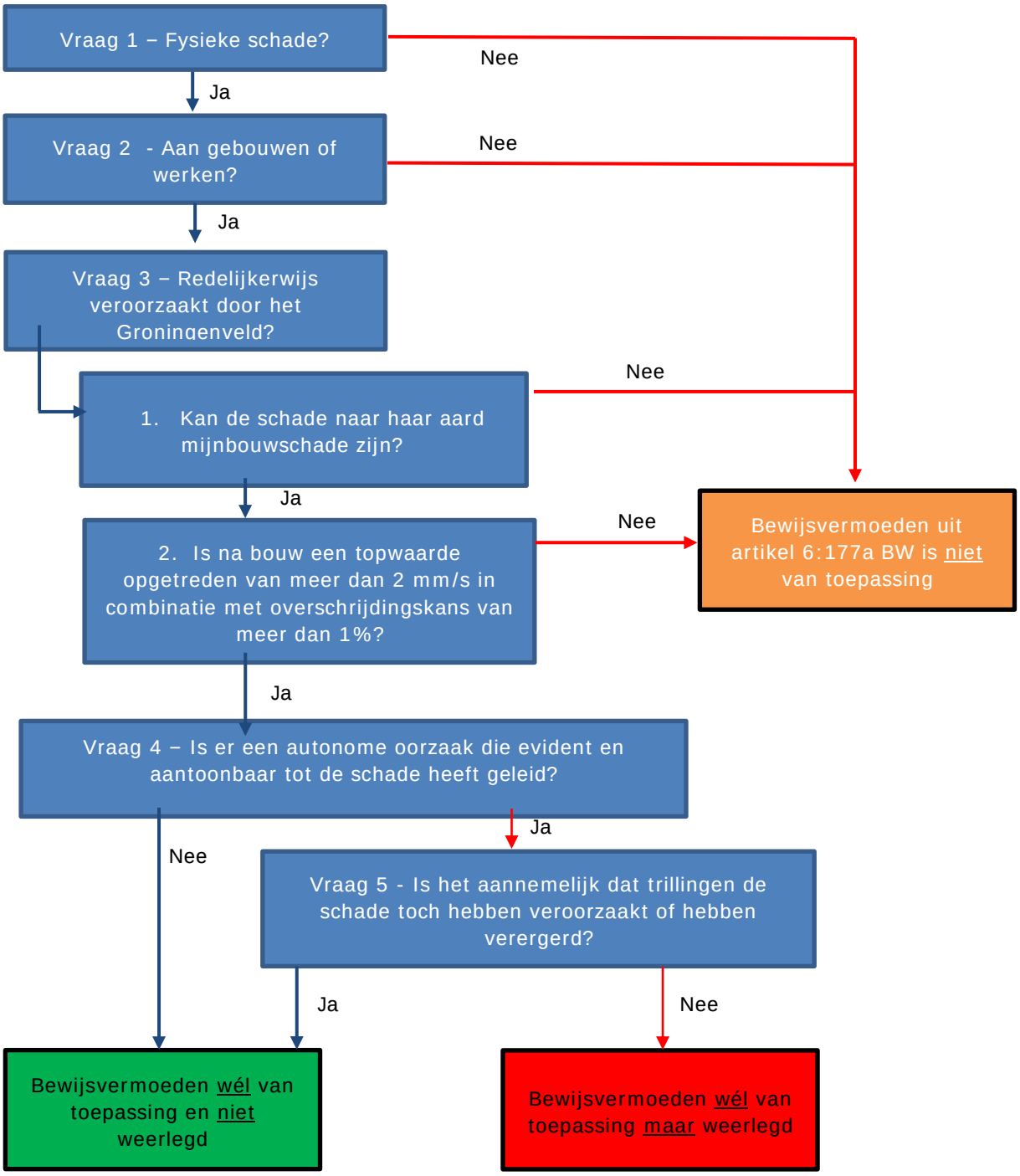

2.4 Trillingtool

Het IMG beschikt over een onafhankelijk gevalideerde trillingtool. Hierna zal eerst uiteengezet worden wat deze trillingtool is. Daarna wordt uitgelegd hoe de trillingtool al dan niet mag worden gebruikt.

2.4.1 Wat is de trillingtool?

De trillingtool betreft een applicatie in het programma Atabix waarmee een rekenmodel kan worden toegepast op een specifiek locatieadres. De applicatie genereert vervolgens een pdf waarmee de uitkomsten van dat rekenmodel worden weergegeven voor de locatie.

Het gebruikte rekenmodel is gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek van Bommer e.a. uit 2019, welk model het panel van deskundigen had geadviseerd te gebruiken.[1] Het rekenmodel heeft − eenvoudig gezegd − tot doel om een voorspelling te doen van de maximale trillingssterkte die als gevolg van één specifieke beving kan zijn opgetreden op een specifieke locatie.

Deze modelmatige benadering is noodzakelijk, omdat er uiteraard niet op alle locaties trillingsensoren aanwezig zijn. Het model zorgt er in de eerste plaats voor dat de waarden die wél zijn gemeten door het sensornetwerk van het KNMI, worden geëxtrapoleerd naar andere specifieke locaties.

Bij een dergelijke extrapolatie moet uiteraard een − aanzienlijk − aantal aannames worden gedaan. Dat kan op verschillende manieren. Het panel van deskundigen heeft in dat verband geadviseerd om een rekenmodel te hanteren met een overschrijdingskans van de trillingssterkte van (slechts) 1%. Anders gezegd: de kans dat de trilling die zich op een locatie in de werkelijkheid heeft voorgedaan groter is dan de berekende trilling, is daarmee zeer klein. Dit wordt bereikt door alle onzekerheden te elimineren op een manier waardoor de trillingssterkte niet kan worden onderschat.

> Zo elimineert het model bijvoorbeeld de effecten van verschillen in de bodemsamenstelling per gebied (bijv. veen/zand/etc.). In de werkelijkheid heeft de bodemsamenstelling wél effect op de mate waarin een trilling wordt doorgegeven. Het feit dat deze omstandigheid wordt geëlimineerd, is één van de verklaringen voor het feit dat het gebied met een trillingssterke van 2 mm/s met een overschrijdingskans van 1% gewerkt bepaald kan worden met een *perfecte* cirkel uit het epicentrum; dat zou niet mogelijk zijn indien dergelijke onzekerheden niet zouden zijn geëlimineerd, maar geprobeerd zou zijn om een aanname te doen omtrent het effect van die onzekerheden op de werkelijke trillingssterkte.

De eliminatie van dit soort onzekerheden leidt tot een theoretische benadering van de maximale trillingssterkte op een specifieke locatie. Daarbij staat op voorhand vast dat deze trillingssterkte in het overgrote deel van de gevallen in de praktijk kleiner zal zijn geweest dan uit het theoretisch model volgt, maar tegelijkertijd wordt voorkomen dat de trillingsterkte in de praktijk hoger geweest zou kunnen zijn dan uit het model volgt. Deze benadering sterkt derhalve tot bescherming van degenen die schade hebben geleden als gevolg van mijnbouwactiviteiten, nu de onzekerheden in hun voordeel worden geëlimineerd.

De trillingtool maakt het vervolgens mogelijk om op per specifieke locatie te bepalen welke maximale trillingssterkte in theorie kan zijn opgetreden als gevolg van een specifieke aardbeving. Daartoe zijn de effecten van alle aardbevingen uit de recente geschiedenis opgenomen in het

[1] Het model MaxRot uit: Julian J. Bommer, Peter J. Stafford & Michail Ntinalexis, Empirical Ground - Motion Prediction Equations for Peak Ground Velocity from Small - Magnitude Earthquakes in the Groningen Field Using Multiple Definitions of the Horizontal Component of Motion, Updated model for smaller earthquakes, November 2017. Het IMG maakt inmiddels gebruik van de verbeterde versie van dit model, uit Bommer e.a. 2019.

rekenmodel uit de trillingtool; zowel aardbevingen met een epicentrum in het Groningenveld als aardbevingen met epicentra in andere (kleine) velden.

De trillingtool produceert vervolgens één pdf waarin de 15 bevingen met de grootste trillingssterkte op de betreffende locatie zijn genoemd, op welke datum die bevingen zich hebben voorgedaan, wat de afstand tot het epicentrum van die beving was én wat de maximale theoretische trillingssterkte is die deze beving op de locatie kan hebben veroorzaakt.

2.4.2 Gebruik trillingtool

De trillingtool is voor iedere deskundige beschikbaar in Atabix. Het gebruik van een andere (niet-gevalideerde) trillingtool is onder géén beding toegestaan.

De uitkomsten van de trillingtool kunnen op een paar manieren worden gebruikt.

Toepasselijkheid bewijsvermoeden
Het panel van deskundigen heeft geadviseerd – kort gezegd – dat het bewijsvermoeden van toepassing is op fysieke schade aan een gebouw of werk, indien voorafgaand aan het ontstaan van die schade een trillingssterkte van 2 mm/s is opgetreden (met een overschrijdingskans van 1%). De trillingtool maakt het mogelijk om per specifieke locatie te bekijken op welke momenten in de tijd deze trillingssterkte is bereikt en het bewijsvermoeden van toepassing is.

De trillingtool heeft in zoverre meerwaarde ten opzichte van een kaart waarin het effectgebied van Huizinge wordt geplot, dat een dergelijke kaart slechts informatie geeft over één moment waarop het bewijsvermoeden is getriggerd. Dat moment is in de praktijk echter niet altijd relevant voor de woning waar het om gaat.

> Het eenvoudigste voorbeeld van deze situatie betreft een nieuwbouwwoning uit 2016 die is gelegen buiten het effectgebied van Zeerijp maar binnen het effectgebied van Huizinge. Echter, de beving van Huizinge vond plaats in 2012 en kan dus – logischerwijs – geen schade hebben veroorzaakt aan een nieuwbouwhuis uit 2016. In een dergelijk geval is er ook geen reden om het bewijsvermoeden van toepassing te achten op eventuele schade aan die woning. Er zijn voorts vele varianten van deze situatie. Denk bijvoorbeeld aan één object met meerdere opstallen met meerdere bouwjaren, uitgebouwde woningen of (geheel of gedeeltelijk) gerenoveerde woningen. Ook kan een uitgevoerde nulmeting of andere schadehistorie meebrengen dat kennis bestaat over ná welk moment de schade moet zijn ontstaan en/of verergerd.

Al dit soort feitelijkheden kunnen maken dat een deskundige moet vaststellen dat een schade niet kán zijn ontstaan door een aan de schade voorafgaande beving. De trillingtool maakt het voor dergelijke geval mogelijk om te bezien of nog andere bevingen zijn geweest die de schade redelijkerwijs kunnen hebben veroorzaakt en die het bewijsvermoeden toch triggeren.

Invloed van trillingen op ontstaan of verergeren van schade
De trillingstool is daarnaast bruikbaar om te bepalen of het aannemelijk is dat een schade waarvoor een autonome oorzaak bestaat toch is ontstaan of verergerd door trillingen door aardbevingen. Dit is aanvullend op of er een autonome oorzaak voor de schade bestaat.

Het bewijsvermoeden is weerlegd wanneer er een autonome oorzaak voor de schade bestaat en het niet aannemelijk is dat de schade in kwestie is ontstaan of verergerd door trillingen door aardbevingen. Hiervoor is al op basis van de meest recente wetenschappelijke inzichten beschreven hoe de uitslagen van de trillingstool daarbij dienen te worden geïnterpreteerd.

2.5 Causaliteit als het bewijsvermoeden niet van toepassing is

Indien het bewijsvermoeden niet van toepassing is, dan dient de deskundige een normale causaliteitsbeoordeling uit voeren. In dat verband dient de deskundige te beoordelen wat de meest waarschijnlijke oorzaak van de schade is. Daarbij dient de deskundige rekening te houden met alle omstandigheden van het geval, waaronder ook de topwaarde van de trilling die ter plaatse van de woning is opgetreden, zoals dat blijkt uit de uitkomsten van de trillingtool.

Daarbij is van groot belang dat aangezien ter plaatse géén trillingssterkte van 2 mm/s is opgetreden (anders zou het bewijsvermoeden wél van toepassing zijn), de kans op het ontstaan van fysieke schade kleiner is dan 1 op de 10.000. Omdat deze kans zeer klein te achten is, betekent dit als een deskundige toch tot de conclusie komt dat hij het aannemelijk acht dat de schade is ontstaan door mijnbouwactiviteiten, hij deze conclusie zeer deugdelijk dient te motiveren. Het IMG zal de deugdelijkheid van deze conclusie ook indringend toetsen.

3 Schadebegroting

3.1 Algemeen

De deskundige dient het IMG te adviseren over de hoogte van de al dan niet aan aanvrager toe te kennen schadevergoeding.

De deskundige neemt in het adviesrapport voor de fysieke schade waarbij sprake is van causaal verband een calculatie op. Voor niet causale schades wordt alleen op nadrukkelijk verzoek van het IMG een calculatie aangeleverd.

3.2 Wijze van schadebegroting fysieke schade

De hoofdlijn bij zaakschade is dat die wordt begroot aan de hand van de kosten van herstel van de schade. Daarbij geldt als uitgangspunt dat de benadeelde zoveel mogelijk in dezelfde situatie moet worden teruggebracht als waarin hij verkeerde vóór het ontstaan van de schade. De vergelijkbaarheid van de situatie ná herstel met de originele situatie betreft zowel de functionaliteit, waaronder de constructieve stevigheid, als de uiterlijke verschijningsvorm.

De wijze van schadebegroting wordt per dossier bekeken en beoordeeld aan de hand van de betreffende locatie en aard van de opstal, het schadebeeld, de historie etc. Bij de schadebegroting zal de gekozen herstelmethodiek van de schades zoveel mogelijk aangegeven worden. In geval sprake is van een monumentaal pand zal deskundige rekening houden met de aandachtspunten bij schade-opname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten (bijlage 4).

Indien meerdere wijzes van schadeherstel in de rede liggen die leiden tot een vergelijkbaar resultaat, zal de schade in beginsel begroot worden op de wijze die de laagste kosten met zich meebrengt.

3.3 Destructief onderzoek

Het komt voor dat fysieke schade pas zichtbaar wordt nadat bijvoorbeeld een parketvloer of het behang van de muur wordt verwijderd. In beginsel is het voor risico van de aanvrager om het behang te verwijderen (of andere werkzaamheden uit te voeren) om eventuele schade zichtbaar te maken. Als echter blijkt dat de schade mijnbouw gerelateerd is, dan vergoeden we de kosten die redelijk zijn om de schade te herstellen in originele staat. Met 'originele staat' wordt bedoeld: de situatie ten tijde van het ontstaan van de schade.

In bepaalde gevallen is fysieke schade niet eerder zichtbaar dan dat er nader onderzoek wordt verricht. Indien de deskundige van mening is dat (niet zichtbare) fysieke schade is uit te sluiten dan kan aanvrager op eigen initiatief en voor eigen rekening en risico destructief onderzoek (laten) uitvoeren. Mocht dan alsnog blijken dat zich fysieke schade voordoet, dan komen de kosten van het herstel van die schade en de kosten die het destructieve onderzoek met zich mee hebben gebracht voor vergoeding in aanmerking.

Als de deskundige echter niet kan uitsluiten dat er sprake is van niet zichtbare fysieke schade dan vallen de kosten voor het uitvoeren van destructief onderzoek onder redelijke kosten voor het vaststellen van de schade en komen die voor vergoeding in aanmerking.

3.4 Sloop en nieuwbouw

Onder omstandigheden kan de deskundige tot de conclusie komen dat het niet verantwoord is om de geconstateerde schade te herstellen, maar dat ervan uitgegaan moet worden dat een redelijk handelend eigenaar ervoor zou kiezen om het gebouw of werk te slopen en opnieuw te bouwen.

Dit laatste kan alleen het geval zijn indien de kosten voor het herstel van de schade, hoger zouden zijn dan de kosten van sloop en nieuwbouw van het pand. De waarde van het pand in het economische verkeer (de marktwaarde) is bij het voorgaande als zodanig niet van belang.

In dat kader zal de deskundige (1) een (globale) begroting van de herstelkosten inclusief gevolgschade en bijkomende kosten maken (dus geen calculatie per onderdeel), die afgezet wordt tegen een begroting van de kosten voor sloop en nieuwbouw. (2) Ook de technische "haalbaarheid" van herstel wordt benoemd. (3) Tevens zal deskundige aangeven in hoeverre er een (wettelijke) instandhoudingsplicht geldt (hetgeen bij monumenten het geval pleegt te zijn).

Bij de begroting op basis van sloop en nieuwbouw geldt als uitgangspunt dat de opstal zoveel mogelijk in vergelijkbare staat (met vergelijkbaar woongenot ingeval sprake is van een woning) op dezelfde locatie wordt teruggebouwd, waarbij de opstal in voldoende mate aardbevingsbestendig is. Ook de bijkomende kosten (aanvraag vergunningen, onderzoeken, vervangende opstal etc.) en eventuele gevolgschade worden bij zowel de begroting op basis van herstel als de begroting op basis van sloop en nieuwbouw berekend.

De deskundige onderzoekt samen met de zaakbegeleider de persoonlijke omstandigheden van de aanvrager, die meegenomen worden in het advies.

3.5 Schadevergoedingen en BTW

Bij het bepalen van de hoogte van de schadevergoeding is het van belang onderscheid te maken in schadevergoedingen die inclusief BTW moeten worden uitgekeerd en schadevergoedingen die exclusief BTW moeten worden uitgekeerd

Aanleiding
(Rechts)personen die als BTW - ondernemer kunnen worden aangemerkt en een onroerende zaak gebruiken om daarin of van daaruit hun onderneming te drijven, hebben in beginsel recht op aftrek van BTW. De betaalde BTW op onderhouds- en herstelkosten is verrekenbaar en behoort derhalve niet tot de geleden schade, omdat wanneer een ondernemer wel een schadevergoeding inclusief BTW zou ontvangen, de ondernemer samen met het recht op aftrek, het BTW deel van de schadevergoeding dubbel ontvangt.
Let hierbij op dat als een ondernemer een eigen pand heeft dat geheel bedrijfsmatig wordt gebruikt, de ondernemer dan verplicht is het pand in het ondernemingsvermogen in te brengen. Kosten van een eigen pand dat geheel als bedrijfsruimte wordt gebruikt moeten van de opbrengsten van de onderneming worden afgetrokken en derhalve moet een schadevergoeding dan ook exclusief BTW worden berekend.

Gemengd gebruik
Ondernemers die onroerende zaken gemengd gebruiken, bijvoorbeeld voor wonen en werken, hebben naar rato recht op aftrek van voorbelasting in verband met die onroerende zaken. De betaalde BTW op onderhouds- en herstelkosten is onder omstandigheden deels verrekenbaar en behoort dan voor het bedrijfsgedeelte niet tot de geleden schade en voor het woongedeelte nadrukkelijk wel.
Bij gemengd gebruik van een pand is het van belang om te beoordelen of de bedrijfsmatig in gebruik zijnde ruimte kan worden beschouwd als een zelfstandige werkruimte. Als zelfstandige werkruimte worden die ruimtes beschouwd die een eigen ingang of opgang hebben en eigen sanitaire voorzieningen. Een criterium hierbij is ook of de werkruimte apart van de woning verhuurd kan worden. Is van het voorgaande sprake dan dient voor deze ruimte de schade altijd excl. BTW te worden berekend.

Bij een pand met gemengd gebruik geldt dat de toepassing van de BTW voor de binnenzijde, ook geldt voor de gevels aan de buitenzijde van het pand. Dit geldt ook voor panden die verhuurd worden. Als bijvoorbeeld de buitengevel bij het bedrijfsgedeelte hoort en de binnenzijde van het

bedrijfsgedeelte is exclusief BTW opgemaakt, dan dient de buitengevel tevens exclusief BTW opgemaakt te worden.

Pand is privé eigendom en wordt bedrijfsmatig gebruikt/verhuurd
Ook komt het voor dat een pand in eigendom is van een privépersoon, maar dat het pand geheel of gedeeltelijk bedrijfsmatig gebruikt wordt, hierin zijn 2 situaties denkbaar:

- Het pand wordt gebruikt door diezelfde privépersoon. Ook hier dient te worden beoordeeld of het pand regelmatig wordt gebruikt voor economische activiteiten die als ondernemen kunnen worden aangemerkt (of met andere woorden, er worden opbrengsten gegenereerd uit het gebruik van het pand). Indien het pand, of een deel ervan, bedrijfsmatig wordt gebruikt, dan dient de schadevergoeding voor het bedrijfsgedeelte exclusief BTW te worden vergoed.
- Het pand wordt verhuurd door de privépersoon, waarbij de huurder het pand bedrijfsmatig gebruikt. De verhuur van een bedrijfspand aan een ondernemer is in de regel onbelaste verhuur. Partijen mogen hier echter van afwijken. Dit dient uitgevraagd te worden bij de aanvrager. Als er een BTW belaste verhuur is afgesproken heeft de verhuurder recht op aftrek van BTW en dient het adviesrapport exclusief BTW te worden opgemaakt.

Verhuur Onroerend goed, bestemd voor wonen of recreatie
Verhuur van ruimte bestemd voor wonen is in beginsel vrijgesteld van BTW. De verhuur van (gemeubileerde) woningen en appartementen voor langer dan 6 maanden is altijd vrijgesteld van btw en dus dient de schade inclusief BTW te worden vergoed. Schadevergoeding van panden bestemd voor particuliere verhuur of kamerverhuur zijn daarom in de regel inclusief BTW.

Een uitzondering hierop is de verhuur voor een korte periode door een hotel-, pension-, kamp- en vakantiebestedingsbedrijf zoals zomerhuisjes, gemeubileerde appartementen en hotelkamers. Over de verhuur moet altijd BTW worden betaald, dus dient de schade exclusief BTW te worden vergoed. Kenmerkend voor deze vorm van verhuur is dat de verblijfsruimten zijn ingericht om daarin kort te verblijven. De tijdelijke bewoner hoeft bijvoorbeeld niet te zorgen voor de inventaris. Er is in ieder geval sprake van een 'korte periode' als de gasten maximaal 6 maanden in de accommodatie verblijven en zij het middelpunt van hun maatschappelijke leven niet daarnaar verplaatsen.

Leegstaand (bedrijfs)pand
In algemene zin geldt dat bij leegstaande panden gekeken moet worden naar het toekomstig gebruik van het pand. Indien bijvoorbeeld een (bedrijfs)pand wordt getransformeerd naar (huur)woningen/appartementen, ontstaat er voor de eigenaar de situatie dat de BTW over de aanneemsom niet kan worden verrekend, omdat de verhuur van woningen vrijgesteld is van BTW. In dit geval dient het adviesrapport inclusief BTW opgemaakt te worden.

Geheel of gedeeltelijke vrijstelling van BTW
Sommige ondernemers zijn geheel of gedeeltelijk vrijgesteld van BTW. Wanneer hiervan sprake is dient de BTW onderdeel uit te maken van de schadevergoeding.
Voorbeelden die in de regel zijn vrijgesteld van BTW zijn basisscholen, verzorgingshuizen, sportverenigingen (zonder winstoogmerk), ziekenhuizen, sportaccommodaties, kerken, huisartsenpraktijken, banken en verzekeringsmaatschappijen.
Vrijstelling van BTW is ook mogelijk op grond van de Kleine Ondernemersregeling (KOR). In Nederland gevestigde ondernemers met een omzet van minder dan €20.000,-- kunnen kiezen voor een vrijstelling van BTW.

Gemeente / provincie
De gemeente of provincie heeft voor de BTW (die zij niet als vrijgestelde BTW ondernemer op haar inkopen betaalt) in beginsel recht op compensatie van BTW uit de BTW-compensatieregeling. Schadevergoedingen voor lagere overheden dient dan ook exclusief BTW te worden berekend. Dit geldt nadrukkelijk niet voor waterschappen en Rijkswaterstaat.

AGRO

Voor de juiste toepassing van de BTW bij AGRO dossiers dient er onderscheid gemaakt te worden tussen het woon-/privé gedeelte en het bedrijfsgedeelte. Deze dienen door de deskundige los uitgevraagd te worden tijdens de schade-opname. Het bedrijfsgedeelte dient normaliter exclusief BTW opgemaakt te worden. Voor het woon-/privé gedeelte is het belangrijk om uitvraag te doen bij de aanvrager, omdat het woon-/privé gedeelte zowel incl.- als exclusief BTW kan zijn. Let hier bij op dat er ook schuren/loodsen etc. kunnen behoren tot het woon/privé gedeelte. Een aanvrager kan het woon-/privé gedeelte bij de onderneming hebben ingebracht. Voor de vraag of het woongedeelte in- of exclusief BTW opgemaakt dient te worden is geen bewijsstuk vereist, maar de motivatie dient wel vastgelegd te worden in het adviesrapport.

Uitvraag BTW door deskundige

De deskundige is verantwoordelijk voor het juist opleveren van het adviesrapport met betrekking tot de BTW situatie. Om een duidelijk beeld van de situatie te krijgen kan de deskundige tijdens de opname de aanvrager de volgende vraag voorleggen:

1. Is het pand in eigen gebruik en heeft het pand (naast een woonfunctie ook) een bedrijfsfunctie?
   Vragen bij afwijkend gebruik:
2. Zo ja, hoe wordt het pand gebruikt? Bijvoorbeeld: woning met kapsalon, kamerverhuur, particulier verhuur, agrarisch bedrijf.
3. Indien er sprake is van bedrijfsmatig gebruik, dient het rapport inclusief of exclusief BTW opgemaakt te worden?
4. Heeft het bedrijfsmatige gedeelte een eigen ingang/opgang én sanitaire voorzieningen?
5. Indien exclusief BTW, welke delen van het pand worden bedrijfsmatig gebruikt?
6. Indien er sprake is van bedrijfsmatige verhuur, is er een BTW belaste verhuur afgesproken?

Bewijsstuk

Indien tijdens de opname blijkt dat de aanvrager geen antwoord kan geven op de BTW vraag of wanneer onduidelijkheid bestaat dan zal tijdens de opname worden afgesproken dat de aanvrager een bewijsstuk aanlevert bij de zaakbegeleider. Met een bewijsstuk wordt een document bedoeld waaruit blijkt of de aanvrager de BTW (voor het pand) wel of niet kan verrekenen. Een bewijsstuk kan zijn:

- een (korte) verklaring van de accountant of boekhouder(AGRO)
- een bewijsstuk van de Belastingdienst(KOR of beëindigen van de onderneming)
- indien van toepassing een huurovereenkomst. Hieruit blijkt of er belaste(huur excl. BTW) of onbelaste verhuur(huur incl. BTW) is afgespoken tussen verhuurder en huurder.

De zaakbegeleider zorgt ervoor dat de aanvullende informatie terecht komt bij de deskundige en de informatie wordt vastgelegd in het dossierregistratiesysteem.

BTW beschrijven in het adviesrapport

Bij MKB en AGRO rapporten is sprake van bedrijfsmatige activiteiten. Daarbij dient rekening gehouden te worden met de BTW. Daarnaast worden er aan het adviesrapport 2 eisen gesteld:

- In de inleiding dient beschreven te worden hoe het pand gebruikt word, en wat voor type pand het betreft.
- Daarnaast dient de deskundige in het rapport (bij voorkeur bij de opmerking van de deskundige) te vermelden wat het gebruik betekent voor de toepassing van de BTW in het rapport. Met name bij uitzonderlijke situaties is het raadzaam dit duidelijk te omschrijven.

Adviesrapport exclusief BTW opmaken bij geen reactie aanvrager

In sommige gevallen wordt er door het IMG (via de zaakbegeleider) uitvraag gedaan bij de aanvrager over de BTW situatie. Indien de aanvrager niet tijdig reageert, wordt - om geen onnodige vertraging op te lopen – het adviesrapport exclusief BTW opgemaakt. In de begeleidende brief bij het adviesrapport zal het IMG vermelden dat het adviesrapport op verzoek van het IMG exclusief BTW is opgemaakt. Indien de aanvrager het niet eens is dat het adviesrapport exclusief BTW is opgemaakt kan de aanvrager binnen de zienswijze termijn alsnog een bewijsstuk aanleveren, zodat het adviesrapport inclusief BTW opgemaakt kan worden.

Let op! Indien er sprake is van een regulier dossier met een KvK inschrijving op het adres wordt de tag KvK aangemaakt in Atabix. Hierdoor krijgt de deskundige het signaal dat er mogelijk sprake is van bedrijfsmatige activiteiten en men eventueel rekening moet houden met het wel of niet hanteren van BTW in de schade vaststelling.

Voor het uitvragen van de BTW situatie is een beslisboom opgesteld. Deze is als bijlage 5 opgenomen.

3.6 Laag BTW tarief van 9%

Voor enkele werkzaamheden kent de wet een 9% BTW tarief. Het 9%-tarief geldt voor het isoleren, schilderen, stukadoren, behangen en schoonmaken van een woning (ouder dan 2 jaar). Dat wil zeggen: als die is bestemd voor permanente bewoning door particulieren. Daartoe behoren ook de garages, schuren, serres, aan- en uitbouwen en tuinen die op hetzelfde perceel als de woning liggen.
Voor panden die als woning en als bedrijfsruimte gebruikt worden, en de BTW niet verrekenbaar is, dan geldt dat als meer dan 50% van het pand als particuliere woning gebruikt wordt, het 9%-tarief voor het geheel moet worden toegepast. Het is daarbij niet relevant of het pand is gesplitst in appartementsrechten.
Als het pand voor 50% of minder als particuliere woning gebruikt wordt, mag alleen voor werkzaamheden in het woongedeelte het 9%-tarief worden toegepast. Voor het bedrijfsdeel, waarvan de BTW niet verrekenbaar is, moet het 21%-tarief worden toegepast.
De Belastingdienst geeft op haar website aan dat de volgende panden niet worden beschouwd als woningen:

- bedrijfsgebouwen en bedrijfsruimtes
- afzonderlijke garageboxen
- vakantiewoningen die niet permanent bewoond mogen worden
- hotels en pensions
- asielzoekerscentra
- ziekenhuizen
- internaten

In de praktijk is deze lijst langer. Uit eerdere ervaringen kunnen daar aan worden toegevoegd (niet limitatief):

- gebouwen in gebruik van een sportvereniging (kantine, etc.)
- sociaal culturele instellingen, bijv. dorpshuizen
- kinderopvang
- scholen

Voor deze panden mag het lage BTW tarief van 9% niet worden toegepast indien de BTW niet verrekenbaar is.

3.7 Vergoeden sauswerk

In de praktijk zijn veel vragen gekomen over het vergoeden van sauswerk. Uitgangspunt is dat voor sauswerk de hele kamer gecalculeerd kan worden tenzij de deskundige een goede reden heeft om maar een deel te calculeren (zoals dat er geen merkbaar kleurverschil zal ontstaan, vanwege de overgang van wandvlakken). Hetzelfde geldt in principe voor sauswerk aan de gevel buitenshuis.

3.8 Klein Werk Toeslag (KWT)

De Klein Werk Toeslag (KWT) voorziet in de extra kosten die een aannemer moet maken bij een schade van beperkte omvang omdat hij zijn uren minder efficiënt kan indelen. Het KWT bedraagt €243,42 incl. BTW en toeslagen en wordt toegekend indien het schadebedrag kleiner of gelijk is

aan €527,50 ex. BTW maar hoger dan 0,00 euro. De KWT wordt opgeteld bij het schadebedrag zoals dit door de deskundige is begroot in het adviesrapport. De KWT geldt niet voor eerder behandelde schades waarvoor al een schadebedrag is toegekend, maar die niet of slechts gedeeltelijk zijn hersteld. De KWT geldt evenmin voor calculaties voor schilderwerk en installaties (radiatoren, cv-ketels etc.).

3.9 Materiële gevolgschade

Indien sprake is van fysieke schade aan een gebouw of werk die is ontstaan door beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van de gaswinning uit het Groningenveld of de gasopslag Norg, moet deskundige eveneens beoordelen of er sprake is van materiële gevolgschade ten gevolge van die fysieke schade.

Bij materiële gevolgschade kan gedacht worden aan alle vormen van vermogensschade, waarbij de eigenaar, huurder, pachter etc. in zijn vermogenspositie is aangetast.
Als voorbeelden kunnen genoemd worden: inkomensschade (derving inkomsten) die wordt veroorzaakt doordat een bedrijf (MKB/AGRO) door het ontstaan en/of herstel van de aardbevingsschade (tijdelijk) moet sluiten, hogere bedrijfskosten, inboedelschade, gewasschade ten gevolge van door mijnbouw beschadigd drainagesysteem, (tijdelijke) huur woonruimte, vervangende stallen, vervangende kantoorruimte/opslagruimte, omrijkosten, verhuiskosten, extra ICT-kosten etc.

Belangrijk is dat het Instituut alleen de materiële gevolgschade kan vergoeden als deze is veroorzaakt door de fysieke beschadiging van een gebouw of werk ten gevolge van mijnbouwactiviteiten. Ten aanzien van de materiële gevolgschade geldt niet het wettelijk bewijsvermoeden uit artikel 6:177a BW, maar gelden de normale eisen voor causaal verband zoals beschreven in art. 6:98 BW.

Bekeken moet worden of de materiële gevolgschade, de fysieke schade ten gevolge van mijnbouw weggedacht, er ook zou zijn geweest. En of de materiële gevolgschade ten gevolge van de fysieke schade veroorzaakt door mijnbouw kan worden toegerekend, mede gezien de aard van aansprakelijkheid en aard van de schade. Daarbij is de mate van voorzienbaarheid van de schade eveneens van belang; toerekening van gevolgschade vindt eerder plaats indien een bepaalde schadepost méér als het naar objectief inzicht redelijkerwijs te verwachten gevolg van de fysieke schade ten gevolge van mijnbouw kan worden beschouwd. De relevante gezichtspunten (aard aansprakelijkheid, aard schade en mate van objectieve voorzienbaarheid schade) worden gewogen door deskundige.

De omvang van de gevolgschade wordt door deskundige zoveel mogelijk vastgesteld dan wel - indien vaststelling onmogelijk is - geschat, waarbij als uitgangspunt geldt volledige schadevergoeding.

3.10 Wettelijke rente

Bij schade aan gebouwen en werken wordt de wettelijke rente over de schadevergoeding verschuldigd vanaf het moment dat de vordering opeisbaar wordt. De vordering is opeisbaar op het moment van optreden van de schade aan het gebouw of het werk.

<u>Werkwijze</u>
Er moet bij iedere dossier <u>per schade</u> een datum (dd.-mm-yy) ingevuld worden voor het moment waarop de betreffende schade is ontstaan, ten behoeve van het berekenen van de wettelijke rente over de schadevergoeding. Hiervoor zijn 3 opties:

1. Indien de exacte datum waarop de schade is ontstaan bekend is, dan moet die datum worden genoemd;
2. Indien géén exacte datum voor het ontstaan van de schade kan worden bepaald, dan moet de ontstaansdatum worden geschat aan de hand van eventuele aanwijzingen met betrekking tot het moment van het ontstaan van de schade, bijvoorbeeld aan de hand van eventuele fysieke kenmerken van de schade en/of voldoende geloofwaardige en duidelijke mededelingen van de aanvrager met betrekking tot het moment waarop de betreffende schade zou zijn ontstaan;
3. Indien er géén aanwijzingen zijn voor het moment van het ontstaan van de schade, noch aan de hand van de fysieke kenmerken van de schade noch aan de hand van mededelingen van de aanvrager, dan kan de deskundige 'onbekend' invullen als het moment van het ontstaan van de schade.

4 Schade is eerder behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter (EBS)

4.1 Algemeen

De Tijdelijke wet Groningen (TwG) beperkt de bevoegdheid van het IMG tot – kort gezegd - schades die niet eerder zijn behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. Schade die wel eerder is behandeld, valt buiten de bevoegdheid van het IMG, omdat het niet de bedoeling van de Minister van EZK was om deze schades opnieuw te laten beoordelen door het IMG. De aanvragen die bij de TCMG zijn gedaan vallen wel onder de bevoegdheid van het IMG.

Het voorgaande betekent dat het IMG in beginsel uitsluitend een taak heeft om een schadevergoeding toe te kennen voor de volgende categorieën van schades:
- schade die nog niet eerder is behandeld;
- schade die wel eerder is behandeld, door de aanvrager is hersteld en vervolgens opnieuw is ontstaan);
- schade die wel eerder is behandeld, maar na de behandeling is verergerd, voor zover de schade is verergerd.

Ook de deskundige dient hiermee rekening te houden bij zijn advisering aan het IMG. In dit hoofdstuk wordt uiteengezet hoe hij daarmee dient om te gaan.

4.2 Informatieverstrekking vanuit het IMG

In het geval voor een gebouw of werk waarvoor een nieuw verzoek om schadevergoeding is gedaan, reeds eerder schade is gemeld bij NAM/CVW of een geschil/procedure heeft gelopen bij de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter, zal het team Werkvoorbereiding van het IMG via Atabix daarover zoveel mogelijk relevante informatie verschaffen aan de deskundige.

De oplegger zal de deskundige inzicht bieden in welke schademeldingen eerder zijn gedaan voor het betreffende gebouw of werk en welke stukken een volledig inzicht verschaffen in de schades die eerder zijn behandeld.

4.3 Nulmeting-light

Als uitgangspunt geldt dat voor de gebouwen (ruimtes) met planologische functie Wonen en/of feitelijke permanent bewoond worden of werken waarvoor een aanvraag om schadevergoeding is gedaan, door de deskundige een nulmeting-light moet worden gedaan. Zie 1.6 voor de hoofdregel en mogelijke uitzonderingen hierop.

Bij gebouwen of werken waarvoor eerder schade is behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter bestaat de mogelijkheid dat het IMG beschikt over een oud schaderapport dat is opgezet op een wijze waardoor dit rapport al aangemerkt kan worden als een nulmeting(-light). Indien dat het geval is, zal het team Werkvoorbereiding aan de deskundige voorafgaand aan (het plannen van) de opname laten weten dat het niet nodig wordt geacht om voor deze schades een nulmeting-light uit te voeren, nu het IMG niet bevoegd is hierover te oordelen.

In dat geval geldt dat de deskundige dus niet alle schades in het gebouw of aan het werk dient op te nemen. Hij dient in dat geval alleen de schades op te nemen die niet reeds onder de al verrichte nulmeting-light vallen waarop de aanvraag betrekking heeft en waarvoor de aanvrager (tijdens de opname) aangeeft een schadevergoeding te willen ontvangen.

De deskundige dient ervan uit te gaan dat een nulmeting-light nodig is, tenzij het team Werkvoorbereiding aangeeft dat dit niet het geval is.

4.4 Hardheidsclausule / beëindigde procedure Arbiter Bodembeweging

Hiervoor is aangegeven dat het IMG in beginsel geen taak heeft met betrekking tot schades die eerder zijn behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. Dit geldt ongeacht de uitkomst van die behandeling, dus ongeacht of wel of niet een schadevergoeding is toegekend.

Het is in uitzonderingsgevallen mogelijk dat het IMG toch een taak heeft met betrekking tot schade die eerder is behandeld (ook als die niet opnieuw is ontstaan of is verergerd). Dit kan het geval zijn indien:

- de aanvrager een door hem aanhangig gemaakte geschil bij de Arbiter Bodembeweging heeft beëindigd (artikel 2 lid 5 TwG), of:
- de aanvrager een beroep op de hardheidsclausule toekomt (artikel 2 lid 5 TwG).

Indien één van deze situaties zich voordoet zal dit door het IMG voorafgaand aan de opname nadrukkelijk worden medegedeeld aan de deskundige, voorzien van een toelichting over welke schades toch moeten worden opgenomen door de deskundige (ook al waren die schades al eerder behandeld). Het is (dus) nadrukkelijk *niet* de bedoeling dat de deskundige het IMG hierover adviseert naar aanleiding van hetgeen de aanvrager hierover wellicht naar voren brengt tijdens een opname.

Voor de deskundige geldt dus als uitgangspunt dat alle schade die eerder is behandeld door NAM/CVW, de Arbier Bodembeweging of de burgerlijke rechter buiten de bevoegdheid van het IMG valt.

4.5 Identificatie als eerder behandelde schade

Onderdeel van de opdracht van de deskundige is om het IMG te adviseren of een schade eerder is behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. Daartoe zal de deskundige voor iedere schade waarvoor de aanvrager aanspraak wenst te maken op een vergoeding, moeten bezien of die eerder is behandeld in één van de die procedures. De deskundige zal zich er daartoe van moeten vergewissen of de betreffende schade is genoemd/opgenomen in de documentatie die het IMG met betrekking tot de eerdere schademeldingen aan de deskundige ter beschikking heeft gedaan. Bij dit onderzoek is niet relevant of voor de betreffende schade ook daadwerkelijk een schadevergoeding is toegekend (of het A, B of C-schade betrof). Het is uitsluitend relevant of de schade onderdeel was van, en derhalve behandeld is met, de procedure zoals die is doorlopen door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter.

Bij het voorgaande geldt dat de deskundige alleen moet concluderen dat de schade eerder is behandeld, indien voor hem aan de hand van de aangeleverde documentatie duidelijk is dat het dezelfde schade betreft. Indien daarover bij de deskundige twijfel bestaat, dient de deskundige de schade te behandelen als ware het nieuwe schade. In beide gevallen dient te deskundige in zijn rapport te motiveren waarom het al dan niet eerder behandelde schade betreft, zo mogelijk onder verwijzing naar het dossiernummer, het schadenummer en het paginanummer uit het eerdere schaderapporten.

Het is ook mogelijk dat de deskundige ten tijde van de opname blijkt dat hij van het IMG onverhoopt niet de beschikking heeft gekregen over alle documentatie die nodig is om vast te stellen of de schade eerder is behandeld. Zo kan de deskundige bijvoorbeeld uit mededelingen van de aanvrager opmaken dat de schade wel eerder is behandeld, terwijl dat niet uit de documentatie blijkt, of kan de deskundige van de aanvrager tijdens de opname de beschikking hebben gekregen over aanvullende documentatie. In dit geval wordt van de deskundige gevraagd om ook de informatie die hem door de aanvrager is verstrekt bij zijn advies te betrekken. Indien dit niet mogelijk is, omdat de deskundige van de aanvrager niet de beschikking heeft gekregen over de

daarvoor noodzakelijke documentatie, dient de deskundige wel de volledige schade op te nemen en te calculeren zodat wordt voorkomen dat later een nieuwe opname moet worden gepland. Vervolgens dient de deskundige aan het IMG terug te koppelen dat hij niet in staat is om te adviseren over de verschuldigheid van vergoeding, nu de deskundige niet beschikt over alle informatie die hiervoor noodzakelijk lijkt. Het IMG zal vervolgens bezien of deze documentatie alsnog kan worden verkregen en zal zo nodig om een aanvullend rapport van de deskundige vragen.

4.6 Wijze van beoordeling eerder behandelde schades

Voor verzoeken om schadevergoeding met betrekking tot een gebouw of werk waaraan eerder schade is gemeld, geldt het volgende schema voor de wijze waarop de schade moet worden beoordeeld:

<table>
<tr><td colspan="3">1. Schade die niet eerder is behandeld

Aan de orde indien aan de hand van de door het IMG aangeleverde gegevens niet duidelijk is of, bijvoorbeeld twijfel kan bestaan over de beantwoording van de vraag of de schade eerder is behandeld door de NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter of indien duidelijk is dat de schade niet eerder is behandeld.

Advisering door deskundige
De deskundige dient de schade te beoordelen overeenkomstig de bestaande werkwijze voor schades die niet eerder zijn behandeld.</td></tr>
<tr><td colspan="3">2. Schade die wel eerder is behandeld

Aan de orde indien aan de hand van de door het IMG aangeleverde gegevens duidelijk is dat - en derhalve geen twijfel bestaat - de schade eerder is behandeld door de NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter.

Advisering deskundige
De deskundige dient, indien de schade eerder is behandeld, aan te geven onder welk dossiernummer dat heeft plaatsgevonden, onder vermelding van het schadenummer en de pagina van het schaderapport waarop de schade is weergegeven.</td></tr>
<tr><td rowspan="3">2.1.
Geen herstel</td><td rowspan="3">2.1.1.
Identiek

(de huidige schade is identiek aan de eerder behandelde schade)</td><td colspan="2">Advisering door deskundige
De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport indien de aanvrager daarvoor een schadevergoeding wenst aan te vragen. De deskundige dient ook voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade naar zijn mening identiek is aan de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient het causaal verband voor deze schade niet te beoordelen en dient de omvang van de schade ook niet te begroten.

Toelichting
De schade valt buiten de bevoegdheid van het IMG en dient daarom te worden afgewezen. Hierbij is niet relevant of voor deze schade eerder al dan niet een vergoeding is toegekend (A/B/C-schade).</td></tr>
<tr><td colspan="2">Schematische weergave advisering</td></tr>
<tr><td>Opname schade</td><td>Beschrijving van de EBS (met verwijzingen</td></tr>
</table>

			genoemd onder 2.) en huidige schade, alsook motivering.
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband verergering	N.v.t..
		Schadebegroting	N.v.t.
		Schadebeperkingsplicht	N.v.t
	2.1.2. **Verergerd, maar niet door mijnbouw** (de huidige schade is verergerd ten opzichte van eerder behandelde schade, maar de verergering is niet ontstaan door mijnbouw	*Advisering door deskundige* De deskundige dient de gehele schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport en dient daarbij voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade is verergerd ten opzichte van de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient uitsluitend te beoordelen of de verergering een gevolg is van mijnbouw en zijn bevindingen ter zake van dit laatste inzichtelijk te motiveren. De deskundige dient zich te onthouden van het calculeren van de herstelkosten van de schade indien de verergering geen gevolg is van mijnbouw. *Toelichting* Schade valt voor de originele omvang buiten de taak van het IMG. Hierbij is niet relevant of NAM/CVW voor de originele schade al dan niet een vergoeding hebben toegekend (A/B/C-schade). Daarom dient ook niet beoordeeld te worden wat de oorzaak van het originele deel van de schade is. Voor zover de schade is verergerd dient wel gemotiveerd te worden waarom die verergering niet een gevolg van mijnbouw is (overeenkomstig eerdere instructie m.b.t. causaal verband/bewijsvermoeden).	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Feitelijke beschrijving van EBS (met verwijzingen) en van verergering
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband NS	Veroorzaakt/verergerd: Ja/Nee en motiveren
		Schadebegroting	N.v.t.
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	N.v.t.

	2.1.3. **Verergerd door mijnbouw** (de eerder behandelde schade is verergerd en de verergering is een gevolg van mijnbouw)	*Advisering door deskundige* De deskundige dient de volledige schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport. Ook dient in het schaderapport – aan de hand van en onder verwijzing naar de aangeleverde documentatie - te worden beschreven wat de aard en omvang van de reeds behandelde schade was, zodat kan worden bepaald welk deel is verergerd. Voorts dient inzichtelijk te worden gemotiveerd waarom de verergering van de schade ten opzichte van de eerder behandelde schade, een gevolg is van mijnbouw. *Schadebegroting* Vervolgens dient de omvang van de verergerde schade begroot te worden aan de hand van de volgende stappen: a) Met gebruikmaking van het reguliere calculatiemodel dient bepaald te worden wat de kosten van herstel van de totale schade zouden zijn (dus zowel de eerder behandelde schade, als de verergering). b) De deskundige dient vervolgens schattenderwijs te bepalen welk deel van deze kosten in redelijkheid toegerekend dienen te worden aan de verergering van de schade. Hierbij dient de deskundige schattenderwijs aan de hand van de fysieke kenmerken van de schade te bepalen welk percentage van de totale schade eerder is behandeld, respectievelijk is verergerd (zie meer uitgebreid, paragraaf 3.7). *Schadebeperkingsplicht* De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet heeft hersteld. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) de periode na het uitbetalen van deze vergoeding voldoende was om (een concrete poging te doen om) de schade te herstellen, en; c) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade zou verergeren indien herstel zou uitblijven.

Schematische weergave advisering	
Opname schade	Feitelijke beschrijving van EBS (met verwijzingen) en van verergering
Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
Causaal verband verergering	Veroorzaakt/verergerd: Ja/Nee, motiveren
Schadebegroting verergering	Calculeren, bepalen percentage, motiveren percentage
Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden

<table>
<tr>
<td rowspan="2">2.2.
Volledig hersteld</td>
<td>2.2.1.
Opnieuw ontstaan

(de schade die eerder was behandeld is hersteld, maar is vervolgens opnieuw ontstaan)</td>
<td>

Advisering door deskundige
De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) te herstellen.

Schadebeperkingsplicht
De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet op <u>een andere manier</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan van de schade te voorkomen.

Voor deze conclusie is ten minste vereist dat:
a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag);
b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan indien die niet op een andere manier zou worden hersteld, en;
c) de aanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.

</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td>

Schematische weergave advisering

Opname schade	Opname en feitelijke beschrijving schade
Beschrijving EBS	Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
Causaal verband	Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
Schadebegroting	Calculeren
Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden

</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td>2.2.2.
Opnieuw ontstaan en verergerd

(de schade die was hersteld is opnieuw ontstaan en is daarnaast verergerd ten opzichte van de eerder behandelde schade)</td>
<td>

Advisering door deskundige
Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade in zijn geheel (opnieuw) te herstellen.

Schadebeperkingsplicht
De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet op <u>een andere manier</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan en verergeren van de schade te voorkomen.

Voor deze conclusie is ten minste vereist dat:
a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag);
b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan en zou

</td>
</tr>
</table>

		verergeren indien die niet op een andere manier zou worden hersteld, en; c) de aanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.
		Schematische weergave advisering
		Opname schade: Opname en feitelijke beschrijving
		Beschrijving EBS: Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband: Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting: Calculeren
		Schadebeperkingsplicht geschonden?: Ja/Nee, motiveren indien geschonden
2.3. **Deels hersteld**	2.3.1. **Schade opnieuw ontstaan** (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is opnieuw ontstaan)	*Advisering door deskundige* Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) gedeeltelijk te herstellen. *Schadebegroting* Vervolgens dient de omvang van de verergerde schade begroot te worden aan de hand van de volgende stappen: a) Met gebruikmaking van het reguliere calculatiemodel dient bepaald te worden wat de kosten van herstel van de totale schade zouden zijn (dus zowel de eerder behandelde schade, als de verergering). b) De deskundige dient vervolgens schattenderwijs te bepalen welk deel van deze kosten in redelijkheid toegerekend dienen te worden aan de verergering van de schade. Hierbij dient de deskundige schattenderwijs aan de hand van de fysieke kenmerken van de schade te bepalen welk percentage van de totale schade eerder is behandeld, respectievelijk is verergerd (zie meer uitgebreid, paragraaf 4.7). *Schadebeperkingsplicht* De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet volledig heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan indien die niet volledig zou worden hersteld, en; c) deaanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.
		Schematische weergave advisering
		Opname schade: Opname en feitelijke beschrijving

		Beschrijving EBS	Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband EBS (zonder herstel)	Nee, niet beoordelen
		Causaal verband EBS (wel hersteld)	Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting	Calculeren percentage.
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden
	2.3.2. **Schade opnieuw ontstaan en verergerd** (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is opnieuw ontstaan en is daarnaast verergerd schade als gevolg van mijnbouw)	*Advisering door deskundige* Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade opnieuw gedeeltelijk te herstellen, alsook om het gedeelte van de schade dat is verergerd te herstellen. *Schadebegroting* Vervolgens dient de omvang van de verergerde schade begroot te worden aan de hand van de volgende stappen: a) Met gebruikmaking van het reguliere calculatiemodel dient bepaald te worden wat de kosten van herstel van de totale schade zouden zijn (dus zowel de eerder behandelde schade, als de verergering). b) De deskundige dient vervolgens schattenderwijs te bepalen welk deel van deze kosten in redelijkheid toegerekend dienen te worden aan de verergering van de schade. Hierbij dient de deskundige schattenderwijs aan de hand van de fysieke kenmerken van de schade te bepalen welk percentage van de totale schade eerder is behandeld, respectievelijk is verergerd (zie meer uitgebreid, paragraaf 4.7). *Schadebeperkingsplicht* De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het voor de aanvrager kennelijk niet verantwoord was dat hij de schade niet op <u>volledig</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan en verergeren van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan en zou verergeren indien die niet volledig zou worden hersteld, en; c) deaanvrager zijn schade niet door de aannemer van NAM/CVW heeft laten herstellen.	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Opname en feitelijke beschrijving
		Beschrijving EBS	Beschrijving EBS(met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband EBS (zonder herstel)	Nee, niet beoordelen

		Causaal verband EBS (wel hersteld) en verergering	Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting	Calculeren percentage.
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden
	2.3.3. **Schade is niet opnieuw ontstaan en verergerd (identiek)** (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is niet opnieuw ontstaan en/of verergerd.	*Advisering door deskundige* De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport indien de aanvrager daarvoor een schadevergoeding wenst aan te vragen. De deskundige dient ook voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade naar zijn mening identiek is aan de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient het causaal verband voor deze schade *niet* te beoordelen en dient de omvang van de schade ook niet te begroten. De schade valt buiten de bevoegdheid van het IMG en dient daarom te worden afgewezen. Hierbij is niet relevant of voor deze schade eerder al dan niet een vergoeding is toegekend (A/B/C-schade).	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Beschrijving van de EBS (met verwijzingen genoemd onder 2.) en huidige schade, alsook motivering.
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband verergering	N.v.t.
		Schadebegroting	N.v.t.
		Schadebeperkingsplicht	N.v.t

4.7 Schadebegroting verergerde schades

Indien de aanvrager een schadevergoeding wil voor een schade die al eerder is behandeld, maar nadien is verergerd, dan is het IMG uitsluitend bevoegd voor zover het de verergering van de schade betreft. Dit maakt dat de deskundige uitsluitend dient te adviseren over de schadevergoeding voor de verergering.

Voor de goede orde wordt opgemerkt dat deze wijze van schadebegroting uitsluitend geldt indien de schade eerder is behandeld; deze werkwijze geldt dus niet voor *nieuwe* schade die niet eerder is behandeld en die is verergerd door mijnbouw.

Bij het bepalen van de schadevergoeding dient een vergelijking gemaakt dient te worden tussen:

A. de toestand zoals deze op dit moment in werkelijkheid is, en;
B. de toestand zoals die (vermoedelijk) zou zijn geweest indien de schade niet zou zijn *verergerd* door mijnbouw.

Voor het bepalen van de situatie als bedoeld onder b. dient te deskundige zich te baseren op de aan hem door het IMG of de aanvrager verstrekte documentatie . De deskundige dient in het rapport voldoende inzichtelijk te beschrijven wat de aard en omvang van de schade was ten tijde van de behandeling van die schade door NAM/CVW etc., alsmede ten tijde van de opname door de deskundige, zodat aan de hand van die beschrijving kan worden vastgesteld in welke mate de schade is verergerd. Daartoe dient de deskundige bijvoorbeeld te beschrijven hoe groot de schade was (lengte, breedte, etc.).

De deskundige dient vervolgens in door middel van het calculatiemodel te bepalen wat de herstelkosten zouden zijn voor de totale schade (dus zowel de eerder behandelde schade, als de verergering zoals die heeft plaatsgevonden na die eerder behandeling).

Vervolgens dient de deskundige schattenderwijs te bepalen welk percentage van de totale herstelkosten toegerekend dient te worden aan de verergering van de schade. Voor het bepalen van het toe te passen percentage kan als uitgangspunt worden genomen welk gedeelte van de totale omvang van de schade is verergerd, te bepalen aan de hand van de *fysieke* eigenschappen van de schade.

Voor de goede orde wordt opgemerkt dat de deskundige de omvang van de schade dus niet slechts dient te bepalen door te berekenen wat de meerkosten zouden zijn van het herstel van de totale schade ten opzichte van de reeds behandelde schade.

Ter illustratie van de beoogde werkwijze is een viertal voorbeelden opgenomen:

Voorbeeld 1, verergerde scheur in binnenmuur

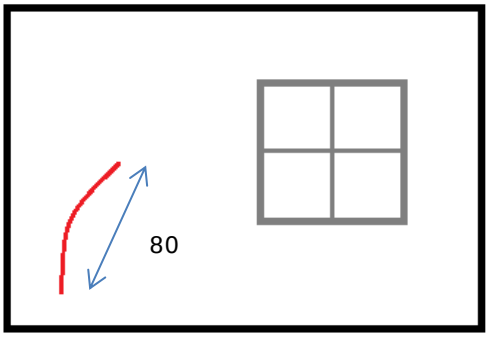

Fig. 1a Oude situatie, eerder behandelde schade (80 cm)

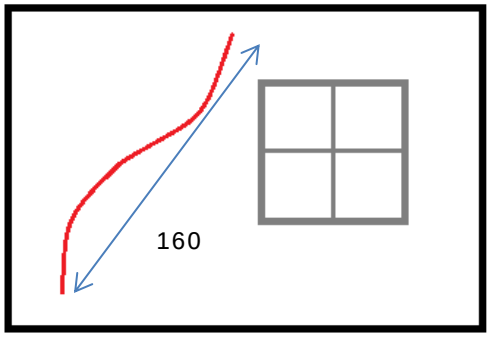

Fig. 1b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (80 cm) plus verergering (80 cm)

Binnenmuur met stucwerk, afmeting 2,5 m * 4 m
Schade oud: scheurlengte 0,80 meter, 1 cm breed
Schade nieuw: scheurlengte 1,60 meter, 1 cm breed
De verergering is 50% van de totale schade

Scheuren in binnenstucwerk opkappen/uitslijpen	m1	€ 23,16	1,6	€ 37,06
Scheuren repareren met 2-componentenmortel en wapeningsweefsel	m1	€ 27,58	1,6	€ 44,13
Overzetten stucwerk op wand	m2	€ 31,25	10	€ 312,50
Sauswerk binnenwand	m2	€ 19,75	10	€ 197,50
				€ 591,18
		ad 50%		€ 295,59

Voorbeeld 2, verergerde scheur in binnenmuur

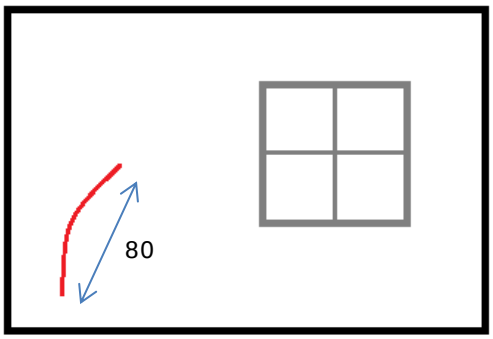

Fig. 2a Oude situatie, eerder behandelde schade (80 cm)

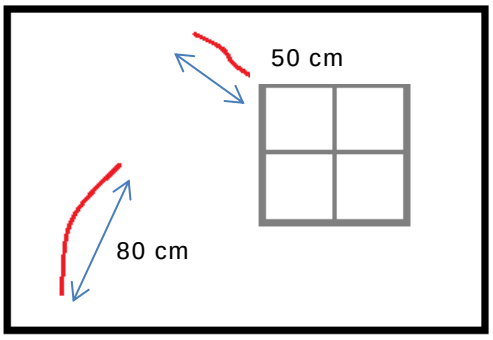

Fig. 2b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (80 cm), plus separate verergering (50 cm)

Binnenmuur met stucwerk, afmeting 2,5 m * 4 m

Schade oud: scheurlengte 0,8 meter, 1 cm breed

Schade nieuw: scheurlengte 1,3 meter, 1 cm breed

Verergering is 45%, zijnde ruimhartig afgerond van 38,5%

Scheuren in binnenstucwerk opkappen/uitslijpen	m1	€23,16	1,3	€ 30,11
Scheuren repareren met 2-componentenmortel en wapeningsweefsel	m1	€27,58	1,3	€ 35,85
Overzetten stucwerk op wand	m2	€31,25	10	€ 312,50
Sauswerk binnenwand	m2	€19,75	10	€ 197,50
				€ 575,96
		ad 45%		€ 259,18

Voorbeeld 3, verergerde scheur in binnenmuur

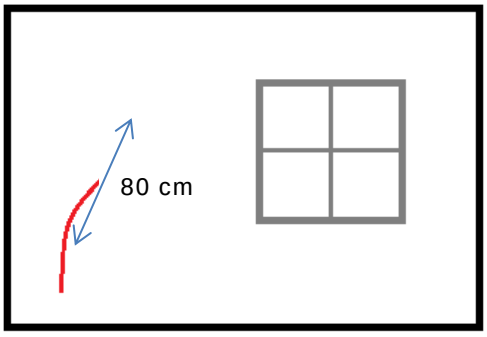

Fig. 3a Oude situatie, eerder behandelde schade (80 cm)

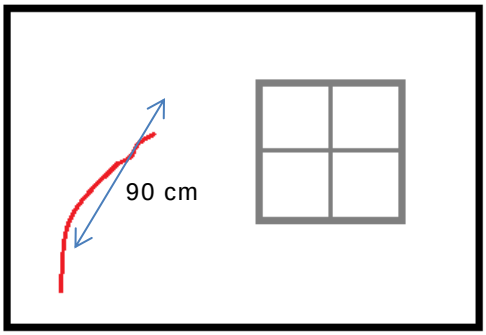

Fig. 3b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (80 cm), plus verergering (10 cm)

Binnenmuur met stucwerk, afmeting 2,5 m * 4 m

Schade oud: scheurlengte 0,80 meter, 1 cm breed

Schade nieuw: scheurlengte 0,90 meter, 1 cm breed

De verergering is 15% van de totale schade , zijnde ruimhartig afgerond van 11,2%

Scheuren in binnenstucwerk opkappen/uitslijpen	m1	€ 23,16	0,9	€ 20,84
Scheuren repareren met 2-componentenmortel en wapeningsweefsel	m1	€ 27,58	0,9	€ 24,82
Overzetten stucwerk op wand	m2	€ 31,25	10	€ 312,50
Sauswerk binnenwand	m2	€ 19,75	10	€ 197,50
				€ 555,67
		ad 15%		€ 83,35

Voorbeeld 4, verergerde scheur in buitenmuur

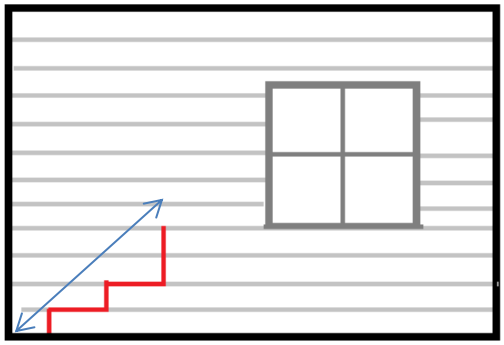

Fig. 4a Oude situatie, eerder behandelde schade (1,6 meter, 8

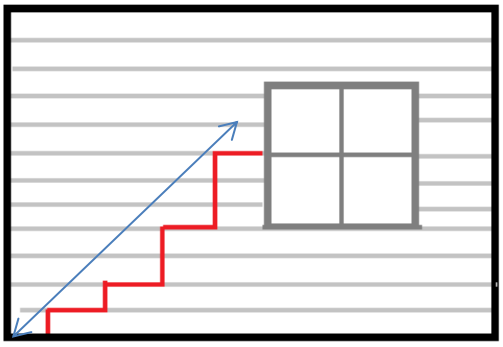

Fig. 3b Nieuwe situatie, eerder behandelde schade (1,6 meter, 8 gebroken stenen), plus verergering (0,4 meter, + 2 stenen)

Schade oud: scheurlengte 1,6 meter, 8 gebroken stenen

Schade nieuw: scheurlengte 2 meter, 10 gebroken stenen

Verergering is 20%

Uitkappen voegen metselwerk	m1	€ 9,50	2	€ 19,00
Infrezen voegen tbv lintvoegwapening	m1	€ 24,50	4	€ 98,00
Lintvoegwapening in 2-componentenmortel	st	€ 65,00	5	€ 325,00
Gebroken stenen vervangen	st	€ 32,00	10	€ 320,00
Nieuw voegwerk getrapte scheur	m1	€ 21,00	2	€ 42,00
Toeslag knipvoeg	m1	€ 33,00	2	€ 66,00
				€ 870,00
		ad 20%		€ 174,00

4.8 Schadebeperkingsplicht

Bij schades die eerder zijn behandeld kan ook aanleiding bestaan om te adviseren over de vraag of de aanvrager aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan. Het IMG is van oordeel dat er aanleiding bestaat om dit leerstuk terughoudend toe te passen. Dit betekent dat een aanvrager alleen niet aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan indien het kennelijk niet verantwoord was dat hij de eerder behandelde schade niet heeft hersteld, althans niet op een andere manier heeft hersteld. Daarbij moet naar de mening van het IMG bovendien aan een aantal voorwaarden zijn voldaan. Deze voorwaarden zijn meer uitgebreid benoemd in het hiervoor opgenomen schema.

Alleen indien de deskundige van oordeel is dat de aanvrager niet aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan en daarom (een deel van) de schade niet voor vergoeding in aanmerking komt, dient de deskundige dit in zijn rapport draagkrachtig te motiveren. Als de aanvrager wel aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan, dan behoeft daaraan géén aandacht besteed te worden in het rapport.

4.9 Garantiewerk aannemer NAM/CVW

Het komt voor dat er schade is die is gerepareerd in opdracht van een aannemer van NAM of het CVW, maar waarbij dit herstel niet deugdelijk heeft geplaatsgevonden. In die gevallen kan de schade opnieuw zijn ontstaan.

Het feit dat de schade niet deugdelijk is herstelt door de aannemer, doet er niet aan af dat deze schade door het IMG wordt vergoed. NAM was namelijk verplicht om de schade deugdelijk te laten herstellen, maar kennelijk is dit niet gebeurd. Om deze reden komt de schade ook bij het IMG voor vergoeding in aanmerking (los van eventuele garanties). Dergelijke schade kan worden aangemerkt als mijnbouwgerelateerd en wordt op de normale manier gecalculeerd, zoals geldt voor schade die opnieuw is ontstaan.

Let op: het gaat hier alleen om situaties waarin het herstel heeft plaatsgevonden door een aannemer van NAM of het CVW. Indien de aanvrager zelf een aannemer heeft ingeschakeld, dan is die aannemer zelf verantwoordelijkheid voor de deugdelijkheid van zijn werk. Dit geldt ook, indien de aanvrager de rekening van de aannemer wel door NAM kon laten betalen. In die gevallen was hij immers wel zelf opdrachtgever van de aannemer.

5 Schade die eerder behandeld is door de TCMG / IMG

In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de situatie waarin schade eerder is behandeld door NAM/CVW, de Arbiter Bodembeweging of de burgerlijke rechter. In die situatie is het IMG deels onbevoegd om de schade te beoordelen.

Deze situatie moet worden onderscheiden van de situatie waarin een schade eerder is behandeld door de TCMG/het IMG. Daar speelt het punt van de beperkte bevoegdheid niet. In die gevallen moet echter wel bekeken worden hoe de schade begroot moet worden, waarbij uitgegaan moet worden van de juistheid van het eerdere besluit van de TCMG/het IMG. Dit betekent dat indien een schade al eerder is behandeld door de TCMG/het IMG en geen causaliteit was aangenomen, de deskundige hiervan melding dient te maken in zijn adviesrapport. De deskundige behoort zich in deze gevallen te onthouden van het geven van een oordeel over de betreffende schade.

Indien de schade is verergerd of opnieuw is ontstaan of opnieuw is ontstaan en verergerd en de deskundige van oordeel is dat de ontstane schade te wijten is aan mijnbouwactiviteiten, dan moet de deskundige adviseren over de kosten voor het herstel van de schade. In het geval van een verergering van de schade moet de deskundige adviseren over hoeveel het extra kost om de verergerde schade te herstellen, ten opzichte van hoeveel het zou hebben gekost om de oude schade te herstellen. Wanneer de schade opnieuw is ontstaan dan dient de deskundige de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) te herstellen.

Als de aanvrager gebruik heeft gemaakt van de Stuwmeerregeling, geldt ook de schade die met het Stuwmeerbesluit is afgehandeld, als eerder behandelde schade. Het IMG neemt tot uitgangspunt dat alle schade die op de nulmeting staat, met het Stuwmeerbesluit is afgehandeld. Dat betekent dat schade die niet op de nulmeting staat, moet worden opgenomen en beoordeeld.

Het kan voorkomen dat een aanvrager stelt dat de schade is ontstaan tussen de datum van het Stuwmeerbesluit en de datum van de nulmeting (die pas na het Stuwmeerbesluit plaatsvond). De schade staat dan wel op de nulmeting, maar is volgens aanvrager nog niet afgehandeld. In dat geval moet de deskundige beoordelen of aannemelijk is dat de schade is ontstaan in de periode tussen het Stuwmeerbesluit en de nulmeting. Als dat het geval is, beoordeelt de deskundige de schade.

5.1 Wijze beoordeling eerder behandelde schades TCMG / IMG

Voor verzoeken om schadevergoeding met betrekking tot een gebouw of werk waaraan eerder schade is gemeld bij TCMG/het IMG, geldt het volgende schema voor de wijze waarop de schade moet worden beoordeeld:

1. **Schade die niet eerder is behandeld** Aan de orde indien aan de hand van de door het IMG aangeleverde gegevens niet duidelijk is of, bijvoorbeeld twijfel kan bestaan over de beantwoording van de vraag of de schade eerder is behandeld door de TCMG of het IMG, of indien duidelijk is dat de schade niet eerder is behandeld. *Advisering door deskundige* De deskundige dient de schade te beoordelen overeenkomstig de bestaande werkwijze voor schades die niet eerder zijn behandeld.
2. **Schade die wel eerder is behandeld**

<table>
<tr><td colspan="4">Aan de orde indien aan de hand van de door het IMG aangeleverde gegevens duidelijk is dat - en derhalve geen twijfel bestaat - de schade eerder is behandeld door de TCMG of het IMG.

Advisering deskundige
De deskundige dient, indien de schade eerder is behandeld, aan te geven onder welk dossiernummer dat heeft plaatsgevonden, onder vermelding van het schadenummer en de pagina van het schaderapport waarop de schade is weergegeven.</td></tr>
<tr><td rowspan="8">2.1.
Geen herstel</td><td rowspan="8">2.1.1.
Identiek

(de huidige schade is identiek aan de eerder behandelde schade)</td><td colspan="2">Advisering door deskundige
De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport indien de aanvrager daarvoor een schadevergoeding wenst aan te vragen. De deskundige dient ook voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade naar zijn mening identiek is aan de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient het causaal verband voor deze schade niet te beoordelen en dient de omvang van de schade ook niet te begroten.

Toelichting
Het gaat om schade waarover de TCMG of het IMG eerder een besluit heeft genomen.
De schade is niet verergerd ten opzichte van hoe de schade was ten tijde van de vorige opname. Dat betekent dat wordt uitgegaan van het besluit dat destijds over de schade is genomen en dat deze schade in het kader van deze nieuwe aanvraag om schadevergoeding niet opnieuw zal worden beoordeeld.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Schematische weergave advisering</td></tr>
<tr><td>Opname schade</td><td>Beschrijving van de EBS (met verwijzingen
genoemd onder 2.) en huidige schade, alsook
motivering.</td></tr>
<tr><td>Causaal verband EBS</td><td>Nee, niet beoordelen.</td></tr>
<tr><td>Causaal verband verergering</td><td>N.v.t.</td></tr>
<tr><td>Schadebegroting</td><td>N.v.t.</td></tr>
<tr><td>Schadebeperkingsplicht</td><td>N.v.t</td></tr>
</table>

<table>
<tr>
<td></td>
<td>2.1.2.
Verergerd, maar niet door mijnbouw

(de huidige schade is verergerd ten opzichte van eerder behandelde schade, maar de verergering is niet ontstaan door mijnbouw</td>
<td>

Advisering door deskundige
De deskundige dient de gehele schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport en dient daarbij voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade is verergerd ten opzichte van de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient uitsluitend te beoordelen of de verergering een gevolg is van mijnbouw en zijn bevindingen ter zake van dit laatste inzichtelijk te motiveren. De deskundige dient zich te onthouden van het calculeren van de herstelkosten van de schade indien de verergering geen gevolg is van mijnbouw.

Toelichting
Het gaat om schade waarover de TCMG of het IMG eerder een besluit heeft genomen.
De schade is wel verergerd ten opzichte van hoe de schade was ten tijde van de vorige opname echter is de verergering geen gevolg van mijnbouw. Dat betekent dat voor zover de schade is verergerd wel gemotiveerd dient te worden waarom die verergering niet een gevolg van mijnbouw is (overeenkomstig eerdere instructie m.b.t. causaal verband/bewijsvermoeden).

<table>
<tr><td colspan="2">Schematische weergave advisering</td></tr>
<tr><td>Opname schade</td><td>Feitelijke beschrijving van EBS (met verwijzingen)
en van verergering</td></tr>
<tr><td>Causaal verband EBS</td><td>Nee, niet beoordelen.</td></tr>
<tr><td>Causaal verband verergering</td><td>Veroorzaakt/verergerd: Ja/Nee en motiveren</td></tr>
<tr><td>Schadebegroting</td><td>N.v.t.</td></tr>
<tr><td>Schadebeperkingsplicht geschonden?</td><td>N.v.t.</td></tr>
</table>

</td>
</tr>
<tr>
<td></td>
<td>2.1.3.
Verergerd door mijnbouw

(de eerder behandelde schade is verergerd en de verergering is een gevolg van mijnbouw)</td>
<td>

Advisering door deskundige
De deskundige dient de volledige schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport. Ook dient in het schaderapport – aan de hand van en onder verwijzing naar de aangeleverde documentatie - te worden beschreven wat de aard en omvang van de reeds behandelde schade was, zodat kan worden bepaald welk deel is verergerd.

Voorts dient inzichtelijk te worden gemotiveerd waarom de verergering van de schade ten opzichte van de eerder behandelde schade, een gevolg is van mijnbouw.

Toelichting
Het gaat om schade waarover de TCMG of het IMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is wel verergerd ten opzichte van hoe de schade was ten tijde van de vorige opname. Dat betekent dat voor wat betreft de schade zoals die origineel was, zal worden uitgegaan van het besluit dat destijds over de schade is genomen en dat die in het kader van deze nieuwe aanvraag om schadevergoeding niet opnieuw zal worden beoordeeld. Het verergerde deel van de schade zal wel worden beoordeeld.

Schadebegroting

</td>
</tr>
</table>

		In het geval van verergering van schade waarover de TCMG of het IMG eerder een beslissing heeft genomen, beoordeelt de deskundige welke meerkosten gemoeid zijn met het herstel van de verergering van de schade ten opzichte van hoeveel het zou hebben gekost om de oude schade te herstellen. Daarnaast geeft de deskundige een toelichting hoe hij/zij tot deze beslissing is gekomen. *Schadebeperkingsplicht* De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet heeft hersteld. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door de TCMG of het IMG een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) de periode na het uitbetalen van deze vergoeding voldoende was om (een concrete poging te doen om) de schade te herstellen, en; c) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade zou verergeren indien herstel zou uitblijven.	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Feitelijke beschrijving van EBS (met verwijzingen) en van verergering
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband verergering	Veroorzaakt/verergerd: Ja/Nee, motiveren
		Schadebegroting verergering	Calculeren meerkosten.
		Schadebeperkingsplicht geschonden?	Ja/Nee, motiveren indien geschonden

<table>
<tr>
<td>2.2.
Volledig hersteld</td>
<td>2.2.1.
Opnieuw ontstaan

(de schade die eerder was behandeld is hersteld, maar is vervolgens opnieuw ontstaan)</td>
<td colspan="2">*Advisering door deskundige*
De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) te herstellen.

Toelichting
Het gaat om schade waarover de TCMG of het IMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is tussentijds hersteld, maar is opnieuw ontstaan. Deze schade zal daarom opnieuw moeten worden beoordeeld.

Schadebeperkingsplicht
De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet op <u>een andere manier</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan van de schade te voorkomen.

Voor deze conclusie is ten minste vereist dat:
a) aan de aanvrager door de TCMG of het IMG een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag);
b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan indien die niet op een andere manier zou worden hersteld.</td>
</tr>
<tr>
<td colspan="2">Schematische weergave advisering</td>
</tr>
<tr>
<td colspan="2">Opname schade</td>
<td>Opname en feitelijke beschrijving schade</td>
</tr>
<tr>
<td colspan="2">Beschrijving EBS</td>
<td>Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel</td>
</tr>
<tr>
<td colspan="2">Causaal verband</td>
<td>Beoordelen (ja/nee) en motiveren.</td>
</tr>
<tr>
<td colspan="2">Schadebegroting</td>
<td>Calculeren</td>
</tr>
<tr>
<td colspan="2">Schadebeperkingsplicht geschonden?</td>
<td>Ja/Nee, motiveren indien geschonden</td>
</tr>
</table>

<table>
<tr>
<td></td>
<td>2.2.2.
Opnieuw ontstaan en verergerd

(de schade die was hersteld is opnieuw ontstaan en is daarnaast verergerd ten opzichte van de eerder behandelde schade)</td>
<td>

Advisering door deskundige
Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade in zijn geheel (opnieuw) te herstellen.

Toelichting
Het gaat om schade waarover de TCMG of het IMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is tussentijds hersteld, maar is opnieuw ontstaan en daarnaast verergerd. Dat betekent dat de gehele schade zal worden beoordeeld.

Schadebeperkingsplicht
De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet op <u>een andere manier</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan en verergeren van de schade te voorkomen.

Voor deze conclusie is ten minste vereist dat:
a) aan de aanvrager door de TCMG of het IMG een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag);
b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan en zou verergeren indien die niet op een andere manier zou worden hersteld.

<table>
<tr><td colspan="2">Schematische weergave advisering</td></tr>
<tr><td>Opname schade</td><td>Opname en feitelijke beschrijving</td></tr>
<tr><td>Beschrijving EBS</td><td>Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel</td></tr>
<tr><td>Causaal verband</td><td>Beoordelen (ja/nee) en motiveren.</td></tr>
<tr><td>Schadebegroting</td><td>Calculeren</td></tr>
<tr><td>Schadebeperkingsplicht geschonden?</td><td>Ja/Nee, motiveren indien geschonden</td></tr>
</table>

</td>
</tr>
<tr>
<td>2.3.
Deels hersteld</td>
<td>2.3.1.
Schade opnieuw ontstaan

(de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is opnieuw ontstaan)</td>
<td>

Advisering door deskundige
Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) <u>gedeeltelijk</u> te herstellen.

Toelichting
Het gaat om schade waarover de TCMG of het IMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is tussentijds deels hersteld, maar is opnieuw ontstaan. Dat betekent dat voor wat betreft de schade zoals die origineel was, zal worden uitgegaan van het besluit dat destijds over de schade is genomen en dat die in het kader van deze nieuwe aanvraag om schadevergoeding niet

</td>
</tr>
</table>

		opnieuw zal worden beoordeeld. Het deel van de schade dat opnieuw ontstaan is, zal wel worden beoordeeld. *Schadebegroting* In het geval van verergering van schade waarover de TCMG of het IMG eerder een beslissing heeft genomen, beoordeelt de deskundige welke meerkosten gemoeid zijn met het herstel van de verergering van de schade ten opzichte van hoeveel het zou hebben gekost om de oude schade te herstellen. Daarnaast geeft de deskundige een toelichting hoe hij/zij tot deze beslissing is gekomen. *Schadebeperkingsplicht* De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet <u>volledig</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door de TCMG of het IMG een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan indien die niet volledig zou worden hersteld.
		Schematische weergave advisering
		Opname schade / Opname en feitelijke beschrijving
		Beschrijving EBS / Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband EBS (zonder herstel) / Nee, niet beoordelen
		Causaal verband EBS (wel hersteld) / Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting / Calculeren meerkosten.
		Schadebeperkingsplicht geschonden? / Ja/Nee, motiveren indien geschonden
	2.3.2. **Schade opnieuw ontstaan en verergerd** (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is opnieuw ontstaan en is	*Advisering door deskundige* Deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade opnieuw gedeeltelijk te herstellen, alsook om het gedeelte van de schade dat is verergerd te herstellen. *Toelichting* Het gaat om schade waarover de TCMG of het IMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is tussentijds deels hersteld, maar is opnieuw ontstaan en daarnaast verergerd. Dat betekent dat voor wat betreft de schade zoals die origineel was, zal

	daarnaast verergerd schade als gevolg van mijnbouw)	worden uitgegaan van het besluit dat destijds over de schade is genomen en dat die in het kader van deze nieuwe aanvraag om schadevergoeding niet opnieuw zal worden beoordeeld. Het deel van de schade dat opnieuw ontstaan, dan wel verergerd is, zal wel worden beoordeeld. *Schadebegroting* In het geval van verergering van schade waarover de TCMG of het IMG eerder een beslissing heeft genomen, beoordeelt de deskundige welke meerkosten gemoeid zijn met het herstel van de verergering van de schade ten opzichte van hoeveel het zou hebben gekost om de oude schade te herstellen. Daarnaast geeft de deskundige een toelichting hoe hij/zij tot deze beslissing is gekomen. *Schadebeperkingsplicht* De deskundige dient te adviseren over of de aanvrager heeft voldaan aan de op hem rustende schadebeperkingsplicht (artikel 6:101 BW). De deskundige dient daarbij te adviseren over het antwoord op de vraag of het *kennelijk niet verantwoord* was dat de aanvrager de schade niet <u>volledig</u> heeft hersteld teneinde het opnieuw ontstaan en verergeren van de schade te voorkomen. Voor deze conclusie is ten minste vereist dat: a) aan de aanvrager door de TCMG of het IMG een vergoeding is toegekend voor de eerder behandelde schade (ongeacht de hoogte van dit bedrag); b) gelet op de aard van de schade voor de aanvrager redelijkerwijs was te voorzien dat de schade opnieuw zou ontstaan en zou verergeren indien die niet volledig zou worden hersteld.
		Schematische weergave advisering
		Opname schade / Opname en feitelijke beschrijving
		Beschrijving EBS / Beschrijving EBS (met verwijzingen) en beschrijving herstel
		Causaal verband EBS (zonder herstel) / Nee, niet beoordelen
		Causaal verband EBS (wel hersteld) en verergering / Beoordelen (ja/nee) en motiveren.
		Schadebegroting / Calculeren meerkosten.
		Schadebeperkingsplicht geschonden? / Ja/Nee, motiveren indien geschonden

	2.3.3. **Schade is niet opnieuw ontstaan en/of verergerd** (de eerder behandelde schade, die deels was hersteld is niet opnieuw ontstaan en/of verergerd.	*Advisering door deskundige* De deskundige dient de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het schaderapport indien de aanvrager daarvoor een schadevergoeding wenst aan te vragen. De deskundige dient ook voldoende inzichtelijk te motiveren waarom de schade naar zijn mening identiek is aan de schade die eerder is behandeld. De deskundige dient het causaal verband voor deze schade *niet* te beoordelen en dient de omvang van de schade ook niet te begroten. *Toelichting* Het gaat om schade waarover de TCMG of het IMG eerder een besluit heeft genomen. De schade is tussentijds deels hersteld. De schade is niet verergerd ten opzichte van hoe de schade was nadat de schade deels is hersteld. Dat betekent dat dat wordt uitgegaan van het besluit dat destijds over de schade is genomen en dat deze schade in het kader van deze nieuwe aanvraag om schadevergoeding niet opnieuw zal worden beoordeeld.	
		Schematische weergave advisering	
		Opname schade	Beschrijving van de EBS (met verwijzingen genoemd onder 2) en huidige schade, alsook motivering.
		Causaal verband EBS	Nee, niet beoordelen.
		Causaal verband verergering	N.v.t.
		Schadebegroting	N.v.t.
		Schadebeperkingsplicht	N.v.t

6 Diversen

6.1 Eigendomsoverdracht

Het is mogelijk dat tijdens de schade-opname (of: de inspectie) blijkt dat de woning kortgeleden is verkocht en dat de aanvrager de nieuwe eigenaar is (insteek is dat het team werkvoorbereiding deze situaties zoveel mogelijk ondervangt). Uitgangspunt is dat alléén degene die op het moment van ontstaan van de schade eigenaar van de woning is schadevergoeding wegens mijnbouwschade kan claimen. Als de schade dus voor de eigendomsoverdracht (de levering) is ontstaan, kan de nieuwe eigenaar in beginsel geen vergoeding van mijnbouwschade claimen.

De nieuwe eigenaar kan alleen schadevergoeding wegens mijnbouwschade bij het IMG claimen als de oude eigenaar zijn vordering wegens mijnbouwschade door middel van een akte van cessie aan de nieuwe eigenaar heeft overgedragen. Een akte van cessie is een schriftelijke overeenkomst die door beide partijen is ondertekend en waarin duidelijk is omschreven welke vordering wordt overgedragen (meestal is de cessie opgenomen in de leveringsakte).

Op de deskundige rust o.a. de taak om een advies uit te brengen over de mogelijke ontstaansdatum van de schade. De trillingtool kan als hulpmiddel gebruikt worden om de mogelijke ontstaansdatum van de schade te bepalen. Op basis van het schadebeeld en eventueel aan de hand van ter plaatse opgetreden trillingsterkte kan de deskundige een conclusie trekken dat de schade voor eigendomswissel is ontstaan.

In dat geval kan de deskundige het IMG adviseren om na te gaan of het recht op schadevergoeding is overgedragen aan de huidige eigenaar. Deze toelichting kan hij opnemen in de "Algemene opmerkingen" van het adviesrapport.

De deskundige is niet belast met de taak om te beoordelen of de aanvrager rechthebbende is op de schadevergoeding. Het is dan ook niet de bedoeling dat de deskundige het rapport terugzet naar de Werkvoorbereiding i.v.m. het ontbreken van de akte van levering (cessie).

De deskundig dient de schade te beoordelen op causaliteit en zo nodig herstelkosten te calculeren ongeacht of de aanvrager de rechthebbende is. Daarnaast dient de deskundige de geadviseerde ontstaansdatum in het veld "Datum ontstaan" te vermelden.

6.2 Reeds herstelde schade

Het komt voor dat aanvragers de schade reeds hebben hersteld voorafgaand aan de opname, maar daar alsnog een schadevergoeding voor willen ontvangen. In dit geval ligt het op de weg van de aanvrager om de aard en omvang van de schade aannemelijk te maken, bijvoorbeeld door aan de deskundige foto's of andere bewijsstukken te verstrekken.

Indien de aanvrager dit heeft gedaan, moet de deskundige aan de hand van de aangeleverde bewijsstukken bezien of hij de schade kan beoordelen en alsnog een eigen calculatie van de schade kan maken. De schade moet altijd worden opgenomen in het adviesrapport en in voorkomend geval moet worden toegelicht waarom de bewijsstukken onvoldoende zijn om de schade te kunnen beoordelen.

6.3 Nader onderzoek

Een nader onderzoek heeft als doel om, met behulp van een derde, aanvullende kennis/expertise te verzamelen zodat de onafhankelijke deskundige een zo volledig mogelijk en goed onderbouwd oordeel en advies kan geven aan de aanvrager. Voor het verzamelen van de aanvullende kennis/expertise kan inzet van materieel nodig zijn. Het benodigde materieel wordt net als het nader onderzoek door de deskundige zelf georganiseerd. De kosten kunnen aan het IMG worden doorberekend.

Indien de derde die wordt benaderd ten behoeve van het nader onderzoek een zelfstandig oordeel velt over de aard en/of omvang van de schade, dan is voor deze deskundige een DS vereist.

Het verzoek om een nader onderzoek kan door de deskundige bij de afdeling Schade expertise en herstel worden aangevraagd omdat:
1. De deskundige tijdens of na de opname heeft geconstateerd dat er nader onderzoek nodig is
2. De deskundige van het IMG een verzoek om nader advies heeft ontvangen.

Ad.1. Wanneer de deskundige tijdens of na de opname constateert dat een nader onderzoek nodig is dan vult de deskundige in overleg met de Projectcoördinator (PC) in Atabix bij het betreffende dossier het digitale aanvraagformulier in. De PC zet dit aanvraagformulier in Atabix ter goedkeuring door naar het team Prestatiesturing.
Het team Prestatiesturing beoordeelt de aanvraag op:

- volledigheid;
- nut en noodzaak van het onderzoek;
- redelijkheid van de begrote kosten van het nader onderzoek;
- de onafhankelijkheid van de ingeschakelde deskundige voor het nader onderzoek (aan de hand van de DS).

Bij accordering wordt het formulier automatisch in Atabix doorgezet naar het team Planning waarna het team Planning contact opneemt met het expertisebureau om een aantal data af te stemmen waarop de deskundigen gepland kunnen worden. Het team Planning legt de verschillende opties voor aan de aanvrager en plant de afspraak voor het nader onderzoek zoveel als mogelijk met alle betrokken. Mocht de zaakbegeleider op een bepaald tijdstip niet kunnen of als de aanvrager aangeeft geen zaakbegeleider nodig te vinden dan vindt de afspraak zonder zaakbegeleider plaats. Anders wordt een nieuwe afspraak gepland.
De resultaten van het nader onderzoek neemt de deskundige als bijlage op in zijn adviesrapport. In zijn beoordeling van de betreffende schade(s) verwijst de deskundige naar de bijlage.

Ad. 2. Wanneer de deskundige n.a.v. een nader advies besluit om een nader onderzoek aan te vragen dan vult hij bij het betreffende dossier het digitale aanvraagformulier in Atabix in. De werkwijze voor het aanvragen van een nader onderzoek n.a.v. een verzoek voor nader advies is overeenkomstig met de werkwijze wanneer de deskundige op eigen initiatief een nader onderzoek aanvraagt. Het verschil bij een nader advies is dat de resultaten van het nader onderzoek worden verwerkt in een herzien adviesrapport.

In een dossier kan het voorkomen dat er sprake is van bedrijfsschade en/of economische schade. Meestal wordt deze schade meegenomen in het expertiserapport. Het kan echter ook voorkomen dat de aanvrager achteraf aangeeft dat er ten tijde van het herstel van de schade er toch bedrijfsschade en/of economische schade is of dat er in het opgeleverde expertiserapport onvoldoende rekening is gehouden met deze schade. In deze gevallen mag de deskundige rechtstreeks contact opnemen met de aanvrager aangezien het niet noodzakelijk is dat de zaakbegeleider of deskundige bij de de afspraak aanwezig zijn. Het is wel zaak dat het expertisebureau het aanvraagformulier ter goedkeuring voorlegt aan de afdeling schade expertise volgens het daarvoor bestemde aanvraagformulier. Daarnaast dient het team Planning altijd op de hoogte te worden gesteld van de geplande afspraak met de aanvrager ten behoeve van registratie en voor het geval een afspraak onverhoopt niet door kan gaan en de aanvrager contact opneemt met de het IMG. Het aanvullende rapport met betrekking tot de bedrijfsschade zal bij voorkeur worden toegevoegd aan het schaderapport en/of later worden toegevoegd in een apart besluit.

6.4 Hoe om te gaan met aanvullende schade na een opname?

Doel is om ten tijde van de opname álle schade op te nemen. Dit wordt zo veel mogelijk bereikt door de volgende acties:

1. Bij het maken van de afspraak adviseert het team Planning de aanvrager om alvast alle schade te noteren.
2. Aan het einde van de opname vraagt de deskundige expliciet aan de aanvrager of alles is opgenomen.

Wanneer op initiatief van de bewoner toch foto's van aanvullende schade worden nagezonden dan geldt het volgende:

a. Indien de aanvullende schade wordt gemeld op het moment dat het adviesrapport nog niet is opgemaakt, dan moet de deskundige die schade alsnog opnemen in het adviesrapport. De zaakbegeleider of het serviceloket mailt de foto's naar de afdeling Zaakbegeleiding via Art. 5.1 lid 2 sub e @schadedoormijnbouw.nl. De beheerders van de mailbox zetten via Atabix de foto's in de vorm van bijlage(s) door naar de deskundige.
De deskundige probeert m.b.v. de foto de aanvullende schade via een bureaucalculatie op te nemen in het adviesrapport. Als het niet mogelijk is om aan de hand van de aanvullende foto de schade op te nemen, vraagt de deskundige in voorkomende gevallen een aanvullend onderzoek aan om de aanvullende schade te kunnen beoordelen. Het verzoek daartoe wordt middels een digitaal aanvraagformulier in Atabix ingediend en digitaal ter goedkeuring voorgelegd aan de afdeling Schade expertise en herstel. Deze bepaalt of de deskundige alsnog naar de woning moet om de schade op te nemen. Dit hangt af van de reden waarom de schade in eerste instantie niet was opgenomen.

b. Wanneer de aanvullende schade wordt gemeld en het adviesrapport al door de deskundige is uitgebracht, dan wordt deze meegenomen in het zienswijzentraject. De werkwijze is dezelfde als hierboven beschreven met het verschil dat de aanvullende schade wordt verwerkt in een herzien rapport.

c. Als het IMG al een besluit op de aanvraag heeft genomen moet er altijd een nieuw verzoek worden ingediend.

6.5 Nader advies

Op het IMG rust de verplichting om zich te vergewissen van de juistheid en de volledigheid van het adviesrapport van de deskundige. Deze verplichting rust op het IMG, ongeacht of de aanvrager een zienswijze heeft ingediend naar aanleiding van het adviesrapport. Het IMG kan om deze reden, zowel ambtshalve als naar aanleiding van de zienswijze om een nader advies vragen.

Het verzoek om nader advies bevat een aantal vragen die zijn geformuleerd door het team Schade afhandeling. Het verzoek wordt via Atabix naar de deskundige doorgezet. De deskundige geeft vervolgens zijn nader advies in de vorm van een herzien adviesrapport.

Het is cruciaal dat de deskundige alle gestelde vragen deugdelijk gemotiveerd beantwoordt. Dit dient op transparante, controleerbare wijze te geschieden. Indien gebruik wordt gemaakt van een herzien adviesrapport in Atabix, dient het verzoek om nader advies als bijlage aan het advies te worden gehecht. Daarnaast dient in het herziene adviesrapport te worden aangegeven op welke punten nader advies is gevraagd en dient de beantwoording daarvan expliciet te worden opgenomen.
Wanneer voor het opstellen van het nader advies een nader onderzoek gewenst is dan kan de deskundige dit aanvragen conform de werkwijze zoals beschreven in paragraaf 6.3. De resultaten van het nader onderzoek neemt de deskundige op in het herzien adviesrapport. Vanaf het moment van ontvangst van de zienswijze heeft de deskundige 3 weken om te reageren.

Bijlage 1: Werkinstructie AOS voor deskundigen

Werkinstructie AOS voor deskundigen

Instituut Mijnbouwschade Groningen

Eigenaar: Art. 5.1 lid 2 sub e

Datum : 1 July 2021

Versie : 1.0

1. Inleiding

Op grond van artikel 2 lid 7 van de Tijdelijke Wet Groningen dient het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG) meldingen van Acuut Onveilige Situaties (AOS) binnen 48 uur na melding te inspecteren en dient het IMG in overleg met de melder of bewoner de benodigde maatregelen te treffen.

Deze meldingen kunnen op verschillende manieren bij het IMG binnenkomen zoals bijvoorbeeld door het doen van:

- Een telefonische melding
- Een melding via de website
- Een melding tijdens een schade-opname door een deskundige.

In deze richtlijn richten we ons voornamelijk op de melding die wordt gedaan door de deskundige. Om te beginnen wordt omschreven wat in het kader van het AOS protocol onder een AOS wordt verstaan. Vervolgens wordt omschreven hoe een AOS melding in behandeling wordt genomen. Verder wordt omschreven op welke wijze de deskundige een AOS kan melden. Ook wordt een aantal mogelijke scenario's van AOS situaties uitgewerkt en tenslotte worden een aantal tips aangereikt betreffende de communicatie met bewoners over mogelijke Acuut Onveilige Situaties.

2. Wat wordt verstaan onder een AOS?

Onder een AOS wordt in het kader van het protocol verstaan: een omstandigheid waarbij er sprake is van een aantasting van de constructie van en/of de staat van een gebouw of werk op een zodanige manier dat er een direct veiligheidsrisico is voor de bewoners, omwonenden of andere personen. Bij de beoordeling van de vraag of er sprake is van een AOS worden steeds mogelijke (kleine of grote) invloeden op de constructie van buitenaf (weersinvloeden, verkeersinvloeden of trillingen) die de acuut onveilige situatie drastisch kunnen verergeren, meegenomen.
Bij een gebouw of werk dient het te gaan om een gebouw of werk in de zin van artikel 6:177a BW.

3. De AOS procedure

Na ontvangst wordt een AOS melding zo spoedig mogelijk doorgezet naar het AOS-team waar de AOS-coördinator de melding registreert.

De AOS-coördinator controleert of er voor de desbetreffende woning een schadedossier aanwezig is en noteert het eventuele besluit in het AOS dossier. Vervolgens wijst de AOS-coördinator binnen het AOS-team een Bouwkundig Adviseur aan.

De Bouwkundig Adviseur neemt telefonisch contact op met de melder. Blijkt uit het telefoongesprek tussen de Bouwkundig Adviseur en de melder dat er inderdaad sprake kan zijn van een AOS dan wordt een afspraak voor een inspectie ingepland. De Bouwkundig Adviseur streeft ernaar om binnen 24 uur na melding te inspecteren. Indien de melder niet tevens de bewoner/eigenaar is van het gebouw of werk dan wordt contact opgenomen met de bewoner/eigenaar en vindt de afstemming over het bezoek plaats met de bewoner/eigenaar.

In het eerste telefoongesprek tussen Bouwkundig Adviseur en bewoner/eigenaar wordt steeds benadrukt dat tijdens de inspectie de situatie enkel op constructieve veiligheid zal

worden beoordeeld. Ook zal de Bouwkundig Adviseur tijdens dit telefoongesprek - indien er nog geen schadedossier aanwezig is bij het Instituut - de bewoner/eigenaar wijzen op de mogelijkheid om naast de AOS-melding een afzonderlijke schademelding te doen via de website van het IMG.

Tijdens de inspectie gaat er altijd een inspecteur van een onafhankelijk ingenieursbureau met de Bouwkundig Adviseur mee. Er wordt dan nogmaals benadrukt dat de situatie enkel op constructieve veiligheid zal worden beoordeeld. De Bouwkundig Adviseur krijgt advies van de inspecteur van het ingenieursbureau en neemt namens het IMG het advies over. Uit het advies blijkt of er wel of niet sprake is van een AOS. Als het een gegronde AOS is, wordt meteen vastgesteld of deze direct ter plekke kan worden veiliggesteld. De veiligstelling dient binnen 48 uur gereed te zijn.

De inspecteur van het ingenieursbureau stelt van iedere inspectie een AOS-inspectieverslag op en verstrekt deze rapportage zo spoedig mogelijk aan het IMG.

Ingeval de bewoner/eigenaar geen toestemming geeft tot inspectie wordt door de Bouwkundig Adviseur samen met de inspecteur van het ingenieursbureau ter plaatse een visuele (uitwendige) inspectie verricht. Ook van deze visuele inspectie wordt een AOS-inspectieverslag opgesteld dat zo spoedig mogelijk wordt verstrekt aan het IMG.

Zoals hierboven aangegeven is een AOS melding gegrond of ongegrond. Hieronder zal in het kort worden beschreven hoe het IMG dient te handelen in deze situaties.

Een AOS melding waarvan wordt vastgesteld dat deze ongegrond is
Wanneer tijdens de inspectie blijkt dat er geen sprake is van een AOS dan legt de Bouwkundig Adviseur aan de bewoner/eigenaar in begrijpelijke bewoordingen uit waarom de melding ongegrond is. Aan de bewoner/eigenaar wordt vervolgens uitgelegd dat de eventueel bij het IMG gemelde schade afzonderlijk wordt onderzocht conform de werkwijze van het IMG.
Door het IMG wordt zo spoedig mogelijk schriftelijk aan de bewoner/eigenaar bevestigd dat de melding ongegrond is onder toezending van het AOS-inspectieverslag.

Een AOS melding waarvan wordt vastgesteld dat deze gegrond is
Wanneer tijdens de inspectie blijkt dat er wel sprake is van een AOS en de melding dus gegrond is, geeft de Bouwkundig Adviseur direct uitleg over de situatie en de gevolgen hiervan aan de bewoner/eigenaar.

De Bouwkundig Adviseur schakelt vervolgens een aannemer in. In het bijzijn van de inspecteur van het ingenieursbureau en de aannemer deelt de Bouwkundig Adviseur de bevindingen van het onderzoek aan de bewoner/ eigenaar mee en legt hij uit of en hoe de veiligstelling [2] plaats gaat vinden. De Bouwkundig Adviseur stelt ter plaatse een Plan van Aanpak op waarin wordt vastgelegd welke feiten er zijn geconstateerd en op welke wijze de veiligstelling plaatsvindt. Het Plan van Aanpak wordt ondertekend door de Bouwkundig Adviseur en ter goedkeuring door de eigenaar/bewoner.

De Bouwkundig Adviseur geeft, na goedkeuring van de bewoner/eigenaar, de aannemer opdracht om het gebouw of werk veilig te stellen conform het Plan van Aanpak. Het IMG neemt de kosten van acuut veiligstellen op zich. Wel is het van belang dat voor de meest (kosten) efficiënte maatregelen wordt gekozen. Ter illustratie: indien het plaatsen van een

[2] Veiligstellen: Met veilig stellen wordt bedoeld het nemen van (bouwkundige) maatregelen om er voor te zorgen dat de constructie van de woning zich weer in een zodanige staat bevindt dat de woning (al dan niet tijdelijk) weer voldoet aan het gestelde in artikel 1a, lid 1, van de Woningwet (De eigenaar van een bouwwerk, open erf of terrein of degene die uit anderen hoofde bevoegd is tot het daaraan treffen van voorzieningen draagt er zorg voor dat als gevolg van de staat van dat bouwwerk, open erf of terrein geen gevaar voor de gezondheid of veiligheid ontstaat dan wel voortduurt).

afzetting rond een bouwvallige schuur afdoende is, is het plaatsen en onderhouden van stutten niet nodig.

Bij een gegronde melding stelt de Bouwkundig Adviseur onmiddellijk het College van Burgemeester en Wethouders van de betrokken gemeente en het technisch lid van het Instituut hiervan in kennis. Weigert de bewoner/eigenaar veiligstelling door de aannemer dan wordt door het Instituut onmiddellijk het College van Burgemeester en Wethouders van de betrokken gemeente geïnformeerd hetgeen aan de bewoner/eigenaar wordt medegedeeld.

De Bouwkundig Adviseur geeft uitleg over het vervolgproces en maakt vervolgafspraken met de bewoner/eigenaar ten aanzien van een volgend contactmoment. Tevens wordt aangegeven dat in opdracht van het IMG een 'dedicated' zaakbegeleider vanuit de werkstroom AOS-Follow Up de bewoner/eigenaar verder zal begeleiden gedurende de rest van het traject.

Wanneer een woning niet direct kan worden veiliggesteld en deze woning naar het oordeel van de Bouwkundig Adviseur niet meer veilig kan worden bewoond, wordt de bewoner mondeling geadviseerd en schriftelijke bevestigd de woning te verlaten.
In deze situatie wordt de bewoner aangeboden om elders te verblijven op kosten van het IMG.

Het IMG bevestigt zo snel mogelijk schriftelijk aan de bewoner/eigenaar dat de AOS melding gegrond is bevonden onder toezending van de AOS-inspectieverslag, een kopie van het Plan van Aanpak en een kopie van de eventueel gemaakte afspraken over het tijdelijk verlaten van het gebouw of werk.
Ook moet duidelijk worden vastgelegd dat de betrokkenheid van het Instituut ophoudt indien na veiligstelling vast komt te staan (door een opname van de schade) dat er geen causaal verband is tussen de gegronde AOS en de aanleg of de exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van het winnen van gas uit het Groningenveld of als gevolg van de gasopslag Norg.

Nadat het gebouw of werk is veiliggesteld, blijft de Bouwkundig Adviseur verantwoordelijk voor de veiliggestelde situatie en beoordeelt hij regelmatig of de situatie niet verslechtert en of er aanvullende maatregelen nodig zijn. De regelmaat van deze controle is afhankelijk van de ernst van de situatie. Ook bewaakt de Bouwkundig Adviseur de nakoming van de (financiële) afspraken die zijn gemaakt met de bewoner/eigenaar.

In het AOS follow up-traject wordt zo spoedig en met prioriteit door het IMG onderzocht of de schade is veroorzaakt door beweging van de bodem als gevolg van de aanleg of de exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van het winnen van gas uit het Groningenveld of als gevolg van de gasopslag Norg.

4. Hoe kan een AOS melding worden gedaan?

De melding moet altijd worden gedaan via het webformulier:
https://schadedoormijnbouw.nl/acuut-onveilig#formulierAOS

In de omschrijving van de melding is het belangrijk om aan te geven dat de melding is gedaan door de deskundige onder vermelding van naam en expertisebureau. **Deze melding moet altijd in overleg gedaan worden met de bewoner.**

Daarnaast is het verstandig om telefonisch contact te zoeken met het AOS team wanneer tijdens een schade opname een situatie erg nijpend lijkt te zijn. Hieronder volgt een overzicht met telefoonnummers van medewerkers van het AOS-team. Let op, de

medewerkers zijn bereikbaar op werkdagen van 08:00 uur tot 16:30 uur en het verzoek deze 06-nummers niet aan bewoners beschikbaar te stellen.

Art. 5.1 lid 2 sub e (Coördinator AOS)	Art. 5.1 lid 2 sub e	di, do, vr
Art. 5.1 lid 2 sub e (Bouwkundig Adviseur)	Art. 5.1 lid 2 sub e	di t/m vr
Art. 5.1 lid 2 sub e (Bouwkundig Adviseur)	Art. 5.1 lid 2 sub e	ma, di, do, vr
Art. 5.1 lid 2 sub e (Bouwkundig Adviseur)	Art. 5.1 lid 2 sub e	ma t/m do
Art. 5.1 lid 2 sub e (Bouwkundig Adviseur)	Art. 5.1 lid 2 sub e	ma t/m vr

Wanneer een deskundige twijfelt over een situatie kan er uiteraard contact worden gezocht met een van de medewerkers van het AOS team. Het is belangrijk om de aanvrager hiervan op de hoogte te stellen zodat de aanvrager niet voor verrassingen komt te staan.

Het AOS-team heeft 48 uur om een AOS-melding af te handelen. Er zal echter altijd eerst telefonisch contact opgenomen worden met de bewoner om de situatie te beoordelen en te inventariseren of er spoed noodzakelijk is.

In overleg met de zaakbegeleider kan er ook voor worden gekozen worden om de AOS-melding via de zaakbegeleider te laten lopen. De instructies hiervoor zijn bekend bij de zaakbegeleider.
Mocht het voorkomen dat het AOS-team telefonisch niet bereikbaar is dan kan er een e-mail worden gestuurd naar het volgende e-mail adres: Art. 5.1 lid 2 sub e@schadedoormijnbouw.nl. Het team AOS zal dan z.s.m. contact opnemen.

5. Hoe te handelen bij verschillende AOS-meldingen?

Hieronder volgen een 4-tal scenario's die zich voor kunnen doen tijdens een Schade-opname waarbij sprake zou kunnen zijn van een mogelijke AOS. In deze scenario's worden ook voorbeelden geschetst hoe de betrokkenen hier het beste mee om zouden kunnen gaan.

In onderstaande scenario's is het van groot belang dat er goed gecommuniceerd wordt richting de aanvrager en geen onrust wordt veroorzaakt. Het is niet de bedoeling dat de deskundige zelf een oordeel geeft over de veiligheid van de situatie of de veiligstelling door het AOS team.

1) **De deskundige treft tijdens een schade-opname een mogelijke AOS aan waar nog niet eerder een AOS melding is geweest.**
Het is van belang dat tijdens een dergelijke situatie geen onrust wordt veroorzaakt bij een aanvrager. De deskundige wordt geadviseerd om aan de aanvrager aan te geven dat er een situatie is aangetroffen die vragen oproept over de kwaliteit van de constructie en dat de situatie met een ander team besproken zal worden. Hiervoor kan dan vervolgens een AOS melding gedaan worden volgens de daarvoor geldende instructies. De opname van de schade kan verder gewoon worden afgerond.

2) **De deskundige voert een schade-opname uit op een adres waar eerder een AOS inspectie heeft plaatsgevonden die als ongegrond is beoordeelt, terwijl er nu weer twijfel is over de aangetroffen situatie.**
Allereerst kan de situatie veranderd zijn waardoor er inderdaad nu sprake kan zijn van een AOS. Ook in deze situaties is het goed om te zorgen dat er bij de aanvrager aangegeven wordt dat de constructie vragen oproept en dat de deskundige hierover contact zal opnemen met het AOS-team. De deskundige kan dan tevens een AOS melding doen volgens de daarvoor geldende instructies. De opname van de schade kan verder gewoon worden afgerond.

3) **AOS Follow up: De deskundige voert een schade-opname uit bij een geprioriteerde schademelding waarbij eerder een AOS-inspectie heeft plaatsgevonden die als gegrond is beoordeelt en is veiliggesteld. Tijdens deze schade-opname ontstaat er twijfel over de manier van veiligstellen.**
In dit scenario is het van belang dat er geen uitspraken worden gedaan over de twijfel die er bestaat over de methode van veiligstelling in het bijzijn van de aanvragers. Er kan contact worden gezocht met het AOS-team om de aangetroffen situatie te overleggen. In gezamenlijkheid kan dan worden besloten of er een nadere inspectie door het AOS-team nodig is. Belangrijk om te benoemen in deze situatie is dat een veiligstelling altijd in samenspraak en met toestemming van een aanvrager wordt uitgevoerd.

6. Communicatie met melder / eigenaar

In dit hoofdstuk volgen een aantal tips betreffende de communicatie met de bewoners over mogelijk Acuut Onveilige Situaties.

Wanneer er een situatie aangetroffen wordt waarbij er twijfel bestaat over de veiligheid is het goed te zorgen dat de bewoner niet onnodig angstig wordt gemaakt. Er hoeft niet gelijk over onveiligheid gesproken te worden. Een voorbeeld is:

"We hebben tijdens de opname een situatie aangetroffen die we graag nader bekeken zouden zien, hiervoor is een speciaal team binnen het IMG, zij kijken naar de constructies van deze situatie en of er mogelijk op korte termijn gehandeld zou moeten worden".

In het geval van directe twijfel over de veiligheid, door de deskundige, de zaakbegeleider en de bewoners in het goed om wel de verantwoordelijkheid te nemen betreffende deze situatie, echter ook hierbij geldt doe geen uitspraken over of de situatie daadwerkelijk onveilig is, maar dat er wel nader naar gekeken dient te worden. Een voorbeeld zou kunnen zijn:

"We hebben twijfels over de situatie, en willen dit graag z.s.m. door een gespecialiseerde afdeling laten beoordelen of deze twijfels gegrond zijn. Ik zou u adviseren om (de betreffende ruimte) tot die tijd te vermijden, dit puur uit voorzorg, totdat het nader is bekeken en er toelichting is gegeven over wat er constructief aan de hand is"

Bijlage 2: Sjabloon SPLITS VvE's

[aanvraagnummer opnemen]; [adres opnemen] (VvE; [VvE opnemen])

Instructie aan deskundige: De vetgedrukte lijnen op de splitsingstekeningen betreffen gemeenschappelijke muren. [Vorige zin alleen opnemen als splitsingstekeningen aanwezig zijn.] Wanneer de schade zich bevindt aan de buitenzijde van het appartementencomplex, in een gemeenschappelijke ruimte, of indien de schade ziet op beide zijden van een gemeenschappelijke muur en niet alleen aan de binnenzijde die behoort tot een appartementsrecht, is de VvE bevoegd om hiervoor een aanvraag in te dienen. Voor zover de schade alleen ziet op de binnenzijde van een gemeenschappelijke muur die behoort tot een appartement, is alleen de betreffende appartementsgerechtigde bevoegd om een aanvraag in te dienen. [check of dit inderdaad het geval is o.g.v. de akte van splitsing en het toepasselijke splitsingsreglement. Zo niet, modeltekst aanpassen].

Omschrijving van de schademelding:

"[omschrijving schademelding opnemen]"

Opnemen in het deskundigenrapport als de schade ziet op een gemeenschappelijk gedeelte: "Schade *** ziet op een gemeenschappelijk gedeelte van het appartementencomplex en wordt daarom meegenomen in dit schaderapport."

Opnemen in het deskundigenrapport als de schade ziet op een privégedeelte: "Schade *** ziet op een privégedeelte van het appartementencomplex en wordt daarom niet meegenomen in dit schaderapport. Alleen de betreffende appartementsgerechtigde is bevoegd om een aanvraag tot vergoeding van deze schade in te dienen."

- **Brondocument:** akte van splitsing in appartementsrechten van [datum opnemen] (deel ***, nummer ***), **inclusief / exclusief** splitsingstekeningen waarop de eigendomsgrenzen zijn aangegeven;

- **Onderscheid gemeenschappelijke- en privégedeelten:** [toepasselijk splitsingsreglement hier opnemen] van toepassing. [Als in de akte van splitsing afwijkingen van het toepasselijke reglement zijn opgenomen, dan die hier ook opnemen: Bijzonderheid: (…)]. **Artikel / artikelen *** ** van het reglement, **dat bepaalt / die bepalen** welke gedeelten van het pand gemeenschappelijk zijn, **luidt / luiden** in dit geval – voor zover voor de deskundige relevant – als volgt:

  "[Relevante artikelen uit het toepasselijke reglement van splitsing hier opnemen]"

Hygiëneprotocol betreden bedrijven en locaties met evenhoevigen en/of pluimvee

Eigenaar: Art. 5.1 lid 2 sub e

Datum : 1 July 2021

Versie : C 1.1

1. Inleiding

Zaakbegeleiders van het Instituut Mijnbouwschade Groningen komen tijdens hun werk regelmatig in aanraking met hobbymatig dan wel bedrijfsmatig gehouden dieren. In een aantal gevallen gaat het om evenhoevigen (runderen, varkens, schapen en geiten) en pluimvee. Daarbij is altijd het risico aanwezig dat eventuele ziekteverwekkers opgepikt kunnen worden. Aangezien de gezondheidsstatus van de dieren (de mate waarin zij drager kunnen zijn van een besmettelijke dierziekte) onbekend is, zijn een aantal preventie maatregelen noodzakelijk om het risico op versleping te beperken. Voor de houders zelf is hiervoor de Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's (Regeling preventie) van toepassing.

Hierin staan de eisen waaraan moet worden voldaan wanneer er bedrijfsbezoek plaatsvindt. Op het moment dat er een dreiging is van een besmettelijke dierziekte, worden ook eisen gesteld aan de bezoekers. Om alle risico's tot een minimum te beperken zijn deze eisen in dit protocol opgenomen.
In dit protocol staat beschreven onder welke voorwaarden deze bedrijven en/of locaties kunnen worden betreden.
Dit protocol is van toepassing op alle medewerkers van het Instituut Mijnbouwschade Groningen die bedrijven of locaties betreden waar evenhoevigen en/of pluimvee worden gehouden. Daarnaast gelden deze regels voor alle personen die vergezeld door het Instituut Mijnbouwschade Groningen werkzaamheden uitvoeren op deze bedrijven en locaties.

2. Bedrijfshygiëneprotocol

Veel agrarische bedrijven hanteren een eigen bedrijfs-(of branche) hygiëneprotocol voor erfbetreders. Bij een bezoek aan zo'n bedrijf is het bedrijfshygiëneprotocol, voor zover redelijk en proportioneel, leidend.
Let op: er dient in alle gevallen minimaal aan de eisen van dit hygiëneprotocol te worden voldaan.
Betreden van bedrijven / locaties waar een bedrijfshygiëneprotocol geldt:

a) De auto parkeren op de daarvoor aangewezen / gemarkeerde plaats.
b) Neem, indien nodig, wegwerpoverall, oversokjes, haarnetje etc. mee.
c) Meld je bij de bedrijfsleider / eigenaar via bel, intercom, telefoon, loket etc.
Niet zondermeer de stallen betreden.
d) Hygiëne-eisen opvolgen, eventueel gebruik van douche / ontsmetting van handen / gebruik handschoenen.
e) Bij het betreden van de stallen gebruik maken van bedrijfskleding en –schoeisel.

f) Laat gebruikte disposable materialen zoveel mogelijk achter op het bedrijf. Is dit niet mogelijk dan worden de disposable materialen opgeborgen in een gesloten plasticzak in het vuile gedeelte van de auto en bij eerste gelegenheid in een afvalbak /-container gedaan.
g) Meld je af bij de bedrijfsleider / eigenaar voordat je het bedrijf verlaat.

3. IMG Hygiëneprotocol

Ook bedrijven zonder vastgesteld hygiëneprotocol hebben vaak voorzieningen getroffen om het risico op insleep van ziektekiemen te beperken. Denk hierbij aan het beschikbaar stellen van bedrijfskleding en bedrijfslaarzen.

Gebruik bedrijfskleding en -laarzen: bij voorkeur, mits schoon en niet kapot.

Douchen op het bedrijf: Voor het betreden van een aantal specifieke bedrijven, bijv, A, C en E varkensbedrijven, is douchen verplicht. Voor het overige alleen wanneer de veehouder dit verlangt, mits dit op acceptabele wijze kan én gedurende het bedrijfsbezoek gebruik kan worden gemaakt van door de veehouder verstrekte bedrijfskleding.

Betreden van bedrijven / locaties waar geen bedrijfshygiëneprotocol geldt:

a) De auto parkeren op de daarvoor aangewezen / gemarkeerde plaats. Is deze mogelijkheid niet aanwezig, dan parkeren buiten het terrein / aan de openbare weg.
b) Trek, voordat je het bedrijfsgedeelte betreedt, bij de auto schone / ontsmette laarzen aan, dan wel schone laarzen met daarover wegwerphoesjes.
c) Neem eventueel een disposable overall, wegwerphandschoenen, mondkapje, haarnetje etcetera mee.
d) Meld je bij de bedrijfsleider / eigenaar via bel, intercom, telefoon, loket etc. Niet zondermeer de stal betreden.
e) In principe worden laarzen en bedrijfskleding van het bedrijf zelf gebruikt. Is dit niet voorhanden / vuil / kapot , dan worden de eigen ontsmette laarzen en disposable overalls gebruikt;
   Bij pluimvee: Gebruik altijd stal-eigen schoeisel dat door de houder wordt verstrekt. Indien de houder geen stal-eigen schoeisel verstrekt, gebruik dan overschoenen, over je laarzen heen, die je per stal wisselt.
   Bij pluimvee: Gebruik per stal nieuwe wegwerphandschoenen.
f) Voorkom zoveel mogelijk dat eigen materiaal naar een bedrijf wordt meegenomen en gebruik zoveel mogelijk het materiaal van de veehouder zelf. Kan dit niet, dan wordt het eigen materiaal voor en na gebruik zo goed mogelijk gereinigd en ontsmet.
g) Laat de disposable materialen na gebruik achter op het bedrijf.
   Is dit niet mogelijk dan worden de disposable materialen opgeborgen in een gesloten plasticzak in het vuile gedeelte van de auto en bij eerste gelegenheid in een afvalbak /-container gedaan.
i) Indien reinigen en ontsmetten ter plaatste niet mogelijk is, worden de gebruikte materialen opgeborgen in een gesloten plasticzak in het vuile gedeelte van de auto en zodra er een mogelijkheid is worden de materialen gereinigd en ontsmet.
j) Was de handen met water en zeep of Densept gel 70% na het bezoek en gebruik, indien mogelijk, bij aanraking met dieren disposable handschoenen.
k) Meld je af bij de bedrijfsleider / eigenaar voordat je het bedrijf verlaat.

4. Arbo, milieu en veiligheid

Neem alle voorzorgsmaatregelen met betrekking tot de veiligheid van jezelf en omstanders bij gebruik van het ontsmettingsmiddel in acht. De gebruiksaanwijzing, het wettelijk gebruiksvoorschrift en de veiligheidsaanbevelingen op de verpakking moeten worden opgevolgd.
Extra aandachtpunten bij bezoek aan rundveebedrijven:

- Gebruik laarzen met stalen neuzen
- Gebruik wegwerphandschoenen bij contact met dieren

Extra aandachtspunten bij bezoek aan pluimveebedrijven:

- Gebruik ruimzichtbril 3M type 2790A bij rechtstreeks contact met dieren.
- Gebruik gehoorbescherming
- Gebruik mondkapje (cat. 3)

Extra aandachtspunten bij bezoek aan varkensbedrijven:

- Gebruik gehoorbescherming
- Gebruik mondkapje (cat. 3)
- Gebruik wegwerphandschoenen bij contact met dieren

5. Divers

1) Materialen zijn te bestellen via de coördinator zaakbegeleiders specials
2) Houdt in de auto een scheiding tussen gebruikte-, niet gebruikte- en overige materialen;
3) Zorg ervoor dat de laarzen bij het verlaten van de locatie zijn gereinigd. (geen smerige laarzen in de auto) Ontsmet de (eigen) laarzen als ze zijn gebruikt in de stal
4) Reinig de gebruikte elektronische apparatuur (laptop, fototoestel, telefoon e.d.) met de daarvoor bestemde vochtige doekjes.
5) Parkeer de auto niet in de nabijheid van de kadaverplaats c.q. kadavertonnen

Bijlage 4: Aandachtspunten bij schade-opname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten

Aandachtspunten bij schade-opname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten

Het gebouw dat u gaat beoordelen is een rijksmonument of een gemeentelijk monument. Zoals u bekend gelden bijzondere regels voor het schadeherstel van monumenten. Soms geldt een vergunningplicht. Deze regels kunnen gevolgen hebben voor degene die schadevergoeding heeft aangevraagd. Wij geven u daarom enkele aandachtspunten voor de voorbereiding, uitvoering en afronding van de schade-opname.

Voorafgaand aan de schade-opname

Voorafgaand aan de schade-opname moet worden onderzocht welke regels gelden voor het herstel en onderhoud van het monument en welke consequenties deze regels kunnen hebben voor (o.a.) de herstelmethode, de materiaalkeuze en de kosten van herstel.

Rijksmonumenten zijn beschermd op grond van de Erfgoedwet (voorheen: de Monumentenwet 1988). Een rijksmonument mag in principe niet worden ontsierd of in gevaar gebracht zonder omgevingsvergunning. Dat geldt niet alleen bij gebruik, maar ook bij herstel en sloop. Bij gewoon onderhoud geldt geen vergunningplicht als de *materiaalsoort en kleur* niet wijzigen. Ook geldt geen vergunningplicht bij inpandige veranderingen van een onderdeel dat uit het oogpunt van monumentenzorg geen waarde heeft. Over een (eventuele) vergunningaanvraag moet de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed advies uitbrengen.

> Zie hierover artikel 2.1 lid 1 onder f van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en artikel 3a van bijlage II bij het Besluit omgevingsrecht.

Gemeentelijke monumenten zijn (vaak) beschermd op grond van een gemeentelijke erfgoedverordening. Daarin staat vaak een vergelijkbare hoofdregel en uitzondering als hierboven beschreven voor rijksmonumenten. In de Erfgoedverordening staan precieze instructies over bijvoorbeeld het behoud van de *detaillering, profilering, vormgeving, materiaalsoort en kleur* bij normaal onderhoud (zonder omgevingsvergunning). Het is van belang de Erfgoedverordening goed te bekijken. Deze kan per gemeente verschillen. Over een (eventuele) vergunningaanvraag kan een gemeentelijke erfgoedcommissie (vaak) desgevraagd een advies uitbrengen.

> Zie hierover artikel 2.2 lid 1 onder b van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en (bijvoorbeeld) artikel 14 van de Erfgoedverordening gemeente Groningen 2017 en artikel 14 van de Erfgoedverordening gemeente Midden-Groningen.

In *het bestemmingsplan* kunnen aanvullende (bouw)regels staan over het monument. Bovendien kan het monument tevens een karakteristieke, beeldbepalende en/of archeologische waarde hebben. Hiervoor gelden specifieke sloop-, herstel- en bouwregels. Het is daarom van belang ook het bestemmingsplan te raadplegen via www.ruimtelijkeplannen.nl.

Tijdens de schade-opname

Tijdens de schade-opname moet zoveel mogelijk worden gezocht naar een wijze van herstel waarbij de monumentale (en eventueel ook karakteristieke en beeldbepalende) waarde behouden blijft. Hierbij zijn vrijwel altijd de keuze voor materiaal, kleur, vorm, detaillering en profilering belangrijk. Een herstelmethode waarbij voornoemde elementen behouden blijven kan de aanvrager de kosten en vertraging van een omgevingsvergunning besparen.

Bij het opstellen van het schaderapport

In het schaderapport moet zorgvuldig worden opgenomen of al dan niet bijzondere eisen gelden voor de geadviseerde herstelmethode. Dat kan bijvoorbeeld inhouden dat de detaillering, profilering, vormgeving, materiaalkeuze en kleur niet mogen wijzigen. De hoogte schadevergoeding moet toereikend zijn om aan deze eisen te kunnen voldoen. Als een vergunningplicht geldt moet in het rapport ook rekening worden gehouden met de kosten en vertraging daarvan.

Bijlage 5: Beslisboom uitvraag BTW

Beslisboom uitvraag BTW (bij gebruik dat afwijkt van volledige bewoning door eigenaar)

- Deze beslisboom is een aanvulling op hoofdstuk 3.5 van de Praktische Uitwerking.
- De deskundige zal - bij afwijkend gebruik (van bewoning door eigenaar)- tijdens de schade-opname bij de aanvrager uitvragen of het adviesrapport in- of exclusief BTW opgemaakt dient te worden.
- Voor de vraag of (een deel van) de schadevergoeding in- of exclusief BTW vergoed dient te worden gekeken naar de eigendomssituatie in combinatie met het gebruik van het pand door de ondernemer.
- Bij een logische situatie (conform Praktische Uitwerking) is het uitgangspunt dat er geen bewijsstuk nodig is.
- Het is wel van belang om de situatie te beschrijven én te onderbouwen in het adviesrapport (zie stap 2).

➔ Stap 1: uitvraag bij aanvrager tijdens opname

Hoe wordt het pand gebruikt?

o Bewoning : beantwoord vraag 1 of 2 (afhankelijk van de situatie)
o Bedrijfsmatig : beantwoord vraag 4 of 5 (afhankelijk van de situatie)
o Zowel bewoning als bedrijfsmatig : beantwoord vraag 1 of 2 (afhankelijk van de situatie) + vraag 3, en indien van toepassing vraag 4 of 5

---

1. Bewoning door eigenaar

- Geen uitvraag/bewijsstuk nodig. Normaliter inclusief BTW, tenzij aanvrager aangeeft dat er een afwijkende situatie van toepassing is (dan vermelden in adviesrapport waarom in dit geval de schade(s) exclusief BTW vergoed dient te worden).

2. Verhuur aan particulier

o Langlopende verhuur → inclusief BTW / geen bewijsstuk
o Kortlopende verhuur (maximaal 6 maanden o.a. hotel, B&B, pension, short stay) → exclusief BTW / geen bewijsstuk
o Aanvrager geeft anders aan → bewijsstuk

3. Is er sprake van een zelfstandige werkruimte? (eigen ingang/opgang én sanitaire voorzieningen)

o Nee, geen recht op aftrek van BTW → inclusief BTW / geen bewijsstuk
- Ja, ga verder met vraag 4 of 5

4. Bedrijfsmatig gebruik door eigenaar

o Heeft de ondernemer voor zijn prestaties recht op aftrek van BTW?*
o Ja, dan adviesrapport exclusief BTW opmaken → exclusief BTW / geen bewijsstuk
- Nee, wat is de reden?
  - o Prestatie is vrijgesteld van BTW* → inclusief BTW / geen bewijsstuk
  - o Aanvrager valt onder de KOR → inclusief BTW / wel bewijsstuk
  - o Andere uitzondering → inclusief BTW / wel bewijsstuk

5. Bedrijfsmatig verhuurd door eigenaar

- Is er sprake van belaste verhuur (huur is belast met BTW)?

o Ja, is dit logisch met het gebruik* → exclusief BTW / geen bewijsstuk
o Ja, niet logisch met het gebruik* → exclusief BTW / wel bewijsstuk
o Nee, is dit logisch met het gebruik* → inclusief BTW / geen bewijsstuk
o Nee, niet logisch met het gebruik omdat de huurder voor zijn prestaties recht heeft op BTW aftrek?* → inclusief BTW / wel bewijsstuk

---

6. (Bedrijfs)pand staat leeg

o Indien een pand leeg staat, dan dient er gekeken te worden naar het toekomstige gebruik. Is het toekomstige gebruik bekend dan kan voor de juiste toepassing van de BTW gebruik worden gemaakt van de stappen 1 t/m 5.
o Is het toekomstige gebruik van het pand (nog) niet bekend, dan zal er gekeken moeten worden of de eigenaar voor zijn prestaties recht heeft op aftrek van BTW*.

7. Agrarisch bedrijf:
Het woon/privé- en bedrijfsgedeelte dienen los van elkaar uitgevraagd te worden. De BTW toepassing voor het woon/privé gedeelte is afhankelijk van of deze ruimte is ingebracht in de onderneming. Dit dient uitgevraagd te worden bij de aanvrager. Nb: een deel van de schuren kan ook tot het woon-/privé gedeelte behoren.

- o Woon-/privé gedeelte niet bij de onderneming ingebracht → inclusief BTW / onderbouwing (stap 2)
- o Woon-/privé gedeelte bij de onderneming ingebracht → exclusief BTW / onderbouwing (stap 2)
- o Bedrijfsgedeelte inclusief BTW → inclusief BTW / wel bewijsstuk
- o Bedrijfsgedeelte exclusief BTW → exclusief BTW / geen bewijsstuk

➔ Stap 2: informatie BTW en gebruik vastleggen in het adviesrapport

Het is van belang dat de uitgevraagde informatie voor de aanvrager en het IMG zo volledig mogelijk wordt vastgelegd in het adviesrapport. Indien er sprake is van afwijkend gebruik (van bewoning door eigenaar) dan dient in het adviesrapport minimaal het volgende vermeld te worden:

- Wat voor type pand het betreft, en hoe het pand wordt gebruikt.
- Wat dit gebruik vervolgens betekent voor de BTW toepassing, én wat de aanvrager hierover heeft gemeld.

Uit de motivatie/toelichting van de deskundige zal duidelijk naar voren moeten komen waarom het adviesrapport in- of exclusief BTW opgemaakt is. Door enkel aan te geven dat er sprake is van een bedrijfspand en/of dat dit pand in privé eigendom is bij de aanvrager is niet voldoende.

*** Welke prestaties zijn wel en niet BTW belast?**
Als de ondernemer het eigen pand volledig bedrijfsmatig gebruikt dan is de ondernemer verplicht om het pand in zijn ondernemingsvermogen in te brengen. Bij gemengd gebruik waarbij het bedrijfsgedeelte zelfstandig is, zal het bedrijfsgedeelte naar rato in het ondernemingsvermogen worden ingebracht. In beginsel heeft de ondernemer recht op aftrek van BTW over de schadevergoeding die de ondernemer ontvangt, tenzij er sprake is van een onderneming waarvan de prestatie is vrijgesteld van BTW.

Voorbeelden van veel voorkomende situaties (lijst is niet limitatief):

Situatie	**Exclusief BTW**
Onderneming (ondernemer heeft recht op aftrek van BTW)	Exclusief BTW
Kortlopende verhuur vanuit bedrijf (hotel, B&B, vakantiepark, etc.)	Exclusief BTW
Gemeente en provincie (lagere overheden)	Exclusief BTW
Notariskantoor	Exclusief BTW
Situatie	**In- en/of exclusief BTW**
Woonhuis met bedrijf (zelfstandige werkruimte: eigen toegang + sanitaire voorzieningen)	Woning incl. BTW, bedrijf excl. BTW (afhankelijk van gebruik)
Bedrijfsmatige verhuur vanuit particulier	Afhankelijk van huurcontract kan zowel incl. als excl. BTW
Bedrijfsmatige verhuur vanuit bedrijf	Afhankelijk van huurcontract kan zowel incl. als excl. BTW
Agro	Bedrijfsgedeelte excl. BTW, woonhuis incl. of excl. BTW
Situatie	**Inclusief BTW**
Particuliere verhuur (ook kamerverhuur)	Inclusief BTW
Woonhuis met bedrijf zonder eigen toegang	Woning en bedrijf inclusief BTW
WoCo	Inclusief BTW
Kerken	Inclusief BTW *
Vereniging	Inclusief BTW *
Scholen van overheid	Beide, meestal inclusief BTW
Fysiotherapie / huisarts + overige medisch	Beide, meestal inclusief BTW
Waterschappen en Rijkswaterstraat	Inclusief BTW
Banken en verzekeringsmaatschappijen	Inclusief BTW
Langlopende verhuur van vakantiewoning	Meestal inclusief BTW
Stichtingen	Beide, meestal inclusief BTW
Ondernemer die valt onder de KOR	Inclusief BTW
Uitvaartonderneming	Inclusief BTW
Zorgboerderij	Inclusief BTW
Verzorgingshuizen	Inclusief BTW
Sportvereniging of -accommodatie	Inclusief BTW *
Kinderdagverblijf	Inclusief BTW

* Deze situaties kunnen exclusief BTW zijn als er ook bedrijfsmatige activiteiten plaatsvinden.